PHARMACOPOEA DOGMATICORUM RESTITUTA PRECIOSIS SELECTISQUE...

Joseph Du Chesne, Giovanni Battista Coccini

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
8 1
37

M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

12
21
C minuscolo
28

D. O. M. A.

PHARMACOPOEA DOGMATICORUM reſtituta

Precioſis ſelectisq́; Hermeticorum floribus abunde illuſtrata.

AVCTORE

IOS. QVERCETANO

conſ. & Medico Regio.

16 12.

LIPSIÆ

Impenſis Thomæ Schureri & Barthol. Voigt.

ILLUSTRISSIMO
ET POTENTISSIMO
PRINCIPI AC D.

Dn. CHRISTIANO
Principi Anhaldino, Comiti
Aſcanienſi, Domino in Berne-
burg & Serveſtæ,

JOSEPHUS QVERCETANUS
Conſ. & Medicus Regius, S.

ANtiquis hiſtoriæ monimentis aſſeritur, Princeps Illuſtriſs ab Ionicis Adoleſcentibus jactum retis cujuſdam, comparatum emtumq; : ſed piſcium loco tripodem aureum è maris vorticibus eductum, eundemq; in contentionem vocatum, tandem (ab oraculo Delphico) ſapientiſſimo Græcorum fuiſſe primò nuncupatum.

Si nova veteribus, conſequentia antecedentibus & ſacra minus religioſis

conferre licet, Tripodis hujus ratio expiſcati, cum noſtri partibus operis plurimum ſimilitudinis, φθόνῳ ἀπέςω καὶ Νέμεσις, habere comperietur.

Votivum Apollini munus è metallo conflatum traditur precioſo: volumen hoc meum non è flavis quidem terræ purgamentis, at è collucentibus philoſophiæ margaritis & exquiſitis Dogmaticæ Spagiricæq; diſciplinæ gemmis.

Tripodem aureum è profundo Oceani ſinu retis jactus hominibus impertivit: quot nobis lucubrationes ineundæ, quot labores exhauriendi, quantumq; ſollicitudinis obeundum, ut tam abditæ & à vulgari uſu remotæ compoſitionum formulæ, imò theſauri è tenebris in lucem evocarentur? Verùm hoc unũ inter utrumq; diſcrimen, quòd Tripus ille, ſimul ex retibus extractus, non parum diſſidii cui addiceretur excivit: Liber verò hic noſter jure publico donandus, necdum incudi mandabatur, cum illius inaugura-

tio

tio nobis certo certior conſtitit & innotuit.

Etenim ſi communi Græcorum conſenſu aurea hæc Tripodis piſcatio primò Thaleti velut ſophorum præſtantiſſimo devota memoratur: quidni hoc mihi tuæ C. donum appenderetur, in quo tot bonorum notiones cumulatæ reperiuntur? Nobilitatem generis in medium producam? illud προσεληναίοις majorum ſtemmatibus conſpicuum ex illuſtriſſima Principum electorumq; Saxoniæ propagine conſpicuum. naturæ dotes, præſentiſſimas? hæc aliis fuit aliquantum mortalibus parcior, ut in te unũ videretur profuſior. ſapientiã in omni rerum genere tuam, ſumma cum probitate conjunctam? In te proculdubio præ cunctis hoc quadrat ἀπαλλήλως elogium:

Quem tellure Ducem Germana dixero natum,
Qui mage te variis ſtudiis ſit & artibus aptus?

Exornandis porrò tuæ magnificentiæ meritis pluribus incumberem, ni palmæ tuæ palmariis herclè muneribus

 nobi-

nobilitatæ, plurimorum ſibi laudes & encomia vendicarent. Vt autem de aliis ſileam quot nos tua benevolentia vinculis aſtrinxit, aſtrictum ampliſſimis honorariis præſentem decoravit, decoratum ſingulari gratia delinivit, abſentemq́, non ceſſat benignitate beneficiisq́; promereri: ingratus ergo terq́; quaterq́; ni ἀντ' ἀπόδοσιν moliatur Quercetanus: ſi libri titulum ad alium plagiarius transferat, parum cordatus: quem ſi tuo demum nomine cohoneſtatum patiaris, Delphico nō diffidam Tripode inferiorem, è cujus adytis innumera propemodum medicinæ προφυλακτικῆς καὶ θεραπευτικῆς remedia nec vulgaria noſtrę erga te obſervantię indicia propalabuntur.

Hunc igitur laborem noſtrum è ſelectioribus priſcę doctrinę myrotheciis concinnatum, & Hermeticâ è caligine vindicatum, æqui boniq́; conſulas, tuo ſartum tectum à lividorum incurſu tuearis patrocinio, illumq́; fore cenſeas, qui tuam in omnē hominum poſteritátem perennet memoriam. Vale.

AVCTOR BENEVOLO LECTORI S.

EN, benevole Lector, librum primum Pharmacopœæ meæ, quam DOGMATICORUM RESTITUTÆ, titulo inſcribo. Equidem non ignoro quin nonnulli invidentiæ maledicentiæq́; facibus incitati, occaſionem inde mihi detrahendi capient, quaſi titulus hic ſuperbo nimis elatoq́; ſupercilio, inaudita neſcio quæ arrogantiæ inſolentiæq́; ſigna præ ſe ferat. Sed perluſtratis prius haud gravatim iis omnibus quæ hoc libro continentur, accurataq́; rationis bilance libratis & expenſis, me ſanè nullo vituperio ſugillandum æſtimabis: imò contrà dignum aſſeres cui publico nomine referantur gratiæ: Quidni enim gratias candidus rerum æſtimator rependat, qui tot ſtudiorum meorum fructus, aſſiduis vigiliis & laboribus, inter plura ne-

gotia elucubratos, ex praxi medica, quam continuo nec infelici quadraginta annorum exercitio, ſum aggreſſus, comparatos: tamq́; è propria manuum experientia, quàm ex converſatione ac colloquio, cum viris totius Europæ doctiſsimis & celeberrimis, cum quibus familiariter me nunquam non gloriabor contuliſſe, exhauſtos, nunc in tuum uſum gratis propenſoq́; animi motu expendam: quamvis iiſdem non ſine magnis ſumtibus, labore ac ſudore, in variis ac longinquis meis peregrinationibus potitus ante fuerim.

Summa nec pauca numero remedia neceſſariâ, & utili reformatione expolita, aliaq́; diverſi generis ornamenta, quæ hoc in libro ubiq́; inſperſa occurrunt, animum meum impulerunt, ut hoc titulo illum donandum & inſigniendum ſtatuerem: non tamen eum in finem, quaſi aliorum antiquorum & probatorum autorum remedia bona & utilia, uno quaſi conatu repudianda, prorſusq́; abroganda & è medio tollenda exiſtimarem: quandoquidem ſuper idem fundamentum eandemq́; ſervatam materiam,

ædifi-

ædificium noſtrum extruximus. At verò in malam & ſiniſtram partem minimè accipiendum eſt, quod ad imitationem aliorum qui ante me idem conati ſunt, nunc in pharmaceutice paulò exquiſitius expolienda & exornanda, meam quantulamcunq; conferam opellam. Si quid mea induſtria & artificio inventum & elaboratum acceſſerit, id in laudem, quæ totius inventionis mater eſt fœcunda altrix atq; conciliatrix ingeniorum, verti ac imputari debet.

Vanum eſt autem, credere medicinæ, ſicut & aliarum omnium artium, perfectionem eò perveniſſe, ut per tot temporum ac ſeculorum mutationes, nihil in ea immutandum, nihil corrigendum, nihilq́; addendum aut demendum objiciatur: neq; ullus eſt, modò animum paulò attentius advertat, cui id ignotum eſſe poſſit.

Hoc primo libro cunctas remediorum internorum præparationes explicatas invenies, quorum in medicina ſumma eſt utilitas & neceſſitas, nec non maximus apud dogmaticos uſus: in quibus ſi interdum relicta illa communi & trita via, aliam faci-

liorem & commodiorem tibi præmonſtrandam, ſecuti fuerimus: id mente non adverſa, ſed candidâ & ſincerâ accipias velim. Liberum enim tibi relinquo, ſi fortè timeas ne per hanc ſemitam, quam ut tutiorem & certiorem tibi indigetamus, in devias Syrtes & vada corripiaris, ut alteram illam cunctis obviam, pro tuo arbitrio & libito proſequaris.

Secundo verò libro (quo proximis nundinis, ſi Deus vitam conceſſerit, frui poteris) in apricum producemus remedia externa topica ſive localia: ubi in animo habemus elegantibus ac raris ornamentis chirurgicum locupletare myrothecium: quibus ſi Diæteticon meum ante annum in lucem editum adjunxeris, integrum & perfectum omnium eorum quæ ad Therapeuticen ſive curatoriam artem ſpectant, excipies tractatum.

Quod ſi certior factus fuero, te laboribus noſtris in publici boni gratiam ſuſceptis faviſſe, eosq́ue ſereno placidoq́ue vultu reſpexiſſe, multò majores pollicitis atq́ue præſtitis inopina-

opinato quidem eventu, ſed certa & indubitata fide tibi theſauros exhibebimus. Vale.

In Pharmacopœam, ornatiſsimi Doctiſsimiq; V. D.

IOSEP. QVERCETANI

Conſiliarii & Medici Regii reſtitutam

CARMEN.

MAXIMA lis olim cœleſtibus incidit, inter
Latonæ ſobolem Maiugenamq; Deos.
Se lauri dominum Clariæ, Cyllenius ales
Iactabat multis exuperare modis.
Corpora quòd madidis Phœbus mortalia ſuccis,
Inſtabilisq; levi fortè levaret ope:
Quòd foliis obliqua daret reſponſa caducis,
Atq; ſuos griphis luderet ambiguis.
Cynthius hæc contrà: ſolo recreare dolentes
Poſſe viros linguæ pectine Atlantiadem:
Illius eſſe, nigrum Manes deducere ad Orcum,
Corpore ſolviſſet quos fera Parca gravi.
Talibus hi cœlum rixis turbare frequentes,
Atq; ſibi ſuperos conciliare parant;
Cum pater altitonans ambo, ſua pignora Divos
Decertare odiis non tulit aſſiduis:
At QVERCETANVM, qui tot cõponeret æquus
Diſſidia, auguſto protulit imperio.

Hinc

Hinc effata Iovis ſtarent ut firma, volumen,
QVERCETANE, tibi hoc editur eximium.
Sic ubi Phœbeis Hermetica ſymbola jungis
Artibus, & πράξει δόγματα conſocias;
Arbiter ut verè dicaris Apollinis unus,
Atq; caduciferi πρόξενος eſſe Dei.

M. M.

IOS. QVERCETANI CONS. MEDICIQVE Regii

Pharmacopœæ Dogmaticorum reſtitutæ

LIBER PRIMUS

De Medicamenti deſinitione & diviſione.

CAP. I.

MEDICAMENTORUM dogmaticorum exactam reſtitutamq́ue pharmaciam, horis ſucciſivis inter tot negotia traditurus, operæprecium eſſe duxi, aliquid de medicamenti definitione, compoſitionumq́; cauſis generaliter præfari, hæc eadem exactiùs alio loco diſcuſſurus.

Medicamentum igitur Galeno, & omnibus Dogmaticis medicis, eſt id omne quod natu- *Quid medicamentum Galeno.*

naturam noſtram immutare, & quocunq; licet modo vincere poteſt.

Hoc autem vel ſimpliciter tale eſt, vel ſecundùm quid. Simpliciter tale purè medicamentum dicitur, quod verè & ſemper cum definitione modò allatâ adæquatur & convertitur. Secundum quid medicamentum, licèt non ita propriè, dicere poſſumus omne id, quod cum alimenti natura quovis modo, vel aliqua ſui parte participat. Ejuſmodi appellantur medicamenta alimentoſa, & alimenta medicamentoſa, (abſit Medicis terminis novitatis invidia) de quibus aliâs, quæ etiam, ſi lubet, commodè huc referri poſſunt.

Differentia inter medicamentum & alimentum.

Medicamento velut è diametro eſt oppoſitum alimentum: illud enim immutat, hoc ſimile fit. Mutare & aſsimilare ſunt contraria. Ergo & illa quæ hoc efficiunt. Iam verò medicamentum de utroq; intermedio, hoc eſt de medicamento alimentoſo, & alimento medicamentoſo recedit, atq; participat, ſic etiam & alimentum. Sed id ea lege atq; conditione, ut medicamento adfinius ſit medicamentum alimentoſum: alimento alimentum medicamentoſum, cujus rei ratio infrà dicetur.

De medicamento hoc opere propoſitum eſt agere, ſive propriè, ſive impropriè ſumpto,

pto, non autem de alimento. Placuit ta- „
men hæc in tractationis limine ita diſtin- 1. Top. ca.
gvere, juxta illud accuratum in Topicis 14.
Ariſtotelicis decretum, contemplatio diffe- „
rentiarum utilis eſt, & ad inductivas ratio- „
nes, & ad ſyllogiſmos & ad definitionum „
aſsignationem, & ad claritatem ſecundùm „
eam rem faciendam.

Medicamentum eſt vel ſimplex vel compoſitum.

Iam verò omne medicamentum, aut ſimplex eſt, aut compoſitum. Simplex appellant medici, non tantùm id, quod pure & ſimpliciter tale eſt, cujuſmodi ignis purus aqua impermixta, aut tale quid aliud: & in Spagyrica, ſal, ſulphur, & mercurius: ſed quod ad compoſita collatum, tale eſſe videtur reſpectu ejus, quod magis compoſitum eſt: ut veriùs ſimplicius dicas, quàm abſolutè ſimplex. Compoſitum autem eſt omne id, quod ex ſimplicibus prædictis concinnatum eſt. Utriuſque exempla hæc ſunto:

Simplicia ex mineralibus ſunt, metalla, ſucci, lapides: ex vegetabilibus, ſtirpes omnes, earumq́; partes, radix, lignum, cortex, folia, flores, fructus, ſemina, juli, excrementa, reſinæ, gummi, herbarum ſucci, deniq; quicquid à ſtirpibus quocunq; tandem modo procedit.

Ex animalibus ſunt, vel integra, vel partes:

tes. Integra ſunt ſcinci, oniſci ſeu aſelli, lumbrici, ſcorpiones, cantharides, aliaq́; plurima: Partes eorum ſunt adipes, cornua, oſſa diverſa, pili, ſangvis, pulmones, ventriculi, lienes, uteri, jecinora, excrementa, &c.

Hæc, inquam, omnia naturalia ſimplicia in officinis appellantur, quæ nullam adhuc præparationem ſunt experta. Sunt namq; & alia etiamnum in Pharmacopœorum officinis dicta ſimplicia, non tamen à natura ſed arte parata, ut aquæ ſtillaticiæ ſimplices, olea ſimplicia, ſyrupi ſimplices, & his ſimilia, quæ collatione cum magis compoſitis ejuſdem formæ medicamentis talia dicuntur, viceq́; verſa, compoſita dici merentur. Horum omnium cognitio exacta, medico Dogmatico non tantùm utilis eſt, ſed etiam neceſſaria, vel ipſo Galeno Dogmaticorum medicorum omnium coryphæo multis in locis illud atteſtante. [com. 3. in aph. 1. ſect. 5. & 6. Epid.] Idem Galenus hanc methodum medicamenta præparandi, atq; componendi fuſè ac doctè tradidit in ſuo opere de compoſitione medicamentorum ſecundùm genera.

Medicamentorum materia unde ſumenda &

Porrò medicamentorum omnium tum ſimplicium, tum compoſitorum materia, vel ex mineralium, vel ex vegetabilium, vel deniq;

deniq; ex animalium familia depromitur, ut jam dictum eſt. Quorum omnium perfecta cognitio conſiſtit, in delectu, præparatione, mixtione, compoſitione, quantitate, proportione, atq; forma; & præterea in omnium tàm ſimplicium, quàm compoſitorum adminiſtratione, atq; uſu legitimo.

quibus modis in medicum uſum aptanda ſit.

Electio ex arte fit, indicatione ſumpta à ſubſtantia medicamenti, vel ut nuperi quidam profundiùs philoſophantes voluerunt, à totius ſubſtantiæ proprietate, à qualitatibus omnis generis, earumq́; gradibus, primis, ſecundis, tertiis, quartis, horumq́; latitudinibus: à quantitate, numero, figura, ſitu, loco: & poſtremò à tempore tum durationis, tum collectionis, quæ omnia brevitatis cauſa fuſiùs hîc non exponemus. Sed de his conſulendi ſunt veteres, ut Theophraſtus, Dioſcorides, Galenus, Meſues, & alii, qui de medicamentorum præparandorum ratione ſcripſerunt.

Præparationem verò, mixtionem, compoſitionem, quantitatem, ſeu doſim, proportionem atq; formam nos in progreſſu docebimus.

De cauſis compoſitionis medicamentorum, ſecundùm doctrinam Dogmaticorum.

Cap. II.

NOn avaritiæ, aut hominum voluptatis inventum eſt compoſitio medicamentorum, uti Plinius clamitat, & more ſuo haud ſemel tragicè, tanquam officinarum commenta perſtringit: Sed eorum qui dogmaticam medicinam tuentur, atq; ſectantur (quam ſuo loco, ſuo tempore, ſua occaſione ritè cum ſpagyrica contemperatam, probatiſsimam & nobiliſsimam cenſemus) ſummo conſilio, ſumma prudentia, ſummaq́ue tam neceſsitate, quàm utilitate adinventa atq; introducta. Nam ipſæmet morborum vel ſimplicium, vel compoſitorum naturæ, qualitatesq́; contrariæ, & variæ circa eos intentiones (pro varietate cauſarum, ſymptomatum, partium affectarum, naturâ ægrotantium, conditioneq́; eorundem, pro ætatis vigore, conſuetudine: addam & illud ſi lubet, pro voluptate, & placito eorundem) medicamentorum compoſitioni anſá præbuerunt rationemq́; ſuppeditarunt.

Cur medicamentorũ compoſitio inventa, atque introducta ſit.

Sed ut liberè fateamur, quod res eſt, compoſitionis medicamentorum, præcipua cauſa fuit, & eſſe debet, ut commodiùs, citiùs, tutiùs, atq; jucundiùs morborum curatio procedat: juxta illud, quod in votis habuit ſummus medicorum dictator:

Citò, tutò, jucundè.

At etiam-

At etiamnum urgentior, & efficacior cauſa fuit, ut diligentiùs, & quo fieri potuit maximè circumſpecto artificio reſpicerent ad impugnationem cauſæ morbificæ: nimirum ut adhuc influentem materiam repellerent, naſcentem prohiberent, crudam coquerent, craſſam inciderent, atq; attenuarent, infarctam liberarent, extirparentque, ut eleganter hanc rem explicat Galenus cap. 5. lib. 1. de comp. med. ſecundum genera.

Interim dum hæc omnia fiunt, ad partium ſitum, naturam, robur vel debilitatem, reſpicere par fuit. Hæc, inquam, omnia occaſionẽm & neceſſitatem quoque pepererunt compoſitionis diverſorum medicamentorum. Sunt & plurimæ aliæ cauſæ, quæ hanc medicamentorum mixtionem introducere medicos Dogmaticos coëgerunt. Nam ut omittam alias plurimas, quid non ſuadere videbatur ad hoc inſtitutum partium affectarum diverſitas, diſtinctaque conditio, ac interdum etiam contraria? Quid, inquam, antiquos compulit, ut ſua πολύχρηστα pararent atque concinnarent? quæ ſanè ab ipſomet Galeno laudantur, & commendantur, cap. 7. ſecundum locas & cap. 1. de compoſ. med. ſecundum genera.

Enimverò partis affectæ præſtantia eandem medicamentorum compoſitionem jure optimo ſibi vendicavit: hæc ratio, hoc indicium, iſta deniq; neceſsitas (quam ſecundùm quid, & propter melius vocant philoſophi) ſuaſit, & quaſi coëgit eos, ut affectibus, vel ventriculi, vel hepatis accommodatis medicamentis perpetuò reſolventibus, aut aperientibus, roborantia, & modicè adſtringentia conjungerent. Hoc ſanè ipſemet præcipit Galenus, ut paſsim, ſic potiſsimum lib. 1. de compoſitione med. ſec. loc. cap. 8. & cap. 15. l. 13. meth. med. & cap. 95. artis parvæ.

Sic medicamenta etiam ſæpiſsimè miſcentur, quæ proprietate quadam ſpecificâ partes reſpicientes, aliorum vires ad affectas partes ferant: Sic in medicamentis, quibus in affectibus capitis utimur, cephalica admiſcemus, ut & in remediis, quæ cordis, ventriculi, hepatis, lienis, & uteri affectibus conducunt, cardiaca, ſtomachica, hepatica, ſplenica, hyſterica admiſcentur, ut ex Galeno lib. de comp. med. ſec. gen. cap. 1. intelligere licet.

Præterea miſcentur quoq; medicamenta, quando ſimplicia propter ſui craſsitiem, aliámve quandam ob cauſam ad partem affectam internam non pervenire, aut certè

vix

ꝛ & ægrè pertingere poſſunt. Iccircò pa-
nt ſua oxycrata: & metallicis tritis ace-
um admiſceri jubet ipſemet Galenus[cap.
lib.8.de comp. med. ſec. gen.] quò nimi-
um faciliùs ad intima uſque penetrare
oſsint.

Sed & huic mixtioni ſimplicium ſtudere, pſa quoq; neceſsitas compulit Dogmati-os. Nam cùm perciperent plurimis medi-camentis ſimplicibus, maximè verò pur-gantibus ineſſe aliquam malignitatem, co-acti ſunt multa addere, quæ eam corrige-rent, aut ſaltem infringerent,& palato atq; naribus gratiam aliquam commendarent, atq; ingrati ſaporis, ac nauſeabundi mole-ſtiam vel reprimerent, vel certè quodam-modo obfuſcarent: [Gal.teſte cap. 3. l. 8.ſe-cund. loc. & com. in aph. 11. l. 2. & de rat. vict. in acutis.]

Et quoniam medicamenta non præparantur ſolùm in rem præſentem, ſed etiam in uſus futuros, nempe ut quovis tempore, & quavis occaſione ſint in promptu: ideò, ut & multis aliis de cauſis reſervare ea pharmacopœi conſveverunt: idq; etiam ex ſummi dictatoris conſilio [lib. de decenti ornatu.]Quare ne putredinem contrahant; ſuis compoſitionibus ea admiſcent, quæ humiditatem excrementitiam putredinis authorem,

rem, exſiccent, & abſumant: ut ſic integra ad pluſculos non ſolùm menſes ſed & annos, viribusq́; valentibus conſervari poſſint. Qua de cauſa mel, saccharum, ſal, & his alia ſimilia commiſcenda cenſent.

Porrò ſi quis alias compoſitionis medicamentorum cauſas, & quæ ad legitimam medicamentorum mixtionem comparandam requirantur, exactiùs ſcire velit, conſulat Meſuem in principio Theorematis ſecundi. Exactè etiam legat Galenum in locis citatis, ut illius hac de re mentem conſequatur. Cujus tamen fundamenta & inſtitutum, paucis etiam hoc loco libet delineare.

Galenus itaque poſtquam morbos ex intemperie ſimplici & nuda ſubortos, & cum materiæ affluxu introduxiſſet, ſymptomatum manifeſtis injuriis animum adhibens humorumq́ue vitia, ex quibus morbi derivantur, in ipſorum copiâ, aſperitate, viſciditate, craſsitie, mollicie, cruditate, collocaſſet, iſtis adverſa opponenda eſſe remedia ex lege contrariorum cenſuit. Itaque alteratis & intemperatis, calida, frigida, humida, ſicca: cauſarum vitiis expurgantia, lævigantia, attenuantia, incidentia, relaxantia, conſtringentia, concoquentia, & his ſimilia opponenda eſſe decrevit. Saporum

um proinde beneficio, & applicatione unde indicatio illa à juvantibus & lædentibus) partim etiam priſcorum experientiam, partim propriam induſtriam, aut etiam empiricorum, partim analogicâ quadam ratione, atque conjectura ad ejuſmodi virium atque facultatum cognitionem pervenit.

Iam verò poſtquam idem Gal. (quâ erat ſummâ induſtriâ atq; ingenio præditus) deprehendiſſet in una ſimpliciq́ue ſubſtantiâ interdum diſsimiles, & contrarias ineſſe proprietates, hîc correctione, atq; retuſione alterutrius obſiſtendum eſſe judicavit: (quamvis contrarias illas qualitates leviuſculè tantùm, & velut per tranſennam ſolummodò attigerit:) hoc autem aliter fieri non poſſe putavit, quàm admiſtione alterius alicujus, vel unius vel plurium. Rurſus quia in medicamentis ſimplicibus vel pauca, vel nimia inerat vis agendi, aut odores & ſapores erant ingrati, aut facultates contrariæ, omnia obſtacula hæc ſuſtulit mixtione & compoſitione jam à nobis commemoratâ. Itemq; violentis remediis proprias & anodynas correctiones attulit: venenatis & malignis confortantia & cordialia adjunxit: ingratamq́ue remediorum amaritudinem cum mellis, & ſacchari

Quid Galenum moverit ad medicamentorũ compoſitionem.

fœcunditate ab Arabibus deprompta, in quandam dulcedinem, ſed ut ingenuè fatear, pleriſque nauſeabundam transformavit.

Atq: hæ ſunt cauſæ,& potiſsimæ rationes dogmaticorum, cur ſua medicamenta miſcerent, cur tot compoſitiones ſuis Pharmacopœis parandas, & tot pyxides, phialas, ſcatulas, atq; ollas medicinis refertas ad uſum reſervandas præciperent: quibus non tantùm ſe addictos volunt, ſed omnes reliquos, qui medicinam profitentur; empiricos appellantes illos, atq; ignaros, qui hiſce non tanquam delphicis quibuſdam præceptionibus confidunt. At mehercule, ut non uſque quaq; improbo ordinem talem in arte præſcriptum, ita tyrannidem inconſideratam omninò abdicandam cenſeo. Toleranda ſanè eſſet vel illa, ſi non ut habet ἀδάγιον, ut plurimùm *aliud in ſcripto, aliud in pyxide*, reperiretur. Sed age ut conſtet etiam illud, eorum nobis probari inſtitutum, proponamus, & per claſſes digeramus, quicquid & olim, & hodie in officinis medicamentorum paratum, & adſervatum ſit: ſingulaq;, qua ratione fiant in officinis, quæ rectè, quæ perperam perpendamus. Subindè, ſi quid novimus melius, publici commodi, & ſalutis ægrotantium, juniorum-

Quid autorem ad reformandam medicamentorum præparationem impellat.

niorumq; medicorum (quibus hic noſter labor totus dicatus eſto) gratia in medium proferamus: & noſtris experimentis propriâ, magna ex parte, induſtriâ conquiſitis, colluſtremus. Ita fiet ſpero, ut nec nova prorſus, aut noſtra, ſed veterum dogmaticorum medicorum placita rectè intellecta, reſtituta, noſtriſq; inventis aucta, naſutiſsimus quiſq;, vel ipſemet Theon fateatur.

Ordo & claſsis omnium medicamentorum vel arte vel ratione compoſitorum.

CAP. III.

CONSVETUM eſt hodie officinis, & quaſi in legem abiit, pharmacopœorumq́; hodie præcipuam curam, ſummumq́ue ſtudium eſſe novimus, ut ad omnis generis affectus peculiaria ſibi remedia pararent, eaq́; in officinis, ceu theſauros quoſdam, in uſum dogmaticorum medicorum adſervent. Nimirum ut felici operis ſucceſſu, id poſtulante neceſsitate, in promptu ſtatim habeant, quo artis nominiſq́; ſui dignitatem & gloriam augeant, atq; tueantur. Veteres quidem, ut jam ſuprà monuimus, in domo ſua conficienda curabant remedia, quibus in caſu præcipiti uſuri eſſent, vel etiam ex tempore, ſi morbus daret inducias.

Veteres non publicè in officinis, ſed domi privatim ſua medicamenta præparabant.

ducias. At hodie, quia ſeparata habetur ferè pharmacopœa à medicinâ, hæcque à liberali diſciplina, non mirum ſi deſciverit (excuſent, quæſo, modeſti & prudentis ingenii viri) ferè in mechanicam: quod pharmacopœorum inſcitiæ tribuendum eſt, qui nullo judicio conſilioq; medicorum doctorum directi, ſua parant medicamenta. Sed aliter eſt melius multò ab iis, qui reipſa veri ſunt pharmacopœi, quique nihil niſi ex arte & præceptorum authoritate & imperio ducti agunt, talia parari ſolent.

Catalogus medicamentorum, quæ hoc primo libro continentur.

Aquæ
Decocta
Vina
Aceta
Oxymelita
Hydromelita
Syrupi
Elect. *Purgantia*
Pilulæ
Pulveres purgantes
Vomitoria
Clyſteres
Capatpurgia

Naſa-

Naſalia
Apophlegmatiſmi
Eclegmata
Confectiones aromaticæ, ſeu ſpecies roborantes.
Tabellæ
Trochiſci,
Condita
Opiatæ
Conſervæ
Antidot. liquid. card. & robo.
Antidot. alexiter.
Antidot. opiat. ſeu Hipnot.

Extracta
Eſſentiæ
Magiſteria
Arcana
Liquores Sulphurei
Sales.

Itemq; diverſarum rerum.

At in nonnullis iſtis formulis præparandis, variæ operationes inſerviunt, nempe,

Operationes vulgares pharmacopæorũ.

Deſtillatio
Maceratio
Decoctio
Infuſio
Expreſſio
Pulveriſatio

Tritu-

Trituratio,
Mixtio
Conſervatio, & ſimiles.

Quæ omnia meræ ſunt operationes à pharmacopœi induſtriâ dependentes.

De his omnibus & ſingulis ordine ſumus acturi, præparationumq; modos conſuetos, & non conſuetos, ſed tamen ad artis præſcriptum convenientes tradituri.

De operationibus autem aliis, quibus nonnullæ præparationes, perutiles æquè, ac elegantes perficiuntur, quæq; minimè vulgares ab arte chymicâ mutuandæ veniunt (artem, inquam, non pharmacopœis ſolummodò; ſed omnibus veris medicis, qui nomine & re tales haberi velint, cognitu imprimis neceſſariam) paulò pòſt, capite nimirum ſequenti dicemus.

Nunc autem, prout ordo ac methodus noſtra poſtulat, ordiemur ab operationib. vulgarioribus, & apud ipſoſmet pharmacopœos communibus, initium ſumentes à deſtillatione: ex cujus reformatione, benignus lector, ſummam tùm jucunditatem tum utilitatem percipiet.

De aquis deſtillatis, & de deſtillatione in genere.

CAP.

CAP. IV.

POSTERIOR ferè ætas aquis ſtillati-
tiis maximè incumbit, ut eas parādi ars
diè mulierum veriùs eſſe videatur, quàm
edicorum. Ergo methodo, & ordini no-
o incepto inſiſtentes, dicamus priùs, quæ
quales aquæ hodie habeantur in offici-
s: Deinde quomodo ab iis parentur:
m in quo delinquant, & peccent in ea-
ndem præparatione, & quâ arte atq; in-
ſtriâ parari debeant aquæ ſtillatitiæ, cla-
& veraciter docebimus. Tandem plures
lcherrimarū, utiliſsimarumque aquarū
n ſimplicium quàm compoſitarum lon-
experientia atq; induſtria, multorumq;
rotantium cum ſalute atq; ſolatio con-
iſitarum, & in uſum translatarum, de-
iptiones & præparationes aliquot pro-
nemus: ſicq; caput hoc de aquis, ſecun-
n dogmaticam medicinam paratis fi-
mus.

Sed antequam iſta omnia fiant, curſim in
ere de deſtillatione, & ad eam pertinen-
is rebus, ac operationibus diſſerendum. *Deſtillatio Spagyricū inventum.*
deſtillatio Spagyricum ſit inventum, &
pagyricâ potiùs pharmacopœâ de eā
conveniat, ita tamen hodie non tan-
in officinis, ſed apud vulgus quoq; in-
uit, ut deſtillationis modum plurimos
ſe in-

ſe intelligere putare videam, paucos verò qui ea in re aliquid recti, atq; perfecti ſciunt. Non poſſum itaque non ſummatim, quæ ad illam pertinent, hoc loco opportuno complecti, maximè cùm id pharmacopœæ, quam informare & corrigere intendimus, ſit opus haud minimum. Reliquum quicquid eſſe poteſt ſpecialioris conſiderationis, in aliud quod paramus opus reſervaturi.

Alchymia ergo ſeu ſpagyrica, quæ inter quatuor medicinæ columnas à nonnullis recenſetur, quæq; omnium corporum compoſitiones & diſſolutiones, eorumq; præparationes, alterationes, atq; exaltationes patefacit, illa, inquam, & deſtillationis quoque inventrix eſt, atque magiſtra. Utitur namq; ea ſeptem operibus, ac veluti gradibus, quibus tanquam organis quibuſdam neceſſariis, rerum tranſmutationes inſtituit atq; perficit. Per tranſmutationem autem hoc in loco intelligimus, cùm res ſuam formam extrinſecam amittit, & ita alteratur, ut prorſus priori ſubſtantiæ, & formæ ſuæ priſtinæ non ſit ſimilis, ſed aliam nunc induit formam, atq; aliam aſſumit eſſentiam, alium colorem, aliam deniq; naturam, & proprietatem. Exemplum eſto, ut cùm linteamen fit papyrus: metallum vitrum: pelles

Quid tranſmutatio.

pelles ſeu coria gluten : herba cinis : cinis ſal, & ſal liquor : mercurius res mobilis admodum, quoddam fixum, ut cinabrium & pulvis. Septem autem iſti operationum gradus ſunt:

Calcinatio
Digeſtio
Fermentatio
Deſtillatio
Circulatio
Sublimatio.
Fixatio.

De quorum omnium utilitatibus hîc maximoperè à nobis diſſeri nihil attinet, cùm eæ in hoc opere paſsim & alio quodam, ſi Deus vitam & ocium conceſſerit, exactiùs ſint manifeſtandæ & aperiendæ. Quanquā utem ſolutio ſeu putrefactio, ut plurimùm rӕcedat, aut certè præcedere debeat deillationem in ipſa praxi : placuit tamen rimo loco de hac agere tanqnam de principaliori operatione, communiori, & ad ıam reliquæ ferè referantur, vel ſaltem opter eam fiant.

Hîc multa dici poſſent de deſtillationis ymo : cur ſic appelletur : An deſtillatio ferat ab elixatione : item de antiquitate tillationis:de dignitate ejuſdemq; utilie : An præſtent deſtillata decoctis dilutiſque

tisq;. Sed iſta omnia in aliud tempus ſunt reſervanda.

Deſtillatio quid? Deſtillatio autem, de qua hîc orationem inſtituimus, eſt liquoris aquei ſeu partis humidioris in halitus à calore extenuatio, atq; elevatio, & ob frigiditatem aëris in aquam converſio. Vel eſt puræ, & liquidæ ſubſtantiæ à diſpoſitis ad hæc corporibus extractio per calorem.

Quomodo differat deſtillatio à ſublimatione. Arabes, & qui eos ſecuti ſunt complures nonnunquam appellarunt ſublimationem latiori nomine, quia in ſublime vapores feruntur, ſed ſpagyricis haud ſatis proprio. Nam alius gradus eſt à deſtillatione diverſus, ſublimatio, in qua in altum vapores à rebus ſiccis attolluntur, ſed non ut in aquam degenerent: Verùm ut ſicciores, puriores, ſplendidioresque fiant, adhæreantq; ad vaſis latera & operculum. Neq; enim, quod ad ſublimationem propriè dictum pertinet, roſtrato pilæo opus eſt, niſi ſit colligendi aquam animus, quæ exundabit. Itaq;, ut ex rebus terreſtribus partes puriores ſeparentur, ſublimantur ſulphura volatilia, & ſales volatiles. Cùm deſtillatio contrà in aquam fluentem, ſeu liquorem eas adducat, ex definitione deſtillationis facilè patet, quænam ſint ea, quæ deſtillari poſsint. Cùm enim deſtillatio nihil ſit aliud, quàm

uàm liquoris aquei, ſeu rei humidioris in apores extenuatio,& in aquam converſio: tis inde conſtat ea tantùm deſtillari poſ-, quæ & humiditatem in ſe continent & alitus emittunt, qui rurſus in liquorem uentem cogi poſsint. Peripateticæ Philoſophiæ Princeps Architectus Ariſtoteles onſtituit diſcrimen inter ea,quæ exhalant, & quæ evaporant, Nam exhalant, inquit, quæ à calido comburente fumũ emittunt, n quo ſiccæ & humidæ partes ita conjunctæ ſunt, ut non tanquam duo, ſed ut unum calido ſubjiciantur,& divelli una pars ab altera non queat. Quamobrem hujuſmodi fumus, neq; madefacit, ob ſiccum combuſtum ſibi junctum, neq; in ſpiritum vertitur, cùm diſtrahatur, diſsipeturq́;, ſed magis inficit,quod in fumo lignorum videtur: qui, ut docet Albertus Magnus, ob ſiccum terreum aduſtum atro inficit colore, qui adhæret propter humidum, quod tamen cùm exiguum ſit, non continuus eſt, & durus apparet, niſi ab unctuoſo educatur. Tum enim nidorem appellaut,quæmadmodum è pingui,fuliginem: ut ex reſinis ferè omnibus fit fuligo. Quid verò interſit inter pingue & unctuoſum Ariſtoteles inſinuat. Nam picem, ceram, thus, & quæcunq; picem habent, pinguia vocat: Oleũ autem,

Diſc. inter pingue & unctuoſum & inter illa quæ deſtillari poſſunt, vel nõ poſſunt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

autem, & quæcunq; oleoſa ſunt, unctuoſa. Videtur itaq; ex his, quæ Ariſtoteles prodidit colligi poſſe, ligna, oſſa, oleum, ceram, thus, & hujuſmodi deſtillari non poſſe, cùm horum fumi non madeſcant ex ipſius ſententiâ: ſed in aërem extenuentur, nec poſſint in aquam cogi. Oleum enim ex ſententiâ Ariſtotelis, non incraſſatur, neq; elixatur, quia non eſt vaporabile, ſed exhalabile: Ad hæc cùm idem dicat myrrham, thus, & cætera, quæ lachrymæ appellantur, terrea eſſe: quæ autem talia ſint non exhalare, cùm nequaquam liquantur. Quapropter fruſtra eorum inſtituetur, aut ſuſcipietur deſtillatio. Satis etiam perſpicuè idem Ariſtoteles aſſerit mel, lac, oleum, ſalem, nitrum & ſanguinem in igne non evaporari, ſed craſsiora reddi: cauſamque adferens, ait, ideò id evenire, quòd mel ſit naturæ terreæ, & alibi, inquit, oleum eſſe aëreæ atque terreæ, lac aëreæ & aqueæ, & ſanguinem (præſertim fibroſum) aqueæ, & terreæ, ſed magis terreæ, ſal nitrumque ejuſdem naturæ, quare incraſſari igne, non evaporari.

Hermeticorum Philoſophorum ſententia de rebus deſtillandis.

At mehercule contrarium nos docet Philoſophia Hermetica, ipſâ experientiâ rationum victrice ſtipata. Nam ex prædictis omnibus ſtillatitii liquores elici poſſunt, ſed per

r diverſos modos, uti norunt id vel ſeme-
es Spagyrici, & nos ſuis locis exactiùs
cebimus. Nec eſt omittendum etiam
ıd Ariſtotelis, & priſci illius ævi ætate
ılta vera fuiſſe, præſertim quæ de hac diſ-
utionum ac eliquationum materiâ diſ-
tari poſſunt. Vera, inquam, non ſimpli-
ter, ſed ſecundùm quid: quia ejuſmodi
erationes Chymicæ iſtis temporib9 non-
ım innotuerant. Nondum ſanè cogni-
ım erat quâ ratione liquores ex ſalibus
icerentur, quæ, vel corporum duriſsima
etalla diſſolverent. Non olei ex cerâ con-
ciendi ratio, non ſublimatio corporum
xorum, atq; ſolutio: non coagulatio vo-
tilium, atque ſpirituum. Et ut brevibus
em comprehendam, ad externum, & or-
inarium naturæ calorem reſpexit vir ille,
ujus vires, & exactè cognitas habebat, &
uid in unamquamque materiam poſſet:
ta in artificialibus hiſce ipſum, aut non
xercitatum fuiſſe, aut certè de iis nihil
rodidiſſe, ſatis conſtat ex iis, quæ ab illo
rodita ad hanc noſtram ætatem perve-
ierunt. Si enim cognitas habuiſſet ope-
ationes chymicas, non ita ſcripſiſſet ſum-
mus ille vir. Sed ex iis principiis, & funda-
mentis, quæ poſuit ille, Geometricorum
more, & rectè, & evidenter, & candidè

decrevit. At, inquies, unius rei unica tantùm veritas: At, inquam, veritas non eſt, niſi in animo percipientis: veritas, inquam conſiderationum, & operum artis, neutiquam verò ſcientiæ, quæ perpetuò una eſt, & ſimplex. At artis veritas etiam variat, pro artificum ingenio, induſtriâ, & inventionis modo, pro quorum diverſitate effectus ſæpe contrarii conſequuntur. Ergò Ariſtoteles excuſandus eſt hac ratione, & præterea ei gratia quoq; habenda, quòd tam vivis, & tantâ facilitate comprehenſibilibus ac externis rationibus poſteritatem docuerit. Non tamen ita ſuſpiciendus eſt, ut huic nihil detrahi, nihil demi poſſe videatur. Nam artes contrarium docent, & ex his potiſsimùm nobiliſsima illa Pharmacopœa, quam artificioſam appellamus, & à ſpagyrica nihil niſi nomine ſolo, differre exiſtimamus.

Itaq; longè aliter, atq; diverſâ ratione de rebus hodie decernendum, ſtatuendumq́; eſt, poſtquam tot aquarum, tot liquorum, tot præparationum genera (quod dixerim ipſis priſcis ſi reviviſcerent) miracula futura, ſunt introducta.

Enimverò ſi vel Hippocrates, vel Ariſtoteles, vel ipſe etiam Galenus nunc reviviſceret, obſtupeſceret ſanè tot ornamentis artem

-tem hanc adauctam, atque illuſtratam; ot novis inventis ditatam, tot mirificis o-erationibus confirmatam. Quod ſi nupe-us ille Budæus, lumen illud Galliæ, & uni-erſæ adeò Europæ præcipuus literarum ultor & reſtitutor, conjugis meæ avus, in ltima hac ætate miratus ſit Chryſulcam quam, quam fortem vocant, diſſolvere netalla; quod tamen illo ſeculo non uſque deò infrequens erat: quid quæſo facerent ut dicerent illi, qui nihil iſtorum nec cogi-tarunt, ac ne ſubolfecerunt quidem? Ve-iſsimum itaq; eſt, quod ſapientum quidam medicorum noſtri ſeculi ait: Creverunt cum ingeniis & ipſæ ſcientiæ, artesq; ma-gna & inæſtimabilia incrementa ſumpſe-runt. Sed ut (quod noſtræ ingenuitatis ſit atq; modeſtiæ) tueamur quantum licet pri-ſcos illos Atlantes, fatebimur vel ultrò, eo caloris modo, hoc eſt, externo, eoq; artificio ignis vulgari de quo Ariſtoteles loquitur, & ruſticis ac coquis notiſsimo, diſſolvi ea non poſſe, atq; deſtillari: At poſſe tamen & diſ-ſolvi & ſeparari, in ſua principia, ingenioſis machinationibus artificum, in regimine ignis tam interni, quàm externi, nos in hoc, & aliis noſtris operibus methodo perfacili docebimus atq; declarabimus.

De deſtillationum differentiis.

CAP. V.

DESTILLATIONIS modi diverſi ſunt pro diverſis rationibus, modis atque ſubjectis, unde diverſæ deſtillationis differentiæ exurgunt. Prima à rebus è quibus humorem, vel liquorem elicimus, deſumitur. Nam alio modo mel, alio ſulphur, alio vinum, alio cera, alio terebinthina, gummi, ut maſtix, euphorbium, ſtyrax, & reliqua ejuſmodi: alio ſales, alio herbæ, alio radices, alio flores, alio deniq; ſemina deſtillantur.

Secunda ex differentia liquoris ſtillatitii deſumitur: nam aliter aquæ, ſeu ſtillatitii liquores: longè autem diverſo modo olea ipſa eliciuntur. Exempli cauſa ex herbis, floribus, radicibus, & ſeminibus non ſiccis, ſed virentibus, aquæ per ſimplicem deſtillationem eliciuntur ſine admixtione alicujus liquoris. At ex radicibus, herbis floribus & ſeminibus ſiccis, & odoratis præſertim, mediante aquâ, aut quovis aliquo alio liquore admixto olea ſupernatantia eliciuntur.

Tertia differentia à materiâ & figurâ vaſis dependet. A materiâ; nam aliud eſt terreum, aliud æneum, aliud plumbeum, aliud vitreum.

itreum. A figura: alius namque deſtilla-
onis modus per alembicum, alius per cor-
utam, alius per matracium, alius per pel-
canum, &c.

Quarta â vaſis ſitu: fit enim vel rectâ cu-
urbitâ, vel incurvâ, aut inclinatâ, cujuſ-
nódi deſtillationes per aſcenſum dicimus:
eu cùm unius matracii (quod vocant) ſeu
ucurbitæ collum in alterius collum im-
nittitur, quod bociam contra bociam, vel
otum barbatum deſtillatores chymici
uncupant. Nimirum quando per con-
urſum vaſa ita junguntur, ut alterum alte-
ius os excipiat, idque diverſo poſitu, &
itu recto, obliquo, procumbente, &c.
Atque his ferè deſtillantur, quæ difficilè a-
cendunt, ſuccique minus habent. Multa
etiam per deſcenſum deſtillantur, vaſe eo,
quod materiam continet, inverſim alteri
mpoſito: qui modus per deſcenſum voca-
ur, & contrarius éſt ei, qui fit per aſcen-
ſum. Per deſcenſum deſtillantur gagates
& varii generis ligna, ut Gvajacinum, juni-
perinum, & reſinarum genera. Quod ſi
verò accipiamus latiùs deſtillationis no-
men, ut ſit humidi eductio à calore, ad hanc
etiam referri poterit ea, quæ per deſcen-
ſum fit inverſo cucurbitæ ore.

Quinta à gradibus ignis, qui ſunt qua-

Quatuor ignis gradus. tuor, primus, ſecundus, tertius, quartus. Primus eſt lentus, qualis eſt ignis balne, aut vaporis: ſecundus cinerum: tertius arenæ vel ſcobis ferri: quartus eſt ignis nudus, ut vocant.

Cum primo aut ſecundo ignis gradu deſtillamus per aſcenſum: cum tertio & quarto, per concurſum & deſcenſum. Sic deſtillantur olea ex ſalibus, ut ſale communi, vitriolo, & reliquis hujuſmodi. Item

Deſtillatio complectitur ſub ſe tanquam partes ac veluti ſuccenturiatas, aut certè haud multum abſimiles operationes.

Exaltationem
Exhalationem
Circulationem
Rectificationem
Cohobationem.

Exaltatio eſt ſuperflui, & impuri humoris à puro evaporatio; in quo differt à deſtillatione, in quà liquores extrahuntur ſpecie vaporis congelati in liquorem, ſeu aquã. At exhalatio fit penitus evaporato humore aqueo, idq́; ſolâ cucurbitâ abſq; pileo, aut patellâ vitreâ, cujuſmodi operatio frequens eſt & conſueta in parandis extractis, ut eſſentia croci, ſennæ, radicum omnium, rhabarbari, hellebori, & ſimilibus, uti docebimus.

Circu-

Circulatio eſt frequens, & crebra rei delatæ aſcenſio in vaſis ad id accommoda, fitq́; per ſe, ſine fœcibus in organis, quæ llecani artificibus appellantur.

Rectificatio eſt repetita liquorum deſtiltio, quo multum purificentur, & magis altentur.

Cohobatio, eſt quoq; deſtillationis repetio, qua liquor deſtillatus rurſus fœcibus funditur, & denuò deſtillatur, ut fit in arno vitrioli.

Porrò per deſtillationem omnes aquæ, liuores & olea proliciuntur ex omnibus gnis, herbis, ſeminibus, & floribus. Ex mnibus verò pinguibus oleum potiſsimum extrahitur.

De deſtillationis quibuſdam quaſi prælucijs, omitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione: operibus apprimè pharmacopœo neceſſarijs.

CAP. VI.

NON ſufficiat pharmacopœo ſimplicem tenuiſſe deſtillationis modum: de quo jam egimus in genere: ſed opus habet inſuper, ut præparationes ſibi inſervientes exactè cognoſcat, ſi ut induſtrius pharmacopœus

copœus debet, ſuas res ex arte parare velit.

Operationes Chymicæ tam medico quàm pharmacopœo cognitu neceſſaria ſunt.

Ejuſmodi autem ſunt fermentatio, concoctio atque digeſtio. Quas operationes ſi ritè intellexerit, naturam quodammodo imitatus, varias pulchras atque utiles præparationes efficere poterit. Nec pharmacopœum tantùm eaſdem noviſſe par eſt, ſed ipſum etiam medicum pharmacopœis præcipientem, ſi ſuo honori, & ægrotantium ſaluti conſultum velit. Sed talia hodie ita in deſpectum abierunt, ut vel negligant iſta multi, vel certè ſuperciliosè contemnant, neſcientes nimirum, quid utilitatis ejuſmodi præparationes in receſſu habeant. Et certè, non video, cui potiùs cauſæ ejuſmodi pertinaciſsimũ deſpectum tribuam, niſi meræ ignorantiæ: cùm ſatis notum ſit, non contemni aliquid, niſi ab ignorante. Neceſsitatem aſpiciant vitæ noſtræ, ut diſcant eam coëgiſſe nos quęrere præparationes ciborum ad alimenta corporis neceſſariorum: in quibus tamen præparandis tanta fortè neceſsitas non fuit, quanta debet eſſe in præparatione medicamentorum ſanitatis cauſa generatorum. Reſpiciant frumenta: quæ non cruda, qualia ex terra emerſerunt, ſtatim pro cibis offeruntur: ſed ſeparata priùs palea & furfure in farinam redi-

ediguntur: quæ etiamnum non cruda, ſed
rmentata ritè probeq́; ſubacta pinſitur &
oquitur,ut fiat panis aptus nutritioni.Non
aq; unica tantùm & ſimplex præparatio
t panificium, ſed multiplex, artificioſa,&
ſigne magiſterium.Nam fermentationem
onſidera,qua panis levis & ad nutritionem
tiſsimus fit:tantoq́; levior atq; ſalubrior,
uantò magis fuerit fermentatus.Pondero-
or verò tantò nutritioni ineptior & in ſa-
brior,quantò minùs fermentatus fuerit.
uæ ſanè præparatio, ſi non præcedat, ſed
rinæ ſimplici aqua affuſa, & ita cocta, pro
ane, glutinum naturæ noxium parabis.
unquid vides,ut amylum,res tenaciſsima
la aquæ infuſione paretur? aut panis non
rmentatus, ſi cum modico aquæ irrore-
r, digitisq́; ſubigatur, in tenacem, cere-
n, & prorſus glutinoſam ſubſtantiam
beat? Quid igitur putas futurum in ſto-
acho atque viſceribus, præſertim debi-
oribus ſi ejuſmodi offeratur? nempe ta-
s nihil aliud quàm obſtructiones, mate-
am calculoſam, & plurimorum morbo-
ùm ſeminaria procreare poteſt. Qua-
opter in regimine therapevtico ejuſmo-
uſum, cujuſmodi ſunt placentæ fari-
aceæ piſtæ (fougaſſes vocant noſtri) piſto-
a opera & ſimilium paſtarum non probè
fermen-

Panificij præparatio qua.is.

fermentatarum curioſè interdicere ſolent. Nec tamen, quod mirum eſt, ſatis attente ad cauſas, cur id faciant, advertunt. At ſciant eam ſolam ob cauſam fieri potiſsimùm, quòd paſtæ, ex quibus ejuſmodi panes fiunt, non ritè ſint fermentatæ. Tantum prodeſt hæc præparatio, ut Pharmacopœo omninò cognitu ſit neceſſaria. Hæc quippe attenuat omnem ſubſtantiam, hanc ſolvit à ſuo corpore & impuritate terreſtri, ut apta fiat poſtea ad producendum verum balſamum radicalem, atque ſpiritum vivificum. Hujus ſolius fermentationis beneficio (ut poſtea pluribus patebit) eliciuntur aquæ vitæ ex omnibus ſeminibus farinaceis, atque adeò ex ipſis etiam roſis, denique ex omnibus floribus, herbis, & in univerſum vegetabilibus cunctis. Per hanc fermentationem ſeu fermentum hoc naturæ pari modo omnes corporis noſtri humores attenuantur ſubtilianturq́;. Hinc cognoſcas licet, quemadmodum vel modicum acidi fermenti univerſam paſtam fermentat, & panem leviſſimum, atque concoctu facillimum reddit, qui alioqui futurus erat gravis, & ad digeſtionem ineptus: ita etiam per eandem viam fermentationis, quæ conſiſtit in liquore quodam acetoſo naturæ, noſtros humores attenuari, atque ad excretionem diſponi: ideo-

Fermentationis cognitio omninò neceſſaria.

eoque ſunt quædam acida, quæ ſudores
ovent, quamvis ea ex medicorum vulgari
ntentia ſint frigida. Et ſanè qui ejuſmodi
æparationem, quæ per fermentationem
, panificio non adhiberet, ſed tantùm
ana frumenti, ſicut à natura producta
nt, aquæ incoqueret, quid quæſo gratiæ
m nobili alimento conciliaret? Quid uti-
tatis adferret naturæ? Immò quid non
oleſtiæ eidem, ex re alioquin nobiliſsima
tiliſsimaq́; crearet? At parantur hoc mo-
o, atq; hucuſque medicamenta in officinis.
on dicam homines abſq; panificio etiam
rmentato vivere non poſſe: Notum enim
ſt, & tradunt hiſtoriæ plures nationes ma-
na ex parte ſimplici hordei, aut legumi-
um, vel radicum (ut hodie ſolent Indi
mericani) decocto vivere. At noſtros ho-
mines abſque eo æquè commodè atq; ſalu-
riter victitare poſſe, illud veró pernego.
igni ſunt profectò, qui allia comedant,
ui nolunt meliora. Nimis craſſa herclè
ſta medicatio, & ſuis cultoribus tantùm
digna. Referamus exempli gratiâ, quod
omnibus notum eſt, quid agatur cum vino. *Ad vini*
Hujus pulchram præparationem, qui non *perfectio-*
attento & Philoſophico animo contempla- *nem quales*
tur, non meretur ſanè ut bibat. Primùm ſe- *requiran-*
parantur racemi, vinacea, pelliculæ: tum *tur opera-*
tiones.

expri-

exprimitur ſuccus, hic rurſus in doliis ſuamet natura effervefcit, ſpumam ejicit, fœces deponit atque tartaream materiam, donec depuretur perfectè. Quæ profectò præparatio, licèt naturalis quodammodo ſit, juvatur tamen ab arte. Fruſtra namq; vinum à natura præſtoleris, ſi non exprimas ſuccum, & ritè præparatum in dolia infundas. Nec ſimilis utilitas ex uvis, quæ ex vino. Helveticos milites novimus, ceu ſtrage quadam, vineta obruiſſe, uvasq; magna voracitate depaviſſe. At quid accidit? Nimirum crudum, non coctum, nec ritè fermentatum vinum, quod vorare, quàm bibere maluerunt, voracitatis inconſideratæ (licèt fortè ob famem utcunq; neceſſariæ) dederunt pœnas. Nam dyſenteriâ paulò pòſt maxima eorum pars interiit. Salubriùs & lætiùs egiſſent, ſi quo unicè gaudent, merum perfectum & ritè fermentatum fuiſſent præſtolati. Quid dicam de reliquis cibis? Carnes non crudæ, ſed debitè coctæ, atque conditæ comeduntur. Eadem quoq; ratio eſt in aliis cibis.

Extractorum præparandorum ratio, mulierculis haud ignota.

Nunquid vides, ut induſtriæ percupidæ mulierculæ nonnullæ, ſuis ægrotantibus ex carnibus, & volatilibus, parare norint colaturas, gelatinas, conſummata? At hæc extra-

tracta ſunt. Separantur quippè terre-
ia à laudatiori ſubſtantia, & ægro con-
cibiliori. Cur non idem facimus de me-
:amentis? Ægri certè natura, jam plus
is proſtrata, crudos iſtos cibos ſuſtinere
quit, ſed ab iis patitur aut etiam ſuc-
mbit. Quantò iſtud magis fiat à medi-
mentis non ritè præparatis & ab impu-
ɔri ſua ſubſtantia ſejunctis? Nihil profe-
ɔ aliud, quàm impedit ejuſmodi impuri-
s, quò minus medicamenti vis gemina
m hoſte ſuo, morbo inquam, ejuſque
uſa congrediatur, eumque vincat com-
odè, atq; peſſundet.

Quid igitur fiet de iis medicinis, quæ
ɔn tantùm cruditatem in ſe continent,
d malignam quoque qualitatem aliquam:
talem non ſeparatam, aut ritè præpara-
m, vel caſtigatam etiam porrò exhibere
ıdebimus? Solent, & (proh dolor) ſolent
: nimis verè ſæpe, inquam, ſolent, ejuſ-
ıodi decocta, pulverata, mixta, nec alio ullo
rtificio parata medicamenta ægris plus
ıoleſtiæ (ne quid gravius dicam) adferre
uàm ſolatii atque auxilii. Non itaq; ſper-
endæ, aut negligendæ ſunt ejuſmodi præ-
arationes, concoctiones, inquã, digeſtiones
: fermentationes. Nam hæc ſi fiant, ad imi-
tatio-

Crudorum pharmacorum, & ſine artificio digeſtorum quanta incommoda.

tationem fient naturæ, quæ iiſdem utitur operationibus ad perfectè maturandos fructus, resq́;, quas producit univerſas. Sed pergamus.

Concoctionis differentia.

Ariſtoteles in quarto meteorων tres conſtituit πέψεως ſive concoctionis ſpecies. Prima eſt πέπανσις quæ eſt humoris in humido ſemine exiſtentis & indefiniti, à calore naturali facta concoctio. Modus autem hic concoquendi, maturandi, atq; perficiendi plantarum & reliquarum rerum ſemina, ut germinent & fructus uberrimos producere poſsint, eſt opus ſolius naturæ, quæ pro inſtrumento utitur illo calore vivifico, qui elemento ſtellarum proportione reſpondet, ut idemmet ait Ariſtoteles. Hunc ars ſi non imitari, ipſius tamen ſequi veſtigia poteſt. Secunda concoctionis ſpecies eſt ἕψησις ſeu elixatio, quæ eſt indefiniti in humore exiſtentis concoctio, ab humido calore facta. Tertia & ultima eſt ὄπτησις ſeu aſſatio. quæ eſt ejuſdem interminati à caloro arido, & alieno facta concoctio.

Legitimi & veri pharmacopœi à ſpuriis diſtinguuntur.

Hæ duæ ultimæ concoctiones ab arte præſertim fiunt: circa quarum moderationem diligẽtes pharmacopœos erudiemus: diligentes, inquam, & verorum medicorum artisq́; obſervantes, non nugivendulos, qui candelas, faces & neſcio quid ridi-

culi

li conficere, atq; divendere malunt, & erċatoria merce officinas ſuas opplere, ıàm veris artis operibus incumbere, ſunque & artis quam temerè profitentur, gnitatem tueri. Sint igitur pro liberalis mercenarii, & ſordidi, non artifices, arsq; (quotquot ſunt humano generi ſummè neceſſariæ, & almæ medicinæ famulæ) ultores, ſed mercatores mechanici, ſpem pompa collocantes, atq; lucro. Hoſtem urbe malim videre, quàm hos nebuloes. Ab illo enim cavere norunt ſibi cives. t ab iſtorum perfidia, quam vel ignorana, vel malitia, vel ſanè negligentia ſua præant, quis ſibi cavebit, niſi qui eoſdem xtra urbium pomeria ejiciet, atq; extertinabit? De impoſtoribus hoc dico, & harmacopœi titulum falſò uſurpantibus c mercatoriam avaritiæ cauſa cum ea conundentibus, non de candidis, bonis atque iligentibus, ad quos hic noſter labor perinet, quibuſq; hæc noſtra ſtudia, & admoitiones in ſalutem plurimorum, ipſorumque laudem & emolumentum dicata ſunto.

Sed latiùs digreſsi ſumus, ac fortè extra pſa etiam inſtituti pomeria: placuit tamen n re non parvi momenti, utrumq; hoc loco rrepta occaſione & noſtram ſententiam roferre. Nunc verò ad propoſitum redea-

Neceſsitas & utilitas digeſtionis. mus: ad digeſtiones, inquam, tantoperè operibus pharmaceuticis neceſſarias, quarum utilitates ad purificationes, & exactas, atq; veras omnium rerum concoctiones facilè percipient, qui eas ritè adhibebunt. Opus eſt tantùm vel unico Balneo Mariæ, vel ſaltem cacabo pleno aqua, quæ vel tepida, vel calida ad ignem, ſi opus ſit, reddi poſsit: Nam differentias, & earum regimen poſtea trademus. Hoc medio apozemata, atque decocta pura, & clarificata parabuntur: non, ut illa, quæ vulgò ovi albumine repurgata, hoc eſt, craſſo illo modo parata, vel unius quartæ horæ ſpatio omnem fæcem in fundum deponunt, quàm tamen iterata agitatione cum liquore perfuſam miſero ægro obtrudere non erubeſcunt. Has fæces paucis aliquot horulis ſeparabimus per digeſtionem, viribus nihilominus integris ſervatis, aut certè etiam longè valentioribus redditis, dempto nimirum eo, quod laudatioris eſſentiæ vim, atque actiones obtundere, obfuſcare, aut penitus impedire poſſet.

Sic ſolatio erimus ægris, ſic naturam ejus tuebimur, morboque, minore ejus moleſtiâ frena injiciemus, donec á natura ſpecifici medicamenti ope adjuta penitus extirpetur extermineturque. Eâdem porrò dige-

igeſtione perfectè depurantur ſucci radi-
um, foliorum, florum, uti docebitur in
rogreſſu. Et quod magis etiam eſt, dum
igeruntur, coquuntur etiam, hoc eſt, dul-
orantur, atque per Balneum Mar. humi-
lo liquore ſeu vapore ſeparato in ſyrupi
onſiſtentiam rediguntur, quem diu ſerva-
bis, abſque melle, vel ſaccharo. Ut vel hinc *Omnia concoctione dulceſcunt.*
conſtet verifsimè ab Ariſtotele prolatum,
omnia concoctione dulceſcere, id quod ex-
perientia verè confirmat. Aut, ne quid no-
vi introducere videar in officinas, & à Phar-
macopœorum communi methodo, duas
tertias tamen ſacchari minus, quàm ſo-
lent, in ritè digeſto atque concocto ſucco
addendas ſvadeo, ut palato magis deſer-
viam: exempli gratia, in quo ſyrupo an-
tea poſuerunt ſacchari ℔ iij. jam unam tan-
tùm adjicient: eritq; talis ſyrupus minori-
bus paratus ſumptibus nihilominus longè
utilior, & qui longè minori poſsit exhibe-
ri doſi, quæ tamen communibus illis lon-
gè ſit efficacior. Nam cochlear unicum ſy-
rupi de ſucco roſarum pallidarum hoc mo-
do parati ſufficiet ad evacuationem ſuffi-
cientem moliendam. Cùm interim Syru-
porum: ut vulgò ſolent confici, vix plures
unciæ ſufficiant. Nec mirum: quid enim
aliud ferè in iis, quàm ſaccharum cum

minimâ ſucci quantitate? At notum eſt ſaccharum nec purgare, nec refrigerare, quod tamen conditio Syrupi roſarum pallidarum maximè requirit. Sed de his prolixiùs ſuo loco agemus.

De Aquis.

CAP. VII.

OPORTUNUM jam eſt, ut quam tradituri ſumus pharmaciam in ordinem, ducto à liquoribus (quibus ipſa) exordio remediaq; ſingula, eadem methodo diſcutientes, redigamus. At quoniam inter liquores omnes aquæ primum ſibi vendicant locum, earum deſcriptiones præmittere operæprecium eſſe duxi. Has autem in ſimplices & compoſitas dividemus.

Ex ſimplicibus aliæ ſunt calidæ, aliæ frigidæ, aliæ deniq; mediam inter utraſq; qualitatem retinent: calidis ad humoris pituitoſi, ac melancholici (quos frigidos eſſe autumant) præparationem utuntur: frigidæ verò ad bilis omnes ſpecies (quæ calidæ, ignisq; in homine naturam retinere exiſtimantur, quemadmodum pituita aquæ, & melancholia terræ) præparandas uſurpantur.

Aquæ autem calidæ, quas Pharmacopœus

pœus in officina ſua paratas adſervare, omniq́; tempore deſtillare debet, ſunt hæ ſequentes,

Aquæ.

Aquæ Calidæ.

Abrotani.
Allij
Anethi
Abſinthij
Ambroſianæ
Artemiſiæ
Baſiliconis
Bardanæ
Betonitæ
Calamenti
Camomillæ
Cardui bened.
Centaurij
Ceparum
Chelidoniæ
Ebuli
Eſulæ minoris
Enulæ campanæ
Fœniculi
Hyſſopi
Iridis
Euphragiæ
Ivæ arthriticæ
Iuniperi
Lavendulæ
Majoranæ
Marrubij
Matricariæ
Meliſſæ
Meliloti
Nucum viridium
Florum nucum
Origani
Petroſelini
Pulegij
Pæoniæ
Roſmarini
Raphani
Rutæ
Sabinæ
Salviæ
Satureiæ
Serpylli

Frigidæ ſunt.

Acetoſæ
Borraginis

Bugloſſi
Succi citri
Cichorij
Cucumeris
Cucurbitæ
Ceraſorum acid.
Ceraſorum nigr.
Endiviæ
Fructus fragariæ
Lactucæ
Limonum
Melonum
Nympheæ
Plantaginis
Papaveris albi
Papaveris rubri
Portulacæ
Pyrorum agreſtium
Ranarum, aut potius ſpermatis illarum
Roſarum
Sempervivi
Solani
Sorborum
Violarum

Temperatæ ſunt :

Adianti
Agrimoniæ
Argentariæ
Altheæ
Alchimillæ
Aſparagi
Alkekengi
Barbæ hircinæ
Burſæ paſtoris
Calendulæ
Caudæ equinæ
Caſei recentis
Cerefolij
Ceterach
Conſolidæ utriuſq;
Caprifolij
Citoniorum
Ebuli
Evpatorij Avic.
Fraxini
Fumariæ
Filicis
Geniſtæ
Halicacabi
Ivæ arthriticæ
Lilij convall.
Lapathi acuti
Lupuli
Malvæ
Mercurialis
Milij ſolis
Nucum viridium

Parie-

Parietariæ	*Tapſi barbati*
Primulæ veris	*Tuſſilaginis*
Polytrichi	*Valerianæ*
Pomorum redolentium	*Vermium terreſtrium*
Prunellæ	*Verbaſci*
Sambuci	*Veronicæ*
Senetorum	*Verbenæ*
Scolopendrij	*Verrumcariæ*
Scabioſæ	*Urticæ*
Tamaricis	*Ulmariæ.*

Inter enumeratas aquas aliæ ſunt cephalicæ, & cerebri affectibus accommodatæ, ſive hi generales ſint, ſive particulares & proprii, & aurium, oculorum, & reliquarum capitis partium morbi.

Aquæ cephalicæ, ſive cerebrales ſunt, aqua Baſiliconis, betonicæ, calendulæ, calamenti, juniperi, lilii convall. majoranæ, meliſſæ, pæoniæ, primulæ veris, roſmarini, ſatureiæ, ſerpylli, florum tiliæ arboris, viſci querni. Omnes hæ aquæ frigidorum humorum, qui in cerebro exiſtunt, pituitæ nempe, ac melancholiæ præparationi inſerviunt: ac potiſsimum quidem aquæ Baſiliconis, betonicæ, ſalviæ, roſmarini, ſtœchadis, ſerpylli, Apoplexiæ, reliquiſque ejuſmodi ſoporiferis affectibus ex pituitâ, & humore crudo natis dicatæ ſunt.

Aquæ calendulæ, granorum juniperi, primulæ veris (quæ & herba paralyſis dicitur) mirè ac ſpecificè ad paralyſim conducunt.

Aquæ pœoniæ, lilii convall. florum tiliæ arboris, viſci querni antepilepticæ nominantur, ut ipſa etiam ceraſorum nigrorum aqua.

Aqua fraxini cum ſuô ſale mixta, ſpecificum eſt ad ſurditatem non inveteratam remedium.

Aquæ chelidonii, euphraſiæ, fœniculi, roſarum, & pediculi roſarum, caprifolii ophthalmicæ ſunt, ac aliæ quidem oculorum inflammationibus, aliæ reliquis eorum affectibus, imò & acuendæ ipſorum aciei conſervandæq; accommodatæ ſunt.

Aquæ bardanæ, camomillæ, enulæ campanæ, iridis, hyſſopi, urticæ, peti, adianti, ſcabioſæ, tuſsilaginis, bugloſsi, borraginis, violarum, papaveris rubri, pectoris vitiis mirificè conducunt, ex quibus quidem aliæ humori craſſo, viſcidoq; bronchiis pulmonum contento attenuando, & juvandæ expectorationi: aliæ verò tenuiori ac ſubtiliori incraſſando per ſe, aut ſyrupo convenienti immixtę mirum in modũ conferunt.

Aqua papaveris rubri (quam ſemper paratam Pharmacopœi habere deberent) ſingulare,

gulare,ſpecificumq́; ex intenſiſsimo rubore notum, ad peripnevmoniam, pleuritim, cæteraſq́: pulmonum inflammationes, remedium eſt.

Aqua peti (quam nec parant pharmacopœi) generoſiſsima eſt ad affectum quam Aſthma vocant, ut & ipſe etiam ſyrupus, qui ex illo conficitur, ut dicetur ſuo loco: hæc aqua etiam purgat.

Aquæ granorum ebuli & ſambuci ſeroſos humores deturbant, & aſciti conveniũt.

Aqua deſtillata ex foliis & floribus tapſi barbati, priùs in vino per triduum maceratis, eſt aqua valde efficax ad ſedandos arthriticos dolores, ex quacunque cauſa ſubortos.

Aqua barbæ hirci ſeu candelariæ ad idẽ mirificè prodeſt.

Aqua vermium terreſtrium contra ſanguinem ex caſu concretum confert.

Aquæ meliſſæ, ſcabioſæ, acetoſæ, ſucci citri, ſucci limonum, granatorum, cardui benedicti, roſarum & violarum corroborationi cordis ſunt ſaluberrimæ: peſtilentibusq́; febribus, ſyncopis, palpitationibus tum aſſumptæ tum formâ epithematis extrinſecus admotæ medentur.

Aquæ Abſinthij, menthæ, Ambroſianæ, cotoneorum ſtomachales ſunt.

Aquæ cichorii,endiviæ,adianti,hepaticæ agrimoniæ, evpatorii Avic. lapathi acuti, hepaticæ ſunt, intemperiesq; jecinoris, humores prçparando,ipſumq́; corroborando, corrigunt.

Spleneticæ ſunt aquæ ceterach,ſcolopendrii, geniſtæ, tamaricis, pomorum redolentium.

Aquæ raphani,halicacabi, granorum juniperi,limonum,parietariæ,milii ſolis, eſulæ minoris, verrumcariæ calculum comminuunt, arenulasq́; & materias tartareas in renibus accumulatas diſſolvunt.

Aquæ malvæ,biſmalvæ,cucurbitæ, melonum,cucumeris, nympheæ, renes ipſos leniunt,urinæq́; ardorem & acrimoniam contemperant.

Aquæ pyrorum agreſt. & ſorborum alvi fluoribus omnibus conducunt.

Aquæ plantaginis, burſæ paſtoris, alchimillæ,veronicæ,pyrolæ,caudæ equinæ, conſolidæ utriuſq; renum ulceribus,ac excoriationi conferunt, ſuntq́; aquæ vulnerariæ.

Aquæ cardui bened.& ulmariæ, petaſitidis ſunt aquæ ſudorificæ, ac peſtilentibus affectibus conducunt.

Aquæ artemiſiæ, matricariæ, marrubii, mercurialis hyſtericæ ſunt, uterumq́; juvant, & affectibus ipſius proſunt.

Et hæ

Et hæ quidem ſunt aquæ, quæ ſingulas
orporis noſtri partes reſpiciunt, ſingulisq́;
pſarum pathematis ſive affectionibus me-
entur: Et inter eas quidem ſunt, quæ di-
erſis, tàm internis, quàm externis, præter
uprà enumeratos, morbis ſpecifica qua-
am qualitate accommodantur: videlicet
quæ anethi, florum camomillæ, ſambuci,
orum nucum, rutæq́; colicis doloribus ex
ento profectis, levamen tribuunt.

Aqua ceparum ad morſus rabidi canis
er os exhibita multum conducit: prodeſt
tiam ad calculum.

Aqua ex ſucco corticum viridium nu-
um extracta ad calculum tum renum, tum
eſicæ comminuendum pellendumq́; ex-
ertiſsima.

Alliorum aqua ad idem confert.

Aquæ hyperici & portulacæ, puerorum
umbricos enecant.

Aqua ceraſorum acidulorum, fructus
agorum, papaveris albi, florum centaurij
ertianis febribus & bilioſis non mediocre
erunt ſolatium.

Aquæ ebuli, ivæ arthriticæ, verbaſci, ar-
hriticos dolores ſedant, ſi partibus dolen-
bus, linteamina ſuprà dictis aquis imbuta,
epidè apponantur.

Aqua ex foliis & radice filicis deſtillata
omni-

omnibus aduſtionibus ex linteaminibus ea imbutis tepidè applicata, ſingulari virtute confert.

Aqua ſpermatis raiiarum menſe martio deſtillata, antequam excludantur, excellens eſt ad omnes oculorum, faciei, totiusque corporis partium phlegmonas, eo quò dictum modo admota, remedium.

Ecce tibi aquarum ſtillatitiarum, quibus nullo tempore carere debent Pharmacopœi, catalogum: ecce inquam ſpecificas verasq; uniuscujuſq, proprietates.

Nec ſanè ſatis eſt illud noſſe, verùm & ipſas deſtillandi, ſervatis integris virtutibus, atq; proprietatibus, modus tenendus eſt, qui quidem alia longè ratione perficitur, quàm vulgari illa deſtillatione, qua phlegma ſolum, & inutilis quædam aqua citò putreſcens extrahitur.

Nova utiliorq; methodus deſtillandi aquas.

Itaq; ut eam methodum planè reſtituamus, aliamq; longè utiliorem introducamus: herbas, flores, aut reliqua ejuſmodi integra in alembicum, (ſive plumbeum ſive vitreum ſit) conjiciantur, deſtillandi loco: flores deſtillandos conteremus, eorumque jure torculari expreſſo, & in commune alembicum infuſo, virtutem ejus integram ſubſtantiamque more ſolito extrahemus. Quæ quidem ut efficacior evadat, vegetiorque

que, excipiendæ ſunt fæces, & quæ poſt ſuccum expreſſum, & quæ in alembici fundo remanſerunt, quas in vas terreum impoſitas, igni ardentiſsimo calcinabis, donec omninò in cinerem abeant. His peractis cineres iſtos in manicam Hippocratis injicies; quibus infundes prædictam aquam deſtillatam, ut omnem ſalem recipiat, reaffuſione ſæpiùs repetita: & ita quidem habebis aquam ſuo ſale imbutam, præcipuisque ſtirpis, ex quâ emanavit, virtutibus præditam. Aquam, inquam, quæ multos menſes, imò & annos integra incorruptaq; conſervari poteſt, cujus etiam vel uncia unica plus præſtabit, quàm plures illius, quæ communi viâ extrahitur. Nec ſanè labori parcendum, aut ab ea operatione abſtinendum, cùm tantæ rei tamq; pretioſæ, ſanitatis nempe humani corporis, gratiâ fiat. Quod ſi prædictæ aquæ colorem, & odorem proprium imprimere ſit animus: ingentem eorummet florum copiam in roſtro alembici impones, ut inter deſtillandum, aqua ſurſum aſcendens ex iſtis floribus colorem & odorem (quæ utiles & pulcherrimæ ſunt qualitates) alliciet & retinebit. Et hæc tibi eſt, concinnâ, ni fallor, brevitate, vera & legitima aquarum ſtillatitiarum præparatio.

At ve-

At verò ſi unico pharmacopœo omnes ſuprà enarratas aquas præparare per ocicium ac commoditatem non liceat, plures ejuſdem urbis inter ſe convenire deberent, (uti fit pleriſque in locis ac potiſsimum in Italia) ut unusquiſque ſibi partem earum præparandam aſſumeret, aliisq; ſi opus fuerit, mutuò ſuppeditaret. Et ita quidem artis medicæ dignitas conſervaretur, illorumque gloria, & honos non ſine ingenti populi utilitate, augeretur.

Porrò non nobis ſatis eſſe duco primam illam & ſimplicem, aquas cum integris virtualibusq; qualitatibus deſtillandi reſtitutam methodum inſtituiſſe: quâ quidem methodo (præter ipſius aquæ bonitatem) ſi furni vaſaque propria & commoda ſuppetant, plus uno die, quàm aliâs pluribus, & faciliori longè negocio deſtillabis ut cuivis experto facilè patebit. Quinimò etiam eadem ratione, ſi per balneum vaporoſum aquam extrahere in mentem veniat, totum penè ſuccum prædictum deſtillabis, ita tamen, ut aqua ne minimum quidem fumum aut uſtionem ſuboleat: neque hoc ſolùm, verum etiam eadem methodo ex omnibus plantis calidis, ac odoriferis præſertim (quas ſulphure ac oleo ex odore illo abundare conſtat) unà cum aquis olea puriſsima, cla-

Alia aquæ extrahendæ ratio per balneum vaporoſum.

ma, clariſsimaque elicies, quæ quidem quòd aquis ſupernatare percipiantur, facili negotio ſeparabis. Sed & ultrà progredi ac certam facilemque, aquas vitæ ex plantis, floribus, ſeminibusque cujuſcunq; generis ſint, extrahendi methodum tradere eſt animus. Et id quidem per digeſtionis & fermentationis viam, quâ ſane cuivis candidi ſinceriq; ingenii viro judicare perfacilè erit, nos non perperam ſuprà operationes iſtas tantis laudibus & encomiis extuliſſe. At ipſe quidem altiùs penetrare (niſi ſtupido prorſus, ac hebeti ſit ingenio) Philoſophariique poterit & percipere, quàm ſcitè, quamque commode alibi, nempe in tractatu noſtro de ſignaturis internis rerum, ſanguinis noſtri analogiam cum vino ipſiuſque aquæ vitæ cum nectare vitæ noſtræ, balſamoque radicali contulerimus. Cùm ex omnibus rebus, ac iis potiſsimùm, quæ in alimentum veniunt, ſolâ prædictarum digeſtionum, & fermentationum ope, imò etiam & ex iis, quæ frigidæ exiſtimantur, aqua vitæ elici poſsit, quæ ſit vera rei quinta eſſentia. Aqua, inquam, vitæ, quæ de naturâ cœleſti æthereâ, participat, flammamque non ſecus ac ea, quæ ex vino elicitur, concipiet. Experientia etiam

Aquæ quoq; extrahuntur per digeſtionis & fermentationis viam.

Ex omnibus rebus alimentoſis, aqua vitæ elici poteſt.

etiam ipſa ſatis planum faciet, quomodo non tantùm vinum, ſed & triticum omniaque cerealia, & ſemina alimentoſa, multi plus nectaris illius vivifici, quàm reliqua vegetabilia, alendo corpori noſtro inepta contineant.

Hanc autem methodum, ut tandem aperiamus: ordiemur quidem â roſis, quæ frigidæ eſſe exiſtimantur, ex quibus tamen odoratiſsima aqua vitæ extrahitur, & adeò excellens, ut unica ejus guttula, ingenti ſatis aquæ copiæ odorem ſuum communicare, eamq; utiliſsimam jucundiſsimamque reddere poſsit.

Methodus extrahendi aquam vitæ ex roſis. Roſæ igitur tempeſtate, nec eâ quidem pluvioſa roridaq;, cùm ſcilicet plantæ madido rore humeſcunt; ſed expectandum, donec Sol radiorum ſuorum vi omnem iſtam roridam humiditatem diſsipaverit, copioſa ſatis quantitate colligi debent.

Roſas itaq: collectas, & quàm fieri poteſt diligentiſsimè tritas, in vaſe terreo vitreato, aut parvo dolio querno includes, & quàm optimè manibus premes, quò vas prædictum penè impleatur. Quod quidem vas clauſum obturatumq;, ut faciliùs fiat digeſtio, repones in cellam vinariam per menſem unum, aut diutiùs, ſi opus fuerit, donec materiam prædictam, vinum acetatum

tum ſubolere odoratu percipias: quo argumento jam abſolutam fermentationem eſſe cognoſces, & eò quidem protelanda eſt, donec prædictum ſignum appareat. His peractis, aſſume tibi quartam, quintámve roſarum fermentatarum qartem pro vaſis tui magnitudine, quod ſanè neceſſariò tale eſſe debet, qualia ea ſunt, quibus deſtillatores Chymici olea ſua & aquas vitæ eliciunt: quæ quidem ampla, æneáque potiùs, quàm plumbea ſunt, refrigeratoriisq́; ſuis inſtructa, quibus aquâ plenis, ſpiritus frigore condenſati, faciliùs commodiusq́; eliciuntur: aſſumptam illam roſarum fermentatarum portionem, more ſolito deſtilla: quo facto, fæces reſiduas in fundo Alembici ſubſidentes ſepara, & tantundem prædictarum roſarum fermentatarum eidem vaſi repone, hisq́; priùs extractam aquam affunde, omnia rurſus (vaſe Hermeticè clauſo, uti dictum) ad ſiccitatem uſq́; deſtillando. Collige iterum reſiccatas fæces (quas etiam, ſi velis, cum prædictis reſervabis) & Alembico eandemmet prædictarum roſarum quantitatem, quam priùs injice, quibus denuò totam aquam deſtillatam reaffundes, & toties iterabis, donec omnes prædictas roſas fermentatas deſtillaveris. His rè, ut decet abſolutis, univerſam, quam

E elicue-

elicueris aquam aſſumes,& lento igni in vaſe colli oblongi,ſive matracio,ſive quo aquæ vitæ extrahi ſolent, duodecimam ejus tantùm partem (quæ omnium penè ſpiritualium quantitas eſt) deſtillabis. Ita ut,ſi verbi gratia duodecim aquæ libras habueris, unicam tantùm aquæ, odoriferæ tamen & jucundiſsimæ,ſpiritualiſq;, atq; flam̃am æquè, ac ea, quæ ex vino eſt, concipientis elicies. Quam etiam, ut magis virtualis reddatur,adhuc rectificare poteris.Reliqua verò aqua, quæ in fundo Alembici ſubſidebit, odorifera, longeq; ſuavior & melior exiſtet, quàm ea, quæ communi aut vulgari modo deſtillatur:cui etiam ſal ſuum imprimere poteris, ſi prædictis fæcibus in pulverem redactis,& manicæ Hippocratis impoſitis, eam ſæpius affundas, quò ſalem ſuum faciliùs alliciat,retineatq;. Eadem planè ratione ex violis, aliiſq; floribus, ac iis potiſsimùm,qui calidi odoriferiq; exiſtunt, ut roſmarini,ſalviæ,betonicæ, cæteriſq; ejuſmodi aquas vitæ elicies, quæ multò præſtantiores efficacioreſq; ſunt ad morbos(quibus ſuprà convenire docuimus) propulſandos, quàm ſi communi illo vulgariq; tramite id perficiatur.Adde quòd vel minima quidem quãtitate exhiberi poſſunt,ut admirandos prorſus, & incredibiles effectus pariant.

Ita

Ita etiam ex ſtirpibus (cujuſcunq; generis ſint, ſed ut plurimùm calidis) tritis, ac dicto modo præparatis, prædictæ aquæ vitæ facilimê extrahuntur. Idem fit ex fructibus optimè fermentatis, ut ſatis abundè teſtatur experientia in Pomaceo, Pyraceoq́;, quæ ex pomis pyriſq́; in vaſe proprio (non ſecùs ac vinum) præparantur, quodammodo vineſcunt, ac tunc ex iiſdemmet aqua vitæ extrahitur. *Aquam ex ſtirpibus eliciendi modus.*

Eâdemmet aqua vitæ ex tritico, granis juniperi, lauri, ſeminibuſq́; farinaceis calidis omnis generis, elici poteſt. At quoniam iiſdem ſeminibus non tanta ineſt, quanta floribus, foliiſq́; liquoris mercurialis, ſeu aquæ copia, trita, craſſoque modo pulverizata, in parvulum dolium, quod ex ligno querno confectum ſit, injici, & aquâ tepidâ, donec in liquidiorem quandam conſiſtentiam abeant, imbibi debent. Quibus etiam ad digeſtionem accelerandam (cui pręcipuè incumbendum eſt) tantillũ fermenti communis, aquâ vulgari diſtemperati adjicere poteris. His peractis, vaſeq́; optimè clauſo, in loco frigidiſsimo (quò faciliùs fiat fermentatio) reponantur, donec aceſcere, vinumq́; redolere perſentias. Tunc eadẽ methodo, deſtillandiq́; ratione procedes, quam ſuprà in extractione aquæ vitæ roſarum *Aqua vitæ ex tritico, granis &c.*

docuimus. Hactenus de aquis ſimplicibus Reſtat tandem, ut de compoſitis verba faciamus, utilesq; quarumdam deſcriptiones tradamus, quas pharmacopœi non modò ſcire, verùm etiam paratas ſemper habere, aliisq; quamplurimis aquis nullius, aut parvi momenti præferre debent.

Aquæ artificiosè compoſitæ (omnes ferè noſtræ deſcriptionis) ſunt:

Aqua imperialis communis & paratu facilis.

Elixir vitæ majus, admirandum remedium ad inveteratos morbos, peneq; deſperatos propulſandos, ſanitatem conſervandam, vitamq; ipſam prorogandam.

Aliud Elixir vitæ minus, facillimum.

Aliud Elixir paratu facillimum.

Aqua theriacalis communis pro gregarijs.

Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica omnibus cordis pathematis, peſtiferisq; affectibus miro progreſſu conferens.

Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempe apoplexiæ, paralyſi, epilepſiæ, & ſimilibus ſpecifica.

Alia aqua theriacalis ad epilepſiam, apoplexiam & paralyſim.

Aqua antapoplectica & antepileptica.

Aqua antepileptica.
Aqua hirundinum antepileptica.
Alia aqua hirundinum.
Alia prædictæ aquæ præparatio.
Alia adhuc ejuſdem aquæ præparatio.
Aqua picarum compoſita ad epilepſiam quoq; ſpecifica.
Aqua ophthalmica.
Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatemq; in ſenibus incipientem prohibens.
Alia aqua ophthalmica.
Aqua ad hæmoptoiſim ſeu ſangvinis ſputum.
Aqua ad phthiſim, & ulcera pulmonum præſtantiſſima.
Aqua antiplevritica.
Aqua mirabilis ad collapſas vires inſtaurandas: & ad ſpiritus vitales & animales roborandos & reficiendos: quæ elixirio vitæ æquiparari poteſt.
Aqua caponis ad idem.
Aqua ad cordis roborationem contra venena, & peſtilentes omnes affectus.
Aqua ad peſtis curationem & præſervationem.
Aqua antifebritica.
Aqua alia contra omnis generis febres, præcipueq; contra intermittentes.
Aqua ad febres etiam peſtilentes & ardentiſſimas.
Aqua antinephritica.

Aqua alia antinephritica.
Alia prædictæ aquæ præparatio.
Alia aqua antinephritica.
Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipſâ veſicâ.
Alia aqua ad idem.
Alia aqua ad idem.
Alia adhuc ad idem.
Aqua ad præſervationem calculi.
Aqua hyſterica.
Aqua contra colicam ventriculi & inteſtinorum, à cruditatibus & flatibus ſubortam.
Aqua ſcorbutica & hydropica.
Aqua dyſenterica.
Aqua hypnotica.
Aqua ad gonorrhœam virulentam.
Aqua ad ictus ſclopetariorum.
Aqua balſamica excellentiſſima adverſus omnis generis apoſtemata, ulcera interna & externa, potiſſimum autem contra fiſtulas & ulcera phagædenica & maligna.
Aqua podagrica.
Aqua alia podagrica.
Alia aqua antipodagrica.
Aqua ad ambuſta.
Aqua cancrorum ad idem.
Aqua purgans.
Aqua vomitiva & purgativa ſimul.
Aqua ophthalmica.

Aqua

Aqua cinnamomi.
Aqua garyophyll. & aliorum aromatum.

Aqua imperialis communis & paratu facilis.

℞ *Corticum arantiorum,*
Et limonum exſiccatorum ad ſolem ana ℥ iiij
Nucis moſchatæ,
Garyophyllorum,
Cinnamomi ana ℥ ij.
Herbarum meliſſæ,
Majoranæ,
Thymi
Hyſſopi, priùs per ſe exſiccatarum ana m. j.
Flor. Salviæ
Anthos.
Calendulæ,
Betonicæ, ana p. j.

Inciſis & contuſis omnibus, quæ incidi & contundi, aut imminui quoquo modo debent: ponantur in alembicum affundendo

Aquarum roſarum,
Et ulmariæ ana q. s.

ut ſupernatent materiam duobus tribúſve digitis: digerantur vaſe optimè clauſo, ad calorem balnei Mar. per octiduum: dein

per cineres deſtillentur ut artis eſt , & fiat aqua imperialis : Cui ſi proprium ſalem addideris, validior efficaciorq́; efficietur. Hæc aqua cerebrum , cor , ſtomachumq́; imbecillum roborat : ſi guttulæ aliquot vel per ſe vel cum juſculo exhibeantur. Specifica præſertim quoq; eſt ad juvandam in ſterilibus conceptionem , huic adjecta priùs copioſa ſatis teſticulorum leporum quantitate , ex quibus prædicta aqua per viam digeſtionis ſalem allicere poterit, & præſtantior reddi.

Elixir vitæ majus admirandum remedium ad inveteratos morbos peneq́; deſperatos propulſandos , ſanitatem conſervandam, vitamq́; ipſam prorogandam.

℞ *Rad Zedoariæ*
Angelicæ
Gentianæ
Valerianæ
Tormentillæ
Scorzoneræ
Galangæ
Ligni aloës
Santali citrini, ana ℥ iij.
Herb. Meliſſæ
Menthæ rubræ
Majoranæ
Baſiliconis

Hyſſopi

Hyſſopi
Thymi
Chamædryos
Chamæpityos, ana m. ß
Granorum lauri
Iuniperi
Cort. limonum
Arantiorum ſiccorum
Sem. pæoniæ
Seſeleos
Anethi
Fœniculi
Aniſi
Citrij
Cardui benedicti ana ℥ ij.
Garyophyllorum.
Cinnamomi
Macis
Zingiberis
Cubebarum
Cardamomi
Piperis longi
Et rotundi
Spicæ nardi ana ℥ j. ß
Benioini
Myrrhæ
Olibani
Succini
Maſtiches ana ℨ vj.

Flor. Roſmarini.
Salviæ
Pæoniæ
Stœchadis
Calendulæ
Lavendulæ
Hyperici
Centaurij minoris
Betonicæ
Lilij convall.
Tiliæ arboris ana p. ij.
Flor. cichorij
Roſarum rubr.
Bugloſſæ ana p. j.
Mellis granati
Sacchari albi ana ℔ j.
Aquæ vitæ optimè rectificatæ ℔ x.

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur. Omnia hæc in matracium capax, & Hermeticè clauſum, ne quid exhalet, injecta in fimo equino mediocritèr calido per 8. aut 10. dies putrefiant: putrefacta fortiter exprimantur: expreſsio verò per cornutam, vel alembicum ad convenientem ignem deſtilletur: ponendo in limbo alembici moſchi ʒ ß. ambræ griſeæ, croci ana ʒ j. Aquam quæ primùm ab expreſſione illa effluet clariſsima (pretioſa tamen) ſeorſim aſſervabis. Cùm verò reci-

piens

piens (quod capax vitreumq́; eſſe, & optimè cum collo cornutæ adhærere debèt, ne vel minimum quidem expiret) obſcurari, ſpiritibusq́ue ſubalbidis offerciri percipies, aliud ejus loco, aut idemmet repones, ſi priùs extillatum illum primum liquorem ſeorſim aſſervandum ſeparaveris, Iunctoq́; denuò optimè, ut priùs cum collo cornutæ recipiente, ignem per gradus ut artis eſt, pedetentim augebis, quo prædicti ſpiritus ſubalbidi non ampliùs appareant. Dein aufer tuum recipiens, ut eam, quæ ſecundò elicita eſt, aquam (quam matrem balſami vocant) ſeorſim etiam ſepares adſervesq́;, & hæc quidem tum ad plures morbos extirpandos, tum ad conſervandam ſanitatem mirabili profectu conducit. Accommoda rurſus prædictum recipiens, ſicut feciſti anteà, ignem per gradus auge, donec deſtillato primo oleo ſubflavo, deinde rubicundo, materiæ in fundo ſiccæ remaneant, nec tamen perfectè aridæ, ne qui extillarit liquor, aduſtionem ſuboleat. Quibus peractis, aſſume tibi aquam illam clariſsimam, quam primo ſatis copioſè elicuiſti, affunde reſiduis fæcibus, & fac ut ſimul per 6. aut 7. dies digerantur ad calorem baln. Mar. donec aqua coloretur, & flaveſcat, attracta ſcilicet magis ignea, & oleaginoſa materiæ portione

Fæces

Fæces reſidentes, cùm ſcilicet omnem tincturam ſuam prædictæ aquæ impreſſerint, ſeorſim ad dicendos uſus adſerventur. Poſt omnes prædictos liquores (ſervatâ tamen ſi libuerit ex unoquoq; proportione aliqua ad affectus ſuprà commemoratos, quibus mirum in modum proſunt) & eum quoque ipſum liquorem, qui ex fæcibus tincturam attraxerit, ſimul miſcebis, ut inde precioſiſsimum, longeq́ue prædictis excellentiorem elixir vitæ elicias, ut ſequitur procedendo.

Tres itaque prædictos liquores ſimul mixtos per cornutam, aut alembicum vitreum (nulla tamen præmiſſâ digeſtione præter mixtionem ipſam) deſtillabis, eademq́; planè ratione, qua priùs elementa principiaq́; liquorum, ſeparabis. Elicies namque primam aquam clariſsimam, quam ſeorſim reſervabis, cùm ſcilicet recipiens fumo nubiloſo obſcurari percipies: dein mutato recipiente, accommodatoq́; ut priùs ignem eò continuabis, donec liquorem ſubflavum effluere percipias, quem etiam ſeorſim ut priorem adſervabis. Interim dum prædictæ deſtillationes, aut elementorum ſive principiorum duorum ſeparationes fient, reſervatas ſuperiùs fæces ad ignem reverberii calcinabis, ex quibus in cinerem redactis

ctis ſal, ut artis eſt, cum prima tua aqua clariſsima allicies, quæ quidem aqua ſale ſuo imbuta, cum reliquis duobus adſervatis liquoribus permiſceatur, ut tandem ex triangulo facias circulum, ut loquuntur philoſophi, nempe ut ex tribus illis diſtinctis aquis, per circulationem in pellicano, ea qua decet arte, factam, una eſſentia erumpat. Fiatq; ea ratione magnum illud elixir vitæ, arcanum admirandum. Et id quidem viâ ſatis ſuccinctâ, facili atque philoſophica veriſq; philoſophis nota, ex qua viam & certam methodum omnibus rebus conficiendi elixiris conſequeris.

Hujus elixiris ineffabiles ſunt virtutes ad curandas, & præcavendas vertigines, epilepſias, apoplexias, paralyſes, manias, melancholias, aſtmatha, ſyncopes, lipothymias, ſtomachiq; & aliarum partium imbecillitates, cachexias, hyſtericas paſsiones, & alia id genus ſumma & deploranda ſymptomata. Hujus guttulæ aliquot tantùm exhibentur cum decocto convenienti, morboq; appropriato: ut verbi gratia, ad epilepſiam, cum aqua pœoniæ, lilii convall. aut florum tiliæ arboris: Ad paralyſim, cum aqua calendulæ: ad peſtem, cum aqua ulmariæ, aut cardui benedicti: ad aſthma, cum aqua ſcabioſæ, peti, tuſsilaginis, aut ſimilibus.

Valet

Valet etiam illud elixir ad reſtaurationem, & conſervationem balſami noſtri radicalis, ſi quatuor , aut quinq; guttulæ exhibeantur cum juſculo, vino aut convenienti aliquo liquore.

Sed dices laborioſiorem æquo, prolixioremq́; eſſe hujus elixiris præparationem; At ſanè longè ſatius neceſſariumq́; magis eſt tempus in tantis, tamq́; admirandis rebus, quàm in refarcienda vilibus ac inutilibus penè medicamentis officinâ collocare. Attamen ut omnibus etiam indulgeam, faciliorem & jucundiorem forſan elixiris ad ſanitatem conſervandam vitamq́ue prorogandam, efficaciſsimi præparationem ſubſcribam.

Elixir vitæ minus, facillimum.

℞ *Rad. gentianæ in taleolas ſectarum & exſiccatarum*
Rad. centaurij minoris ana ℥ iij.
Galangæ
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana ℥ j.
Flor. Salviæ
Hyperici
Roſmarini, ana p. ij.
Vini albi generoſiſſimi ℔ vj.

Mace-

Macerentur in matracio vitreo benè clauſo per octo dies ad ignem Baln. Mar. lentum: deinde fortiter exprimantur, & per alembicum vitreum deſtillentur per cineres ad ſiccitatem. Aquam deſtillatam fæcibus reaffunde, ut ex his in balneo Mar. tepido totam tincturam elicias: fæces poſt tincturæ extractionem reducantur in cineres, ex quibus ſalem elicies aquâ cardui benedicti, vel ulmariæ, ſalemq́; illum ex artis præſcripto optimè depuratum, ut docebimus, cap. de ſalibus, prædictæ ſuæ propriæ aquæ jam tinctæ addes. Ex hoc elixire, quarta cochlearis pars aut per ſe, aut ex liquore convenienti diu exhibeatur. Specificum eſt remedium ad omnes cachexias, ſtomachi imbecillitates, quem à viſcidis & mucilaginoſis humoribus, huic adhæreſcentibus expurgat, mundificatq́;, vermium generationem prohibet, corpusq́; ſanum conſervat, & ab injuriis tuetur, Hoc autem bis tantùm in hebdomade, ſed tamen longo tempore utendum eſt.

Aliud elixir paratu facillimum.

℞ Ligni aloës
Rad. galangæ
Zedoariæ,
Scorzioneræ ana ℥ j.

Macis

Macis,
Garyophyllorum,
Cinnamomi,
Cardamomi,
Dictamni,
Corticis citrij ana ℥ ß
Coriandri præparati,
Granorum alkermes,
Iuniperi ana ℥ iij.

Craſſo modo contuſa, in vas vitreum cum collo oblongo, quod matracium nuncupamus, ponantur: ſuper infundatur aqua vitæ fortiſsima, ex vino canariæ deſtillata, ut materiam quatuor aut quinque digitos ſupernatet: macerentur omnia in loco frigido per ſpacium 8. dierum: agitando vas bis vel ter in die: aqua interea temporis cunctas ſimplicium virtutes extrahet, ac iiſdem imprægnabitur & tingetur: Tunc id, quod clarefactum, eorundemq; ingredientium proprietatibus tinctum & imprægnatũ fuerit, ſeparabis per inclinationem, ſtudioſeq; in phialis probè clauſis ſervabis: ac tempore neceſsitatis ejuſdem exhibebis cochleare dimidiũ, vel unum integrum ad ſummum. Ex reſidua materia ſive ſpiſſamento illo formari poterunt linimenta ad apoplexiam & paralyſim, coronali ſuturæ, ſpinæ cervicis, & partibus ex cauſa aliqua frigida

frigida dolentibus applicata in forma cataplaſmatis ſive linimenti, addendo olea convenientia. Vel ex his omnibus etiam aquam in modum aliarum aquarum modò deſcriptarum, componere licet, ſi libet.

Aqua theriacalis communis pro gregariïs.

℞ Theriaces Alexandrinæ ℥ iij.
Myrrhæ ℥ j. ß.
Aquæ vitæ
Vini odoriferi ana ℔ ß.

Miſceantur, digerantur, & deſtillentur ad ſiccitatem in balneo vaporoſo. De hac aqua exhibe ℥ ß. cum aqua rutæ. vel fumariæ: potenter ſudores movet, valet ad peſtilentes omnes affectus.

Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica, omnibus cordis pathematis, peſtiferisque affectibus, miro progreſſu conferens, ſudoremq; movens.

℞ Rad. Angelicæ
Zedoariæ
Garyophyllatæ
Barbæ hirci
Tormentillæ
Petaſitidis
Enulæ campanæ ana ℥ ij. ß.

Raſ. cord. Ligni indici ℥ vij.
Santali citrini
Cinnamomi
Macis
Gran. Iuniperi
Sem. Cardui benedicti
Citrij
Et corticis ejuſdem, ana ℥ j.
Diptamni albi
Scabioſæ
Menthæ rub.
Chelidoniæ
Scordij
Rutæ
Meliſſæ
Scorzioneræ ana m. j.
Flor. Centaurij minoris
Hyperici
Geniſtæ
Calendulæ
Borraginis
Bugloſſæ ana p. j.

Macerentur per quatriduum ad ignem Baln. Mar. in
Vini malvatici ℔ iij.
Succi limonum
Aquæ nucum viridium
Meliſſæ
Vlmariæ

Cardui

Cardui bened. ana ℔ ß.

dein exprimantur. Expreſsioni adde

Theriaces ℥ iij.

Confectionis de hyacintho ℥ j.

Conf. alkermes ʒ vj.

Diamargarit. frigid.

Diacoralli ana ʒ iij.

Diambræ

Diamoſchi ana ʒ ij.

Croci

Myrrhæ ana ℥ ß.

Sacchari candi ℔ ß.

Macerentur denuò per duos tréſve dies ad eundemmet ignem balnei. Dein deſtillentur per cineres ad ſiccitatem : fiat aqua theriacalis. Ut præſtantior & efficacior fiat extrahendus eſt ſal ex fæcibus reſidentibus, ea qua decet arte, atque cum aqua prædicta commiſcendus. Si velis non opus erit deſtillatione: Sed de ſecunda infuſione exhibebis ℥ ij. Validius namque ac præſtantius erit remedium, & provocandis ſudoribus magis idoneum.

Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempe apoplexiæ, paralyſi, epilepſiæ, & ſimilibus ſpecifica.

 ℞ Rad.

℞ *Rad. pæoniæ*
Viſci querni
Acori vulgaris, ana ℥ iij.
Gran. juniperi maturorum
Sem. pæoniæ ana ʒ j.
Garyophyllorum
Macis ana ʒ vj.
Caſtorei ʒ ß.
Flor. ſtæchadis
Calendulæ
Betonicæ
Anthos
Salviæ
Liliÿ convall.
Tiliæ arboris ana p. ij.

Incidenda incidantur, contundenda contundantur, & macerentur per triduum ad ignem balnei calidi, in

Vini albi generoſi ℔ ij.
Aquæ pæoniæ
Salviæ
Calendulæ ana ℔ j.

deinde exprimantur fortiter. Huic expreſſioni adde

Theriaces Alexandrinæ ℥ iiij.
Confect. anacardinæ Meſ. ℥ j. ß.
Diamoſchi
Aromatici Gabrielis ana ℥ ß.

Macerentur denuò per duos treſve dies ad ignem

ignem lentum baln. mar. dein exprimantur, & deſtillentur per cineres ad ſiccitatem: fiat aqua theriacalis. Datur ex parvo cochleari argenteo, ad inſultus epilepticos apoplecticosq;, & prædictos morbos mirificè conducens.

Aqua antepileptica major Quercet.

Hujus aquæ deſcriptio reperitur in noſtra Tetrade, Cap. xxiiij.

℞ *Rad. angelicæ*
Zedoariæ
Bardanæ
Scorzioneræ
Tormentillæ
Biſtortæ
Enulæ campanæ
Gentianæ ana ℥ j. ß.
Rad. pæoniæ maris & fæminæ, decreſcente lunâ, in ſigno Leonis collectæ
Raſuræ ligni buxi
Viſci querni
Et viſci coryli ana ℥ ij.
Santali citrini
Ligni aloës
Myrobalan. omnium ana ℥ j.
Dictamni albi ʒ vj.
Herb. Meliſſæ

Scabioſæ
Acetoſæ
Fumariæ
Agrimoniæ
Rutæ
Anagallidis
Matricariæ
Menthæ rubr.
Abſynthij Pontici
Hyſſopi ana m. ij.
Sem. Cardui bened.
Citrij
Pœoniæ
Seſeleos
Gran. Iuniperi ana ℥ ß.
Cubebarum
Macis
Nucis moſchatæ
Cinnamomi ana ʒ iij.
Florum geniſtæ
Hyperici
Centaurij minoris
Tiliæ arboris
Lilij conuall.
Calendulæ
Lavendulæ ana p. ij.
Flor. Cichorij
Bugloſſæ
roſ. rubr. ana p. j.

Sumen-

Sumendæ erunt radices, herbæ & flores qui quàm recentiſsimi fuerint ex temporis opportunitate, qua parabitur hæc theriacalis aqua: quod quidem commodiſsimè fiet in æſtate, cùm omnia tunc abundè vigeant & viribus valeant. Atq; hæ radices, herbæ & flores recentes, in amplo mortario quàm tenuiſsimè contundentur. Quæ ſi ſicca fuerint recentiorum defectu, craſsiuſculè conquaſſabuntur. Omnia autem optimè mixta ollæ indantur vitreatæ ſatis capaci, ut tota mixtio liberè ea contineatur: cui ſuperinfundantur

aquæ ſtillatitiæ primulæ veris
Lilij convall.
Flor. Tiliæ
Et calendulæ ana ℔ j. ß
Aq. Meliſſæ
Hyſſopi
Roſmarinæ
Geniſtæ ana ℔ ß.
Vini albi optimi ℔ ij.

Aut quantum ſatis fuerit, ad mixtionem illam imbuendam & perfundendam: quæ ſæpe manibus intrò aut cochleari comprimetur, ut meliùs humectetur, & liquorem imbibat. Hæc autem olla arctiſsimè occluſa, ne quid expiret, lento igne foveatur, dum materia tepeſcat, ut ſic melior ac facilior

lior fiat fermentatio, ſeptem aut octo dierum ſpatio: quò enim diuturnior maceratio, eò melior futura eſt fermentatio. Poſtea exprimantur omnia,& linteo ſecernatur ac trajiciatur expreſsio. Deinceps fæces torculari fortiter comprimantur, ut tandem aridiſsimæ reddantur. Atque totus hic expreſſus liquor in plures alembicos diffundatur, vel in magno deſtillatorio cupreo ſimul colligatur, cum refrigeratorio vaſe (quæ omnibus pharmacopœis obvia & in promptu ſemper eſſe debent, ad aquas & olea vegetabilium extrahenda) ex quo aqua extilletur, quæ pretioſa & excellens futura eſt. Relictæ autem fæces ſuperiores interea igne reverberii in cineres reducentur: quibus apprimè calcinatis,ſuperior aqua calidè affundetur & reaffundetur, donec ſuum ſalem ab illis extraxerit,ſicq́ue potentior & efficacior reddatur, quæ tamen ſola & citra ſalis ſui adjunctionem, ad curationem & præcautionem epilepſiarum omnium, ſive idiopathicarum: ſive ſympathicarum: omnibus etiam ætatibus & temperamentis ad ℥ ß. tutò & feliciter exhiberi poteſt, idq́; matutinis horis. Neq; enim ea præparandi tantùm & corroborandi ægri vim habet,ut quæ etiam malignas qualitates adoriatur, undecunq́; eæ progrediantur:

diantur: ſed etiam hujus morbi verum ſpecificum & ἀλεξιφάρμακοι eſſe certiſsimum ſit.

ADDITIO.

Veruntamen ut hæc aqua nobilior, perfectior & majoris virtutis ſit, ac energiæ magis ſpecificæ adverſus hunc morbum, additamentis his quæ ſequuntur ditabitur, ut videlicet ad iſtius aquæ libras quatuor addas

Theriacæ Venetæ aut Monſpeſſulanæ, ejuſq; quàm optimæ ℥ iij.
Confectionis de hyacintho ℥ j. ß.
Confect. alkermes ℥ ß.
Pulv. Diamargarit.
Diacorall.
Lætificant. Gal. ana ℥ ij.
Diacaſtorei ℥ ß. *aut etiam amplius,*
Caſtorei ipſius ſimplicis ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.

Mixtis omnibus & vaſi longioris colli (quod matracium vocant) firmiſsimè clauſi impoſitis, in balneo Mar. fiat digeſtio per quatuor dies: Deinde igne cinerum deſtillatio per alembicum extrahatur, deſtillatam aquam ter aut quater ſuper ſuas fæces cohobando, ea cautione tamen, ne nimia fæcum exſiccatione, liquor extractus aduſtionem redoleat. Quæ tamen non eſt metuenda,

 ſi ex

ſi ex balneo Mar. vaporoſo, vel ad ſiccitatem uſque fiat extillatio. Hac ratione præſtantiſsima aqua elicietur, non tantùm in omnes epilepſias, ſed etiam apoplexias & paralyſes. At ſi ſecundæ hujus deſtillationis fæces in cineres redigatis & ex iis ſalem aqua meliſſæ, juxta artem extrahatis, eumque ter aut quater, ad majorem puritatem & ſubtilitatem ſolvatis, filtretis, & coaguletis, eumq; ſuæ aquæ immiſceatis, in qua confeſtim ſolvetur, auctiores longè vires, & potentiorem multò energiam ejuſmodi aqua habitura eſt.

Aqua antapoplectica minor.

℞ Aquarum Flor. Tiliæ arboris.
Lilij conval.
Ceraſorum nigrorum
Salviæ

eo quo dictum ſuprà modo extractarum ana ℔ j. ß.

Viſci querni
Dictamni
Garyophyllorum.
Cinnamomi
Nucis moſchatæ
Macis
Cubebarum
Zingiberis ana ℥ ß.
Sem. pæoniæ

Bacca-

Baccarum juniperi
Dictamni ana ℥ j. ß.
Flor. anthos
Salviæ
Betonicæ
Stœchadis
Calendulæ
Hyſſopi ana p. j.
Camphoræ ʒ iij.

Digerantur per aliquot dies: dein deſtillentur per balneum vaporoſum ad ſiccitatem; doſis cochleare j.

Alia aqua ad epilepſiam, apoplexiam & paralyſim. Quercet.

℞ *Rad. recentium angelicæ.*
Enulæ campanæ
Zedoariæ ana ℥ j.
Raſ. ligni buxi ʒ vj.
Pæoniæ luna in leonis ſigno decreſcente, ſi fieri poteſt, collectæ
Viſci querni rec. ana ℥ ij.
Dictamni albi ℥ j.
Sem. Cardui bened.
Citrij
Acetoſæ
Portulacæ
Pæoniæ

Luna decreſcente collectorum & decorticatorum ana ℥ ß.

Nucis

Nucis moſchatæ
Macis ana ℥ iij.
Flor. Cotulæ fœtidæ.
Sambuci ana p. iij.
Flor. Salviæ
Stœchadis
Lilij convall. ana p. ij.

Pulveriſanda pulveriſentur craſsiuſculè, & contundenda contundantur, ac macerentur per quatriduum ad ignem Baln. Mar. in aquarum

Rutæ
Ceraſorum nigrorum
Flor. Tiliæ
Geniſtæ
Hyperici ana ℔ ij.

Dein fortiter per torcular exprimantur. Huic expreſsioni adde

Diamoſchi
Diamargariti frig.
Diacorall. ana ʒ ß.
Raſuræ cornu cervi ʒ j.
Confect. de hyacintho
Confect. alkermes
Theriaces veteris ana ʒ ß.
Camphoræ ℥ j.

Denuò per duos dies in baln. mar. digerantur, ac tandem deſtillentur per cineres.

Hujus

Hujus aquæ exhibeatur pro doſi ℥ ß. vel ℥ j. in ipſo paroxyſmo. Ut præſtantius evadat remedium, ſalem ex capite mortuo aut fæcibus in cinerem redactis, ut artis eſt, extractum addes, reaffuſa nempe ea ipſa aqua ſuper cineres toties, dum virtute ſalis imprægnata ſit.

Aqua hirundinum antepileptica.

℞ *Hirundinum adhuc in nido exiſtentium* viij. *aut* x. *paria.*
Flor. liliĳ conval. p. ij.
Garyophyll.
Macis ana ℥ ß.

Coquantur omnia in duabus tribúſve heminis vini albi optimi: dein exprimantur fortiter, & deſtillentur: hujus aquæ cochlearia duo hoc morbo correptis exhibeantur: promptè enim à præſenti paroxyſmo liberat, futurumq́; prohibet. Hanc me primùm docuit D. Rondeletius, med. celeberrimus Monſpelienſis, & præceptor meus: quam tamen pro magno & non revelando ſecreto celabat, Eidem autem hirundinum aquæ, paucula quæ ſequuntur adjeci, cujus etiam felices & admirandas vidi experientias.

Alia aqua hirundinum.

Accipe

Accipe ſuo tempore ſex aut ſeptem, vel plures, ſi velis hirundinum nidos, cùm ipſæ lanugine cooperiri incipiunt. Has integras in alembicum proprium conjice, deſtilla & aquam inde effluentem aſſerva. Dein fæces reſiduas in fundo ſubſidentes in cinerem, qua decet arte, redige, ex quo ſume ℔ ß.

Cinerum cranij humani, & ſi fieri poteſt, non humati ℥ iij.
Caſtorei ℥ j. ß.
Pulv. viſci querni ℥ j.
Succi rad. & fol. pæoniæ ℥ j.
Aquarum flor. hyſſopi
Flor. tiliæ arboris
Lilij convall. ana ℔ j.
Aceti ſcillitici ℔ ß. quibus infunde aquam omnem, quam ex hirundinibus elicuiſti: macerentur omnia per aliquot dies ad ignem balnei: dein per cineres aut ſaltem per Balneum vaporoſum ad integram ſiccitatem deſtillentur: ea enim ratione aqua ἐμπύρευμα non redolebit, ſed cum omnibus ſuis qualitatibus integris & requiſitis effluet. Hæc aqua per ſe ſola, ſale proprio imbuta (præmiſsis tamen per menſem integrum generalibus remediis convenientibus) ad medium cochleare ſumpta mirabiles effectus prodit.

Alia

Alia prædictæ aquæ præparatio.

℞ Suo tempore vij. aut viij. pullorum hirundinum nidos, ſola tantùm lanugine hirſutorum, nec dum perfectis plumis veſtitorum: hos in terreo vitreato vaſe, firmiſsimè obſtructo, ad reverberandnm componito, tum toti pulli in cinerem cum viſceribus & plumis redacti ſint. Ex hoc cinere accipe ℥ iij. (cujus ſi tanta non ſit copia, de reliquis tantum detrahes, quantum fuerit defectus pulveris) *Cineris cranij humani* ℥ ij.

Pulv. rad. viſci querni
Angelicæ
Zedoariæ ana ℥ j. ß.
Sem. pæoniæ
Gran. juniperi conquaſſatorum ana ℥ vj.
Caſtorei ℥ j.
Succi radicum & foliorum pæoniæ
Aceti ſcillitici ana ℔ j.
Aquarum hyſſopi
Flor. Tiliæ
Lilij conval.
Salviæ
Roſmarini ana ℔ j.

Macerentur ſimul omnia in vaſe fortiter obſtructo ad aliquot dies in Baln. Mar. deinde fiat deſtillatio in cineribus, mediocri igne, ad ſiccitatem. Cavendum, ne deſtillatum aduſtionis ſaporem referat.

Ut au-

Ut autem hæc aqua corroboretur, & vis ejus augeatur, aridas fæces accipe, eaſque in calcem, vi ignis, albiſsimam redige, quibus in manica, aut filtro Hippocratis impoſitis ſuperfundatur deſtillatus liquor, qui crebra repetitione ſuæ calci reaffundatur, & identidem trajiciatur: dum totum ſalem, in quo poſita eſt ſumma remedii virtus, ſecum eduxerit & aſportarit. Atq; ſic aquam, non ſimpliciter & craſſè ſtillatam, quales ſunt vulgares, quæ ſtatim muciditatem & corruptionem contrahunt: ſed omnium ſimplicium dotibus ac virtutibus imprægnatam, ac diuturnæ conſervationis habebitis. Ex qua admirandos effectus (ex arte ſpagyrica manantes) ſitis ubique & ſemper experturi.

Alia ejuſdem aquæ præparatio.

℞ iiij. aut v. hirundinum nidos, quos in fruſta cum ipſis plumis ac lanugine & viſceribus, diſſecabis: coquantur in v. aut vj. hydromelitis ſextariis, eo modo quo aliæ carnes in olla elixantur. His adde

Rad. & ſem. pæoniæ
Angelicæ
Viſci querni
Raſuræ cranij humani
Cornu cervini

Gran.

Gran. juniperi conquaſſatorum
Dictamni
Meliſſæ
Betonicæ
Thymi
Hyſſopi ana q. voles.

Iuſculum prælo fortiter exprimatur ac percoletur. Expreſsioni aut colaturæ ſequentia adjiciantur.

Macis
Nucis moſchatæ
Garyophyllorum
Cinnamomi, ana ℥ ij.
Caſtorei ℥ ß.
Flor. purpureorum anagallidis
Liliorum conval.
Tiliæ arboris
Roſmarini
Salviæ
Betonicæ ana p. j. aut duos
Croci ℥ ß.
Camphoræ ℥ ij.
Aquarum florum primulæ veris
Et calendulæ ana ℔ j.

Macerentur ſimul omnia ad aliquot dies, deinde fiat liquoris deſtillatio ex arte: cujus & in ipſo paroxyſmo, & extra ipſum prout morbus exigit, exhibeatur ſemicochleare.

Aqua picarum compoſita ad Epilepſiam quoq; ſpecifica.

℞ Pullos picarum N.xij.fruſtatìm unà cum inteſtinis & pennis incidantur, & ponantur in vas terreum vitreatum, addendo

Rad. pæoniæ
Zedoariæ
Viſci querni ana ℥ ij.
Flor. Tiliæ arboris
Lilij convall.
Hyſſopi ana p. ij.

Coquantur in oxymelitis anthoſati & aquæ meliſ.an.lib.iiij.ad medietatis conſumptionem : dein exprimantur, Huic expreſſioni adde

Gran. Iuniperi
Sem. pæoniæ ana ℥ ß.
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Croci
Cinnamomi
Cubebarum ana ʒ iij.
Caſtorei ʒ ij. ß.
Flor. Betonicæ
Stœchadis Arabicæ
Primulæ veris
Citrij mali ana p. ij.
Anagallidis purpureis floribus p. iij.

Contu-

Contuſis contundendis, digerantur per 4. dies : dein deſtillentur per balneum vaporoſum ad ſiccitatem. Doſis hujus aquæ eſt cochlear unum vel alterum.

Aqua ophthalmica.

℞ *Succi eufragiæ*
Chelidoniæ ana ℔ ß.
Lactis caprini ℔ j.

Miſceantur omnia ſimul, addendo
Zingiberis
Macis craſſiuſculè conquaſſatorum ana ℥ j.
Aloës ℥ ß.
Vitrioli albi ℥ iij.

Macerentur quatuor aut quinq; dierum ſpacio deſtillenturq́; per balneum vaporoſum. Aquæ deſtillatæ adde tuthiæ fruſtula non tamen pulveriſata, quæ priùs in cochleari ferreo novo ignita fuerint, novies extingvantur, & tandem cum aqua prædicta continuò reſidere ſinantur, cujus guttula una oculo etiam inflammato admoveatur : nec reſpiciendum ad calida illa, quæ prædictam illam aquam ingrediuntur, etiamſi initio dolor ingraveſcat, ferveatq́; per tempus aliquod, miros enim effectus prodet: tartarum illud oculis adhæreſcens, pungens acerrimúmque dolorem inferens, & ſalſas movens lachrymas, diſſolvendo. Singulare eſt

remedium ad omnes ophthalmias, præferendumq́; ſanè omnibus iſtis ſimplicibus aquis refrigerantibus, ut roſarum, plantaginis, cerefol. & ſimilibus, collyriisq́ue oculorum refrigerationi dicatis, ut ipſa etiam experientia, præter allatam ſuprà rationem, fidem faciet. Confert etiam ad amblyopiam & amaŭroſim, ſi huic crocus metallorum admiſceatur, quem credo baſim & fundamentum aquæ ophthalmicæ Martini Rulandi, doctiſsimi celeberrimiq́; medici Germani, cujus ipſe admirandos effectus miro ſucceſſu expertus eſt, ut videre eſt in illius centuriis jamdiu in lucem editis.

Alia aqua aciem oculorum acuens cæcitatemq́; in ſenibus incipientem prohibens.

℞ *Rad. valerianæ*
Enulæ campanæ
Fœniculi ana ℥ j.
Herb. Chelidoniæ
Euphragiæ ana m. ij.
Betonicæ
Pulegij ana m. j.
Sem. fœniculi
Sileris montani ana ʒ vj.
Baccar. juniperi ℥ ß.

Flor.

Flor. caprifolij
Roſarum albarum an. p. ij.
Stœchadis
Salviæ
Anthos
Sambuci
Calendulæ
Schœnanthos ana p. j.
Zingiberis
Piperis longi
Cubebarum
Cardamomi anæ ℥ j. ß.

Pulveriſanda pulveriſentur, & contundenda contundantur, & infuſa in hydromelitis malvatici vel canariæ vini ℔ iij. ponantur ad ignem lentum vel ſolem per quatuor ſexvè dies: dein omnia prælo fortiter exprimantur: cui expreſsioni adde

Aquarum pediculi Roſarum
Euphragiæ ana ℔ ij.
Fœniculi
Chelidoniæ ana ℔ j. ß.

Miſceantur, doſis ℥ j. vel ß pro junioribus: ſumatur bis tervè in ſeptimana jejuno ventriculo. Ex eademmet aqua poteſt inſtillari una aut altera gutta in oculos quotidiè manè

Alia aqua ophthalmica.

Componitur etiam alia aqua ophthalmica ex ℔ ij. urinæ pueri optimè purificatæ, additis ℥ iiij. vitrioli, totidem unciis tuthiæ: ex quibus omnibus per dies aliquot maceratis: dein per cineres ad ſiccitatem deſtillatis fit aqua ophthalmica, cujus guttulæ aliquot inflammato oculo, aut debilitato admoventur.

Aqua ad hæmoptoſim ſeu ſangvinis ſputum.

℞ Rad. biſtortæ
Symphyti majoris
Tormentillæ ana ℥ j.
Herb. centinodiæ
Milleſolij
Veronicæ
Pyrolæ
Saniculæ
Burſæ paſtoris cum rad. ana m. j.
Summitatum rubi
Lentiſci ana m. ß.
Gran. ſumach
Myrtill.
Sem. plantaginis
Berberorum
Papav. albi ana ʒ vj.
Flor. nympheæ
Cucurbitarum

Citonio-

Citoniorum

Roſ. rubr. ana p. ij.

Contuſis & commixtis omnibus macerentur per quatriduum ad ignem balnei in ſuccorum depuratorum

Plantaginis

Portulacæ

Acetoſæ

Agrimoniæ ana ℔ ij.

Dein fortiter exprimantur: his adde

Succorum acaciæ

Hypociſtidos ana ℥ ß.

Terræ ſigillatæ

Boli armeni veri ana ℥ ß.

Electuarij diatragacanthi frigidi ʒ ij:

Macerentur denuo per quatriduum, dein per cineres ad ſiccitatem deſtillentur; hujus aquæ, qui laborat hæmoptoſi, capiat cochlearia duo aut tria, vel per ſe, vel addito ſyrupo myrtill. de roſis ſiccis, aut ſymphyti deſcript. Fernelii. Quod ſi ab immodico ſangvinis fluxu exolvantur vires, adde ℈ i. tincturæ corallorum, vel para deſtillatum, quod cum morbo pugnet, & refrictioni inſerviat.

Aqua ad phthiſim & ulcera pulmonum præſtantiſſima.

℞ *Spec. Electuarij reſumptivi*
Diapenidij
Diatragacanthi frigidi
Diacorall. ana ℥ ß.
Trochiſc. de ſpodio
Et de terra ſigillata ana ʒ vj.
Conſerv. ſymphyti majoris
Roſ. rubr.
Flor. verbaſci ana ℥ j.
Sem. plantaginis
Berber.
Melonum
Cuſcutæ
Papav. albi
Citoniorum ana ʒ x.
Pulveris cancrorum fluviatilium ʒ iij.

Contuſa craſsiuſculè omnia macerentur per 4. dies in

Aquarum veronicæ
Scabioſæ
Bugloſſæ
Plantaginis
Symphyti majoris ana ℔ j.

Dein fortiter exprimantur & deſtillentur per cineres: huic aquæ deſtillatæ adde

Tincturæ corallorum
Et magiſterij perlarum ana ʒiij.
Butyri ſeu lactis ſulphuris ℥ ß.
Miſce: doſis ℥ j. ß.

Vel

Vel per ſe, vel admixta ℥ ß ſyrupi myrtillorum, aut de roſis ſiccis: de qua utendum ad pluſculos dies.

Aqua antiplevritica.

℞. Flor. papav. rhœadis exſiccatorum p. vj.
Coralli rubri tenuiſſimè pulverizati, & pulveris corticum avellanarum rubrarum
Sem. cardui benedicti ana ℥ *j.*

Macerentur per triduum ad ignem Baln. Mar. in aquarum
Papaveris rhœadis ℔ ij.
Aq. Cardui benedicti
Ulmariæ ana ℔ j.

Dein per cineres deſtillentur: de hac aqua exhibe ℥ iij. addendo ſyrupi papav. rhœadis ℥ j. idq́; ante ſomnum: reiteretur ſi opus fuerit: non prætermittenda erit priùs ſangvinis miſsio: cum hac aqua multos plevriticos etiam deſperatos ſanitati brevi reſtitutos ſæpe vidimus.

Aqua mirabilis ad collapſas vires inſtaurandas: & ad ſpiritus vitales & animales roborandos & reficiendos: quæ elixiri vitæ æquiparari poteſt.

Fac deſtillari vinum Candiæ ſive vinum Malva-

malvaticum optimum quinquies vel ſexies in unaquaq; vice rectificando, ut artis eſt. In hac aqua vitæ, poſt primam vel ſecundam deſtillationem, phlegmatisq; ſeparationem, macera

Flor. roſmarini exſiccatorum
Bugloſſæ
Borraginis
Cort. citrij ſicci
Ligni aloës.
Et cinnamomi ana q. voles

Habitâ ſemper quantitatis conficiendæ ratione: multoties hanc aquam cohobando & reducendo: In cujus optimè rectificatæ ℔ j. diſſolve

Confect. alkermes ℥ ß.
Ambræ griſeæ ʒ ij.

De hac exhibe cochleare dimidium in cordis deliquio, melancholicis & aliis deploratis affectionibus.

Aqua caponis ad idem.

Quamvis in VVeckeri viri doctiſsimi antidotario, opere non minus laborioſo quàm utili, aliquot hujus aquæ deſcriptiones ſatis elegantes reperiantur: non tamen intermittere potui, quin hîc unam de noſtris adjungerem.

℞ caponem unum (vel plures, prout lubet)

bet) antiquum, & pinguem, exenteratum in fruſta diſcinde, & in Phialam vitream capacem injice, addendo

Santali citrini
Ligni aloës
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Macis ana ℥ j.
Galangæ
Corticis citrij
Zedoariæ
Croci ana ℥ ß.
Flor. Roſmarini
Salviæ
Betonicæ
Lavendulæ
Borraginis
Bugloſſæ
Roſ. rubrarum ana p. j.
Coralli præparati ℥ j.
Granorum alkermes.
Vini Canariæ menſ. j
Sacchari albiſſimi ℔ ß.

Vas benè clauſum, ut nihil evaporet, collocetur in Balneum Mar. fervidum, per octo, vel decem dies: donec capo vi bullientis aquæ in minutiſsimas particulas decoctus fuerit; exprimātur poſteà omnia per torcu-

torcular, & in alembico deſtillentur. Doſis eſt cochlear unum atq; alterum. Geſnerus hanc aquam mirificè commendat ad vires exhauſtas, & ipſas etiam febres continuas.

Aqua ad cordis roborationem contra venena & peſtilentes omnes affectus.

℞ Rad. Angelicæ
Carlinæ
Tormentillæ
Cort. citrij
& Olibani ana ℥ ij.
Sem. Cardui benedicti
Acetoſæ
Ulmariæ
Santalorum omnium ana ℥ ß.
Conſerv. Bugloſſæ
Roſarum
Violarum
Mithridatij
Confect. de hyacintho ana ℥ ij.
Spec. Diamargariti frigidi
Camphoræ ana ℥ ij.

Terenda terantur craſsiuſculè, & indantur omnia in alembicum vitreum, ſuperaffundendo aquæ vitæ rectificatæ ℔ iiij. digerantur vaſe optimè clauſo: dein per cineres aut balneum vaporoſum deſtillentur, & eſt aqua mirabilis ad lypothymiam, ſyncopen, & peſti-

& peſtilentes omnes affectus : doſis ſemicochleare argenteum, vel paulò plus.

Aqua ad peſtis curationem & præſervationem.

℞ Ligni Aloës ℥ j.
Rad. Garyophyllatæ
Gentianæ
Zedoariæ
Angelicæ
Tormentillæ ana ℥ ij.
Cinamomi
Macis
Santali rubri
Bacc. Iuniperi
Sem. Cardui benedicti
Cort. Citrij & ſem. ejuſdem ana ℥ vj.
Dictamni Cretenſis ſicci
Meliſſæ
Hyſſopi ana M j.
Raſuræ cornu cervi
Eboris, ana ℥ ß.

Macerentur ad ignem lentum per ſex octóve dies in ſuccorum depuratorum rutæ, ſcordii, & ulmariæ ana ℥ viij. dein fortiter prælo exprimantur : his adde

Theriaces
Mithridatij optimi ana ℥ ij.
Confect. de hyacintho

Alker-

Alkermes ana ℥ ß.
Spec.diambræ ʒ ij.
Croci ʒ j.
Camphoræ ʒ ß.
Vini malvatici
& aquæ vitæ optimæ ana ℔ j.ß

Infundantur denuò per ſex dies ad ignem lentum vaſe optimè clauſo,ut nihil expiret: dein fortiter exprimantur: de quo expreſſo ſi velis, exhibere poteris, peſte jam correpto ℥ ij. Eſt magnum ſudorificum. Vel expreſſum illud deſtilletur per cineres & fiat aqua: doſis ℥ ij. ß. his addendo ſyrupi aceſitatis citrii, vel limonum ℥ ß. fiat potio: ſudorem mirum in modum provocat: peſte correptis primo etiam die exhibetur, etiam prætermiſſa purgatione, & ſangvinis miſsione, quam evacuationem in multis peſtilentibus affectibus improbamus: reiteretur potio, ſi opus fuerit ſequenti die. Confert etiam ad omnes affectus venenatos, ſi cum aliqua aqua vel ſyrupo convenienti commiſceatur. Ad peſtis præſervationem ſufficiunt quatuor ſexve hujus aquæ guttulæ, in vino, vel juſculo convenienti,& manè propinatæ; ex guttulis aliquot ejuſdem aquæ labra,nares aures, illiniri etiam poterunt, ſingulis matutinis graſſante morbo.

Aqua

Aqua antifebritica.

℞ *Meliſſæ*
Betonicæ
Argentinæ ana partem unam;

ut ex illis omnibus ſimul tritis & expreſsis ℔ iiij. ad minus ſucci extrahi poſsint.

Succi foliorum & rad. Centaurij minoris, (quod febrifugam vocant) ℔ ij
Aquæ aſtacorum ſeu cancrorum fluviatilium cum cruſtis conquaſſatorum ℔ *j.*
Aquæ ex ſucco capitum papav. albi elicitæ ℔ j ß
Aquæ fructuum fragariæ ℔ j. ß.

Miſceantur, & per alembicum vitreum per cineres deſtillentur: ſpecificum eſt remedium ad omnis generis febres, ac intermittentes potiſsimum, ſed maximè tertianas nothas & exquiſitas. Hujus autem uſus eſt ejuſmodi: ut 12. horis ante paroxyſmum clyſter emolliens & refrigerans injiciatur: dein quinq; ante prædictum paroxyſmum horis juſculum optimè conſummatum exhibeatur. Acceſsionis verò initio propinandæ ægro ſunt ℥ iij. prædictæ aquæ: cui ſi guttulas aliquot ſpiritus vitrioli addideris, præſtantior evadet.

Aqua

Aqua alia contra omnis generis febres, præcipueq́; contra intermittentes.

℞ aquarum Fragorum
Centaurij ana ℔ ij.
Mellic. ℔ ij. *vel* iij.

Omnibus invicem mixtis indantur in Alembicum, quod ſine pileo, in formicarum acervum ſepeliatur: ubi formicæ à mellis dulcedine pellectæ, catervatim irruent in hanc aquam: poſtquam harum ſufficientem collegeris quantitatem, exime vas, omnia invicem optimè agitando: dein capitello ſuper alembicum repoſito, omnium fiat deſtillatio per cineres. Doſis eſt ſemicochleare, aut paulò plus ſi vires patiantur. Initio paroxyſmi, ſatis vehementem provocat vomitum: infiniti ex hujus aquæ uſu priſtinam valetudinum recuperarunt. Sed medici eſt, deliberare priùs quàm eandem porrigat, num æger ad vomitum proclivis ſit, nec ne? num materia, quæ febrem efficit, idonea ſit vacuationi per vomitum aut contrà? numque ægri vires validiores aut debiliores exiſtant? His omnibus exquiſito judicio libratis, intrepidè vomitivum hoc exhibebitur, cujus effectus præſtantiſsimi ſe indies in pluribus ægrotis prodent.

Aqua

Aqua ad febres etiam peſtilentes ardentiſſimas.

℞ *Rad. Tormentillæ*
Bugloſſæ
Scorzioneræ
Acetoſæ ana ℥ j.
Theriaces Alexandrinæ ℥ ij.
Succi Limonum depurati
Aquar. Fumariæ
Ulmariæ
Cardui bened.
& Centaurij minoris ana ℥ iiij.
Diamargarit. frig. ℥ ß.
Extracti ſcordij ʒ iij.

Macerentur per quatriduum : dein exprimantur & deſtillentur, de qua æger febricitans capiat ℥ iiij. & coopertus paulò plus ſolito ſudabit.

Aqua antinephritica.

℞ *Rad. Reſtæ bovis*
Petroſelini
Eryngiorum ana ℥ j. ß.
Parietariæ
Herniariæ
Saxifragiæ cum toto ana M ij.
Argentariæ M j. ß.
Senclorum

& baccar. Alkekengi conquaſſ. ana ℥ iij.

Mily ſolis

Fœniculi dulcis ana ℥ ij.

Conquaſſentur & macerentur in vini albi generoſi ſuff. quantitate per quatriduum: dein fortiter exprimantur & deſtillentur: de hac aqua ſumat cochlear unum aut alterum ſingulis matutinis, aſſumpto priùs bolo ex caſsia, vel ex electuario lenitivo, vel diaſebeſten.

Alia aqua antinephritica.

℞ *Succor. Argentariæ*

Senclorum.

Parietariæ ana ℔ j. ß.

Hydromelitis ſcillitici ℔ i.

In his liquoribus ſimul mixtis macera per 5. aut 6. dies ad ignem lentum Baln. Mar.

Gran. Iuniperi contuſorum ℥ iij.

Milij ſolis

Saxifragiæ

Althææ

Bardanæ

Fœniculi ana ℥ j.

Pulv. Herniariæ

Rad. Reſtæ bovis

Cinamomi ana ℥ ß.

Camphoræ ℥ ij.

Dein

Dein deſtillentur per cineres. De hac aqua exhibe ad ℥ ij. cui aquæ ſi ſal proprium ex arte paratum, & convenienti quantitate addas, longè potentius erit remedium.

Alia prædictæ aquæ præparatio.

℞ *Succor. Raphani*
Limonum ana ℔ j. ß.
Aquar. Betonicæ
Argentariæ
Saxifragiæ
Verbenæ ana ℔ j.
Hydromelitis malvatici ℔ ij.

In his liquoribus ſimul mixtis macera per quatuor aut quinque dies ad ignem lentum B. M.

Granor. Iuniperi maturor. & recent. ℥ iij.
Milij ſolis
Sem. Bardanæ
Raphani majoris
Saxifragiæ
Urticæ
Cæpæ
Aniſi
Fœniculi ana ℥ ß.
Quatuor ſem. frig. major. mundatorum
Sem. Althææ ana ʒ vj.
Extracti lithontrib.
electuar. Ducis

Et Iuſtini, Nicolai ana ℥ ß.
Calcis teſtarum ovorum
Cinnamomi ana ʒ iij.
Camphoræ ʒ ij.

Dein fortiter exprimantur & deſtillentur per cineres: de hac aqua exhibe ad ℥ ij. cui aquæ ſi ſal proprium ex arte paratum & convenienti quantitate addas, præſtantior multò evadet aqua,

Alia adhuc ejuſdem aquæ præparatio,

℞ *rad. Helenij*
Pimpinellæ
Petroſelini
Pyrethri ana ℥ j. ß.
Sem. Milij ſolis
Saxifrag.
Aniſi
Fœniculi
Urticæ ana ʒ vj.
Spec. Diatrion piper.
Lithontrib. ana ʒ ij.
Baccar. Lauri
Iuniperi ana ℥ j.
Halicacabi ℥ ß.
Sangvinis hirci ſeu cervi ℥ iiij.
Sem. geniſtæ ℥ ß.

Contundenda contundantur & macerentur in ſuff. quantitate ſpiritus viri, per quatuor

tuor dies; dein deſtillentur : de hac aqua exhibe ℥ j. vel ℥ j. ß.

Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipſa veſica.

℞ Succor. Porri
Cepæ
Raphani ana ℔ ij.
Limonum
Parietariæ
Auriculæ muris ana ℔ ß.

Omnibus his ſuccis ſimul commixtis, fiat primùm digeſtio, & fermentatio (quæ duæ operationes magnoperè requiruntur) dein deſtillatio. Addi quoq; poteſt cryſtallus calcinatus, nec non fimus columbinus, qui totus eſt nitroſus, ſingulorum quantum ſatis eſt. Hæc aqua per os exhiberi, vel in ipſam etiam veſicam injici poteſt. Calculum comminuit, & ſenſim in pulverem conterit, mucilaginoſam præterea & tartaream omnem ſubſtantiam, unde lapis generari ſolet, tùm in renibus tùm in veſica, incidit & diſſolvit, idq́; ſine ullo periculo & dolore. Eſt deniq; remedium potentiſsimum & ſummum noſtroq́; artificio inventum & deſcriptum.

Ad idem.

℞ Succ. Eſulæ minoris

Verruncariæ
Centumnodij ana ℔ j.

In his macera borracis ℥ j. dein deſtillentur.

Ad idem.

℞ *Aquarum ſtillatitiarum Alkikengi*
Fol. Querc. ana ℔ ij. ß.

In quibus macera per quatuor dies ad ignem Baln. Mar.

Rad. Pyrethri craſſiuſculè contuſæ
Galangæ ana ℥ ß.
Aloës ex veſica. ℥ vj.
Sem. Fœniculi
Geniſtæ
Milij ſolis ana ℥ iij.
Lapidis Iudaici
Lincis, ana ℥ ij,

Deſtillentur per cineres lento igne: doſis ℥ ij. vel tres.

Ad idem.

℞ *Rad. Raphani in orbiculos diſſectæ, & in alembicum injectæ bonam partem.*

Huic adde

Cinnamomi
Nucis moſc. ana ℥ j. *aut amplius*
Pyrethri ℥ vj.
Bacc. matur. juniperi ℥ j. ß.
Fœniculi dulc. ℥ j. ß.

Vini

Vini albi optimi tantum, ut duos tréſve digitos materiam ſupereemineat : omnia digerantur in loco frigido, per 10. vel 12. dies & poſtea deſtillentur per cineres. Doſis hujus aquæ eſt ab ℥ j. ad ℥ ij. vel omiſſa deſtillatione, poſtquam macerata & digeſta fuerint, trajiciantur per manicam Hippocratis, ac ſi voles ſaccharum addes ad conficiendum claretum : de quo capies ℥ j. vel duas.

Aqua ad præſervationem calculi.

℞. rad. Eryngiorum
Reſtæ bovis
& quinq; rad. aperitivarum ana ℥ j.
Herb. Herniariæ M ij.
Cort. Limonum ℥ j ß.
Quat. Sem. frig. major.
Sem. malvæ
Althææ ana ℥ iij.
Saxifrag.
Milij ſolis
Lapillorum Meſpillorum
Raphani majoris
Bardanæ
Gran. Iuniperi maturorum & rec. ana ℥ vj.
Fruct. Alkekengi num. xx.
Iujubarum paria vj.
Dictamni. Manip. ß.

Flor. Geniſtæ
Hyperici
Betonicæ
& Malvæ arboreſcentis ana p. ij.
Liquiritiæ ℥ ij. ß.
Caſſiæ ligneæ ℥ j.

Contundenda contundantur, & pulveriſanda pulveriſentur & macerentur in aquarum

Argentinæ
Selenorum
Parietariæ ana ℔ ß.
Vini albi generoſi ℔ ij.

Idque per quatriduum in B. M. calido: dein fortiter exprimantur: Expreſsioni adde

Spec. diatragacanthi frig.
Trochiſcorum alkekengi ſine opio ana ℥ j.

Denuò digerantur ad ignem Baln. Mar. per unum diem vel alterum, & deſtillentur per alembicum vitreum, ut artis eſt,

Aqua hyſterica.

℞ *Succorum depuratorum*
Matricariæ
Mercurialis ana ℔ j.
Nucis moſchatæ
Cinnamomi

Ligni

Ligni aloës
Macis ana
Flor. Anthos
Salviæ ana p. ij.
Caſtorei ʒ vj.
Fæculæ Bryoniæ ℥ ß.
Vini albi generoſi ℔ j. ß.

Digerantur per tres aut quatuor dies: dein deſtillentur per balneum vaporoſum ferventiſsimum: fiat aqua pro hyſtericis omnibus affectibus: doſis cochlear unum manè. Uterum ab impuritatibus detergit: muliebri fluori confert, hyſtericisq; omnibus affectibus conducit.

Aqua contra colicam ventriculi & inteſtinorum, à cruditatibus & flatibus ſubortam

Deſtilla aquam ex floribus Nucum & Camomillæ, de quibus ſingulis cape ℔ iiij. miſceantur, in iisque infunde per quatriduum, florum Camomillæ veræ & Sambuci, ana p. vj. dein fiat expreſsio & colatura in qua rurſus infunde ut prius, per 4. dies prædictorum florum, ana p. vj. tandem denuò colentur, & prælo fortiter exprimantur, cui expreſsioni adde

Sem. Fæniculi.

Aniſi ana ℥ j.
Baccar. juniperi ℥ ij.
Baccar. Lauri ℥ j. ß.
Cinnamomi electi ℥ vj.
Menthæ rubr. ſiccæ

Anodynũ & adverſus flatus remedium. Stent in infuſione in Baln. Mar. per duos dies : dein deſtillentur per cineres. Hæc aqua eſt tum ventriculi, tum inteſtinorum anodynum remedium : dolores omnes à flatibus, & à quavis alia frigida cauſa ſubortos ſedat, flatusq; ipſos diſcutit. Doſis ab ℥ ij. ad tres.

Aqua ſcorbutica & hydropica.

℞ *Cort. Capparum*
Fraxini
Tamariſci
Polypodij querni ana ℥ ij.
Herb. Cochleariæ
Naſturtij aquatici
ſummitatum Meliſſæ
Eupatorij Meſuæ
Ceterach.
Chamædr.
Chamæpit ana m. ij.
Sem. Fœniculi
Aniſi
Cardui bened. ana ℥ j. ß.
Flor. Geniſtæ

Cntau-

Centaurij minoris
Hyperici
Sambuci
Epithymi ana p. ii.

Omnia macerentur per tres dies in
Aquarum Fumariæ
Seri lactis ana ℔ iij.
Vini albi generoſi ℔ iiij.
Oxymelitis ſcillitici ℔ j.

Dein colentur & exprimantur: expreſsioni adde *Trochiſcorum de capparibus*
Dialaccæ ana ℥ vj.

Dein deſtillentur per cineres ad ſiccitatem. Doſis ℥ ij. manè tribus horis ante cibum: continuando per aliquot dies ſecũdùm morbi magnitudinem.

Hæc aqua tartareos craſſosq; humores melancholicos tum in liene tum in meſenterio, aliisq; nutritioni famulantibus partibus collectos ac infarctos præparat, incidit, digerit, emollit & liquefacit, futuræq; evacuationi aptos reddit: melancholiæ hypochondriacæ, quartanæ febri, ſcirrho tum hepatis tum lienis conducit. Sed confert propriè ad ſcorbutum, malum quidem maritimis aquiloniisq; præſertim regionibus familiare & endemicum. *Aqua adverſus humorem melancholicũ.*

Si prædictæ compoſitioni herbas cichoraceas, radices vincetoxici, rubiæ tinctorum

rum, valerianæ, ſeminaq; ſambuci & ebuli addideris, cum trochiſcis de evpatorio, de roſis & de rhabarbaro, concinnabis aquam ad hydropem perutilem.

Aqua dyſenterica.

℞ *Rad. Acetoſæ*
Pentaphylli
Tormentillæ
Biſtortæ
Burſæ paſtoris
Symphyti utriuſq; ana ℥ j. ß.
Cort. Citrij ſicc. ℥ j.
Ligni aloës
Ligni rhodij
Myrobalan. omnium ana ℥ ß.
Sem. Melonum
Cucumeris
Acetoſæ
Citri
Portulacæ
Endiviæ
Papav. albi
Pſyllij
Citoniorum
Coriandri præparati
Et granorum myrti ana ʒ vj.
Flor. Tapſi barbati
Malvæ arboreſcentis

Camo-

Camomillæ
Roſarum rubr. ana p. ij.
Macis
Nucis moſchatæ ana ʒ iij.
Cornu cervi præparati
Trochiſcorum de ſpodio
Et de terra ſigillata
Lapidis hæmatitis præparati ana ʒ ij. ß.
Acaciæ ʒ j.

Contundenda contundantur, & pulveriſanda pulveriſentur, ac macerentur per vj. dies ad ignem Baln. Mar.

In aquar. Pyrorum agreſtium
Sorborum
Plantaginis
& Tormentillæ ana ℔ ij.
Aq. Florum Malvæ arboreſcentis
Camomillæ &
Verbaſci ana ℔ j.

Dein colentur & quàm optimè exprimantur: huic expreſsioni adde

Opij Thebaici præparati, id eſt ſuo ſulphure narcotico (quod ſvaviſſimi ſomni loco veternum inducit) per lenem ignem prius ſpoliato ʒ j. ß.
Extracti dyſenterici noſtræ deſcriptionis

Croci

Croci martis ana ʒ ij.
Croci orientalis ʒ j.
Spec. Diatragacanthi frigidi ʒ vj.

Contra hæmorrhagiã. Dein ex artis præſcripto deſtillentur, ut fiat aqua: quæ non tantùm mirabilis eſt in dyſenteria communi vel peſtilentiali, ſed & in omni alvi fluore omnique hæmorrhagia ſangvinis á quacunque parte defluat aut ſuboriatur.

Aqua hypnotica.

℞ 4. *ſem. frigidorum majorum excorticatorum ana* ℥ ij.
Sem. Papav. albi ℔ ß.
Lactucæ ℥ iiij.
Hyoſcyami ℥ ij.
Flor. Nymphеæ
Violarum
Roſ. rubr.
Papav. rhœadis ana p. iiij.
Flor. Sambuci
& ſummitatum Rutæ ana p. ij.
Macis
Nucis moſchatæ
Benioini an. ʒ vj.

Contundantur, & infundantur per quatriduum
in aquar. Roſarum
Lactucæ

Nenu-

Nenupharis
Papaveris rhœadis ana ℔ ij.

Dein colentur & fortiter exprimantur: huic expreſsioni adde

Requi. Nicolai ℥ ß.
Croci
Mumiæ ana ʒiij.
Camphoræ
Caſtorei ana ʒj.

Deſtillentur ex artis præcepto: doſis hujus aquæ ℥ ij. tempore ſomni: In omnibus diuturnis vigiliis, à febribus ardentibus præſertim excitatis plurimum conducit: præferendaq; eſt, ut longè tutior, aliis vulgaribus narcoticis, ſimplici nempe requiei Nicolai, Philonio, ipſisq pilulis de cynogloſſo, & aliis ejus generis. Hæc aqua dolorem etiam omnem obtundit & mitigat: atq; inflammationibus omnibus internis confert, vireſq; æmulatur alicujus laudani.

Aqua ad gonorrhœam fœtidam & virulentam atq; etiam inveteratam, præſtantiſsima.

℞ *Pulveris Menthæ ſiccæ*
Dictamni &
Rad. Ireos Florentiæ an. ℥j.
Pulver. ſem. agni caſti
Rutæ,

Lactu-

Lactucæ an. ʒ vj.
Terebinth. Venetæ ℥ iiij.
Vini albi ℥ xx.

Hæc omnia injiciantur in Alembicum & per Baln. vaporoſum deſtillentur : de hac aqua exhibe manè duo cochlearia per aliquot dies, præmiſſa convenienti ſeu mercuriali aliqua purgatione: hanc centies expertus ſum : conducit etiam ad ulcera renũ.

Aqua ad ictus ſclopetariorum.

℞ *Ariſtolochiæ rotundæ*
Baccarum lauri in pulverem redact. ana ℥ ß,
Pulv. herb. Veronicæ
Pyrolæ in umbra reſiccatarum ana ℥ ij.
Aſtacorum in plenilunio captorum, & in furno exſiccatorum, & pulveriſatorum ʒ vj.

Omnes hi pulveres inter ſe mixti lineo ſacco includantur. Quibus peractis, accipiendum eſt vas novum terreum, vitreatumq́;, & ſatis capax, cui infundendæ ſunt heminæ tres vini optimi, miſcendo ſimul Pervincæ recens collectæ m. j. dein etiam ſacculum prædicto pulvere refertum, & optimè deligatum. Quæ omnia ita diſpoſita macerentur per dies aliquot, exprimantur

forti

fortiter, & deſtillentur ad mediæ aut duarum partium conſumptionem. Tum reſervata ſeorſim aqua deſtillata fæces reſiduæ per manicam Hippocratis tranſcolentur & ſeorſim aſſerventur. Hujus autem uſus eſt ejuſmodi, ut ſaucius uncias circiter quas aquæ deſtillatæ ſingulis matutinis per dies xiiij. continuos capiat, ut ex eo, quod in vaſis fundo remanſerit, optimè ut dictum colato vulnus lavet, & turundam (quæ parva eſſe debet, etiamſi cavum & profundum vulnus fuerit) illinat, cui tandem folium caulis rubri ſuper imponat, atq; ita mirabiles aquæ effectus experietur. Vulneraria quoq; eſt prædicta aqua, miroq; progreſſu ulcera inveterata tam interna, quàm externa ſanat. Confert etiam ad cancrum, ſi cum ea decoquas vermiculos, qui multipedes dicuntur.

Vſus aquæ ad ictus ſclopetariorum.

Aqua balſamica excellentiſſima adverſus omnis generis apoſtemata, ulcera interna, & externa: potiſſimùm contra fiſtulas & ulcera phagædenica & maligna.

Ex æquis partibus foliorum & florum *Roſmarini*, foliorum & granorum

Lauri

Saniculæ
Veronicæ
Peti
Myrti
Plantaginis

Deſtilla aquam : in cujus ℔ vj. adde

Terebinthinæ Venetæ ℔ j.
Gummi hederæ
Et Ceraſorum ana ℥ iij.
Thuris maſculi
Myrrhæ
Mumiæ veræ, ana ℥ ij. ß.
Aloës ſuccotrinæ ℥ iij.
Macis
Piperis
Garyophyllorum ana ℥ j.
Sacchari ℔ ß.
Croci ℥ ß.

Omnibus invicem mixtis, fiat in retorta deſtillatio per cineres, ut artis eſt : donec recipiens ſua ſponte refrigeretur. Hanc aquam, quæ tota oleaginea eſt, citra ullam rei alicujus ſeparationem, ſerva in phialis probè clauſis. Nam excellentiſsima eſt, & pretioſiſsima : ex ea lavabis fiſtulas, admotis ſolummodò ejus aliquot guttulis : item ulcera cancroſa, phagædenica & ſordida, quæ vicina ſunt malo mortuo : & mira videbis. Præſtantiſsima quoque eſt ad carbuncu-

bunculum & anthracem peſtilentem: ad vomicas, abſceſſus, apoſtemata, & interna ulcera. Offerendæ ſunt tantùm aliquot guttulæ cum vino albo, aut cum alio quodam juſculo, vel aqua vulneraria. *Carbunculus & Anthrax peſtilens, &c.*

Aqua podagrica.

℞ *Aquæ Deſtillationis ſpermatis ranarum*
Tapſi barbati
Filicis ana ℔ ij. ß.
Urinæ pueri vinum bibentis ℔ iij.
His adde *Theriaces recentis* ℥ ij. ß.
Vitrioli
Salis fuſi
Aluminis ana ℥ iiij.

Deſtillentur ad ſiccitatem per cineres: huic aquæ adde

Salis vitrioli, id eſt, è ſuo colchotare extracti ℥ j. ß.
Camphoræ
Croci ana ℥ ij.

Miſce. Ex hac aqua foveantur partes dolentes tepidè, ſæpe nova immerſione renovando linteola. Vel cum muria ſalis & urina pueri ana ſimul mixta, deſtilletur aqua ad eoſdemmet dolores pacandos.

Aqua alia pedagrica.

℞ Foliorum & florum ſambuci viridium ana ℔ j. aut plus minus, prout libuerit, majorem vel minorem quantitatem conficere. Contundantur omnia, & optimè macerentur in aqua vitæ, idq́; per dies duos vel tres in Baln. Mar. dein deſtillentur per vas vitreum vel cupreum ad ſiccitatem: deq́ue hac aqua bis in die foveatur pars dolens, eâq; fidenter & intrepidè utere, vel etiam in ea Podagræ ſpecie, quæ à calidis humoribus promanavit.

Alia aqua antipodagrica.

℞ *Spiritus Vini rectificati* ℔ ij
Mellis puriſſimi ℔ j.

Deſtillentur in balneo vaporoſo: ſic duos deſtillabis liquores: primus eſt aqueus, ſecundus multò fortior & ſulphureus, quem ſeorſim reſerva: magmati ſive remanentiæ adde croci orientalis integri ℥ j. ß.

Terebinthinæ Venetæ ℥ ij.
Caſtorei ʒ vj.
Tartari ad albedinem calcinati ℔ ß.
Salis fuſi ℥ j.
Phlegmatis vitrioli, à ſuo ſpiritu non ſeparati ℥ iiij.
Lixiviæ ſarmentorum vitis ℔ ij.

Macerentur per 24. horas: dein deſtillentur ad ſiccitatem; liquor qui inde emanabit ſerve-

ſervetur etiam ſeorſim. Fæcibus remanentibus affunde priorem aquam reſervatam: macerentur & deſtillentur: Tandem omnes liquores deſtillatos miſce, & denuo per Balneum vaporoſum deſtilla: ſic habebis aquam antipodagricam miræ facultatis.

Hanc mihi aquam Germanus quidam, vir celeberrimus tanquam ſingulare donum obtulit, affirmans, hanc eſſe ipſam aquam M. Rulandi. Eodem igitur, quo nobis conſtitit pretio, eam nunc reddimus, dignam eandem ſtatuentes, ut in publicum hominum conſpectum veniat. Eximios enim ipſius effectus vidimus in ſedandis podagricis doloribus, ſi linteola in eadem mediocriter calefacta & immerſa membro dolenti applicentur.

Aqua ad ambuſta.

℞ Aquæ Stillatitiæ foliorum Filicis ℔ j.
Phlegmatis vitrioli
& Aluminis ana ℔ ß.
Flor. Tapſi barbati
Folior. Hederæ nigræ ana M j.
Limacum rubrarum
Ranarum
Aſtacorum aut Cancrorum fluviatilium, ana N. x.

Deſtillentur in alembico plumbeo, ſatis

 magno

Aqua ſpermatis ranarum ad ambuſta.

magno igne: ex hac aqua fove aduſtum locum quinquies aut ſexies in die. Aqua quoque ſpermatis ranarum mixta cum ſolo vitrioli phlegmate multum confert.

Ante multos jam annos deſcripſi aquam quandam in meo ſclopetario, ex Filicis tantùm additione præparatam: quæ ſola in ambuſtis præſentiſsimum & ſummum eſt remedium, ſi linteola in ea imbuta loco afflicto apponantur. Aqua ſequens in eodem libro noſtro deſcripta, ad eoſdem uſus valet, poteſtque omni tempore parari.

Aqua cancrorum ad idem.

Aqua extemporanea cancrorum.

Cancri aut gammari bulliant cum aqua Sempervivi majoris in vaſe duplici accuratè occluſo per diem integrum: pòſt deſtillentur igne ſubjecto. Aqua ter affundatur capiti mortuo, & abſtrahatur; tum demum reſervetur. Inflammationi, ambuſtis, & carcinomati multum confert. Si ex cineribus capitis mortui ſalem cum propria aqua elicies, præſtantius evadet remedium ad curanda carcinomata, & phagædenica omnia ulcera.

Aqua purgans.

Aqua purgans ſimplex.

Accipiantur ſemina ſambuci & ebuli, ſuo perfectæ maturitatis tempore, quod erit circiter Autumni initium: ex his prælo exprimatur

matur vinum ſive ſuccus, conquaſſatis ſimul vinaceis ſive nucleis ſuis internis: mixtis ſimul omnibus fiat deſtillatio. Hæc aqua ſuper fæces ſuas cohobata, inſignem purgandi eficaciam habet, præcipuéq; ſeroſos humores trahit; aromatizetur cinnamomo coriandro cum ſucco citoniorum præparato, & ſimilibus. Hydropicis dari poteſt ab ℥ j. ad ℥ ij.

Ut ex iisdem, ad eoſdemmet uſus, aqua fiat compoſita, quæ nobiliores ac validiores purgandi vires obtineat. *Aqua purgans compoſita.*

℞ *Aq. ut ſuprà diſtillatarum*
Sem. Ebuli & ſambuci ana ℔ j.
Succ. Peti
Florum perſicæ arboris ana ℔ ß.

His adde ſuo tempore
Flor. Ebuli
Sambuci
Hyperici
Centaurij ana m. ij.

Flores priùs contundantur: dein omnia ſimul deſtillentur per retortam, ad ſiccitatem uſque, idq; virtute caloris balnei vaporoſi. Aquæ huic adde
Aloës ſuccotrinæ ℥ iiij.
Scammonij ʒ ij.
Myrrhæ ℥ j. ß.
Cinnamomi

Sem. Fœniculi dulcis
Aniſi ana ℥ j.

Omnia iterum deſtillentur per retortam, cum ſuo recipiente, ut nihil expirare poſsit, idq́; in eodem balneo vaporoſo: digeſtionis tempus duret ad diei unius ſpatium, poſtea infervescat balneum ad ſummum, ut ad ſiccitatem omnia deſtillentur: nec ullum aduſtionis periculum hîc timendum erit: aquæ enim ferventis vapores, vaſe undiquaque accuratiſsimè occluſo, aduſtionem prohibent. Quæ deſtillandi ratio omnium eſt optima, tutiſsima & facillima, qua ſola citra alterius rei additionem, ex omnibus herbis & floribus calefaciendi vi præditis, aquæ & olea ſimul & unà elici poſſunt. Dicta aqua omnes humores clementer purgat, infantibus qui lumbricis & corruptionibus internis infeſtantur conducit, nec non iis, qui alia remedia vulgari modo parata, prorſus abhorrent. Doſis eſt ab ℥ j. ad ℥ ij. habita ægrotantis, naturæ, viriumq́; ratione.

Aquæ & olea ſimul & unà eliciuntur ex omnibus herbis & floribus calidis virtute caloris Bal. vaporoſi.

Circa finem hujus tractationis de aquis, unicam adhuc coronidis loco addemus, quæ vomitiva & purgativa ſimul exiſtit. Hujus admirandæ admodum ſunt dotes in curandis febribus, etiam peſtilentibus, quæ hoc ipſo tempore tyrannidem ſuam exercent

Aqua vomitiva & purgativa ſimul.

cent in amplisſima noſtra Pariſienſi urbe: hæc inſuper præſtantisſimos prodit effectus in perſanandis plevriſibus, morbis multùm popularibus & communibus: in quorum curationibus hodie infiniti errores committuntur: Quibus rationibus permotus occaſionem hîc vel invitus arripui, publici commodi cauſa, non diutiùs celandi tam arduum & excellens ſecretum, quamvis id præter inſtitutum, ex metallicorum remediorum familia deſumptum ſit: hujus enim claſsis medicamina aliò nobis reſervanda propoſueramus, nempe in pharmacopœam noſtram ſpagyricam, quæ propediem hanc quoq; lucem viſura eſt, modò Deus Opt Max: nobis exiguam adhuc hujus vitæ uſuram largiatur. Scio non defore criticos aliquos Cenſores, qui cùm ſint metallicorum medicamentorum acerrimi hoſtes, ob conatus noſtros candidos procul dubio indignabuntur, nosq́: reprehenſione & ignominia laceſſere haud dubitabunt. Sed parùm certè moveor ab ipſorum indignatione, dummodò nobis certò conſtet labores noſtros in publicam cedere utilitatem. Satis eſt ſaltem iis placuiſſe & profuiſſe, qui momis iſtis, nulla in re inferiores exiſtunt; hi me dignum favore ſuo exiſtimabunt, meaq; me laude minimè privabunt. Sed

quoniam hoc remedium metallicum & chymicum eſt, in eo deſcribendo vocabulis artis chymico-medicis intellectu facillimis ùtar: cum iſti ſoli tam ſplendidis & lautis ferculis guſtandis digni ſunt.

Magneſia Saturni, & Sal prunellæ.

℞ Magneſiæ Saturninæ opalinæ, & pellucidæ, & lapidis vel ſalis prunellæ ana, miſceantur, igniantur, & calcinentur calcinatione philoſophica: magneſiam invènies calcinatam & coloratam inſtar hepatis, quã dulcorabis & uſibus reſervabis,

Crocus metallorum.

Pulvis hic erit inſtar alicujus croci, eique nomen croci metallorum verè competit, ſiquidem magneſia, á qua originem traxit, eſt metallorum radix & primum Ens. Ejus accipe ℥ j. aquæ cardui bened. ℔ ij. vel tres: cinamomi ℥ ß. macera omnia per biduum aut triduum, dein tranſcola, & uſui reſerva hanc aquam, quæ jure optimo meretur nuncupari aqua benedicta: inſignes enim & mirandos edit effectus: de hac ſume ℥ j. ß. aut amplius horis matutinis: non eſt ingrati ſaporis: blandè provocat vomitum, & quatuor aut quinque ſedes, evacuando per ſuperiora & inferiora ſimul, quod vix præſtabit aliud remedium. Uſurpatur ut ſuprà feliciſsimè ad omnis generis febres, etiam peſtiferas: plevritides item, alioſq; deploratiſsimos affectus, qui ob radices profun-

Aqua benedicta ex croco metallorum.

diùs

diùs validiuſque infixas, vix ſubigi & edomari poſſunt.

ADDITIO.

Equidem ignoro, num aqua benedicta doctiſsimi Martini Rulandi cum hac æquiparanda ſit, necne: filii, tanto patre digniſſimi erit, id edocere, & planè mihi perſuadeo, eum in gratiam publici boni aquam ſuam, diu jam celatam, tandem in lucem producturum. Obſervavi in ejus centuriis permulta & egregia curationum experimenta, quæ in variis affectuum generibus ab ipſo præſtita ſunt, & præcipuè in plevritide, cujus morbi curam, paucorum dierum ſpatio, plerunque citra dierum criticorum obſervationem, venæq; inciſionem abſolvit. Fuit autem à nobis aliàs in obſervationibus noſtris animadverſum, plevritidis quandam ſpeciem eſſe, quæ in omnibus veram & legitimam, non autem ſpuriam æmuletur: orta ea eſt à malignis & acribus vaporibus, ab inferioribus partibus ſurſum in pectoris regionem delatis: ex quorum virulentia & acrimonia, tunicæ, plevræ dictæ, inflammatio, nec non venarum eroſio excitatur, unde ſanguinis expuitio, ſpirandi difficultas, febris, & alia ſymptomata, quæ veram plevriſim comitari ſolent, conſequuntur: Ubi purgatio, cum

Aqua benedicta Rulandi adverſus plevriſin.

Plevritidis nothæ ſpecies.

hujuſce-

hujuſcemodi præſidiis inſtituta, ſangvinis detractioni,& eccoprotici exhibitioni, longè lateq́; præferenda erit. Sed hujus rei veritatem cognoſcent ii, qui Ferrariæ in Xenodochio aliquandiu degérunt: ubi infinita plevriticorum cadavera quotidie diſſecantur, in quibus viſcera interiora, ſtomachus videlicet & inteſtina lumbricis & vermibus tota infarcta reperiuntur. Hujuſmodi plevritides, quæ ab iiſdem, quibus peſtilentes, ortus ſui cauſam ducunt, auxilium tale expoſcunt, quod facultatem habeat vermes expellendi, & corruptionum incommoda tollendi: qualis eſt virtus & proprietas Mercurii, rerumq́; mercurialium, ſicut id omnibus ſatis conſtat. Nec dubitandum erit,quin dicta magneſia, quæ eandem participat proprietatem, in ejuſmodi affectibus tam ſuſpiciendos & propè divinos effectus ſit oſtentatura.

Mercurius lumbricorũ hoſtis.

Quoniam autem nobis de plevritide ſermo eſt, quod morbi genus frequenter admodum & cum imminenti mortis periculo ferè ubiq; graſſari ſolet: hîc à ratione non alienum erit, ſi contra ejuſmodi affectum, quædam adhuc remedia propriâ experientiâ, à nobis multoties comprobata, propoſuerimus.

Primum eſt aqua papaveris rhœadis, ex qua

qua exhibentur ℥ iii. vel iiij. cum drachma j. pulveris ex corallo rubro, avellanis rubris & lucii piſcis mandibulis compoſiti. Vidi hoc ſolo remedio nulloq; altero ſive interno, ſive externo adhibito, elegantes ſimul & certos experimentorum effectus. *Aqua papaveris ad pleuritidem*

Si malum perſeveret ultra tertium diem, dandum erit ſudorificum aliquod, quod eidem morbo ſit congruum & ſpecificum, cum pomo curtipendulo excavato, & olibani ſive thuris maſculi drachma una repleto, & ad ignem cocto, adeò ut pulvis olibani ac pomi ſubſtantia, inter coquendum commiſceantur. Sunt qui adjiciunt tantillum ſacchari candi, & ita pomum edendum offerunt. Poſt deglutitum pomum aſſumat æger ſubitò duas vel tres uncias aquæ cardui benedicti, & ſtragulis coopertus multùm ſudet. Hujus remedii beneficio innumeros priſtinæ valetudini reſtitutos novimus. *Pomum ad idem malũ.*

Aqua ophthalmica.

Si hujus croci ex dicta magneſia parati, & prorſus inſipidi, accipias drachmam unam vel duas, & infundas cum aquarum euphragiæ, fœniculi, aut ſimilium, quæ oculorum affectibus idoneæ ſunt & ſalutares ℥ v. vel vj. aquam conficies ophthalmicam, *Aqua ophthalmica ex croco metallorum*

miræ

miræ admodum virtutis contra amblyopiam, amaürosim, & ſuffuſionem oculorum. Poteſt guttatim in oculum inſtillari citra ullum doloris ſenſum: cujuſvis enim acrimoniæ expers eſt: Ex ea etiam oculus ſingulis matutinis, idq́; ad pluſculos dies irrigari debet. Hæc tantæ virtutis eſt & energiæ plena, ut etiam exteriùs oculo applicata alvum ipſam ſollicitare poſsit. Hinc idcirco nubecularum viſum turbantium, diſcuſsioni, ſimilibusq́; affectibus multò aptior eſt, quàm cætera quæq; collyria, ex corroſivis compoſita, ut inter alia eſt aqua cærulei coloris, quæ paratur ex aqua pluviali & ſale ammoniaco, diu in pelvi tonſoria ſimul agitatis, cui ſpiritus vitrioli ea agitatione commixtus elegantem inducit viriditatem, eâq́; multi, haud infelici ſucceſſu utuntur. Sed ex inflammatione & dolore, quem adfert malum ſubinde acuitur, adeò ut aqua, ex croco dictæ magneſiæ concinnata multò præſtantior, meo quidem judicio, habenda ſit, utpotè quæ citra ullum dolorem efficaciter & utiliter operetur.

Aqua mirabilis vel ad extra ventrem laxans.

Optarem equidem: aquam meam ophthalmicam pari vel ad minimum non inferiori virtute præditam, tantas quoq; promereri laudes, quantas Martinus Rulandus adſcribit aquæ ſuæ, quam in amiſſo penè viſu

reſtitu-

reſtituendo,ſtupendos planè effectus prodidiſſe affirmat. Sed quorſum hæc enarro? ut nempe ipſum Rulandum filium ad tam utile &rarum ſecretum tandem proferendum, & bonis cordatisq́; viris,vel publicæ utilitatis ergò communicandum,tacitè pelliciam.

Ex dicta magneſia,nulla addita præparatione alia,& ex cruſta panis pulverizata, elicio per cornutam ad ignem ſatis magnum aquam antepilepticam , quam pluris facio cæteris omnibus ſuprà deſcriptis,quantumvis è varia vegetabilium familia petitis. Huius non mediocres effectus in pluribus feliciter expertus ſum, potiſsimùm autem in I. Vignone,Euſtachii illius typographi magni nominis filio, is à pueritia in Germania educatus , circa decimum octavum ætatis annum, gravi admodum epilepſia corripitur, quam ex omnibus ſignis idiopathicam, omniumq́; peſsimam pronunciare licuiſſet: auxilium primò & opem à doctiſsimis quibuſdam in Germania medicis imploratam adhibuit: tandem in natale ſolum à parentibus evocatus,me cum I. Antonio Haraceno viro doctiſsimo & aliis quibuſdã celebribus medicis accerſivit: ubi cùm à nobis communi conſenſu, juxta artis præcepta , omnibus præſcriptis & tentatis remediis vulneribus , nihil proficeretur , ſed fruſtra omnia

Aqua antepileptica ex magneſia dicta, & cruſta panis.

omnia fierent, imò morbus indies adeò increſceret, ut cum antea ſemel in ſeptimana, poſtea ſingulis ferè diebus, horrenda mali acceſsione & inſultu æger infeſtaretur. Hinc D. Candolius affinis ejus, & veteri amicitia mihi conjunctus, illum fidei & curæ meæ privatim comendavit, obnixè petens, ut præter illa vulgaria auxilia, aliquod ſingulare de meis profligando morbo adhiberem: cujus petitioni, fruſtrà tentatis cæteris omnibus, tandem locum lubens dedi. Purgatione igitur ſemel tantùm præmiſſa cum panchymagogorum meorum uno, ſtatim uſum prædictæ aquæ meæ antepilepticæ ad triginta vel quadraginta dies ſingulis matutinis continuandum præcipio: in cujus ſecunda exhibitione, vermiculorum quoddam genus in excrementis hinc inde volutari animadverto. Hæc enim aqua proprietatem habet alvum bis vel ter, citra corporis tamen ullam perturbationem aut vomitum commovendi: cujus aquæ continuo uſu, indies magis magisq; infinitus vermium numerus educebatur: hæc enim tanti mali minera & fomes, in occulto nimis deliteſcens, poſt exhibitionem vigeſimam vel vigeſimam quintam tandem ſeſe prodebat: qua expulſa & penitus exciſa, æger tam firmam recuperavit ſanitatem, ut ab eo tempore,

pore, quo ſanatus eſt, ne vel minimum hujus mali veſtigium perceperit. Hæc eſt hujus curæ hiſtoria, quæ ante annos pluſquam viginti, per Dei gratiam, feliciter & ex voto ſucceſsit. Hanc ut veriſsimam de induſtria hîc commemorare, oculisq́; ſubjicere volui, ut indubitanter omnibus conſtet, quàm potentes & planè inenarrabiles ſint effectus horum medicamentorum, vulgo incognitorum: quorum tamen notitiam in patriæ ac reipub. emolumentum magis ac magis ceſſuram, apud plures ex animo precor & exopto.

Alia aquas præparandi ratio, ex omnibus aromatibus herbis, floribus & ſeminibus calidis ſuccis.

Præter enumeratas tam ſimplices quàm compoſitas artificioſas aquas, quas p riſtino ſplendori reſtituimus, ars ſpagyrica alias aquarum differentias, novo nos docet artificio componere, præſertim verò ex omnibus aromatibus, herbis, floribus & ſeminibus calefaciendi dote prædits; hæ autem aquæ paratu facillimæ ſunt, ex quibus plurima emergunt commoda, & quarum ope olei plura genera maximè aërea, & partium tenuitate efficaciſſima eliciuntur. Verùm quia omnibus ferè notæ hujuſmodi aquæ exiſtunt, in iis recenſendis non multum immorabimur: præcipuas tantùm in medium proferemus: atq; illas quas pharmacopœi ſemper paratas in officinis habere

debent: quod ſcilicet propter inſignes operandi vires in quotidianum uſum cadant: nec ratio aliunde petenda, quàm quod nobiliori quodam modo ſimplicium medicamentorum, unde extractæ fuerunt, facultates verè totas & integras in ſe contineant.

Olea ſimplicium aquiis innatant.

Eodem modo ſimplicium olea, quæ propriis aquis ſupernatent eliciuntur, quæq; effectus exerunt non paucos atq; vulgares. Aquæ etiam modò dictæ ad ſyrupos diverſimodè concinnandos proderunt, baſimq; ſubminiſtrabunt: quorum inventionem mihi jure adſcribere poſſum, ut capite de ſyruporum reſtauratione latiùs patebit.

Exordiemur autem ab aqua cinnamomi, quia ejus uſus & vulgatior & notior eſt: ea itaq; ſic parabitur:

AQVA CINNAMOMI.

Aqua cinnamomi, cum vino & aqua roſarum.

℞ Cinnamomi ℥ iiij. quod craſsiuſculè conquaſſatum, & in æquis vini albi generoſi, & aquæ roſarum partibus (alii in ſolo vino) duorum aut trium dierum ſpatio infuſum in alembico deſtillant, atq; ſic aquam lacteam, quæ ſimul in ſe partem ſulphuream & oleaginoſam cinnamomi continet, eliciunt, accurateq; adſervant. Quod ſi magnam ejus quantitatem componere velis, utere æneo vaſe majuſculo, cui refrigeratorium

rium annexum ſit. Vulgò pro ſingulis cinnamomi libris vini albi & aquæ roſarum, ana libræ duæ adjiciuntur. Quia verò non multum olei ex cinnamomo extrahi poteſt propter partium illius tenuitatem, unde fit ut cum aqua commiſceatur, propterea vinum album & aqua roſarum peculiariter & præcipuè uſurpantur, quorum loco in aliorum aromatum, herbarum, florum & ſeminum deſtillationibus aquam duntaxat communem aſſumimus. Exempli gratia.

℞ Garyophyllorum conquaſſatorum ℔ j. aut duas, aquæ fontanæ tepefactæ quadruplum, imò plus ſi viſum fuerit: hæc recipiantur vaſe æneo commemorato, cui vaſculum refrigerans adhæret: macerentur unũ, duos aut tres dies: pòſt mediocris ignis ſupponatur ita ut aqua bulliat, tum evaporantem cõſpicies, ſecumq; oleum Garyophyllorum deferentem; quod quia quovis alio gravius eſt, totum ferè imum petit. Ab aqua verò ſecernitur cum infundibulo (ut vocant) & lagenula ritè occluſa reconditur. Aqua quæ remanet poſt olei ſui ſeparationem, turbida eſt & oleaginoſa: odor & ſapor Garyophyllorum impreſsi tam vegeti exiſtunt, ut ſi ea hauriatur aut naribus admoveatur, qualitates Garyophyllorum quàm maximè indicabit:

Aqua Garyophyllorum cum aqua communi.

Oleum ab aqua infundibulo ſeparandum.

Ex omnium horum ſimplicium aquis componuntur ſyrupi.

Ex hac aqua quemadmodum ex aliis, quæ hac arte extrahuntur, ex qualibet aromatum ſpecie, ut pipere, nuce moſchata, mace, Zingibere, cubebis, & hujuſmodi cæteris; ut etiam ex omnibus ſeminibus & baccis, calidis, lauri ſcilicet, juniperi, fœniculi, aniſi, cumini, dauci, pœoniæ, & cœt. deniq; ex herbis & floribus, calore pollentibus, ut ſalvia, roſmarino, thymo, hyſſopo, ruta, calamentha, origano, pulegio, mentha, betonica, & ſimilibus, componi poterunt ſyrupi, qui longè melius vires ſimplicium, ex quibus concinnantur, ſibi concreditas ſervabunt, geminasq́; facultates multò efficacius referent, quàm eorundem aquæ, & decoctiones gregaria via paratæ, ut paulò poſt dicturi ſumus, ubi de ſyrupis cum iisdemmet aquis præparatis agemus: & conſequentur ſuo loco cuilibet compertum erit, quibus uſibus olea ipſorum ſimplicium inſerviant, quæ ut monuimus, à propriis aquis ſeparari debent.

Sed hæc de aquis tractatio, hucuſque ſufficiat: Temporis nunc ratio poſtulat, ut vela contrahamus, ne fortè longiori mora in vertices inextricabiles abrepti, benigno lectori moleſtiam creare videamur. Plures aquas fragrantes & odoratas ad faciei decorationem, puſtulas, impetigines, lentes, macu-

maculas, aliosque externos affectus conferentes, in ſecundum librum nobis reſervamus deſcribendas: quas in humani generis uſum, in mediũ proferre non recuſabimus.

Aquæ ad externos faciei affectus ſecundo libro tradentur.

DE DECOCTIS.

CAP. VIII.

FATEOR equidem, celebrem decoctorum uſum longo jam tempore, in communi pharmacia extitiſſe: quem nec ĩpſi improbamus, ſicut falsò de nobis garriunt quidam Cenſores. Sunt tamen potiſsimùm duo, quæ in iiſdem deſideramus, ob quæ noſtræ reformationi, haud immeritò ipſa ſubjicienda putavimus. Quod utiq; æquus lector ipſemet ſecum pauliſper conſideret, noſtroq́; conatui haud gravatè favere dignetur.

Primum eſt, quòd in horum decoctorum compoſitionem, ex communi more recipiantur ingrediẽtia adhuc viridia, & ſuperflua humiditate ſcatentia: ex quibus eſſentiam & virtutem elicere conantur, decoctionibus cum aqua ſola fontana, vel fluviali factis. Ac licet decocta hujuſmodi per manicam tranſcolentur, & cum ovi albumine clarificentur, prout moris eſt, compertum tamen eſt, ipſa paucorum dierum

ſpatio ſitum contrahere & corrumpi. Qua ratione igitur poteſt id, quod per ſeipſum facilè corrumpitur, à corruptione vindicare corpora noſtra, in quem tamen finem pleraq; ferè decocta ægrotis præſcribuntur ac offeruntur? Ut igitur jejunis his & imperfectis operandi viis conſulamus, neceſſe erit, ut ſimul ac clarificatio fuerit facta, adhuc aliæ duæ ipſam conſequantur operationes: digeſtio ſcilicet & fermentatio, quarum ope & vi, paucis pòſt horis, ſeparari percipies materiam quandam craſſam ac terream, in eo, quod puriſsimum & clariſsimũ credebatur, adhuc deliteſcentem, quæ hujus corruptionis unica cauſa exiſtit: quemadmodum de his fuſiùs dicetur in cap. de Syrupis, ubi modum ex variis herbis, fructibus & floribus, exprimendi ſuccos docebimus: ex quibus digeſtis, fermentatis, & perfectè depuratis ſyrupi in longiſsimum tempus, citra ſacchari melliſve additionem reſervandi concinnabuntur.

Digeſtio & Fermentatio decoctorum poſt clarificationem vulgarem.

Alterum, quod notatione & reformatione noſtra inprimis etiam opus habet, eſt, quòd ſæpenumero ejuſmodi decocta fiant ex lignis, corticibus, radicibus, herbis, ſeminibus & floribus, omnibus ſiccis, ac omni humiditate excremẽtitia ſpoliatis, quæ cum aqua in vaſe aperto decoquuntur, adeò

ut hoc

ut hoc modò partes illorum acidæ & mercuriales, ut ſulphureæ ſive oleoſæ, in quibus præcipua illorum virtus & proprietas deliteſcit, deficiant: indeq; ejuſmodi decocta ut plurimum aut omnino nullius aut exiguæ ſaltem efficaciæ comperiantur.

Decocta perperam fieri in vaſe aperto.

Hujus dicti veritas ſtabilitur etiam per ea, quæ modò ſub finem de aquis diximus, ubi modum propoſuimus: quo ex omnibus aromatis, ex ſeminibus, herbis & floribus ſiccis, calidis & fragrantibus, aquæ & olea elici poſſint, quæ integras & totas ferè ſuorum ſimplicium facultates retineant, quod equidem ſoli deſtillationi, cum vaſe optimè clauſo, acceptum ferendum eſt: nunquam enim id præſtabit ea decoctio quæ fit cum vaſe aperto: cujus rei ut periculum facias, accipe unicam tantùm libram Sem. aniſi, addendo quinque aut ſex libras aquæ. Si ex eo, more chymico, oleum vaſe clauſo deſtilles: hæc aqua ſeparato oleo, aniſi odorem, cæteraſque ejus qualitates, quibus imprægnata eſt, longè perfectiùs æmulabitur & reſervabit, quàm decem vel etiam plures libræ aniſi, cum ea aquæ quantitate cocti, qua vulgò decoctiones cum vaſe aperto parari ſolent, ubi ſpiritus aniſi pereunt & prorſus evaporant. Idem de cæteris omnibus aromaticis, fragrantibus &

calidis, quod de aniſo ſentiendum eſt: imprimisq́; notandum, in decoctis hydroticis & ſudorificis paratis ex guajaco, : & aliis rebus ſudorifica proprietate pollentibus, id neceſſariò obſervandum eſſe.

At dices hunc morem ita ſtudioſè admodum obſervari, ut ejuſmodi decocta in duplici vaſe præparentur: Sed ratio hæc nullius prorſus momenti eſſe poteſt: ſiquidem partes illæ acidæ & oleaginoſæ, quibus plurimum abundat guajacum, nihilominus eo modo diſsipantur, & in auras evolant: ſpiritus enim ſunt ſubtiliſsimi, in quibus tamen omnis virtus ſudorifica & balſamica conſiſtit. Quibus incommodis ut ſubveniamus, decoctio illa fieri debet in vitro circulatorio vel pelecano, ubi nihil omninò expirare poteſt, ſi deſideretur Pelecanus, in cornuta vel retorta, vel in vaſe æneo, ſtanno interius obducto, cui refrigerium ſuum appendeat, quodque ejuſmodi decoctis aptũ ſit, & in longum tempus uſui tuo inſervire poſsit. Ut ut ſit, opera danda eſt, ut vas tuum, ſive vitreum ſit, ſive cupreum aut ſtanneum, accuratiſsimè claudatur, ita ut nihil prorſus evaporet, & de liquore tuo vel nihil, vel minima tantùm portiuncula imminuatur aut pereat. Unde libræ uni guajaci libræ tantùm tres aquæ addantur, & ita

Decoctio in pelecano aut alio deſtillatorio vaſe

ſatis

ſatis diluta erit decoctio : nihil enim de ea aut parum exhalat, & in fumum conſumitur.

Coctio hæc multò accuratiùs perfici poteſt balneo vaporoſo . quàm quovis alio caloris genere. Si uſus fueris cornuta vel alembico, ea quæ deſtillaveris, fæcibus ſuis rurſus addenda erunt, & dein totum decoctum per manicam trajiciendum,ut clarificetur. Pro doſi exhibebis tres vel quatuor uncias,& excellentes effectus in ſudore provocando videbis. Exempli loco hîc proponimus decoctum Guajaci, ad cujus imitationem parari poterunt quævis alia ex rebus calidis & aromaticis. Neque hîc tempus ſpectandum eſt, cujus reſpectu quidem vulgaria illa citiùs parantur : ſed hæc diuturnitatem temporis infinitis commodis inde emergentibus reſarciunt, interim tamen, vel admittere, vel repudiare horum uſum, liberum cuivis eſto. Temporis ratio nunc poſtulare videtur, ut ea proponamus decocta, quibus pharmacopœam noſtram ornandam ac ditandam conſtituimus.

Decocta:
- *Lenitiva, aperitiva refrigerantia.*
- *Lenitiva, aperitiva calefacientia.*
- *Carminativa*
- *Diuretica.*

Decocta præparantia { *Bilem* / *Pituitam* / *Melancholiam ſive atrabilarium ſuccum*

Decocta purgantia vel { *Bilem, pituitam, melancholiam ſeorſim.* / *Omnes humores ſimul.*

Decocta { *Hydrotica varij generis.* / *Vulneraria.*

Decocta { *Varia ad diverſos corporis humani affectus, multisq́; & certis experimentis comprobata.*

Decoctio lenitiva aperitiva refrigerans.

℞ *Rad. Taraxaci*
Graminis
Acetoſæ
Oxylapathi ana ℥ j.
Paſſul.
Liquiritiæ ana ʒ vj.
Cichorij
Endiviæ
Scariolæ
Agrimoniæ
Portulacæ
Acetoſæ
Lactucæ

Fumariæ

Fumariæ
Capill. omnium ana M. j.
Sem. Quatuor frig. majorum
Althææ ana ℥ ß.
Prunorum damaſcen. numer. x.
Iujubarum paria vj.
Flor. Violarum
Bugloſſæ
Roſarum rubr. ana p. j.

Fiat decoctum: aromatizetur, ſi ita placuerit, pauco cinnamomo, & edulcoretur ſaccharo: vel addatur ſyrupus violaceus, vel acetoſus, limonum, & ſimiles.

Decoctio lenitiva aperitiva Calefaciens.

℞ *Cort. Fraxini*
Tamariſc. ana ℥ ß.
Fœniculi
Petroſelini
Polypodiï ana ℥ j.
Prunorum Damaſcen.
Iujubarum ana paria vj.
Paſſul.
Liquiritiæ ana ℥ ß.
Lupul.
Agrimoniæ
Betonicæ
Primulæ veris

Fumariæ

Fumariæ
Ceterach
Polytrichi
Abſinthij
Petroſelini ana M. j.
Aſari ℥ ij.
Sem. Cardui benedicti
Citrij
& Corticis ejuſdem ana ℥ iij.
Sem. Malvæ
Althææ
Citoniorum ana ℥ ij.
Flor. Geniſtæ
Bugloſſæ
Borraginis ana p. j.

Fiat decoctio: coletur, clarificetur, aromatizetur & dulcoretur, ut ſuprà, ſaccharo, vel adde ſyrupi de duabus vel quinque rad. & capill. veneris q. ſufficit.

Decoctio carminativa ſeu flatus diſcutiens.

℞ *Rad. Fœniculi* ℥ j.
Thymi
Pulegij
Serpilli ana M. j.
Paſſul. Corinthiac. ℥ j.
Sem. Fœniculi dulc.
Aniſi

Dauci

Dauci
Cumini ana ℥ iij.
cinnamomi ℥ ß.
Flar Anthos.
Camomillæ veræ ana p. ij.

Decoquantur in hydromelite malvatico. Doſis ℥ ij. vel tres.

Decoctio diuretica.

℞ *Rad. Vincetoxici*
Rubiæ tinctorum
Valerianæ
Pimpinellæ ana ℥ j.
Liquiritiæ
Betonicæ
Capill. omnium ana M. j.
Sem. Bardanæ
Fœniculi
Milij ſolis
Aniſi
Cuſcutæ
Baccarum Iuniperi ana ℥ iij.
Fructuum alkekengi numer. x.
Flor. Geniſtæ p. ij.

Coquantur, aromatizentur cinnamomo & dulcorentur melle anthoſato,

Decoctum præparans bilem nimia aduſtione incraſſatam, & ſolvens obſtructionem

vem in viſceribus: quod in pleriſq; febribus etiam ardentibus contingere ſolet.

℞ *Rad. Taraxaci*
Graminis
Petroſelini
Acetoſæ
Eryngiorum
In aceto maceratarum ana ℥ j.
Paſſul. Corinthiac. ʒ vj.
Liquiritiæ ℥ ß.
Cichorij cum toto
Scariolæ
Agrimoniæ
Cuſcutæ
Fumariæ
Lupulorum
Hepaticæ
Polytrichi
Adianti ana M. j.
Sem. 4. Frig. major.
Et Minorum
Sem. Citrij & cort. ejuſdem ana ʒ iij.
Flor. Geniſtæ
Violarum
Borraginis
Bugloſſæ ana p. j.

Coquantur in ſero lactis. Huic decocto adde ſi velis *Oxyme-*

Oxymelitis ſimplicis
Syrup. Acetoſ. compoſ.
De limonibus
De ſucco acetoſæ q. ſuff.

Ad bilis autem tenuitatem emendandam decoctum parabitur, ut ſequitur.

℞ Rad. *Acetoſæ*
Cichorij
Bugloſſæ ana ℥ j.
Iujubarum par. vj.
Endiviæ
Portulacæ
Lactucæ
Acetoſæ ana M. j.
Sem. *Cuſcutæ*
Cucumeris
Melonum
Lactucæ
Pſyllij
Citoniorum
Papav. albi ana ʒ ß.
Flor. *Violarum*
Nenupharis ana p. ij.
Gummi arabici
Tragacanthi ana ʒ.ij.

Fiat decoctio, in colatura diſſolvi poterunt

Syrup.

Syrup. De papav.
De nenuphare
Viol.
De roſis ſiccis &
Diacod. ſine ſpeciebus q. ſuff.

Decoctum præparans pituitam.

℞ *Rad. Acori*
Cyperi
Fœniculi
Petroſelini
Apij ana ℥ j.
Polypodij
Paſſul. ana ʒ vj.
Betonicæ
Chamædr.
Chamæpit.
Thymi
Hyſſopi
Sem. Aniſi
Fœniculi
Cort. Citrij ana ʒ iij.
Flor. Primulæ veris
Anthos
Stœchadis
Betonicæ ana p. j.
Zingiberis
Cinnamomi ana ʒ ij.

Coquantur in hydromelite; in colatura diſſolve

Syrup.

Syrup. De calamintha
De Betonica ſimpl. & compoſ.
De corticibus citrij
Bizantinum compoſ.
De praßio
& hujuſmodi

Decoctio ad parandum ſuccum melancholicum craſſum, tartareum & fæculentum, conſtare debet partim ex his, quæ incidendi & attenuandi vim obtinent, partim etiam ex iis, quæ mediocriter calefaciunt & humectant, exempli cauſa:

℞ *Cort. cappar.*
Tamariſc.
Fraxini ana ℥ ß.
Rad. Enulæ campanæ
Polypodij
Oxylapathi
Graminis
Aſparagi
Fœniculi ana ℥ j.
Herb. Bugloſſæ utriuſq;
Fumariæ
Lupul.
Agrimoniæ
Meliſſæ
Thymi
Epithymi
Herb. capill. omnium ana M. j.

Sem. Cardui benedicti
Cuſcutæ ana ℥.ß.
Flor. Geniſtæ
Tamariſci
Violarum
Borraginis
Bugloſſæ ana p. j.

Coquantur ex ſero lactis, addendo ſub finem coctionis

Succor. depurat. pomorum redolentium
Fumariæ
Bugloſſæ ana ℥ iij.

Dein colentur & aromatizentur cinnamomo: his adde

Syrup. Fumariæ
Scolopendriæ
Sabor
Bugloßi q. ſuff.

lib. de atra bile. Ad atram bilem præparandam, quæ ex Gal. ſententia toto genere à ſucco melancholico differt, decocta conſtabunt, partim ex his, quæ bilem retorridam & aduſtam refrigerant & humectant: partim ex his quæ ejus craſsitiem incidunt, de quibus jam ſuprà egimus: fiunt autem decocta, in ſuccis depuratis fumariæ, lupul. bugloſſæ, pomorum redolentium, & id genus aliis, in quibus ſyrupi de epithymo, de biſantiis addi poterunt.

Hæc

Hæc rurſus prædicta omnia decocta tum bilem, tum pituitam & melancholiam præparantia, Cephalica, Thoracica, Stomachica, Hepatica, Splenetica, Nephritica & Hyſterica concinnari poterunt, ſi ea ſimplicia, quæ his partibus conveniunt, addideris. Quæ ſimul & ſemel purgantia efficies, ſi decoctis ad bilem præparandam aptis, cholagoga, qualia ſunt tamarindi, rhabarbarum inter ſimplicia, & inter compoſita Diaprunum ſolutivum, elect. Roſ. Meſ. & elect. de Pſyllio infundantur & admiſceantur,

Phlegmagoga verò reddes, ſi cnicum & agaricum: & inter compoſita Diaphœnicum, Diaturbith, elect. Indum majus, minus, decoctis, quæ pituitam præparare apta nata ſunt, addideris.

Ut melanagoga efficiantur, ſenam, epithymum & inter compoſita confect. Hamech, Diaſennam, Syrupos helleboratos, iis decoctis, quæ ad utriuſque melancholiæ præparationem convenire ſcripſimus, addere poteris: quorum remediorum ſigillatim formulas deſcribere, eſſet ſupervacaneum.

Addam ſaltem unicam decocti formulam, qua ſimul & ſemel ſenſimq́; tum præparari tum deturbari noxii omnes humores poterunt, idq́; per epicraſim, ut dicunt.

Decoct. Cathol.

℞ *Polypodij querni*
Sem. Carthami contuſi ana ℨ x.
Paſſularum
Liquiritiæ ana ℨ vj.
Cort. Fraxini
Tamariſci an. ℥ ß.
Prunorum damaſc. paria x.
Fol. Fumariæ
Meliſſæ
Eupatorij Meſ.
Lupul.
Agrimoniæ.
Chamæd.
Chamæpit.
Et capill. omnium ana m. j.
Flor. Centaurij minoris
Hyperici
Geniſtæ
Tamariſci ana p. j. ß.
Trium cordialium
Nymphea ana p. j.
Agaric. rec. troch. cum ſuo nodulo
Hermodactylorum
Fibrarum rad. ellebori nigri ana ℥ ß.

Coquantur in æquis partibus ſeri lactis, & aquæ pomorum redolentium vel Fumariæ: in colatura clarificata, infunde, ac tandem parùm decoque

Folliculorum ſenæ ℥ j. ß.

Rhabarb.

Rhabarb. electi ʒ iiij.
Cinnamomi
Garyophyllorum ana ʒ j.
Epithymi p. j.

Facta tandem expreſsione, & colatura reducta ad ℥ xvj. in iis diſſolve

Syrup. violati ex novem infuſionibus
Oxymelitis majoris Iuliani ana ℥ ij.

Fiat apozema in 4. doſes pro 4. matutinis conſequentibus, vel alternis, ſecundùm operationem & vires.

Hæc decocta purgant omnes humores vitioſos, & eos etiam qui ob tenacitatem & contumaciam ſuam minùs expelli, primoq; inſultu vix moveri, aut extirpari poſſunt: Reiterandus eſt illorum uſus bis ad minimum, aut etiam ampliùs, prout mali radices validiùs profundiuſque inhærent. Hæc purgandi ratio maſſam ſanguinis mundificat, omnes corruptos & putridos humores, vermium authores è corpore aufert: prodeſt omnibus affectionibus melancholicis, vertiginibus, epilepſiis, paralyſibus: Confert etiam cachexiis, febribus quartanis, & ſimilibus affectibus, qui ob contumaciam ſuam eccoproticis vix cedunt.

Cautio.

Omnia decocta, quæ ad mucilaginoſam

Aquæ deſtill. ad eliciendam vim purgãtium ſunt meliores decoctis.

& craſsiorem ſubſtantiam jam redacta, & virtutibus ſimplicium, quæ in illis coquebantur, impraegnata ſunt, in poſterum minùs idonea ſunt, ad eſſentiam & vim purgatoriam ex ſimplicibus eliciendam. Præſtat igitur ejuſmodi purgantia ſimplicia infundere & decoquere cum aquis deſtillatis cichorii, buglosſæ, acetoſæ, pomorum redolentium, fumiterræ & ſimilium, quæ indicationum ſcopo inſerviunt: ubi correctiva illorū, nec non ſyrupi affectibus debellandis apti, ſimul addi poterunt: & ſic evadent multò utiliora, & tam viſu, quàm guſtu jucundiora decocta. Ad finem harum decoctionum purgantium unam hîc inſerere placet, qualem plerumq; præſcribere ſoleo delicatis, & qui natura ſua à remediis tam turbidis & nauſeabundis adeò abhorrent, ut quidvis pati malint, quàm de iis vel minimam guttulam deguſtare.

Accipio folliculorum ſenæ opt. mundatorum ℥ vj. hæc patinæ argenteæ aut alii vaſi apto impoſita, in aqua pomorum redolentium aut fragorum, quæ duæ omnium ſunt ſuaviſsimæ, macero: aquæ quantitas non major ſit, quàm una doſis requirit, ut meliùs purgatoriâ ſenæ proprietate impraegnetur: aciditatem ipſi cum ſucco limonum inducere ſoleo. Verus chymiſta, qui mirandas

aceto-

acetorum ſuorum montanorum vires expertus eſt, ad reddendum aquam acidulam, acetoſos ſuos liquores admiſcendos haud extimeſceret. Correctivi loco addi poteſt ſi ita videbitur, paululum cinnamomi: omnia macerentur per 24. horas ad minimum: dein leviter bulliant, & fortiter exprimantur: in qua expreſsione adde ſucci pomorum redolentium recens extracti ℥ j. ß. ſacchari candi pulverizati ℥ ß. quod præſtat ad majorem clarificationem (aliàs à ſacchari additione ſuperſederem: ſuccus enim pomorum decoctus ejus vicem ſubminiſtrabit) cum ovi albumine exquiſitè agitata omnia admoveantur igni, clarificētur juxta artem, potio ſic erit clariſsima, boni odoris, ac ne tantillum quidem faſtidii concitabit, alvũq; prætereà blandè & utiliter dejiciet. Syrupus roſ. pallidarum, aliiq; ſimiles, enarratis potionibus admixti, ingratum ipſis ſaporem inducunt. Sed pro iis, qui palatum habent non adeò delicatum, addi poſſunt. Si opus ſit, rhabarbarum, nec non alia laxativa his addes, poteſtq; major quantitas, ſi res expoſtulat, præparari. Addo autem pro una doſi, ſenæ drachmas ſex, eò ꝙ clarificatio quartã ad minimum partem virtutis medicamenti auferat. Sequamur nunc ordinem noſtrum, & ad decocta hydrotica accedamus.

Decocta hydrotica.

Decoctiones hydroticæ plerumq; parantur ad curationem diverſorum affectuum, quorum quilibet opus habet ſudativis ſpecificis & peculiaribus remediis: quemadmodum id ex variis formulis ordine hîc in pharmacopœæ noſtræ condecorationem deſcribendis liquidò patebit.

Ejuſmodi remedia propriè locum habent, in luis venereæ curatione, quam communi & uſitato nomine Diætam appellitant. Totum enim id temporis ſpatium, quo ejuſmodi decocta ægris offeruntur, ſtricta valdè & ſevera victus ratio imperatur: quamvis provocatio ſudoris ſit peculiare & proprium remedium, ad edomandos hujuſmodi affectus, quorum venenum in abſcondito inhærens, & per ipſas venas tranſfuſum primariò adoritur hepar facultatemque naturalem non ſecus ac ſerpens ictu ſuo venenato primùm occupat cor: Canis rabidus functionem animalem, lepus marinus pulmones. Quemadmodum igitur videmus, in febribus continuis adeò providam eſſe naturam, ut ad expellendas impuritates in venoſo genere inhærentes, ut plurimùm tanquam criſibus ſalutaribus utatur evacuatione per ſudorem, vel per urinam:

nam: ſic etiam hujus veneni malignitas per eundem ſudorum extruditur. Hinc natum eſt illud. quod vulgò dicunt: *ſudare puſtulas venereas*. Verum quidem eſt ejuſmodi morbos ſæpenumerò per urinæ profluvium finiri: ſiquidem ſudor & urina, ex eadem profluunt materia: omniaq; ſudorifica, citra omnem dubitationis anſam, ſimul diuretica exiſtunt. Sed de his abunde ſatis egimus in conſilio noſtro de lue venerea, ita ut non neceſſe ſit hîc plura addere. Rectà nunc accedamus ad deſcriptiones noſtrorum hydroticorum, quæ iiſdem affectibus, quibus Guajacum & lignum Indicum, conducunt: quorum quatuor formulas, præ cæteris uſitatiſsimas hûc proferemus.

I.
HYDROTICUM.

℞ *Raſuræ ligni Guajaci* ℥ x.
Corticis ejuſdem ℥ iiij.

Macerentur horis 24. in aquæ fontanæ tepidæ ℔ viij. dein coquantur in vaſe circulatorio, in quo nihil expirare poſsit, ad ignem Balnei vaporoſi luculentiſsimum per 24. horas: dein percolentur: de colatura quæ erit valdè limpida, atque ſuo ſulphure balſamico & aciditate vitriolata imprægnata, ſufficiet exhibere manè ℥ iiij. æger ſumpto de-

pro decocto ſuperdormiet, ſi poſsit: tectus plus ſolito ſudet, abſtergatur, caveat à frigore & vento: prandeat nonâ, cœnet verò ſextâ.

℞ Magma præſcriptæ decoctionis, cui affunde aquæ fontanæ tepidæ ℔ xij. & poſt infuſionem octo horarum circulentur, ut ſuprà, horis octo, dein colentur. Quidam decoctioni huic adjiciunt liquiritiæ, & paſſularum Corinthiacarum ad libitum, & tandem aromatizant pauco cinnamomo ſvavioris guſtus gratiâ, quæ dulcorandi ratio nobis magis probatur, quàm ea, quæ fit cum melle vel ſaccharo. Hæc decoctionum parandarum methodus, tam ad ſudorem provocandum, quàm ad potum quotidianum in paſtu, omnium eſt ſimpliciſsima, ac ipſi lui venereæ, meo quidem judicio, utiliſsima: additis nimirum correctivis iis, de quibus paulò pòſt dicturi ſumus: & hic eſt primus modus: ſequitur nunc ſecundus.

II.

℞ Scobis ligni Guajaci ℥ vj.
Corticis ejuſdem ℥ iiij.
Salſæ parillæ
Rad. Peatſitis ana ℥ ij.
Raſ. Ligni rhodij
Raſ. Eboris ana ʒ vj.
Sem. Cardui benedicti ℥ j.

Mace-

Macerentur ut ſuprà per 24. horas, atq; coquantur in eodem vaſe & igne, addita eademmet aquæ quantitate, deinde addendo ſub finem coctionis

Karabes conquaſſatæ ℥ ß.
Summitatum Fumariæ
Lupul.
Flor. Bugloſſæ
Stœchadis
Anthos ana p. j.
Cinnabrij in nodulo lineo ligati ℥ j.

De hoc decocto tranſcolato per manicam Hippocr. capiat æger ℥ iiij. manè, idq́; ad pluſculos dies.

III.

℞ *Raſuræ corticis ligni ſancti* ℥ vj.
Saſſafras ℥ ij.
R. chinæ in tenues orbiculos ſectæ ℥ j.
Herb. ſiccarum Vlmariæ
Card. bened. ana m. j.
Folliculorum ſenæ ℥ iij.
Hermodactylorum
Turbith ana ℥ j. ß.
Nucis moſchatæ
Cinnamomi ana ℥ ß.
Epithymi p. ß.
Aquæ. Meliſſæ
Fumariæ ana ℔ j.
Vini albi optimi ℔ iiij.

Mace-

Macerentur ad ignem Baln. Mar. tepidum, vaſe optimè clauſo, per tres quatuorve dies: dein fiat expreſsio & colatura dulcoretur, ſi velis, ſaccharo: doſis ℥ iiij. hoc decocto utendum manè per xx. aut xxv. dies.

NOTA DE USU.

Ex horum trium decoctorum uſu percurari tandem poteſt lues venerea quantumvis etiam inveterata. At verum eſt, uſum eorum quandoq; pro mali contumacia & malignitate, in longius tempus continuandum eſſe. Quod cùm ita ſit, omninò hinc improbandam eſſe exiſtimo diæticulam illam decem tantùm vel duodecim dierum, quæ plus noxæ quàm commodi inducit: ſiquidem tum interrumpitur, cùm humores ad motum & fluxum præparati, nondum tamen, prout res poſtulat, evacuati ſint. Temporis igitur ratio hîc perquam accuratè habenda eſt, id quod ex ſolertis medici arbitrio dependet, qui eam quoq; ex dictis tribus decoctionibus eligere poterit, quæ videbitur maximè convenire, tum naturæ & ſpeciei morbi, tum ipſius ægri temperamento.

Nam in corpore craſſo, obeſo & pituitoſo, locus erit decoctioni primæ, còque magis, quòd quidam Guajaco & imprimis ejuſdem

ejuſdem cortici, nimiam calefaciendi vim tribuant. Hæc igitur ſunt vera illa & præcipua remedia hydrotica, venereæ lui congrua & utilia, naturæ balſamicæ participantia: quæ vel bilioſis etiam & emaciatis, in toto morbi decurſu, tutiſsimè exhibebuntur: mallem tamen hîc, aquæ communis loco, ad decoctionem ſuadere aquas cichorii, bugloſſæ, pomorum curtipendulorum, fragariæ & fumiterræ. Denique ſciendum eſt, hydroticorum uſum non admittendum eſſe priuſquam corpus idoneis præparantibus & purgantib. vacuatum ſit, imò nec ipſa ſanguinis miſsio intermittenda, ſi opus fuerit.

Æger intra hoc tempus, quo ſumit hanc decoctionem (ſumat autem continenter ad minimum per integrum menſem) abſtineat ab eſu fructuum & acetariorum: contentus uno tantùm cibo, eoq; aſſo potiùs, quàm elixo: comedat panem biſcoctum: & in menſis ſecundis uvas damaſcenas vel corinthiacas: Alvus ſuppreſſa, ſolvatur tertio quoqúe die clyſmatis emollientibus: & in quemlibet ſextum diem vacuetur purgante quodam ſpecifico, & mittatur eo die decoctum ſudativum: In potum utatur decoctione ſecundæ deſcriptionis: vel decoctione ſolius ſalſæ parillæ, vel chinæ, quæ probè diluta, guſtuiq; gratior reddita fuerit. Hæc de hoc

de hoc hydrotico ejuſq; utendi modo hîc notanda fuerunt: ſed & in fine reiteranda erit purgatio, & ſanguinis miſsio: ſic quoq; corporis habitus, nimis exſiccatus & excalefactus, prout ſitis & calor in ægro id facilè indicant: balneo quodam idoneo humectandus erit, ut primi decocti vis multò efficacior reddatur, fæces quæ poſt primam & ſecundam decoctionem remanſerunt, in cineres redigantur, & ſal inde juxta artem extrahatur, decoctioniq́, ſudoriferæ admiſceatur: cujus virtus ſic auctior reddetur ad ſudoris provocationem: At ventrem ſemel vel bis blandè commovebis, ubi in ſingulâ decoctionis ſudorificæ doſi, quæ conſtat ex quatuor unciis, uti ſuprà dictum, addideris & diſſolveris gummi ſive extracti proprii guajaci ℥ ß. præparationem illius gummi alibi docebimus.

Secunda decoctio excellens eſt, etiam in dolorifica & nodoſa lue venerea: neq; hîc quenquam abſterreat cinnabrium vulgare quod additur cum nodulo, quod tantum abeſt, ut noxium ſit, ut è contra utiliſsimum ſit & ſpecificum hujus generis affectibus, tam in eorum malignitate compeſcenda, quàm in ſudore concitando: unde licèt hujus decoctionis vis validior efficiatur, ſine detrimento tamen aut ulla noxa, poteſt doſis ejuſ-

ſis ejuſdem augeri: nodulus ille inſerviet pluribus decoctis. Ad modum utendi quod attinet, eadem hîc, quæ in ſecunda decoctione, obſervanda veniunt: tum ad præparandum, tum ad evacuandum corpus, in principio & fine diætæ, de qua ſuprà.

Tertia decoctio geminam ſimul obtinet facultatem, ſudativam, & purgativam, quæ partim cum vino, partim cum aquis appropriatis paratur; Ea potiùs maceratio & expreſsio dicenda eſt, quàm decoctio. Macerationem præ aliis maximè idoneam judicamus ad rerum virtutes extrahendas, ſi fortè ex vaſis circulatorii defectu, vel etiam ex ignorantiæ vitio circulatio ipſa in actum deduci nequeat. Eſt autem circulatio omnium operationum optima ad rerum proprietates aucupandas educendasque, uti jam dictum. Vinum additur, eò quòd præditum ſit majori agendi & penetrandi in ipſas venas poteſtate, quàm quælibet alia aqua.

Geminæ igitur vacuationes ſimul & ſemel eodem remedio perficiuntur, quod quibuſdam inauditum & abſurdum videbitur: quemadmodum egomet ipſe eodem errore circumductus, quondam opinabar, antequam in contrariam ſententiam ipſa me perduxiſſet experientia rerum optima

optima magiſtra: & quamplurimos affectus deſperatos, ut Neapolitanum morbum inveteratum, paralyſim, cachexiam & ſimiles, hoc ſolo medicamento perfectè curatos fuiſſe vidiſſem. In conſilio noſtro de lue venerea, alia à nobis multò adhuc præſtantiora & tutiora remedia, tum hydrotica, tum purgantia deſcribuntur, quæ ex mineralium ordine mutuati ſumus: quò lectorem ablegamus, nec non in ſpagyricam noſtram pharmacopœam, ubi Deo vitam nobis ad pauculos adhuc dies concedente, uberiùs de iiſdem remediis agemus. Poſſem hîc ſi res poſtularet, infinitos adducere, qui omnes adhuc ſuperſtites, tam admirandos horum remediorum effectus, in ſeipſis experti ſunt: inter quos alii ad corpus purgandum, pilulis meis polychreſtis mercurialibus uſi ſunt: alii ad ſudorem provocandum mercurio meo vitæ, per ſolum ſpiritum nitri correcto, coagulato & fixato: è cujus ſex tantummodò granis cum conſerva quadam permixtis, pilula unica ad piſi magnitudinem efformatur, quæ cum juſculo quodam, vel alio quovis liquore exhibita, citra omnem operandi vehementiam & incommoditatem, faciliùs, promptiùs, & multò etiam utiliùs, cunctis cæteris hydroticis noſtris, ſudorem elicit.

Sunt

Sunt qui ad eandem luem veneream decoctionem conficiunt cum ſola Salſa parilla, cujus accipiunt ℥ iiij. ad aquæ ℔ x. & omnia concoquunt ad duas tertias: quam decocti Guajaci loco offerunt, addendo interdum radicis chinæ, apios dictæ ℥ j. æſtimantes ejuſmodi decocta, minùs calefaciendi modum excedere, quàm cætera ſuprà dicta, quæ Guajacum excipiunt.

Alij decoctum cum ſola china uſurpant, ac ejuſdem in talleolas ſectæ ℥ ij. accipiunt ad aquæ ℔ x. quæ etiam ad medietatis conſumptionem coquuntur: cui decocto etiam, ſi ita videbitur, addi poterunt ea quæ expugnando malo ipſiq; ægri temperaturæ conveniunt. Hujuſmodi erga decocta, minùs aliis calefacere putantur, eorumq; plurimus uſus eſt in diverſis morbis: præſertim ad labefactatam hepatis facultatem inſtaurandam, & ingruentis cachexiæ vel hydropis periculum præcavendum. Non multo ab hinc tempore innoteſcere quoq; cœpit ſaſſafras, lignum aromaticum: cujus uſus ad plurimos morbos curandos invaluit. Sed inter cætera hydrotica, vel ad impuritates venereas auferendas, Guajacum, ut opinor, facilè primas tenet.

Hîc ad finem horum decoctorum, non præter decorem feciſſe videbimur, ſi huic

catalogo unum adhuc famoſi cujuſdam Empirici Germani adverſus ipſammet luem veneream, annexerimus, qui magnū quotannis quæſtum ex eodem facere ſolebat in nundinis Francofurtenſibus : nec dubito quin ejus fama ad plurimos jam delata, paſſim increbuerit.

Decoctum ſudorificum contra luem venere am catharroſam & ſimiles affectus inveteratos, Henrici von Stran *Empirici Germani.*

℞ *Ligni ſancti vel indici* ℔ iij.
Salſæ parillæ
Stœchadis Arab. ana ℔ ß.
Gratiolæ m. ß.
Cardui benedicti m. iij.
Seminis ejuſdem ℥ vj.
Auriculæ muris cum rad.
Scabioſæ ana m. j.
Tormentillæ ℥ j.
Rhabarbari ℥ ij.
Polipodij ℥ j.

Hæc omnia contuſa infundantur per ſex dies in aquæ fontanæ ℔ 30. aut 40. dein omnia bulliant in vaſe magno, oleorum extractioni apto eoque clauſo, vel in alembico cœco, ut nihil reſpirare poſsit per 5. vel 6. horas.

6. horas. Adde huic decoctioni fruſtulorum ferri & chalybis ana ℔ ij. Quibus peractis, denuò in vini mẽſ.iiij. ſeorſim macera

Corticis ejuſdem ligni Gvajaci ℔ ß.
Hermodactylorum
Turbith
Granorum paradiſi ana ℥ iiij.

Omnibus contuſis, in olla terrea vitreata, operculo ſuo clauſa per horam integram coquantur: Confundantur poſteà hæ duæ decoctiones, & denuò bulliant per aliquod tempus: dein omnia ſimul per manicam trajiciantur. Empiricus ille hanc decoctionem in doliolis incluſam reſervabat in cella vinaria, eamq; divendebat ad morbum Neapolitanum inveteratum, & ſimiles affectus curatu difficiles. Tenebat autem hunc utendi modum:

Manè is propinabat decocti vitrum unum, in quo tamen denuò priùs incoqui curabat ſcabioſæ, auriculæ muris ana cum toto M. j. Dein hæc omnia colata ægris offerebat, & ſudorem per horas duas ſpectare jubebat. Reſiduam potionis partẽ, in doliolis reſervatã, loco quotidiani potus ipſis exhibebat, tam in paſtu, quàm ante & poſt paſtum. In cæteris prætereà duram admodum vivendi rationem imperabat, panẽ nempe bis coctum & paſſulas vel amygdalas aſſatas

dabat. At ſi cum malo ulcera conjuncta erant, lavanda ea jubebat cum eadem decoctione, idque bis vel ter in die, & ſic plures fuerunt reſtituti.

Hanc decoctionem non idcirco in publicum mitto tanquam quid rari inde expectandum ſit, cùm econtrà multa in ea deſiderentur: proportio enim duarum drachmarum rhabarbari, ad tantam decoctionis quantitatem, quàm inepta ſit & inutilis, cuivis facilè conſtat, ut nihil de cæteris dicam: non enim eſt noſtri inſtituti, omnia ſigillatim hîc diſcutere. Curationis autem effectum, temporis longinquitati adjudicandum exiſtimo: per integrum namque menſem, uti dicunt, hoc ſuo decocto continuabat vacuationes, tam per ſudorem ac urinam, quàm per ſeceſſum: Unde mali vel pervicaciſsimi radices tandem evictas & ſubactas evanuiſſe, haud mirum fuit. Hoc decoctum tanquam ſecretum aliquod ſingulare, à quodam viro doctiſsimo, & amico meo accepi: de cujus uſu commodo vel incommodo, eruditiores ipſi judicabunt.

Sat dictum eſt hactenus de decoctis, ad luis venereæ curam ſpectantibus: tranſeamus nunc ad ea, quæ ſpecifica quadam facultate conducunt vertiginibus, epilepſiis & paralyſibus, quæ in numero graviſſimorum

affectu-

affectuum cenſentur, utpote, quæ ſummam corporis humani arcem & propugnaculum, cerebrum nempe ipſum, oppugnant.

Adverſus epilepſiam hydroticum ſpecificum eſt viſcus quernus, ſemen pœoniæ, & raſura ligni buxei, quæ inveteratis etiam vertiginibus opem ferre poteſt: componi poterit ut ſequitur:

Hydroticum adverſus epilepſiam.

℞ *Raſuræ ligni buxei* ℥ ij. ß
Raſ. Ligni Iuniperi
Rad. Pœoniæ
Viſci querni ana ℥ j. ß.
Raſ. Ligni rhodij
Cornu cervi ana ʒ vj.
Raſ. Eboris
Rad. Chinæ an. ℥ ß.
Sem. Cardui benedicti.
Corticis citrij ana ℥ j.

Macerentur per 24. horas in ℔ viij. aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad unius tertiæ conſumptionem addendo ſub finem coctionis

Flor. Tiliæ arboris
Lilij convall. ana p. ij.

Fiat colatura per manicam Hippocratis, cujus doſis ſit ℥ v. vel vj. in potu. Hæc utique potio cujuſvis ætatis & temperamenti homini-

minibus Epileptico hoc malo affectis, commodè exhiberi poteſt.

Hydroticū ſpecificum ad paralyſim.

Adverſus paralyſes hydroticum uſurpandum eſt ex ligno juniperino cum floribus calendulæ, lavendulæ, & roſmarini magna copia: addendo ſingulis hydroticis ſuos ſales in majorem utilitatem, nec non liquorum acidorum ex ſulphuris & vitrioli ſpiritibus aliquot guttulas.

Hydroticum ſpecificum ad paralyſim.

℞ *Aquar. Fumariæ*
Vlmariæ
Flor. Calendulæ ana ℔ j.
Fol. Salviæ ℔ ß.
Aciditatis ſulphuris q. ſuff.
ut fiat remedium acidulum.

De hoc remedio, cujus aciditas guſtum non afficiat triſti ſenſu, exhibe horis matutinis ℥ ij. quæ ſatis erunt: ægerq́; tectus ſudet, & admirandos huius ſudatorij effectus comperiet: quod etiam, in uſum eorum, qui ſicco nimis & bilioſo ſunt temperamento, cum ſolis aquis fumiterræ & calendulæ parabis: aciditatem ipſis aquis inducendo cum dicto liquore acidulo ſulphuris, & ſic ſudativum habebis quod non ultra modum calefaciet: ſed humores potiùs attenuabit & fermentabit, inſtar fermenti acidi, quod pani

panis ſubſtantiam attenuat, rarefacit, & elevat, quæ aliâs gravitate ſua, noxia foret: eodem modo humores noſtri attenuantur & vacuationi per ſudorem idonei redduntur. Vix invenies ſudativum, quod virtute & efficaciâ huic æquiparandum ſit, ad paralyſim.

Si cum dictis liquoribus acidulis, aquis ſcabioſæ & tuſsilaginis aciditatem, ut ſuprà, induxeris, hydroticum conficies, quod eximios atq; ſtupendos exeret effectus in cura Aſthmaticorum, præmiſsis nempe vacuationibus generalibus & congruentibus.

Sudativum ſpecificum ad hydropem.

℞ *Fumariæ*
Eupatorij Meſ. an. M. j.
Rad. Aſari
Hirundinariæ ana ℥ j.
Baccarum Iuniperi ℥ ij.
Raſ. eboris ʒ vj.
Nucis moſchatæ
Santali citrini ana ℥ ß.

Macerentur per 24. horas in ſuff. quantitate aquarum florum ebuli & geniſtæ, & vini albi: de hoc decocto trajecto per colatorium vini aromatici, æger capiat ℥ v. manè, continuando ad pluſculos dies: præmiſſa ſufficiendi & idonea purgatione hydragoga, cum

ga, cum extracto Eſulæ & ſero lactis. Hoc remedio per Dei gratiam è medio ſuſtuli omnis generis hydropiſes: imprimis autem eam hydropis ſpeciem, quam Anaſarcam dicunt.

Sudorificum ſingulare ad vehementem corporis concuſsionem, ex alto quodam & gravi lapſu contractam.

℞ *Rad. Bugloſſæ*
Cardui benedicti ana ℥ ij.
Sem. Cardui benedicti ℥ ß.
Butyri recentis ℥ j. ß.
Spermatis ceti ℥ ß.
Mumiæ veræ ʒ j. ß.
Croci ℈ j.

Bulliant in ℔ j. ß. vini albi lento igne, ad conſumptionem tertiæ partis: de colatura exhibe ℥ iiij. vel vj. calidè: æger exſpectet ſudorem in lecto coopertus plus ſolito.

Decoctio hydrotica, quæ D. Ambroſio attribuitur, adverſus febres intermittentes & ipſas etiam tertianas.

℞ Milii à ſuperiore cortice mundati ℔ j. coquatur in ſuff. quantitate aquæ fumariæ ad crepaturam: cape hujus decoctionis colatæ

latæ ℥ iiij. vini albi ℥ ij. exhibe ægrotanti calidè, qui exſpectabit ſudorem in lecto. Hoc decoctum provocat ſudorem ſine moleſtia, ardores febriles, ſitimq; extinguit.

Oxymel etiam diureticum quoddam ejuſdem authoris D. Ambroſii videlicet deſcriptum reperitur in pharmacopœa Iobineti: in qua item D Auguſtino nonnulla adjudicantur remedia hydrotica contra peſtem & venena, ceu ſunt variæ aquæ theriacales, diverſis affectibus accommodatæ, ut ibidem ſingula ſuo loco explicantur.

Ex omnium præſtantiſsimis ſudorificis contra peſtem & venena, eſt Bezoar metallicum fixum, & ex purgativo & vomitivo ſudorificum factum: & præ cæteris Mercurius noſter vitæ etiam fixus per nitri ſpiritum, qui ad ſex grana pro doſi exhibitus, mira præſtat: uti jam ſupra dictum. Ejuſmodi ſudativa longè præſtantiora ſunt, quàm quæ ex vegetabilium familia educuntur: quamvis & his ſuo loco & tempore, laudem quoq; ſuam non detrahamus.

Bezoar Metallicum & Mercurius vitæ fixus, ſudativa alia omnia ex vegetabilium familia deprompta longè ſuperant.

De decoctionibus vulnerarijs.

Decoct. vulner.

Antiquis in magno uſu erant potiones vulnerariæ, quæ licet per aliquod tempus exoleſcere cœpiſſent, poſtliminio tamen in ſtatum ſuum revocatæ, noſtro adhuc ſeculo

 vigent:

vigent : adeò ut nemo ſit, qui negare facilè auſit illorum incredibiles effectus, quos in curandis ictibus, globulis bombardicis illatis, aliisq; diverſis ulceribus malignis & inveteratis, ſiva ea interna ſint, ſive externa, in dies potenter exerunt.

De his potionibus, à nobis jam ante triginta annos ſuo ſplendori reſtitutis, tum in Sclopetario noſtro, tum in aliis noſtris ſcriptis egimus : ita ut haud inconcinnè nos facturos ſperemus, ſi ad locupletandam pharmacopœam noſtram, aliquot inde formulas huc tranſtulerimus.

Potio vulneraria univerſalis, id eſt, omnibus tam internis, quàm externis vulneribus & ulceribus conducens.

℞ Rad. Tormentillæ
Conſolidæ utriuſq; ana ℥ j.
Limonij utriuſq;
Saniculæ
Pyrolæ
Verbenæ
Alkimillæ
Perſicariæ ana M. j.
Vincæpervincæ
Herbæ Roberti ana M. ß.
Flor Verbaſci

Hyperic

Hyperici
Centaurij minoris ana p. ij.
Aſtacorum expurgatorum & exſiccatorum N. vj.
Mumiæ ℥ ß.

Macerentur per duos dies in vini albi & aquæ veronicæ ana ℔ ij. in vaſe circulatorio ad calorem Baln. Mar. vaporoſum: dein fiat expreſſio & colatura per manicam Hippocratis, aromatizata pauco cinnamomo, vel coriandro in ſucco citoniorum præparato: Doſis cochlearia duo vel tria manè, & veſperi tantundem, tribus ante cibum horis.

Pro iis quos amaritudo minùs offendit, addi poteſt radix ariſtolochiæ & enulæ campanæ: & tum potio, ſvavioris guſtus ergò, dulcoretur ſaccharo, aut fiat maceratio in hydromelite vinoſo. Continuanda eſt ad dies pluſculos, & effectus referet planè mirandos.

Decoctiones ſive potiones ſequentes, cæteris non inferiores, & multis abhinc annis, uti jam dictum, à nobis in operibus noſtris deſcriptas; hic quoq; inſerendas ſtatuimus.

℞ *Oculorum cancri* ℥ ß.
Mumiæ ʒ ij.
Boli armeni veri ʒ j. ß.

Herb.

Herb. Agrimoniæ
Ophioglosſi
Veronicæ
Cyclaminis ana M. j.
Spermatis ceti ℥ j.

Macerentur in vino albo per duos tréſve dies: dein fiat expreſsio & colaturæ clarificatio: de qua capiat cochlearia duo vel tria, manè & veſperi, ſi opus fuerit.

Alia potio vulneraria.

℞ *Zedoariæ*
Galangæ ana ʒ iij.
Herb. Virgæ aureæ
Pyrolæ ana M. j.
Cochlearum Aſtacorum conquasſatarum Num. iiij.

Coquantur in vino & aqua: utatur ut ſuprà.

Potio venenatis vulneribus ſclopetarÿs conveniens.

℞ *Rad. Angelicæ*
Galangæ
Zedoariæ ana ʒ ß.
Flor. Vincæpervincæ
Liliÿ convall.
Mumiæ
Boli armeni veri ana ʒ j. ß.
Spermatis ceti ʒ ij.

Dige-

Digerantur & circulentur in baln.Mar. per quatuor dies in ſuff quantitate vini albi & aqvæ ulmariæ : doſis & utendi modus , ut dictum eſt.

Potio vulneraria in fracto oſſe ab ictu ſclopetario.

℞ Herb. Ariſtolochiæ
Cyclaminis
Serpentariæ majoris
Conſolide utriuſq;
Geranÿ ana M. j.
Saniculæ M. ß.
Macis
Zedoariæ
Oculorum cancri ana ℥ ß.
Murniæ
Galangæ minoris ana ʒ j. ß.

Conquaſſatæ & minutim conciſæ herbæ , & reliqua in pulverem craſsiuſculum redacta, circulentur in duplici vaſe horis quatuor cum menſura una vini : æger utatur manè & veſperi.

Potio vulneraria cephalica.

℞ Herb. Limonÿ ſylveſtris
Meliſſæ ana M. j.
Acori vulgaris ℥ ß.
Vincæpervincæ

Perſicæ

Perſicariæ
Chelidoniæ
Pyrolæ
Veronicæ
Verbenæ ana M. j.
Flor. verbaſci
Lilij conval.
Betonicæ ana p. j.

Macerentur ut ſuprà & ad uſum ſerventur.

Potio ſangvinem ex vulneribus erumpentem prohibens.

℞ *Cinerum teſtarum Aſtacorum*
& Ranarum ana ℥ ß.
Coralli rubri
Spodij ana ʒ iij.
Mumiæ ʒ ij.

Macerentur in ℔ j. aquæ ſpermatis ranarum ad calorem Baln. Mar. per 24. horas. dein fiat expreſsio & colatura, de qua exhibe cochlearia duo: cum eodemmet decocto foveatur extrinſecus vulnus ſangvinolentum.

Potio ad renum & veſicæ ulcera.

℞ *Rad. Conſolidæ majoris*
Sigill. Salomonis ana ℥ j.
Polygoni
Alchimillæ
Plantaginis ana m. j.

Croci Martis optimè præparati ℥ j.

Macerentur in æquis partibus hydromelitis ſimplicis & tincturæ roſarum præparatę,ut docebitur alibi:bibat æger hujus decocti cochlearia duo vel tria,manè & veſperi.

Ad Gonorrhœam virulentam ſeu fœtidam.

℞ *Herb. vermicularis m.* j.
Sem. Cytoniorum
Rutæ
Agni caſti
Plantag. ana ℥ j.
Rad. Tormentillæ ℥ ß.
Roſ. rubr.
Flor. Verbaſci p. j.
Succi Limonum ℥ vj
Aquæ Flor. malvæ arboreſcentis ℔ j. ß.

Macerentur per tres quatuórve dies ad calorem B. Mar. lentum , dein transcolentur : doſis cochlearia duo vel tria manè & veſperi, continuando ad pluſculos dies.

In ejuſmodi remediorum uſu, & præſertim in hoc ultimo contra gonorrhœam virulentam, non omittendæ ſunt vacuationes congruentes & neceſſariæ : quibus præmiſſis, ægro poſteâ illa per aliquot dies exhibe, & mira videbis, vel in graviſsima etiam & inveteratiſsima gonorrhœa.

Decocta

Decocta varia diverſis affectibus tam internis, quàm externis aptiſsima, certaq́ experientia comprobata.

Decoctum purgans ad quartanam expertum.

℞ *Folliculorum ſenæ*
Epithymi ana ℥ ij.
Myrobalanorum citrinorum ℥ ß.
Flor. Bugloſſæ
Centaurij minoris
Hyperici ana p. j.

Fiat omnium decoctio in ſufficienti quantitate ſeri lactis, in cujus colatura macera per xij. horas.

Rhabarb. electi ℥ ß.
Rad. Eſulæ præparatæ ʒ j.
Cinnamomi ʒ ß.

Dein exprimantur, addendo ſyrupi de pomis redolentibus compoſ. ℥ iij. fiat apozema in tres doſes : prima doſis detur per unam horam ante acceſsionem, aliæ duæ ſequentibus aliis duabus.

Ad menſes provocandos experimentum mirabile.

℞ *Milij ſolis*
Aniſi

viſci

Viſci querni ana ʒ ij.
Dictamni ʒ j.
Croci ℈ j.

Contundenda contundantur & macerentur per 24. horas in vino albo generoſo: dein parùm bulliant, de hoc decocto exhibe ʒ iiij. Propinanda eſt hæc potio mulieribus ad provocandos menſes, ut ſtato juſtoq́ue tempore fluant: præmiſſa purgatione cum pilulis aloës, aut ſimili quodam & congruo purgante medicamẽto, idq́ue duobus vel tribus ſubſequentibus diebus. Ad promovendum partum, ſive vivum, ſive mortuum, ipſamq́; ſecundinam protrudendam (addito tantùm ſcrupulo diambræ) idem remedium mira præſtat.

Ad ſiſtenda menſtrua.

℞ *Rad. Tormentillæ*
Conſolidæ majoris ana ℥ j.
Sem. Berberis
Acetoſæ ana ℥ ß.
Gummi Arabici
Tragacanthi ana ʒ ij.
Succi plantaginis depurati ℔ j. ß.

Macerentur per 12. horas: dein coquantur, exprimantur, & colentur: & addendo ſyrupi citoniorum vel myrtillorum q. ſuff. fiat apozema in duas doſes. Prudentis me-

dici eſt, hîc deliberare & circumſpicere priuſquam hoc adſtringens exhibeat remedium, num forte fluoris ſcaturigo & fons dependeat ab humoribus ſalſis & ſanguine ſeroſo: tunc ejuſmodi humores acres & ſeroſi ſunt digerendi, ſive concoquendi, & poſteà expurgandi, ſyrupis præparantibus & purgantibus opportunis & idoneis.

Ad præcipitationem uteri.

℞ Fol. lauri
Myrtillorum ana ℥ ß.
Sem. Paſtinacæ domeſticæ ʒ iij.

Macerentur, poſtea coquantur cum vino generoſo: de hoc decocto exhibe mulieri ℥ iij. reiteretur potio, ſi opus fuerit.

Ad juvandam conceptionem.

℞ Teſticulorum vervecis præparatorum in vino & exſiccatorum
Vulvæ leporis idemtidem præparatæ & exſiccatæ
Macis
Cinnamomi
Garyophyllorum
Zingiberis albi
Ameos ana ʒ ij.
Croci ʒ j. ß.
Medullæ vel carnis nucum communium.

Avella-

Avellanarum
Piſtaciorum ana ℥ vj.

Contundenda contundantur, macerentur, & tandem coquantur in ℔ ij. vini malvatici ad tertiæ partis conſumptionem. Hujus decocti mulieri ſtatim poſt legitimum menſium fluxum, offerendæ ſunt tres vel quatuor unciæ, manè tribus vel quatuor horis ante cibum, idq́; tribus diebus conſequentibus: quarto verò die jungatur marito ſuo, ac niſi planè ſterilis ſit concipiet,

Ad morſum venenatum ſerpentis & rabidi canis.

℞ *Rad. Gentianæ*
Valerianæ ana ℥ j. ß.
Conſolidæ minoris
Rutæ ſiccæ
Pulegij ana m. j.
Mumiæ
Cancrorum calcinatorum ana ℥ j.

Coquantur cum vino: de horum decocto æger capiat manè ℥ ij. vel tres per octiduum. Loco laboranti ex morſu, applicanda erunt balſama & emplaſtra congrua, qualia ſuo loco deſcribemus. Hoc decoctũ peculiare eſt remedium ad morſum canis rabidi. In morſu ſerpentis addi debet radix ſerpentariæ majoris.

Ad febres chronicas decoctio perutilis.

℞ *Folior. ſcolopendriæ*
Abſinthij
Centaurij minoris ana m. j.
Uvarum Corinth.
Hordei ana ℥ j.
Aſari ʒ iij.

Coquantur in æquis partibus ſeri lactis & vini albi: in colatura diſſolve ſacchari, & cinnamomi q. ſuff. ad dulcorandum & aromatizandum prædictum decoctum pro duabus doſibus. Si dictæ febres, fortè à verminatione quadam, ut in puerulis ſæpenumerò accidere ſolet, producantur, tum ſequens exhibenda erit decoctio.

℞ *Vermium terreſtrium in vino albo lotorum & exſiccatorum ℥ ß.*
Flor. Hyperici p. ij.

Coquantur cum ſuff. quantitate vini albi generoſi, ac tandem tranſcolentur, & fiat decoctio: de qua exhibe ægroto ℥ iij. manè & veſperi: continuando ad quatuor quinquéve dies.

Ad febres intermittentes, quotidianam & quartanam, aliud decoctum purgans optimum.

℞ *Rad. & cort. Sambuci ana ʒ j.*

Aſari

Aſari ʒ iij.
Cinnamomi ʒ j. ß.

Coquantur ex lacte. Hoc decoctum movet ſimul & ſemel vomitum ac ſeceſſum: ſumatur initio paroxyſmi;reiteretur ſi opus fuerit.

Ad hydropem & purgandas aquas.

℞ *Rad. Ireos recentium* ℥ j. ß.
Soldanellæ
Aſari
Spec. Diachartami ana ʒ iij.
Sem. Ebuli
Cinnamomi ana ʒ j.
Sacchari ℥ j. ß.
Vini albi
Et aquæ Sambuci ana q. ſ. & fiat maceratio & decoctio in tres doſes.

Ad Icterum expertum.

℞ *Chelidoniæ cum toto m.* j.
Fol. & flor. hyperici ana m. ß.
Raſ. eboris
Pulv. ſtercoris anſerini ana ʒ iij.
Croci ʒ ß.

Pulvis ſtercoris anſerini & crocus ponantur in linteolo lineo, & omnia coquantur æquis partibus vini albi & æquæ ſcolopendriæ:

driæ : colentur & dulcorentur, ſi velis, ſaccharo, & fiat decoctum in tres doſes pro tribus matutinis continuis, & perfectè curabitur.

Ad duritiem ſplenis.

℞ *Raſuræ ligni ſancti* ℥ iiij.
Cort. ejuſdem
Corticis fraxini ana ℥ ij.
Aſari ʒ vj.
Liquiritiæ
Polypodij quer. ana ʒ j.
Ceterach.
Adianti
Polytrichi
Chamædr.
Chamæpit. ana m. j.
Flo. Geniſtæ p. ij.

Macerentur per duos dies integros in vini albi & aquæ ſcolopendriæ ana ℔ iij. idque in baln. vaporoſo vaſe optimè clauſo ut nihil expiret, tandem clarificentur per manicam Hippocratis, aromatizentur & dulcorentur cinnamomo & ſaccharo. De hoc decocto utatur æger ad pluſculos dies: doſis ℥ iiij. manè & totidem veſperi, tribus ante cibum horis.

Deco-

Decoctum galli veteris ad oppilationem hepatis, lienis, meſenterij, colicum dolorem, calculum, quartanam, & chronicos omnes affectus.

℞ *Polypodij quer.*
Sem. Carthami ana ℥ j. ß.
Thymi
Epithymi ana p. j.
Sem. Cumini
Aniſi
Anethi
Fœniculi
Carui
Cardui benedicti ana ʒ ij.
Follicul. ſenæ ʒ j.
Turbith gummoſi ℥ ß.
Cinnamomi ʒ j. ß.
Cryſtallorum vel cremoris tartari albi ℥ ij.
Salis gemmæ ℥ ß.

Contundantur & miſceantur ſimul: ex qua miſtura venter galli veteris eviſcerati impleatur: dein coquantur tribus aquæ partibus, & una vini albi, quouſque galli caro ab oſsibus ſeparetur: de hoc decocto ſeu juſculo utatur æger omni manè, idque ad pluſculos dies.

Decoctio ſeri lactis.

Uſus ſeri lactis admodùm frequens eſt in Italia: quod ſub finem Veris, ac in Æſtate, ad purgandum, magna in doſi, ad pocula videlicet quatuor, quinq; & plura etiam exhibetur. Purgat clementer, continuando ad aliquot dies. At ſi inde conficere voles remedium, quod omnibus affectibus, ab atra bile & melancholico humore ſubortis & nutritioni dicatis partibus, ab inflammatione aut nimio calore æſtuantib. in quibus opus eſt refrigeratione, & humectatione, aptum & idoneum ſit, hac via præparatio aggredienda eſt:

℞ Seri lactis ℔ iiij. *vel ampliùs: huic adde*
Succi limonum ℥ iiij.
Succi pomorum redolentium recèns extracti ℥ vj.

Omnia ſimul, cum uno atq; altero ovi albumine, probè agitata & mixta, igni admoto clarificentur. Addes, ſi velis, parum ſacchari, & habebis medicamentum excellentiſsimum & ſuaviſsimum ad ſupradictos uſus: de quo ſufficiet pro doſi exhibere ℥ vj. horis matutinis: robuſtioribus autem plus dabitur, continuando ad 15. vel 20. dies. Non eſt major ſimul & ſemel paranda quan-

da quantitas, quàm quæ ſatis ſit pro duobus tribúſve diebus, ne aceſcat.

Aut ſi animus ſit, aliud componendi remedium, ex eodem ſero lactis, priùs acidulo facto cum ſucco limonum, & clarificato adde

Florum violarum
Et Bugloſſæ

recentium, vel exſiccatorum & optimè mundatorum, hoc eſt, in quibus amplius nihil, quod viride ſit, ſuperſit, quantum voles: & in 24. horis ſerum tingetur colore, ſapore, & odore enumeratorum florum: adjicies ſacchari ad lubitum, & habebis Iulapium ſvaviſsimum & utiliſsimum.

Eodem modo cum aqua communi, cui aciditatem priùs induxeris cum aceto montano, philoſophis noto, elicies tincturam è roſis rubris, omnibis febribus & calidis intemperiebus hepatis, mirificè conferentem: nec non ex cæteris cujuſcunque generis floribus: eâdem via varias, ad varios affectus educes tincturas.

Decoctum Chinæ.

℞ *Raſuræ rad. chinæ* ℥ j.
Aquæ fontanæ ℔ vj.
Succi limonum ℥ iij.

Macerentur per 24. horas, deinde co-

quantur ad tertiæ partis conſumptionem, ac tandem tranſcolentur per manicam Hippocratis. Doſis ℥ vj.

Hoc decoctum, guſtu ſuaviſsimum eſt, & ſummoperè prodeſt calidis intemperiebus hepatis, ardoribus urinæ, & ulceribus renum: potiſsimum autem conducit ſalſis & mucilaginoſis humoribus in veſica diſſolvendis, qui ſæpenumerò Stranguriam excitant, & calculi ſpeciem æmulantur. De eo potandum, exhibeatur manè & veſperi in doſi ut ſuprà: vinumq; eodem diluatur.

Potes etiam, ſi velis, ad eundem uſum, decoctum parare ex raſura ligni Rhodii: vel addes hujus ligni raſuræ ℥ ß. ad ſupra dictæ chinæ ℥ j.

Decoctum ad Dyſenteriam & Lienteriam

℞ *Rad. Tormentillæ*
Acetoſæ
Santali rub. ana ℥ j.
Sem. Berberis
Plantaginis
Portulacæ
& granorum myrthi ana ℥ ß.
Coriandri præparati
Cinnamomi
Macis ana ʒ ij.
Bsen albi

Et rubri

Et rubri ana ℥ j.
Flor. Thapſi barbati
Roſ. rubrarum
Spicæ nardi ana p. j.
Aquar. Plantaginis
Acetoſæ
Agrimoniæ
Abſinthij ana ℔ j. ß.

Coquantur ad medietatis conſumptionem: dein fiat expreſsio, & colaturæ adde ſyrupi de granatis acidis, citoniorum & de roſis ſiccis ana ℥ ij. fiat apozema in quatuor doſes.

CAVTIO.

Antequàm hoc decoctum porrigatur ægro, ſi fortè ex dyſenteria aut lienteria inveterata ac contumaci laboret, hoc ſequens pomum exhibendum eſt.

℞ Pomum curtipendulum, quod excavatum, rurſus impleatur gummi Arabici, & raſuræ ceræ albæ ana ʒ j. claudatur pomum proprio ſuo obturamento, coquendumque igni admoveatur: donec cera & gummi liquata, per totius pomi ſubſtantiam confundantur: & ſic coctum pomum edendum exhibe ægro, ſemihora pòſt ſuperbibendo dictam potionem. Iuſculis quibus veſcitur: adde paululum gummi Arabici

bici. Nullus eſt fluxus dyſentericus aut lientericus, qui aſpirante ſimul divina gratia, per hanc medendi rationem non feliciter curetur. De purgationibus aliis congruis nihil hîc addo, quæ ſi res fortè poſtulat, præmitti debent.

Decoctum ad calculum comminuendum & expellendum.

℞ Rad. Reſtæ bovis ℥ j.
Saxifragiæ
Virgæ paſtoris ana m. j.
Fruct. Senelorum
Alkekengi ana par. xx.
Milij ſolis
Cinnamomi
Sem. Bardanæ
Saxifragiæ
Aniſi
Fœniculi ana ʒ iij.
Gran. Hederæ arboreæ ℥ ß.
Straminis vel ſtipitum fabarum exſiccatorum ℥ ß.

Coquantur ex æquis partibus aquarum parietariæ, argentariæ, & vini albi ad unius tertiæ conſumptionem : exhibe pro doſi ℥ iij.

VEL

℞ Cineris rad. Reſtæ bovis

Et cine-

Et cineris ſtipitum vel corticum fabarum ana ℥ j. ß.

Indantur in nodulo lineo, & cum,

Aquar. Parietariæ

Senelorum

Et Betonicæ ana ℔ j.

coquantur, donec fiat lixivium ſatis forte: tranſcoletur bis terve per manicam Hippocratis: & aromatizetur, ſi velis, cinnamomo: de hoc decocto cape ℥ ij. vel tres, addendo, ſi velis, ſyrupi limonum ℥ vj. & fiat potio, guſtui grata. Nullum reperitur remedium efficacius & præſtantius ad expulſionem calculi, & ad ipſam Iſchuriam, & ſuppreſſionem urinæ, hac ipſa decoctione, quæ exhiberi tum debet, cùm æger eſt in balneo ſive ſemicupio.

NOTA.

Ex enarratis cineribus Ononidis & corticum fabarum, juxta eam quam ſuo loco docebimus methodum, educes ipſorum ſales: primò cum aqua communi: deinde eos depurabis, variis diſſolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus, cum aquis parietariæ, ſaxifragiæ & ſimilibus calculo idoneis, donec ipſi fiant albiſsimi & pellucidi. De horum ſalium uno miſce drachmam ſemis, vel cū ſuperiori decoctione, vel cum juſculo quo-

lo quodam, aut vino albo, & ſingulare conficietur remedium contra dolores colicos & nephriticos & contra Iſchuriam & ſuppreſſionem urinæ ſive mejendi difficultatem. Sal corticum fabarum in his affectibus omnium eſt præſtantiſsimum medicamentum.

Decoctio ſplenis bovis, congrua ad duritiem & obſtructionem lienis, & ſpecifica ad menſium ſuppreſsionem.

℞ Splenem bovis integrum: hunc in fruſta inciſum, in phialam vitream capacem injice: ita ut ad medietatem uſque impleatur addendo

Cinnamomi craſſo modo contuſi ℥ j.
Garyophyllorum ℥ ß.
Croci ʒ ij.
Vini albi Canariæ, ſive vini malvatici menſ. pariſienſis 4. partem.

Ad humectandam ſolummodò materiam, vas probè clauſum ponatur in aheno aqua repleto: vel in baln. Mar. ferventiſsimo, adeò ut ebulliat per 24. horas: donec dictus ſplen in particulas minutiſsimas coctus & conſumptus fuerit, magnaq; juris exquiſitiſsimè cocti & fragrantiſsimi copia reſtet: de quo ægra manè capiat ℥ iiij. continuando per quatuor aut quinq; dies tum cùm menſes fluere debent.

NOTA

NOTA.

Mirabitur ſine dubio hîc aliquis Cenſor inquirens, quomodo ea corporis particula, quæ receptaculum ſit bilis atræ, humoris planè craſsi & terrei, ut vulgò medentium fert opinio, in medicamentum aperiendi & attenuandi viribus inſignitum, quali opus eſt in menſium provocatione, adaptari poſſit: hujusq; remedii vim ac energiam aromatibus potiùs & croco, quæ ejuſdem compoſitionem ingrediuntur, quàm ipſius lienis proprietatibus tribuet: cui reſpondemus; hujus decoctionis ſpecificam facultatem à ſola lienis cocti ſubſtantia præſertim dependere: reliqua verò ut vinum & aromata, ſolummodò guſtus gratioris cauſa adhiberi.

Alibi in meis ſcriptis, dudum ſententiam meam de ſucco melancholico expoſui: quem per analogiam quandam aceto vini comparandum eſſe duxi: ac tantum abeſt, ut lien ejuſdem humoris craſsi ac tartarei domicilium, durioris idcircò ſit ſubſtantiæ, ut contrà, ob fermentationem proprii humoris, ſpongioſus potiùs, levis & rarus evadat, ſuccuſque in eo contentus, attenuantem aceti facultatem participet, inſitaq; ſua vi aperiendi & attenuandi virtutem obtineat. Sed quia aliàs fuſiùs & accuratiùs diſpu-

diſputatum à nobis fuit de eodem ſubjecto: hîc plura addere puto ſupervacaneum. Experientia denique ipſa, medicaminis hujus utilitatem & efficaciam ſummam ad ciendos menſes, ſatis abundè demonſtrabit.

DE VINIS.

CAP. IX.

EXPOSITIS iis, quæ Aquarum & Decoctorum tam ſimplicium, quàm compoſitorum differentias, virtutes, proprietates, deſcriptionisq́; modos ſpectant; æquum eſt ut vini etiam, liquorum omnium poſt aquas communiſſimi, quod humanæ inprimis inſervit nutritioni, ſymphytumq́ue corporis noſtri calorem inſtaurat roboratq́;, tractationem ſecundo loco aggrediamur. Nec verò hîc diverſa vinorum genera, quatenus ſcilicet, guſtu, viribus, proprietatibus, & aliis hujuſmodi qualitatibus inter ſe differunt, exponere ſtatuimus: neque etiam hujus loci eſt, diverſos, vina corrigendi, validioremq́; illis virtutem & excellentiam imprimendi, modos explicare. Qua ratione, inquam, ipſorum emendanda ſit cruditas, ex aquoſa & excrementitia humiditate contracta, quæ ob caloris vitalis defectum (Sol quippe quibuſdam annis imbecillio-

becilliores radios immittens,terram minùs calefacit (digeri, conſumiq́ue non potuit: Unde fit ut vina aliquando cruda, viridia imbecillaq́ue & minùs reſtaurantia exiſtant, diuq́; conſervari non poſsint. Quæ ſanè omnia, arte naturam imitante, emendare, ac corrigere facillimum eſt, ſi ſuperfluitas illa aquea & excrementitia coctione, artificiali quidem, ſed naturalem tamen æmulante, à vino ſeparetur, & expurgetur. Quæ tunc ſolummodò ſeparari poteſt,cùm vinum jam expreſſum,in doliis à calore ſuo naturali & interno concoquitur, & ex ſuo tartaro, ſolito more expurgatur.

Cuivis enim apertè demonſtrabit experientia, quòd ſubſtantia illa quæ primò à vino ſeparatur, extillatq́;, nihil aliud quàm pura putaq́; ſit aqua paſsiva, nulliuſq́ue ſaporis compos, ac inſtar fontanæ inſipida: quæ nihil vino,præter viriditatem, cruditatem imbecillitatemq́; imprimit, ac ipſius corruptionem juvat & accelerat. Quin etiam aciditatem ipſam, prædictæ humiditati ab imbecillo calore minùs abſumptæ, & digeſtæ tribuit. Qui quidem calor (ut alio loco dictum eſt) omnia perfectè dulcorare poteſt, & ejus operâ prædicta humiditas omninò ſeparatur: Sed eo ſolùm tempore, quo vinum in muſtum redigitur digeriturque

que. Abſolutis enim primis illis digeſtionibus, & fermentationibus, id nequaquam fieri poteſt: nam quod primò ex prædicto vino, vel minimo quidem calore admoto extillat, ſpiritus vini eſt, qui cum vino conjunctus, illud vivificativum & nutritivum efficit, quo ſeparato vinum ampliùs non eſt vinum, ſed acetum & corruptum quid, mortuum atq; nutritivæ facultatis expers reſpectu ſuperioris vini. Talis inquam correctio, vinique rectificatio, ut & aliæ plures non minùs jucundæ, quàm utiles inveſtigationes, in alium locum remittuntur, ubi ex profeſſo, de vino vinique natura diſputabimus. At in rem præſentem ſat eſſe duximus, plures vinorum tum ſimplices, tum compoſitas præparationes reſtitutæ noſtræ Pharmaciæ inſerere, quæ corporis humani conſervandæ ſanitati, morbisq; conferant depellendis.

Dividemus vina (ſicut & aquas ſuprà) in ſimplicia & compoſita, nempè quòd ex variis rebus componantur, cùm ſimplicia ex una tantùm conſtent, unde & ipſorum orta differentia. Hoc porrò ordine eadem recenſebimus.

Vinum Acori
Vinum Angelicæ
Vinum Enulatum

Vinum

Vina ſimplicia alterantia ſeu corroborantia quæ ad plures affectus curandos apta ſunt.

Vinum de Tuſſilagine
Vinum Anthoſatum
Vinum Salviatum
Vinum Bugloſſatum
Vinum Iuniperinum
Vinum Euphragiæ
Vinum Fœniculatum
Vinum Hyſſopi
Vinum Aniſi
Vinum Epithymi
Vinum Abſinthij
Vinum Hypericonis
Vinum Centaurij minoris
Vinum Alkekengi
Vinum Eryngiorum
Vinum Scilliticum

Vina ſimplicia laxativa.

Vinum Senæ ſimplex
Vinum Hermodactylorum
Vinum Turbith
Vinum Sem. ebuli maturi
Vinum Sem. ebuli non maturi
Vinum Sem. ſambuci
Vinum Sem. hederæ
Vinum Flor. perſicæ arboris, prunorum
Flo. hyperici & prunorum
Vinum Helleboratum
Vina varia purgantia compoſita
Vina varia Hippocratica, clareta dicta.

Vina compoſita.
- *Vinum antepilepticum*
- *Vinum antapoplecticum*
- *Vinum antiparalyticum*
- *Vinum Zedoariæ*
- *Vinum ophthalmicum*
- *Vinum Chalybeatum*
- *Vinum antinephriticum.*

Ejuſmodi vina conficiuntur duobus modis, primò cum muſto, tempore vindemiarum : ubi aliquot doliola parva duodecim, quindecim aut plurium menſurarum comparanda erunt. Deſcribamus autem hîc exempli loco Abſinthiacum, ad cujus normam cætera omnia facilè concinnabuntur.

Vinor. artificialium proceſſus.

Accipe igitur abſinthii Romani exſiccati quantum voles,hoc injice in vas aliquod idoneum, ſuperaffunde muſtum recens, & ſine bullire per aliquot dies, novum perpetuò muſtum alternis diebus reaffundendo, quò vas ſemper repletum maneat, vinumq; à fæcibus ſuis exquiſitiùs repurgetur: peracta ebullitione, reple totum doliolum eodemmet muſto, & optimè claude. Macerentur & digerantur omnia per 24. dies aut menſem : nec priuſquam hoc temporis ſpatio perfectè digeſtum & clarificatum fuerit, hoc bibendum exhibe: ſervari poteſt ad annum unum aut amplius.Doſis eſt dimidium vitrum tempore matutino.

Dein-

Deinde parantur hæc vina quovis tempore: exempli gratia. Recipe idem abſinthium minutim inciſum, immitte in vas vitreum, ita ut tertia pars vaſis vel paulò plus eo impleatur: affunde vinum album optimum, vaſe probè obturato: quod deinde in repoſitorio vel loco quodam tepido ponatur, ad macerandum per decem aut duodecim dies, interea temporis vinum attrahet abſinthii virtutem atq; ſaporem: & ita in phiala ſive vitro illo relinquatur: & loco ejus, quod in uſum quotidianum detrahitur reaffunde novum vinum generoſum: & ſic habebis vinum abſinthites, quod diu quoq; ad uſum ſervari poteſt. *Alius modus extemporaneus.*

Quod ſi magis ſpecificum reddere voles, ita ut efficaciorem vermes expellendi vim acquirat, adde flores Hyperici vel Centaurij minoris: & ita in aliis vinorum compoſitionibus, prout ſcopus fuerit, procedatur.

Inter vina ſimplicia ſuprà enarrata, vinum acori, angelicæ, anthoſatum, ſalviatum frigidis cerebri affectibus conducunt.

Vinum euphragiæ & fœniculi, oculorum aciei & corroborationi confert.

Vinum enulatum & de tuſsilagine, aſthmati & pulmonum vitiis medetur, valetq; ad detergendos pulmones & juvandam expectorationem.

Vinum abſinthii in Germania ad lumbricos, omnemq́; corporis arcendam putredinem commune eſt remedium: non ſecus ac vina hypericonis, & centaurii minoris, quæ ad liberandas jecoris obſtructiones ipſumq́; roborandum maximè etiam proſunt.

Vinum bugloſſatum cordi, omnibusque melancholicis affectibus accomodatum eſt, fitq́; vel cum floribus vel radicibus ejuſdem.

Vinum aniſi ad colicum dolorem ex flatu profectum, ſive is in ſtomacho, ſive in univerſo ventre exiſtat, laudatur.

Vinum epithymi, ſicut & vinum tamaricis, lieni confert.

Vinum paſſulatum admirabile eſt ad virium reſtaurationem in ſenibus.

Vina alkekengi & eryngiorum, nephriticos & calculoſos levant, ut & ipſum vinum juniperinum, quod mirè etiam cor, cerebrũq́;, & reliquas partes nobiles corroborat.

Vinum ſcilliticum, præſtantiſsimum eſt ad humorum præparationem & digeſtionem: hoc enim ad incidendas & attenuandas craſſas, pituitoſas, melancholicasq́; materias aſſumitur, hoc etiam nullum eſt ad attenuandos omnis generis humores mucilaginoſos, tartareóſque excellentius remedium.

Vinum

Vinum ſenæ melancholicos, imò etiam alios humores purgat. Facillimum quidem eſt, nec injucundum remedium, quo libenter ij etiam utuntur, qui à potionibus medicinalibus abhorrent, cum benignè & ſine perturbatione ulla, vel com̃otione purget.

Vina hermodactylorum & turbith, ſeroſos & pituitoſos humores ex ipſis juncturis evacuant: Unde ad arthritidem uſurpantur.

Vina ſeminis ebuli, & ſambuci aquas potenter ducunt, & ad hydropis curationem adhibentur, quemadmodum & vinum hederæ.

Hactenus præcipua vina ſimplicia, eorumq; virtutes & proprietates ordine enumeravimus: Ad eorum verò præparationem quod attinet, alia hîc inſtructione opus non eſt, quandoquidem illa per ſe facilis eſt, & ex duobus exemplis ſuprà propoſitis nullo negocio addiſci poteſt.

At verò vina ſeminum ebuli & ſambuci, quòd hæc ſemina vinoſa, & eo ſolùm tempore, quo uvæ, matura ſint, paulò aliter, quàm dictum eſt, præparari debent. Quare prædictorum ſeminum utrumlibet exprimendum eſt, & ſuccus extrahendus, qui cum dupla muſti optimi vini albi quantitate admiſceatur, & in dolium magnitudinis convenientis, ad ſolidam digeſtionem

& fermentationem infundatur. Notandum verò hîc meliꝰ eſſe, ſi id obturato dolio peragatur, hoc eſt, ſi dolium penitus non repleatur, & obturetur benè, ne quid exhalet. Quo facto, & fermentatione per menſem integrum abſolutâ, dolium aperiendum, vinoq; ad ſummum uſque adimplendum eſt. Hæc vina purgant ſeroſos humores & conducunt hydropicis.

Vinum ſcilliticum. Vinum præterea ſcilliticum paulò etiam diverſa ratione, quàm prædicta vina parari debet. Scilla enim cultro ligneo aut eburneo, vel quōvis alio, qui tamen ferreus non ſit, mundari, & in talleolas ſecari, Solique per 25. aut 30. dies ad exſiccandum exponi debet. De qua ſic præparata accipe ℔ j. & in vas vitreum aptum injice, ſuperaffundendo vini albi optimi ℔ viij. omnia vaſe benè clauſo digerantur in baln. Mar. calido per 5. aut 6. dies: dein tranſcolentur per manicam Hippocratis: adjectisque mellis optimè depurati ℔ iij. parùm bulliant, & purificentur: & ſic vinum habebis ſcilliticum, quod ad uſum reſervabis in vaſe accuratiſsimè occluſo. Remedium eſt præſtantiſſimum ad omnes humores præparandos, uti jam dictum.

Vt vina artificial. guſtui grata reddantur. Verùm, ut vina purgantia ingratum ſuum ſaporem amittant, & guſtui grata fiant:

poſt

poſt prædictam illam macerationem, per manicam Hippocratis ſæpius tranſcolanda & ſaccharo, paucoq́; cinnamomo & coriandro aromatizanda ſunt: ad quam eandem methodum parabuntur etiam alia vina, tam roborantia, quàm purgantia: quæ grata & utilia erunt, nec adeò magno conſtabunt pretio, ſed promiſcuè omnibus, tam infimæ quàm ſummæ conditionis hominibus commodiſsimè exhibebuntur.

Reſtat jam, ut de vinorum etiam compoſitorum præparatione, ducto à vinis purgantibus exordio verba faciamus. *Vina compoſita.*

Vinum purgans ſenæ, Autumni ſive vindemiarum tempore parandum.

Comparanda ſunt aliquot dolia, ex lignis ejuſmodi vaſorum facta, quæ vinum malvaticum, aut aliud ſimile, album & generoſum priùs continuerunt, quorũ quodlibet capax ſit quindecim aut viginti menſurarum vel plurium, prout videbitur. Præſtat tamen plura dolia, eáque minora in promptu habere, quàm ſolùmmodò unum, idq́; maximum, ſi magna vini quantitas præparanda veniat. Si igitur vaſis magnitudo erit viginti menſurarum Pariſienſium, in eo pone

Folliculorum ſenæ ℔ iiij.

 Vel

Vel amplius, prout purgandi virtutem plus minus augere velis, addendo

Garyophyllorum ℥ ij.
Cinnamomi
Macis ana ℥ iij.
Sem. Fœniculi ℥ ij. ß.
Prunorum Damaſcen. ſine nucleis ℔ iiij. *vel* v.
Liquiritiæ inciſæ ℔ j.
Polypodij
& Sem. carthami contuſ. ana ℔ ij.

Omnibus probè invicem mixtis, indantur in vas, & affuſo muſto generoſo bulliant, ſuperaffundendo ſemper vinum novum: Poſt perfectam coctionem vaſe optimè clauſo, omnia macerentur & fermententur ad viginti, aut viginti quinq; dies: & ſic habebis vinum purgans, quod integris validiſq; viribus per integrum annum perſtabit, cujus doſis eſt vitrum parvum in aurora. Vel ſi matutina purgatio non ſatis ſuum aſſecuta fuerit effectum: unciæ tres vel quatuor adhuc ſumendæ erunt circa veſperam, duabus vel trib ante cœnam horis, idq; eodem die. In affectibus porrò contumacibus altaſq; radices habentibus, quorumq; authores exiſtunt impuritates tartareæ ſive humores craſſi & fæculenti, purgatio eodem remedio continuanda erit ad duodecim vel etiam quin-

Vſus ejus in contumacibus affectibus.

quindecim dies : ita per epicraſin , id eſt, ſenſim & paulatim ejuſmodi humores evacuabuntur, citra virium dejectionem. Eodem quoq; modo febris quartana, melancholia hypochondriaca, cachexia, & ſimiles affectus difficilis ſanationis, curabuntur, & prorſus exſcindentur.

Melanchol. hyrochondica.

Ad præſervationem corporis, ſufficiet id ſemel tantùm per octiduū, vel bis per menſem ſumpſiſſe. Potes ſi velis, id paulò ante cibum : vel etiam in ipſo prandio cœnáve ſumere.

Vinum purgans catholicum,

Si facultatem ejus purgatricem reddere cupis generaliorem, adeò ut inſtar catholici omnes humores ſimul trahat & expurget : addere oportet radicum exſiccatarum oxylapathi, ſive rhabarbari Monachorum: hermodactylorum , mechoacæ ; turbith quantum lubet. Et ſic medicamen habebis ſummum adverſus podagram , luem venéream, & ſimiles affectus : addendo ſalſæ parillæ & raſuræ ligni gvajacini ad libitum. Ex cujus uſu continuato ad pluſculos dies ſingulares & eximios percipies effectus.

Quod ſi nonnulli in ejuſmodi remediorum præparationibus accuſent nimiam temporis longitudinem , quamvis in tanta copia ſimul & ſemel parari poſsint, ut ſufficiant pro uno atq; altero anno : ut tamen

pror-

prorſus illis ſatisfiat, hîc purgantia quædam quovis anni tempore paratu facilia, nec minùs cæteris utilia proferemus. Primi præparatio eſt, ut ſequitur.

Vinum catholicum purgans facilis præparationis.

℞ *Polypodij quercini*
Sem. Carthami ana ℥ j.
Rad. Acori ℥ ß.
Sem. Fœniculi
Aniſi ana ʒ iij.
Cort. Myrobalanorum citrin.
Et Chebulorum ana ʒ ij.
Cinnamomi ʒ ij. ß.
Garyophyllorum
Macis ana ℈ iiij.
Conſerv. Flor. Geniſtæ
Violarum
Malvæ ana ℥ ß.
Hermodactylorum alborum ʒ vj.
Turbith ℥ ß.
Folliculorum ſenæ ℥ ij.
Vini albi generoſi ℔ ij. *vel* iij.

Omnibus probè invicem mixtis, in vaſe vitreo optimè lutato & clauſo macerentur ad calorem lentum B.M. per quatuor aut quinque dies, ampliuſve. Colentur aliquot vicibus

bus per manicam, addendo ſacchari ℥ vj. Hoc vinum ſive claretum purgans ad aliquot dies reſervari poteſt, ex quo facies ſex octove doſes. Pro doſi una, unciæ duæ ſufficient: exhibendo id horis matutinis, & ſingulis diebus aut alternis continuando. Purgat clementer omnes humores, ſive ſeroſos, ſive craſſos & melancholicos: prodeſt calculoſis & podagricis: & potiſsimum delicatioribus, nec non imbecilliori ventriculo laborantibus, qui citra vomitum alia purgantia admittere nequeunt. Conducit præterea hyſtericis affectibus, & albos ſiſtit menſium fluores, ſi addatur fæcula bryoniæ, quæ eſt ſpecifica uteri medicina, cujus præparandi modus docebitur alibi.

Aliud vinum purgans facillimæ præparationis.

℞ *Senæ* ℥ ß.

Hanc immitte in vas vitreum, addendo

Cinnamomi contuſi ʒ ß.
Garyophyll. N. v. *aut* vj.
Vini albi q. ſ.

Claudatur vas charta vel bombace ſaltem: & addatur, ſi ita videbitur, paululum ſacchari. Omnia macerentur in loco frigido per dies tres, quoad vinum ſufficienter tinctum ſit: Hujus vini ſumantur cochlearia

duo

duo vel tria manè, cum juſculo, ſi placuerit: ac tantundem ſerò: idque continuetur ad dies duos vel tres. Remedium hoc ex uncia ſemis tantùm ſenæ præparatum (quod vel pueris & prægnantibus exhiberi poteſt) ſi continuò ad dies tres vel quatuor quis ſumpſerit, blandè & utiliter corpus purgabit.

Vinum purgans ex floribus prunorum perſicæ arboris, hyperici & cæt.

Ad hujus vini compoſitionem, verno tempore ſufficiens colligenda eſt florum prunorum, tam hortenſium quàm agreſtium copia: hisq; tertia vel media pars dolii replenda, quibus adde

Uvarum Corinthiac. ℔ v.
Prunorum dulcium ℔ iij.
Jujubarum ℔ ij.
Dactylorum abſq; nucleis ℔ j.
Fœniculi ℥ iij.
Cinnamomi ℥ ij.

Affundatur vinum optimum uſque ad ſummum vaſis, quo accuratè clauſo, omnia macerentur ad dies viginti, aut menſem unum: Hoc vinum nullam planè nauſeam exhibet, & poteſt loco diapruni ſumi. Habet enim vim alterandi & purgandi humores bilioſos: ſervatur ad uſum per integrum annum. Doſis eſt dimidium vitrum, quod citra dia-

gridii

gridii additionem blandè purgabit. Tempore vindemiarum etiam præparari poteſt idem vinum cum muſto vini albi optimi, ſicut & reliqua, hactenus à nobis deſcripta. Flores in umbra exſiccati, ſervandi ſunt uſq; ad tempus enarratum. Ejus vim purgatricem efficaciorem reddes, ſi folliculorum ſenæ ℔ unam atq; alteram addideris.

Ad eundem modum parari poteſt, tempore Veris, vinum purgans contra vermes ſive lumbricos ex perſicæ arboris floribus.

Ex floribus hyperici, ſummitatibus centaurii minoris, & fumiterræ, collectis omnibus ſuo tempore, dum florent, & exſiccatis, conficitur etiam vinum purgans adverſus vermes, quod idem ſanguinem mundificat, & tam atram quàm flavam bilem purgat. Si addideris ſenæ ad libitum, potentiorem purgandi vim acquiret. Hæc vina licet ſaporis ſint paulò amarioris, puriſsima tamen ſunt & clariſsima, corrigi poteſt amaritudo illa uvis corinthiacis & liquiritia. *Vinum contra vermes & impurum ſanguinem.* *Amaritudo correctio in vinis.*

Sic eodem modo purgans vinum præparetur cum roſis pallidis & albis, tam hortenſibus, quàm ſylveſtribus. Quod purgat humores ſeroſos: ex quo etiam optimum remedium parari poteſt contra hydropem, quod etiam addita vincetoxici radice per urinas *Vinum roſar. purgans.*

urinas purgat. Doſis duo cochlearia manè exhibita, idq́ue continenter ad plures dies ſi res poſtulat.

Ad eoſdem humores purgandos vinum paratur ex ſeminibus ebuli & hederæ, tam in Autumno, quàm quovis alio tempore. Eadem vina conducunt etiam hydropicis.

Vinum Hellaboratum.

Accipe radices hellebori nigri benè mundatas, & ab omni terreſtri impuritate purgatas, quas minutim conciſas in B. M. cum ſufficienti vini, vel aceti quantitate, & ſemine aniſi per 24. horas macerabis: hinc poſt quatuor aut quinq; dies vinum prædictum ſeparabis: eo enim modo omne venenum ex prædicta radice extrahetur, quæ dein exſiccari debet.

℞ *Rad. Hellebori ea qua dictum eſt ratione præparatarum* ℥ ij. ß.
Folliculorum ſenæ ℥ iij.
Fœniculi dulcis
Aniſi ana ʒ vj.
Corticis citri ℥ ß.

Macerentur omnia in duabus vini albi optimi, & jam purificati menſuris per quatuor aut quinque dies in baln. Mar. calido, coleturq́; vinum abſque expreſsione ulla: dein bis terve per manicam Hippocratis tranſ-

tranſmittatur, dulcoretur, & aromatizetur cum ſacchari ſufficienti quantitate, & pauculo cinnamomo. Excellens eſt educendis à cerebro pituitoſis & melancholicis humoribus. Optimum igitur eſt ad maniam, & melancholicos omnes affectus, tum intrò aſſumptum, tum extrinſecus capiti cum linteolis in eo madefactis tepidè admotum, ut docebimus fuſiùs alibi.

Mania, Melancholia, & alij affectus capitis.

Hactenus de vinis compoſitis purgantibus: ſequuntur nunc quædam vina compoſita corroborantia & certis quibuſdam affectibus appropriata.

Vinum Hippocraticum commune.

℞ *Vini rubri vel albi optimi* ℔ x.
Cinnamomi ℥ j: ß.
Garyophyllorum ℈ ij.
Cardamomi
Granorum Paradiſi ana ℈ iiij.
Zingiberis ʒ iij.

Omnia craſſo modo contuſa, macerentur in dicto vino per tres aut quatuor horas: addendo ſacchari albiſsimi ℔ j. ß. tranſcolentur per manicam aliquot vicibus, & fiat Hippocraticum.

Aliter.

Nonnulli tantam aromatum copiam exoſi, id præparant ex ſolo cinnamomo &

ſaccharo: ſed alii vim ejus calefaciendi paulò plus acuunt pipere, zingibere & garyophyllis. Hyemis ferè tempore ſumitur cum pane toſto ad corroborandum ventriculum. Porrigitur etiam in quartanis, & aliis affectionibus ex frigida cauſa profectis.

Hippocraticum extemporaneum, ad cujus exemplum omnis generis extracta, & remedia etiam ſpecifica ad diverſos affectus poſſunt præparari

℞ *Cinnamomi* ℥ ij. *vel* iij.
Garyophyll. ℥ ß.
Zingiberis
Piperis longi
Cardamomi
Granorum paradiſi
Galangæ ana ʒ ij.
Nucis moſchatæ ʒ j.ß.

Omnibus craſsè contuſis & invicem mixtis macerentur in ſpiritu vini, in vitro optimè clauſo, poſitoque in baln. Mar. per tres aut quatuor dies: aut donec ſpiritus vini colores & virtutes aromatum omnes extraxerit. Frigefactum vas aperi, & ſepara tincturam per inclinationem, quam in phiala ſeorſim ſerva ad uſum. Fæcibus ſeparatis reliquam aromatum partem fortiter ex-

ter exprime per linteum, quam in phialis aliis reſervabis ad uſum. Sed prior tinctura poſt macerationem filtretur & coletur per manicam, idque ob extractionem faciliorem virtutum rerum aromaticarum. Ejuſmodi extracta diutiſsimè ad uſum ſervari poſſunt.

Quoties igitur libuerit, cum vini optimi menſura una infundes drachmam unam atque alteram extracti, & ſacchari quantum voles: & ſic habebis vinum aromaticum: Loco ſacchari ſimplicis, inſerviet oleum ſacchari, cum albumine ovorum indurato ſactum, cujus deſcriptio habetur in Diætetico noſtro polyhiſtorico.

Claretum excellens.

℞ *Cinnamomi* ℥ ij.
Macis ℥ ß.
Dactylorum ſine nucleis, minutim inciſorum Num. xx.
Myrobalanorum Num. iij. *aut* iiij.
Sem. Aniſi
Fœniculi ana ℥ j.
Uvarum Damaſcen. ℥ v. *aut* vj.
Coriandri præparati ℥ ß.

Aromatibus & ſeminibus craſſo modo contuſis, omnia indantur vitro, affundendo aquæ vitæ rectificatæ, vini Canariæ, vel

vini albi generoſi, ſingulorum menſuram unam Pariſienſem, quæ facit tres libras aut circiter: occluſó vaſe macerentur in loco frigido per quatuor aut quinque dies: citra ſeparationem liquoris à fæcibus ſuis: aut ſi placet, poſt macerationem tranſcola per manicam inſtar vini Hippocratici, ſerva in phialis clauſis ad uſum. Doſis eſt unum atque alterum cochleare tempore matutino.

Ventriculi cruditas flatus. Eſt medicamen optimum ad roborandum ventriculum, ejuſque cruditates & flatulentam omnem materiam tollendam: nec non *Colica.* contra colicos dolores & ſimiles affectus. Poteſt hoc claretum dulcificari cum ſaccharo.

Claretum aliud præſtantiſſimum corroborans omnes facultates.

℞ *Vini malvatici, aut vini albi optimi menſ.* j. ß. *vel* ℔ iiij, *aut* v.

Indatur in vitrum aut pellecanum, addendo

Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Macis ana ℥ j. ß.
Zingiberis
Cardamomi ana ℥ ß.
Coriandri
Aniſi
Fœniculi ana ℥ ij.

Diptam-

Diptamni
Flor. Roſmarini
Bugloſſæ ana p. ij. aut in horum locum recipe illorum Conſervarum ana ℥ j. ʒ.
Tabellarum aromatici roſati ℥ j.
Sacchari albiſſimi ℔ j.

Omnibus craſſo modo contuſis & invicem mixtis, infundantur cum vino, & ad macerandum ponantur in baln. Mar. tepido, vaſe benè clauſo, per duos aut tres dies. Poſteà colentur per manicam aliquot vicibus, ut ſpecierum virtus meliùs extrahatur. Hujus vini, quod diutiſsimè ſervatur in lagenis clauſis, manè exhibe unum aut duo cochlearia. Hoc claretum corroborat omnes facultates, & reficit ſpiritus tam animales, quàm vitales & naturales. Conducit igitur univerſis cerebri affectibus: item cardialgiæ, lipothymiæ, ſyncopi, aliiſque cordis affectibus. Eſtque medicina præſtans contra omnes imbecillitates, cruditates, & flatus ventriculi: corroborat jecur & lienem, & medetur omnibus cachexiis, melancholiis hypochondriacis, & ipſis hyſtericis affectionibus: præſervat præterea corpus à peſte, vermibus, & aliis putrefactionibus, è quibus diverſi morbi excitantur.

Vſus.

Corroborat omnia membra.

Si eo uti voles in quodam affectu curando, ad-

do, addenda erunt ea, quæ huic fuerint appropriata & ſpecifica, quæ pondere ſuo cæterorum ingredientium quantitatem ſuperent; ut in epilepſia adjicienda eſt radix pœoniæ cum ſuo ſemine, ramenta cranij humani: flores tiliæ, lilii convall. calendulæ & ſimilium; Ex quibus fiat claretum, aut vinum antepilepticum, quod conducet epilepſiæ, tam ad paroxyſmi ferociam tollendam, quàm ad præcautionem, ſi aliquot ejus cochlearia exhibueris in qualibet Lunæ quadra.

In epilepſia ex uteri affectibus orta, addenda eſt radix bryoniæ exſiccata.

In apoplexia & paralyſi addenda ſunt, baccæ juniperi, flores lavendulæ, calendulæ & ſalviæ. Et ſic pro vario affectuum genere, varia quoq; clareta ſive vina aromatica medicata concinnari poſſunt.

Vinum antepilepticum.

℞ *Raſ. Cranij humani rec.* ℥ ij.
Viſci querni minutim inciſi ℥ j. ß.
Flor. Pœoniæ
Lilij convall
Tiliæ ana p. iij. *vel* iiij.
Sem. Pœoniæ
Cardui benedicti contuſ. ana ʒ vj.
Cinnamomi ana ℥ ß.
Nucis moſchatæ ʒ iij.

Indan-

Indantur in vas vitreum colli oblongi: affundatur vinum optimum: occluſo vaſe, macerentur omnia in B. M. tepidiſsimo per quatuor aut quinque dies: colentur bis vel ter, & ſi velis dulcificare colaturam, adde paululum ſacchari. Hoc remedium ſummum eſt tam ad curationem, quàm ad præſervationem epilepſiæ. Ejus doſis ſunt aliquot cochlearia tempore matutino, idque in quovis Lunæ ſeptenario.

Vinum antapoplecticum.

℞ *Flor. Lavendulæ*
Salviæ
Anthos ana p. iiij. *aut* v.
Baccarum Iuniperi ℥ ij.

In cæteris fac ut ſuprà. Unum vel duo cochlearia hujus vini exhibita, ſubitò apoplecticum reſtituunt, & tanti mali tyrannidem arcent: non tamen omittendæ interim ſunt aliæ evacuationes generales, item revulſiones, derivationes, & cæt.

Vinum antiparalyticum, à celeberrimis medicis ordinarius, illuſtriſ. principis Mauritÿ Landgravÿ Haſſiæ, &c. mecum communicatum.

℞ Florum calendulæ, lavendulæ, medio-

criter exſiccatorum bonam partem: quibus imple lagenam vitream, amplam & robuſtam: affunde vini malvatici tantum, ut tres vel quatuor digitos ſupereminet: vas probè clauſum pone ad ſolem per tres ſeptimanas aut integrum menſem: quo temporis ſpatio, vinum florum illorum virtutes atq; eſſentias extrahet, & vim acquiret adeò efficacem & potentem, ut ſi vitrum ponas ad parietem aut murum aliquem, ubi ex radiorum ſolarium reflexione calor auctus, in id fortius operetur, in centum fruſta diſsiliat. Ponendum igitur eſt ad feneſtram apertam, ubi radiorum non tanta eſt reflexio. Elapſo tempore enarrato: vas refrigerandum in cella per noctem integram eſt ponendum, ut vis nimia ſpirituum mitigetur ac ſedetur: & poſteà aperiendum. Confert ſupradictis affectibus, uno atque altero cochleari in aurora ſumpto: quod præſtandum eſt uſque ad viginti quinque vel triginta dies: & præmiſsis purgationibus generalibus, admirandos videbis effectus.

Si dictum vinum poſt ſufficientem florum macerationem per alembium in b. M. vaporoſo, deſtilletur cum omnibus iſtis floribus, uſque ad ſiccitatem: multò efficacius evadet: omnium autem efficaciſsimum

erit

erit remedium, ſi florum fæces in cineres redigantur, ſalque extrahatur, & cum propria ſua aqua permiſceatur.

Vinum Zedoariæ compoſitum.

℞ *Zedoariæ* ℥ ij.
Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi ana ʒ j. ß.
Zingiberis
Piperis longi ana ℥ j.
Nucis moſchatæ ℥ ß.

Omnia craſsiuſculè conquaſſata, uno pluribúſve nodulis lineis includantur & ſuſpendantur, per dolioli foramen, in dolio muſti pleno quadraginta dierum, aut ad minus menſis unius ſpatio, ad macerationem: quibus poſtea ſublatis, vinum ad cerebri ventriculíque corroborationem tempore neceſſitatis exhiberi poteſt. *Cerebri & ventriculi affectus.*

Vinum ophthalmicum.

In vini ophthalmici præparatione, eadem planè methodus ac ſuprà in vino Zedoariæ obſervanda eſt, ut ſcilicet ſuſpendas per foramen dolij quo muſtum continetur (loco aromatum)

Rad. Enulæ campanæ in talleolas ſectæ & exſiccatæ ℥ ij.

Euphragiæ m. j.
Sem. Fœniculi dulcis
& Sileris montani ana ℥ j.

Viſus debilis. Contundantur craſsiuſculè, & omnia in unum vel in plures nodulos concluſa, ſuſpendantur in dolio, ut dictum eſt, aut in phiala vitrea, & macerentur per menſem. De quo una atq; altera uncia ad acuendum viſum exhibeatur, idq; ſingulis matutinis.

Vinum Chalybeatum.

℞ *Limaturæ chalybis* ℥ iiij.
Rad. Eryngiorum
Enulæ campanæ ana ℥ j. ß.
Santali citrini ℥ j.
Coralli rubri
Raſuræ eboris ana ʒ vj.
Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi
Zingiberis ana ʒ iij.
Ceterach
Flor. Geniſtæ
Anthos
Epithymi ana p. ij.
Vini albi generoſi ℔ vj.

Macerentur per octiduum ad minimum ad ignem baln. Mar. calidum, dein tranſcolentur per manicam Hippocratis ter quatérve.

térve, ut vinum optimè clarificetur, quod dulcorari ſaccharo poterit, ut fiat vinum guſtui gratum: doſis unum aut alterum cochleare, in principio, quæ deinceps ſi opus ſit augeatur.

Vinum aliud chalybeatum.

℞ Laminas chalybis puriſsimi vi ignis ſcintillantis atque liquefactioni proximi, mergantur in magdaleones ſulphuris, ut liqueſcat chalybs inſtar ceræ Hiſpanicæ, recipiatur in vaſe ſemipleno vini albi generoſi, vel aceti ſambucini: dein in tigillo ad ignem ardentem ſinatur per unam atq; alteram horam ut optimè exſiccetur, levigeturq; tandem ut alkool in porphyrite: hujus ſic præparati chalybis cape ℥ iiij.

Rad. Eryngiorum
Rubiæ tinctorum ana ℥ vj.
Cort. med. fraxini
Rad. Filicis ana ℥ ß.
Sem. Fœniculi
Baccar. Iuniperi rec.
Gran. Alkermes ana ℥ iij.
Fol. Siccorum chamædr.
Ceterach
Flor. Geniſtæ ana p. j.
Garyophyllorum
Macis ana ℥ ij.

Cinna-

Cinnamomi interioris ℥ ij. ß.
Vini albi generoſiſsimi ℔ x.

Cachexia Hydrops, Melanch. Hypoch.

Indantur omnia in vas vitreum, & exponantur ad radios ſolares Æſtatis tempore, vel ad ignem lentum per xx. dies, materiam bis terve baculo agitando: dein tranſcolentur per manicam Hippocratis. Ad cachexiam & hydropem ineuntem ſingulare illud eſt præſidium: doſis primis diebus ab ℥ j. ad ℥ ij. dein in dies augenda cenſeatur.

Vinum antinephriticum.

Ut vinum antinephriticum conficias: dolium juſtæ magnitudinis, vino generoſiſsimo repleatur: quod quidem vinum priùs concoctum, & ab aquea ſua humiditate depuratum ſit. Super hujus vini heminis octo dolio incluſis ut ſuprà, addes

Fructuum Alkekengi ℔ j.
Rad. Reſtæ bovis
Et Yringiorum in talleolas diſſectarum & exſiccatarum an. ℥ iij.
Sem. Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragiæ
Biſmalvæ ana ℥ ij.
Herniariæ
Flor. Geniſtæ ana p. iiij.

Macc-

Macerentur omnia per menſem integrum, deinde ad uſum reſervetur vinum.

Si poſt prædictam macerationem illud tranſcolaveris, mellisq́; optimè depurati tertiam partem addideris, & ut ſuprà, in vino ſcillitico ebullire ſiveris: vinum efficies, quod diu conſervari poterit neque ingratum guſtui erit, Cujus unciæ ij. aut iij. (præmiſſa tamen primæ corporis regionis purgatione, cum bolo aliquo ex caſsia aut ſimili) ad calculi expulſionem, & prohibendam ejus generationem, exhibentur. *Calculus.*

Non erit ab inſtituto alienum, variis vinorum generibus jam enumeratis, acetorum etiam medicatorum, quæ paſsim in antidotariis deſcribuntur, claſſem annectere: inter cætera frequentiora ſunt: *Aceta medicata.*

Acetum ſcilliticum
Acetum Roſaceum
Acetum florum calendulæ
Acetum florum Garyophylli
Acetum ſalviatum
Acetum anthoſatum
Acetum ſambucinum
Acetum paſſulatum
Acetum garyophyllatum.

Quorum præparationis imitatione, infinita alia effingi poterunt, in quibus acetum vices vini ſubire poterit, tam ad materiæ præpa-

præparationem & alterationem quàm ad ejuſdem evacuationem.

Aceti ſcillitici præparatio. Acetum ſcilliticum paratur eo, quo ſequitur modo: Scillæ laminæ inter corticem & cor mediæ, ex arte purgatæ, & in orbiculos ſive talleolas ſectæ, Soli, aut remiſſo calori exponantur per 30. aut 40. dies: dein libra minutim conciſa, (cultro è candidiore ligno parato, aut eburneo) in lagenam demittatur, optimi aceti ℔ vj. vel octo affuſis: vaſculum ritè obturatum, ne quid exhalet, exponetur æſtivo tempore, radiis ſolaribus, triginta aut quadraginta dies. Poſtea aperto vaſe totum tranſcolabitur, indeque acetum ſcillinum conficies, quod lagenis diligenter occluſis adſervabis.

Vulgaris præparatio ſcillæ. Quidam unicam vel plures ſcillas accipiunt decorticatas, quas mazâ ſive paſtâ involvunt, ut ſingulæ panis figuram videantur adeptæ, tum demum furno calido aptoque pani coquendo illas committunt, & ita tempore multò breviore ſcillas ſuas præparant, quàm ſi per quadraginta dies ſoli objicerentur. Scillarum ita coctarum in clibano, & poſteà ad lentum calorem, deſiccatarum ſeſquilibram accipere oportet, aceti fortiſsimi ℔ vij. excipiantur lagena vitrea benè clauſa, quæ ad ſolem aut ſimilem tepidum calorem per triginta aut quadragin-

draginta dierum ſpatium poſita, ſinantur. Quod ſi furni athanoris igne ex cineribus ſtructo uſus fueris, cùm ille diu noctuque perſeveret, dimidij temporis compendium facies, adeò ut duodecim aut ad ſummum quindecim dies ſufficiant fermentationi & digeſtioni hujuſce aceti, ſi illa hoc perenni calore procurata fuerit. Tandem materia per colum tranſmiſſa ſervabitur vitreis vaſculis diligenter obturatis. Hæc præparatio à nobis maximè probatur: nullum enim vomitum ciet, ut prior in pleriſque facere ſolet: breviore etiam tempore perficitur, tutiusq; exhibetur.

Furnus athanoris digeſtione commodior.

Ut acetum roſaceum conficiatur, accipere oportet roſas rubras exſiccatas, quibus lagenam implebis, & acetum optimum affundes, donec illud lagenæ cervicem ferè pertingat: vaſculi oſculum arctiſsimè occludes, & ad ſolis calorem expones per ſpatium temporis jam expoſitum: vel ad hypocauſtum transferes, vel igni cineritio committes.

Acetum roſaceum.

Eodem prorſus modo compones Acetum paſſulatum: florum reſiccatorum, ſalviæ, roſmarini, ſambuci, calendulæ, veronicæ ſive floris caryophylli: imò tot formas & ſpecies Acetorum licebit tibi parare, quot ſunt ſimplicium vinorum, quæ etiã in variis morbis

Alia aceta ex variis floribus.

morbis debellandis, propter eoſdem ſcopos uſurpabuntur: verùm acetum quodlibet ſemper erit facultate magis attenuante, incidente, & magis idonea, diſſolvendis & liquandis humoribus viſcoſioribus & tartareis: prætereà validiùs etiam adverſabitur cuilibet putredini & corruptionibus omnibus quàm vina ſuperiùs enarrata.

Vſus acetor. ſimplicium. Uſus horum ſimplicium Acetorum præcipui erunt, ut ſint baſes in componendis diverſis oxymelitum formulis, tum purgantibus, tum robur conciliantibus: ut quoq; ſatisfaciant ſcopis & medicationibus, quæ ſeſe offerunt in plurium & magnorum affectuum cura, ut jam ſequenti capite ſumus oſtenſuri.

De varia oxymelitum & hydromelitum medicatorum compoſitione, quæ diverſis affectibus medendis aptiſſima ſunt.

CAP. X.

INSTITUTI noſtri ratio poſtulat, ut diverſas oxymelitis & hydromelitis compoſitiones, quarum hodie in medicina factitanda magnus eſt uſus, in medium proferamus.

Hæc

Hæc remedia apud veteres in multò majore erant commendatione, quàm jam apud nos. Nam in noſtris officinis etiam famoſiſsimarum urbium tantùm proſtat oxymel ſimplex & ſcilliticum: rariſsimè Elleboratum Iuliani, præſidium tamen à Geſnero magnoperè celebratum, adverſus morbos comitiales, febres quartanas, & alios hujuſmodi morbos, qui jam altiùs radices egerunt, & quorum occulta ſunt ſeminaria. Solummodò etiam reperitur unica hydromelitis ſimplicis, quemadmodum & compoſiti, deſcriptio, quæ in officinis locum habeat: cùm tamen videamus apud Galenum, Aëtium, Trallianum, Oribaſium, deinde etiam apud Nicolaum Myrepſum, & Meſuæum (qui in faſciculos redegerunt, & in ordinem revocarunt, quæ alii ſine methodo, in ſuis libris tanquam ſcopas diſſolutas diſperſerant) infinita remedia purgantia, præparantia, roborantia aliiſq; intentionibus ſervientia: quorum baſes primariæ à ſuprà dictis oxymelitis, & hydromelitis formulis petuntur: adeò ut quotquot vina ſimplicia & compoſita, arte deſcripſimus, poſſunt etiam parari (imò majori cum emolumento) oxymelita & hydromelita, æquè benè ac ſi vino parata forent.

Duo tantum oxymelita in noſtris officinis.

Oxymelita & hydromel. apud veteres erant in frequenti uſu.

Arabes Oxymelita & hydrom. mutarunt in Syrupos.

Arabes, qui primi ſacchari uſum introduxerunt, in cauſa ſunt, quòd norma componendi varia oxymelitis & hydromelitis genera, immutata fuerit in eam, quæ ſyruporum eſt, quorum magna farrago in officinis adſervatur.

Quod verò adfertur pro ſtabiliendo & confirmando ſyruporum uſu ab iis, qui tantopere illis addicti ſunt, nempe hujuſmodi remedia diutiùs conſervari poſſe, & palato gratiora eſſe, confirmatione indiget. Sed extra omne dubium eſt, omnes hydromelitis & præcipuè oxymelitis ſpecies, maximè verò id, quod melicratum nuncupatur (ubi aqua, mel atq; interdum acetum ſimul confunduntur & miſcentur) longè eſſe utiliora, commodiora, imò magis idonea omnibus curandi intentionibus, quàm ſint ſyrupi. Cum ſaccharum ſit ſal quidam dulcis, non exiguo calore præditus: cui qualitas quædam obſtruens & glutinans conjungitur: unde minùs aptum ſaccharum judicari poteſt ad præparationem, alterationem, mitigationem humorum, eorumq; excretionem: cujus rei tamen cauſa commemorati ſyrupi ut plurimum componuntur & præſcribuntur.

Sacchari calor non exiguus eſt, obſtruens & glutinans.

Saccharum facile in bilem vertitur.

His adde ſaccharum in corporibus bilioſis & naturâ macilentis, quemadmodum & cæte-

cætera dulcia, minimo negocio bileſcere, & proinde plus damni quàm utilitatis hujuſce texturæ hominibus adferre. Verùm quiſpiã nobis inſultabit, & mel quo variæ oxymelitis & hydromelitis formulæ parantur, dulce forſan eſſe contendet. Admittemus id quidem: at longè mel defæcatius & purius eſt, naturaq; præditum magis aëria, cœleſti & ad quintam eſſentiam accedente, quàm ſaccharum: quod licet dulce & conditum ſit ſuperficie tenus, intrinſecus tamen acrimonia ſcatet & nigrore non mediocri, ut probè norunt & experiũtur illi, qui in rerũ interna & vitali anatome aliquẽ ꝓgreſſum fecerũt. *Mel purius Saccharo.*

Quod animadverſum & diligenter obſervatum fuit à Galeno, & deinde ab Oribaſio Medic. coll. li. 5. c. 24. qui dum intendit oxymelitis facultates, quæ acidæ & vitriolatæ ſunt, præfert hydromeliti: quod propter dulcedinem temperamentis calidis & naturis fervidioribus minus congruit, propterea quod in bilem facillimè convertatur, in hunc modum ſcribit: Cum melicrati facul- "
tas cætera omnia habeat, quæ ad acutos "
morbos valent, in uno tamen duntaxat eis "
eſt contraria, quòd ſupercalfacta in bilem "
convertatur: hanc ejus mutationem a- "
ceti permixtio cohibens præſtantiſsimum "
medicamentum efficit: tantumque aceti "

melicrato addendum eſt, quantum ſatis ſit ut facultas in bilem convertendi corrigatur. Oribaſius verò poſtquam longa verborum ſerie retulit ingentes utilitates & commoda quæ ex oxymelitis uſu promanant, & poſtquam recenſuit ſpecificam vim & proprietatem, quæ valet adverſus affectus hypochondriacos, & thoracicos, cùm ſcilicet opus eſt materiæ craſſæ & lentæ attenuatione & inciſione: ut magis palàm fiat in quanta commendatione apud illum ſit oxymel, illóque hydromel longè inferi-
„ us eſſe, ita pergit: Cum igitur mel faculta-
„ te calidũ ſit, & in bilem citò in calidis cor-
„ poribus vertatur, idcirco edulium eſt pitui-
„ toſioribus naturis, & ſenioribus, ac morbis
„ frigidis accommodatum: & oxymel omni
„ ætati & naturæ ad tuendam valetudinem
„ utiliſsimum eſt, cùm omnes anguſtos mea-
„ tus aperiat, ſic ut graſſus & glutinoſus hu-
„ mor nuſquam contineatur. Quam etiam
„ ob cauſam medicamenta, quæ tueri vale-
„ tudinem á medicis dicuntur, attenuante fa-
„ cultate ſunt prædita: Ac tibi quoque & ra-
„ tione & experientia perpendenti ea quæ ad
„ victum extenuantem faciunt, oxymeli ac-
„ commodatiſsimum eſſe videbitur: nam ne-
„ que mali ſucci eſt, neque ſtomacho infen-
„ ſum, neque aliam abſurdam facultatem habet.

bet. Si verò ſcilliticum acetum fuerit, ita “
non modo eorum, quæ ad victus rationem, “
ſed omnium medicamentorum aptiſsimum “
eſt ad incidendum, convenitque hoc eos “
uti, itemque vino & aceto, qui humores in- “
cidere & attenuare morbum cupiunt, qui “
in corpore ſit, quod craſſum glutinoſum & “
pituitoſum excrementum contineat: Atq; “
infinitos propè vidi qui ex aceti ſcillitici, at- “
que etiam vini (ſcillitici ſupple) uſu ad vitæ “
finem uſque ſani vixerunt. “

Voluimus de induſtria referre, quid Galenus & alii antiqui ſentirent de oxymelite acido & vitriolato, quódque potiores & efficaciores vires illi adſcriberent ad ſanitatem conſervandam, & morbos curandos quàm hydromeliti dulci, ut hinc colligere liceat ipſum Oxymel Syrupis anteponendum eſſe, qui tamen hodie pluris fiunt, & contra omnem rationem, ut ſuprà demonſtratum eſt, majorem authoritatem & uſum ſibi comparaverunt.

Iam ſupereſt, ut noſtram pharmacevtricem quibuſdam oxymelitis, & hydromelitis deſcriptionibus velut præſidiis utiliſsimis locupletemus, quarum imitatione, quilibet proprio marte poterit novas componere.

Porrò oxymelita & hydromelita divi-

Oxymelitis ſimplicis præparatio. duntur in ſimplicia & compoſita. Oxymel ſimplex duobus modis parari poteſt, prior eſt ſi ſumas unam mellis partem, cui tantundem aquæ pluviæ, aut ciſternis adſervatæ, ſi haberi poſsit, primò admiſcebitur, miſcellam igni lento admovebis, perfectè deſpumabis, donec mel omnem ſorditiem depoſuerit, purumque appareat. Tum melli affunde optimi aceti tantum quantum guſtui gratificando ſufficit, ſicq; regulam & normam certam habebis, ne juſto acidius, aut plus æquo dulcius, oxymel componatur. Iterum igne lento hæc coquantur, inter coquendum paulatim, & per vices inſtilletur aqua, q. ſuff. quæ ſecernendis heterogeneis operam ſuppeditabit, & magis defæcatum reddet: proderit etiam ad dulcorem comparandum, id eſt, ut remedium γλυκύπικρον & dulcoacidum fiat: quo etiam in paſtu, potionis loco, uti quis poterit in diverſis corporis affectibus, potiùs quàm hydromelite aut vino, ut ſuperiùs annotavimus.

Ut vulgare oxymel componatur extempore, hac ſerie progredi oportet:

℞ *Mellis à ſordib. liberi & expurgati, ſextarios quatuor ſive duas pintas Pariſienſes*
Optimi aceti ſextarios duos
Aquæ octo ſextarios ſive quatuor pintas

Impri-

Imprimis miſceas baculo aquam jam tepefactam cum melle, totum fervere ſinas mitiori igne abſq; magnis bullis & ebullitionibus : tum ſpumam auferas & coqui permittas, donec aqua ad medium reſoluta & conſumpta fuerit, tum demùm acetum adjiciatur, cui affuſo tres aut quatuor ebullitiones ſatis erunt; factâ legitimâ omnium ſimul confuſorũ coctione, per manicam ſive pannum denſum tranſmittantur, colatura diligenter aſſervetur.

Quod ſi vice vulgaris aceti, ſcilliticum, roſaceum, ſalviatum, anthoſatum, ſambucinum, paſſulatum, & ſimiles aceti ſimplicis compoſitiones, quarum ſuprà meminimus, admiſcuerimus: efficiemus oxymel ſimplex roſaceum, paſſulatum, anthoſatum, &c. quorum ſingula variis affectibus aptiſsima exiſtunt: verbì gratia, quando ea uſurpamus, ut homores lenti & viſcidi incidantur, plurimorum morborum cauſæ, etiamſi cum febre complicentur, oxymel paratum cum aceto roſaceo, bugloſſato, violaceo, & ſimilibus accommodatius erit ſalviato, vel anthoſato, quæ magis idonea ſunt melancholicis, hypochõdriacis, epilepſiis, apoplexiis, cachexiis & hujuſmodi affectibus, quarum cauſa terreſtris potiùs & frigidus humor ſtatuitur quàm calidus.

Et quando voles in morbis contumacioribus & pervicacioribus humores validiùs attenuare & incidere, oxymel ſimplex & ſcillinum hoc modo componens:

℞ Mellis depurati ℔ iij.
Aceti ſcillitici ℔ ij.

Oxymel Scilliticum ſimplex.

Coquantur ad perfectam mixtionem & conſiſtentiam: hoc oxymelite & aliis ſuprà deſcriptis obſervatis, ſeligendo ſemper magis accommodata morbis quos expugnare voles, poteris tot ſpecies oxymelitis compoſiti fabricare, quot decoctorum aut vinorum, quæ diverſis medendi ſcopis inſervient, ut verbi cauſa oxymel cephalicum hoc modo tibi erit faciendum:

Oxymel cephalicum

℞ Rad. Fœniculi
Polypodij
Acori vulg. ana ℥ vj.
Herb. Betonicæ
Meliſſæ ana m. j.
Sem. Fœniculi
Seſeleos ana ℥ j.
Flor. Stœchadis
Bugloſſ. ana p. ij.
Cinnamomi ʒ iij.
Macis
Caryophyll. ana ʒ j. ß.
Croci ʒ j.

Macerentur per 24. horas in ℔ iiij. oxymelitis

melitis anthoſathi, dein coquantur ad unius tertiæ conſumptionem : doſis ℥ iij. vel iiij. Conducit omnibus cerebri affectibus frigidis & melancholicis : ſpiritus animales fovet & illuſtrat, prodeſt ad memoriam, itemque ad mœſtitiam à quávis cauſa ſubortam. Prout particulares cerebri affectus poſtulabunt, adjicere poteris, quæ ſpecifica proprietate ipſis adverſantur : ut ſi epilepſia curanda proponatur, addes viſcum quernum, rad. pœoniæ, flores tiliæ, lilium convall. & ſimilia. Idem judicium relinquitur ſi morbi & ſymptomata alteri cuidam parti infixa hæreant. *Oxymel Epilepticũ.*

Oxymel pectorale ſive thoracium.

℞ *Rad. Enulæ campanæ*
Tuſſilaginis
& Iridis Florent. ana ℥ j. ß.
Capill. Veneris.
Polytrichi
Scabioſæ
Hyſſopi ana m. j.
Dactylorum
Iujubarum ana par. vj.
Sem. Cardui benedicti
Bombacis
Urticæ ana ℥ j.
Flor. Tuſſilaginis

Violar.
Bugloſſi
Nymphee
Papaveris rhœadis ana p. ij.

Macerentur in oxymelitis paſſulati & bugloſſati ana ℔ j. ß. & aquarum cardui bened. & ſcabioſæ an. ℔ j. per 24. horas : dein coquantur ad ignem lentum ad unius tertiæ conſumptionem, ac tandem tranſcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur pauco cinnamomo; doſis ℥ iij. vel iiij.

Confert orthopnœæ, aſtmathi, peripnevmoniæ, tuſsi inveteratæ, & diuturnis omnibus pectoris affectibus. Hoc thoracicū oxymel tibi exemplar quoddam erit, ad cujus normam alia infinita ſtomachica, hepatica, ſplenica, diuretica, &c. effinges. Si addideris radices, herbas, flores & ſemina ſcopo tuo convenientia, ut videre eſt in aquarum noſtrarum, decoctorum, & vinorum artificialium ſuprà enumeratorum deſcriptione, quæ ad hos agendi ſcopos direximus, adeò ut viam tibi ſternant & veluti manu ducant ad varietatem, copiam & delectum remediorum.

Oxymel de Peto purgatorium mirabile non ſolùm pituitæ craſſæ, ſed & bilis flavæ, item-

itemque nigræ, anheloſos thoracis & ventriculi affectus juvans, & denique ad omnes morbos inveteratos laudatiſſimum remedium.

℞ *Fol. Nicotianæ ſeu peti exſiccatorum ad ſolem pulverizatorum, inditorumq; in nodulo lineo* ℥ j. ß.
Iridis ſiccatæ & in talleolas ſectæ ℥ j.
Polypodij
Liquiritiæ
Sem. Carthami contuſi ana ʒ vj.
Spicæ nardi
Thymi
Epithymi
Hyſſopi
Menthæ ana m. j.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Cardui benedicti ana ʒ iii.
Flor. Tuſſilaginis
& Buglоſſæ ana p. j.
Fol. Senæ ℥ ij.
Agarici trochiſcati in nodulo concluſ. ℥ j.
Nucis moſchatæ
Garyophyllorum
Cinnamomi ana ʒ ij.

Contundantur & macerentur per tridu-

um in

um in aceti paſſulati & ſambucini ana ℔ ij. deinde coquantur exprimantur & clarificentur: addendo mellis Narbonenſis optimè deſpumati ℔ j. ß. denuò coquantur ad bonam conſiſtentiam, uſu poſtulante præbe cochlearia aliquot, vel per ſe, vel cum aliqua aqua pectorali.

Sanè medicamentum hoc optimè & validè purgat è toto corpore, è thorace, è ventriculo pravorum humorum ſaburram & illuviem exhaurit, deterget & extirpat: remedium eſt aſthmaticis ſi quid aliud accommodatiſsimum & maximè peculiare. In ejus uſu, cautione & diοriſmo opus eſt; augenda enim vel minuenda doſis, pro ægrorum ætate & viribus. Aliquando vomitum ciet, qui contingit ratione peti, quod in vomitu provocando pares vires, cum helleboro vel antimonio habet, ſi ſolitarium & per ſe exhiberetur. Sed alia purgantia quæ admiſcentur cum aceto (quod primas dotes in corrigendo & demulcendo obtinet) vehementiam ejus remittunt, & eorum ope præſtantiſsimum & efficaciſsimum remedium conſtituunt.

Petum per ſe ſumptum vomitorium eſt.

Ad hujus oxymelitis imitationem licebit tibi multa alia diverſa phlegmagoga cholagoga, & melanagoga, id eſt, pituitæ, bili & melanchoiico ſucco excernendis, ſive ſeorſim

Oxymel phlegmagogum, Cholagog. & melanagog.

orſim, ſive ſimul peculiaria componere, prout animus dictabit, aut affectus expugnandus poſtulabit. Sed memineris ſemper eſſe apponenda, quæ partibus peculiariter amica eſſe perhibentur: deinde etiam purgantia humori analoga ſeligenda, non neglectis iis, quæ malignitati medicamentorum obtundendæ operas ſuas conferunt. Oxymel mox deſcribendum, exempli loco tibi erit, quod ad omnia hydropis genera ſingulare eſt præſidium, aquas enim ſubducit, viſcerum nutritioni famulantium obſtructiones ſolvit, imò hepar ipſum & lienem, horum malorum prima ſeminaria, infarctu & ſcirrhoſa duritie liberat, deniq; partibus languidis & effœtis priſtinum robur & tenorem reſtituit.

Oxymel accommodatum humoribus ſeroſis evacuandis, hydropi & cachexiæ perquam utile, hepar, lienem, & totum meſenterium roborans, eorumq́ obſtructa ſimul reſerans.

℞ *Rad. Irid. vulg.* ℥ j. ß.
Vincetoxici ℥ ij.
Taraxaci
Valerianæ
Mechocam

Rubiæ

Rubiæ tinctorum
Polypodij ana ℥ j.
Cort. Fraxini
Tamariſci
Ebuli ana ʒ vj.
Raſ. Ligni rhodij
Eboris in nodulo lineo inditæ ana ℥ ß.
Herb. Eupathorij Meſuæ
Fumariæ
Hepaticæ
Ceterach ana m. j.
Sem. Cuſcutæ
Melonum
Acetoſæ ana ʒ ij.
Sem. Carthami
Ebuli
Halicacabi ana ℥ v.
Sem. Fœniculi
Aniſi ana ʒ ij.
Flor. Geniſtæ
Ebuli
Sambuci
Centaurij minoris ana p. ij.
Flor. Cichorij
Spicæ nardi ana p. j.
Trochiſcorum de rhabarbaro ʒ x.
Trochiſc. de capparibus ℥ ß.
Agarici trochiſcati cum ſuo nodulo ʒ vj.

Macc-

Macerentur omnia in aceti ſambucini & ſcillitici ana ℔ j. aquæ flor. ebuli ℔ j. ß. per tres quatuorvé dies, ad ignem Baln. Mar. dein coquantur ad uni⁹ tertię conſumptionem: in colatura clarificata adde

Syrupi roſ. ſolutivi
Flor. Perſicæ arboris ana ℥ iiij.
Mellis Narbon. opt. prius deſpumati ℥ x.

Et coquito ad ignem, materiam optimè deſpumando: addendo ſub finem coctionis, elaterii ʒ ij. ſcammoneæ ℥ ß. fiat oxymel coctum ad legitimam conſiſtentiam. Doſis cochlearia duo vel tria robuſtioribus: remedium eſt ad cachexias, hydropes, obſtructiones & ſcirrhoſos tumores jecoris & lienis maximè accommodatum, ut jam ſuprà diximus. Ejus uſus per aliquot vices repetendus, prout malum facilè aut difficile permanſerit; per ſe aſſumetur, aut commixtum uni aut duabus unciis aquæ noſtræ ſcorbuticæ, quam antè deſcripſimus, aut alteri convenienti. *Vſus.*

CAVTIO.

In traditis jam variis aceti mulſi formulis, coctionis tempus accuratè cõſiderari debet. Coquetur enim oxymel magis aut min⁹ prout videlicet diutius adſervari, vel ſtatim in uſus transferri debet. Quippe q extem- *Coctionis tempus in oxymelite.*

pote

pore componi poteſt, ſi morbis præſentibus deſtinatur, minorem poſtulat coctionis gradum & conſiſtentiæ ſymmetriam. Quod ſi oxymel vi purgandi polleat, unica eáque levis ebullitio ſufficiet, aut in totum ea abdicata ejus vices infuſio diuturnior in diplomate, ſive balneo Mariæ tepido facta, ſupplere poterit. Vas autem perfectè obturabitur, ne ſcilicet nimio contentorum fervore ſpiritales particulæ exhalent: hinc enim longè imbecillior & retuſior agendi potentia redderetur. Quare in ſimilibus maceratio etiam in frigido facta multò tutior eſt, ita enim ſpiritus intus manent, & retinentur, quamvis longius temporis ſpatium ad hoc miniſterium requiratur: id quod diligenti animadverſione dignum eſt, ut jam fuſiùs & dilucidè explicatum fuit, dum hydrotica decocta expoſuimus. Pro paradigmate purgantis oxymelitis hoc jam deſcribendum proponemus, propter ſingulares ejus dotes adverſus luem veneream quantumvis inveteratam, & jam altiùs inhærentem ſolidis noſtri corporis partibus: valet etiam adverſus alios ſimiles contumaces affectus, proindeq; oxymel benedictum à nobis appellabitur, cujus formula eſt hujuſmodi.

Lues venerea inveterata.

Oxymel

Oxymel benedictum.

℞ *Scobis ligni guajacini*
Corticis ejuſdem (qui magis oleagineus eſt & naturæ balſamicæ) an. ℥ ij.
Sarſæ parillæ ℥ j. ß.
Fol. Senæ oriental. ℥ iij.
Hermodactylorum
Turpethi ana ℥ j.
Raſ. Eboris
& cornu cervi
Sem. Fœniculi
Cinnamomi ana ℥ ß.
Flor. Anthos
Stœchadis
Hyperici
Epithymi ana p. j.
Flor. Bugloſſæ
Cichorij ana p. j. ß.

Raſuræ ligni & cort. guajacini, eboris,& cornu cervini nodulo includantur, & alia quæ ſuperſunt,craſsiuſculè piſtillo frangantur & conquaſſentur : omnia excipiantur alembico vitreo convenienti, eoq; cœco,id eſt, cujus os optimè occludi poſsit ; affundendo

Aquarum cardui benedicti
Ulmariæ ana ℔ ß.

Oxymelitis ſimplicis
aut Bugloſſati ℔ ij.

Omnia ritè commixta macerentur balneo Mariæ blandoque calore (imò abſque eo; ſi vales, in frigido horum infuſio fieri poteſt) ſi per quatuor aut quinque dies foveantur. Interea ipſum oxymel alliciet ad ſeſe & imbibet dictorum ſimplicium facultates: deinde poſt unam aut alteram ebullitionem fiat valida expreſsio, & colatura per manicam tranſmittatur, imò etiam depuretur ſi ita libuerit, ut exquiſitioribus & delicatioribus hominibus ſatisfacias, in quorum gratiam dulcedinem quoq; ſaccharo, ſi velis, conciliabis, ne ullas guſtus moleſtias perſentiat. Doſis erit quatuor aut quinque unciarum, quandoq; etiam plurium pro validioribus. Utendi modus is eſt, ut conſtituta doſis manè trib. aut 4. horis ante paſtum hauriatur. Cibus paucus ægro dandus, iſque unius generis & unius apparatus, aſſus potiùs quàm elixus: pro bellariis omnes fructus ablegandi, præter uvas damaſcenas: decima hora prãdebit, quinta cœnabit, & circa decimam veſpertinam ad lectulum ſe componenti, æqualis oxymelitis doſis propinabitur & porrigetur. Cavendum tamen ne vi repugnante, & negante natura, ſeu matutino ſeu veſpertino tempore ſu-

re ſudores eliciantur, niſi ſua ſponte eruptu-
riant naturæq́; motu propriè foras protru-
dantur: Proprius enim hujus nobiliſsimi re-
medii effectus eſt maleficos humores per
ventris vias & urinæ ductus excernere, ſan-
guinisq́; maſſam ſordibus & fœda illuvie in-
quinatam atq; conſpurcatam repurgare.
Hujus uſus ſæpe repetendus, & ad quindenā
ſaltem prorogandus; ſi malum contumaciùs
renitatur, nec facilè cedat propter fomitem
penitiùs inſidentem, in longius tempus æ-
ger hujus oxymelitis uſum producet. Hæc
via & ratio expugnandorum magnorum
affectuum contra naturam optima & tutiſ-
ſima eſt, non autem primo quoq; tempore
violento pharmaco ipſos extirpare, ut multi
perperam factitare ſolent: fidem facit hoc
oxymel magiſtrale, cujus ope & dote atque
uſu ſæpe repetito tum paralyſis tum pervi-
cacisſima quæq; venerea lues etiamſi nodo-
ſa & tophacea, etiamſi ulcerationes cario-
ſas & cancroſas comites habeat, ſenſim &
paulatim domatur, & radicitus evellitur.
Quod ſi oxymel diſpliceat, ſume vinum al-
bum, quod majorem cum natura, quàm
oxymel ſocietatem habet, cæteraque ut di-
cta ſunt perfice: Ita enim concinantum
longè utilius erit hoc remedium obæſis
hominibus & temperaturis pituitoſis iisque

qui jam vino aſſueti ſunt: quemadmodum oxymel temperamento calido & bilioſo donatis, & abſtemiis convenientius judicatur, ſi aquarum cardui benedicti & ulmariæ loco, aquam fumariæ & cichorii addideris.

Si viſum fuerit, alio præparationis modo eoque faciliore & breviore, oxymel componere poteris: maximè ſi aceti medicati jam expoſitæ differentiæ non ubivis locorum paratæ inveniantur. Si itaque non ſit ad manum acetum roſaceum, bugloſſatum, ſambucinum, aut aliud quodvis, cujus tamen ope opus tibi eſſet, ſatis erit, ſi ſuo tempore horum medicamentorum flores aut conſervæ aceto admiſceantur, quod ſi etiam paſſulati aceti, aut veronicæ ſive floris caryophylli non ſuppetat copia, adde ſuo loco uvas Damaſcenas vel Corynthias ſufficienti quantitate, aut veronicas. Igitur ut exerceamus pharmacevticæ ſtudioſum in extemporaria oxymelitis compoſitione, in medium proferemus exempli loco oxymelitis diuretici & aperientis noſtræ deſcriptionis formulã, cujus uſus erit, dum viſcerum obſtructiones tollere, dum incidere, attenuare & diſſolvere humores viſcidos & concretos, urinas ciere, menſtruumq́; fluorem præter naturæ inſtitutum ſuppreſſum provo-

provocare: quinetiam dum calculum renum atterere & comminuere paulatim & ſenſim voluerim⁹;deſcriptio eſt hujuſmodi.

Oxymel diureticum.

℞ *Mellis albi Narbonenſis provincialis aut Hiſpanici (quale optimum judicatur & fæcibus minùs abundans)* ℔ ij.

Quibus primò addes

Aquæ itidem ℔ ij.

Blando igni hæc committantur, ut ſecundùm artis præſcriptum fæculentia deponatur, quæ tamen pauca erit: qua penitus ablata, admiſcebis ℔ vj. aquæ & duas aceti generoſi, ſive albi ſive rubri, non refert, vel unam & ſemiſſem, ſi minus acidum affectes: huic miſcellæ fictili vitreato convenienti contentæ, adjicies quæ ſequuntur:

℞ *Rad. Taraxaci*
Valerianæ
Vincetoxici
Rubiæ tinctorum
Aſari
Yringij
Fœniculi
Petroſelini ana ℥ ij.
Rad. Ononidis
Raſ. Corticis Fraxini

Capparum
Tamariſci ana ℨ x.
Sem. Raphani
Bardanæ
Aniſi
Coriandri
Fœniculi duc is
Petroſelini
Aſparagi
Cinnamomi electi
Caſſiæ ligneæ ana ℥ ß.
Flor. Hyperici
Geniſtæ
Sambuci ana p. ij.

Omnia ſimul coquantur, ad medietatis conſumptionem, pòſt trajiciantur ſemel atque iterum per manicam Hippocratis ad meliorem clarificationem; habebis oxymel ad ea accommodatum, quæ ſuprà commemoravimus, de quo utendum ad pluſculos dies; doſis ℥ 4. Hujus oxymelitis parandi ratio valdè facilis eſt, ad cujus normam infinitas alias formulas componere licebit, quæ non majorem quàm apozemata difficultatem, ſi parandi modum ſpectes, præ ſe ferent.

Apud Nicolaum Myrepſum, Meſuæum alioſq; veteres auctores, imò etiam recentiores, reperies alias oxymelitis ſpecies tam humo-

humoribus præparandis, quàm expurgandis dicatas: quo in numero eſt oxymel helleboratum majus Iuliani, tantopere à Geſnero celebratum, adverſus morbum comitialem, & varios alios morbos, uti jam diximus. Verùm non fuit noſtrum inſtitutum, quæ paſsim in aliorum ſcriptis recitantur, in hanc noſtram pharmacopœam coacervare: accedit præterea, facillimum fore etiam tyroni, ſi vini hellebori, cujus antea fecimus mentionem, parandi modum norit, ad ejus exemplar oxymel efficere helleboratum, tum majus, tum minus. Inſtat jam ut de hydromelite pauca dicamus.

De Hydromelitum componendi ratione & varietate.

CAP. XI.

PRINCIPEM locum hujuſce tractatus dabimus vinoſo hydromeliti: quandoquidem potionis genus ſit ſvaviſsimum, æquè alimentarium, ac medicamentoſum, ijs affectibus maximè peculiare, quibus vinum damnoſum eſt & nocuum, ut ſunt paralyſes, arthritides & cæt.

Hydromel vinoſum.

℞ Mellis albi Narbonenſis optimi &

granulati partem unam, aquæ pluviæ partes quinque, ponantur in cacabum æneum ſtanno incruſtatum, his liquoribus recipiendis ſatis capacem, mel & aquam ſimul confunde, hæc tamen pluſquam tepida & calidiuſcula eſſe debet, dum melli ſociatur; fiat horum coctio, ſed blando calore procurata, id eſt, quàm minimùm ſines ferveſcere: atq; interim ſpumam cochieari ſolido vel perforato diligenter auferes, ipſumq́ue decoctum ad unius tertiæ conſumptionem conſumi permittes: adæquatæ coctionis nota tibi erit, ſi ovum recens injectum non demergatur, ſed ſupernatet. Totum artificium in coctionis modo conſiſtit, proinde induſtrium te & accuratum eſſe oportet, ne in illius defectu aut exceſſu pecces. In mellis bonitatem etiam attendere debes: Si enim primæ notæ fuerit, minorem expoſcit coctionem, ſi ab illa recedat, majorem. Porrò materiam perfectè coctam adhuc mediocriter calentem per duplicatum pannum tranſmittes, vel per Hippocratis manicam, ſed amplam & huic miniſterio tantùm dicatam, ut ita exquiſitiùs craſsior fæx ſecernatur. Tum transfundes in doliola vinum malvaticum olim recipientia, vel in alia quæ ex vaſe, quod vinum album idq́; generoſiſsimum continuit, fabricata fuerint.

rint. Exponesdeinde diebus canicularibus ad Solis radios, vel potius in hypocauſtum calidum transferes,vel etiam ſupra furnum collocabis, in quo quotidie panificia coquuntur. Relinques illic menſem vel ſex hebdomadas in fermentationis & defæcationis gratiam. Tandem vaſcula in cellam traduces. Uſus erit non ante trimeſtre: intereà temporis hydromel vinoſum penitus fit,ſimileque redditur vino malvatico èCreta aſportato: atque hic modus vulgaris eſt.

Qui enim tartari tincturam elicere norunt, illiusque tantum in ſingula dolia addunt, quantum poteſt capere putamen ovi, & qui artem tenent fermentum adjungendi ipſi hydromeliti ut augeatur & producatur ebullitio, potionem multò præſtantiorem efficiunt, quæ nihil mellei ſaporis guſtui repræſentat, nunquam aceſſet, & quæ diutiſsimè integra ſervatur, imò hydromel ita paratum in dies meliùs redditur, & quò antiquius, eò generoſius evadit.

Hujuſmodi hydromel quemadmodum nuper deſcriptum, utile eſt provectæ jam ætatis hominibus, pituitoſis, aſthmaticis, paralyticis,epilepticis, podagricis, calculoſis & ſimilibus quibus vini uſus interdicitur.

Aqua vitæ ex hydromelite vinoſo optima.

Ex commemorato malvatico vino noſtro artificiali, extrahitur præſtantiſsima aqua

vitæ, vino longè accommodatior ad eliciendas rerum eſſentias. Idem etiam hydromel vinoſum non deſtillatum optimum organum ad plurimorum medicamentorum extracta conficienda. Ex illo quoque acetum componitur validũ ac vegetum, quod vinoſo aceto non cedit ad diverſa remedia, & diverſis oxymelitis compoſitionibus æquè conveniens ac acetum vulgare.

Acetum hydromelitis

Hydromel ſimplex officinarum.

Hydromel ſimplex, quo communiter pharmacopœi utuntur, ita fit:

℞ *Mellis optimi* ℔ j.
Aquæ ℔ viij.

Fiat commiſtorum coctio ad perfectam mellis deſpumationem. Tot hydromelitis ſpecies præparari poſſunt, quæ vel morbificum humorem excernunt, vel excretioni idoneum reddunt, quot oxymelitis, eademque etiam medicaméta recipere poterunt, prout agendorum ſcopi dictitabunt & inſinuabunt.

Hydromel cum ſucco ceraſorum ad ſitim ſedandam.

℞ *Aquæ fontanæ* ℔ xij.
Mellis albi ℔ ij.

Coquan-

Coquantur ſimul, donec expurgata ſint, hoc eſt, mel amplius ſpumam non emittat: Adjice.

Succi ceraſorum acidulorum ℔ ij.

Rurſus bulliant parùm, ſpumam auferendo quàm fieri poteſt accuratiſsimè, tum hydromel è ceraſis habebis ſaporis jucundiſſimi: Eodem planè modo conficies è ſucco citri aliiſq; ſuccis acidis & gratis, ut inde fiant potiones dulcacidæ, ſuavisſimæ, & ad omnes febres oxyſaccharo potiores & aptiores.

Melicratum vinoſum, cum multis aromatibus paratum, mecum ab illuſtriſsimo principe Frederico, piæ memoriæ, electore Palatino communicatum.

℞ *Mellis optimi & albiſſimi partem unam, vel* ℔ 10.

Aquæ pluviæ, ſi haberi queat, aut fluviatilis partes ſex vel ℔ *60.*

Imponito in cacabum reſpondentem copiæ hydromelitis, quam componendam ſuſcepiſti: utrumq; ſimul confundito, coquito, & craſsiorem fæcem deſpumando detrahito: deinde herbas, quæ ſequuntur reſiccatas imponito, ſacculoque concludito, videlicet *Salviæ*

Arte-

Artemiſiæ
Hyſſopi
Origani
Hormini
Betonicæ ana m. j.

Prætereà alio nodulo recipito

Baccarum lauri craſſiuſculè conquaſſatarum ℔ j.
Flor. Lupuli m. iij.
Hordei integr. p. iiij.

Omnia ſimul bulliant,& à ſpumo expurgentur ad partis tertiæ conſumptionem, ita ut liquor ovum recens immiſſum in ſuperficie ſine demerſione contineat,ut jam antè demonſtravimus : fiat omnium exquiſita per pannum trajectio. Colatura recondatur uno aut pluribus doliolis, prout quantitas liquoris poſtulat. Vaſa autem vinum album generoſum antè adſervarint, quæ etiam firmiſsimè ligneis circulis coagmentata ſint,ne diſsiliant aut diſrumpantur ſpirituum agitatorum efferveſcentia. Elapſis tribus aut quatuor diebus à fervore per vaſorum latiuſcula & ſuperna orificia nodulum ſuſpendito,cujus hæc eſt materia:

℞ *Cinnamomi*
Garyophyllorum
Galangæ
Piperis

Grano-

Granorum paradiſi ana ℥ ß.

Aliquot dies ferveſcendo & fermentando liquori concedito: Tandem ſingula vaſa ad eorum capedinem replebis eodem liquore: quem quibuſdam lagenis ſervatum oportuit, & arctè obturabis appoſito operculo: ſed memineris aromaticum nodulum relinquendum eſſe. Poſt tres menſes liquorem habebis planè vinoſum, linguã jucundiſsimè afficientem & oblectantem, nec minus utilem maximè hyemalibus frigoribus, ſi manè jejuno ventre quotidie ad duas aut tres uncias aſſumatur. Mirificè enim ſpiritus exhauſtos reparat, obtuſiores ſenſus illuſtrat, & acuit, oculos imbecilliores corroborat, hebetiores juvat, auditus gravitatem & difficultatem ſanat, omnibus principibus partibus robur & firmitatem addit, cordi ſcilicet, cerebro, quinetiã ventriculo maximè languenti & debilitato. Et, ut uno verbo dicam, eſt languidæ ſenectutis refocillatio, levamen, calorisq; reſtauratio; denique ad contracturas, paralyſes & ſimiles affectus frigidos, quibus ſenectus obnoxia eſt, ſalutare præſidium judicatur.

Vſus.

Melicrati Senectutis fulcrum.

DE SYRUPIS.

CAP. XII.

SYRU-

SYRUPI, quorum ſaccharum baſis exiſtit, in nullo uſu erant tempore Hippocratis, Aretæi, Galeni, Aëtii, & aliorum his coætaneorum, qui tamen vinum ad certam conſiſtentiam coctum, ſapam ab illis appellatum, uſurpabant. Galenus multis in locis hujus mentionem facit, ut colligere licet ex cap. 5. lib. 3. de compoſitione medicamentorum per genera, & ex lib. 12. meth. circa finem. Hoc nomine etiam decoctum quodlibet, ſuccúſve melle dulcoratus comprehendebatur, ut patet ex c. 1. lib. ſexti ſecundùm locos. Porrò hæ antiquorum remediorum formulæ ſyruporum noſtrorum claſſe contineri poſſunt, de quorum nominis etymologia ſolus Actuarius inter veteres verba facit, quo loco etiam ſacchari meminit; recenſens enim formulas compoſitionesque remediorum, quibus medicina utitur, tandem cùm ventum eſt ad potiunculas ſive liquidiora remedia, hæc ſcribit: *Aut aquam decoquentes ad tertias, & colantes eum tantùm liquorem jam medicamentoſum uſurpamus, aut cum altero quopiam, puta vino, melle, ſapa, vel ejuſmodi alio convenientе propinamus: aut quod proportione ijs reſpondet, σάκχαρ nuncupatum: vel mel, prout expedire arbitramur, denuò cum medicamento, quouſq; convenerit ac conſtiterit, coquimus &*

l. 5. cap 10. method.

σεϱά-

σιςάπιον vel ζυλάπιον: nos verò hodie ferè ſyrupum vel julepium barbara voce nominamus.

Hinc patet, ſyrupum nihil aliud eſſe, quàm medicamentum conſiſtentiâ liquidiore præditum compoſitum, vel ſtillatitia aqua, vel ex ſucco, infuſione & decocto radicum, foliorum, florum; fructuum & ſeminum, plantarum, quæ omnia ſint cocta convenienter & ad amuſsim, cum ſaccharo aut melle, ad conſervationem longiorem & guſtum jucundiorem.

Iam verò Syrupi ſecundùm Meſuæum, in ſimplices & compoſitos dividuntur.

Simplex Syrupus duobus modis dicitur, aut compoſitionis, aut efficaciæ ratione.

Qui ſimplex dicitur propter compoſitionem, paratur ex ſucco, maceratione, aut decoctione partium unius tantùm plantæ, admiſcendo tantum ſacchari quantum ſatis fuerit, & ad legitimam conſiſtentiam decoquendo. Componitur etiam ex ſolis aquis ſtillatitiis plantarum: hujuſmodi autem remiſsionem & minorem coctionem poſtulat: utendi tempore etiam plerumq; conficitur, & ab Arabibus peculiariter Iulep nominatur.

Simplex Syrupus, ratione effectus, is vocatur, quòd quamvis ex plurimis ſimplicib. concinnatus ſit, tamen unico deſtinatus

eſt tan-

eſt tantùm operi: aut enim attenuat, aut aperit,aut inſpiſſat, aut calefacit, aut refrigerat, aut ſimili cuidam indicationis ſcopo operam & opem ſuam dedicat.

Compoſitus. Compoſitus ſyrupus nuncupatur ratione diverſorum medicamentorum ipſum conſtituentium, ſive factus ſit ex ſuccis variis ſimul commiſtis, quemadmodum ſyrupus bizantinus Meſuæi paratur ex ſolis ſuccis endiviæ, apij, lupulorum, bugloſſæ, clarefactis & coctis cum idonea ſacchari copia: ſive componatur ex iisdem ſuccatiunculis, quibus alia multa incoquantur: ſive ex ſolo radicum, corticum, foliorum, florum, fructuum, & ſeminum plantarum decocto, ut eſt ſyrupus bizantinus compoſitus ejuſdem Meſuæi: ſyrupus acetoſus diarrhodon Meſ. ſyrupus de artemiſia, de praſsio, de hyſſopo, &c. qui ex aqua communi fiunt, vel pluvia, vel ſtillatitia: Aliquando vinum etiam additur, ut in ſyrupo de abſinthio: aliàs acetum, ut in ſyrupo bizantino compoſito Meſuæi: in acetoſo diarrhodon ex ejuſdem authoris deſcriptione: quinetiam ſyrupus acetoſus, ex ſolo aceto & ſaccharo componitur.

Vſus ſyruporum. Videtis hîc paucis expreſſam præcipuam diviſionem, quam faciunt Dogmatici, ſuorum ſyruporum, quorum maxima ex parte

apud

apud illos uſus eſt, in præparandis & mitigandis humoribus, ut attenuati, deterſi, liquati, & domiti, faciliùs cedant catharticis medicamentis, quorum uſum præparantia illa præcedere debent, ut teſtis eſt Galenus variis in locis: propterea numeroſis ſyrupis præparatoriis, & ſingulis eorum ſcopis ſtatim ſubjungunt ſyrupos tam ſimplices, quàm compoſitos, purgatoria dote inſignitos: quales exiſtunt ſyrupi ex. g. infuſ. violarum & roſarum ſimpl. & compoſ. cum agarico, & ſyrup. de cichor. cum rheo, ſyrupus Sabor cum ſenna paratus & cæt. Hujus etiam colligere licet ſyruporum diviſionem, qua alii dicuntur purgantes, alii non.

Comment. in Aphor. 14. l. 1. & l. 2. Aphoriſ. 9.

Atque hæc generatim dicta ſunto in gratiam novorum & juvenum medicorum, & pharmacopœorum, quibus præcipuè noſtros hoſce labores dedicamus: Quare hanc rem denuò reſumemus, & magis ſpeciatim ut doceantur, tractabimus. Nefas enim exiſtimarem, duo illa ſuprema capita, tanti in medicina momenti, de humorum vitioſorum præparatione, & eorundem purgatione ſcilicet, perfunctoriè & quaſi ſicco pede percurere.

Quid in Syruporum doctrina reformandũ.

Proinde ut inſtitutæ à nobis methodi veſtigiis inſiſtamus, catalogum præparantium ſyruporum proponemus, nec quoſlibet, ſed

communiores & magis neceſſarios ad medicinam faciendam commemorabimus: ordine digeremus calidos, frigidos, mediocres, tum ſingulos ſingulis humoribus accommodatos, & peculiariter convenientes atque etiam pro afflictæ partis conditione apponemus. Aliquot ſyrupos quoq; expungemus, quorum diſpenſatio inutilis videtur, aut ſaltem non neceſſaria: In eorum autem locum ſubſtituemus alias novas ſyruporum formulas, eaſque perquam utiles & opportunas, quæ in vulgarium Pharmacopolarum officinis non proſtant. Multa caſtigabimus, quæ perperam in parandi modos irrepunt: tandem hoc caput de ſyrupis tot facilibus, efficacibus & variis compoſitionum formulis ditabimus & decorabimus, ut lector quilibet, modò humanitatem omnem, & gratum benevolumq́ue animum non exuerit, aut mali genii particeps, vel critico reprehendendi ſtimulo percitus non extiterit, anſam arrepturus ſit meos labores celebrandi exhibendiq́ue gratæ mentis teſtimonium.

Syrupi calefacientes hac ſerie continentur.

Abſinthio
Artemiſia
Betonica ſimpl.

Syru. de { *Beton. compoſ.*
Calamentha
Cort. citrij
Epithymo
Hyſſopo
Mentha minor
Mentha major.
Praſſio
Quinque radicibus
Stœchade ſimpl.
Stœchade compoſ.
Thymo

Syrupi refrigerantes

Syru. { *Acetoſus ſimplex*
De ſucco acetoſæ
De agreſta
Berberorum
Acetoſitat. citri
De ſucco cichorij
De cotoneis
De endiv. ſimpl.
De ſucco ceraſorum
De granatorum acidorum ſucco
De granatis dulcibus
De limonibus
De nenuphar. ſimpl.
De nenuphar. compoſ.
De papav. ſimpl.

De papav. compoſ.
De pomis ſimpl.
De portulaca
Violarum

Syrupi temperati.

Syru.
Acetoſus compoſ.
Acetoſus diarrhodon
De borraginis ſucco
De bugloſſa
Byſantinus ſimpl:
Bizantinus compoſ.]
De endiv. compoſ.
Fumar. ſimpl.
Fumar. compoſ.]
De glycyrrhiza
Iujubinus
Lupulorum
Myrtinus
Ex mercuriali
De duabus & quinq; radicibus
Sabor. compoſ.
De ſcolopendria
De ſcabioſa
De veronicæ ſucco.

Ex his ſyrupis alii præparant ſive concoquunt pituitam, alii bilem atram : alii verò flavam.

Pitui-

Pituitam præparantes in genere ſunt:

Syru.
- *De duabus & quinque radicibus*
- *De mentha* — *Minor* / *Major*
- *De ſtœchade* — *Simplex* / *Compoſitus*
- *De praſſio*
- *De pœonia*
- *De hyſſopo*
- *De betonica* — *Simplex* / *Compoſitus*
- *De calamentha*
- *De artemiſia*
- *De abſinthio*
- *De corticibus citrij*
- *De evpatorio*
- *De rubia tinctorum.*

Cum aquis

- *Fœniculi*
- *Apij*
- *Abſinthij*
- *Salviæ*
- *Nepetæ*
- *Menthæ*
- *Petroſelini*
- *Baſiliconis*
- *Majoranæ*
- *Et ſimilibus.*

Melancholicum ſuccum digerentes ferè hi ſunt:

Syru.
- *De fumaria*
- *De lupulis*
- *De ſucco borraginis*
- *De ſucco bugloſſæ*
- *De ceterach ſive ſcolopendriæ*
- *Capill. veneris*
- *Byzantinus*
- *De thymo*
- *De epithymo*
- *De pomis.*

Cum aquis

- *Pomorum redolentium*
- *Bugloſſæ*
- *Borraginis*
- *Lupulorum*
- *Fumariæ*
- *Meliſſæ*
- *Scolopendriæ*
- *Florum ſambuci*
- *Geniſtæ.*

Bilem flavam concoquentes:

- *Violarum*
- *Ex infuſione violarum*
- *De ſucco violarum*
- *Acetoſæ* { *Simplex,* *Compoſitus.*

De ſuc-

Syru.
- Deſucco acetoſæ
- Endiviæ
- De ſucco cichorij
- De ſucco ceraſorum
- De ſucco portulacæ
- Myrtinus
- De limonibus
- Acetoſitatis citrij
- De Agreſta
- Berberis
- De cotoneis
- De nymphæa
  - Simplex
  - Compoſitus
- Acetoſus
- De granatis
- De papavere.

Cum aquis.

- Lactucæ
- Nenupharis
- Roſarum
- Violarum
- Portulacæ
- Acetoſæ
- Cotoneorum
- Endiviæ
- Cucurbitæ
- Cichorij
- Solatri.

Syruporum alij aliis potentiores. Inter jam enumeratos ſyrupos, alii in præparandis humoribus mitiùs agunt, alii vehementius: prout videlicet humor alius alio eſt craſsior, viſcoſior, tenacior, aut præparationi, attenuationi & liquefactioni minus idoneus. Nam ut pituita alia eſt tenuior: alia verò craſsior ac glutinoſior: ita humor melancholicus alius aquoſus ſive ichoroſus, ut vult Hippocrates: alius verò inſtar tartari & fæcum aceti, fæculentus eſt, ut atrabilarius. Pro varia igitur humorum natura, alii ſyrupi, minori vel majori operandi poteſtate præditi, uſurpandi ſunt. Quod medico imprimis obſervandum, & cognitu perneceſſarium eſt, ut aptum præparando humori præſcribat remedium. Choleræ præparandæ exemplo hoc clarius patefaciemus.

Comment. in Aphor. 16. 2. prognoſt. lib. de nat. fac. 2. & 1. de atra bile. Cum enim bilis adeò interdum efferveſcat, ut corpus ipſum erodat ex ſententia Galeni: nonnunquam autem incaleſcat ſimul & incraſſetur, ut in bilem vitellinam convertatur: aliâs tenuior fiat, qualis eſt pallida, ut idem docet Galenus pluribus in locis: boni ac periti medici patres erunt, adverſus prædictæ bilis incommoda ſyrupis uti, nunc refrigerantibus & mitigantibus, nunc attenuantibus & incraſſantibus ad ejus craſsitiem incidendam, & incraſſandam

Digeſtio ſive præparatio bilis.

dam

dam contra nimiam ipſius tenuitatem. Ad bilis fervorem contemperandum conveniet ſyrupus de ſucco violarum, de ſucco acetoſæ, de ſucco portulacæ, acetoſus ſimplex, de limonibus, de granatis, cum aquis portulacæ, lactucæ, melonum, fragorum, & id genus aliis, cum quibus concinnari poterunt Iulepi.

Si bilis ab exceſſu caloris, ut in febribus ardentibus plerunque accidere ſolet, uſque adeò incraſſatur, ut in vitellinam degeneret, & in hepate, meſenterio, & partibus aliis nutritioni famulantibus obſtructiones pariat :¦ utendum erit ſyrupis attenuantibus & aperientibus, citra tamen manifeſtam calefactionem: in quem finem præſcribendi ſunt ſyrupi endiviæ & acetoſæ compoſiti, ſyrupus acetoſus diarrhodon à Meſuæo deſcriptus, ſyrupus bizantinus ſimplex & compoſitus, & id genus alii, cum aquis agrimoniæ, abſinthij, lupulorum, fumiterræ, ſcolopendriæ, graminis, valerianæ, &c. *Syr. attenuantes bilem.*

Sic ad bilem nimis tenuē incraſſandam mirificè conferunt ſyrupi papaveris, portulacæ, nympheæ, myrtillorum, agreſtæ, berberorum, granatorum, cum aquis lactucæ, melonum, portulacæ, nympheæ. *Syr incraſſantes bilem.*

Hæc breviter de ſyrupis, humorum præparationi aptis monuiſſe ſufficiat.

Syrupi cephalici. Notandum eſt præterea ſyrupos illos omnes certis quibuſdam corporis partibus eſſe appropriatos : nonnulli enim dicuntur cephalici, qui cerebri affectibus appropriati ſunt, veluti ſyrupi betonicæ, ſtœchadis, pœoniæ, meliſſæ, &c.

Pectorales. Nonnulli ſunt thoracici ſive pectorales, uti ſyrupi jujubarum, papaveris rhœadis, de ſucco ſcabioſæ, tuſsilaginis, capillorum Veneris, de liquiritia, de praſsio, de hyſſopo, & ſimiles: quorum alii tenues incraſſant humores, alii craſſos & viſcoſos attenuant, & unâ eademq; opera anacatharſin ſive expectorationem promovent.

Cardiaci. Alii ſunt cardiaci, uti ſyrupi acetoſitatis citrii limonum, de ſucco arantiorum acidorum, ceraſorum & granatorum, de ſucco bugloſſæ, borraginis, &c.

Stomachici. Syrupi menthæ major & minor, de abſinthio, de ſucco acetoſæ, de roſis ſiccis, de agreſta, myrtinus, &c. ſunt ſtomachici: quorum illi roborant ventriculum à nimia frigiditate languentem, & pituitoſas, crudas, & mucilaginoſas impuritates, in ejus tunicis tenaciter inhærentes, detergunt & emundant, ſimulque flatus diſcutiunt: hi verò conferunt ad contemperandam bilem,

ipſum-

ipſumq́; ſtomachum à nimia ipſius acrimonia laceſsitum & debilitatum adſtringendo corroborant.

Hepatici.

Hepatici ſunt, ſyr. de ſucco cichorii, de ſucco endiviæ, byzantinus ſimplex & compoſitus, acetoſus diarrhodon: horum alii ardorem hepatis compeſcunt & reſtinguunt: alij verò ejuſdem obſtructionem, quæ fomes eſſe ſolet plurimorum affectuum, & ipſarum plerumq; febrium, reſerant & tollunt,

Splenici.

Sic lieni conducunt ſyrupi de ceterach ſive ſcolopendria, lupulorum, fumariæ, de pomis, &c.

Nephritici.

Renum affectionibus proſunt ſyrupi de althæa & fructuum alkekengi.

Hyſterici.

Matrici verò ſuccurrunt ſyrupi de artemiſia, de mercuriali, &c.

In officinis ſunt multi Syrupi non neceſſarij.

Ex tanta ſyrup. multitudine plurimi occurrunt, qui ad enarratos uſus, & eaſdem partes adaptari poſſunt: plures qui ſupervacanei, paſsim obſoleti, ac minùs neceſſarii, ex diſpenſatoriis prorſus eradicandi ſunt: nonnulli præterea nondum ibi deſcripti inveniuntur, quorum tamen diſpenſationi incumbere debet induſtrius quivis pharamcopœus, eosq́; in officinis paratos adſervare, ob magnam illorum utilitatem: ſiquidem remedia exiſtunt ſpecifica ad plurimos graviſsimos morbos. Horum nobis

nobis partem communicarunt viri hinc inde doctiſsimi & rei medicæ experientiſsimi; plurimam verò partem illorum, noſtro marte & arte adinvenimus, quos ſimul certa experientia à nobis comprobatos animo liberali, publici nunc juris facere placet.

Sequitur catalogus ſyruporum, de quibus nobis ſermo eſt.

Syru.
- *Violaceus, tribus modis paratus*
- *Mucharum, ſive ſyrup. infuſionis roſarum*
- *Citoniorum ſine ſaccharo*
- *De pomis cum ſena*
- *Florum calendulæ*
- *Primulæ veris*
- *Lavendulæ*
- *Flor. tiliæ arboris*
- *Liliorum convall.*
- *De ſucco peti ſeu Nicotianæ* — *Simplex* / *Compoſitus*
- *De ſucco hederæ terreſtris*
- *Florum papaveris rhœadis*
- *De ſucco ſcordij* — *Simplex* / *Compoſitus*
- *Centaurij minoris*
- *Florum camomillæ*
- *Florum ſambuci*
- *De granis maturis ſambuci*

Florum

Florum ebuli
De granis maturis ebuli
De granis hederæ
De ſucco cucumeris agreſtis
De eſula
Florum geniſtæ
Fructuum ſenelorum { *Simplex* / *Compoſitus.*
De ſucco foliorum mercurialis
De ſucco alchimillæ
Plantaginis
Saniculæ
Florum malvæ arboreſcẽtis { *Simplex* / *Compoſitus.*
De ſucco radicis bryoniæ

His addemus ſyrupos

De corallis
De margaritis

Quorum præparationis imtiatione, quilibet peritus medicus, & qui vel tantillum in philoſophia & medicina Hermetica ſit verſatus (hæc enim Dogmaticæ plurimum adfert ornamenti) poterit infinitos alios ſyrupos componere, in quibus hyacinthus, granata, aliique pretioſi lapides, baſis vicem ſubibunt, & plures contumaces affectus edomabunt.

Hujuſ-

Hujuſmodi ſyrupos: nequaquam triviales, neq; plebi notos, in publicam lucem nunc producendos iiſq́; pharmacopœam noſtram reſtitutam locupletandam cenſemus: quorum facultas & vis ſpecifica potentiſsima eſt & efficaciſsima ad omnes univerſi corporis affectus, ut paulò pòſt ſumus oſtenſuri.

Addemus inſuper his, in majorem operis noſtri gratiam, ſicut & ſupra polliciti ſumus, omnis generis ſyrupos haud vulgares, ex aromatibus & ſimplicibus odoratis, unde olea elici poſſunt, paratos, veluti ſunt

Syrupi aromatum, & rerum odoratarum.

Syru. {
Cinnamomi
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Carpobalſami
Cardamomi
Piperis
Ligni aloës
Rad. angelicæ
Zedoariæ
Sem. fœniculi
Aniſi
Pœoniæ
Baccarum Lauri
Iuniperi
Fol. & flor. ſalviæ
Roſmarini

Hyſſopi

Hyſſopi
Thymi
Serpilli
Majoranæ
Cort. Citrij
Arantiorum, & ſimilium.

Quorum omnium præparatio una eademq́; eſt, eaq́; facillima, quæ ſyrupis cunctæ corporum ſimplicium dotes ac virtutes, longè perfectiùs imprimuntur, quàm evenire ſolet in vulgari ſyruporum præparatione. Addemus præterea modum eliciendi multorum florum tincturas, eaſque in ſyrupos vel julapia concinnandi.

Præparationes, proprietates, ac uſus ſyruporum noſtræ deſcriptionis, ad quorum normam complures qui vulgares ſunt, reformari poſſunt.

Non diu hîc in deſcribendis ſyrup. vulgarium formulis ſive ij calidi ſint, ſive frigidi, aut temperati, immorabimur: illa enim trita nimis & vulgaria ac vel minimo pharmacopϾ tyroni notiſsima ſunt, quorũ etiam numeroſam ſuppellectilem ſuppetunt diſpenſatoria, quò lectorem ablegamus.

Syrup. igitur nonnullorum haud vulgar. acceſsione, nunc pharmaciam noſtram amplificabimus, eamque ditabimus quibuſdam ornamentis, à ſpagyrica arte mutuatis, quæ *Artis ſpagyricæ nobiles operationes.*

Syrupus violatus violaceus.

I. MODUS.

Accipe flores violarum, ſuo tempore virentes, quibus foliatim ſtudioſè examinatis, quicquid album virideq; ipſis adfuerit diligenter admodum ſecernendum, adeò ut nihil aliud præterquam quod violaceum ſit, relinquatur: neque hîc in re pulchra & utili, labori parcendum erit: collecta florum optimè mundatorum ſatis bonâ quantitate, in mortario marmoreo, piſtillo ligneo contundantur, veluti in conſervarum præparatione uſu venire ſolet. Accipe horum florum ita contuſorum ℥ iiij. ſacchari (inſtar ſacchari roſati perfectè ex arte cocti) ℔ j. infunde ſaccharum illud ita coctû, & adhuc fervens in mortario, quo dicti flores continentur, & omnia probè invicem miſce, ac ita in infuſione ſine per 24. horas: dein modicè calefacta per torcular exprimantur: Et ita habebis ſyrupum violatum violaceum. *Syr. viol. aliquot modi.*

II. MODUS.

Aut ſi voles, ex floribus illis contuſis, præloque ſuppoſitis, ſuccum educes: cujus accipe ℥ iiij. ſacchari albiſsimi ℥ vj. mixtis omnibus, & in cucurbita vitrea poſitis, ſtent in baln. Mar. ferventi per duas horas, uſque

dum ſaccharum optimè ſolutum, & in conſiſtentiam ſyrupi dococtum fuerit. Spumam, ſi quæ adſit, ſpatula ſeparabis, & elegantem eximiumq́; habebis ſyrupum.

III. MODUS.

Vel accipe flor. optimè, ut ſuprà, mundatorum ℔ i. aquæ pluvialis, vel violarum ℔ ij. macerentur per 24. horas: dein prælo exprimantur: expreſsioni adde eandem quãtitatem nempe ℔ j. eorummet florum recentium, & per idem temporis ſpatium denuò macerentur, ac tandem exprimantur: reiteretur eadem operatio quater vel quinquies: quò pluries, eò melius. Ultimæ expreſsioni, ad ℔ iij. aut quatuor circiter redactæ, addi poſſunt ſacchari ℔ xij. & inditis omnibus in vas vitreum aut ſtanneum, ſinantur in B.M. calido uſque ad juſtam ſyrupi decoctionem.

Hujus ſyrupi vim ac facultatem ſi reddere cupis præſtantiorem & efficaciorem, adeò ut clementer & benignè purget, aquæ communis vel aq. violarum loco infuſio fiat cum duabus libris ſucci violarum: atque ſi eundem ſyrupum in minori quãtitate præparare ſit animus, de præſcriptis doſibus tantum detrahes, quantum videbitur.

En triplices illos modos, juxta quos non

tantùm

tantùm violarum, ſed omnes etiam, omnium aliorum florum ſyrupos conficies, qui imprægnati ſunt ac tincti proprio ſuo ſapore & odore, in quibus qualitatib us rerum omnium virtus ac eſſentia præcipua conſiſtit.

Cùm igitur circa infuſiones verſemur, inque pharmacia maximus ſit uſus ſyrupi novem infuſionum de roſis pallidis, qui mucharum dicitur: non alienum erit ab inſtituto, ſi ejuſdem unam atq; alteram formulam noſtræ deſcriptionis hîc addiderimus. Artis enim ſpagyricæ beneficio, ſyrupi in tantam virium amplitudinem excreſcunt, ut vulgares illos multis poſt ſe ſtadiis facilè relinquant. Ad horum exemplar alios plures componere licebit. Neque hæc ipſa, in opere hoc noſtro amplificando, inter minimas recenſenda erit reformatio.

Mucharum ſive ſyrupus infuſionis roſarum Quercetani.

℞ Succi roſarum pallidarum, vel ſucci roſarum rubrarum (quas ut aptiores magis probo, ob propriam & nativam adſtringendi dotem, qua laxandi vim in remedijs ex roſis pallidis concinnatis corrigunt) ℔ vj. in his infunde roſarum pallidarũ mediocriter contuſarum ℔ iij. & in B. M. tepido

ſinantur per 24. horas: dein omnium fiat expreſsio: addendo novarum roſ. pallidarum contuſarum ℔ iij. digerantur omnia in Bal. Mar. per 24. horas: dein exprimantur, addendo denuò novarum roſ. pallid. ℔ iij. reiteratis omnibus infuſionibus, digeſtionibus, & expreſsionibus uſque ad novenam vicem, aut pluries, ſi vim in eo laxandi efficaciorem reddere voles. Ultima expreſsio in uno vel pluribus vitris reponatur ad digerendum in B. M. tepido per 24. horas, aut amplius: donec in fundo vaſis appareat hypoſtaſis quædam ſive ſedimentum ſpiſſum craſſumque: reliquum clareſieri & rubeſcere incipiat rubini inſtar, aut vini rubicundiſsimi. Purum ab impuro ſeparabis per inclinationem, hoc eſt, clarum à turbido ſeu fæcibus, quas ſeorſim reſervabis: repoſito eo, quod clarefactum depuratumque tibi videbitur, in alio vaſe novo & capaci, iterum digeri permittas in B. M. tepido horis 24. & denuò ſedimentum in fundo ſubſidere animadvertes, ſed non prorſus idem cum priori. Iterumque ſepara purum ab impuro, & craſſamentum in fundo remanens transfundendo, priori adde: & exquiſitiùs depuratum priori infunde rurſus vaſe mundo & eloto: & jugiter continuabis eandem operationem, donec

Digeſtio Syrup.

fæces

fæces amplius nullæ in fundo conſpiciantur: quod perfectæ depurationis ſignum eſt.

Ex perfectè depurata hac eſſentia, in alembicum cui collum cum recipiente ſuo adaptatum ſit, indita, elicies liquorem mercurialem, ſive aquam roſarum præſtantiſsimam. Reſiduum decoctione inſpiſſabitur, & dulcorabitur in ſyrupum, qui ad ℥ ß. vel drachmas ſex ad ſummum, cum propria aqua ſumptus, benignè utiliterq; purgabit. Hujus generis remedia non ſine longiore temporis ſpatio, neque ſine labore, & induſtria elaborantur. Sed quid hîc laborioſum videbitur ei, qui maxima illorum commoda ſpectaverit? Sanitas enim (qua pretioſius nihil, nihilque nobilius in vita humana dari poteſt) per illa in mediocritatis ſtatu, ſartaque tecta conſervatur. Quinetiam ejuſmodi politiores & ingenioſæ præparationes, conveniunt principibus viris, ac præcipuè ijs, qui delicatæ teneræque ſunt naturæ, quique trita illa & gregaria purgantia, magna nimis & faſtidioſa doſi exhibita, vix ferre, ac ne aſſumere quidem poſſunt. *Aq. roſarum ex infuſione depurata.*

Sin verò ex prædicto ſucco præparare velis ſyrupum, in longius tempus adſervandum, doſique minore, quàm communiter in ſyrupo roſato ſolutivo, exhibendum: *Syr. ut diu conſerventur.*

quique nihilominus ſine magno negocio feliciſsimè operetur, ſicuti hujus rei veritatem, experientia facilè evincat: ſucci hujus ſummè depurati unciis xvj. oportebit addere ſacchari albiſsimi ℥ iiij. vel vj. & in digeſtione ponere, idque in B. M. ferventi per 24. horas: & habebis ſyrupum ad juſtam conſiſtentiam decoctum, præclarisq; dotibus, (de quibus paulò antè) præditum.

Compendiũ. Quod ſi nimium ſubterfugere laborem, tempusque abbreviare malis: poſt primas novem infuſiones & expreſsiones, & unicam ſaltem aut alteram in B. calido digeſtionem atque depurationem ad craſsiores fæces ſeparandas, quod nulla unquam clarificatio cum ovi albumine facta præſtabit: hujus materiæ craſſo modo ſolummodò depuratæ unciis ſexdecim adde ſacchari ℥ viij. vel x. dein more communi decoque, & excellentem habebis ſyrupum, qui ad unciam unam tantùm exhibitus plus operabitur, quàm vulgari modo paratus, licet ad ℥ ij. vel tres exhibeatur.

Additio de hactenus enarratis ſyrupis, notatu digna.

Spiritus vitrioli & ſulphuris ſyrupis admiſcendi, aciditatis gratia. Si ſyrupo roſarum, poſt primas infuſiones, digeſtiones & expreſsiones, aliquot guttulas ſpiritus aciduli vel vitrioli, vel ſulphuris addideris (vel tum addere potes,

cum

cum ſyrupus jam fuerit abſolutè & perfectè præparatus) non tantùm color ſyrupi pulchrior ac rubicundior inſtar rubini apparebit, ſed guſtum etiam ſuaviorem, viriumq; præſtantiam longè majorem, vel ad ipſum purgandum corpus, acquiret.

Quinetiam ſyrupi violati violacei, ad juſtam gratamq; aciditatem, cum prædictis liquoribus redacti (ponderis hîc judex, guſtus ſolus eſt, in purpureum & elegantiſsimum ſimul colorem tinguntur. Sumi poſſunt vel per ſe ex cochleari, vel cum ptiſana, vel aqua, quæ rubicundiſsimi vini colorem induet, & gratiſsimum ſaporem repræſentabit. Medicamen hoc extinguit omnes ardores febriles, & inflammationes internas, arcet omnes corruptiones, ſedat ſitim ardentiſsimam, ſtimulat appetitum, & ut paucis multa complectar, præſtantiſsimum ac univerſale eſt remedium, quod hac via methodoq; præparatum, ſolum, & quidem cum laudabiliori effectu, abſolvet officium omnium ſyruporum acetoſorum, de ſucco acetoſæ, de ſucco limonum, acetoſitatis citrii, de granatis, de agreſta, quos aliâs cæteris in tota medicina anteferendos, magiſq; neceſſarios æſtimamus.

Tempus nunc inſtat, ut eadem methodo, qua inſiſtere hactenus conſvevimus, breviter

viter ac ſuccinctè deſcribamus illas ſyruporum formulas, quibus officinæ vulgò deſtituuntur, quarum fœcundo acceſſu, dignoq; ornamento noſtram pharmacopœam amplificandam decorandamque ſtatuimus: ne inani ſteriliq; *Reſtitutæ* nomine ac titulo ſuperciliosè ſuperbire videatur.

Digeſtiones, depurationes, & ſeparationes puri ab impuro, quarum conditiones jam in variis illis ſyruporum violatorum & roſatorum præparationibus plus ſatis expoſuimus: hæ,inquam, operationes, nobis jam exemplar conſtituant, ad cujus normam varias ſyruporum jam deſcribendorum formulas, majori brevitate perſtringemus.

Syrupus cytoniorum ſine ſaccharo.

Paratur igitur per hanc digeſtionem, & depurationem, & ſeparationem fæcum,ſive puri ab impuro, ſyrupus excellens ex ſucco cytoniorum, cujus virtus mirabilis admodum eſt. Nam præterquam quòd corroborét ventriculum, urinam inſuper provocat & ſudorem & ventrem laxat, eſtque excellentiſsimum remedium. Totius autem magiſterij operatio fiat in B. M. ne aduſtionem redoleat: ſi addere velis ad ℔ j. ſacchari ℥ ij. vel tres,ſyrupus gratior erit guſtu, virtute inte-

te interim ejus nequaquam imminuta.

His ſyrupis ſupradictis adjungam ſyrupum de pomis redolentibus cum ſena noſtræ deſcript. qui guſtu ſuavis & ad omnes affectiones atrabiliarias ſive melancholicas utilis eſt, quique omnibus, vel etiam iis à quibus medicina ægerrimè aſſumitur, ut prægnantibus & infantibus omni tempore commodè exhiberi poterit.

Syrupus de pomis cum ſena Quercetani.

℞ Succi de pomis redolentibus ℔ j. ß. huic admiſce ſuccorum citri vel limoniorum, recenter extractorum & depuratorum ℥ iiij. vel quantum ad aciditatem aquæ dictæ inducendam ſufficit: his adde

Fol. Senæ elect. ℥ ij. ß *vel tres*
Cinnamomi conquaſſati ʒ j.
Flor. Violarum recentium, aut exſiccatarum & optimè mundatarum p. ij.
Flor. Bugloſſæ p. j. *vel ejuſdem conſervæ* ʒ vj.

Macerentur omnia in balneo tepido per duos dies continuos, & aqua iſta tingetur in elegantiſsimum colorem purpureum, & imprægnabitur virtutibus ſimplicium additorum: dein fiat omnium colatura & expreſſio, addendo

Succi pomorum redolentium rec. extracti ℥ vj.

Sacchari violati ℥ x.

Omnia probè agitata cum uno vel duobus albuminib. ovorum clarificentur, dein coquantur ad ignem lentum in conſiſtentiam Syrupi: qui & viſu jucundiſsimus & guſtu gratiſsimus, cætera quævis purgantia & ſyrupos hujus ordinis, naturæ & qualitatis præſtantia & utilitate ſua facilè ſuperabit: ad hujus normam plures alios componere licebit.

Nota, quòd hujuſmodi aciditates admixtæ, juvent attractionem proprietatum & tincturarum rerum, quod pro ſingulari & maximo ſecreto habendum eſt. Sed ſi loco ſucci citrii aquam tuam acidulam reddideris cum liquore acidulo ſalis marini vel ſulphuris, aut vitrioli, præſtantior multò evadet ſyrupus.

Syrupus calendulæ.

Ut ſyrupus fiat calendulæ, ejus ſucci accipienda erit ℔ ß quem in B. M. per 3. vel 4. dies depurabit, ſeparando ſemper purum ab impuro, ſicuti ſuprà præcepimus. Huic ſucco ita præparato, adde ſacchari albiſsimi ℔ j. Decoque in ſyrupum in B. M. ut artis eſt.

Aut ſi eundem conficere velis per infuſionis modum, paradigmatis loco tibi præ-

ponas

ponas ſyrupum violatum, per infuſionem paratum : cujus deſcriptio ſuprà habetur.

Mirari hîc ſubit, quod cum hujus floris, qui elegans admodum & prorſus ſolaris exiſtit, tanta ſit excellentia & præſtantia, ut etiam vel in media hyeme, qua cæteri languentes, & emorrui jacent, vigeat & floreſcat, quod utique ſignum eſt inſignis virtutis balſamicæ (qua præ cæteris abundat, & cujus favore à temporum injuria præſervatur) & hinc etiam magna virium poteſtate non poſsit non excellere : mirari, inquam, ſubit, quod antiqui eum, in uſum medicum vocare, neq; ex eo ſyrupos, conſervas & ſimilia remedia componere nõ dignati fuerint, quod tamen in aliis quamplurimis floribus qui non ſunt tanti momenti, factitatum cõſtat. Hujus floris notitia nihilominus tamen ſeſe prodidit, veluti alibi monuimus, per inſignem ſuam efficaciam & vim in corroborandis facultatibus, animali ſcilicet & vitali, & propter vim quandam ſpecificam, qua paralyſibus prodeſt, & contracturis, non ſecus ac inter gemmas Hyacinthus: quo etiam nomine ſyrupum noſtrum ad ejuſmodi affectus, æquè, vel etiam magis commendandum judicamus, quàm ſyrupum florum primulæ veris, qui tamen ſimili modo, ad enarratum uſum reformari poteſt;

Syrupi

Syrupi florum lavendulæ, flor. tiliæ arboris, & liliorum convall. juxta eandem methodum præparati, ſpecifica pellent poteſtate: prior adverſus apoplexiam, poſteriores duo ad omnis generis epilepſias.

Syrupus de Peto ſimplex noſtræ deſcriptionis.

℞ *Succi peti* ℔ iiij.
Hydrolmelitis ſimplicis ℔ j.
Oxymelitis ſimplicis ℥ iiij.

Omnibus ſimul mixtis in matracio vitreo capaci fiat digeſtio in B. M. per 2. vel 3. dies, intereà temporis craſsior ſedimenti portio in fundo vaſis apparebit: tunc per inclinationem, magna induſtria, ne turbida fiat materia, ſeparabis purum ab impuro, hoc eſt craſſum illud ſedimentum, à claro & pellucido liquore: quo iterum in nova digeſtione poſito, in cæteris progredieris, ut ſuprà; donec materia ab omni fæculentia depurata fuerit; adde poſteà ſacchari ℔ ij. & in ſyrupi conſiſtentiam decoque.

CAVTIO.

Succus peti opus habet perexquiſita & ingenioſa digeſtione, qua ſola veræ omnium rerum correctiones, dulcorationes, & contemperationes perficiuntur, ac omnes acres

acres, malignæ, & venenatæ qualitates ſecernuntur ac tolluntur. Cujus rei evidens habemus teſtimonium in helleboro, tithymalo, & eſula minori: ex quibus per hanc ſolam rationem, varia & ſaluberrima concinnantur remedia: hoc inſuper in peti ſucco manifeſtè evincitur, qui licèt potens ſit in provocando vomitu, & in corpore tam supernè, quàm infernè perturbando: digeſtionis tamen interventu in ſyrupum abit præſtantiſsimum adverſus omnes affectus aſthmaticos, in quibus pulmonum bronchi pituita craſſa ac viſcoſa adeò infarciuntur, ut intercepta reſpiratione ſuffocationis periculum immineat: in quo caſu ſyrupus hic, ritè præparatus & adminiſtratus, mira præſtat: Cerebrum inſuper à catarrhis ſive fluxionibus ſeroſis & frigidis liberat. *Vſus in pulmonum affectibus.*

Doſis ejus eſt dimidium cochleare tantùm, ubi tamen à principio ſumma opus eſt circumſpectione: poſtea verò doſis augenda erit. Præterquam quòd pectus mirificè evacuat per ἀνακάθαρσιν, per inferiora quoq; potenter educit.

Syrupus de Peto compoſitus.

℞ *Succi peti ut ſuprà depurati* ℔ ij. ß.
Hydromelitis ſimplicis ℔ j.

In qui-

In quibus macera per duos tréſve dies ad ignem baln. Mar.

Hyſſopi
Polytrichi
Adianti
Flor. Tuſſilaginis
Stœchadis
Violarum
Bugloſſæ ana p. ij.
Sem. Bombacis
Urticæ
Cardui benedicti ana ʒ j.
Follicul. Senæ ʒ iij.
Agarici recent. trochiſcati ʒ j.
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana ʒ j.

Dein fortiter exprimantur, digerantur denuò ad perfectam fæcum depurationem in ℔ j. ß. colaturæ addi ſacchari ℔ j. ß. coquantur in ſyrupum.

Vſus ad eoſdem affectus. Ad anheloſos & aſthmaticos, alioſq; affectus omnes pulmonum, à frigidis & craſsis humoribus ſubortos, qui pulmonum bronchiis inhęrentes, vel tuſsim antiquã vel ipsã dyſpnœam pariunt, excellentiſsimum remedium. Dóſis ʒ j. ß. vel ʒ ij. ad ſummum.

Syrupus de ſucco hederæ terreſtris

℞ Succi

℞ *Succi hederæ terreſtris* ℔ ij. ß.

Digeratur & purificetur ad ignem baln. Mar. ut ſuprà: cui ſucco ita perfectè depurato adde

Sacchari roſati ℔ j.

Penidiorum ℥ iiij.

Coquantur in ſyrupum. Singulare præſidium ad phtoam ſeu ulcera pulmonum, de hoc utendum exhibe ex cochleari.

Syrupus de ſucco papaveris rhœadis.

℞ Succi papaveris rubei, quo menſe Iulij in campis ſegetes rubeſcere conſpiciuntur, ℔ iiij. digeratur & depuretur per ſe in B. M. ut ſuccus violarum ſuprà: additis poſteà duabus libris ſacchari, & tantundem penidiorum: in ſyrupum redigantur omnia.

Eundem quoque præparare licet (ſi libet) per infuſionem florum cum ipſorum propria aqua: quæ deinde æquis partibus ſacchari candi ac penidiorum in ſyrupum decoquantur.

Hic ſyrupus ſingulare præſidium eſt in omnibus thoracis inflammationibus, in peripnevmoniis, & ipſis etiam plevriſibus: detur ex cochleari aliquot vicibus, idq́; vel per ſe, vel cum aqua ſcabioſæ & cardui benedicti: & mirandos videbis effectus. *Vſus in pulmon. inflam. plevriſi, &c.*

Syrupi ſimplices ſuccorum ſcordii, & ſcorzioneræ ad eundem modum, ut ſuprà præpa- *Syr. Scordij ſcorzionere cordiales.*

præparati, ſunt cordiales,& ſuccurrunt peſtilentibus affectibus,lipothymiis, & omnis generis venenis.

Syrupus ſcordii compoſitus etiam admirandis eſt præditus virtutibus, & in hunc modum conficitur.

℞ *Succ.ſcordij depurati* ℔ iij.
Succi limonum depurati ℔ j.
Succi ſcorzioneræ ℔ ß.

In quibus macerentur

Rad. Angelicæ
Zedoariæ craſſiuſculè conquaſſatarum ana ℥ j.
Fol. Diptamni m. ß.
Cardui benedicti ℥ j.
Granorum alkermes ℥ ß.
Conſervæ florum
Bugloſſæ
Roſmarini &
Enulæ campanæ ana ʒ vj.
Cinnamomi ʒ j.
Croci ʒ ß.
Camphoræ ℈ j.

Omnibus in matracium inditis, fiat digeſtio in baln. Mar. fervido per 24. horas aut amplius: dein exprimantur, & cum albumine ovi clarificentur: At ut omnia meliùs depurentur, denuò in digeſtione poſita, eò uſque ſinantur, donec à materia, nullæ pla-

læ planè fæces amplius ſecerni advertantur. Huic ſucco ita depurato addatur ſaccharum ad pondus quartæ quintævé partis ad ſummum, & fiat ſyrupus: De quo detur unum atque alterum cochlear per ſe vel cum aqua ulmariæ, idq́ue ad præſervationem & curationem, contra omnis generis venenatos & peſtiferos affectus, ut ſuprà dictum.

Vſus in venenatis affectibus.

Sudorem modicè provocat, & pellit cuncta venena à corde, ejuſq́ue circùm vicinis partibus: hinc etiam confert morbillis & variolis infantium, epilepſiis, & aliis affectibus, quos maligna comitâtur qualitas. Singulos deceret pharmacopœos, in officinis ſuis paratum potiùs habere talem aliquem ſyrupum, quàm multos alios planè inutiles, & quorum ferè pleraque pars non facit, niſi ad ornatum externum & ad frivolam inanemq́ue pompam.

Syrup. flor. Hyperici & Centaur. minoris cōtra corruptionem ventricul.

Ad ſyrupos florum hyperici & centaurij minoris quod attinet, ijs nunquam carere deberent officinæ, ob ſummam ipſorum utilitatem & neceſsitatem: prior inſtar balſami omnibus reſiſtit corruptionibus ventriculi, aliorumque viſcerum: & ſingulare ſpecificumq́ue eſt medicamentum, contra vermes ſive lumbricos, & omnis generis affectus vermiculares: poſteriór febrium, ex bile ortarum, ferociam compeſcit, ac facil-

Vermes.

Febr. bil.

Obſtruct. limo negotio edomat, ac biliosum illum ſuccum benignè evacuat ac educit : hepar inſuper cæteraq; viſcera ab obſtructione liberat; & omnis generis icteritiæ conducit: hic ſyrupus in ſe continet proprium ſuum rhabarbarum, ita ut ejuſdem additione opus non habeat, ſicuti id neceſſariò requiritur in ſyrupo cichorii cum rhabarbaro. Centaurium enim ex quo componitur, nuncupatur etiam fel terræ & febrifuga. Deniq; eius præparatio ſive cum ſucco, ſive per infuſionem ſit inſtituenda, eodem ſe habet modo cum iis, de quibus ſuprà jam mentionem fecimus.

Syrupi florum camomillæ & ſambuci quorum etiam uſus infrequens & perrarus exsſtit, ſi per infuſionem præparentur (hi enim flores non multo abundant ſucco) optima ſunt anodyna ad omnis generis dolores conſopiendos, tam à flatibus, quàm aliunde profectos, tum in ventriculo, tum in imo ventre.

Syr. ebuli contra hydropem. Syrupi florum & ſeminum ebuli, per infuſionem præparati ſingularia ſunt auxilia in hydrope ad ſeroſos humores purgandos.

Syr. hederæ. Syrupus granorum hederæ, ſic præparatus, ad eoſdemmet uſus porrigatur. Doſis eſt tantùm unicum cochleare.

Syr. Fl. geniſtæ ſimpl. Syrupus florum geniſtæ ſimplex, quem concin-

conciñare licet, vel cum ſucco, vel per infuſionem, idq; juxta methodum ſuprà præſcriptam : præſtat ad ducendum humorem melancholicum, ad tollendam obſtructionem, & ad abolendam inflammationem & ſcirrhum, quibus malis aliàs lien infeſtari plerunque ſolet. *Lienis obſtruct.*

Compoſitus vires habet multò efficaciores ad educendum ſuccum atrabilarium, & ad obſtructiones ſcirrhoſosq; tumores lienis ſolvendos, componendi ejus ratio ea eſt, quæ ſequitur. *Syr genistæ compoſ. ad eadem efficacior.*

℞ *Succorum Flor. geniſtæ* ℔ iij.
Succ. Summitatum fraxini
Folior. Fumariæ ana ℔ j.

His adde

Hepaticæ
Ceterach. ana m. j.
Flor. Borrag.
Bugloſſæ
Violarum
Epithymi ana p. ij.
Sem. Fœniculi
Aniſi
Cardui benedicti ana ℥ vj.
Cinnamomi ℥ ij.

Macerentur ad ignem B. M. fervidum : dein fortiter exprimantur : in qua expreſ-

 ſione

ſione denuò adde, & macera ut priùs, per triduum ad eundemmet ignem Bal.

Polypodij querni contuſi ℥ j. ß.
Pulpæ tamarindorum ℥ iij.
Follicul. ſenæ ℥ iiij.

Tandem fortiter exprimantur, & cum ovi albumine clarificentur: addendo ſacchari albiſsimi ℔ ij. & ſyrupi de pomis redolentibus ſimplicis ℔ j. fiat ſyrupus, ut artis eſt, miræ virtutis ad enarratos uſus. Doſis ab ℥ j. ad ℥ ij. per ſe ex cochleari, vel cum áqua flor. geniſtæ.

Melanch. Hypochondr. Hic ſyrupus porrò ad melancholiam hypochondriacam, omnesque morbos ab humore ſalſo vel bile natos conducit, pſoram, impetiginem, ſerpiginem, itemq; malum mortuum curat.

Syr. Senelor. contra calculum. Syrupus ſenelorum ſive fructuum paliuri, tam ad præcautionem, quàm ad curationem calculi confert: renes purgat ab arenulis, & tartareis viſcoſisq; humoribus, qui per venas emulgentes eò tranſlati, genitricem calculi cauſam fovent: hic fructus ſaporis eſt dulcacidi, & coloris rubri: uterq; tam ſapor quàm color in eo abundè ſatis produnt ſpiritum vitriolatum, omni ſolidæ craſſæque ſubſtantiæ diſſolvendæ aptum: unde ſpecificum calculi remedium eſſe facilè colligitur.

Syru-

Syrupus ſenelorum ſimplex Quercetani.

℞ Aquæ ſenelorum, Autumno, ſive ſuæ maturitatis tempore deſtillatæ ℔ iiij. vel partem majorem, ſi velis majorem ejus quantitatem parare: ſin minus, quatuor illius libras, uti dictum, accipe: in quam aquam tamen prius infundere oportet acidulum liquorem vitrioli vel ſulphuris, ad gratam aciditatem ipſi conciliandam. Craſſus & materiatus aliquis cenſor, qui eiuſmodi æthereorum cœleſtiumque liquorum proprietates animo concipere neque poteſt, neque vult, nimis addictus cortici externo, interiориſque rerum medullæ minimè ſollicitus, acidulam reddat (modò velit) dictam aquam, ſuccis citrii & limoniorum, naturam vitrioli participantium: qui acidi liquores omnes, etiam inſignis ſunt efficaciæ, ad rerum tincturas extrahendas, quamvis hoc paucisſimis notum ſit. Huic ſucco juſta grataque aciditate perfuſo, addantur fructuum ſenelorum ℥ vj. & macerentur in B. M ferventi per biduum: aqua intereà temporis colorabitur, & tincturis virtutibusque ſenelorum imprægnabitur. Dein fortiter exprimantur omnia per linteum: in qua expreſsione denuò infundantur, ut anteà, eorundem fructuum ℥ vj. idque ter

 quatér-

quatérve reiterando. Et ita liquor erit rubicundus ac miris dotibus inſignitus, qui digeratur & depuretur in B.M. per 24. horas: dein per inclinationem ſeparetur purum ab impuro, ſicuti alibi jam ſatis declaratum eſt: materiæ depuratæ, viribusq; ſucci ſufficienter tinctæ & impregnatæ, adde ſaccharum albiſsimum ad pondus mediæ partis: dein decoquantur omnia in ſyrupum, qui efficax eſt contra calculum, ut ſuprà.

Calculus.

Circa huj⁹ ſyrupi ſenelorum deſcriptionem, hîc & aliam noſtræ deſcriptionis formulam addere placet, juxta quam ſi concinnatus fuerit, majori virium poteſtate, quàm prior ille, donabitur, tum ad præſervandum, tum ad curandum calculum. Præparationis ejus methodus talis eſt.

Syrupus Senelorum compoſ. Quercetani.

℞ *Dictæ aquæ ſenelorum, tincturis & proprietatibus proprij fructus jam impregnatæ, ut ſuprà* ℔ ij.
Succorum fructuum alkekengi & limonum ana ℔ ß.
Sem. Fœniculi dulcis
Saxifragiæ
Raphani
Bardanæ ana ℥ j.
Milij ſolis ℥ ij.

Cinna-

Cinnamomi ℥ ß.

Digerantur omnia in B. M. ferventi per biduum aut triduũ, dein clarificentur, tandemq́; cum ſacchari ſuff. q. decoquantur in ſyrupum. Doſis ab ℥ j. ad ℥ ij. tam ad præſervationem, quàm attritionem & expulſionem calculi plurimùm valet.

Syrupi de ſucco alkymillæ, de ſucco plantaginis, & ſaniculæ, juxta ſupradictam methodum parati, curant omnia ulcera interna, præcipueq́ue in renibus & veſica.

Denique ſyrupi de ſucco mercurialis, & rad. bryoniæ, juxta eundem modum, ut ſuprà, concinnati, digeſti, & perfectè depurati, & decocti cum debita quantitate mellis vel ſacchari, purgant & mundificant matricem, malignis tetrisq́; impuritatib⁹ ſcatentem, fluoriq́; muliebri proſunt.

Syrupus helleboratus minor Quercetani.

℞ *Fibrarum hellebori nigri ſelectiſſimi* ℥ x.
Agarici rec. trochiſcati ℥ ij.
Follicul. ſenæ mundatorum ℥ iij.
Turbith
Hermodactylorum ana ℥ j.
Aniſi
Fœniculi
Cort. citrij ana ℥ ß.

Caryophyllorum
Macis
Cinnamomi ana ℥ ij.

Macerentur in ſuf. q. & æquis partibus oxymelitis ſimpl. vini malvatici & aquarum meliſſæ ac fumariæ, vaſe vitreo optimè clauſo in B. M. moderatè calido per quatriduum: tandem aucto calore fiat levis ebullitio & expreſsio: omnia denuò macerentur ad idemmet Bal. Mar. tepidum per biduum ad majorem coctionem & fæcum depurationem: huic depuratæ & clarificatæ materiæ adde ſyrupi de pomis redolentibus ſolutivi, & ſyrupi de ſucco roſ. pallid. ſacchari roſati & violati ana ℥ iiij. ut fiat ſyrupus lentè omnia coagulando.

Omnibus morbis à materia tartarea, craſſa, ac tenace, à phlegmate, aduſta bile aut melancholia dependentibus, in capite, thorace, ventriculo, hepate, liene, utero, ipſisq; articulis, mirum in modum confert.

Syrupus helleboratus major Quercetani.

℞ *Rad. Hellebori nigri, veri & electi* ℥ j. ß.
Polypodij querc.
Sem. Carthami ana ℥ ij.
Viſci querni
Corall. ana ℥ j.

Turbith

Turbith gummoſi
Agarici trochiſcati
Aſari ana ʒ vj.
Sem. Pæoniæ
Aniſi
Citrij
Cardui bened.
Acetoſæ ana ℥ ß.
Diptamni Cretenſis
Flor. Tiliæ arboris
Calendulæ
Centaurij minoris
Hyperici ana p. ij.
Flor. Violarum
Bugloſſæ
Nymphea ana p. j. ß.

Macerentur in ſuff. q. oxymelitis ſcillitici, & aquæ fumariæ, idque in vaſe vitreo optimè clauſo, ad ignem Baln. Mar. per duos dies ad minimum, dein fortiter exprimantur & clarificentur. In ℔ ij. hujus colaturæ macera deinceps, & digere ad eundemmet ignem Baln. per 4. dies

Rad. Hellebori nigri veri & electi ℥ j.
Follicul. ſenæ ℥ iij.
Macis
Garyophyllorum
Cinnamomi ana ʒ j.

 Denuò

Denuò fortiter exprimantur, & per unum aut alterum diem in eodemmet Baln. Mar. quàm optimè purificentur, ut artis eſt, ſemel aut bis in die ad minimum fæces, quas in fundo vitri ſubſidere percipies, rejiciendo, & quod purius eſt, denuò purificando, idq́; reiterando, donec materia nullas amplius fæces deponat ad fundum vaſis. His peractis adde ſacchari viol. q. ſ. & copuantur in ſyrupum, addendo ſub finem coctionis rhabarbari ſeorſim in ſucco roſ. pallidarum macerati & expreſsi ℥ j. ß. miſce, fiat ſyrupus mediocriter coctus. Doſis eſto ℥ j. vel. ℥ ij. Per ſe exhibeatur, vel cum aqua lilij convall. ſemper addendo potioni guttulas aliquot ſpiritus vitrioli ex arte præparati. Atq; is unus eſt ſyruporum noſtrorum purgantium antepilepticorum, cujus omnibus æquè, ſive ii ſint infantes aut fœminæ, ſive juvenes aut ſenes, obœſi aut macri, ſive cujuſvis temperamenti homines, tutus eſt uſus, eam doſin exhibendo, quæ pro cujuſvis ægrotantis debili aut robuſta natura ſatis eſſe poſsit. Idemmet auxilium apoplexiis, paralyſi, & melancholiæ, aliiſq́ue id genus morbis, validas etiam, fixaſq́; radices habentibus, ſummè conducit.

Syrupus cinnamomi ex propria aqua.

℞ Cinna-

℞ Cinnamomi craſſo modo contuſi ℥ iij. vel iiij. injiciatur in alembicum, ſuperaſfundendo aquæ fontanæ q. ſuff. & maceretur in loco frigido per biduum vel triduũ, dein deſtilletur. Hujus aquæ deſtillatæ accipe ℔ j.

Sacchari ℔ ß.

Et coque in conſiſtentiam ſyrupi, qui totum cinnamomi odorem & saporẽ referet.

Ad hunc modum fieri poſſunt ſyrupi ex qualibet aromatum ſpecie, ex omnibus ſeminibus, herbis & florib⁹ calefaciendi proprietate præditis, uti ſuprà in capite de Aquis jam dictum eſt.

Syrupus ſimplex cinnamomi cum vino.

℞ Cinnamomi craſſo modo contuſi ℥ iiij. maceretur in vini malvatici ℔ ij. per triduum, idque in vaſe vitreo ad lentum ignis colorem: coletur, colaturæ adde ſacchari ℔ j. ß. lentè omnia coquantur, & fiat ſyrupus ſecundùm artem. Si vinum malvaticum fortè deſideretur, ejus loco vinum album optimum ſubſtituendum erit. Hic ſyrupus ob ſaporis ſuavitatem; ac utilitatem præſtat cunctis aquis cinnamomi, quæ cordi ſunt appropriatæ, multisque aliis affectibus congruæ. *Confert cordiale.*

Syrupus nucis moſchatæ confert ventriculo.

Syrupus

Syrupus piperis quartanis prodeſt ſebribus.
Syrupus garyophyllorum conducit ad lipothymiam, cordis deliquia, & affectus lethargicos.

Ad tormina ventris & colicam paſsionem fiat ſyrupus aniſi ſimplex in hunc modum:

Syrupus aniſi ſimplex cum vino.

℞ Aniſi conquaſſati ℥ iiij. maceretur in vini albi generoſi ℔ ij. per tres dies, coletur: colaturæ adde ſacchari ℔ j. & coque in ſyrupum.

Syrupus fœniculi eâdem via præparatus, guſtu gratus eſt: ventos & flatus in corpore quoſcunque diſcutit, ac viſum inſuper mirificè acuit.

Syr. ex ſeminibus. Sic concinnari poterunt ſyrupi ex aliis ſeminibus, veluti ex ſemine pœoniæ contra epilepſiam: ex baccis lauri & juniperi contra flatus & calculum. Eodem planè modo concinnabis ſyrupos rad. angelicæ, zedoariæ, hyſſopi, thymi, & florum calidorum ad varios affectus.

Syrupus florum roſmarini ſimplex cum vino.

℞ Florum roſmarini ℥ ij. vini & ſacchari dictam quantitatem: & ſequere in cæteris me-

ris methodum modò præſcriptam, & fiat ſyrupus.

Parabuntur etiam ſyrupi & julepi cum vinis medicatis, multis ægretudinibus aptis: exempli cauſa: *Syr. ex vinis medicatis.*

℞ Vini abſinthiaci ℥ ij. huic adde ſacchari ℔ j. ß. & fac ſyrupum vel julepum, decoquendo in B. M. ut de cæteris dictum eſt. Ea methodo confici poterunt diverſi generis ſyrupi, qui iiſdem affectibus, quibus vina, unde componuntur, accommodabuntur. Quinetiam cum vinis purgantibus, addita juſta ſacchari quantitate, ut ſuprà, concinnabuntur varii ſyrupi purgantes.

Arnoldus de villa nova, quemadmodum id alibi quoq; monuimus, ſolebat julepi ſive ſyr. quoddam genus conficere cum ſolo vino albo, eoque omnium optimo & generoſiſsimo, quod offerebat ad recreandos & roborandos ſpiritus: idem quoq; congruum eſt imbecillo ſtomacho, cruditatibus, & flatibus, quibus malis ſenectus plerunque obnoxia eſſe ſolet. Si addas pauca aromata præſtantius evadet. *Syr. ex ſolo vino generoſo [illegible] vino albo.*

Componuntur etiam ſyrupi purgantes cum vinis & aquis ſimul: quorum deſcriptiones in practica Ioannis Stockeri habentur. Quod ſyruporum genus haud improbo, imò

bo, imò felici cum ſucceſſu ijſdem ſæpenumerò uti ſoleo. Vinum enim non tantùm guſtum amabilem iis conciliat & jucundum, ſed efficaciam etiam illorum præſtantiorem reddit, ac præter corroborandi facultatem, qua excellit, idem quoque vehiculi muniis perfungitur, cujus operâ ipſi ſyrupi promptiùs ad venas transferuntur, & ita ipſorum actiones atque operationes accelerantur.

Syrupus ex aquis & vinis ſimul.

℞ *Aquæ communis (vel cujusvis alterius, pomorum redolentium, fumiterræ, bugloſſæ, cichorij, &c.)*
vini generoſi albi ana ℔ ij.

Bulliant ſimul ad ignem lentiſsimum, quò meliùs deſpumari queant: Peracta deſpumatione perfecta, adde ℔ j. mellis optimi Narbonenſis vel Hiſpanici granulati, & adhuc ſemel decoque omnia & deſpuma uſque ad perfectam depurationem, & medietatis conſumptionem. Huic hydromeliti vinoſo ita præparato, & in phialam vitream capacem indito, adde

Follicul. ſenæ mundatorum ℥ iiij.
Turbith gummoſi
Hermodactylorum ana ℥ j. ß.
Cort. raſ. ligni guajaci ℥ j.

Cinna-

Cinnamomi ℥ ß.
Garyophyll.
Sem. Aniſi ana ℥ ij.

Vas occluſum, nec ad ſummum repletum, quo materiæ commovendæ ſpatium locusq; maneat, ſtet in hypocauſto aut tepido quodam loco, & intra biduum vel triduum materia bullire incipiet, & ſua ſponte decoquetur. Ceſſante ebullitione, quod die ſexto vel octavó pòſt accidere ſolet, omnia trajiciantur per manicam Hippocratis, & reſerventur. Detur ad ℥ ij. vel tres. Hoc ſyrupi genus, guſtu haud injucundum eſt: utilitas quoque ejus tanta exiſtit, ut mira præſtet in omnibus morbis chronicis, quorum cauſæ in profundo validiùs inhærent, quales ſunt febres quartanæ, cachexiæ, paralyſes, & lues venerea nondum inveterata.

Sed hujuſmodi medicaminum uſus, ſervata ſemper prædicta doſi, ad decimum quintum, vel vigeſimum uſque diem continuandus erit. Nam, ut & alibi diximus, ejuſmodi morbi ſolent hac via, & continuo horum remediorum uſu, tandem ſubigi, & funditus extirpari.

Eſt & adhuc alia methodus, ex iiſdem aromatibus & ſeminibus, calida qualitate exuperantibus, ſyrupos conficiendi, qui affectibus à cauſa frigida enatis, & ubi illicò,

ſive

ſive morbi alicujus, ſive ætatis ut in ſenectute, ratione languentium & collapſorum ſpirituum corroboratione & inſtauratione opus eſt, conducunt. Exempli gratiâ hîc unam atque alteram tantùm eorum, tam ſimplicium quàm compoſitorum, parandorum formulam præſcribemus non minus facilem quàm utilem.

Syrupus ſimplex cinnamomi, alio modo paratus cum aqua vitæ.

℞ Cinnamomi (aut alterius aromatis cujuſdam prout tibi viſum fuerit) ℥ ij. vel tres, vel plus minus pro quantitatis conficiendæ ratione: craſſo modo contuſum, indatur in matracium capax aut in ſimile aliquod vitrum aptum, ſuperaffundendo ſpiritum vini fortiſsimum, ut materia tres vel quatuor digitos ſuperemineat: vaſe optimè clauſo, macerentur omnia per triduum aut quatriduum in loco frigido, ne ſpiritus vini exhalet: & intereà temporis aqua dotes atque virtutes cinnamomi extrahet, ijſque tingetur & imprægnabitur: tunc id, quod tinctum & clarefactum fuerit, effunde: & unciis octo liquoris adde tres vel quatuor uncias ſacchari candi pulverizati: dein ſubjecto igne, ſaccharum in liquore illo diſſolvatur: & accenſa charta ignis tranſferatur

& ad-

& admoveatur ſpiritui vini ſive aquæ vitæ, quæ ſi fuerit bona,& ab omni phlegmate ſeparata, ſicut optima ejus conditio poſtulat, in momento flammam concipiet : omnia interim continuò agitentur longiori ſpatula, donec aqua vitæ exuſtione illa tota conſumpta fuerit, & ſyrupus in fundo remaneat : cujus utique guſtus gratiſsimus eſt : vireſq; ac proprietates ejus, adeò ſunt efficaces & præſtantes, ut vel optimas cinnamomi aquas, multis poſt ſe ſtadiis relinquat. Si ejus vires fortiores reddere velis : aqua vitæ paulò antè,quàm tota exuratur, ſuffocanda erit patina argentea : vel evaporatio fieri poterit orbe aut quadra argentea, & intercluſo aëre, aqua vitæ in momento ſuffocabitur : & ita multò fortior erit ſyrupus, ſaporemque cinnamomi redolebit.

Sufficit pro doſi ſemicochleare in omni cordis deliquio, lipothymia, imbecillitatibus,cruditatibus & flatibus ventriculi,quos hujuſmodi remedium illicò reſtituit. Hoc medicamentum ſingulare quoque eſt ad accelerandum partum in gravidis mulieribus : ſi ex ſimplici hoc ſyrupo , compoſitum , & ad certum morbum ut ad epilepſiam expugnandam , aptum , reddere velis, cum dicto cinnamomo ſimul maceranda, adde ſemen pœoniæ,flores tiliæ arboris ex-

X ſicca-

ſiccatos, & ſimilia, procedendo in cæteris ut ſuprà. Dentur de hoc ſyrupo duo cochlearia infanti vel adultiori in inſultu epileptico, & mira præſtabuntur. Ad apoplexiam & paralyſim macerentur cum cinnamomo, garyophylla, flores roſmarini, ſalviæ,& calendulæ exſiccati,& procedatur,ut ſuprà. Ita conſequenter varii ſyrupi, ad varii generis affectus componi poterunt. Coronidis loco hîc adjiciemus adhuc unam formulam ſyrupi antepileptici juxta dictam methodum compoſiti, quem etiam in Tetrade noſtra, pag. 309. jam deſcripſimus.

Syrupus antepilepticus.

℞ *Rad. Pœoniæ*
Viſci querni ana ℥ ß.
Cinnamomi optimi ʒ vj.
Flor. Calendulæ
Liliÿ conval.
Tiliæ arboris
Lavendulæ ana p. j.
Roſ. rubr. p. ij.

Sicca autem & arida, non recentia, omnia iſta ſumantur: radix pœoniæ in fruſtula ſecetur: at reliqua ut ſe habent, citra conquaſſationem, in matracium ut vocant, juſtæ capacitatis injiciantur: quibus abundè ſatis, aquæ vitæ, ſalviæ, & juniperi (ſi haberi

beri poteſt, ut in Germania) ſuperfundantur. Quæ ſi deſiderentur, ſumatur aqua vitæ ex optimo vino prolecta, quæ quatuor digitos materiæ ſuperemineat. Vas verò optimè clauſum, ne quid expiret, in B. M. collocetur, aut radiis ſolaribus ad tres quatuórve dies exponatur, ubi aqua per levem inclinationem à fæcibus erit ſeparanda, ad cujus uncias decem, ſacchari candidi in pulverem redacti ℥ iij. vel iiij. adjiciendæ erunt, omniaque argenteo cochleari agitanda, ut ſolvatur ſaccharum in patina argentea, deinde ignis, ex incenſa charta, aquæ vitæ imponendus, ut ardeat, verſando ſeu commovendo ſemper materiam cochleari argenteo, tam diuque exuretur aqua, dum ſyrupus ſatis coctus, aut plus minúſve fortis videatur. Tum enim, cum tempus erit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadra aut orbe ſtanneo vel argenteo ſuffocatum. Atq; hic ſyrupus in modum Hermeticorum paratus, antepilepticus præſtantiſſimus futurus eſt, cujus, ſive in præcautionem ſive curationē morbi ſemicochlearis menſura exhibita ſatis futura eſt. Ad idem prodeſt maceratio florum calendulæ, lavendulę, lilii cōvall. in hydromelite malvatico noſtro per menſem facta, cujus macerationis exhibentur ℥ j. vel ℥ ij. pro doſi manè.

Ad hujus tractatuli de ſyrupis noſtris reformatis, concluſionem, oblivione nullo modo præterire poſſum ſyrupos de corallis & gemmis, quorum inventionem mihi jure vendico, egoque primus expertus ſum illorum inſignes & admirandos effectus, quos nunc publicæ utilitatis ac emolumenti cauſa, hîc deſcribere placet: quò & alij, ſi quid habeant rari & præclari, meo exemplo incitati, id in medium abducant, ſemperque publicum bonum privatis commodis præferant.

Syrupus de corallis Quercet.

Oportet perfectæ ſuæ maturitatis tempore exprimere, filtrare, & depurare perquam accuratiſsimè ſuccum berberis aut limonum: nam acetoſi ejuſmodi, & acidi ſucci, quò perfectius fuerint depurati, & à craſſa ſua terrea ſubſtantia, qua ſcatent, exquiſitius ſegregati, eò aptiores erunt & efficaciores ad diſſolvendum corallium craſſo modo pulverizatum: ex cujus genere ad hunc ſyrupum conficiendum ſeligas, omnium rubicundiſsimum & elegantiſsimum: Hoc injiciatur in matracium vitreum & idoneum, affundatur aliquis prædictorum ſuccorum optimè depuratorum, ut materiam quatuor digitos aut paulò plus

ſuper-

ſupernatet: collum ſubere vel cera Hiſpanica occludatur: & in balneum vaporoſum fervidum collocetur, hoc eſt, matracium aquam non attingat, ſed vapores ex aqua bulliente aſcendentes circumquaque illud feriant, ubi neceſſe eſt, ut vas aquam continens ex omnibus partibus probè muniatur atque claudatur, ne vapores exhalent: minimus autem chymiſtarum novit, quid ſit balneum vaporoſum: quod hîc ſeorſim in gratiam eorum, qui in hoc negotio tyrones ſunt, explicare volui. Hujus balnei calore, qui dies noctesq́ue per triduum integrum continuabitur, totum corallium in illo liquore ferè diſſolutum apparebit, idq́; colore ſubrubro & ſapore dulci: Effunde per inclinationem, quicquid diſſolutũ fuerit, fæcibus, ſi ita videbitur novum ſuccum depuratum rurſus affundendo, & in cæteris procedatur ut ſupra.

Ad ℔ j. dicti ſuccci, corallinæ eſſentia optimè imprægnati, ſufficiet ſacchari candi uncias ſex adjicere & ad ſyrupi conſiſtentiam decoquere, in ipſo quidem Baln. vaporoſo, non tamen clauſo, ſed aperto: & vaſis loco accipere oportet alembicum aut ſimile vas, cujus collum & orificium ſit ſatis amplum.

Artificio & dexteritate ſingulari opus

eſt, ad ejuſmodi ſyrupos ritè conficiendos, ne corall.eſſentia à ſuccis illis ſeparetur,qua in re vigilantia & experientia ſumma requiritur: nec mirum videri debet, ſi quis prima vice forſan à ſcopo aberraverit. Ob quā cauſam velim, ut quilibet hîc præmonitus ſciat, me quidem pro viribus fusè & perſpicuè ſatis in ſcriptis meis propoſuiſſe omnis generis operandi methodos & vias, ſed iis tamen omnibus ocularem demonſtrationem longè præſtare. Eſt quidam Lutetiæ Pariſiorum juvenis & peritus pharmacopœus (Lardier dictus) qui ab informatione noſtra manuali, verum hujuſce ſyrupi conficiendi modum aſſecutus eſt: apud hunc proſtant ejuſmodi ſyrupi corallorum omnium diligentiſsimè & accuratiſsimè præparati.

Hic ſyrupus præditus eſt miris proprietatibus ad inſtaurationem facultatum naturalium, & omnium affectuum ab hepatis vitio & imbecillitate ſcaturientium: Confert prætereà omnibus fluxionibus hepaticis, dyſentericis & lientericis. Hoc ipſo, tanquam præcipuo (poſt Deum) auxilio, illuſtriſsima Domina & Duciſſa de Seulli, à fluxu hepatico inveterato,quiq; incurabilis judicabatur, intra paucos dies planè liberata fuit. Eoſdem remedii hujus effectus jam antè

antè expertus fueram in quadam nobiliſsima virgine Domini Garrot in ſupremo ſenatu Pariſ. Conſiliarii filia, eidem fluxui hepatico ſubjecta, quæ à medicis ſuis relicta, vitam tenui adhuc filo pendentem trahebat, cum ipſam curandam ſuſciperem: cujus rei ipſamet adhuc in vita ſuperſtes unà cum patre teſtimonium ferre poteſt: Eodem modo plures alii à nobis curati ſunt, inter quos eſt reginæ noſtræ ephippiarius nomine Philipp. le guagneur, qui ultra octo menſes dyſenteria laboraverat, nec ullis aliis remediis levari poterat, is tamen hoc ipſo præſidio, nec non quibuſdam aliis convenientibus adhibitis, intrà triũ ſeptimanarũ ſpatium, integrã recuperavit ſanitatem.

Loco ſuccorum diſſolventium, berberorum & limoniorum, uti quis poterit liquoribus acidis deſtillatis juniperi aut guajaci, efficaciſsima pretioſorum lapidum diſſolvendorum poteſtate inſignitis. Chymici non vererentur illorum loco uti aceto ſuo montano, exquiſitiſsimè & dexterrimè depurato.

Ad eundem modum paratur ſyrupus perlarum, qui præſtantiſsimum eſt remedium in omni cordis deliquio: conducit antereà proprietate ſua ſpecifica phthiſicis & emaciatis.

Quemadmodum etiam ſyrupi de hyacintho, ſmaragdo, & ſaphyro in genere conferunt ad inſtaurandos ſpiritus naturales, vitales & animales: in ſpecie verò primus opportunus eſt contracturis & convulſioni, ſecundus prodeſt epilepſiis: tertius verò opitulatur omnis generis affectionibus melancholicis & atrabilariis. Et hactenus de ſyrupis: pergamus ad purgantia.

DE PVRGANTIBVS.

Cap. XIII.

Purgantia duplicia Lib.5.c.20 ſimpl.

HACTENUS, ordine deſcriptiones & compoſitiones aquarum, decoctionum, vinorum, oxymelitum, hydromelitum, & ſyruporum propoſuimus, quibus ſi purgantia quædam interdum obiter admiſcuerimus, in eo methodum aliorum ſecuti videbimur, qui decoctis & ſyrupis, ſeorſim alterationi & præparationi deſtinatis, ſæpenumerò etiam ea adjungunt, quæ propriè vacuationi, quæ poſt humorum demùm præparationem inſtituenda eſt, inſerviunt: ſicut docet Gal. comment. 14. aphoriſ. libr. 1.

Hæc igitur vacuatio fit medicamentis purgantibus, quæ juxta eundem Gal. duplicis ſunt naturæ: alia in genere dicta purgantia, quæ promiſcuè tantùm ac ſine delectu

lectu hominis excrementa educunt: alia verò propriè ſic dicta & κατ' ἐξοχὴν à certà quadam facultate ſive proprietate, aut à totius ſubſtantiæ, ut volunt, ſimilitudine, vim & efficaciam habent trahendi & vacuandi humores, quorum alia ducunt pituitoſos, alia bilioſos, alia verò melancholicos & aduſtos ſuccos, vel per vomitum, vel per ſeceſſum, idque vel blandè, aut vehementer, aut mediocriter.

Vnde enarrata medicamenta in tres claſſes dividuntur.

1. In benigna ſeu moderata: ut ſunt
   Caſſia
   Manna
   Succus prunorum dulcium
   Syrupus violarum
   Serum lactis & ſimilia

Quæ remedia ſunt alimentoſa, hoc eſt, quæ facilè in alimentum commutantur: ab his tanquam levioribus Galenus, & alii ejus imitatores, omnem morborum curationem inchoandam ſtatuunt.

2. In mediocria, qualia ſunt:
   Rhabarbarum
   Agaricus
   Sena

Aloë
Turbith
Hermodactylus
Polypodium
Myrobolani

3. In violenta: ut ſunt

Colocynthis
Scammonium
Elaterium
Peplium
Helleborus
Thymælea
Chamælea
Thapſia
Cataputia, & aliæ tithymali ſpecies.

Ex cunctis enarratis ſimplicibus, diverſis corporis humani humoribus purgandis, idoneis, parantur medicamenta compoſita, quæ purgant vel bilem vel pituitam, vel melancholiam, vel craſſos, ac viſcoſos, & aqueos, ſive ſeroſos humores; modò unum, modò binos ſeorſim, modò omnes ſimul: ob quam cauſam talia remedia nuncupantur cholagoga, phlegmagoga, & hydragoga.

Formæ purgantium diverſæ. Differunt & eadem remedia ratione conſiſtentiæ: ubi alia mediocritatem inter molle & durum obtinent, & dicuntur electuaria liquida; alia ſunt ſolidæ conſiſtentiæ & ſiccæ: ex

cæ: ex quibus rurſus triplicia efformantur genera, electuaria videlicet ſolida, pulveres & pilulæ, ita à figura ſua rotunda, quaſi parvæ pilæ dictæ: quas Græci à ſumendi modo καταπότια appellant:

Hæ ſunt præcipuæ omnium illorum purgantium compoſitorum formæ, de quibus impoſterum ſermo nobis futurus eſt: utpotè de materia, quæ in pharmacia imprimis neceſſaria eſt, ac reformatione ſummè opus habet: ubi quidem largam illam & communem viam, quantum fieri poteſt, ſequemur: quod ſi verò in aliam fortè flexerimus, qua & citiùs, & directiùs, & faciliùs & majori cum emolumento, inſtituti noſtri finem adepti fuerimus, id publici ſolummodò boni provehendi cauſa (hic enim eſt finis noſter, hic ſcopus, hæc intentio ſola) fieri, conſtanter aſſeveramus.

Ut igitur ordinem noſtrum ſequamur: inter purgantia primum aſsignabimus locum electuariis mollibus & liquidis, eaque hîc, quæ maximè in uſu eſſe ſolent, deſcribemus, quorum alia humoribus acribus & bilioſis, alia pituitoſis, alia melancholicis vacuandis magis conveniunt.

Remedia lenientia, bilemq́; purgantia.

Leniti-

Lenitiva Cholagoga:
- *Caſſia extracta ſimplex & compoſita.*
- *Diaprunum lenitivum ſeu diadamaſcenum Nicolai.*
- *Antidotus catholica Nicol. præpoſiti.*
- *Electuarium diaſcebeſten Montagnagnæ.*
- *Electuarium lenitivum cum manna Nicol. Alexand.*

Hæc ſunt purgantia illa eccoprotica, ut vocant, ad primam corporis regionem purgandam apta: ab omnibus authoribus inter maximè benigna recenſentur, ut quæ humores humectando & leniendo clementer educant: præſcribuntur etiam in febribus calidioribus, bilioſis & ardentibus, quas comitari ſolet ſitis intolerabilis, ubi humectatio uberior, minor autem rariorq; calefactio requiritur.

Vera cholagoga.
- *Diaprunum ſolitivum Nicolai.*
- *Electuarium de ſucco roſ. Nicolai.*
- *Electuarium roſ. Meſuæ, & Montagnagnæ.*
- *Elect. de pſyll. Meſ.*

Diaprun. Solutio. Diaprunum ſolutivum, quod paratur ex ſolo lenitivo addendo ſcammonium præparatum, hoc eſt, in trochiſcos cum ſucco

citonio-

citoniorum, cortice myrobalanorum citrinorum & maſtiche redactum, ſingulare eſt remedium ad omnes affectus ex bile productos. Quidam tamen in febribus tertianis ejus uſum reformidant, propter ſcammonii nimiam & excedentem calefactionem. Sed docebimus infrà ſcammonii præparationem talem, qua ipſius calor immoderatus contemperabitur: nec non deſcriptionem quandam diapruni ſolutivi, quod ſic præparatum, erit ſummo uſui, & in omnibus febribus bilioſis & ardentib⁹ commodè & innoxiè exhiberi poterit.

Præparatio vulgaris ſcammonii.

Elect. de ſucco roſarum Nicol.

Electuarium è ſucco roſarum Nicolai ad omnes affectus à bile flava aut bilioſis ichoribus redundantibus ſubortos conducit: idcirco tertianæ, ſimplici & duplici: febribus quoque aliis ardentibus, maliſque à bile caloreque ſubortis confert. Eſt etiam magis refrigerans & exſiccans, quàm diaprunum laxativum, unde major quoque ineſt ei laxiorum viſcerum adſtrictio & roboratio, ſicque ad omnes morbos à calida fluxione excitatos magis confert, ut in podagra, chiragra, & doloribus articulorum à bilioſis & feroſis ichoribus ſubortis: ſimul enim & ſemel vitioſos illos ſuccos detrahit, fluxionem deprimit, & adſtringendo membra roborat.

Electua-

Elect. roſ. Meſu. Electuarium roſatum Meſuæ, ijſdemmet affectibus, quibus Nicolai, confert: illud tamen facilius & cum minori moleſtia purgat, minuſque corpus conturbat, quàm hoc.

El. de pſyll. Meſu. Electuarium de pſyllio Meſ. bilem tum flavam, tum vitellinam evacuat: febribus igitur omnibus ab utraque bile ſuſcitatis tum ardentibus, tum diuturnis, & curatu difficilibus, quæque tandem ægros ad hydropem perducere ſolent, ſummoperè conferre creditur: morbo quin etiam regio & jecori ſupra modum calefacto, ut & vertigini & doloribus capitis à bilioſis evaporationibus procreatis, ſummoperè confert.

Elect. de pſyllio Montagn. Electuarium de pſyllio Montagnanæ vires in curandis bilioſis affectibus, electuarii de pſyllio Meſuæ æmulatur: ſed ſatis potens eſt medicamentum ad humores permixtos & varios evacuandos, præſertim pituitam craſſam cum bile permixtam: idcircò tertianis nothis & morbis hujuſmodi, qui ex humoribus mixtis fiunt, prodeſt.

Humores craſſos viſcidos & pituitoſos purgantia, ſunt:

Phleg-

Phlegmagoga.
- *Diaphœnicum Meſuæ.*
- *Diacarthamũ Arnold. de vill. nova.*
- *Diaturb. maj⁹ Petri de Tuſſignagno.*
- *Benedicta laxativa Nicolai.*
- *Electuarium indum majus Meſ.*
- *Hiera picra Gal. cum agarico.*
- *Hiera Paccij*

Diaphœnicum viſcidam craſſamq́; pituitam, eamq́; à remotioribus etiam partibus trahit. Febribus compoſitis & diuturnis, in quibus multi craſsi ac viſcidi humores permixti ſunt auxiliatur: doloribus ventriculi à cruditatibus ſubortis, itemq́; colicis cruciatibus, & aliis affectibus ex crudo humore generatis, mirificè confert. *Diaphæn.*

Diacarthamum Arnoldi iiſdemmet affectibus ex viſcida & craſſa cauſa procreatis prodeſſe judicatur, ut quotidianis febribus, paralyſi, &c. *Diacarth.*

Diaturbith majus Petri de Tuſsignagno, ejus deſcriptio reperitur in diſpenſatorio Valerii Cordi, craſſos aut pituitoſos humores attenuat, digerit, ſimulq́ue deturbat & evacuat. *Diaturb.*

Benedicta laxativa Nicolai humores pituitoſos ſeu in articulos decumbẽtes, ſeu in renibus & veſica contentos, mirificè & per os ſumpta, & per clyſteres injecta, elicit & evacuat. *Bened. Laxat.*

Electua-

Indum majus. Electuarium Indum majus excrementa cruda, pituitoſa, putrida & corrupta à ventriculo, hepate, aliiſq; partibus nutritioni famulantibus educit: idcircò lue venerea laborantibus prodeſt, ut & cachexiis, inflammationibuſq; ventriculi & colicis doloribus: nam ut pituitoſa & cruda excrementa purgat, ſimul etiam flatus diſſolvit & diſcutit.

Hiera picra Gal. Hiera picra Gal. cum agarico, ventriculum corroborat eumque à mucilaginoſis impuritatibus ipſius tunicis adhærentibus liberat & repurgat, & flatus ipſos diſcutit.

Hiera Pachij. Scribonius Largus de hiera Pacchii, ut Diætetico noſtro jam ſcripſimus, miranda prædicat: hancque compoſitionem propter ejus vires & efficaciam ad infinitos & deploratos morbos curandos ſummis laudibus in cœlum effert. Ad omnes enim ſpaſmos nervorumque tenſiones, ad ſpinæ lumborumque dolores, ad vertiginem, epilepſiam, paralyſim, ad diuturnos capitis dolores, incubum, & ſubitas omnes præfocationes mirificè convenit.

Melancholicum denique ſuccum trahentia ſunt.

Melana-

Melanagoga { *Confectio major & minor Hamec Meſu.* / *Diaſena Nicolai.* / *Triphæra Perſica Alexandri.* }

Confectio Hamec eſt febribus autumnalibus curandis, quartanis præſertim atque omnibus aliis morbis, ex tartareis, craſsis, ſalſis, retorridis & melancholicis humoribus ſubortis optimum remedium: elephantiaſi, cancro, impetigini, ſcabiei, in ſumma, omni fœditati cutis à ſalſis & aduſtis humoribus procreatæ, mirificè ſuccurrit. *Confect. Hamec.*

Diaſena melancholiâ, maniâ, quartanâ vexatis: lienoſis etiam & melancholicis omnibus affectibus auxiliatur. *Diaſena.*

Triphæra Perſica confert febribus ardentibus, hepatis & ventriculi inflammationibus, ictericis & omnibus affectibus ex atra bile factis medetur: ſitim quoque mitigat, morboſq; aduſtos fieri prohibet. *Triphæra Perſica.*

Hæc ſunt præcipua illa electuaria purgantia in forma opiatæ, vel mediæ inter durum & melle conſiſtentiæ, quæ in communi ferè uſu ſunt, & quibus Officinæ ad uſum neceſſarium inſtructæ eſſe debent. Inter quæ, nonnulla in formam ſolidam & in tabellas rediguntur, ut commodè ſumi poſſint, & guſtui gratiores fiant. Diaphœnicum hoc modo in formam ſolidam redigi-

tur, quemadmodum & electuarium è ſucco roſarum, diacarthamum, diaturbith, & ſpecies illorum, mellis loco cum ſufficienti quantitate ſacchari priùs diſſoluti, miſcentur, & in electuaria ſolida juxta artem coquuntur.

Deſcriptiones & formulas horum remediorum de induſtria hîc prætereo: ſiquidem eas videre licet in ipſis authoribus quos citavimus, nec non in omnibus pharmacopœorum antidotariis ac diſpenſatoriis, tàm veterum, quàm recentium: ſupervacaneum enim foret, toties eandem repetere cantilenam, crambemq; toties coctam reponere.

Multò verò minus in iiſdem enarratis compoſitionibus, vel unicam immutare literam conabor, ne fortè audaciæ & temeritatis arguendus videar, quaſi ille ſim ego, qui tam præſtantiſsimorum virorum, noſtrorum majorum ac patrum, placitis & ſcriptis doctiſsimis, communi antiquitatis conſenſu receptis & approbatis, ut bonis & utilibus, longaq; experientiâ hactenus ſtabilitis, meæ conſcius tenuitatis auſim refragari & contradicere. Nos nihilominus ut humiles pumiliones Gigantum humeris inſidentes, & eorundem ope, ad altiorem locum evecti, longè exactiùs rem eminus perſpici-

ſpicimus, quàm veteres ipſi: cùm præſertim facile ſit inventis addere, & indies vel tantillo auctario eadem exornare & locupletare. Quare dignitate & exiſtimatione antiquitatis ſarta tecta conſervata, me propterea haudquaquam culpandum fore, neq; rem ab officio meo alienam facturum arbitror, ſi in hoc opere noſtro ea qua decet reverentiâ animiq; modeſtiâ, reformationem purgantium, circa quæ nunc verſamur, & quæ præcipuè in pluribus reformari merentur, aggrediamur. Hîc ergo quædam hujus generis purgantium remediorum deſcriptiones atque formulæ, noſtro marte & arte adinventæ, & chymico artificio exquiſitiores, politiores & auctiores redditæ, tanquam ſummè neceſſariæ & utiles, adjicientur, & in publicum commodum propalabuntur. Quod tamen, quicquid id ſit, eruditiorum judicio ſponte ſubmitto, de eodem, pro ea, qua pollent æquanimitate, ſapienter judicaturis.

At verò tantum abeſt ut medicamentorum præparatio ultimum perfectionis gradum ſit adepta, quinimò in officinis multæ ſeſe offerunt compoſitiones, quæ variis adhuc erroribus undiquaq; ſcateant: imò vel ille ipſe, quarũ maximus & quotidianus ferè eſt uſus, differentē planè & diverſam com-

poſitionis ſortem experiuntur : adeò ut vix invenias duos pharmacopœos, qui in iis conficiendis, unam eandemque rationem ſequantur : hujus rei evidens teſtimonium habemus in diaphœnico Meſuæi : videas enim hîc, quantum hoc electuarium in Val. Cordi diſpenſatorio deſcriptum, differat ab eo, quod in Antidotario Florentinorum, & pharmacopœa Auguſtana habetur.

Multi quidem reperiuntur, qui in indicandis & oſtendendis hujuſmodi erroribus diligentem navant operam. Sed majus operæpretium ij facerent, ſi ſtudium ſuum exquiſitiori harum compoſitionum præparationi addicarent, & ſecuriores aque utiliores ipſarum operationes redderent, ut celeriori & commodiori agendi poteſtate vim ſuam exercerent, guſtuiq́ue gratiores exiſterent. Hoc enim modo miſeris ægrotis ſolatio eſſent, eoſq́ue lege Hippocratea, *tutò, citò, & jucundè* percurarent. Hujuſmodi igitur præparationibus politioribus laborem noſtrum poſt hæc dicabimus, iiſq́ue pharmacopœam noſtram exornabimus, ſimulq́ue purgantia quædam noſtræ compoſitionis & deſcriptionis, diverſis curationum intentionibus congrua addemus, ad quorum imitationem alia complura componere licebit.

Exor-

Exordiendum autem nobis eſt à Catholico ſive antidoto univerſali, quod omnes noxios humores clementer purgat: ad cujus exemplum quoque alia præparabuntur. *Catholicum ſive antidotus univerſalis*

Catholicum Quercetani.

℞ *Succi cichoreæ*
Fumiterræ
Lupulorum ana ℔ ß.
Succi roſ. pallid. ℔ ij.
Succi limonum ℔ j.

Hi omnes ſucci perfectè depurentur in B.M. donec nullæ amplius fæces appareant, ut docuimus in cap. de ſyrupis. his adde

Fol. Senæ mundatorum ℥ vj.
Agarici recent. trochiſcati ℥ iij.
Macis
Cinnamomi
Fœniculi dulcis ana ℥ j.

Omnia indantur in matracium vel aliud vas vitreum capax, ſtent in infuſione in B. M. fervido per 3. dies. Dein exprimantur omnia torculari: quæ expreſsio rurſus in vaſe idoneo ponatur in B. M. ad denuò digerendum, coquendum, depurandum juxta artem, prout idem in cap. de ſyrupis explicavimus: interim dum hæc fiat digeſtio, cape quoque ſeorſim

Pulpæ caſſiæ

Pulpæ tamarindorum ana ℥ vj.

Hæc diſſolve in ſuff. q. aquæ violarum, malvæ, & citrullorum, vel in decoctione lenitiva optimè clarificata: omnia in matracium vitreum ſimul injecta, ſimiliter adhuc digerantur per duos vel tres dies, donec materia appareat clariſsima. Collige ſeorſim quod depuratum fuerit, & miſce cum priore infuſione depurata: his adde

Mannæ calabrinæ ℔ ß.

Sacchari albiſſimi ℔ ij.

Manna & ſaccharum diſſolvantur in ſufficienti quantitate aquæ, & depurentur antequam cum duabus his infuſionibus permiſceantur: dein coquantur omnia ad ignem lentum ad mellis ſpiſsitudinem & conſiſtentiam, vel ulterius. Removeantur ab igne, & ſub finem addantur.

Pulveris ſenæ

Rhabarbari ana ℥ ij.

Spec. Diatragacanthi frigidi

Aniſi ana ℥ ß.

Probè diuque miſceantur omnia piſtillo ligneo, & fiat electuarium ad juſtam conſiſtentiam. Sufficit robuſtioribus pro doſi exhibere ℥ vj. & cæteris ℥ ß. Generale hoc & benignum purgativum quovis tempore exhibe-

exhiberi poteſt tam ad præcautioně quàm ad curationem febrium, aliarumq́; corporis ægritudinum. Loco ſucci limonum ſubſtitui poteſt ſuccus mali punici: hujus generis ſuccos datâ operâ addimus, eò quòd aciditate ſua vitriolata ad extractioně tincturarum & eſſentiarum omnium vegetabilium multùm conducant, & in omni purgativo, quod inſigni calefactione præditum ſit, veri correctivi vicem ſubminiſtrent: eſt præterea ejuſmodi aciditas ad rerum omnium fermentationem conciliandã efficaciſsima, quod ſummoperè notandum eſt.

Cholagogum Quercetani.

℞ Succorum perfectè depuratorum
Centaurij minoris
Roſarum rubrarum
Pallidarum ana ℔ j.
Succi rad. oxylapathi
identidem depurati ℔ ß.

In quibus macera ad ignem Balnei Mar. per triduum

Rhabarbari elect. ℥ ij.
Follicul. ſenæ ℥ iiij.
Cinnamomi
Santali rubri
Aniſi ana ℥ ß.

Hæc omnia in vas vitreum indita, macerentur & digerantur per tres dies: dein fiat expreſsio & colatura cui adde

Pulpæ prunorum dulc. ℔ ß.
Sacchari ℔ j.
Syrupi ex novem infuſionibus violar.
& muccag. ſem. pſyllij ana ℥ iiij.

Coquantur lento igne ad mellitam conſiſtentiam, cui adde

Scammonij præparati, ut docebitur,
℥ j.
Pulveris rhabarbari
& fol. ſenæ ana ℥ j. ß.
Spec. Diatriaſantali
Et trochiſc. de berber. ana ℥ iij.
Sem. Scariolæ
Portulacæ
Lactucæ ana ℥ ij.

Parabis hoc electuarium (ſi velis) etiam ſine ſcammonio, quod tamen poſt veram ſuam præparationem, calore ſuo privatum, adeò innoxium eſt, ut potius cæterorum remediorum vim & efficaciam, ad ſeroſos & bilioſos humores utiliter evacuandos potenter acuat & exſtimulet. Loco igitur vulgaris præparationis cum ſucco citoniorum, cortice myrobalanorum, & maſtiche, optima ejus & elegantiſsima præparatio cum aceto

aceto montano, vel ſucco limonum fieri debet, quod fuſius docebimus alibi.

Electuarium purgans pituitam Querc.

℞ *Rad. helenij* ℥ j.
Polypodij
Sem. Carthami an. ℥ ij.
Chamædryos
Chamæpityos
Thymi
Elect. phleg- *Hyſſopi ana m.* j.
magogon. *Sem. Fœniculi*
Aniſi ana ℥ ß.
Flor. Stœchadis
Betonicæ ana p. j.
Calendulæ
Hyperici ana p. ij.

Coquantur in aqua betonicæ: dein fiat expreſsio & colatura, de qua cape ℔ ij.

Succorum depuratorum citoniorum & roſarum Damaſcenarum, ana ℔ j.

In quibus mixtis macera ad ignem Baln. M. calidum ut ſuprà

Agarici recens trochiſcati ℥ ij.
Turbith gummoſi ℥ ij. ß.
Foliorum ſenæ
Aſari ℥ j. ß.
Scammonij præparati ʒ vj.
Garyophyll.

Cinnamomi
Zingiberis ana ℥ ß.

Dein fiat fortis expreſsio, defæcatio ſeu depuratio, ut jam docuimus, ac tandem tranſcolatio: in qua adde mannæ granatæ purificatæ ℔ j. penidiorum ℥ iiij. coquantur lento igne, donec reducantur ad bonam electuarii conſiſtentiam: doſis ℥ ß. vel ʒ vj. pro robuſtioribus.

Febribus diuturnis à pituita & bile vitellina mixtis, auxiliatur: quinetiam pituitoſa, craſſa, cruda, & mucilaginoſa excrementa, quæ circa ventriculi, inteſtinorum, renumq́; regionem, flatus cruciatusq́; excitare ſolent, diſcutit & radicitus educit.

Electuarium purgans melancholiam atramq́; bilem.

℞ *Rad. Hellebori nigri non adulterini ʒ ij.*
Polypodij querni ℥ j. ß.
Cort. capparum
Tamariſci ana ℥ j.
Summitatum meliſſæ
Thymi
Epithymi ana p. j.
Follicul. ſenæ ℥ iiij.
Turbith gummoſi ℥ ij. ß.
Myrobalanorum omnium ana ℥ ß.

Diahelleborum Quercetani.

Agari-

Agarici rec. trochiſcati ℥ j. ß.

Sem. Ireos

Cardui bened.

Fœniculi.

Aniſi ana ℥ vj.

Cubebarum

Cinnamomi

Macis

Garyophyllorum ana ℥ iij.

Conſervæ flor. bugloſſæ

Violarum

Nymphææ ana ℥ j.

Hæc omnia contuſa & permixta macerentur in ſuff. quantitate ſeri lactis, & ſuccorum quàm optimè depuratorum fumariæ, bugloſſæ, pomorum redolentium, idq; in Baln. M. vaporoſo, vaſe optimè clauſo per quatriduum: dein fiat expreſsio, colatura, itemque depuratio, ut jam docuimus: his adde

Mannæ granatæ

Sacchari violati

Pulpæ tamarindorum

& pulpæ racemorum recentium præparatæ ut docebimus, ana ℥ vj.

Coquantur lento igne ad conſiſtentiam ſyrupi perfectè cocti, cui ſubſequentes pulveres paulatim inſperge, rudicula omnia ſemper commovendo.

Pulv.

Pulv. Diaſenæ noſtræ deſcriptionis ℨ ij.
Pulv. Trochiſc. de rhabarb.
De eupatorio
De capparibus ana ℨ ß.
Scammoneæ præp. ut jam docuimus ʒ vj.

Miſce & fiat electuarium, ut eſt artis.

Hoc eſt unum ex melanagogis noſtris, quod minori agendi violentia operatur, quàm hiera diacolocynthidos Paccii aut Logadii: mirum in modum etiam univerſam ſangvinis maſſam mundificat, & ad ℨ ß. tantummodò exhibitum, vitia ab utraq; bile, & ipſa pituita ſalſa enata potentiſsimè tollit. Hinc ad omnes affectiones melancholicas, febres quartanas, cachexias, oppilationes lienis & meſenterii, epilepſiasq; auxilium eſt ſingulare, nec non adverſus morphæam, impetiginem, & cancrum, Specificum præterea & excellens purgativum ad diverſas melancholiæ & maniæ ſpecies eſſe comperitur, addita eſſentia lapidis lazuli in ſufficienti quantitate: ſicut ejus præparandi methodum ſuo loco trademus cum pulpam uvarum extrahendi ratione, quod extractum, à Gallis *Reſinée* appellatum, Autumni ſolummodò tempore præparari poteſt.

ADMO-

ADMONITIO.

Plures hodiè audito hellebori nomine ſtatim obſtupeſcere ſolent: cum tamen certum ſit ipſos ſuis eccoproticis nihil unquam effatu laudeque dignum ſine illius beneficio præſtare poſſe, in morbis præſertim chronicis & difficilibus, qui corporis membris altiùs & tenaciùs inhæreſcunt: in iis verò helleborata, modò ritè præparata fuerint, citra vim & moleſtiam, multò validiores penetrandi vires exerunt, quàm colocynthis, thymælea, chamælea, peplium, & ſimilia: ſicut alibi jam in ſcriptis noſtris palàm demonſtravimus, ſimulque oſtendimus, quanti olim antiquitas, nec non ipſemet Hippocrates helleborum fecerint, quod ob ſummam ejus virtutem & efficaciam, laudibus maximis in cœlum uſque extulerunt.

Electuarium lenitivum antinephriticum Quercetani.

℞ Rad. Althææ
Polypodij q.
Sem. Carthami ana ℥ j. ß.
Rad. Taraxaci
Aſparagi
Petroſel.
Fœniculi

Yringio-

Yringiorum ana ℥ j.
Iujubarum
Sebeſten ana par. vj.
Cichorij
Scariolæ
Agrimon.
Pimpinel.
Saxifrag.
Herb. Capillar. ana m. j.
Sem. 4. frigid. Major.
Sem. Lactucæ
Portulacæ
Malvæ
Papav. alb. ana ʒ iij.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragiæ ana ℥ ß.
Fruct. Alkekengi
Sebestenorum
Prunorum Damaſcen. ana par. xij.
Fol. Geniſtæ
Violarum
Nymphææ an. p. ij.

Coquantur ut arti[illegible] ſuff. aqua : in ℔ j. ß. colaturæ cl[illegible]de ſucci limonum opti[illegible] in quibus macer[illegible] Baln. Mar.

Digitized by Google

Follic. Senæ ℥ iij.
Macis
Cinnamomi ana ʒ ij.

Dein fortiter exprimantur, & in hoc expreſſo denuò macera & parùm decoque follicul. ſenæ oriental. ℥ j. ß. in colatura adde

Penidiorum
Sacchari violati ana ℥ iiij.
Pulpa caſſiæ
Tamarindorum extract. cum aqua violar. ana ℥ iij.
Coquantur ad mellis conſiſtentiam addendo pulveris ſenæ ℥ ij.
Cryſtall. tartari ℥ j. ß.
Pulv. Diatriaſant. frigidi ℥ ß.

Omnia ſimul ritè miſceantur, & fiat electuarium ſecundùm artem: doſis ℥ ß. vel ʒ vj.

Excellens eſt adverſus calculi præſervationem, ſumtum ad ℥ ß. luna decreſcente, purgat blandè & utiliter robuſtioribus ſufficit exhibere ʒ vj. in forma boli. Uſus quin etiam ejus utiliſsimus erit in remediis purgantibus & clyſteribus, ad dolores nephriticos uſurpandis.

Electuarium hyſtericum Quercet.

℞ Succorum optimè depuratorum mercurialis
Bet[illegible]

Fuma-

Fumariæ ana ℔ j. ß.

Succor. identidem depuratorum

Artemiſiæ

Matricariæ

Ebuli

Centaurij minoris ana ℔ ß.

Follicul. Senæ ℥ iiij.

Sem. Fœniculi

Pœoniæ

Aniſi ana ℥ j.

Sem. Althææ ℥ ß.

Flor. Violar.

Chamomill.

Sambuci

Hyperici ana p. ij.

Fiat decoctio, expreſsio, & colatura : cui adde

Pulpæ prunorum

Pulpæ caſſiæ ana ℥ vj.

Mannæ

Sacchari ana ℥ viij.

Lentè coquendo reducantur omnia in elect. addendo ſub finem pulveris ſubtiliſsimi follicul. ſenæ ℥ ij ß.

Fæculæ Bryoniæ ℥ j.

Sem. Aniſi

Fœniculi dulcis

Cinnamomi ana ℥ ß.

Miſce, fiat electuarium : doſis ℥ ß.

Hoc

Hoc electuarium eſt efficax ad ſuffocationem matricis, epilepſiam, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cardialgiam, & diverſos alios affectus, qui ab his dependent: de quo pro ſpecifica horum malorum purgatione per os exhiberi poteſt ℥ ß. in forma boli: uſq; ad ℥ vj. in clyſterib.

Ad horum duorum electuariorum normam & formam, alia plura conficere poteris: vel cum decoctionibus, vel cum ſuccis depuratis, qui affectibus, quos edomare velis, conveniant. Unde alia plura electuaria mollia purgantia hîc deſcribere nunc ſuperſedebimus.

Sequuntur nunc ordine purgantia ſolidioris conſiſtentiæ, quales ſunt pilulæ, quibus proximum nunc locum poſt electuaria deſtinabimus.

De pilulis ſeu catapotiis.

CAP. XIV.

REMEDIORUM quorundam purgantium, quæ à rotunda ſua forma à Latinis vocantur pilulæ, quaſi parvæ pilæ quæq; à Græcis à ſumendi modo καταπότια dicuntur, uti jam dictum, maximus uſus eſſe ſolet, hodie in medicina factitanda. Sunt etiam multi, qui eas ſumere malunt, quàm

bolos & electuaria. Sub hac enim rotunda forma, medicamenta vel ingratiſsima, minori tum moleſtia, tum doſi deglutiuntur, & in ventriculum ingeruntur, unde paulo diutius in hujus generis remediis immorabimur, & ſub iiſdem poſteà extracta quoq; purgantia comprehendemus,utpote quę in pilulas magna ex parte efformari poſsint.

Hæc per pilulas medendi ratio, olim antiquis quoque familiaris & conſveta fuit, quemadmodum videre eſt ex ſcriptis Gal. l. 9. ſecundùm locos c. 1. Item cap. 14. lib. 5. & cap. 8. lib. 14. meth. med.

Porrò hujuſmodi remedia, non purgationis ſolummodò ſcopo inſerviunt, ſed illorum uſus multò latiùs extenditur: Pro varia enim morborum cauſa & natura, variis quoque accommodantur uſibus: qui tamen omnes ad hos quinque potiſsimum reduci poſſunt: ad diverſorum nimirum vitioſorum & noxiorum humorum evacuationem, ad dolorum mitigationem, ad ſomni inductionem, ad fluxionum tuſsisq; prohibitionem, & tandem ad ſitis extinctionem.

Pilularum differentiæ.

Ut autem ordinem inſtitutum ſequamur, nec longius fortè ab eodem digrediamur, hic de pilulis purgantib⁹ tantùm nunc agemus, de cæteris ſuo loco dicturi.

Ex his

Ex his itaq; nonnullæ purgant bilem, veluti ſunt pilulæ aureæ, de hiera cum rhabarbaro: de eupatorio majores Meſ. *Pilul. cholagog.*

Aliæ pituitam, ut cochiæ fœtidæ majores Meſ. de agarico, de hiera cum agarico, de ſarcocolla, de colocynthide. *Phlegmag.*

Aliæ ſuccum melancholicum atramque bilem, ut pilulæ Indæ Haly ex Meſ. de lapide lazuli, de lapide Armeno. *Melanag.*

At earum nonnullæ omnes humores ſimul deturbant, ut pilulæ Arabicæ Nicolai, ſine quibus eſſe nolo ejuſdem Nicolai, pilulæ aggregativæ majores Meſ. & pilulæ de opopanace Meſ. *Pachymag.*

Aliæ duos humores ſimul evacuant, ut pilulæ aggregativæ minores, de hiera cum rhabarbaro & agarico, pilulæ ſtomachicæ Alkindi ab Avicenna deſcriptæ.

Quarum omnium pilularum aliæ mitius, aliæ valentius, aliæ verò mediocriter evacuant.

Mitius pilulæ de rhabar. de agarico, de hiera.

Vehementius: pilulæ de euphorbio, de opopanace.

Mediocriter aliæ.

Poteſt etiam alia pilularum fieri diviſio, qua aliæ certis partibus, & peculiaribus morbis conveniunt: ubi videlicet

Aliæ capiti deſtinantur, ut ſunt pilulæ cæphalicæ minores Gal.

Aliæ oculis, ut opticæ ſeu lucis, quæ viſum roborant, conſervant, excrementaque pituitoſa, tum à cerebro, tum ab oculis educunt.

Aliæ pectoris regionem expurgant, ut bechicæ, pilulæ de aloë, & maſtiche Nicolai Myrepſi, de hiera picra Galeni, ut & elephanginæ ſunt ſtomachicæ, vitiisq; ventriculi conducunt, ac ex eo pituitam, itemq; bilem blandè educunt: ipſumq; ventriculum ſimul & ſemel roborant, concoctionem juvant & appetentiam excitant.

Pilulæ de mezereo valent ad aquas hydropicorum educendas.

Pilulæ de caſtoreo hyſtericæ ſunt & uteri affectibus conducunt.

Pilulæ peſtilentiales Avicennæ & pilulæ Ruffi, quæ ex iiſdem ferè componuntur, peſtiferis affectibus auxiliantur.

Pilulæ arthriticæ Nicolai, & pilulæ majores, de hermodactylis Meſ. pituitoſos ſeroſosq; humores ex partibus remotiſsimis educunt, & ad podagram aliosq; articulorum dolores mirificè proſunt.

Ad vitia, ex humoribus aduſtis pituitaq; ſalſa procreata, à quibus morphæa, pruritus, ſcabies & ſimilia ſymptomata suboriuntur,

untur, conferunt pilulæ de fumo terræ Avicennæ.

En paucis omnium pilularum, quæ hodie in uſu ſunt, & in celebrioribus proſtant officinis, enumerationem, diſtincta methodo, juxta illarum proprietates & vires purgatorias tàm generales quàm ſpeciales, hic à nobis propoſitam.

Non hic pharmacopœam meam, tot tamque numeroſis pilularum modò enumeratarum formulis onerabimus: alii enim in ſuis ſcriptis plus ſatis de iis comentati ſunt, quò lectorem ablegamus, ſed ornabimus illam potius & ditabimus quibuſdam pilulis non vulgaribus: quæ tamen ad graviſsimos & diverſos affectus utiliſsimæ ſint & ſpecificæ, quæque minori doſi, quàm vulgares illæ exhibitæ, omnes noxios humores è corpore noſtro potenter educant, citra tamen ullam ejuſdem conturbationem aut moleſtiam. Hic pilularum minimè vulgarium delectus (quarum maximam partem noſtrę inventioni jurè vendicamus: cæteras ex mutua communicatione cum viris hinc inde per totam Europam doctiſſimis accepimus) hic, inquam, pilularum delectus efficiet, ut meo exemplo alii ſuam quoq; pharmaceutricen, ſelectiſsimis quibusvis, non tritis aut vulgaribus remediis

Pulv. Diaſenæ noſtræ deſcriptionis ℥ ij.
Pulv. Trochiſc. de rhabarb.
De eupatorio
De capparibus ana ℥ ß.
Scammoneæ præp. ut jam docuimus ℥ vj.

Miſce & fiat electuarium, ut eſt artis.

Hoc eſt unum ex melanagogis noſtris, quod minori agendi violentia operatur, quàm hiera diacolocynthidos Paccii aut Logadii: mirum in modum etiam univerſam ſangvinis maſſam mundificat, & ad ℥ ß. tantummodò exhibitum, vitia ab utraq; bile, & ipſa pituita ſalſa enata potentiſsimè tollit. Hinc ad omnes affectiones melancholicas, febres quartanas, cachexias, oppilationes lienis & meſenterii, epilepſiasq; auxilium eſt ſingulare, nec non adverſus morphæam, impetiginem, & cancrum, Specificum præterea & excellens purgativum ad diverſas melancholiæ & maniæ ſpecies eſſe comperitur, addita eſſentia lapidis lazuli in ſufficienti quantitate: ſicut ejus præparandi methodum ſuo loco trademus cum pulpam uvarum extrahendi ratione, quod extractum, à Gallis *Reſince* appellatum, Autumni ſolummodò tempore præparari poteſt.

ADMO-

ADMONITIO.

Plures hodiè audito hellebori nomine ſtatim obſtupeſcere ſolent: cum tamen certum ſit ipſos ſuis eccoproticis nihil unquam effatu laudeque dignum ſine illius beneficio præſtare poſſe, in morbis præſertim chronicis & difficilibus, qui corporis membris altiùs & tenacius inhæreſcunt: in iis verò helleborata, modò rite præparata fuerint, citra vim & moleſtiam, multò validiores penetrandi vires exerunt, quàm colocynthis, thymælea, chamælea, peplium, & ſimilia: ſicut alibi jam in ſcriptis noſtris palàm demonſtravimus, ſimulque oſtendimus, quanti olim antiquitas, nec non ipſemet Hippocrates helleborum fecerint, quod ob ſummam ejus virtutem & efficaciam, laudibus maximis in cœlum uſque extulerunt.

Electuarium lenitivum antinephriticum Quercetani.

℞ Rad. Althææ
Polypodij q.
Sem. Carthami ana ℥ j. ß.
Rad. Taraxaci
Aſparagi
Petroſel.
Fœniculi

Yringio-

Yringiorum ana ℥ j.
Iujubarum
Sebeſten ana par. vj.
Cichorij
Scariolæ
Agrimon.
Pimpinel.
Saxifrag.
Herb. Capillar. ana m. j.
Sem. 4. frigid. Major.
Sem. Lactucæ
Portulacæ
Malvæ
Papav. alb. ana ʒ iij.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragiæ ana ℥ ß.
Fruct. Alkekengi
Sebelorum
Prunorum Damaſcen. ana par. xij.
Fol. Geniſtæ
Violarum
Nymphææ an. p. ij.

Coquantur ut artis eſt in ſuff. aqua: in ℔ j. ß. colaturæ clarificatæ, adde ſucci limonum optimè depurati ℥ iiij. in quibus macera per 24. horas ad ignem Baln. Mar.

Follic.

Follic. Senæ ℥ iij.
Macis
Cinnamomi ana ʒ ij.

Dein fortiter exprimantur, & in hoc expreſſo denuò macera & parùm decoque follicul. ſenæ oriental. ℥ j. ß. in colatura adde

Penidiorum
Sacchari violati ana ℥ iiij.
Pulpa caſſiæ
Tamarindorum extract. cum aqua violar. ana ℥ iij.
Coquantur ad mellis conſiſtentiam addendo pulveris ſenæ ℥ ij.
Cryſtall. tartari ℥ j. ß.
Pulv. Diatriaſant. frigidi ℥ ß.

Omnia ſimul ritè miſceantur, & fiat electuarium ſecundùm artem: doſis ℥ ß. vel ʒ vj.

Excellens eſt adverſus calculi præſervationem, ſumtum ad ℥ ß. luna decreſcente, purgat blandè & utiliter robuſtioribus ſufficit exhibere ʒ vj in forma boli. Uſus quinetiam ejus utiliſsimus erit in remediis purgantibus & clyſteribus, ad dolores nephriticos uſurpandis.

Electuarium hyſtericum Quercet.

℞ *Succorum optimè depuratorum mercurialis*
Betæ

Fuma-

Fumariæ ana ℔ j. ß.

Succor. identidem depuratorum

Artemiſiæ

Matricariæ

Ebuli

Centaurij minoris ana ℔ ß.

Follicul. Senæ ℥ iiij.

Sem. Fœniculi

Pæoniæ

Aniſi ana ℥ j.

Sem. Althææ ℥ ß.

Flor. Violar.

Chamomill.

Sambuci

Hyperici ana p. ij.

Fiat decoctio, expreſsio, & colatura : cui adde

Pulpæ prunorum

Pulpæ caſſiæ ana ℥ vj.

Mannæ

Sacchari ana ℥ viij.

Lentè coquendo reducantur omnia in elect. addendo ſub finem pulveris ſubtiliſsimi follicul. ſenæ ℥ ij ß.

Fæculæ Bryoniæ ℥ j.

Sem. Aniſi

Fœniculi dulcis

Cinnamomi ana ℥ ß.

Miſce, fiat electuarium : doſis ℥ ß.

Hoc

Hoc electuarium eſt efficax ad ſuffocationem matricis, epilepſiam, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cardialgiam, & diverſos alios affectus, qui ab his dependent: de quo pro ſpecifica horum malorum purgatione per os exhiberi poteſt ℥ ß. in forma boli: uſq; ad ℥ vj. in clyſterib.

Ad horum duorum electuariorum normam & formam, alia plura conficere poteris: vel cum decoctionibus, vel cum ſuccis depuratis, qui affectibus, quos edomare velis, conveniant. Unde alia plura electuaria mollia purgantia hîc deſcribere nunc ſuperſedebimus.

Sequuntur nunc ordine purgantia ſolidioris conſiſtentiæ, quales ſunt pilulæ, quibus proximum nunc locum poſt electuaria deſtinabimus.

De pilulis ſeu catapotiis.

CAP. XIV.

REMEDIORUM quorundam purgantium, quæ à rotunda ſua forma à Latinis vocantur pilulæ, quaſi parvæ pilæ quæq; à Græcis à ſumendi modo καταπότια dicuntur, uti jam dictum, maximus uſus eſſe ſolet, hodie in medicina factitanda. Sunt etiam multi, qui eas ſumere malunt, quàm

bolos & electuaria. Sub hac enim rotunda forma, medicamenta vel ingratiſsima, minori tum moleſtia, tum doſi deglutiuntur, & in ventriculum ingeruntur, unde paulò diutius in hujus generis remediis immorabimur, & ſub iiſdem poſteà extracta quoq; purgantia comprehendemus, utpote quę in pilulas magna ex parte efformari poſsint.

Hæc per pilulas medendi ratio, olim antiquis quoque familiaris & conſveta fuit, quemadmodum videre eſt ex ſcriptis Gal. l. 9. ſecundùm locos c. 1. Item cap. 14. lib. 5. & cap. 8. lib. 14. meth. med.

Porrò hujuſmodi remedia, non purgationis ſolummodò ſcopo inſerviunt, ſed illorum uſus multò latiùs extenditur: Pro varia enim morborum cauſa & natura, variis quoque accommodantur uſibus: qui tamen omnes ad hos quinque potiſsimum reduci poſſunt: ad diverſorum nimirum vitioſorum & noxiorum humorum evacuationem, ad dolorum mitigationem, ad ſomni inductionem, ad fluxionum tuſsisq; prohibitionem, & tandem ad ſitis extinctionem.

Pilularum differentiæ.

Ut autem ordinem inſtitutum ſequamur, nec longius fortè ab eodem digrediamur, hìc de pilulis purgantib⁹ tantùm nunc agemus, de cæteris ſuo loco dicturi.

Ex his

Ex his itaq; nonnullæ purgant bilem, vel- *Pilul. cholagog.*
uti ſunt pilulæ aureæ, de hiera cum rhabar-
baro: de eupatorio majores Meſ.

Aliæ pituitam, ut cochiæ fœtidæ majores *Phlegmag.*
Meſ. de agarico, de hiera cum agarico, de
ſarcocolla, de colocynthide.

Aliæ ſuccum melancholicum atramque *Melanag.*
bilem, ut pilulæ Indæ Haly ex Meſ. de lapide
lazuli, de lapide Armeno.

At earum nonnullæ omnes humores ſi- *Pachymag.*
mul deturbant, ut pilulæ Arabicæ Nicolai,
ſine quibus eſſe nolo ejuſdem Nicolai, pilu-
læ aggregativæ majores Meſ. & pilulæ de
opopanace Meſ.

Aliæ duos humores ſimul evacuant, ut
pilulæ aggregativæ minores, de hiera cum
rhabarbaro & agarico, pilulæ ſtomachicæ
Alkindi ab Avicenna deſcriptæ.

Quarum omnium pilularum aliæ miti-
us, aliæ valentius, aliæ verò mediocriter e-
vacuant

Mitius pilulæ de rhabar. de agarico, de
hiera.

Vehementius: pilulæ de euphorbio, de
opopanace.

Mediocriter aliæ.

Poteſt etiam alia pilularum fieri diviſio,
qua aliæ certis partibus, & peculiaribus
morbis conveniunt: ubi videlicet

Aliæ capiti deſtinantur, ut ſunt pilulæ cæphalicæ minores Gal.

Aliæ oculis, ut opticæ ſeu lucis, quæ viſum roborant, conſervant, excrementaque pituitoſa, tum à cerebro, tum ab oculis educunt

Aliæ pectoris regionem expurgant, ut bechicæ, pilulæ de aloë, & maſtiche Nicolaï Myrepſi, de hiera picra Galeni, ut & elephanginæ ſunt ſtomachicæ, vitiisq; ventriculi conducunt, ac ex eo pituitam, itemq; bilem blandè educunt: ipſumq; ventriculum ſimul & ſemel roborant, concoctionem juvant & appetentiam excitant.

Pilulæ de mezereo valent ad aquas hydropicorum educendas.

Pilulæ de caſtoreo hyſtericæ ſunt & uteri affectibus conducunt.

Pilulæ peſtilentiales Avicennæ & pilulæ Ruffi, quæ ex iiſdem ferè componuntur, peſtiferis affectibus auxiliantur.

Pilulæ arthriticæ Nicolai, & pilulæ majores, de hermodactylis Meſ. pituitoſos ſeroſosq; humores ex partibus remotiſsimis educunt, & ad podagram aliosq; articulorum dolores mirificè proſunt.

Ad vitia, ex humoribus aduſtis pituitaq; ſalſa procreata, à quibus morphæa, pruritus, ſcabies & ſimilia ſymptomata ſuboriuntur,

untur, conferunt pilulæ de fumo terræ Avicennæ.

En paucis omnium pilularum, quæ hodie in uſu ſunt, & in celebrioribus proſtant officinis, enumerationem, diſtincta methodo, juxta illarum proprietates & vires purgatorias tàm generales quàm ſpeciales, hîc à nobis propoſitam.

Non hic pharmacopœam meam, tot tamque numeroſis pilularum modò enumeratarum formulis onerabimus: alii enim in ſuis ſcriptis plus ſatis de iis commentati ſunt, quò lectorem ablegamus, ſed ornabimus illam potius & ditabimus quibuſdam pilulis non vulgaribus: quæ tamen ad graviſsimos & diverſos affectus utiliſsimæ ſint & ſpecificæ, quæque minori doſi, quàm vulgares illæ exhibitæ, omnes noxios humores è corpore noſtro potenter educant, citra tamen ullam ejuſdem conturbationem aut moleſtiam. Hic pilularum minimè vulgarium delectus (quarum maximam partem noſtræ inventioni jurè vendicamus: cæteras ex mutua communicatione cum viris hinc inde per totam Europam doctiſſimis accepimus) hic, inquam, pilularum delectus efficiet, ut meo exemplo alii ſuam quoq; pharmaceutricen, ſelectiſsimis quibusvis, non tritis aut vulgaribus remediis

ditaturi & exornaturi ſint. Sed abſit dicto invidia. Soli enim publicæ utilitati propagandæ incumbo, vanæ & inanis glorioleę perpetuus contemptor.

At cùm inter præcipua harum pilularum ingredientia, Aloë primas teneat, & rei cardo in eo potiſsimum verſetur, ut ex arte rectè repurgetur, ab ejus præparationis deſcriptione hîc initium faciemus, quæ ita habet:

Vera aloës præparatio.

℞ Aloës ſuccotrinæ optimæ & laudatiſſimæ ex veſica ℥ vj. aut ℔. ß. vel tantum, quantum lubet: quam redactam in pulverem immittas in matracium ſeu cucurbitam vitream: affunde aquę endiviæ aut acetoſæ, ut quatuor vel quinque digitos ſupereminecat: pone in Balneo Mar. calido ac ferè bulliente, vaſe optimè clauſo cum ſubere ac cera Hiſpanica. Stet ita per duos vel tres dies integros, & conflabis aquam ab aloës eſſentia tinctam, & rubicundiſsimam rubini inſtar, quam lentè per inclinationem à fæcibus ſeparabis, ne quod craſſum eſt, exeat ſimul, liquorem effuſum ſeorſim aſſerva in alembico probè clauſo. Materiæ relictæ aliam affunde aquam endiviæ, ſed non tantum quantum prius. Denuò digere ut antè, colaturam ſepara, priorique

adjice,

adjice, ac rurſus aliam affunde, donec aqua nullum amplius eliciat colorem, & videbis reſiduum, quod eſt in fundo, arenæ inſtar aut cineris in magna ſatis copia. Ex media libra duæ vel tres unciæ reſtabunt: eſt autem fæx aloës inutilis, nec in aqua diſſolvitur. Aquam omnem tinctam deſtilla per alembicum, aut fac exhalare in patina argentea, carbonibus ac cineribus calidis impoſita, donec materia reſtet craſsitudine mellis: quæ erit lucidiſsima rubini inſtar & majori artificio atque judicio præparata, quàm ſolet vulgo ſimplici illa ablutione, ſi vel centies abluatur.

Hæc aloës ſic præparata & depurata, baſis vicem obibit ad plures effingendas pilulas: quæque jam per ſe ad unius ſcrupuli doſin exhibita, excellens medicina eſt.

In pluribus etiam pilulis formandis recipiuntur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, myrrha, ſcammonium, quæ ipſa quoque imprimis præparatione opus habent, utpotè quæ multis adhuc fæcibus craſſis & inutilibus ſcateant.

Gummatum præparatio.

Antequam igitur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, & ſimilia in uſum veniant, ea in aceto roſato aut vino albo diſſolvenda ſunt, & per ſetaceum trajicienda.

Yringiorum ana ℥ j.
Iujubarum
Sebeſten ana par. vj.
Cichorij
Scariolæ
Agrimon.
Pimpinel.
Saxifrag.
Herb. Capillar. ana m. j.
Sem. 4. frigid. Major.
Sem. Lactucæ
Portulacæ
Malvæ
Papav. alb. ana ʒ iij.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragiæ ana ℥ ß.
Fruct. Alkekengi
Sebelorum
Prunorum Damaſcen. ana par. xij.
Fol. Geniſtæ
Violarum
Nymphææ an. p. ij.

Coquantur ut artis eſt in ſuff. aqua: in ℔ j. ß. colaturæ clarificatæ, adde ſucci limonum optimè depurati ℥ iiij. in quibus macera per 24. horas ad ignem Baln. Mar.

Follic.

Follic. Senæ ℥ iij.
Macis
Cinnamomi ana ʒ ij.

Dein fortiter exprimantur, & in hoc expreſſo denuò macera & parùm decoque follicul. ſenæ oriental. ℥ j. ß. in colatura adde

Penidiorum
Sacchari violati ana ℥ iiij.
Pulpa caſſiæ
Tamarindorum extract. cum aqua violar. ana ℥ iij.
Coquantur ad mellis conſiſtentiam addendo pulveris ſenæ ℥ ij.
Cryſtall. tartari ℥ j. ß.
Pulv. Diatriaſant. frigidi ℥ ß.

Omnia ſimul ritè miſceantur, & fiat electuarium ſecundùm artem: doſis ℥ ß. vel ʒ vj.

Excellens eſt adverſus calculi præſervationem, ſumtum ad ℥ ß. luna decreſcente, purgat blandè & utiliter: robuſtioribus ſufficit exhibere ʒ vj. in forma boli. Uſus quinetiam ejus utiliſsimus erit in remediis purgantibus & clyſteribus, ad dolores nephriticos uſurpandis.

Electuarium hyſtericum Quercet.

℞ *Succorum optimè depuratorum mercurialis*
Betæ

Fuma-

Fumariæ ana ℔ j. ß.

Succor. identidem depuratorum

Artemiſiæ

Matricariæ

Ebuli

Centaurij minoris ana ℔ ß.

Follicul. Senæ ℥ iiij.

Sem. Fœniculi

Pæoniæ

Aniſi ana ℥ j.

Sem. Althææ ℥ ß.

Flor. Violar.

Chamomill.

Sambuci

Hyperici ana p. ij.

Fiat decoctio, expreſsio, & colatura: cui adde

Pulpæ prunorum

Pulpæ caſſiæ ana ℥ vj.

Mannæ

Sacchari ana ℥ viij.

Lentè coquendo reducantur omnia in elect. addendo ſub finem pulveris ſubtiliſsimi follicul. ſenæ ℥ ij ß.

Fæculæ Bryoniæ ℥ j.

Sem. Aniſi

Fœniculi dulcis

Cinnamomi ana ℥ ß.

Miſce, fiat electuarium: doſis ℥ ß.

Hoc

Hoc electuarium eſt efficax ad ſuffocationem matricis, epilepſiam, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cardialgiam, & diverſos alios affectus, qui ab his dependent: de quo pro ſpecifica horum malorum purgatione per os exhiberi poteſt ℥ ß. in forma boli: uſq; ad ℥ vj. in clyſterib.

Ad horum duorum electuariorum normam & formam, alia plura conficere poteris: vel cum decoctionibus, vel cum ſuccis depuratis, qui affectibus, quos edomare velis, conveniant. Unde alia plura electuaria mollia purgantia hîc deſcribere nunc ſuperſedebimus.

Sequuntur nunc ordine purgantia ſolidioris conſiſtentiæ, quales ſunt pilulæ, quibus proximum nunc locum poſt electuaria deſtinabimus.

De pilulis ſeu catapotiis.

CAP. XIV.

REMEDIORUM quorundam purgantium, quæ à rotunda ſua forma à Latinis vocantur pilulæ, quaſi parvæ pilæ quæq; à Græcis à ſumendi modo καταπότια dicuntur, uti jam dictum, maximus uſus eſſe ſolet, hodie in medicina factitanda. Sunt etiam multi, qui eas ſumere malunt, quàm

bolos & electuaria. Sub hac enim rotunda forma, medicamenta vel ingratiſsima, minori tum moleſtia, tum doſi deglutiuntur, & in ventriculum ingeruntur, unde paulò diutius in hujus generis remediis immorabimur, & ſub iiſdem poſteà extracta quoq; purgantia comprehendemus, utpote quę in pilulas magna ex parte efformari poſsint.

Hæc per pilulas medendi ratio, olim antiquis quoque familiaris & conſveta fuit, quemadmodum videre eſt ex ſcriptis Gal. l. 9. ſecundùm locos c. 1. Item cap. 14. lib. 5. & cap. 8. lib. 14. meth. med.

Porrò hujuſmodi remedia, non purgationis ſolummodò ſcopo inſerviunt, ſed illorum uſus multò latiùs extenditur: Pro varia enim morborum cauſa & natura, variis quoque accommodantur uſibus: qui tamen omnes ad hos quinque potiſsimum reduci poſſunt: ad diverſorum nimirum vitioſorum & noxiorum humorum evacuationem, ad dolorum mitigationem, ad ſomni inductionem, ad fluxionum tuſsisq; prohibitionem, & tandem ad ſitis extinctionem.

Pilularum differentiæ.

Ut autem ordinem inſtitutum ſequamur, nec longius fortè ab eodem digrediamur, hîc de pilulis purgantib⁹ tantùm nunc agemus, de cæteris ſuo loco dicturi.

Ex his

Ex his itaq; nonnullæ purgant bilem, vel-uti ſunt pilulæ aureæ, de hiera cum rhabar-baro: de eupatorio majores Meſ. *Pilul. cholagog.*

Aliæ pituitam, ut cochiæ fœtidæ majores Meſ. de agarico, de hiera cum agarico, de ſarcocolla, de colocynthide. *Phlegmag.*

Aliæ ſuccum melancholicum atramque bilem, ut pilulæ Indæ Haly ex Meſ. de lapide lazuli, de lapide Armeno. *Melanag.*

At earum nonnullæ omnes humores ſi-mul deturbant, ut pilulæ Arabicæ Nicolai, ſine quibus eſſe nolo ejuſdem Nicolai, pilu-læ aggregativæ majores Meſ. & pilulæ de opopanace Meſ. *Pächymag.*

Aliæ duos humores ſimul evacuant, ut pilulæ aggregativæ minores, de hiera cum rhabarbaro & agarico, pilulæ ſtomachicæ Alkindi ab Avicenna deſcriptæ.

Quarum omnium pilularum aliæ miti-us, aliæ valentius, aliæ verò mediocriter e-vacuant

Mitius pilulæ de rhabar. de agarico, de hiera.

Vehementius: pilulæ de euphorbio, de opopanace.

Mediocriter aliæ.

Poteſt etiam alia pilularum fieri diviſio, qua aliæ certis partibus, & peculiaribus morbis conveniunt: ubi videlicet

Aliæ capiti deſtinantur, ut ſunt pilulæ cæphalicæ minores Gal.

Aliæ oculis, ut opticæ ſeu lucis, quæ viſum roborant, conſervant, excrementaque pituitoſa, tum à cerebro, tum ab oculis educunt.

Aliæ pectoris regionem expurgant, ut bechicæ, pilulæ de aloë, & maſtiche Nicolai Myrepſi, de hiera picra Galeni, ut & elephanginæ ſunt ſtomachicæ, vitiisq́; ventriculi conducunt, ac ex eo pituitam, itemq; bilem blandè educunt: ipſumq́; ventriculum ſimul & ſemel roborant, concoctionem juvant & appetentiam excitant.

Pilulæ de mezereo valent ad aquas hydropicorum educendas.

Pilulæ de caſtoreo hyſtericæ ſunt & uteri affectibus conducunt.

Pilulæ peſtilentiales Avicennæ & pilulæ Ruffi, quæ ex iiſdem ferè componuntur, peſtiferis affectibus auxiliantur.

Pilulæ arthriticæ Nicolai, & pilulæ majores, de hermodactylis Meſ. pituitoſos ſeroſosq́; humores ex partibus remotiſsimis educunt, & ad podagram aliosq́; articulorum dolores mirificè proſunt.

Ad vitia, ex humoribus aduſtis pituitaq́; ſalſa procreata, à quibus morphæa, pruritus, ſcabies & ſimilia ſymptomata ſuboriuntur.

Digitized by Google

untur, conferunt pilulæ de fumo terræ Avicennæ.

En paucis omnium pilularum, quæ hodie in uſu ſunt, & in celebrioribus proſtant officinis, enumerationem, diſtincta methodo, juxta illarum proprietates & vires purgatorias tàm generales quàm ſpeciales, hìc à nobis propoſitam.

Non hïc pharmacopœam meam, tot tamque numeroſis pilularum modò enumeratarum formulis onerabimus: alii enim in ſuis ſcriptis plus ſatis de iis comentati ſunt, quò lectorem ablegamus, ſed ornabimus illam potius & ditabimus quibuſdam pilulis non vulgaribus: quæ tamen ad graviſsimos & diverſos affectus utiliſsimæ ſint & ſpecificæ, quæque minori doſi, quàm vulgares illæ exhibitæ, omnes noxios humores è corpore noſtro potenter educant, citra tamen ullam ejuſdem conturbationem aut moleſtiam. Hic pilularum minimè vulgarium delectus (quarum maximam partem noſtrę inventioni jurè vendicamus: cæteras ex mutua communicatione cum viris hinc inde per totam Europam doctiſſimis accepimus) hic, inquam, pilularum delectus efficiet, ut meo exemplo alii ſuam quoq; pharmaceutricen, ſelectiſsimis quibusvis, non tritis aut vulgaribus remediis

 ditatu-

adjice, ac rurſus aliam affunde, donec aqua nullum amplius eliciat colorem, & videbis reſiduum, quod eſt in fundo, arenæ inſtar aut cineris in magna ſatis copia. Ex media libra duæ vel tres unciæ reſtabunt: eſt autem fæx aloës inutilis, nec in aqua diſſolvitur. Aquam omnem tinctam deſtilla per alembicum, aut fac exhalare in patina argentea, carbonibus ac cineribus calidis impoſita, donec materia reſtet craſsitudine mellis: quæ erit lucidiſsima rubini inſtar & majori artificio atque judicio præparata, quàm ſolet vulgo ſimplici illa ablutione, ſi vel centies abluatur.

Hæc aloës ſic præparata & depurata, baſis vicem obibit ad plures effingendas pilulas: quæque jam per ſe ad unius ſcrupuli doſin exhibita, excellens medicina eſt.

In pluribus etiam pilulis formandis recipiuntur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, myrrha, ſcammonium, quæ ipſa quoque imprimis præparatione opus habent, utpotè quæ multis adhuc fæcibus craſſis & inutilibus ſcateant.

Gummatum præparatio.

Antequam igitur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, & ſimilia in uſum veniant, ea in aceto roſato aut vino albo diſſolvenda ſunt, & per ſetaceum trajicienda.

Myrrha præpar. Myrrha quoque in vino ad ignem Baln. Mar. diſſoluta, adhuc calens per linteum transcolanda eſt.

Scammon. præpar. Vera ſcammoneæ præparatio fit cum ſucco limonum depurato, idq́ue in eodem Baln. Mar. calido: in quo diſſolvatur, & fervens etiam adhuc per linteum transmittatur, & hoc pacto craſſa ejus & impura ſubſtantia, quæ non niſi noxam parit, ab ea ſecernatur.

Chymici, qui certa quadam, & infallibili experientia edocti, elegantes illas & ſingulares vitrioli proprietates occultè in eo deliteſcentes eruere norunt, haud verebuntur ſcammoneam, myrrham, & ipſa etiam gummi præparare & diſſolvere cum phlegmate vitrioli, toto ſuo ſpiritu imprægnato. In hoc ſolo enim ſpiritu latet vera illorum ſimplicium præparatio, quę cùm exuperante calefaciendi qualitate inſignita ſint, hac via exquiſitè & perfectè corriguntur: hic etiam ſpiritus, verum euphorbii correctivum exiſtit, quod aliâs tanquam venenum, tum in pilulis euphorbii, tum in aliis inde concinnandis remediis (niſi priùs vera, uti diximus, & legitima ejus accedat præparatio) penitùs abdicandum puto.

Hæc omnia hactenus dicta ſunt, ut ſi in poſterum de aloë præparata, de gummi, myrrha,

myrrha, & ſcammonea præparatis mentio fiat, præmonitus lector, veras præparationes modò expoſitas intelligat.

Temporis ratio poſtulat, ut nunc ad pilularum mearum panchymagogarum deſcriptionem accedam: in quarum præparatione, temporis longitudo forte quibuſdam videbitur, quæ tamen in re tam ardua & pretioſa, ad corporis ſanitatem inventa, parum accedit ſpectanda.

Pilulæ panchymagogæ Quercetani.

℞ Aloës præparatæ ſuprà ℔ ß.

(vel amplius prout tibi videbitur) hanc inde in vitrum ampliſsimum capax (quali plerunque conſervæ ſolent adſervari) & ſimul affunde ſuccum violarum, variis coctionibus, & ſeparantibus puri ab impuro per ſolam digeſtionem in Baln. Mar. mediocriter calido, adeò depurati & cocti, ut tandem ad ſyrupi conſiſtentiam reduci poſsit citra mellis ſaccarive additionem: de qua præparationis methodo, abundè ſatis dictum eſt ſuprà in capite de ſyrupis: ſic quoque in præparandis cæteris ſuccis, procedendum erit. Hic ſuccus ita præparatus cum prædicta aloë miſceatur, & vitrum in quo continetur materia, radiis ſolaribus æſtivo tempore, aut ſimili calori, ut hypocauſti exponatur,

natur, & prædictus ſuccus inſpiſſabitur, atque paucis diebus adeò cum aloë permiſcebitur, ut omnia in unum corpus, & in unam conſiſtentiam reducta eſſe videantur. *Nota;* Materia ſingulis diebus, rudicula lignea optimè agitetur, ut omnia probè invicem miſceantur: cui mixtioni ſuo tempore adde

Succor. Florum primulæ veris
Perſicæ arboris
Roſarum pallidarum
Flor. Cichorij
Bugloſſæ
& hyperici ſingulorum ad modum
Succor. Violarum præparatorum ℥ iiij.

Et ſic intra quatuor vel quinque menſes, quod temporis ſpacium, hujus operis perfectio requirit, propter flores, qui diverſo tẽpore naſcentes, ſimul colligi nequeunt, ſemilibram aloës tuæ, ad libram unam & ſemis auctam invenies: omnes enim ſucci perfectè cum illa incorporati ſunt: hujus materiæ ſeſquilibræ, inſuper adde eſſentiæ ſive extracti

Sennæ ℥ iij.
Extracti rhabarbari
Agarici ana ℥ ij.
Cinnamomi
Pulveris fœniculi dulcis
Aniſi ana ℥ j.

Spec.

Spec. diatriaſantali ℈iiij.

Omnia reducantur ad bonam pilularum conſiſtentiam, quæ ad ℈ j. ß. exhibitæ, in univerſum omnes purgãt humores, & ipſum etiam ſangvinem: unde hoc remedium panchymagogum appellandum duxi. Hæ pilulæ citra extractorum purgantium additionem, per ſe ſunt præſtantiſsimæ ad corporis ſanitatem conſervandam, ex virtute ſua balſamica: unde etiam vermium generationem prohibent: in genere omnes humores corruptos, noxios & ſuperfluos evacuant, totam ſangvinis maſſam purificant, & ad alios diverſos affectus curandos conducunt. Baſis præterea vicem ſubeunt ad diverſa & ſpecifica remedia concinnanda, adverſus febrem quartanam, & omnes lienis obſtructiones, addendo ſuff. quantitatem gummi ammoniaci, bdellii, ad eum, quem ſcripſimus modum præparatorum: vim earum purgatoriam efficaciorem reddes, adjiciendo ſcammonium ut ſuprà præparatum. *Uſus.*

Quilibet pharmacopœus deberet ad modum præſcriptum, magnam ejuſdem eſſentiæ aloes, quæ in plures annos adſervari poteſt, quantitatem ſimul præparare: per ſe ſola enim exhibita purgat ventriculum à mucilaginoſis impuritatibus, in ipſius tunicis

Digitized by Google

tunicis impactis: roborat etiam eundem, coctionemque juvat. Freq. præterea unici hujus balſamici remedii uſus, modò id recte præparatum fuerit, vitam diuturnam & ſanam tuetur à pluribus morbis. Celſus ejuſdem Aloës laudes mirè prędicat, nec immeritò, propter ejus virtutes ſummas, quæ multò efficaciores adhuc, enumerata illa digeſtione & depuratione evadunt.

Simplicia purgantia cum Aloë. Si quis voluerit ex ea parare remedium ſimplex purgans bilem, quatuor unciis aloës ut ſupra præparatæ, addat unciam unam eſſentię ſive extracti rhabarbari, vel unciam unam extracti agarici aut turbith, ſi pituitam purgare velit: vel eandem doſim extracti helleb. nigri, & ſenæ, ſi ſolam melanchol. educere animus ſit: non hîc opus habes correctivis (quæ potius molem corpoream in pleriſque medicamentis augent, quam nimiam illorum vim purgatoriam minuant) ea tamen addi videbis in capite de extractis, ubi de eorundem ſimplicium vera præparatione & correctione agetur.

Si generale quoddam remedium ad omnes humores ſimul, ut par eſt, purgandos conficere velis: miſce ſimul omnia illa extracta, augendo doſim aloës ad eorundem proportionem.

Si quis de labore & longiori tempore conque-

conqueratur, & craſsiori quadam horum remediorum præparatione contentus eſſe velit: is quatuor his unciis aloës præparatæ admiſceat rhabarbari ſubtiliſsimè pulverizati ℥ j. cinnamomi ℈ ij. croci ℈ j. ſpec. ciatriaſantali ʒ ß. ex his omnibus formentur pilulæ ad purgandam bilem.

Alia purgantia ex Aloë faciliora.

Ad pituitam deturbandam, eidem aloës ponderi adjice agarici trochiſcati, & in pulverem redacti ℥ j. maſticis ʒ j. ſalis gemmæ ʒ ß. vel agarici trochiſcati loco, adde ſpec. diacarth. ʒ x.

Ut fiat melanagogum ſimplex, adde ſennæ ſubtiliſsimè pulverizatæ ℥ j. aniſi, fœniculi, epithymi ana ʒ. ß.

Temporis ratio poſtulat, ut formulas noſtrorum cholagogorum, phlegmagogorum melanagogorum, prout ſuprà promiſimus, nunc proferamus.

Pilulæ cholagogæ de centaurio Quercet.

℞ *Succorum optimè depuratorum centaurij minoris*
Roſarum pallidarum
Eupatorij Meſuæ
& rad. oxylapathi ana ℥ iiij.
In quibus adde aloës præparatæ ut ſuprà ℥ vj.

Digerantur ad ignem Baln. Mar. per 12. horas

horas, ut fiat perfecta diſſolutio & mixtio: dein omnia coagulentur ad mellis conſiſtentiam: cui adde

Pulveris rhabarbari ℥ j.
Xyloàloës
Myrrhæ ana ʒ ij.
Croci
Cinnamomi ana ʒ ß.
Spec. Diatriaſantali
Trochiſc. Diarrhodon ana ʒ j.

Miſce fiat pilularum maſſa: doſis ℈ j. ß. vel ℈ ij.

Proſunt in omnibus febribus bilioſis, arquato morbo & cachexiæ. Iecoris item cæterarumq; partium, nutritioni dicatarum, obſtructionibus mirificè auxiliantur.

Pilulæ phlegmagogæ de abſinthio Quercetani.

℞ *Spec. Hieræ ſimplicis Gal.* ℥ j. ß.
Trochiſc. albandal. ʒ vj.
Agarici recenter trochiſcati ℥ ij.
Sem. Carthami
Hermodactylorum
Aſari
Turbith gummoſi ana ℥ j.
Myrrhæ electæ ʒ vj.
Cinnamomi
Macis

Piperis

Piperis
Sem. Fœniculi ana ʒ ij.

Macerentur in ℔ j ß ſucci abſinthii optimè depurati, & ℔ j. vini albi optimi, idque in vaſe vitreo optimè clauſo ad ignem Bal. Mar. ſatis luculentum per triduum: dein materia adhuc fervida per ſetaceum trajiciatur, his adde aloes ut ſuprà præp. ℥ iij. tandem omnia ad ignem cinerum coagulentur, donec acquirant bonam pilularum conſiſtentiam. De his pilulis in extracti modum præparatis, ſufficiet exhibere pro doſi ℈ j. vel ℈ j. ß. ad ſummum. Pituitam à cerebro, pectore, ventriculo, cæteriſq; partibus nutritioni dicatis, & ſeroſa excrementa à partibus etiam profundioribus & nervoſis blandè educunt: atq; idcircò morbis omnibus à cauſa frigida genitis conferunt, ut cephalalgię, apoplexiæ, paralyſi, cruditatibus ventriculi: doloribus item arthriticis, tum ad præſervationem tum ad curationem, non parvas afferunt ſuppetias.

Pilulæ tartareæ melanagogæ Quercetani.

℞ *Cryſtallorum vel cremoris tartari* ℥ iij.
Polypodij querni ℥ ij.
Paſſul. Corinthiacarum ℥ j. ß.
Myrobalanorum omnium ana ℥ ß.

Florum

Florum bugloſſæ
Borraginis
Nymphea, ana p. j.

Coquantur in ſuff. quantitate aquarum fumariæ & ſcolopendrię ad medietatis conſumtionem. De hoc decocto acidulo & guſtui grato, optimè depurato & clarificato cape ℔ ij. ſucci optimè depurati pomorum redolentium ℔ j. in quibus adde

Folliculorum ſenæ mundatorum ℥ iij.
Turbith
Rad. hellebori nigri veri ana ℥ j. ß.
Myrrhæ electæ ℥ j.
Macis
Garyophyllorum
Cinnamomi
Epithymi ana ℥ ß.

Macerentur ac digerantur ad ignem Bal. Mar. per quatriduum, idq́; in vaſe vitreo optimè clauſo: dein dum materia adhuc fervet fiat expreſsio, vel per ſetaceum trajectio, cui adde aloës, ut ſuprà præparatæ ℥ iiij. omnia ſufficienter coagulentur ad ignem lentum: addendo ſub finem dum ferè refrigerata erit materia

Spec. Diarrhod. abb.
Lætificantis Gal.
Trochiſc. dialacca ana ℥ j.
Salis Abſinthij &

Fraxi-

Fraxini ana ℥ ij.
Eſſentiæ croci ℈ ij.
Olei aniſi aliquot guttulas.

Reducantur in bonam pilularum conſiſtentiam.

Doſis harum pilularum eſt quoque ℈ j. vel ℈ j.ß. ad ſummum. Admiranda illarum virtus nunquam ſatis laudari poteſt! purgant utramque bilem, omnes humores craſſos, tartareos, ſalſos & mucilaginoſos radicitus eliciunt, vel è partibus etiam profundiſsimis: ſuccurrunt diverſis maniacis & melancholicis affectibus, febribus quartanis: opitulantur & conducunt adverſus pſoram, cancrum, lepram, & luem veneream, eò quòd purificent totam maſſam ſangvinis, à variis corruptionibus diverſorum affectuum effectricibus cauſis. Idcircò & ſani iiſdem ſingulis menſibus ſemel purgentur ad multorum morborum præcautionem. Sumi poſſunt manè vel veſperi poſt cœnam parciorem & ante ſomnum: & mirum in modum evacuari animadvertes fæces atras, vel humorem atrabilarium, qui omnium totius corporis contumaciſsimus, ægerrimè evincitur aut ſubigitur. Iiſdem pilulis interdum adjiciantur eſſentiæ aloës & ſcammonii, eſſentiæ rhabarbari ana ʒ j. ß. eſſentiæ ſenæ ʒ j. & eſſentiæ trochiſco-

 rum al-

rum alhandal ℥ ß. vel amplius. His eſſentiis, vel ſeorſim, vel omnibus ſimul præparatis, pilularum harum vim purgatoriam longè efficaciorem reddo, quas tunc appello polychreſtas, à ſumma illarum utilitate in curandis pluribus affectibus, & à ſingulari earundem proprietate, qua omnes humores ſimul educunt. De quibus licèt vel unum ſolummodò ſcrupulum, aut minus etiam exhibueris, operationem excellentem & omninò admirandam percipies: ſed dum ſic à nobis præparantur, & tam exigua doſi exhibentur, quidam cenſores in eliciendis purgativis rerũ eſſentiis parùm verſati, & balſamicæ virtutis penetrativæ, operativæ & activę prorſus ignari, inde occaſionem arripiunt eas mercuriales & antimoniales vocitandi: quibus duobus lethalibus & peſtiferis vocabulis, pilulas meas ſtatim infectas, & ſuſpecta venenoſitatis macula inuſtas iri opinantur: quaſi verò ipſæ ex veneno paratæ eſſent, & idcircò dignæ judicandæ, ut in perpetuum exilium ad Anticyras uſq; & Garamantas relegarentur.

Sed frivolæ hujus & effictæ ſuſpicionis nebulam facilè diſcutiet veritatis lumen, & ipſa experientia: qua ſola fretus, de pilulis meis polychreſtis accipio partem unam, & totidem Mercurii mei vitæ: ex quibus probè invi-

bè invicem mixtis, cum quodam ſyrupo conficio pilulas meas benedictas, quas ſic appellendas puto, ab excellentiſsimis & planè ſtupendis effectibus, quos exerunt in curâ luis venereę, quantumvis inveteratę, & quam cancer, puſtulæ, nodi, dolores, & ſimilia pernicioſa, & graviſsima ſymptomata comitantur: hæ porrò pilulæ blandè perficiunt operationes ſuas citra vomitus provocationem, aut ullam corporis conturbationem, adeò ut à pueris & gravidis mulieribus tutò deglutiri queant: continuando illarum uſum quindecim, vel etiam viginti diebus alternis, donec ejuſmodi affectus radicitus evellantur & perdomentur: nulla prorſus ſalivatione per os concitata, ſed tantùm per urinam interdum, quæ vera in his affectibus criſis eſſe ſolet. Teſtes hîc producere poſſem infinitos medicos, chirurgos, & plures alios, qui verborum meorum veritatem confirmarent: ſed res ipſa per ſe ſatis loquitur, ita ut non opus ſit verbis, ubi rerum adſunt teſtimonia. Omnes prætereà veri & ſapientes medici, quibus æquè ac mihi de ſummis & admirandis mercurii virtutib⁹, quas in occulto continet, conſtat, his fidem attribuere minimè dubitabunt.

Huc me nolentem volentem compulerunt meæ pilulæ benedictæ, ut in quædam

verba de mercurio vitæ, me tanquam obiter & extra inſtitutum vagantem effunderem : aliâs enim hunc locum ſoli pharmacopœæ dogmaticæ, variis remediis ditandæ & ornandæ dicatum volumus. Cætera verò longè mirabiliora (loquor de medicamentorum præparatione) ad amplificandam & decorandam Spagyricam noſtram pharmacopœam, quam ante annos ferè 30. publico juri donavimus, reſervamus.

Sed repetamus curſum noſtrum, & priuſquam huic capiti de pilulis finem imponamus, iis tanquam generalibus quibuſdam pilulis ſuprà deſcriptis, huc quaſdam alias adjiciamus non minus præſtantes, quàm utiles, certaq; experientia comprobatas, & certis quibuſdam morbis peculiares : ſic febri quartanæ conferunt pilulæ de ammoniaco, quarum deſcriptio mox ſequitur.

Pilulæ de Ammoniaco.

℞ *Aloës ut ſuprà præparatæ* ℥ iiij.
Gummi ammoniaci in aceto ſcillitico diſſoluti & per ſetaceum trajecti
Myrrhæ præparatæ an. ℥ ß.
Maſtiches
Spec. Diatriaſantali ana ʒ j. ß.
Croci ℈ ij.
Salis fraxini vel

Abſin-

Abſinthij ℈ iiij.
cum ſyrupo de ſtœchade
vel de ſucco roſarum fiat pilularum
maſſa.

Excellentes harum pilularum vires atq; virtutes pro merito ſatis prædicari nequeunt: adeò copioſè & utiliter purgant tartarum, omnemq́ue fæculentam corporis materiam, idq́; citra ullum dolorem, meleſtiam & perturbationem; magnopere etiam conferunt adverſus omnes defluxiones & dolores ventriculi, adverſus cachexias, oppilationes lienis ejuſdemq́ue duritiem & ſcirrhum, febres quartanas tollunt & quotidianas inveteratas: præſtantiſsimæ prætetea ſunt ad homines corpulentos & plethoricos evacuandos: & ſufficiet exhibere unicam aut alteram ſaltem pilulam iis, qui difficulter vel bolos, vel potiones, vel hujus generis alia medicamenta, ob ingratum ſaporem & nimiam quantitatem nauſeabunda, ſumere poſſunt. Poterunt quoque eædem ſine extracto ſcammonii, & trochiſcis alhandal præparari: ſufficienter enim per ſe purgant, ac ita iis præparatis quilibet citra incommodum aut moleſtiam ullam feliciter uti poterit.

Hoc utique unum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Rivierii, non ita

pridem regis noſtri invictiſsimi primarii medici. Scio tamen quoſdam hîc demirari ſatis non poſſe,gummi ammoniacum à nobis additum, quòd illorum judicio immoderato & excedente calore præditum ſit, & idcirco hujuſmodi remedia inter deletęria referri debere, planè ſibi perſvadent. Ob hanc ipſam cauſam ad me venerunt quidam ſummæ authoritatis viri, ſciſcitantes, num & ego tales pilulas approbarem: quas illi tanquã noxias & exitioſas à quibuſdam nec infimæ notæ medicis improbari & planè damnari audiviſſent. Quibus reſponſum fuit, quòd eâdem pariter ſententiâ, condemnanda eſſet tota propemodũ reliquarum pilularum familia, quæcunque in diſpenſatoriis,ad communem uſum hodiè deſcriptę haberentur: ſiquidem & illarum plerisq;, eadem gummi vel ſine ulla præparatione adderentur: addita ſimul oculari demonſtratione, & oblatis diſpenſatoriis ipſimet viderunt, quàm magnus ſit pilularum earum numerus,quæ ab iiſdem gummoſis remediis & nomina & appellationem ſuam adhuc retinuerunt,ut ſunt pilulę de ſagapeno, opopanace, bdellio, ſarcocolla, & quod eadem gummi in aliarum plurium compoſitionem recipiuntur,ut ſunt pilulæ de agarico Meſ.de colocynthide Ioan.Damaſceni,

fœtidæ,

fœtidæ, de hermodactylis, de nitro Alex. Tralliani, quibus etiam inter ingredientia additur ipſum euphorbium omnium calidiſsimum, inque venenorum claſſem relatum. Quibus omnibus evidenter ſatis demonſtratis ſic illuſi facilè colligebant, quòd critici iſti has pilulas, quę ſolummodo gummi ammoniacum, optimè inſuper præparatum excipiunt, vel ex invidia, vel ex cæca ignorantia oppugnaſſent, ut qui parùm acuto oculorum lumine ſua inſpexiſſent diſpenſatoria.

Ob has virtutes præſtantiſsimas & efficaciſsimas, quib. hujuſmodi gummi eximiè dotata ſunt, non intermittam & hîc in publicum proferre pilulas de Sagapeno nuncupatas, quarum participem me fecit in ultima mea peregrinatione Italica D. Camillus à camillis nobilis patricius, & medicus celeberrimus Genuenſis, quas inter alia ſua ſecreta plurimi faciebat: præſertim autem illas ad febrem quartànam propulſandam maximoperè commendabat. *Pil. de Sagapeno.*

Pilulæ de ſagapeno Camilli.

℞ *Sagapeni gummoſi præp.* ℥ vj.
Ammoniaci identidem optimè præp. ℥ iij.
Extracti trochiſc. alhandal. ʒ j.

Scammonij præparati ℥ ß.
Salis gemmæ ʒ j. ß.

Cum ſyrupo violato acidulo & tincto fiat maſſa, ex qua conficiantur pilulæ in piſi vel ciceris formam.

Unica tantùm pilula initio paroxyſmi exhibenda eſt, continuando ad aliquot dies. Sed harum uſum præcedat humorum præparatio cum decoctis noſtris præparantibus melanagogis, & ſyrupis de pomis redolentibus, & de fumaria.

Paulò antè, vel poſt harum pilularum deglutitionem, inungi debet cervix, collum & tota ſpina dorſi linimento compoſito ex theriaca, aqua vitæ, ſalviæ, vel juniperi, aut vulgari, & pauco oleo laurino, vel de ſpica.

Hac methodo ad imitationem Camilli inſtituta per Dei gratiam multas febres quartanas ſuſtuli: quæ à fæcibus gummoſis viſcidis, & tenaciter corpori noſtro adhærentibus ſubortæ, non alia ratione, quàm per eadem gummi diſſolvuntur & liquefiunt. Res enim oleaginoſas & ſulphureas diſſolvit ſulphur, quod ne ſumma quidem aquæ fortis vehementia & vis efficiet unquam. In omni enim actione opus eſt mixtione, quæ fit per ſimilia, veluti id alibi fuſius & clarius demonſtravimus. Et rationi conſentaneum eſt, quod gummi á ſui ſimili-

ſimilibus gummi attenuentur, diſſolvantur & liquentur, & per conſequens ad expulſionem, & evacuationem idonea & apta fiant. Id quod à cæteris medicamentis ſive præparantibus, ſive eccoproticis vel laxativis nunquam præſtabitur: unde fit, quòd tam infiniti morbi relinquantur incurabiles.

Hujus febris magnitudo, longitudo & frequentia, quæ eſt tanquam medicorum opprobrium, & tormentum perpetuum, quo ſe expedire haud poſſunt, occaſionem mihi dedit in hanc pilularum de ſagapeno deſcriptionem digrediendi, quarum effectus ſunt admirandi in cura febrium quartanarum, procedendo ut ſuprà. Quarum uſus ſimiliter continuandus eſt ad aliquod tempus, ægerq́; duabus vel tribus horis poſt illarum devorationem, ſumat quoddam juſculum, humectandi viribus inſignitum, in quo ex herbis incocta ſit borrago, bugloſſa, thymus & radices aperitivæ, cum pomo ſimul curtipendulo in rotulas diſſecto.

Pilulæ hydragogæ Quercet.

℞ *Succorum quàm optimè depuratorum*
Summitatum fraxini ℔ j.
Valerianæ
Centaurij minoris ana ℔ ß.

In quibus macera & digere ad ignem B. M.

Follicul. Senæ oriental. ℥ iij.
Hermodactylorum
Turbith
Aſari ana ℥ ij.
Cinnamomi
Santali citrini
Spicæ nardi ana ℥ ß.

Dein fortiter exprimantur, & coquantur ad mellitam conſiſtentiam, cui adde

Aloës præp. ℥. iij.
Fæculæ bryoniæ
Fæcul. Iridis ana ℥ j.
Scammoneæ præp.
Extracti trochiſc. alhandal ana ʒ iij.
Elaterij præparati, ut docebitur, ʒ j.
Salis ceterach
Salis prunellæ ana ʒ j. ß.
Trochiſc. de eupatorio ʒ j.

Cum ſyrupo roſ. ſol. fiat pilularum maſſa: Doſis ℈ j. ß.

Ad pellendam viſcerum obſtructionem, educendas aquas: deniq; ad cachexiam & omnem hydropis ſpeciem præſtantiſsimum illud eſt remedium.

Præparationem elaterii vide in capite de extractis purgantibus: & in capite de ſalibus, quid per ſalem prunellæ, (qui ex foſsilium familia elicitur) intelligamus.

Pilulæ

Digitized by Google

Pilulæ de Euphorbio, quæ non niſi in chronicis & extremis morbis, ubi attenuandum, liquefaciendum, & evacuandum eſt, exhibentur: iiſq; ob materiam quandam adeò tenacem, viſcoſam & contumacem, ut reliquorum auxiliorum vim tanquam irritam & non ſatis validam reſpuat: hæ, inquam, pilulæ, quibus euphorbium adhuc crudum & ſine præparatione additum eſt, mihi ſemper fuere ſuſpectæ: & ſi res meo ſtaret arbitrio, illorum uſum vix ac ne vix quidem approbarem: tale enim remedium, quod non artificioſa quadam præparatione prius emendatum fuerit, in corpus ingeri non poteſt, quin evidentiſsimam & nimiam ejus ſimul inducat calefactionem, ſeditionemq; moveat. Ac utinam ii, qui adeò moroſè damnant & proclamant antimonium, paulò accuratiùs diſcrimen maximum inter hæc duo remedia perpenderent, adverterentq; euphorbium in venenorum numero, tum à Dioſcoride, tum ab aliis, non verò antimonium, ſicut jam alibi fuſiùs oſtendimus, recenſeri.

Interim verò ex eodem Euphorbio, artis induſtria correcto & præparato, tam excellentiſsima parantur remedia tú purgantia, tum ſudorifica adverſus febres quartanas, & ſimiles indomitos & contumaces affect⁹, &

contra

contra ipſam etiam peſtem, ut multi hinc medici, viri graviſsimi & doctiſsimi, poſtquam ejus vires certa experientia comprobaſſent, idem ad uſum medicum vocandum judicaverint, & proprietates ejuſdem in ſcripta retulerint. Sic quoque arrepta occaſione, idem euphorbium in pharmacopœam meam introducere volui, addita ſimul vera & genuina illius correctione & præparatione, qua vim ejus deleteriam & perniciosam tollo: ac inde medicinam produco ad multos graviſsimos affectus utiliſſimam & ſaluberrimam.

Pilulæ de Euphorbio mirabiles contra omnis generis febres chronicas intermittentes, atq; quartanas, nec non contra omnes cachexias, hydropiſim, paralyſim & colicos dolores.

℞ *Euphorbij præparati, ut mox docebitur* ℥ j.
Spicæ nardi
Maſtiches an. ʒ. vj.
Opopanacis
Sagapeni præparati
Bdellij ana ℥ ß.
Agarici trochiſcati
& Trochiſc. alhandal ana ʒ iij.

Syrupi

Syrupi violati aciduli & tincti colore purpureo, quantum ſuff. &
Fiat pilularum maſſa : doſis à ℈ j. ad ℈ ij.

Præparatio Euphorbij.

Primò omnium optimè mundetur ab omni fæce : poſtea in exigua redigatur fruſtula, ex quibus cum limonibus ſive citriis, in orbiculos ſive rotulas diſſectis, unà cum ſuis corticibus fiat S. S. S. adeò ut primum & ultimum ſtratum conſtet ex limonum orbiculis, & totum hoc paſtæ involucro includatur in panis formam, qui in furno mediocriter calefacto coquatur, idq́; in modum biſcocti, hoc eſt, panis ille ſemel coctus remittatur in furnum, & coquatur ſecunda vice.

Quo facto, aperi panem, & euphorbium inde perquam accuratiſsimè ſepara ſimul cum orbiculis limonum, quibus illud adhærebit, & albiſsimum ſimul apparebit, ſeparata & abolita omni ejus vi venenata.

Huic euphorbii præparationi, quam aliundè acceptam fero, nondum acquieſco, ſed illud ita præparatum, in matracium aut vitrum aptum & capax injicio, ſuperaffundendo ſucci limonum vel granatorum acidorum optimè depurati tantum, ut ſuper-

natet

natet tribus vel quatuor digitis: dein omnia colloco in Baln. Mar. ferventiſsimum ad digerendum, donec euphorbium diſſolvatur à dictis ſuccis, quibus omnibus per linteum trajectis ſucci poſteà per evaporationem ſeparentur, & euphorbium remanebit in fundo depuratiſsimum, utpote à quo omnis calor exuperans & qualitas venenata penitus ſit ſeparata. Sed ut ad chymicos ſermonem noſtrum convertamus, cum phlegmate vitrioli, totali & integro ſuo ſpiritu impraegnato: vel cum citoniorum, aut pomorum curtipendulorum aquis, acido ſulphuris, vel ipſius vitrioli ſpiritu tinctis & acidulis redditis, multò adhuc præſtantior fiet ejuſdem euphorbii præparatio: quod licèt alibi jam dixerimus, non tamen hìc piget idem adhuc ſemel obiter tantùm repetere.

Ut igitur ex euphorbio concinnentur pilulæ, adverſus peſtem efficaciſsimæ, hoc ſequenti modo procedendum erit:

Pilulæ de euphorbio contra peſtem Quercetani.

℞ *Euphorbij ut ſuprà præparati* ℥ j.
Extracti nucis vomicæ
Extracti croci orientalis ana ℥ ij.
Extracti rad. angelicæ
& tormentillæ ana ℥ j. ß.

Extracti

Extracti theriaces ℥ ij.
Confect. alkermes
& de hyacintho ana ℥ j.
Eſſentiæ corallorum ʒ j. ß.
Terræ ſigillatæ veræ q. ſ. ut
reducantur in pilularum conſiſtentiam: doſis ℈ j. ß. Qui peſte correpti ſunt utentur iis manè in doſi præſcripta, confeſtim ſuperbibendo aquæ benedictæ ℥ ij. & ſtragulis tecti multùm ſudabunt: quo modo venenum à centro ad circumferentiam provocabitur, & admirandum percipietur remedium.

Pilulæ mirabiles ad tremorem & ſpaſmum.

℞ *Caſtorei*
Pyrethri
Caſſiæ ligneæ ana ʒ iij.
Sagapeni præparati, ut docuimus
Extracti trochiſc. alhandal
& hieræ picræ Gal. ana ʒ ß.
Miſce, fiat pilularum maſſa: Doſis ℈ j. vel ℈ ij.

Pilulæ peſtilentiales Alberti Ducis Bavariæ.

℞ *Croci*
Myrrhæ
Camphoræ

Oſſis

Oſſis de corde cervi
Spodij ana ℨ j.
Ligni aloës
Been albi ana ℨ ß.
Terræ ſigillatæ veræ ℨ ij.
Flor. ſulphuris ℨ j.
Cort. & ſem. citrij
Garyophyllorum
Zingiberis albi ana ℈ ij.
Ambræ ℈ j.
Fragmentorum hyacinthi
Smaragdorum
Granatorum ana ℈ j. ß.
Agarici electi
Rhabarb. optim. an. ℥ ß.
Aloës ex veſica ad pondus omnium.

Miſce fiat pilularum maſſa: doſis ℨ ß.

Si loco horum ingredientium, craſſo tantùm modo præparatorum recipiantur illorum extracta, remedium evadet multò præſtantius & utilius. Has pilulas inſtar ſecreti alicujus magni acceptas fero D. Birckmanno, viro doctiſsimo & medico Colonienſi celeberrimo, quem tum hac præſenti memoria, tum aliâs ſemper honorifice & peramanter colo.

De pulveribus purgantibus.

CAP. XV.

PULVE-

Digitized by Google

PULVERES purgatorii ita dividuntur, ut alii vel ſimpliciter purgent quemlibet humorem ſeorſim, bilem videlicet, pituitam, & ſuccum melancholicum: alii vel duos ſaltem, vel omnes pariter educant: alii verò apti & appropriati ſint certis corporis partibus: veluti capiti, ſtomacho, ventri, lieni, peculiariter à varia fæcum illuvie, putredine & corruptione repurgandis, de quibus ſolis pulveribus purgativis, ne longius ab inſtituto diſcedamus, hîc agemus. Quibus ſi acceſſerint nonnulli pulveres morbis quibuſdam peculiares & ſpecifici, eos ideò addimus, quòd tanquam ſelectiſſimi propriaq; experientia diutiùs à nobis comprobati ſint, quibus lucem aſpiciendam publici commodi cauſa, nullo modo denegavimus. De cæteris pulveribus, tam alterantibus quàm roborantibus, variisq; aliis medendi ſcopis accommodatis, ampliſſima quidem dicendi occaſio hîc eſſet: ſed illos rejicimus in cap. de confectionibus aromaticis, ubi de maxima illorum parte tractaturi ſumus: plures verò alios in ſcriptis hinc inde noſtris ſparſim jam tradidimus.

Pulvis chologogus.

℞ Rhabarbari electi ℥ iij.

Flor. violarum ℥ ij.
Roſ. pallidarum
Hyperici ana ʒ j.
Spec. Diatriaſantali
Maſtiches
Cinnamomi ana ℈ ʒ.
Scammoneæ præp. ℈ j.
Sacchari violati ℥ ß.

Miſce fiat pulvis: doſis ʒ. j. ſumatur ex juſculo.

Pulvis phlegmagogus.

℞ *Spec. Diacarthami* ʒ ij.
Agarici trochiſcati ʒ ß.
Turbith
Hermodactyl. ana ʒ j.

Miſce: doſis ℈ ij. cum juſculo vel vino.

Pulvis melanagogus Querc.

℞ *Senæ* ℥ j.
Aniſi
Fœniculi dulcis ana ʒ j.
Cinnamomi ℈ ij.
Cryſtallorum tartari ʒ vj.
Sacchari ℥ j. ʒ.

Doſis ʒ ij.

Hic pulvis non injucundi ſaporis eſt: optime inſuper purgat humores acres, ſalſos, retorridos, & melancholicos: ventriculum à vici-

Digitized by Google

à viſcida & mucilaginoſa materia detergit, & ſic quoq; eundem roborat. Si huic pulveri, Aquilæ noſtræ cœleſtis (quæ licet planè inſipida ſit, nihilominus tamen 17. granorum pondere, cum vino infuſa & exhibita omnes corruptos & putridos humores è corpore clementer educit) drachmam unam atq; alteram adjeceris, excellens remedium habebis: vel contra ipſam luem veneream, addendo nimirum commemoratæ doſi gummi guajacini ʒ iij. omniaque ſic reducendo in pulverem: de quo ſatis erit pro doſi exhibere ℈ iiij. ſtatim ſuperſorbendo juſculum, & admirandos ſortietur effectus. Uſus ejuſdem continuandus eſt 12. vel 15. diebus conſequentibus. Prima venereæ luis ſpecies hac methodo ſine negocio expugnatur: ſed ſi fuerit inveterata, cancroſa, nodoſa, doloribus & aliis infeſtis ſymptomatis complicata: ſumto pulvere enarrato, æger inſuper de decoctione quadam hydrotica noſtræ deſcriptionis, ut ſuprà, ℥ iiij. vel v. ſuperbibat, & in lecto ultra horam ſudet: probeq; linteis abſtergatur, idq́; tam matutinis horis, quàm à prandio: & potentes mirificosq́; effectus percipiet, quos pulvis hic exeret, per inferiora vacuando omnes maleficos venenatosq́; humores, qui aliàs cæteris remediis nunquam edomarentur.

Præparatio noſtrorum cryſtallorum tartari docebitur cap. de ſalibus: ſic Aquilæ noſtræ cœleſtis deſcriptio habetur in Tetrade noſtra cap. de mercurio.

Pulvis panchymagogus.

℞ *Cryſtallorum tartari* ℥ j.
Senæ ʒ x.
Hermodactyl.
Turbith ana ℥ ß.
Rhabarb.
Agarici trochiſcati ana ʒ iij.
Scammoneæ præp. ʒ ij.
Macis
Cinnamomi
Galangæ ana ʒ j. ß.
Sacchari violati ad pondus omnium.

Doſis ʒ j. cum juſculo.

Alius.

℞ *Fol. Senæ* ℥ j. ß.
Epithymi
Rhabarbari ana ʒ iij.
Ligni Aloës
Macis
Zingiberis ana ℈ ij.
Salis abſinthij ʒ j. ß.
Spec. Diatriaſantali ℈ j. ß.
Turbith.

Hermo-

Hermodactylorum ana ℥ ß.
Sacchari ad pondus omnium.

Miſce fiat pulvis: doſis ſemicochleare argenteum, ſuperbibendo juſculum.

Pulvis purgatorius conducens ad omnes morbos frigidos cerebri.

℞ *Cryſtallorum tartari*
Folliculorum ſenæ ana ℥ j.
Hermodactylorum
Turbith ana ℥ ß.
Pulveris foliorum peti ʒ iij.
Calami aromatici
Zedoariæ ana ʒ j.
Sem. Pæoniæ
Sileris montani
Fœniculi
Aniſi
Ameos
Nardi indici ana ℈ iiij.
Coralli præp.
Margaritarum præparat. ana ʒ j.
Cubebarum
Macis
Garyophyllorum ana ʒ ß.
Salis euphragiæ
Betonicæ ana ʒ j. ß.
Sacchari anthoſati ad pondus omniũ.

Digitized by Google

Miſce fiat pulvis: doſis ʒ j. ſuperbibendo ſtatim juſculum.

Pulvis hic manè ſumtus bis térve alvum dejicit, caput nebuloſis & craſsis humoribus, cerebrum turbantibus, liberat: acuendo & roborando viſui mirificè confert, memoriam juvat, & ſpecificum eſt remedium epilepſiis, apoplexiis, & paralyſibus, quo diebus alternis ad horum affectuum & ſymptomatum præſervationem & curationem diu utendum erit.

Pulvis purgans hydropicarum aquas.

℞ *Rad. Aſari*
Mechoacæ ana ʒ ij.
Eſulæ præparatæ
Soldanellæ ana ʒ j.
Spec. Diacarthami ʒ j. ß.
Scammoneæ præparatæ
Fæculæ bryoniæ & ireos ana ℈ iiij.
Trochiſcorum de rhabarbaro
De eupatorio ana ℈ ij.
Spec. Diatriaſantali
Cinnamomi
Macis ana ℈ j.
Croci martis ʒ ß.
Sacchari roſati ad pondus omnium

Miſce fiat pulvis: doſis ʒ j. cum juſculo aut vino juniperino.

Hic

Digitized by Google

Hic pulvis accommodatiſsimum & peculiare eſt remedium ad omnis generis hydropiſes, & mirificè purgat aquas, & una eademq; opera jecur corroborat.

Pulvis ad expellendos lumbricos & ad deturbandum eorum ſeminarium.

℞. Pulveris
Flor. Hyperici
Centaurij minoris ana ℥ ij.
Cornu cervi præparati
Coralli
Sem. Portulacæ
Citrij ana ℥ ß.
Corallinæ
Gentianæ
Diptamni ana ℈ j.
Rhabarbari
Aſari ana ℈ iiij.
Myrrhæ
Croci
Scammoneæ præp.
Trochiſcorum alhandal ana ℈ j.
Cinnamomi
Coriandri ana ℥ ij.
Sacchari parùm, ad gratiam guſtus.

Doſis ℈. j.

Hic pulvis guſtui quodammodò ingratus eſt: ſed ejus vis tanta eſt, vermes & lumbri-

cos expellendi, ut ne unum quidem in corpore relinquat: ſimili modo etiam corruptos & putrefactos humores, generationis liſorum authores & artifices exturbat. Ex eo quoq; formabitur cum ſyrupo quodam pilula parva, ſcrupuli unius pondere, addito pauco ſaccharo, quæ facillimo negotio deglutietur tam à viris, quàm à fœminis provecta jam ætate hujuſmodi affectibus infeſtatis, addendo, loco trochiſcorum alhandal, ſcommoneæ præparatæ ʒ j. pulveris Aquilæ noſtræ cœleſtis tantundem: Et ſic verum erit ſpecificum, quod vel ipſis infantibus exhiberi poterit, miſcendo pulverem iſtum cum pomo. Præcipuum & omnium facillimum adverſus hujuſmodi affectus remedium paratur ex vermibus, quos infantes per anum dejecerunt, vel etiam ex lumbricis terreſtribus, qui vino albo priùs ſunt lavandi, dein in ollam vitreatam indendi, & olla optimè lutata, in furno, in quo modò panificia cocta fuerant, adeò exſiccandi, ut ad pulverem redigi queant. De hoc pulvere ſic parato exhibe ʒ j. aut aurei unius pondere ad ſummum, vel per ſe, vel cum juſculo, vel vino, & mira inde colligentur.

Pulvis alius paratu facilis ad eorumdemmet vermium infantum expulſionem.

℞ Pul-

℞ *Pulveris lumbricorum, ut ſuprà præpar.* ℥ iij.
Rhabarbari
Cornu cervi præparati
Spodij
Corall. rubr.
Sem. Acetoſæ ana ℈ j.
Coriandri præparati ℈ ij.

Miſce: doſis ʒ j. vel ʒ j. ß.

Pulvis cachecticus Quercet.

℞ *Limaturæ chalybis in tenuiſſimum alkool per ſimplicem aquam redactæ, vel cum ſulphure calcinatæ, ut artis eſt* ℥ j.
Fæculæ rad. Aronis ʒ j. ß.
Ambræ griſeæ ℈ j. ß.
Eſſentiæ corallorum, margarit. an. ʒ ij.
Succini præparati
Cinnamomi ana ℈ iiij.
Sacchari q. ſ. ut fiat pulvis guſtui gratus.

Doſis ſemicochleare argenteum manè.

Hic pulvis eſt ſummum remedium ad omnes pallidos & depravatos colores, ut cachexias, tam virginum, mulierum, quàm virorum, juvenum & ſenum, quicunq; tandem his affectibus obnoxii fiant: quod mali

genus ut plurimum eſt ſecundùm Avicennam & Aurelianum, hydropis cauſa antecedens. Sed ad ejus uſum non accedo, quin prius corpus præparaverim & repurgaverim, cryſtallis meis tartari, & pilulis meis polychreſtis, tum deinceps continuè ad 15. dies uſque hunc pulverem exhibeo: & poſt tertiam vel quartam doſim purgantur noctu per alvum, materiamq́; quandam craſſam ac nigram inſtar picis ejiciunt, qui atrabilarius humor, tanquam ſeminarium horum malorum, vacuabitur continuè uſq; ad perfectæ ſanationis terminum. In curandis omnibus cachexiis, admiranda vidi hujus pulveris experimenta, nec ejus uſus ſpem meam de optimo curationis progreſſu conceptam, unquam fefellit. Hoc idem inter ſecreta mea medicinalia non ultimum tenet locum: quod tamen publico juri donare non intermitto. Omnem verò præcipuamq́; curam pone in limatura tua chalybis ritè præparanda: In hac enim conſiſtit remedii baſis & totum fundamentum.

Fæculæ rad. Aronis præparationem alibi docebimus.

DE VOMITORIIS.

CAP. XVI.

Digitized by Google

ARS in omnibus ſequi debet naturam. Natura verò in corpore humano ſua ſponte molitur omnis generis evacuationes, tam generales, quàm particulares; ſupernè & infernè, videlicet per ſeceſſum, per urinam, per ſudorem & per vomitum: & quidem hæ ſunt illius vacuationes generales: particulares autem, quibus eadem utitur, ſunt quando cerebrum & ventriculum à pluribus repurgat excrementis, quæ homo per nares emungendo, & per os ſalivando & exſpuendo rejicit. In his igitur vacuationibus tam univerſalibus, quàm particularibus ars illam imitatur & ſequitur.

Univerſales igitur purgationes fiunt per ſeceſſum & vomitum, ut docet Gal. Sed de his, quæ per ſeceſſum, jam ſuprà in cap. de electuariis, pilulis, & pulveribus egimus: Comprehenduntur autem ſub iiſdem etiam clyſteres, de quib. quidem hic dicendi locus eſſet: quoniam tamen remedia purgantia, quæ per os exhibentur, priùs ordine perſequi conſtituimus, vomitoria clyſteribus jam præmittemus.

Vacuatio per vomitum in longè majore frequentioreq; olim uſu erat, quàm jam apud nos. Nonnulli inter medicos recentiores eum idcircò abdicare videntur, quòd corpus plus æquo, uti opinantur, commoveat

veat & diſturbet, nec non moleſtiſsima plura inducat ſymptomata: adductis præterea his ratiunculis, noſtras regiones multò frigidiores eſſe quàm Græcorum: cujus nationis Hippocrates frequentiſsimè eâdem vacuatione utebatur, & infiniti poſt illum alii Græci authores, ipſius exemplum ſecuti: addunt etiam, homines noſtrarum regionum eſſe multò pituitoſiores, & minùs ad vomitum proclives. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis ineſſe, nemo non videt: quæ idcirco tanquam frivola explodentur, cum econtrà hujus vacuationis uſus utiliſsimus & ſummè neceſſarius ſit ad plurimos affectus graviſsimos & deſperatos profligandos, licèt vel iis remediis concitari debeat, quæ timidulis illis & meticuloſis medicis ex auditu tantùm horrorem incutiunt. Sed quomodo ſe naturæ amicos illi jactitant, cùm relictis iis, quæ maxima agendi vi & poteſtate excellunt, quorumq; ne periculum quidem facere audent, potiùs ejuſdem ſint inimici? Sic enim naturæ adulatores tantùm ſunt, qui imbecillis nimis & invalidis præſidiis eam fruſtrà propugnare conantur, nec potentibus ſatis armis, illius hoſtem ferociſsimum adoriri cogitant: qui interim velut invictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiva blanda

blanda & adulantia ridet & reſpuit, quibus eliſis vix ſecundò ad eadem auxilia refugere audent.

At verò non diffitemur, in hujuſmodi remediorum uſu ſumma medici prudentia & circumſpectione op⁹ eſſe, qui primo omnium explorare debet naturam ægri, num facilis ſit ad vomitum, nec ne? Nam à laborioſo nimis & difficili vomitu, qualis iis plerumque contingere ſolet, qui carnoſiori corporis habitu ſunt, prorſus abſtinendum eſt: juxta præceptum Hippocratis lib. 4. Aphoriſ. 7. Iis quoque, qui collum habent oblongum, pectus anguſtum, & per conſequens, qui ſunt ad tabem diſpoſiti, vomitus non, niſi extrema urgeat neceſsitas concedendus eſt: multò verò minus iis, qui ventriculo ſunt nimis imbecillo, & qui obnoxii ſunt inflammationibus & abſceſsibus faucium: aurium item & oculorum doloribus. Prætereà verus medic⁹ in his facilè obtemperabit præceptis & doctrinæ Aetii cap. 100. ſerm. 3. l. 1. nec non aliorum Græcorum plurium: & naturam ægri, nec non medicamenti ſui vires & proprietates probè cognitas habebit & rimabitur: quod deinde medicamentum pro affectus magnitudine ac vehementia, quem expugnare volet, prudenter & cautè admodũ in uſum transferet,

Reme-

Remedia igitur, quæ vomitum provocare ſolent, communi nomine vomitoria nuncupantur. Eorum qualitas ab arte producta, ex iis cauſis indaganda eſt, quæ naturaliter vomitum concitant. Quod cum ita ſit, vomitus naturalis eſt opus & beneficium facultatis expultricis ventriculi, dum ea, quæ ob aggravantem copiam aut moleſtam qualitatem, aut ſubſtantiã venenatam & prorſus alienam illi adverſantur & noxia ſunt, per œſophagum vi & impetu expellit, inferioribus ſuis partibus contractis: ſuperioribus verò dilatatis, ut docet Galen. pluribus in locis. Vomitiones arte concitatæ iſtorum ſunt generum, ut vel ventriculum nimia copia & quantitate preſſum moleſtent, ſive ſit aqua ſive vinum, ſive ſimilis quævis potio: aut eundem qualitate ſua acri & mordicante, vellicent, lancinent, aut diſſolvant, & ſic ad vomitum excitent: aut tota ſua ſubſtantia prorſus ipſi contraria ſint, qualia ſunt quæcunque in venenorum numerum veniunt.

Cauſæ vomitus tam naturalis quàm artificialis.

3. de ſympt. cauſis & l. 3. de fac. nat.

Hinc tres differentiæ medicamentorum vomitoriorum, æquè ac ſuprà purgantium efficiuntur: ſuntq; vel benigna, vel mediocria, vel violenta, hoc eſt, quæ ſumma vi vomitum eliciunt.

Vomitoriorum differentia.

Quas tres differentias vomitoriorum remedio-

mediorum vel ex ipſius Galeni ſcriptis eruere licet lib. 1. de alimentis cap. de ſeſamo, & l. 15. cap. 4. de uſu partium, quò lectorem ablegamus.

Materia igitur, ex qua tria illa vomitoriorum genera componuntur, neceſſariò quoq; triplex ſtatuatur.

Benignis fabricandis ſufficiet aqua tepida cum ſyrupo acetoſo vel oxymelite ſimplici, vel oleo olivarum, amygdalarum dulc. quæ in quantitate ſatis magna ſunt exhibenda.

Mediocria paulò magis prioribus iſtis ſtimulant, & irritant expultricem ventriculi facultatem, quibus ſola & ſimplex accedit decoctio cum rad. & ſem. raphani, atriplicis, erucæ, naſturtii, cœpæ: quibus addi poteſt, vel ſyrupus acetoſus compoſitus, vel oxymel ſcilliticum, aut hydromel quoddam compoſitum cum rad. aſari, prout vomitivum tuum plus minus efficacius reddere voles.

Hic notandum eſt, quod vomitoria enarrata, primi & ſecundi ordinis tum uſurpari queant, quando ſuperflui & noxii humores, tunicis ſtomachi adhæreſcentes evacuandi veniunt, qui aliàs progignunt cruditates: unde ventriculi imbecillitas, flatus, ἀτροφία, & ſimilia ſymptomata, tanquam illarum comites individui conſequuntur: in

quibus

quibus purgantibus huic ſcopo deſtinatis, ſemper addenda erunt detergentia.

Commemorata vomitoria tam benigna illa, quàm mediocria, etiam utiliter exhiberi poſſunt, quando ventriculus nimis repletus eſt, vel vino, vel cibo, nimiaq; horum copia moleſtatur & gravatur: ut diſertè monet Hippocr. l. 3. de diæta & alibi.

Quod ad tertiam vomitoriorum ſpeciem attinet, quæ ſunt violenta, ut veratrum album, de eorum qualitate, quæ ventriculo prorſus infenſa eſt, & è diametro ipſi adverſatur, ſuprà ſatis diximus. Uſus eorundem
„ non vacat periculo. Nam ut Celſus inquit:
„ illud ſcire oportet, omne ejuſmodi medica-
„ mentum (de elleboro verba faciens) quod
„ potui datur, ægris non ſemper prodeſſe,
„ ſemper vero nocere ſanis. Si igitur ex neceſsitate quis coactus ea præſcribere, & ægrotis propinare cogitet, varias prius circumſtantias conſiderare debet. Nam prima corporis regio ſemper priùs purganda eſt: humores craſsi & viſcidi incidendi & attenuandi, & vacuationi per vomitum aptiores reddendi: omnes meatus corporis reſerandi, corpuſque optimè nutriendum & humectandum, tam alimentis boni ſucci, quàm balneis, & fomentationibus peculiaribus: ſicut id dilucidè docent Hippocr. &

Gal.

Gal. Aphoriſ. ſect. 5. 6. Epid. aphoriſ. 9. l. 2. & 13. l. 4. & Celſus l. 2. cap. 13.

Parabant autem olim veteres ejuſmodi violenta vomitoria, plerunq; ex utroq; helleboro, & potiſsimum ex albo, thymælea, chamælea, peplio, & ſimilibus violentis & venenatis purgantibus, quæ penitus improbo, ipſumq; etiam helleborum, imò & album, quod excitat convulſiones. Si quis enim eo uſus fuerit ſine præparatione, de qua veteribus, niſi eam fortè celarint, nihil conſtitit, nó mediocre incurret periculum.

Inventa ſunt noſtra ætate, ſicut fœcundo temporis progreſſu nova rerum inventio in dies incrementum ſumit, multò præſtantiora vomitiva, multoq; tutiora, quorum uſus plurimus hodie exiſtit in diverſis & gravibus affectibus curandis, iis etiam adjectis, quibus pleriq; vomitum nocuum & infeſtum exiſtimant: ut verbi gratia in pleuriſibus, quarum pleriſque vomitus valdè neceſſarius eſt, ut peſtilentibus, & in iis, quæ cum lumbricis ſive vermibus complicantur, de iis ſuprà in cap. de aquis, ubi deſcripſimus aquam noſtram benedictam purgativam vomitivam, mentionem fecimus.

Nova vomitoria, à recentioribus inventa.

Quoniam autem tot infinita & egregia experimenta deſcripta inveniuntur in centuriis

 turiis

turiis M. Rulandi Med. peritiſsimi & doctiſsimi, quorum effectum aquæ ſuæ benedictæ etiam vomitivæ purgativæ adſcribit, nec non aliis potionibus vomitoriis, quas ad plurimos profligandos morbos & ad ipſam etiam pleuritidem ſolvendam deſcribit: non alienum erit ab inſtituto, ſi noſtram ſententiam ipſius authoritate ſtabilierimus & quanta emergant commoda ex vomitionibus, oculis ſubjecerimus.

Ex vomitoriis ipſius ordinariis, unum tantùm invenio, quod ex vegetabilium familia depromptum, componit ex drachma ſemis pulveris rad. aſari, addendo aquarum hyſſopi, praſsii, meliſſæ, cardui benedicti ana ℥ j. interdum nil præter aquæ cardui benedicti ℥ v. vel vj. adjicit: Et ſic parat vomitivum ſudorificum: exhibet id cum feliciſsimo ſucceſſu in aſthmate & diarrhœa, & ipſis etiam febribus quotidianis & tertianis: ſicuti videre eſt in Centur. 6. Curat. ſive cap. 5. & Centur. 8 cap. 95. & 97.

A ſumta potione, jubet ægrum ſuum in lecto benè tectum decumbere, & plurimum ſudare, & tandem vomere: & hoc modo ipſum reſtituit, & à febre in momento liberat.

Reperiuntur adhuc quinque aut ſex alia vomitoria in Centuriis ejuſdem Rulandi, quæ

quæ ex metallico genere deſumta videntur, quorum præcipuum eſt aqua illius benedicta, cui tribuit plurimos & admirandos effectus, quos in perſanandis diverſis affectibus, & præſertim in pleuriſibus, ſive vermibus complicatis, ſive aliis, expertus eſt. *Aq. benedicta Rulandi.*

Remedium hoc appellat vomitorium ruptorium: rumpit enim & aperit abſceſſus & apoſtemata, in quæ plerunque & promptè degenerant inflammationes. Eodem etiam utitur in cura anginæ ſive ſcinantiæ. Vide Cent. 1. Curat. 14. ſive c. 14. Cent. 2 cap. 52. 53. 62. Cent. 3. cap. 18. Cent. 4. cap. 11. & 16. Cent. 9. cap. 14. 35. 36. Ubi ſimul invenies annotata, locum, nomen, ſexum, & ætatem eorum, quos ab ejuſmodi deploratis pleuriſibus reſtituit, imò breviſſimo tempore, ante ſeptimũ videlicet diem, & plerunq; citra ſangvinis miſsionem. Sic in poſterum, ubi uſus hujus generis remedia fortè expoſtulat, ille enarrata ſua contentus eſt aqua vomitiva purgativa, aut vomitorio ſuo ruptorio, ut vocat. *Vomit. ruptorium ejuſdem.*

Alibi eâdem aqua benedicta, plurimos gravíſsimos morbos feliciter percurat, velnti dolores & inflammationes ventriculi, icterum, febres tertianas & quotidianas, Cent. 1. cap. 8. Cent. 2. cap. 31. 34. 65. Et videre

quis poteſt in centuria 9. c. 51. quàm mirificè prædicet eandem ſuam aquam benedictam, & ſimilia vomitiva purgantia, tàm ad præſervationem, quàm ad curationem ipſius podagræ.

Spiritus aureus Rulandi. Utitur præterea alio vomitivo, quod ab eo nominatur *Spiritus aureus*, quo facillimè & laudabili cum ſucceſſu curavit duas fæminas: quarum una ſexaginta annorum aut circiter fuit, altera quinquaginta: illa hydropica, icterica, aſthmatica: hæc verò aſthmate ſuffocativo & lethali conflictata. Has curas annotat Cent. cap. 25. & 35.

Apud eundem Rulandum aliud adhuc habetur vomitivi genus, quod ſudorificum *Aq. terræ ſanctæ Rulandi.* eſt, idq; nominat *aquam terræ ſanctæ*, qua elegantia quoq; & ſingularia percepit experimenta in epilepſiis, ſtranguriis & iſchuriis. Vide Cent. 4 cap. 31. & 33.

Calix vomitiv. Ibidem etiam ad curam omnium febrium intermittentium, calix quidam chymicus occurrit, parandus (ut arbitror) ex vitro antimonii, vel calce plumbi cum ſilicibus vitrificata, quæ in typum quendam effuſa, in calicem ſive vaſculum quoddam fingitur: in quo per noctem macerentur vel vinum vel alius quidam liquor ad ℥ iiij. vel v. quæ poſteà potio bibenda manè exhibetur: qua hauſtâ provocatur vomitus, multò benigni-

benignior, quàm ab antimonii vitro. Et notandum eſt, quod hujuſmodi vaſculum, ad eundem uſum ſemper aptum & idoneum permaneat, citra ponderis ſui viriumq; diminutionem: de qua purgandi ratione jam alibi in ſcriptis noſtris egimus.

Tandem adhuc aliud vomitivum in eodem Rulando ſe offert, quod eſt ipſius crocus metallorum, de quo accipit ſolummodò ad piſi magnitudinem, quod macerat per 24. horas in 4. aut 5. unciis vini albi: Omnia çolat & exhibet. Hoc nominat purgatorium vomitivum pantagogum: utitur eo contra anorexiam, apepſiam, & ſpaſmum. Vide Cent. v. cap. 13. *Vomitivum Pantagogū Rulandi.*

Hic enumeratus metallorum crocus, eſt, ni fallor, baſis aquæ ejus benedictæ: Equidem meam inde concinnare ſoleo, ſicut ſcripſi ſuprà ſub finem cap. de aquis, & modum docui crocum illum fabricandi, quamvis obſcurioribus quibuſdam verbis, quæ tamen vel minimo chymiſtæ intellectu facillima ſunt. *Crocus metallorum.*

Aqua ipſius terræ ſanctæ vomitiva ſudativa, ſpiritus item ejuſdem aureus vomitivus purgativus, ſunt opinor remedia metallica, ex mercurio nimirum & antimonio ritè præparata: ex quibus peritus medicus elicere novit vomitiva, quæ virtute ſua uſq;

ad radices & mineras mali penetrant, & nihilominus tamen minùs noxia & pernicioſa ſunt helleboris iſtis antiquis olim tam celebratis & uſitatis remediis. De hujus generis medicamentis in pharmacopœa noſtra ſpagyrica tanquam in loco ſuo proprio nobis dicendum erit. Elegantes interim præparationes quaſdam in Tetrade noſtra, ca. de mercurio & antimonio propoſuimus, quò lectorem ablegamus. Satis mihi ſit, hic in noſtram pharmacopœam unum ſaltem vomitivum inſerere, quod paratur ex ſale vitrioli, de quo accipias grana 7. 8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idq́; diſſolvas in vino, juſculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas iis, qui eo opus habent, & mirandos eliciet effectus.

Sal vitrioli vomitivum.

Porrò ut palàm fiat, quàm potentes & mirabiles effectus, hujuſmodi purgandi ratio, vomitoriis congruis, & quæ altiùs mali radices extirpant cõcitata, exerat, hîc hiſtorias duas memoratu dignas enarrare placet.

Historia notabilis.

Prior eſt de D. de Luynes, & de Fourmentieres, qui ſumma & veneranda authoritate vir erat, piæ memoriæ, regiusq́; conſiliarius parlamenti Pariſienſis: is anno ætatis ſuæ quadrageſimo, ut ipſemet mihi ſæpius referebat, gravi & diuturno morbo corripiebatur, quem ſimul febris lenta ac langvida comi-

Digitized by Google

comitabatur, ex qua corporis habitus omnino reſiccatus, & maraſmo conſumtus ferè videbatur: ac licet medicorum Pariſienſium conſilio, & infinitis eorundem remediis, per annum & dimidium continuè uſus eſſet, nihil tamen opis & levaminis unquam inde ſenſerat. Derelicto igitur ab iis, & tanquam deſperato offertur illi à Domina de la Nouë, muliere omni virtutum laude ac ſplendore clariſsima, (quæ adhuc ſuperſtes harum rerum ipſamet teſtis erit) tabella ex floribus albis Antimonii, & ſaccharo parata, quam ipſa ſumere eum hortatur, ſimulq; hujus remedii vim & operationem prædicit. Unde D. de Luynes ad extremum jam redactus, fortunæ alçæ ſe commiſit, hancq; oblatam tabellam ſumſit. Aliquot horis pòſt, tam vehementi impetu vomitus prorupit, ut inde quaſi obſtupeſceret: altera verò vice evomuit albugineam quandam & viſcoſam materiam, formæ rotundæ & conglobatæ, pedis ferè longitudinem, cannæq; ſive arundinis craſſitudinem referentis: qua evomita ſtatim ſe reſtitutum, ut & erat, exclamabat, & ſic paucis poſt diebus perfectè curatus, convaluit: venit, & gratias egit commemoratæ Dominæ, & ſecretum remedii ab illa petens, obtinuit. Unde occaſione oblata,

idem ſæpenumerò in aliis pluribus ægrotis expertus eſt: & indagandus poſtmodum ſubtilioribus naturæ ſecretis, ad mortem uſq; deditiſsimus fuit.

Altera mirabilis curæ hiſtoria, eſt de nobili quadam Domina ex provincia Pictavienſi, de cujus affectu, & ſymptomatis, quibus præterito menſe Iunii vehementiſsimè affligebatur, ad me ſcriptum fuit: erant autem hæc: frequens lipothymia & animi deliquium, capitis dolores, vertigines, convulſiones, vomitus, ventriculi dolores, diarrhœa, & infinita alia: & quod notatu dignum eſt, in horum ſymptomatum exacerbatione & vigore, interdiu evomebat pilorum tenuiſsimorum, ſive capillorum per intervalla copiam, quorum unus in epiſtola cōcluſus mihi tranſmiſſus fuit. De quo malo graviſsimo ac deterrimo, ſimul in conſilium vocabam D. Turquetum virum doctiſsimum, medicum regium, collegam & amicum meum chariſsimum Ex communi igitur utriuſq; noſtri conſilio ipſi cum ſcripto, remedia aliquot chymica, nec vulgaria remittimus. Fruſtrà enim ac ſine ullo progreſſu hactenus diu uſa fuerat medicamentis aliis, ex præſcripto primariorum medicorum Pictavienſium ipſi exhibitis. Inter enarrata remedia noſtra, erat etiam Mercu-

Mercurius noſter vitæ in tabellis, qui vomitivus & purgativus eſt: item pilulæ noſtræ polychreſtæ, noſtrum laudanum ſive nepenthes, & ſimilia, qualia apud vulgares pharmacopœos proſtare non ſolent; quæ ipſi cum regimine atq; utendi modo transmittimus. Quorum remediorum feliciſsimus ſucceſſus ſtatim ſeſe prodidit: nam ſumtis tabellis noſtris purgativis vomitivis, tam ſupernè quàm infernè, adeò fœtentem & putrem ejecit materiam, ut & aſtantes inde inficerentur. In ſecunda & tertia exhibitione earundem tabellarum, à quibus jam magnum perſenſerat levamen, tam vehementi ſymptomatum inſultu adhuc exagitata, ac aliâs nunquam (mali enim radices vi medicamenti cedere, & extirpari cœperant) tam magnam capillorum copiam evomuit, ut ſeſe inde ſuffocatum iri crederet, idq́; per duos aut tres integros dies. Tandem ſumto eodem remedio, molem quandam in faucibus hærentem, & vellicando lancinandoq́ue moleſtam perſentiſcebat: paulò poſt verò vomitione prolectâ, vermis adhuc vivus miræ craſsitudinis & longitudinis prorupit, paulò poſt illa adhuc vomuit capillos aliquot, qui ſua ſponte moveri videbantur, & ſimiles erant criſtæ aut faſciculo plumeo, ab utroque latere

 diſtin-

Digitized by Google

diſtinctè diſpoſito: exhibita poſtridiè una adhuc de enarratis tabellis, tres tantùm capillos rejectavit, & ſic extirpatâ morbi cauſa perfectam recuperavit valetudinem: quemadmodum de harum rerum circumſtantiis, & remediorum ſucceſſu, pharmacopœus quidam nomine A. Mayaut, qui ipſi toto curationis ſpatio auxiliatrices præbuerat manus, ad me luculenter perſcripſit; idq; tunc temporis, cùm officiis meis in adverſa valetudine firmanda adeſſem Excellentiſs. & ampliſs. Domino de Villeroy, auguſtiſsimi Conſiſtorii Comiti, & Primario Reg. Secretario, viro ſanè non tantùm de Francia, & toto Galliæ regno, non ſecus ac de patria benè meritò, ſed etiam apud exteras nationes ob ſingulare ſapientiæ, integritatis & prudentiæ ſtudium, ſummamq; in regiis negotiis obeundis dexteritatem cum ſummo animi candore conjunctam, celeberrimo: in hujus, inquam, magni viri & mœcenatis mei arce ſplendidiſsima, Villeroy dicta, cùm eſſem, & remotus ab aulæ urbisq; Pariſienſis tumultu, liberaliori Muſarum fruerer otio, nova hæc nuntia de tam mirabili caſu & felici ejus exitu, ad me perlata ſunt: quo etiam in loco pharmacopœam meam elucubrandam præ manibus habebam, ac in ipſo capite de purgantibus vomi-

vomitivis pertractandis verſabar; unde data occaſione hiſtoriam hanc præcedenti annectere viſum fuit, ut ſtupendi hujus vacuationis per vomitum effectus, in propatulum producti, omnibus innoteſcerent, & hoc modo errorem ſuum agnoſcerent, qui inique eundem purgandi modum, ex neſcio qua timidiate, pluſquàm leporina condemnant.

Docemus præparationem Mercurii noſtri vitæ in noſtra Tetrade: Breviter is præparatur ex duabus ſubſtantiis metallicis, quarum una ſumitur ex regulo Magneſiæ, altera ex mercurio ejuſdemmet Magneſiæ in meteoron redacto, æqualiter mixtis: ex quibus extrahatur vi ignis per retortam liquor gummoſus, qui præcipitatur in aquam frigidam in forma cremoris ſeu floris lactis, qui optimè à ſua aciditate pluribus ablutionibus edulcatus, in pulverem nivei coloris convertitur: hic ad 4. vel 5. grana ad ſumum exhibetur, idem etiam ſi velis cum ſaccharo in tabellas redactus, vel etiam cum quodam liquore, vel ſecus offerri poteſt. Eſt enim omnium vomitivorum, & purgativorū præſtantiſsimum, ultra quàm dici aut cogitari poteſt, ſtupendosq; planè effectus prodit in diverſis morbis profligandis. Præſtantia tam inſignis remedii vi quaſi è manibus noſtris extorſit

extorſit clariorem ejuſdem deſcriptionem: quam clauſulæ loco, huic capiti appendere volui, ne aliàs mancum mutilumq́; fortè videri poſſet.

DE CLYSTERIBUS.

CAP. XVII.

Absoluto tractatu noſtro de purgantibus generalibus, quæ per os exhibentur, nunc æquum eſſe videtur, ut juxta ordinem noſtrum inceptum, etiam de purgantibus liquidis, quæ per anum immiſſa, corpus ab excrementis praviſq; humoribus repurgare apta ſunt, ſermonem faciamus. Vocantur autem hujuſmodi remedia communi nomine clyſteres: nonnullis appellantur enemata, hoc eſt, infuſiones & immiſsiones, juxta Celſum. *Celſi cap. 12. lib. 1.*

Eſt igitur clyſteris vocabulum generale, & pro variis remediis exhibendis uſurpandiſq; accipitur: pro alio enim atq; alio partis affectæ, cui is ut remedium adhibetur & in uſum aptatur, ſitu, aliam quoq; nominis appellationem ſortitur: unde clyſteres alii ſunt auriculares, otenchitæ antiquis dicti; alii ſunt clyſteres veſicæ, vocati ſiphones ſive catheteres, per quos, quicquid volumus, in veſicam injicimus.

Alii

Digitized by Google

Alii uterini, metrenchitæ nuncupati.

Ejuſmodi remedia diverſis affectibus, quibus tres illæ nobiles enumeratæ partes defatigantur, medendis inſerviunt: hos tamen eoſdem clyſteres in alium locum tractandos rejicimus.

Sufficiet nobis hîc de veris tantùm clyſteribus dicere, quales ſunt, qui in genere ita appellantur, & qui in anum infunduntur: quorum uſum, juxta Plinium, avis Ibis appellata (quæ longo ſuo roſtro ſibi ipſi clyſterem quaſi per inferiora injicit) nos primùm edocuit.

Galenus comment. in Aphoriſ. 36. ſect. 2. lib. 6. Epidem plures tradit clyſterum differentias & compoſitiones: quorum alii ventrem nimis ſiccum emolliunt, & facultatem expultricem conſopitam excitant.

Alii emolliunt & purgant ſimul, non tantùm communia illa ventris recrementa, ad ipſius naturæ imitationem (quæ felle ſive bile in inteſtinum jejunum regurgitante, expultricem facultatem, ad naturalem excrementorum egeſtionem irritat & ſtimulat,) ut Galen. docet lib. 5. de uſu partium: ſed etiam evacuant & revellunt pituitoſos, bilioſos alioſq; ſuperfluos & noxios humores, tum in ipſis inteſtinis, tum in toto meſenterio, & circa hepatis ſinum ſtabulantes, ut idem

ut idem Gal. ſcribit comment. aphoriſ. 17. 6. aphoriſ. De his ſolummodò clyſteribus, quorum ope naturalem tantùm vacuationem expedimus, jam tractabim⁹, tanquam de re quæ ad purgationis ſcopum maximè ſpectat; ſimulque iis adjungemus decocta, modò carminativa, modò lenitiva, modò detergentia, & id genus aliis medendi finibus inſervientia, ubi ſcilicet vel evacuatione, vel revulſione, vel derivatione humorum peccantium opus erit: ſed inſtituti tamen memores non latiùs æquo hinc divagabimur.

Emollientia. Clyſmata emollientia, quæ aridas & induratas alvi fæces humectant, componuntur ex rad. & foliis biſmalvæ, malvæ, violarum, brancæ urſinæ, betæ, quibus adduntur olea, butyrum, aut aliæ pingvedines; jura etiam inteſtinorum vel capitis verveci-ni ſola eidem uſui deſtinantur.

Anodina. Ut vis anodyna augeatur, ſi fortè humor acris, mordax, ſalſus, ſive pituitoſus, ſive bilioſus inteſtina obſideat, doloremq; inducat, decoctioni adduntur ſemina lini, fœnugræci, biſmalvæ, pſyllii, flores camomillæ, meliloti, ſambuci & ſimilium.

Carminativa. Sin verò dolorem comitetur, vel eundem etiam excitet flatus, & craſſus ac pituitoſus humor: ſemina carminativa adjiciuntur,

nempè

nempè cumini, aniſi, fœniculi, baccæ lauri, herbæ origani, calamenti, rutæ, ſummitatum anethi.

Quoniam autem ejuſmodi dolores ut plurimum proveniunt vel ab humore tenui,acri & bilioſo, vel etiam à craſſo, mucilaginoſo & pituitoſo, ſalſo & vitreo: bilioſus quidem vacuandus eſt looch ex caſsia, diapruno,catholico, lenitivo,elect. de pſyllio,& ſimilibus levioribus cholagogis: pituitoſus verò deturbandus hierâ picrâ Galeni, diaphœnico, diacarthamo, benedicta laxativa: & interdum ubi humore exiſtente tenaciore, frigidiore, & glutinoſiore,validiùs trahendum purgandumque eſt, hiera diacolocynthidos aſſumitur: olea congrua ad utriusq; humoris acrimoniam obtundendam admiſcenda ſunt; minùs quidem calida & lenientia humori bilioſo conferunt,ut oleum violarum, ol. liliorum, lini & camomillæ: laurinum verò,juniperinum,ſeſaminum, anethinum, ſambucinum, rutaceum, irinum ad pituitoſum, & ubi majori attenuatione, reſolutione, & calefactione opus eſt.

Si verò dolores hujuſmodi,ſicut ſæpe accidit, oriantur ab inflammatione quadam inteſtinorum aut circumvicinarũ partium, veſicæ nimirum,uteri, aut renum, medicus parum

parùm verſatus curioſe & accuratè quid faciendum ſit, conſideret: hæc enim mala ſemper cum febre conjuncta ſunt. Ejectis igitur cum emolliente aliquo clyſtere priùs craſsioribus alvi excrementis, lenitivis & refrigerantibus clyſmatis utendum erit; paratis ex lacte, in quo incoxerint ſemina lactucæ, pſyllii & biſmalvæ, ut mucilaginoſum fiat, & magis anodynum. Aliquando paretur enema ex ſolo oleo violarum, in quo incoqui poſſunt aliquot capita papaveris. Sed de his juniores medici conſulant Aëtium cap. 4. 16. & 26. ſerm. 3. lib. 3. Videndum prætereà, quid Galenus ſcribat de clyſteribus ex ſolo ſero lactis paratis 10. ſimpl. cap. de ſero lactis: quos ad pus detergendum, dolorem ſedandum, & acrimoniam humorum obtundendam, ſummoperè commendat.

Hæc obiter dicta ſint: ſcopus enim noſter eſt, uti jam proteſtati ſumus, hîc de ſolis purgantibus enematis verba facere.

His enumeratis communibus & vulgaribus emollientibus, lenientibus, & anodynis, quoſdam alios ejuſdem ordinis adjicere poſſem ad hujus operis ornamentum, niſi conſtitutum eſſet, cap. de extractis annotare plura extracta purgantia ſimplicia & compoſita: plura item extracta lenitiva, anody-

anodyna,carminativa,& diverſa alia,omnibus intentionibus curativis apta, quæ ad quoslibet clyſteres conficiendos abundè ſufficient.

Nam ſi,exempli gratia,componendus ſit clyſter ad diſsipandos ventos, extractum carminativum jam paratum in promptu aderit, quod diuturno tempore reſervabitur, omnibus virtutibus & proprietatibus baccarum lauri, juniperi, ſem. fœniculi, aniſi, anethi, cumini, dauci, herbarum ſiccarum, rutæ, calamenti, pulegii, origani, florum ſambuci, camomillæ, & ſimilium dotatum: cujus varias compoſitionum formulas deſcribemus (ſicut & extractionum lenitivarum & anodynarum) & ſufficient commemorati extracti tantùm drachmæ duæ vel tres, cum juſculo quodam aut aqua calida aut vino, prout opus eſt, permixtæ: qua methodo carminativam clyſteris decoctionem, ſine laborioſa operatione ſtatim parabit: in qua extractum purgans affectui,qui edomandus eſt,congruum diſſolvet, ſicut ex variis illis formulis, quas cap. de extractis deſcribemus,palàm fiet. Ita,ut adhuc magis ſupervacaneo labore pharmacopœos ſublevemus, varias quoq; oleorum formulas dabimus, quæ facultate anodyna, lenitiva, carminativa & purgativa ſimul

prædita erunt. Exempli loco hîc oleum noſtrum diacolocynthidos carminativum in medium proferemus : quamvis plures ejuſdem formulas in ſecunda ſectione noſtræ pharmacopœæ cap. de oleis ſimus daturi.

Oleum diacolocynthidos carminativum purgativum Quercetani.

℞ *Herb. ſicc. rutæ*
Calamenti
Origani
Pulegij ana m. j.
Sem. Dauci
Cumini
Fœniculi
Baccar. Lauri ana ℥ j.
Ol. Olivarum ℔ ij.
Vini rubri ℔ j.

Coquantur ad vini conſumtionem : cum hoc oleo ſic præparato decoque pulpę colocynthidos ℥ ij. digerantur ad ignem B. M. cal. per 12. horas: dein bulliant per duas horas, donec oleum vim totam colocynthidos attraxerit : dein exprimantur & colentur.

Hoc oleum in officinis parari, diuq; adſervari poteſt : doſis ℥ j. vel ℥ ij. prout majori vel minori operandi efficacia opus fuerit : cum jure pingvi permixtum, medicamen ſummum erit ad omnes ſoporiferos affectus,

affectus, apoplexiam, lethargum, & ſimiles.

Ex commemorata colocynthide, cocta cum oleis lenitivis, lumbricorum, lini, liliorum, viſci pomi & camomillæ: componere licet oleum compoſitum lenitivum purgativum, in modum olei carminativi purgativi, quod cum juſculo capitis vervecini mixtum, ad omnes dolores ſingulare eſt præſidium. Oleum enim mirificè contemperat acrem & venenatam colocynthidos qualitatem, adeò ut ſic præparata, neutiquam noxia aut damnoſa ſit inteſtinis, quorum tunicis aliâs vel ſubtiliſsimè etiam pulverizata, & in trochiſcos redacta, ſemper aliquãtum adhærere ſolet: quod incommodum hac præparatione, & oleorum cum ipſius eſſentia & proprietate permixtione intercipimus: ſicq; auxilium evadit minùs periculoſum ipſo diaphœnico, & benedicta laxativa: cujus uſus utilis erit in variis clyſmatis concinnandis, & effectus præſtantes felici cum ſucceſſu oſtentabit in ſedandis potiſsimùm intolerabilibus doloribus & paſsionibus colicis, ut plurimùm á pituita vitrea inteſtinis, ſubortis, in quibus purgantia lenitiva ſola exhibita, inefficacia prorſus & invalida comperientur.

Coronidis loco hic anneᶜtam adhuc aliam olei purgatorii deſcriptionem, quod ad prohibendam vermium generationem, & ad corruptorum, putridorum, & depravatorum humorum, unde illi naſcuntur, expulſionem, præſtantiſsimum eſt: ex quibus aliâs infinita alia mala progrederentur: Siquidem plures hodie tàm inter viros quàm fœminas, juvenes & adultos videmus his affectibus obnoxios: quibus hoc oleo tàm internè in forma clyſteris, quàm externè applicato, auxilium gratum & indubitatum ſæpenumerò tulimus.

℞ *Ariſtolochiæ rotundæ*
Gentianæ ana ℥ ß.
Tormentillæ ℥ j.
Herb. Centaurij minoris
Summitatum oleæ
Marrubij
Abſinthij pontici
Perſicariæ
Lupulorum
Diptamni ana m. j.
Sem. Polij montani
Portulacæ
Citrij
Cardui benedicti
Lupinorum
& ſem. contra ana ℥ j.

Amygd.

Digitized by Google

Amygd. amararum ℥ iij.
Flor. Perſicæ arboris
Hyperici
Stœchadis ana p. ij.
Myrrhæ ℥ ß.
Turbith
Hermodactylorum ana ℥ j.
Pulpæ colocynthidos ℥ ij.

Contundenda contundantur, & miſceantur cum ℔ iiij. olei olivarum, & ℔ j. ß. vini albi generoſi: dein bulliant ad vini conſumtionem: addendo ſub finem duo vel tria bovis fella, priùs ad B. M. optimè depurata ſeu defæcata, & fiat oleum. Hoc oleum mixtum cum lacte, aut jure quodam congruo in ſuff. q. ad fingendum enema, ſumma erit medela adverſus lumbricos quoſvis: infantibus 3. 4. aut quinque annorum ſufficiet exhibere pro doſi ℥ ß. vel ʒ vj. cum lactis ℥ iiij. aut v. ut fiat clyſter, ut ſuprà: mediocriter robuſtis ſatis erit ℥ j. robuſtiſſimis verò ℥ j. ß. imò & ℥ ij.

Hoc etiam oleum excellentiſsimum eſt ad vermes, ungendo aliquot ejus guttulis orificium ſtomachi & regionem umbilici. Admirandi horum duorum modò deſcriptorum oleorum effectus indies magis magiſque, per ipſam experientiam ſeſe prodent, & diſpalabunt.

Sed ut paulò magis caput hoc amplificemus, unum atq; alterum adhuc remedium ex mineralium claſſe petitum, eidem inſeramus: cujus generis medicamenta, cætera purgantia in clyſterum compoſitionem venientia, longiſsimo intervallo poſt ſe relinquunt, ſive ad demulcendos & leniendos dolores, à cauſis frigidis, cruditatibus, flatibus, ac humoribus mucilaginoſis, tartareis & arenoſis, ſive calculoſis ſuſcitatos: ſive ad expellendos vermes, educendam fœtidam humorum illuviem & putredinem: vel ad validiùs expurgandos omnes humores, citra tamen calefactionem nimiam, qualem inducere ſolent Hieræ Logadii, vel Pacchii diacolocynthid. benedicta laxat. & hujus generis alia, quibus pleriq; ad ægros excitandos utuntur in comatoſis & ſoporiferis ſymptomatis & affectibus: quorum tamen vim, excedens iſtorum medicamentorum calor potiùs auget, cerebrumq́; majori vaporum copia replet & fatigat, quàm ut eoſdem diſſipando imminuat. Hoc non contingit in remediis aliis, quæ manifeſtis illis & noxiis qualitatibus prorſus ablatis, potius formales & ſpiritales produnt effectus, quàm materiales.

Crocus metallor. in clyſteribus.

Illud medicamentum, de quo loquor, eſt crocus metallorum, cujus alibi mentionem fecimus, ejuſque admirandas operan-

Digitized by Google

operandi actiones, quas etiam per os ſumtus perficit, oſtendimus.

Si quis timidulus & inexpertus medicaſter, horum remediorum, quorum nullam habet notitiam, uſum minus approbaverit, ſi per os aſſumantur, non tamen credo illum tam ſtupido fore ingenio, ut eadem clyſteribus excepta, contemnere auſit: ſi præſertim eorundem ſummos effectus, quos benignè quidem, ſed efficaciſsimè præſtant agnoverit: qui nihil moleſtiarum neq; ab oleorum ingrato fœtore, neq; à quavis alia re conciliant, ſicut in vulgaribus plerumq; accidere ſolet. Precium quoq; eorundem non excedet 3. aſſes: cùm quilibet aliorum ad minimum vendatur ſedecim vel etiam 20. aſsibus. Sufficit enim remedii illius enarrati, ſemidrachma vel drachma una ad ſummum, quod macerandum eſt in 4. vel in 5. unciis aquæ cujuſdam congruentis, aut vini per noctem integram aut amplius, & ſic maceratio hæc miſceatur cum quodam jure in ſuff. quantitate, ut fiat clyſter. Eandem macerationem in aqua vel vino factam potes, ſi velis, paratam adſervare, eamq; in magna copia, aucta ſingulorum doſi, parare: quam diutiſsimè reſervabis, & in uſum, ut res poſtulaverit, adaptabis, ſervata ſemper ſupradicta doſi.

Loco croci metallorum, licèt non tanto cum emolumento, uti poteris Antimonio vitrificato, quod tamen infuſum, colatum & exhibitum in clyſteribus, minorem noxam adfert, quàm diaphœnicon, hocque ipſo utiliores & efficaciores multò effectus demonſtrat. Sed dum hæc remedia Dogmaticis propono, liberum judicium cuilibet relinquo, ſive iis uti voluerit, ſive non. Hoc ſolùm affirmare poſſum, me in iis deſcribendis ſolido certoq; niti experientiæ fundamento, quod nullis argutiarum machinis, à quodam fortè Momo ſubvectis dirui & ſubverti poterit.

Utut ſit, unusquiſque tandem fatebitur, modò non fuerit omnium ingratiſsimus, hiſce Hermeticorum ornamentis & floribus, quibus vulgarem pharmaceutricem amplificavimus, ſibi ſatisfactum: quos licet magnifaciamus, & inter fructus laborum vigiliarumq; noſtrarum chariſsimos habeamus, eos tamen omnibus, propenſo & liberali animo impartimur.

His multas alias diverſorum clyſterum calefacientium & refrigerantium, detergentium, conſolidantium, cicatrices inducentium, adſtringentium, corroborantium, & nutrientium, & pluribus aliis medendi ſcopis inſervientium, formulas addere poſ-

ſem:

ſem: ſed quia nimis vulgares ſunt, inq; antidotariis paſsim deſcriptæ, iis hic enotandis jam ſuperſedebimus.

Adderem præterea ad amplificandum hoc opus varios particulares clyſteres auriculares, qui ad aurium dolores, inflammationes, abſceſſus, ulcera, ſonitus, tinnitus, & ſurditatem conferunt: clyſteres quinetiam uterinos, qui ad uteri inflammationem, ulcera, tumores, ſuffocationem, menſium ſuppreſsionem, fluorem eorumdem immoderatum & album, nimiam uteri humiditatem, ſiccitatem, fœtidorum humorum illuviem, & ſterilitatem faciunt: clyſmata tandem ſive enemata particularia ad veſicæ affectus, ipſiusq; ardorem, inflammationem, ulcera, carunculam, gonorrhœam, ſtranguriam, & iſchuriam, & ad ipſius calculi com̃inutionem & attritionem conducentia, non incommodè hic adjungere poſſem. Sed omnes hos enumeratos clyſteres peculiares & ſpecificos, affectibus harum trium enarratarum partium, reſervamus in tertiam & ultimam ſectionem hujus pharmacopœæ, ubi tractabimus de omnibus corporis humani affectibus, tàm internis, quàm externis: ibiq; uſum præcipuorum & præſtantiorum remediorum, quæ in hoc opere continentur, ſimul docebimus.

De Caputpurgiis & errhinis remediis.
CAP. XVIII.

HACTENUS de omnibus purgationum generalium ſpeciebus verba fecimus: ordinis ratio poſtulat, ut nunc dicamus de particularibus, quæ illas ſequi debent, ut Gal. docet lib. 2. cap. 2. ſecundùm locos. Exordiamur autem à cerebri vacuatione, utpote quæ pars corporis ſuprema omnium humidiſsima exiſtit, & quę omnium maximè opus habet non uno evacuationis genere.

Nobilis hæc pars præ cæteris obtinuit particularia quædam emunctoria, quorum ope excrementa ſuperflua deponit, inter quæ nares præcipuè numerantur, quarum uſus à natura non tantùm inſpirationi & reſpirationi, & odorum attractioni, ſed & craſsiorum excrementorum evacuationi deſtinatus eſt; veluti monet Gal. lib. 8. de uſu partium, c. 6. & 7.

Ars itaq; naturæ imitatrix noxiorum humorum quibus cerebrum nimis repletur, expulſionem & eductionem per eaſdem narium vias ſive canales conſvetos operatur, idq́; congruorum & idoneorum remediorum operâ.

Hujuſmodi remedia in genere à medicis *naſalia*

naſalia ſive caputpurgia: à Galeno verò lib. de ſimpl. errhina dicta ſunt, quæ varii generis ſunt:

Aut enim liquida infunduntur & attrahuntur.

Aut in oblongam figuram formata naribus induntur.

Aut in forma linimenti naribus illinuntur.

Aut per inſtrumentum, quod ἐγχύτης, dicitur, injiciuntur.

Aut ſicca naribus inſufflantur.

Galenus de caputpurgiis canonem ponit, quo hortatur, ſemper à levioribus inchoandum, & poſtremò ad fortiora confugiendum eſſe, ſi opus fuerit. Nos obſervato hoc canone, hîc formulas quaſdam utiliſsimas & maximè neceſſarias, pluribusq; morbis, quorum ſedes potiſsimùm in cerebro ſtabulatur, peculiares & accommodatas deſcribemus.

Caputpurgium in 1. forma.

Caputpurgia ſive errhina formæ liquidæ fiunt ex aquis ſive ſuccis, aut decoctionibus radicum, herbarum, & florum convenientium.

Huic ſcopo maximè inſervient aquæ majoranæ, ſalviæ, roſmarini, betonicæ, hyſſopi, pæoniæ, aliæq; cephalicæ, quarum vel

binæ

binæ vel plures invicem mixtæ,& tepefactæ, in nares infunduntur, quibus quarta vel ſexta pars vini promptioris penetrationis ergò additur: hæc & ſimilia errhina omnium ſunt mitiſsima.

Ut validiùs attrahant, adde enarratis aquis ſuccos depuratos majoranæ, anagallidis, ſyrupum ſtœchadis, & oxymel ſcilliticum.

Si opus fuerit majori attractione & evacuatione: macera radices ciclaminis iridis, ac unum atq; alterum folium peti reſiccatum, pulveratum, & in nodulum inditum, & ſic habebis inſigne medicamentũ, quod cerebrum à nubiloſis & turbulentis vaporibus expediet: vertiginibus quoq;, lethargis,& epilepſiis idem conveniet,additis horum affectuum ſpecificis, ſicut epilepſiæ eſt viſcus quernus, radix pœoniæ, flores tiliæ & cæt.

Hæ ſunt formulæ liquidorum caputpurgiorum ſive errhinorum,tam benignorum, quàm mediocrium & fortiſsimorum.

Caputpurgium in 2. forma.

℞ Pulveris herb. abſinthij
Majoranæ
Morſus gallinæ
Salviæ

Diptam-

Diptamni ana ℥ ij.
Sem. Nigellæ
Ameos
Rutæ ana ℥ j.
Trochiſc. alhandal ℈ iiij.

Coquantur cum ſucco betæ & mercurialis ad ſuccorum conſumtionem : dein incorporentur, cum terebinthina,& fiant naſalia ad longitudinem digiti & cordulæ ligatæ : naribus indantur.

Caputpurgium 3. in forma linimenti paratum.

℞ Pulveris flor. calendulæ
Lavendulæ
Tiliæ arboris ana ℥ j.
Pulv. Senæ
Pæoniæ
Nigellæ
Sileris montani ana ℥ ß.
Caſtorei ℈ j.
Hellebori ℥ j.
Piperis gr. vj.
Ligni aloës ℈ ß.
Moſchi
Ambræ ana gr. vj.
Olei terebinthinæ
& ceræ q.ſ. ad fingendum linimentum.

De hoc parum digito minimo inde in profun-

profundiſsimum narium locum, & optatos in purgando cerebro effectus videbis. Eſt quoq; aptiſsimum remedium ad vertigines, epilepſias, & ad ipſum repurgandum in infantibus, ad hæc mala proclivibus, cerebrum, quod acidis & ſeroſis humoribus plerumq; obſidetur, ex quibus commemorata mala originem ducunt.

Caputpurgium aliud ad humores, à capite in pectus deſluentes, revellendos, & per nares expurgandos.

℞ *Gummi ammoniaci* ℥ j.
Pyrethri, ſubtiliſſimè pulverizati ʒ iij.

Incorporentur optimè cum ſucco radicis ireos in ungventi conſiſtentiam. De hac mixtione parum baculi ad id aptati extremitati impone, & in narium profunditatem immitte, & ſtatim deſtillari videbis magnam aquæ ſeroſæ quantitatem.

In quarta forma errhinorum, quæ per inſtrumentum, quod ῥινεγχύτης dicitur, apparantur, ut ſuprà, ſi remedium liquidum profundiùs in nares injici debet, ita ut nulla alia ratione validiùs attrahi poſsit. Ad ejuſdem compoſitionem inſervient aquæ & decoctiones radicum, herbarum, ſeminum & florum huic ſcopo congruentium, ut jam ſuprà diximus.

Super-

Supereſt, ut loquamur de caputpurgiis in conſiſtentia ſicca, nempè de pulveribus, qui in nares pennâ, vel ſimili inſtrumento inſufflantur.

Hujuſmodi remedia, licèt in genere quidem inter caputpurgia annumerentur: in ſpecie tamen ſternutamentis provocandis inſerviunt, idq́; ſemper ad ipſius naturæ imitationem.

Sicut enim ſternutatio à natura ſecundùm Galenum excitatur, ſive per rarefactionem aut fuſionem humorum ſeroſorum & acrium, qui in cerebro continentur, ſive per vim naturæ, quæ conatur rejicere & expellere ea, quæ naribus noxia & infeſta ſunt: Sic etiam ars excogitavit ſternutamenti concitandi rationem, qua ipſi cerebro vacuando ſubvenit, idq́ue medicamentis, quæ vel cerebrum calefaciunt, humores craſſos & pituitoſos in eodem ſedem figentes incidunt, & liquefaciunt & ſic aptiores expulſioni & evacuationi reddunt: vel mordicant & vellicant nares: vel utrumq; ſimul efficiunt, & ea ratione ſternutationem eliciunt. Unde materia ſternutatoriorum plerunq; eſt calida, ſicca, acris, pungens, & omninò tenuium partium: Quorum aliquot formulas hîc proponere non abs re fuerit.

Pulv.

Pulv. ſternutationem provocans.

℞ *Rad. Ireos*
Fol. Majoranæ ana ℥ j.
Sem. Sinapis
Cubebarum
Garyophyllorum
Piperis albi ana ℈ j.
Caſtorei ℈ ß.

Miſce: fiat pulvis, ex quo parum inſuffla naribus.

VEL.

℞ *Pulveris rad. ciclaminis*
Majoranæ
Hyſſopi ana ℥ j.
Sem. Nigellæ
Pyrethri ana ℥ j. ß.
Macis ℈ j.
Hellebori albi ℈ ß.
Moſchi gr. viij.

Miſce, fiat pulvis.

His addemus ſternutatorium quoddam Martini Rulandi med. peritiſsimi, in ipſius Centuriis deſcriptum, cui excellentiſsimos effectus author adſcribit.

℞ *Sem. Nigellæ*
Hellebori albi ana ℈ j.
Majoranæ
Roſmarini

Salviæ

Digitized by Google

Salviæ ana ℥ ß.
Moſchi gr. ij.

Nos utimur alia ſternutatorii forma, quæ non in nares inſufflatur, ut pulvis qui poſsit, eò quòd helleborum excipiat, facilè aliàs cerebrum offendere.

℞ *Pyrethri* ℈ *ß.*
Hellebori nigri ℥ *j.*
Naſturtij ℥ *ß.*

Pulverentur & includantur in nodulo: maceretur nodulus in aqua roſarum, & naſo admoveatur ſub odorandum. Sternutamentum citra moleſtiam excitat, quæ ratio cæteris multò ſecurior eſt.

Avicennas quoq; uſurpat ſternutatorium quoddam vaporoſum, paratum ex aceto fortiſsimo, in quo diſſolvit parum caſtorei, cujus vapor in nares immiſſus ſternutationem vehementiſsimè prolicit.

Nonnulli uſum horum remediorum averſantes, putant, per eadem humorum fluxum potius augeri, quàm revelli, nec iiſdem niſi extrema urgente neceſsitate, & præmiſsis generalibus vacuationibus utuntur. Sed ipſi, ut mea quidem fert opinio, graviter falluntur: quandoquidem ejuſmodi remedia in defluxionibus magnis ſuffocativis, & ſubitò ſupervenientibus, commodè admodum & feliciter exhibentur. Natura

enim canales ſive ductus narium dicavit cerebri vacuationi, quam ars ad ipſius imitationem promovet ita, ut apertò & libero tranſitu, curſus ſeroſorum humorum per eandem viam expediatur; & hoc modo revellantur, ne in partes nobiles inferiores, thoracem nempe & ventriculum illabantur. Eadem remedia utiliter quoq; uſurpantur adverſus epilepſias, lethargos, caros, apoplexias, & ſimiles affectus frigidos, ut ſcribit Galen. lib. de inſtrumento odoratus, & deinde Orib. lib. 10. cap. 3.

Eorundē quoq; uſus felici ſucceſſu comperitur in uteri ſuffocatione, partu difficili, & ſecundinæ retentione: ſicut teſtes ſunt Hippocr. & Gal. lib. 5. aphoriſ. aphor. 35. & 31.

Caputpurgia ſive errhina enumerata, nō tantùm purgant & evacuant cerebrum, ſed ſunt nonnulla alia quæ conducunt etiam ad calidam ejuſdem intemperiem tollendam, ad narium hæmorrhagiam ſive ſangvinis ſtillicidium ſiſtendum: ad humores acres exulcerationi gignendæ aptos, cōtemperandos: ad narium fœtorem, & ipſum etiam polypum ibidem productum, abſq; dolore conſumendum. Sed de hujus generis cunctis remediis ſpecificis, deinceps in tertia hujus pharmacopœæ ſectione fuſiùs agemus, quò lectorem amandamus.

De Apo-

Digitized by Google

De Apophlegmatiſmis & Eclegmatis.
CAP. XIX.

ORDINIS noſtri ratio poſtulat, ut particularibus cerebri purgationibus, quæ per nares procurantur, abſolutis; nunc de præſidiis, ad particularem quoq; tam cerebri, quàm thoracis vacuationem accommodatis, & per os exhibendis, tractemus.

Horum medicamentorum alia dicuntur apophlegmatiſmi, quos privatim & breviter tantùm perſtringemus: non enim in iiſdem multa explicanda videntur.

Eſt igitur apophlegmatiſmus, ut nominis ratio & etymologia indicat, Galenusq́; lib. 2. cap. 2. ſecundùm locos docet, remedium, quod trahit & vacuat pituitam & ſeroſum humorem in cerebro collectum, idq́; maſticando: Unde quidam idem barbaro vocabulo vocant maſticatorium.

Horum porrò maſticatoriorum alia minùs, alia magis attrahunt humores.

Suntq́; vel ſimplicia, vel compoſita.

Maſticatoria ſimplicia & minus attrahentia ſunt maſtiche ſola, ſive folia ſalviæ, aut lauri manè maſticanda, & in ore probè agitanda.

Digitized by Google

Vel cum maſtiche pyrethrum miſcetur, ut ſequitur:

℞ *Maſtiches*
Pyrethri ana ℥ ß.

Adjecta cera fingantur morſuli avellanæ magnitudinis, quæ manducentur, ſemper expuendo per horam dimidiam: idq́; per quatuor aut plures dies.

Fortiora & compoſita ſunt, quæ ſequuntur.

℞ *Sem. Staphiſagriæ*
Erucæ
Sinapis ana ʒ ij.
Pulv. Flor. betonicæ
Hyſſopi ana ℈ j.
Salis ammoniaci ʒ ß.
Pyrethri ʒ j.
Maſtiches
& Ceræ q. ſ.

Fiant trochiſci formæ fabæ ſimiles aut parvæ avellanæ, ex quibus unus teneatur in ore leniter maſticando,& continuò ſalivam expuendo, idq́; manè jejuno ventriculo: mirum in modum ſputum provocat, & cerebrum à recrementis humidioribus expurgat, & eſt ad vertiginem & epilepſiam ſingulare præſidium.

Maſtica-

Maſticatorium divulſorium ad paralyſim.

℞ *Diatragacanthi calidi* ʒ ij.
Maſtiches ʒ ß.
Staphiſagriæ
Pyrethri
Granorum paradiſi
Zingiberis
Coſti ana ʒ j.
Piperis longi
Garyophyllorum ana ℈ j.
Pulv. Rad. ireos
Turbith gummoſi ana ʒ ß.

Diſſolvantur cum ſyrupo de ſtœchade,& fiat maſticatorium, de quo utendum, ut ſuprà.

Si pro delicatis maſticatorium, quod os calore ſuo minùs offendat, componere velis, hac via progredi oportet:

℞ *Rad. pyrethri in oxymelite maceratæ, exſiccatæ, & pulveratæ*
Staphiſagriæ
Sacchari candi ana ʒ ß.

Excipiantur mucagine gummi tragacanthi,& fiat maſticatorium.

Hæc particularia cerebri purgantia, poſt generalem vacuationem demùm adminiſtranda ſunt; conferunt ad defluxionum

revulſionem, & potiſsimum juxta ſententiam Gal. ad omnes ſoporiferos affectus, ad dolorem & gravedinem capitis.

In horum medicamentorum uſu obſervandum eſt, ut os utentis ad ſalivam attrahendam ſemiapertum teneatur, & calidioris acriorisq; materiæ reliquiæ, quales ex fortiorum uſu plerunq; in ore remanere ſolent, tollantur lotione aquæ tepidæ, hydromelitis, aceti roſati, aut lactis. Vide de his Orib. lib. 8. collect. cap. 10.

Præterea ſciendum eſt, uſum eorundem interdictum eſſe iis, quibus inflammatio quædam circa fauces, palatum aut lingvam, aut circa quamlibet oris particulam exorta eſt, ut ſcribit Gal. lib. 3. meth. cap. 11.

Reliquum eſt, ut dicamus de maſticatoriis idoneis ad pulmones, & pectoris regionem vacuandam: quæ quoniam non tam valida attrahendi & purgandi facultate pollent, ut præcedentes, de quibus modò diximus, in numerum purgantium affatim ſumptorum & uſurpatorum referri poſſunt: quandoquidem incidendo, attenuando, detergendo, vel incraſſando irritant naturam, & eidem ſuccurrunt ad rejectandas per ſputum multas ſuperfluitates excrementitias, quæ ipſi infeſtæ ſunt & noxiæ: ac quoniam hujuſmodi ejectiones ſuperfluitatum thora-

thoracis & pulmonum, naturaliter à tuſsi provocata, Galeno ſub particularibus evacuationibus comprehenduntur, remedia etiam arte procurata, ſub eadem claſſe comprehendi poſſe videntur.

Hæc remedia veteribus dicta ſunt arteriaca: recentioribus bechica & eclegmata: Arabibus loch & looch, quòd ſenſim lambendo deglutiantur.

Diſtingui poſſunt in duas claſſes, vel in calefacientia, attenuantia, incidentia, detergentia humores frigidos, lentos, viſcidos, & craſſos, qui thoracis cavo continentur: vel in refrigerantia, incraſſantia & lenientia humores calidos, acres & tenues, qui eroſionum & exulcerationum authores exiſtunt. Utriuſque generis exempla petenda ſunt ex Gal. lib. 6. ſecundùm loca. Ex his porrò duobus remediorum generibus componitur unum tertium, quod inter utrumque, medium obtinet, attenuando & incraſſando ſimul: quodq; confert tam ad cauſam conjunctam, quàm antecedentem: ad humorem nempe craſſum, in pulmonibus jam collectum, qui incidendus & detergendus eſt: & ad tenuem, per aſperam arteriam in pulmones influentem, qui incraſſandus: quod breviter exemplis illuſtrandum erit.

Digitized by Google

Eclegmata ſeu Looch incidentia detergentia ſunt:

Looch è ſucco ſcyllæ ſimpl. Gal. compoſ. Meſ.
Looch ſanum & expertum Meſ.
Looch è pino Meſ.
Looch è praſſio Pauli.
Looch de ervo ejuſdem Pauli.
Looch de carthamo Meſ.

Hæc omnia eclegmata de eorum ſunt genere, quæ fortiùs attenuant deterguntq́; materiam craſſam in thorace vel pulmonibus contentam. Tuſsientibus, aſthmaticis & difficulter ſpirantibus, ob purulentæ lentæq́; pituitæ copiam, reſpirationis viam opprimentem, auxiliantur.

Minus incidentia & detergentia ſunt:

Looch paſſulatum
Looch de farfara ſeu tuſſilagine
Looch de caulibus Gordonij
Looch è pulmone vulpis Meſ.

Incraſſantia fortiora ſunt:

Looch è papavere
Diacodion ſimplex Gal.
Diacodion Ioan. Bapt. Montani.

Horum uſus eſt in omnibus deſtillationibus

Digitized by Google

nibus è capite in aſperam arteriam, ex perpetua tuſsi inſomnium parientibus. Tuſsi quinetiam & gutturis aſperitati à tenui deſtillatione ſeu catarrho excitatæ auxiliantur: defluentes enim illos humores inſpiſſant, mitigantq́;, excretioni præparant: febribus etiam ardentibus & pectoris inflammationibus interdum exhibentur.

Incraſſantia leniora ſunt:

Looch de pſyllio
Looch de portulaca
Looch ex tragacantha.

Hæc ipſa ad ſputum ſangvinis commendantur. Poſteriora duo partim ex rebus adſtringentibus & ſtipticis compoſita, venarum rupturis conſtringendis & agglutinandis conveniunt.

Enumeratorum remediorum formulę, in ipſis authoribus à nobis citatis, & in omnibus diſpenſatoriis ſive antidotariis communibus inquirendæ ſunt. Nobis ſufficiat de noſtris tantùm ea inſerere, quæ non vulgaria ſunt, & tamen præclarè conferunt aſthmaticis, phthiſicis, & aliis pulmonum graviſsimis & penè incurabilibus affectibus.

Looch de Althæa Quercet.

℞ Rad. biſmalvæ optimè mundatarum ℔ ß.

Digitized by Google

℔ ß. aut quantum volueris, bulliant in hydromelite communi ad ſufficientem decoctionem: optimè coctæ tundantur, & per ſetaceum trajiciantur: de quorum mucagine accipe ℥ ij.

Spec. Diatragacanthi
Diaircos ana ʒ iij.
Sacchari candi
Penidiorum ana ℥ ß.
Flor. Sulphuris optimè præparatorum, ut infrà docebimus, ʒ ij.
Syrup. capill. veneris
Tuſſilaginis ana q. ſ.

Omnia reducantur in formam Looch, de quo ſæpius utendum cum baculo de liquiritia.

Excellens eſt remedium contra omnem tuſsim inveteratam, ſive à frigida ſive à calida orta ſit cauſa: contra aſthma, orthopnœam, & diſpnœam, alioſq; pulmonum affectus: uſus quoq; ejus eſt in maturanda pleuritide, & ſputo proliciendo: ſicuti horum præcipua curatio per anacatharſim inſtituenda.

Looch paſſulatum Quercetani.

℞ *Rad. Tuſſilaginis.*
Liquiritiæ ana ℥ j.
Rad. Enulæ campanæ ℥ ß.
Scabioſæ

Herb.

Herb. Capill.
Hyſſopi ana m j.
Flor. Tuſſilaginis
Violarum
Bugloſſæ
Nymphee ana p. ij.
Sem. Aniſi ℥ vj.

Coquantur in hydromelite ſimplici: de colatura clarificata cape ℔ iiij. in quibus decoque

Paſſularum purgatar. à vinaceis ℔ ß.
Iujubarum
Sebeſt. ana ℥ ij.

Coquantur ad medietatis conſumtionem: dein quàm optimè prelo exprimantur,& addendo

Sacchari candi
Penidiorum ana iiij.

Coquantur ad mellitam conſiſtentiam: cui adde

Flor. ſulphuris ℥ ß.

Miſce fiat Looch.

Ad enumeratos pulmonū affectus,utraq; hæc looch plerumq; offerre ſoleo: de quibus utendum præcipio manè; à prandio circiter quartam; hora ſomni,& noctu primis vigiliis.Præſtātiſsima medicamina ſunt ad illa,ut diximus,mala. Nullis enim laudibus ſatis prædicari poſſunt flores ſulphuris, quos

quos addimus, utpotè qui verum pulmonum balſamum ſunt, ut alibi in ſcriptis noſtris jam diximus.

Ex commemoratis floribus ſulphuris, cum ſolo butyro, quadam mucagine ſem. citoniorum, biſmalvæ aut lini permixtis, addendo quendam ſyrup. capilli veneris, violarum, roris ſolis, aut tuſsilaginis, ad eoſdem uſus, ut ſuprà, bechicum ſive looch parabis excellentiſsimum.

Ad phthiſim & exulceratos ſive purulentos pulmonum affectus, looch aliud paratu facillimum confici poteſt, quod potentiſsimum & ſummum eſſe auxilium ſæpenumerò in pluribus optimo cum ſucceſſu expertus ſum.

℞ Syrup. de ſucco hederæ terreſtris, noſtræ deſcriptionis ℥ ij.
Flor. Sulphuris q. ſ. ad reducenda omnia in looch.

De quo Empyicis exhibe quater in die, idque ad dies pluſculos, & mira præſtabis. Multos profectò deſperatos & incurabiles ægrotos jam proclamatos, hoc eodem reſtituimus remedio.

Ad enarrati hederæ terreſtris ſyrupi uncias duas admiſcere poteris guttulas 4. vel ſex rubini noſtri ſulphuris, cujus deſcriptio extat in noſtra pharmacopœa ſpagyrica, multis

multis ab hinc annis à nobis edita: ex qua mixtione, medicina ſecurior & promptior in agendo, adverſus eoſdem affectus evadet.

Eodem modo balſamum, butyrum, lac dulce aut cremor ſulphuris, cum quodam ſyrupo mixta, aut per ſe exhibita, iiſdem affectibus ſingulari & ſpecifica proprietate proſunt: quorum omnium præparationem paulò poſt docebimus. Sulphur enim ritè præparatum verum eſt pulmonum balſamum, verũ bechicum, verum looch ſanum & expertum omnibus pulmonum affectibus aptum & ſalutare, quod admirandis ſuis virtutibus & effectibus, Looch illi ſano, & cæteris omnibus, quotquot ſunt bechica vulgaria, longè præferendum eſt.

De confectionibus aromaticis ſeu ſpeciebus aut pulveribus roborantibus, tabellis & trochiſcis.

CAP. XX.

SAtis abundè hactenus tractatum eſt de præparantibus, purgantibus ſeu vacuantibus, nec non de revellentibus & derivantibus remediis: ordinis ratio expoſcit, ut nunc dicamus de iis, quæ facultatibus partium nobilium, animalibus nempè vitalibus, & nutritioni dicatis, roborandis ſive confor-

confortandis apta & idonea ſunt: nec non de iis, quæ afflictarum partium malignam qualitatem ſive intemperiem corrigunt, & variis earundem ſymptomatis ſive accidentibus præter naturam ſuccurrunt ac opitulantur. His autem curationum indicationibus diverſa inſerviunt medicamentorum genera, veluti ſunt:

1. *Confectiones aromaticæ, ſpecies ſive pulveres cordiales.*
2. *Trochiſci*
3. *Tabellæ*
4. *Opiatæ*
5. *Condita*
6. *Conſervæ*
7. *Omnis generis antidoti.*

Ut igitur primæ ſectioni noſtræ pharmacopœæ colophonem ſive finem imponamus: de his tantùm enarratis remediorum generibus, quæque ex iis maximè neceſſaria videntur, ſive ad vulgarem normam, ſive per chymicum artificium ſint præparata, adhuc nobis dicendum reſtat: exordio ſumto à confectionibus aromaticis, quarum aliæ calidæ ſunt, aliæ frigidæ, aliæ temperatæ.

Calidæ

Calidæ ſunt:

Aromatic. Caryophyllat. Meſ.
Aromaticum roſatum Gabrielis
Diamargarit. cal. Avicennæ
Lætificans Rhaſis
Diambra Meſ.
Diamoſchum dulce Meſ.
Confectio cordialis Alexandr. Bened.
& Conf. cord. deſcripta à Fuchſ. compoſ. med. ſect. 4.
Diacalcmentum Gal.
Diacinnamomum Meſ.
Dianthos Nicol.
Diagalanga Meſ.
Diahyſſopum Meſ.
Diairis Nicol.
Diatrionpipereon Meſ.
Diacuminum Nicol.
Diapraſſium Nicol.
Diaxyloaloës Meſ.
Roſata Novella

Frigidæ:

Diamargarit. frigid.
Diatragacant. frigid.
Diapenidium

Temperatæ:

Diatriaſantalum
Diarrhodon Abbatis
Diacurcuma
Dialacca major.

Hæ ſunt

Hæ ſunt confectiones aromaticæ, quæ maximè in uſu eſſe ſolent, quarum compoſitionum formulæ adeò ſunt communes, ut in omnibus diſpenſatoriis deſcriptæ reperiantur. Nobis hîc ſatis erit, ſingularum tantùm proprietates & facultates ordine explicare: ubi videre licebit, alias peculiariter convenire capitis affectibus: alias pulmonum & thoracis, ventriculi, hepatis, lienis, renum, uteri, aliarumq; corporis humani partium morbis.

Aromaticum garyophyllatum præcipuum & ſingulare roborans eſt cordis & ventriculi: confert ad nauſeam & vomitum: partes nutritioni famulantes à putredine præſervat, & ventos flatusq; mirificè diſſipat.

Aromaticum roſatum auxiliatur imbecillitati ventriculi, juvat concoctionem, ſtimulat appetitum, & imprimis iis aptum eſt, quibus ex longo quodam morbo calor naturalis labefactatus, etiamnum poſt morbum evictum langveſcit.

Diamargaritum calidum Avicennæ utile perhibetur adverſus omnes lipothymias, ſyncopes & cordis deliquia, & breviter omnes vires collapſas reparat & inſtauret: prodeſt ſuffocationi matricis, aſthmaticis,

ticis, tabidis; ad cruditates item & imbecillitates ventriculi conducit.

Electuarium lætificans Rhaſis valet ad palpitationem cordis: ad omnes melancholiæ hypochondriacæ ſpecies, & quia lætitiam & hilaritatem adfert, lætificans appellatum eſt. Falluntur autem ii, qui hujus deſcriptionis authorem Galenum fuiſſe opinantur, & idcircò id nominant lætificans Galeni: ſicut alibi quoq; monuimus.

Diambra & diamoſchum dulce, utraque à Meſuæo deſcripta, item conf. cordiales tum Alexandr. Bened. tum Fuchii inter pulveres & confectiones, cordi ſunt omnium maximè amicæ & ſalutares, & iiſdem ferè effectibus ac energiis præditæ, laudantur adverſus peſtilentes omnes affectus, frigidosq; cerebri morbos, paralyſes, vertigines, epilepſias, convulſiones, melancholias: recreant inſuper & inſtaurant facultatem maximè vitalem, roborantq; ventriculum, aliasq; partes nutritioni ancillantes.

Diacalamentum Galeni conducit omnibus thoracis & ventriculi affectibus, à cruditatibus, & cauſa frigida ortis: mirum in modum attenuat omnes craſſos & tartareos humores: diſsipat omnes ventos: ſuccurrit febre quartana laborantibus: tandemq; menſes & urinam movet.

Diacinnamomum Meſuæi, Dianthos Nicol. & Diagalanga Meſuæ : ſunt compoſitiones, quæ ob ſingularem conſenſum iiſdem uſibus adaptantur, omnibus nempe frigidis inſerviunt affectionibus, intemperiei cerebri, ventriculi, & cæterarum nutritionis partium : concoctionem juvant : cardiacis item & cordis deliquiis ſubveniunt : & vires exhauſtas mirificè reficiunt.

Diahyſſopum Meſuæi, Diatragacanthum calidum Nicol. & Diairis Salomonis Nicolai, magna quoq; compoſitionis ſocietate invicem conveniunt : omnibus etiam pulmonum affectibus, ab humoribus frigidis & viſcoſis ſubortis opem ferunt, qualis aſthmatum & tuſsium inveteratarum conditio plerunq; eſſe ſolet.

Diazingiber Nicolai, & diatrionpipereon Meſuæi, cruditatibus, ventis & imbecillitatibus ventriculi opitulantur: attenuant & incidunt humores mucilaginoſos tunicis ventriculi adhæreſcentes, altiusq; radices agentes: Unde feliciter in febri quartana poſt generales evacuationes præſcribuntur.

Diacuminum & Dianiſum Nicolai & Meſuæi, ejuſdem ambo compoſitionis ferè, flatibus ventriculi, à craſsis & pituitoſis humoribus procreatis, diſcutiendis aptiſsima ſunt.

Diatha-

Diathamarum Nicolai, aſthmaticis, tuſſientibus & anheloſis: renumq; porrò imbecillitati optimè convenit.

Diapraſsium Nicolai, peculiariter inſervit ad omnes defluxiones tuſsim excitantes: ad omnia item aſthmata & dyſpnœas.

Diaxyloaloës Meſuæi exhibetur ad quævis ventriculi incommoda à cruditate pronata: quinetiam illud idoneum eſt ad vermes & corruptos humores ex eodem expellendos: digeſtionem juvat, & hominis animum exhilarat.

Roſata novella Nicolai facultatem habet vomitum inhibendi: confert etiam ad imbecillitates ventriculi, & lipothymias ſive cordis deliquia, & vires debiles, à diuturno morbo contractas, inſolidum inſtaurat.

Diamargaritum frigidum Nicolai, in omnibus febribus ardentibus & peſtilentibus, ad cor & facultatem vitalem recreandam, ſummoperè commendatur.

Diapenidium & diatragacanthum, à Nicolao deſcripta, ad omnes calidos & acres pulmonum affectus, ad tuſsim ab humore ſalſo & ſeroſo provocatam, ad anacatharſim, & expectorationem pleuriticis & peripneumonicis promovendam, commodè offeruntur.

Diatriaſantalum & diarrhodon Abbatis, idonea ſunt ad omnes viſcerum nutritioni inſervientium, intemperies calidas contemperandas: conducunt ictero, oppilationi hepatis & lienis: aliisq́; calidis eorundem viſcerum affectibus, quæ ſimul etiam unâ eademq́; opera corroborant.

Dialacca major & diacurcuma ſive diacrocum Meſuæi, ſimiles habent proprietates, ſicut & eorundem deſcriptiones parùm à ſe invicem differunt: in frigidis partium nutritioni dicatarum intemperiebus, ad earundem obſtructiones & durities reſerandas exhibentur: ubi eâdem opera ſimul roborant hepar & lienem, & idcirco omnibus cachexiis & hydropiſibus proſunt: non parum etiam ad urinam proliciendam apta ſunt.

Hactenus de viribus & proprietatibus enumeratorum pulverum ſat dictum: quorum deſcriptionum formulæ petendæ ſunt ex antidotariis, in quibus omnes ex veterum ſcriptis translatæ & congeſtæ reperiuntur. Non enim operæprecium me feciſſe arbitror, ſi in illis denuo huc tranſcribendis deſudaro: Veruntamen ſicut ſuprà, pulveres quoſdam purgantes, qui non ſunt vulgares, deſcripſimus, ita hic opus noſtrum decorare placet confectionibus ſive pulveribus

ribus quibuſdam cordialibus ſpecificis ad plures affectus, qui vel noſtræ ſunt deſcriptionis, vel aliundè nobis à doctis viris communicati, multaq; experientiæ comprobati, digni ſunt qui in lucem publicam prodeant.

Tragea ad frigidos omnes capitis affectus.

℞ *Pulv. Rad. acori* ʒ vj.
Coralli præparati ʒ ij.
Pulv. Florum calendulæ
Betonicæ
Stœchadis
Anthos ana ℈ ij.
Coriandri præparati
Nucis moſchatæ
Cinnamomi ana ʒ ß.
Sem. Aniſi
Fœniculi dulcis
Pœoniæ
Sileris montani ana ʒ iij.
Cardamomi
Garyophyllorum ana ʒ j.
Sacchar. anthoſati q. ſuff.

Ut fiat pulvis guſtui gratus. doſis ſemicochleare argenteum, manè.

Qui ob cerebrum plus æquo humidum & nubiloſum plerumque exiſtunt torpidi,

ſegnes & obliviosi : qui porrò apoplexiæ, paralyſi & ſoporiferis aliis affectibus ſunt obnoxii : præmiſſa purgatione cum pilulis cephalicis & congruis, ſingulis matutinis utantur prædicto pulvere, idq; ad dies plures, & non exiguum mali levamen percipient.

Tragema capitale Langij contra vertiginem & apoplexiam.

℞ *Majoranæ*
Betonicæ
Salviæ
Roſmarini
Lavendulæ
Meliſſæ
Stæchadis ana ℈ j.
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Coriandri præp. ana ʒ iij.
Cubebarum
Cardamomi
Galangæ
Piperis longi
Sem. Gallitrici
Gran. Pæoniæ ana ʒ j.
Garyophyllorum
Macis
Zedoariæ

Zingi-

Zingiberis
Fœniculi
Carpobalſami
Xyloaloës ana ʒ ß.
Sacchari ℔ j. miſce, fiat pulvis.

Tragema ad vertiginem expertum Cratonis.

℞ *Cinabrij non factitij ſed mineralis veri ℥ ß.*
Coralli rubri præparati
Margaritarum præparatarũ ana ℈ ij.
Croci ℈ j.
Fol. auri num. xv.

Omnia terantur ſubtiliſsimè ſupra marmor, & miſceantur: doſis gr. x. xij. vel xvj. cum aqua lilii. convall. provocat ſudores. Excellens eſt, & multo uſu comprobatum remedium contra vertiginem.

Ad eundem affectum remedium paratu facillimum occurrit, cujus uſu vir quidam magnæ authoritatis, & de tota Gallia perquam optimè meritus, à gravi quadam vertigine ſcotomatica feliciter reſtitutus fuit: paratur autem ex ſtercore pavonis maſculi, pro maribus, quod ſiccandum & pulverizandum, dein maceretur de eo drachma una per noctem integram in vino albo: omnia per linteum trajecta, exhibeantur

 verti-

vertiginoſo, idq; continenter à novilunio uſq; ad plenilunium, aut etiam amplius, ſi opus fuerit. Hujus remedii author eſt quidam ruſticus, qui ex hac cura ſingularem laudem & honorem præ multis aliis clariſſimis Medicis reportavit. Unde colligere licet, medicinæ perfectionem tam exquiſitam non eſſe, quin in eam in dies quid addiſcere, vel à minimo & abjectiſsimo quovis homine opus habeamus.

Tragea antepileptica Quercetani.

℞ Eſſentiæ corallorum
Margaritarum ana ℈ iiij.
Ungulæ Alces veræ
Unicornu ana ʒ ß.
Salis cranij humani ʒ j. ß.
Pulv. Flor. liliorum convall.
Calendulæ
Tiliæ arboris
Anthos ana ℈ j. ß.
Sem. Pæoniæ
Rutæ
Viſci querni ana ℈ ij.
Lapidis bezoardici veri
Ambræ griſeæ ana ℈ j.
Cinnamomi
Cardamomi
Ligni aloës ana ʒ j.

Campho-

Camphoræ ℈ ß.
Sacchari ambosati q. ſuff.

Epilepticus, poſt generalem & congruentem vacuationem, hujus trageę capiat ſemicochlear, continuando per integrum menſem: qua ſumta, ſtatim unam atq; alteram unciam noſtræ aquæ antepilepticæ, ſuprà capite Decoctorum deſcriptæ, ſuperbibat: moxq; ſudet, & in cæteris bona victus ratione utatur.

Tragea ad omnes pectoris affectus.

℞ *Spec. Diaireos*
Diatragacanthi frigidi ana ʒ j. ß.
Pulv. Rad. ungulæ caballinæ
Summitatum hyſſopi
Sem. Urticæ ana ℈ iiij.
Pulmonis vulpis præparati ʒ ß.
Flor. Sulphuris optimè præparatorum ʒ j. ß.
Eſſentiæ margaritarum
Coralli ana ʒ j.
Sacchari violati q. ſuff. miſce fiat pulvis, vel ſi velis, elect. per tab. concinnabis.

Excellentiſsimus eſt pulvis adverſus omnes pulmonum affectus, & ipſum etiam aſthma, & ſpirandi difficultatem: efficax

eſt prçterea ad tuſsim inveteratam,& ipſam etiam phthiſim ac ulcera pulmonum.

Tragea antipleuritica.

℞ Salis prunellæ (quem anodynum minerale vocant veri Chymici) ʒ ij.
Pulv. Flor. papaveris rhœadis
Coralli rubri ana ʒ j.
Sacchari violati ℥ ß.

Reducantur in pulverem : doſis ʒ ij. ſuperbibendo parum aquæ papaveris rhœadis,vel cardui benedicti. Singulare remedium ad pleuriſim,cujus eximios effectus ipſis oculis multoties vidi.

Pulvis ad omnes ventriculi affectus mirabilis.

℞ Rad. Aronis præparatæ, ut docebitur ℥ ij.
Pulv. rad. Acori vulgi
Pimpinellæ ana ℥ j.
Oculorum cancri ℥ ß.
Cinnamomi ʒ iij.
Salis abſinthij
Et Iuniperi ana ʒ j.
Sacchari roſati q. ſuff.

Conficiatur pulvis guſtui gratus.

CAVTIO.

Tanta

Tanta eſt ventriculi affinitas & conſpiratio cum reliquis totius corporis partibus, ut ex ejus vel minimo errore cæteræ particulæ ſtatim in conſenſum trahantur, & ita infinita propemodum mala procreentur: hinc vitiorum ventriculi medela complectitur ſimul plurium aliorum affectuum medicationem. Occaſionem horum, quæ dico, mihi præbet admiranda hujus pulveris efficacia: qui licèt paratu ſit facillimus, nec ex numeroſa ingredientium, aut aromatum multitudine præparetur: exhibetur tamen non tantùm ad ventriculum corroborandum, cui propriè convenit, ſed etiam ad capitis affectus, ad hemicranias acutiſsimas, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cachexiam & ſimiles affectus. Ad calculum quoq; & febrem quartanam porrigitur: habet enim facultatem deoppilandi hepar, lienem & totum meſenterium, & diſſolvendi & liquefaciendi tartarum glutinoſum, quod plurimorum morborum cauſa exiſtit: cui negotio peculiariter inſervit ſal pungens & piperinum, quem Aronis radix, quæ hujus medicamenti baſis eſt & fundamentum, acredine & mordacitate ſua ſatis repræſentat. Id mihi communicatum fuit à D. Birckmanno medico excellentiſsimo, cujus jam honorificam alibi mentionem

Melanchol. Hypochond.

Pulv. D. Birckmani.

nem fecimus. Is ſingulis annis parabat hujus pulveris pluſquam ſexaginta aut octuaginta libras: tanti eum faciebat ad medicinæ uſum, ut & eidem locum daret inter ſecreta ſua medica, quorum ſummâ abundantiâ, is tanquam unus primariorum medicorum ſui ſeculi diffluebat.

Præparatio radicis Aronis.

Colligenda eſt hæc radix, dum vix inter dumeta germinare incipit, ac antequam ejus virtus in folia ſe diſpergat, mundanda optimè & lavanda: poſteà in orbiculos diſſecta infundatur cum vino albo, & maceretur in loco frigido per 24. horas: vino duobus digitis tranſverſis ſupernatante: enumeratis horis elapſis, effundatur vinum & ſeparetur per inclinationem: & rurſus affundatur novum vinum album, repetita adhuc maceratione eadem per 12. horas, ut nimia acrimonia & vis pungens ejuſdem ſalis aronici mitigetur, quæ aliâs tangentis manibus bullas ſive puſtulas inducit, easq; exulcerat. Sed in eo tamen acri ſale latet vis illa diſſolvens, quæ vero artificio inde eruenda eſt, hoc eſt, adeo edulcanda eſt, ut ampliùs lingvam non pungat acriùs ac ipſum piper, citra ullam exulcerationem: idq; ex guſtu facilè percipitur. Radix itaq;

poſt

Digitized by Google

poſt macerationem reſiccetur ad ignem lentum in furno videlicet, in quo panificia modò cocta fuerint; dein reducatur in pulverem ad eundem uſum ut ſuprà.

Ut eximiæ hujus radicis virtutes clariùs patefiant, obiter tantùm hîc addo ex ea mundata & in rotulas, citra cultrum tamen ferreum, diſſecta, & in umbra reſiccata, ne quid de ſale ejuſdem pereat, pulverem conſici, qui verus domitor & expulſor eſt veneni arſenicalis cancri, ſi præſertim ipſi parùm arſenici fixi admiſceatur. De quo fuſiùs dicetur in ſecunda ſectione hujus operis, ubi de externis remediis tractabimus.

Tragea ad affectus hepatis,

℞ *Coralli rubri præp.*
Spodij
Spec. Diatragacanthi ana ℨ ij.
Pulveris hepaticæ
Sem. Acetoſæ
Portulacæ
Berberis ana ℨ j.
Croci martis optimè præparati ℨ ij. ß.
Croci ex oleo ſulphuris parati, ut docebitur, ℈ ij.
Conſervæ roſ. è ſiccis, vel ſacchari roſati q. libuerit.

Miſce fiat pulvis: doſis ℨ j.

Hic

Hic pulvis eſt admirabilis contra omnes obſtructiones, imbecillitates & intemperies hepatis, cui priſtinum robur reparat: ſingularis porrò adverſus omnes fluxus hepaticos & dyſentericos, nec vix ullum prætereà contra cachexias, hydropiſes, ictéros, præſtantius reperitur remedium: ſumto pulvere, poſt horam bibendum eſt juſculũ.

Nos infrà capite de extractis docebimus quoq; chymicas aliquot præparationes, inter quas dabimus tum croci martis, tum croci olei acidi ſulphuris, præparandi modum, nempe dictum oleum in pulverem & crocum convertendi, qui verum crocum martis repræſentabit: at illius vires multò ſuperabit intervallo.

Quemadmodum ſuprà contra vertiginem, facillimam pulveris ex ſtercore pavonis præparationem tradidimus: eodem modo quoque alios pulveres ex aliorum animalium excrementis præparandos hic in medium proferemus, qui pluribus diverſis affectibus erunt idonei & aptiſsimi. Hæc quidem remedia quantumvis facili & ſimplici artificio, vel à quovis idiota parari queunt: multò tamen certioribus & præſtantioribus effectis ſeſe produnt, in pluribus curandis morbis, quàm varii illi pulveres aromatici, qui juxta longas & tædioſas

recepta-

Digitized by Google

receptarum, ut vocant, deſcriptiones, ſcrupuloſè nimis fabrefacti, in theculis deauratis ad pompam potiùs, quàm ad verum aliquem uſum adverſantur.

Tragea ad icterum.

Horum remediorum unum paratur ex anſerculi, qui veris tempore herbis paſcitur, ſtercore ſeu excremento: hoc collectum, & in Sole vel alio loco moderatè calido exſiccatum, pulverizandum eſt: de quo pulvere exhibeatur ʒ ß. vel ʒ j. ſi malum inveteratum fuerit, vel per ſe, vel cum vino albo. Non eſt morbus auriginoſus, quin hoc medicamine perfectè eradicetur & evellatur, idq; in tertia vel quarta ejuſdem exhibitione, huic pulveri addere poteris cinnamomi, & ſacchari ad libitum.

Ad idem.

Summum & certiſsimum ad eandem icteritiam medicamentum eſt pullorum gallinaceorum, vel gallinarum excrementum album, ſeorſim collectum: de cujus pulvere manè exhibe ʒ ß. & continuando 4, vel 5. matutinis, mira percipies. Idem pulvis ſumitur ad calculi contritionem & expulſionem, & urinæ ſuppreſsionem.

CAP.

CAVTIO.

Nullus hîc miretur ſummos nec incertos effectus quos ejuſmodi avium aliorumq; animalium excrementa, in prædictis morbis edomandis oſtentant. Excrementa enim horum aëreorum animalium, quorum natura eſt calidiſsima, tota ſunt nitroſulphurea, cujuſmodi quoq; eſt columbarum ſtercus, è quo copioſa nitri quantitas educitur, ſicuti alibi enotavimus. Unde enarrata hæc excrementa mirificam habent incidendi, attenuandi, & diſſolvendi facultatē, viresq; ſimplicium, quibus animalia illa nutriuntur, reſervant, quæ in quintas quaſi eſſentias, per digeſtionem & concoctionem, in horum aëreorum animalium ventribus convertuntur: hinc tam efficaci operandi energia, ad plures & diverſos morbos exſcindendos excellunt. Camillus à Camillis, medicus Genuenſis celeberrimus, cujus antea à nobis facta fuit mentio, aſſerebat, coturnicum helleboro veſcentium, (quod ipſis, ut quidam ſcribunt, in alimentum cedit) excrementa, ſingulari proprietate quadam conferre epilepſiis, quod tamen ipſe non expertus ſum: ſed hiſce in medium allatis, tantùm aliis politiori & exquiſitiori ingenio præditis, occaſionem

nem præbere volo, ut natura & conditione ſingulorum alimentorum, quibus & Pavones, & Anſerculi, & Gallinæ paſcuntur & nutriuntur, philoſophica & acuta meditatione penitiùs examinatis & cognitis, tantorum effectuum ab his excrementis productorum cauſam & rationem faciliùs comprehendant.

Tragea ſplenitica.

℞ *Pulveris rad. aronis, ut ſuprà præparatæ,* ℥ ß.
Carpobalſami
Xylobalſami
Zedoariæ ana ℨ j.
Pulv. Florum geniſtæ
Sem. Naſturtij
Erucæ
Cardui benedicti
Fœniculi
Aniſi ana ℨ j. ß.
Garyophyllorum
Zingiberis
Cubebarum ana ℨ ß.
Cinnamomi ℨ j.
Salis fraxini
Tamariſci
Ceterach ana ℈ iiij.
Sacchari anthoſati ad pondus omnium.

Digitized by Google

Miſce fiat pulvis. Doſis duo cochlearia argentea. Conducit ad obſtructiones & ſcirrhoſas durities lienis, & cæteros affectus inde promanantes.

Tragea antinephritica & ad colicam paſsionem.

℞ *Tunicæ interioris ventriculi gallinæ, & ſtercoris albi ejuſdem ana* ℥ ß.
Pulveris pelliculæ interioris, quæ in putaminibus ovorum reperitur ʒ ij ß.
Herniariæ
Cinnamomi an. ℈ iiij.
Nucleorum meſpillorum ʒ ij.
Sem. Aniſi
Fœniculi ana ʒ j.

Reducantur in pulverem tenuiſsimum, & miſceantur: doſis ʒ ß. vel ʒ j. ad ſummum cum vino albo.

Certiores & multò efficaciores hujus pulveris effectus percipies, in atterendo & expellendo calculo, iis quos alii plures de milio ſolis ſimpl. ſpeciebus electuarii lithontribon, Iuſtini, de cicadis, de lepore combuſto & ſimiles vulgares ad calculum comminuendum uſurpati prodere ſolent. Nos deſcripſimus quidem alibi, in conſilio noſtro de calculo, varios pulveres antinephriticos:

ſed

ſed præcedenti huic præ aliis tribuimus præſtantiæ palmam.

Tragea hyſterica.

℞ *Caſſiæ ligneæ*
Calami aromatici an. ℥ ß.
Sem. Agni caſti
Paſtinacæ
Rutæ
Pæoniæ
Aniſi
Fœniculi ana ʒ ij.
Cardamomi
Macis
Cinnamomi
Garyophyllorum ana ʒ j.
Fæculæ bryoniæ ʒ j. ß.
Sacchari anthoſati ad pondus omnium.

Miſce fiat pulvis. Doſis ʒ j. ß. Prodeſt albo mulierum fluori, & uteri ſuffocationi.

Solum ſemen paſtinacæ domeſticæ exſiccatum, pulverizatum, & ad ʒ ß. cum pauco vino, vel quadam aqua congrua hyſterica, exhibitum, peculiare quoq; eſt & ſpecificum medicamentum ad eandem uteri ſuffocationem.

Tragea granorum actes ad dyſenteriam.

Exprimatur ſuccus baccarum ſambuci maturarum, tempore videlicet autumni. Ex quo ſucco & farina ſecalina conficiatur paſta ſive maſſa optimè elaborata, ex qua formentur exigui panes, qui in furno ad biſcocti duritiem coquantur, adeò ut in pulverem tenuiſsimum redigi queant: qui pulvis cum eodē ſucco iterum imbibatur, omniaq́; denuò reducantur in paſtam, quæ in biſcocti forma coquatur in furno: idq́; tertiò repetatur. Poſtremò omnibus probè coctis & reſiccatis, fiat pulvis ſubtiliſsimus, qui longiſsimo tempore adſervabitur: Specificum eſt arcanum adverſus dyſenterias. De eo accipe ℥ j. & nucis moſchatæ tantundem, mixtis ſimul omnibus cum ovo parùm cocto incorporentur: & ſic omnia ſorbenda exhibeantur, vel miſceantur cum aquæ noſtræ dyſentericæ ſuprà deſcriptæ ſuff. quantitate & propinentur.

Hoc remedium appellamus trageam granorum actes, quo nomine vocabat is, qui id nobis communicavit, nempe D. Volffius vir doctiſsimus, inclytæ Academiæ Marpurgenſis profeſſor celeberrimus, & illuſtriſsimi principis Landgravii Heſsiæ Medicus ordinarius, cui, ſicut & aliis duobus eiuſdem collegis, D. nimirum Moſano & D. Hartmanno viris celeberrimis & medicis

quoq;

quoq; ordinariis, ejuſdem illuſtriſsimi Principis, adhuc alia plura medica ſecreta, rara & præclara accepta ferimus: quorum auctoritate huic operi noſtro majorem gratiam & ornamentum conciliare voluimus, idq; ob ſummam illorum erga me benevolentiam, & ſingularem fraternumq; viciſſim meum erga eoſdem affectum.

Tragea ad bronchocelem.

℞ *Spongiarum vel excreſcentiarum ſpongioſarum, quales in cynosbatis naſci ſolent* ℥ ij.
Spongiæ marinæ tantundem.

Hæ ſpongiæ ſimul reducantur in cineres, ut artis eſt.

℞ *Cinerum harum ſpongiarum* ℥ j.
Cinerum chartæ leucophcæ combuſtæ ʒ ij.
Cinnamomi ℥ ß.
Coralli rubri pulverizati ʒ j. ß.

* Miſce omnia invicem, & fiat pulvis. Certiſsimum & præſtantiſsimum eſt remedium ad bronchocelem, & licèt hoc malum commune ſit tantùm certorum locorum incolis, ut Morianis in montibus Sabaudiæ inhabitantibus: nihilominus tamen & plures alibi reperiuntur, puellæ præſertim, quas moleſtus ille gutturis tumor planè deformes reddit: quibus hoc ſolo remedio, tanquam optimè comprobato, indubiè ſub- *Gutturis tumor.*

veniri poteſt: unde illud nolui publicæ utilitatis ergò reticere.

Vſus. Modus utendi eſt, ut enarratum pulverem ad ℥ j. ß. vel ℥ ij vel amplius, ſi velis, injicias in lagenam vino albo repletam, & ad dies duos vel tres maceres, antequam eo utaris. Eligat autem æger tempus plenilunii, & quando luna decreſcere incipit, de dicto vino bibat ℥ ij. vel tres, ſingulis matutinis continuando, donec luna amplius non decreſcat, ſed creſcere incipiat. Ubi deſiſtendum, uſq; ad alterum plenilunium, & luna decreſcente, vini iſtius uſus iterum per 15. dies repetendus eſt, ſi fortè prima vice non integrè curatus eſſet. Et ſicut luna decreſcit, ita tumor paulatim de die in diem imminuetur & abſumetur.

Sed priùs utendum erit aliquo purgante eidem affectui congruo, cui inſtituto medicamenta ex Mercurio parata, omnium ſunt accommodatiſsima.

Pulvis ad omnes herniæ ſpecies & ipſam enterocelem.

℞ *Pulv. rad. conſolidæ majoris* ℥ ß.
Pulveris herniariæ ℥ j.
Pulv. Spongiarum cynosbatis adnaſcentium ℥ iij.
Eſſentiæ coralli

Eſſen-

Eſſentiæ perlarum an. ℥ ij. ß.
Magiſterij lapidis hæmatitis ℈ iiij.
Spodij
Terræ ſigillatæ ana ℥ ij.
Cinnamomi
Fœniculi dulcis ana ℥ j.
Sacchari roſati ad lubitũ, fiat pulvis.

De quo utatur hernioſus manè ad pluſculos dies: non neglectis interim perpetuis & commodis ligamentis, ac præſertim balſamo diakibric. noſtro, ſummè igneo exſiccante, ac partes membranoſas præhumidas & relaxatas contrahente.

CAVTIO.

Hoc pulvere multis experimentis comprobato, graves admodùm herniæ ſæpenumerò ſanatæ ſunt: Communicatus eſt mihi à D. Genandio viro celeberrimo & medico Duci Sabaudiæ primario. Herniaria, quæ præcipuis hujus pulveris ingredientibus annumeratur, non citra rationem ita appellata fuit: eximios enim & ſingulares effectus in hiſce abigendis malis prodit. Idem Genandius cum cibo quoq; offerebat ejuſdem herniariæ pulverem, ipſiq; pani admiſcebat. Eadem herba conducit etiam ad calculum.

Poſſemus quidem in pharmacopœæ noſtræ decorationem, hujus generis plura hic

introducere remedia: ſed benevolus lector contentus erit his hactenus enarratis trageis, ſive pulveribus roborantibus, & ad plures affectus comparatis, quos priſcorum confectionum aromaticarum catalogo annexos, æqui boniq; conſulet.

Ut enumerati pulveres aromatici, nec non alii, guſtui fiant gratiores, in electuaria ſolida, vel tabellas, ut vocant, effinguntur: idq; cum ſaccharo in aqua aliqua convenienteprius diſſoluto & perfectè cocto, cujus vel decem unciis, additur uncia una pulveris, omnia ſimul decoquendo & commiſcendo, ut artis eſt. Eodem modo parantur tabellæ diatriaſantali, aromatici roſati, & reliquæ hujus generis omnes, quæ iiſdem medendi ſcopis, quibus earundem confectiones ſive pulveres inſerviunt.

Ex iiſdem pulveribus formantur quoque varii generis trochiſci, uti appellantur, diverſis curationum indicationibus apti.

Ex pulveribus purgativis, de quibus ſuprà nobis ſermo fuit, finguntur trochiſci alhandal, de rhabarbaro, de agarico, & ſimiles alii.

Ex confectionibus roborantibus etiam varii trochiſci, pro variis intentionibus curativis, quibus illæ inſerviunt, componuntur.

Horum

Horum alii dicuntur στυπτικοί, id eſt, adſtringentes, ut ſunt trochiſci

De ſpodio
De terra ſigillata
De Karabe
Ramich.

Alii corroborant partes nobiles: ut caput roborant trochiſci de gallia moſchata.

Pectus, trochiſci bechici albi, nigri.

Ventriculum plus æquo calidum, trochiſci de camphora & diarrhodon.

Fiunt præterea ex iis confectionibus, quas viſceribus deoppilandis aptas diximus, trochiſci, qui iiſdem uſibus adaptantur, quiq́; Græcis appellantur ἐκφρακτικοί.

Ad hepatis obſtructionem idonei ſunt trochiſci

De Rhabarbaro
De Abſinthio
De Eupatorio
De Lacca.

Ad lienis, trochiſci de capparibus.

Ad renum verò oppilationem conferunt trochiſci de halicacabo.

Uterum peculiariter ſpectant trochiſci de myrrha.

Horum alii plures occurrunt, ſed præcipuos, qui maximè in uſu ſunt, hîc enume-

raſſe ſufficit: qui plures volet, videat ſect. 8. Antidotarii Meſuæi.

De conditis, opiatis & conſervis.

Cap. XXI.

VOcabulum conditi duplici ſignificatione in medicina accipitur, anguſta videlicet, & lata. In prima ſignificatione denotat compoſitionem quandam, ex ſpeciebus ſive pulveribus roborantibus & conſervis, affectibus, quos edomare voles, congruis paratam: idq; in forma pulveris grumoſi, qui cochleari argenteo porrigitur: huncq; medici moderni propriè dicunt conditum.

In altera verò lata & generali ſignificatione, ſumitur pro quovis remedio, quod ſaccharo, vel melle condîtur, ſive ſint fructus, ſive radices aut flores, ut guſtum acquirant ſuaviorem, & conſervationi diuturniori aptiores fiant. Unde & ipſæ conſervæ hac ratione inter condîta annumerantur: De his vide Meſuæum ſect. 1. ſui Antidotarii.

Opiatæ. Opiatæ eodem modo componuntur ex dictis conſervis, & diverſis pulveribus, qui variis indicationum ſcopis, medico propoſitis, accommodantur: ſed illarum conſiſtentia quodammodo mollior eſt: ob quam cauſam ipſis aliquot adduntur ſyrupi. Cùm autem

autem horum amborum remediorum baſes exiſtant pulveres & conſervæ, & jam ſuprà de omnis generis ſpeciebus ſeu confectionibus, abundè ſatis à nobis tractatum ſit: ſupereſt, ut tantùm de conſervis dicamus, quas, quia pauca in iis reformanda nobis deſiderari videntur breviſsimè perſtringemus.

Inter conſervas igitur ad partes corroborandas, & tollendas morbi malas qualitates, aliæ ſunt cephalicæ ſeu capitales, ad cerebrum, aliæ thoracicæ ſive pectorales, aliæ ad cor, ventriculum, jecur, & alias partes nobiles deſtinatæ. *Conſervarum differentia.*

Capitales ſunt, conſervæ roſmarini, lavendulæ, calendulæ, majoranæ, meliſſæ, primulæ veris, pœoniæ, lilii convall. tiliæ arboris, euphragiæ, betonicæ, ſalviæ.

Harum aliæ ſpecificæ ſunt ad apoplexiam, ut conſervæ lavendulę, ſalvię, roſmarini, aliæ ad paralyſim, ut conſerv. florum calendulæ: & aliæ ad epilepſiam, ut conſerv. flor. tiliæ arboris, lilii conv. pœoniæ; euphragiæ, peculiariter prodeſt oculorum affectibus.

Thoracicæ ſunt, conſer. rad. & flor. tuſsilaginis, roris ſolis, enulæ campanæ, hyſſopi, flor. violar. capillorum veneris, papaveris rhœadis: quarum aliæ conveniunt calidis pectoris affectibus, aliæ frigidis.

Cordia-

Cordiales ſunt, conſervæ florum borraginis, bugloſſæ, acetoſæ, rad. angelicæ, & corticum citrii.

Stomachicæ ſunt, conſervæ rad. acori, arantiorum, menthæ, diacydonium ſive cytonia condita: quarum aliæ corroborant eundem ventriculum à cruditatibus aut cauſis frigidis debilitatum: aliæ ejus tollunt intemperiem calidam: vel minimus pharmacopœæ tyro harum novit differentias, ita ut non opus ſit diutiùs in iiſdem immorari.

Conſervæ florum cichorii, berberis, ribes, roſarum rubrarum hepati imprimis ſuccurrunt.

Conſervæ de ceterach lieni conferunt.

Conſerva ſymphyti majoris ſingulari proprietate renum ulceribus prodeſt: in genere verò omnis generis immoderatas fluxiones ſive ſangvinis, ſive aliorum humorum ſiſtit & cohibet.

Enarratarum conſervarum præparationes non uſq; adeò magni momenti ſunt, ut de iis plura dicere neceſſe ſit.

In capitis hujus decorationem, aliquot tantùm conſervarum præparandarum formulas adjiciemus, quę non tam tritæ & vulgares ſunt: ac deſcribemus inſuper compoſitiones quaſdam, ad præcipuos & graviſſimos corporis affectus accommodandas quibus

Digitized by Google

quibus benignus lector jucundè & utiliter perfruetur.

Paradigmatis loco proponemus conſervas quorundam florum, radicum, & fructuum, ad quarum normam alias plures licebit componere.

Prima conſervarum præparatio, in Germaniæ quibuſdam locis tantùm, nec ubiq; uſitata eſt. Comparandum primò eſt vitrum conſervis adſervandis aptum, capax & amplum, in quo fiat ſtratum ex ſaccharo pulverato ad digiti tranſverſi altitudinem; huic ſuperſpergantur flores, qualeſcunq; condire volueris, ad ejuſdem menſuræ quantitatem: oportet autem flores colligere, tunc cum à Solis radiis illuminati, omni rore & ſuperflua humiditate vacant, dein huic florum ſtrato ſuperinjiciatur novum ſaccharum, & adhuc alii flores: & ita fiat S. S. S. ultimumq́; ſtratum ex ſaccharo conficiatur. Vitrum corio vel membrana craſſiuſcula optimè clauſum, exponatur in æſtate ferventiſsimo Solis ardori per tres ſeptimanas, vel unum menſem, quo temporis ſpacio materia duriuſcula reddatur, & optimè condietur diuq́; reſervabitur. *Modus faciendi conſervas.*

Sic quoque conſervæ parabuntur ex omnibus floribus purgantibus: ex roſis pallidis, violis, floribus perſicæ arboris, floribus

ribus centaurii, & hyperici, & prunorum ſylveſtrium: quæ purgabunt, & infantibus, aliisq; qui à potionibus medicis plerumq; abhorrent, commodè exhibebuntur.

Altera conſervarum præparatio, quę non gregaria eſt aut communis, & qua flores non ſolùm integri permanent, ſed ſuos inſuper colores, odores & ſapores totos conſervant, (res ſanè perquàm eximia & elegans) fit ut ſequitur.

Alius modus melior. Accipe florum, (quoſcunq; ad conſervas parandas volueris) optimè mundatorum & exſiccatorum ℥ iiij. miſce cum ſacchari calidi, & ad perfectionem decocti (ſicut decoqui ſolet ſaccharum roſatum) ℔ j. idem ſaccharum cum admixtis floribus denuò bulliat ad ignem, donec perfectè coctum apparuerit: cujus perfectionis ſignum eſt, dum ejectum cum ſpatula, bracteas quaſdam & veluti folia facit: tunc vas æneum, quo materia continetur, ab igne removeatur, rotula continuò commovendo, donec in pulverem reducatur ſaccharum, & additi flores ab eo ſeparabiles, & nihilominus in conſervam conditi exiſtant, integros adhuc conſervãtes ſuos colores, odores & ſapores. Hæc eſt altera conſervarum omniũ florum præparatio, quę prout ex ſaporis qua fruuntur bonitate facilè colligitur, cæteris vulgaribus

garibus, longè præſtantior eſt, ex ſimplici contuſione & mixtione præparatis; fit autem hoc modo.

℞ *Florum ſelectiorum, mundatorum & contuſorum* ℔ j.
Sacchari triti ℔ ij.

Omnibus ſimul contuſis & mixtis, fiat conſerva.

Uſurpamus ad condiendos fructus & radices aliam viam & methodum: Sed ex elegantioribus & ad medicum uſum præſtantioribus, unam atq; alteram tantùm in medium proferemus formulam; ne gulæ potiùs gratificandæ, quàm medicinæ amplificandæ gratiâ, hujuſcemodi cupediarum delicias hìc introduxiſſe videamur: quæ magis mulierculis quàm pharmacopœis tractandæ conveniunt, nec quicquam niſi vulgatius & commune ſuſcipiunt.

Proponemus exempli gratia ex fructibus, citria, limonia, & arantia: & ex radicibus, radicem angelicæ: idq; ob ſingularem horum omnium virtutem & præſtantiam, qua ad varios uſus excellunt: ad medicinam quippe ſummoperè laudantur, cùm ex iis pharmaca ad cordis aliarumq; partium corroborationem, & peſtis præſervationem componantur.

Acci-

Accipiatur igitur unum atque alterum malum citrium ſummè flavum, de cujus cortice, qui omnium maximè ſulphureus, odoratus, & cordialis exiſtit, ſcalpro apto deradatur omne flavum in ejus ſuperficie: quantitas raſuræ ex quolibet malo citrio (etiam ſatis magno) collectæ, erit ad ſummum ℥ j.

Hæc raſura ut ſubtilior & delicatior evadat, optimè contundenda eſt in mortario marmoreo, adeò ut planè fiat impalpabilis: imò ſi ita videbitur, inſtar ipſius caſsiæ per cribrum transmittatur.

Sacchari ℔ una paucâ aquâ roſarum diſſoluti inſtar ſacchari roſati, hoc eſt, ad perfectionem coquatur, in quo ſic benè cocto miſce raſuræ prædictæ citrii ℥ j. ſaccharum adhuc parùm bulliat, raſuram cum eodem optimè permiſcendo; dein effundantur omnia, ut in conſerva roſar. è ſiccis fieri ſolet, & ſic erit conſerva citri, ſuaviſsimi & jucundiſsimi ſaporis.

Conſer. ex citriis, limoniis, &c. Hæc eſt prima illa methodus conficiendi conſervas ex citriis, limoniis & arantiis, hoc eſt ex eorumdem corticum raſuris. Raſura arantiorum amarior quodammodo eſt cæteris, unde per diem unum atque alterum maceranda eſt in vino albo: dein linteolis optimè extergenda: ad cujus unciam unam adjici-

adjiciatur ſacchari perfectè decocti, ut ſuprà, libra una.

Reliqua corticum pars carnoſior, ſuccis ſive medullis interioribus ſeparatis, (ſeparantur autem facili momento) bulliat in aqua vel ſola, vel pauco vino albo permixta, per horam unam atq; alteram, donec ex tactu, mollisſima & probè cocta judicetur: dein ſeparatâ aquâ, cortices hi, quorum ſuperflua humiditas linteolis exquiſitè exterſa fuerit, in mortario marmoreo contundantur, & per ſetaceum trajiciantur. Ad libram unam ſacchari ad perfectionem decocti, adjice quatuor uncias paſtæ horum corticum: omnibus ſimul optimè mixtis & contuſis, coquantur ad ignem lentum, donec paſta vaſculo æneo non ampliùs adhæreſcat: dein ſupra chartam madidam effundatur, ad formandas inde, ſi velis, tabellas, aut rotulas in forma biſcocti. Hoc conditum eſt ſingulare cordiale, nec tanto calore præditum eſt, ac illud alterum de raſura eorundem fructuum.

Ut ejuſmodi conſervæ guſtui gratiores, magis cordiales & medicamentoſæ fiant, ad enumeratæ utriusq; paſtæ unciam unam addatur cinnamomi optimè pulverizati ʒ j, moſchi gr. XII. ambræ gr. viij. paſtæ inſuper ab igne remotæ, & jam effundendæ adjician-

Hh

jiciantur adhuc olei aniſi guttulæ decem vel duodecim, olei garyophyllorum guttulæ quatuor. Et ſic habebis conſervam,& palato gratiſsimam, & ad cor, aliasq; nobiles partes corroborandas utiliſsimam. Eadem quoq; contra peſtem eſt optimum præſervativum, ſi ſingulis matutinis, antequam domo exeas,parum de ea ſumas.

Rad. condit. Ad radicum condituram, eâdem ferè methodo progrediendum eſt. Verbi gratia: Accipe rad. angelicæ, quantum voles: coquatur in aqua, donec optimè contundi & in paſtam redigi poſsit, hujus paſtæ per ſetaceum trajectæ unciis duabus adde:

Confectionis alkermes ʒ ij.
Confect. de hyacintho ʒ j.
Corallorum præparatorum
Margaritarum præparat. ana ʒ ß.
Pulveris lapidis bezoardici veri ℈ j.
Ambræ gr. xij.

Præſervativum contra peſtem ſingulare. Omnia ſimul miſta, & in ſacchari cum pauca aqua cinnamomi diſſoluti, & ad perfectionem cocti ℥ x. vel xij. injecta denuò coquantur, donec paſta non ampliùs adhæreat vaſculo æneo, quam ſupra chartam humectatam,aut lapidem marmoreum, effundes,redigesq; in eam quam volueris formam. Ad peſtem excellens præſervativum: de quo ſingulis matutinis unius drachmæ ponde-

pondere intrò aſſumendum eſt : ſed hæc medicina divitibus aſsignatur. Solam etiam, ſi velis, & ſimplicem radicem angelicam coques,& in paſtam reductam condies eadem ſacchari proportione, qua ſuprà in conſervis fructuum, ſervata. Ad eundem quoq; modum Zedoaria ſola condiri poteſt. Et hujuſmodi condita ad peſtem, pauperibus inſervient.

Ad enarratarum conſervarum normam multas alias componere licebit,ad diverſos corporis affectus, pro vario pulverum & cordialium rerum additarum diſcrimine.

Quoniam autem conſervas baſes & fundamenta eſſe diximus remediorum, quæ vulgò dicuntur opiatæ & condita: ad finem hujus capitis ſingulorum opiatæ ad cerebrum, & conditi ad cordis roborationem aptiſsimorum formulam annectemus.

Opiata capitalis.

℞ *Conſerv. flor. anthos*
Salviæ
Betonicæ
Calendulæ ana ℥ j.
Confect. anacardinæ
Diacaſtorei
Diacori ana ʒ ß.
Spec. Diamoſchi dulcis
Diambræ ana ℈ j.

Cum ſyrupo conſervæ citrii fiat opiata: de qua capiendum ad molem nucis avellanæ.

Ad Epilepſiam, addenda ſunt, conſerva pœoniæ, viſcum quernum, ungula alces, ſal cranii humani, & ſimilia, huic malo ſpecifica. Sic ad varias indicationes curativas, varianda ſunt ea, quæ adduntur. Ad corroborandas enim partes nobiles, veluti ad cor, adjicienda ſunt cordialia; ad ſtomachum ſtomachica, ad hepar hepatica, & ſic de cæteris idem eſto judicium: addendo ſimul parùm ſyrupi, ut remedium formam electuarii liquidi, opiatæ dicti, acquirat. Eodem modo conditum parabitur, miſcendo nimirum & craſſo modo contundendo conſervas cum pulveribus & confectionibus cordialibus ſicut ex ſeq. formula patefiet.

Conditum ad cordis roborationem.

℞ Conſervarum corticis citrij, ut ſuprà conditi ℥ j.
Conſer. Flor. bugloſſæ
Violarum ana ℥ ß.
Confect. Alkermes ʒ j. ß.
Confect. Liberantis
Cordialis
Elect. De gemmis ana ʒ ß.

Spec.

Spec. Aromat. roſ.
Dianthos ana ℈ j.
Coralli præparati
Margaritarum præparat. ana ʒ j.
Oſſis de corde cervi
Unicornu ana ℈ j.
Lapidis bezoardici ℈ ß.
Ambr. gr. x.
Aliquot auri folia.

Contundantur omnia: miſceantur, & fiat condítum. Exhibeatur ex cochleari: Conducit ad omnes lipothymias, cordis deliquia, febres peſtilentes, & ipſam peſtem. Ad eundem modum poterunt infinita alia, ad plurimas medendi intentiones concinnari.

De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbos curandos, nec non ad peſtem conducentibus.

CAP. XXII.

ANTIDOTI vocabulum græcum eſt, & perquam generale: idemq; ſignificat, quod apud Latinos *Electuaria*, quaſi dicas ſelectiora & præſtantiora remedia, quibus conſervatur valetudo proſpera, & depellitur adverſa.

Al. præſervativa ſive remedia contra venenum.

Hoc remediorum genere comprehen-

duntur electuaria mollia purgantia,& confectiones ſive trageæ aromaticæ, ac cordiales, de quibus jam egimus: nunc ergo dicendum tantum reſtat de iis, quæ in conſiſtentia molli, ad diverſos uſus ſunt accommodata.

Differentiæ. Hujuſmodi antidotorum, in genere ſic dictarum numero continentur

Aurea Alexandrina
Confectio anacardina
Diamoſchum dulce & amarum
Diacorum
Elect. Diapæonia.

Quas generatim frigidis tantùm cereb. affectibus convenire dicimus. Nimis enim longum foret, ac nullius ferè commodi, omnium proprietates, quæ ipſis attribuuntur, ſigillatim enumerare; quandoquidem earundem uſus non ſit adeò frequens in plerisq; officinis.

Ad pectus confert electuarium reſumtivum.

Ad cordis corroborationem ſummè commendantur

Confectio de hyacintho
Confectio alkermes

quæ ubiq; maximè in uſu eſſe ſolent.

Ad ventriculum

Electuarium ex citro Meſ.

quod

quod calefacit ſtomachum. Ad eundem refrigerandum conducit

Diacitonium, itemq;
Miva citoniorum

Ad hepatis oppilationem, frigidamq; ejus intemperiem, & ad icterum prædicantur

Diacoſtum
Diamoruſia
Confectio ravedſeni.

Ad obſtructionem & duritiem lienis, aliaq; ejuſdem vitia valent

Elect. è ſcoria ferri
Diacapparis
Triophyllon Nicolai.

Ad hyſtericas affectiones, & ad calefaciendum præſertim uterum, efficacia ſunt

Elect. Ducis
& ex aſa.

Ad partes genitales, & copioſi ſeminis fœcunditatem, valdè laudantur

Diaſatyrion Nicolai
Et Diaſatyrion Meſuæi.

Ad omnes quarumlibet corporis partium affectiones frigidas & melancholicas, prodeſt Tryphera magna, ſpecifica imprimis malis muliebribus à frigiditate natis: colorem prætereà corporis floridum, ele-

gantem & delicatum efficit: unde etiam nomen Trypheræ, hoc eſt, delicatæ obtinuit. Alvi quoq; & menſium fluores immodicos ſiſtit.

Tryphera major Phenonis Meſuæi, ventriculum, hepar, cæterasq́; partes nutritioni dicatas corroborat.

Tryphera Saracenica Meſ. coctionem ventriculi ſuo calore juvat, humores in ventriculo putres & crudos abſumit, flatusq́; diſsipat.

Omnibus inflammationibus opitulatur Tryphera Perſica Io. Damaſceni: valet ad omnes febres acutas, ad omnem hepatis & ventriculi intemperiem, & morbis omnibus ex humorum uſtione factis auxiliatur.

Omnes capitis catharros ſiſtit Diacodion Meſuæi.

Dyſentericis & lientericis fluxibus ſuccurrunt & medentur Michleta Nicolai, & Diacodion Actuarii.

Ad flatus omnes diſcutiendos & colicos dolores ſedandos, prodeſt electuarium de baccis lauri.

Ad renum calculos comminuendos & atterendos, & ad nephriticos dolores confert Elect. Iuſtini, Ducis, lithontribon, elect. de cicadis Manilii, de lepore combuſto Montani, nephrocatharticum Nicolai.

Elect.

Elect. Guidonis, quod alij electuarium contra peſtem vocant.

Elect. contra peſtem Ferdinandi Imperatoris.

Elect. de ovo Maxim. I. Imperatoris.

Diaſcordium Hier. Fracaſtorei.

Hæc quatuor enumerata remedia ſunt ſingularia contra peſtem, tam præſervativa, quàm curativa, eademq; ab infantibus & prægnantibus, quæ aliâs à theriacæ uſu arcentur, tutò, extraq; periculi aleam, intùs aſſumi poſſunt.

Sed ſatis erit nobis, in capitis hujus ornamentum quaſdam duntaxat antidotos adjungere, quę principalibus & nobilibus corporis partibus roborandis aptæ, & graviſsimis earundem affectibus, quibus infeſtari ſolent, ſpecificæ ſint.

Cùm autem inter cætera mala, quæ corpus humanum exagitant, nullum exiſtat gravius peſte, humano generi tanquam in ſingularem pœnam à Deo immiſſa, cujus horrenda ſævitia hoc ipſo anno, (dum in manibus elaborandum hoc præſens opus aggrediebar,) nec pepercit & ampliſsimæ & populoſiſsimæ urbi noſtræ Pariſienſi: ad Antidota quędam huc inſerenda me accingam, ad hujus tam immaniſsimi mali, tum præcautionem, tum ſanationem utiliſsima,

quæ partim noſtro labore inventa, partim nobis aliundè à doctiſsimis quibuſdam viris communicata, certiſsimis experimentis comprobavimus.

Antidotus cephalica major.

℞ *Extracti cephalici majoris* ℥ ij.
Mag ſterij cranij humani ʒ j. ß.
Salis cranij ʒ ij.
Eſſentiæ caſtorei ℈ iiij.
Spec. Diambræ
Diamoſchi dulcis ana ʒ j.
Ol. Garyophyllorum
Nucis moſchatæ, chymicè extractorum ana gut. x.
Syr. Conſervæ citrij q. ſ.

ut fiat antidotus, vel electuarium mollis conſiſtentiæ: doſis ℈ j. Formabis inde, ſi voles, exiguam pilulam: aut de ea parum diſſolves in aqua cephalica, morbo, qui expugnandus eſt, congruente. Hæc antidotus juvat imprimis ad omnes cerebri affectiones ejusq; ſubſtantiam, facultatem animalem mir ficè corroborat: prodeſt apoplexiis, paralyſibus, epilepſiis, vertiginibus: fumosq; vaporoſos, qui in ſublimi cerebri regione ſuſpenſi, ſomnolentiam, torporem, & ſtupiditatem plerumq; inducunt, diſpellit & diſcutit: memoriam roborat: oculorum hebetu-

Digitized by Google

hebetudinem acuit: ad aurium tinnitum, & ſurditatem confert: & humores lentos ac craſſos, tanquam horum malorum cauſas antecedentes extenuat & diſsipat: ſed generalium tamen uſus ſemper præmitti debet.

CAVTIO.

At novam hanc formularum præſcriptionem, quæ ab extracto majori cephalico, & à magiſteriis & eſſentiis ſumit initium, fortè quis mirabitur, & in eruendo horum verborum ſenſu, Oedipo opus eſſe contendet. Cui ut ſatis fiat, paulò poſt dabimus eorundem remediorum amplas & perſpicuas deſcriptiones: & deſcribemus cap. de extractis magiſterium cranii humani, & eſſentiam caſtorei: & cap. de ſalibus præparationem ſalis cranii. Ne tamen quemquam fors offendat quantulacunq; laboris moleſtia, hîc compoſitionem extracti hujus majoris delineare, æquum eſſe duximus, ut poſtquam ſicut hîc præcipua capitalia, & ea, quę cerebri affectibus graviſsimis ſunt ſpecifica & appropriata, non omiſſa eſſe conſtiterit, ſimile fiat judicium de cæteris extractis, paulò poſt deſcribendis, quæ pariter reliquis nobilibus partibus confirmandis, earum intemperiebus corrigendis, morbisq; & ſymptomatis indè contractis edomandis, accommodabimus.

Extra-

Extractum igitur cephalicum majus præparatur

Cum rad. acori
Pæoniæ
Viſco querno
Ligno aloës
Baccis Iuniperi
Sem. pæoniæ.

Ex quibus omnibus contuſis & invicem mixtis, fit extractum, ut docebimus. Item extractum ex aromatib⁹ elicitur, nempe ex

Cinnamomo
Garyophyllis
Macis
Nuce moſchata
Cardamomo, &
Fructibus anacardorum

nec non ex floribus

Anthos
Salviæ
Primulæ veris
Pæoniæ
Calendulæ
Betonicæ
Lavendulæ
Stœchadis Arab.
Flor. lilij convall.
Euphragiæ.

Tiliæ

Digitized by Google

Tiliæ arboris.

Ex triplici horum extractorum ſeorſim præparatorum genere fit (per mixtionem) extractum unum majus, hoc eſt, ex his omnibus elicitur una vera & eſſentialis agendi operandiq́ue virtus, quæ, tanquam nucleus, cortice ſuo longè præſtantior & nobilior exiſtit: ſicut quilibet, niſi fortè ingenii ſtupiditas & craſsities obſtet, facilè colligere poteſt, ex quo majore extracto, additis magiſteriis, eſſentiis, & aliis remediis commemoratis, componitur prædicta major antidotus. Antidotus cephalica minor in ſui compoſitionem recipit tantùm extracta herbarum & florum meliſſæ, betonicæ, pœoniæ, ſalviæ, roſmarini, & extracta quorundam ſeminum & aromatum cephalicorum: quæ præparatio nec tam exacti, difficilis, & laborioſi eſt artificii: nec ad tot tantosq́; cerebri affectus eſt efficax, ac altera illa antidotus major: velut ſtatim ex diverſa utriusq; compoſitione eluceſcet. Hinc in illis idem æquè ſtatuimus diſcrimen obſervandum, ac in cæteris minoribus: quas, ut videre licebit, reliquis corporis partibus nobilibus adaptabimus: ubi non tam exquiſitis artis ritibus, nec tot impenſis, nec etiam tam longo temporis ſpatio opus eſt, ac in majoribus iſtis, quas ditioribus tan-

tùm

tùm dicatas volumus : ſunt minores, tenuioris fortunæ hominibus : quod tantum obiter monere placuit.

Præparationes extractorum, eſſentiarum, magiſteriorum, & ſalium, ex quibus antidota noſtra componimus, ad calcem hujus primi pharmacopœæ noſtræ libri, uti modò dictum eſt, facili methodo & ordine edocebimus. Hoc etiam obiter notandum eſt, antidotos ejuſmodi diuturnę adſervationi prę reliquis vulgaribus, longè aptiores eſſe. Sequitur nunc deſcriptio ſive formula antidoti noſtræ cephalicæ minoris.

Antidotus cephalica minor pro gregariis.

℞ *Extr. minoris cephalici* ℥ iij.
Diacori
Confect. anacardinæ ana ℥ ij.
Ol. de nuce moſchata ℈ j.
Miſce : doſis ℥ ß. vel ℥ j. manè.

Cerebrum nubilum ſerenat, omnibusq; frigidis ipſius affectibus conducit : totam maſſam ſangvinis ſpiritusq;, præſertim animales reddit puriores & tenuiores : inde ad reſtaurandos omnes ſenſus tam internos, quàm externos, ac memoriam præſertim, mirificè confert.

Antido-

Antidotus thoracica major pro ditioribus.

℞ Extracti majoris thoracici ℥ iij.
Extracti pulmonum vulpis
& Leporis invicem præparati ℥ j.
Butyri ſeu lactis ſulphuris ℥ ß.
Rubini ſulphuris terebinthinati ʒ j.
Syrupi hederæ terreſtris q. ſuff.

Fiat antidotus: doſis ℈ j.

Præparationem extracti noſtri majoris thoracici, nec non extracti pulmonum vulpis & leporis: butyri item ſive lactis ſulphuris, eiuſdemq; balſami ſive rubini, infrà deſcriptam reperies: præparantur enim diverſis operationum methodis: omnia tamen & ſingula maximè oportuna & ſpecifica ſunt deploratis pulmonum affectibus, ut ſunt phthiſis, empyema, aſthma, diſpnœa, & orthopnœa: in quibus deſperatis & ferè incurabilibus morbis extirpandis, mira præſtabit antidotus noſtra major.

Antidotus thoracica minor pro gregariis.

℞ Extracti minoris thoracici ℥ ij.
Flor. Sulphuris optimè præparatorum ʒ ij.
Spec. Diaireos ſimpl. ʒ. j.

Spec. Diatragacanthi frig. ʒ j. ß.
Pulmonis vulpis vulgari modo præparati
Elect. reſumtivi
& Diapapaveris ana ℈ iiij.
cum ſyrupo violato fiat Antidotus.

Doſis ʒ j. ß. vel ʒ ij.

Valet etiam adverſus omnem thoracis noxam: lenit, humectat & confortat pulmones, ad anacatharſim conciliandam: ſemper prodeſt tuſsiculoſis; & purulenta extuſsientibus mirificè ſuccurrit: itemque extenuatis & hecticis: defluxiones etiam ſiſtit & ſomnum conciliat.

Antidotus cardiaca major pro ditioribus.

℞ *Extracti cardiaci majoris* ʒ iij.
Magiſterij corallorum
Magiſterij hyacinthorum ana ʒ ij.
Eſſentiæ fructuum anacard. ʒ ß.
Eſſentiæ croci ℈ ij.
Eſſentiæ camphoræ ℈ j.
Lapidis bezoardici veri
Unicornu ana ʒ j.
Ambræ griſeæ ʒ ß.
Ol. corticis citrij
& cinnamomi chymicè extractorum. ana gutt. xij.

Aqua

Aquæ theriacalis cardiacæ, vel elixiris vitæ q. ſuff. ut fiat antidotus: doſis ℈ j.

Admirabilis eſt hujus antidoti efficacia adverſus omnes cordis affectus, ſyncopes, lipothymias, cardialgias. Tuetur cor ab omni veneno: eſtq; præſtantiſsima medicina tam ad præſervationem, quàm ad curationem peſtis, ſive interiùs aſſumta, ſive exteriùs in forma epithematis cordi appoſita: diſſolvendo unam atq; alteram drachmam hujus antidoti, in quadam aqua theriacali aut cordiali.

Antidotus cardiaca minor pro gregariis.

℞ *Extracti minoris cardiaci* ℥ iij.
Confect. de hyacintho
Confect. alkermes ana ʒ iij.
Elect. de gemmis
& Dianthos ana ʒ ij.
Diambræ
Diamoſchi dulcis ana ℈ j.
Margaritarum præparatarum
Corallorum præparatorum
Oſſis de corde cervi ana ʒ j. ß.
Trochiſcorum diarrhodon, & de Camphora ana ʒ ß.
Syrupi conſervæ citrij q. ſ.

Et fiat antidotus : doſis ʒ j. ß. vel ʒ ij.

Utilis eſt ad eoſdem cordis affectus, ſed virtutem tam potentem & efficacem non habet, ut prior.

Antidotus ſtomachica major pro ditioribus.

℞ Extracti ſtomachici majoris ℥ ij.
Extracti tunicarum interiorum ventriculi gallinæ
Extracti baccarum juniperi
& myrobalanorum omnium ana ℥ ß.
Roſatæ novellæ ℥ j.
Olei è nuce moſchata chymicè extracti ʒ ß.
Oleorum garyophyllorum
Et corticum citrij, chymicè etiam extractorum ana ℈ j.
cum ſyrupo corallorum fiat antidotus: doſis ʒ ß.

Omnibus ſtomachi vitiis & imbecillitatibus opitulatur, eumq; corroborat adverſus vomitum, & omnem intemperiem frigidam, à pituitoſis & mucilaginoſis humoribus, tunicis ejus inhærentibus, ortam: inde cruditates tollit, flatus & ventos diſsipat, & una eademq; opera ciborum concoctionem mirificè juvat.

Anti-

Antidotus ſtomachica minor pro gregariis.

℞ *Extracti ſtomachici minoris* ℥ ij.
Spec. *Aromatici roſati* ʒ ij.
Elect. *Diagalangæ*
Dianiſi
Diacinnamomi ana ʒ ij. ß.
Ambræ griſeæ ℈ j.
Cum ſyrupo conſ. citrij, vel de mentha fiat antidotus.

Doſis ʒ j. vel ʒ j. ß.

Præſtans quoq; eſt ad omnes ventriculi affectus, à frigida cauſa productos.

Si roboratione & adſtrictione ſimul opus eſt, ſicut uſus in diarrhœis poſtulat: adjicies mivæ cotoneorum, electuarii de ſorbis, & de baccis myrti, quantum voles.

Antidotus hepatica major pro ditioribus.

℞ *Extracti hepatici majoris* ℥ iij.
Extracti ſantalorum omnium ʒ vj.
Extracti chelidoniæ ℥ ß.
Extracti hepatis vituli ℥ j.
Arcani tartari ʒ ij. ß.
Magiſterij corallorum ʒ iij.
Olei ſulphuris in crocum converſi, ut docebitur, ʒ j.

Olei martis ℥ j.
Syrupi corallorum q. ſuff.

ut fiat antidotus: doſis ℈ j. per ſe vel cum juſculo, vino, aut liquore aliquo convenienti.

Hermetici nobis veniam dabunt, quod ipſorum arcanis & magiſteriis, ad Dogmaticorum pharmacopœam expoliendam & illuſtrandam, utamur; hûc me impellit aliorum remediorum inopia: quandoquidem hoc non præſtantius occurrat medicamentum ad corroborandum hepar & facultatem naturalem, quam inſtaurat & confirmat adeò, ut iis, qui ex hepatis imbecillitate proclives ſunt ad hydropiſim (utpote dum ſangvifica ejus vis vitiata, ſeroſos tantum generat humores, unde iſtius mali ſcaturigo & fons promanat) præſentiſsimum inde auxilium & levamen percipiant, ſicut & omnes cachectici & icterici. Idem remedium ſpecifica ſua proprietate jecur quoq; liberat ab humorum infarctu: omnibusq; prodeſt dyſenteriis, lienteriis, & fluxibus hepaticis: ejus quoque efficacia ſumma, nullo ſatis encomio poteſt prædicari, uti abundè id teſtabuntur ſuſpiciendi ejuſdem effectus. De præparatione omnium enarratorum extractorum, ut magiſterii corallorum, aliorumque ſimilium remediorum ſpecifi-

ſpecificorum, in prædictam antidotum ingredientium, & neutiquam vulgarium, infrà ad finem hujus libri dicetur, ut jam ſuprà promiſimus.

Antidotus hepatica minor pro gregariis.

℞ *Extracti hepatici minoris* ℥ iiij.
Trochiſc. Diarrhodon
Coralli præparati ana ℥ ß.
Trochiſcorum de eupatorio
Trochiſcorum de rhabarbaro an. ʒ ij.
Spec. Dialaccæ majoris
Diacurcumæ minoris an. ℈ iiij.
Croci martis optimè præparati ʒ ij.
Tincturæ roſarum q. ſuff.
ut fiat antidotus: doſis ʒ j. ß. vel ʒ ij.

Excellens etiam eſt ad omnem debilitatem & obſtructionem hepatis: unde provenire ſolent hydropes, cachexiæ, fluxus hepaticus, & ſimilia plura mala: ſed tamen vi & præſtantia non accedit ad priorem antidotum majorem. Communi enim plebeculæ & vulgo, tantummodo debentur communia & vulgaria remedia.

Antidotus ſplenitica major.

℞ *Extracti ſplenitici majoris* ℥ ij.
Extracti lienis bovis ℥ j. ß.

Extracti ſeu fœculæ rad. Aronis ℥ ij.
Salis ceterach
Salis fraxini ana ℥ j. ß.
Croci martis cum ſulphure præparati, ut artis eſt ℈ iiij.
Vini chalybeati q ſuff.

ut fiat electuarium : doſis ℥ ß. vel ℥ j.

Nobilis eſt & bona ad omnes durities & oppilationes lienis, & totius meſenterii : & ad quævis vitia ac ſymptomata, quæ inde promanare queunt : veluti ſunt cachexiæ, febres quartanæ, icterus niger, ſuppreſsiones menſium, & ſimilia.

Antidotus ſplenitica minor.

℞ *Extracti ſplenitici minoris ℥ iiij.*
Elect. Diacapparis ℥ ß.
Elect. è ſcoria ferri ℥ vj.
Diacoſti ℥ ij.
Diatrionpipereon ℈ iiij.
Syrupi de pomis redolentib. q. ſuff.

ut fiat antidotus.

Conducit quoque ad ſplenis durities & obſtructiones: & imprimis ad febrem quartanam.

Antidotus nephritica major.

℞ *Extracti majoris nephritici ℥ ij.*
Extracti oculorum cancri

Extracti

Extracti teſtarum ovorum ana ℨ ij.
Magiſterij lapidis Iudaici
Magiſterij lapidis lyncis ana ℈ j.
Olei terebinthinæ guttulas xx.

Miſce fiat antidotus: doſis ℈ ß. vel ℈ j. ad ſummum, cum aqua antinephritica, vel cum vino albo.

Admirandum remedium ad attritionem, comminutionem & expulſionem calculi renum, & ad omnem datur urinæ retentionem: provocando ſtatim urinam. Parum tantum de ea antidoto capiendum eſt. In fortiſsima enim urinæ ſuppreſsione ſufficiunt duo vel tria grana ad ſummum ſolius magiſterii lapidis Iudaici, vel lapidis lyncis: tanta penetrandi vi & poteſtate hujuſmodi pollent medicamina. Nulla enim iſchuria aut urinæ ſuppreſsio tam fortis erit, quin prædicta antidoto ſolvi & evinci queat. Methodus autem horum extractorum & magiſteriorum præparandorum, inferiùs ſuo tradetur loco.

Antidotus nephritica minor.

℞ *Extr. Nephritici minoris* ℥ iij.
Pulv. pelliculæ internæ teſtarum ovorum
Pelliculæ internæ ventriculi gallinarum ana ℨ ij.
Salis reſtæ bovis

Salis prunellæ ana ʒ j. ß.
Succi limonum q. ſ.

ut fiat antidotus : doſis ʒ ß. vel ʒ j.

Antidotus hæc excellentiſsima quoque eſt ad eoſdem affectus ut prior : niſi quod operandi effectus oſtentet paulò debiliores & tardiores : cujus uſus quoq; eſt in extremis malis, hoc eſt, quando à calculo, arenulis, & ſimili materia tartarea utrorumq; renum facta eſt obſtructio, adeò ut urinâ penitus ſuppreſſâ, æger præ angore & dolore, perpetuum emittat clamorem, & in ſummo vitæ diſcrimine verſetur. Hujus nihilominus antidoti nephriticæ minoris experimentum fieri poteſt, utpote quæ ad ſuprà enumeratos affectus longè profectò efficacior exiſtit, quàm electuar. Iuſtini, lithontribon, de cicadis, & ſimilia nephritica remedia vulgaria, quorum ſuprà mentio facta eſt. Quid per ſal prunellæ intelligatur, etiam ſuprà declaratum eſt.

Antidotus hyſterica.

℞ *Extracti hyſterici majoris*
& minoris ana ℥ iij.
Extracti vulvæ ſeu matricis leporis ℥ j.
Extracti ſeu fæculæ bryoniæ ℥ ß.
Extracti caſtorei ʒ ij.

Olei

Olei gagatis cum colcothare rediſtillati & rectificati ℥ ß.
Olei ſuccini flavi ℥ j.
Nepenthes noſtri hyſterici ʒ j. ß.
Syrupi cinnamomi q. ſuff.

ut fiat antidotus: doſis ℈ j. vel ʒ ß. cum juſculo vel liquore aliquo convenienti.

Mirabilis eſt in genere ad quævis matricis vitia: in ſpecie verò medetur omni uteri præfocationi, ſive epilepticæ, ſive alterius generis: albis item menſium fluoribus, cruditatibus, flatibus, & doloribus, inde excitatis, confert: ſterilibus etiam prodeſt ad conceptionem & prolis fœcunditatem: ſi nimirum extractum ſecundinæ de fœcunda quadam muliere addideris: de cujus præparatione, ſicut & de matricis leporinæ præparandæ modo, ſuo loco agetur.

Poſteaquam igitur de antidotis, quæ principibus corporis partibus roborandis, morbisq; & ſymptomatis, quibus eædem defatigantur, expellendis aptæ ſunt & idoneæ, hactenus diximus: ſupereſt, ut antequam huic capiti finem imponamus, promiſsi noſtri memores ſimus, & nunc de antidotis, tam ad præcautionem, quàm ad curationem peſtis (ſi inter nos fortè tam horrendum malum, divina permiſsione graſſetur) aptis & accomodis dicamus. Et quam-

vis ad eandem intentionem remedia alia, ut quas theriacales, ſyrupos, confectiones & electuaria ſicca, jam deſcripſerimus: viſum tamen fuit, eorundem catalogo quædam adhuc antidota annumerare: ſiquidem antidoti vocabulum propriè ſumptum, nihil aliud ſignificat, quàm medicamen venena pellens & abigens.

Antidotus major contra peſtem.

℞ *Rad. Angelicæ*
Zedoariæ
Storzioneræ
Tormentillæ
Petaſitidis
Santali rubei
Ligni aloës ana ℥ iij. *vel quatuor.*

Ex his omnibus craſſo modo contuſis, fiat cum ſucco limonum extractum, ut artis eſt, & cap. de extractis docebitur.

ITEM.

℞ *Corticis citrij* ℥ iiij.
Sem. Cardui benedicti
Rutæ
Acetoſæ
Baccarum juniperi
Fol. Dictamni
Cinnamomi

Macis

Macis ana ℥ ij.
Flor. Roſmarini
Bugloſſæ
Hyperici ana p. ij.
Spec. De gemmis
Diambræ
Diamoſchi
Dianthos ana ʒ ij.

Omnibus contuſis & invicem mixtis, in vaſe quodam apto, fiat extractum, cum aqua vitæ juniperi, aut aqua vitæ communi juxta artem, & ut inferiùs enodabitur.

Hæc duo extracta fortiter exprimantur prælo, quę ob diſſolventium in ipſis contentorum naturam, liquidiſsima erunt: ex ambobus fiat miſtura, & abſtrahatur liquor ſive aqua per alembicum, ad ignem Baln. vaporoſi, donec materia in fundo conſiſtentiam electuarii, mediam inter durum & molle formam obtinentis, acquirat: aqua exinde deſtillata ſeorſim ſervetur, cujus uſus erit in aliis extractis componendis, & per ſe jam eſt ſummum cardiacum. Ad uncias quatuor prædicti extracti adjice

Magiſterij perlarum
Magiſt. corallorum
Eſſentiæ croci ana ʒ iij.
Eſſentiæ camphoræ ʒ j.
Sulphuris aurati diaphoretici

Balſami

Balſami lactei ſulphuris
Salis prunellæ ana ℥ ß.

Ex quibus omnibus fiat antidotus admirandæ virtutis, ad præſervationem peſtis, ſi de ea ſingulis matutinis, ex cultri cuſpide, piſi magnitudinem capias: Sed peſte jam correptus de eodem ſumat ʒ ß. vel ʒ j. diſſolvendo in ℥ ij. ſuæ propriæ aquæ diſtillatæ, & ut ſuprà, ſeorſim adſervatæ: vel cujuſdam aquæ theriacalis, cardui benedicti, vel ulmariæ: ſudorem mirificè provocat, & cor corroborat adverſus quodvis venenum, id à centro evocans ad circumferentiam. Inter antidota præſtantiora, huic peſtiferæ lui dicata, hoc facilè principem obtinet locum: cujus ſumma virtus & præſtantia, laboris & temporis jacturam, quam forte quis in ejus præparatione prætendere poſſit, uberrimo compenſat fœnore & lucro. Sulphuris aurati deſcriptionem ſuo loco dabimus. Sic quoq; alibi tractandum reſervamus modum parandi magiſterium gemmarum, magiſt. corallorum, balſamum, & lac ſulphuris nec non eſſentiam croci & camphoræ. In hujuſmodi remediorum apparatu, quæ ditioribus, ad vitæ & ſanitatis ſuæ tutelam præſcribuntur, nullis parcendum eſt ſumptibus: pauperes & tenuioris fortunæ homines contenti erunt antidoto

Digitized by Google

minori, cujus deſcriptio proximè ſequitur, quæ pari modo excellentiſsima eſt, tam ad præſervationem, quàm ad curationẽ peſtis.

Anditotus minor contra peſtem pro gregariis.

℞ *Succi ſcordij*
Rutæ
Cardui benedicti
Ulmariæ
Menthæ criſpæ
Salviæ ana ℥ iiij. *vel plus minus.*

Omnes hi ſucci in alembicum, vel matracium vitreum & capax inditi, digerantur in Baln. & depurentur: ſeparando multoties terreum craſſamentum & fæces, quæ in fundo reſidebunt, ut alibi cap de ſyrupis jam perſpicuè docuimus.

Ad uncias decem horum ſuccorum optimè depuratorum adde

Rad. Angelicæ
Zedoariæ ana ℥ j.
Dictamni
Sem. Cardui benedicti
Cort. Citrij ana ℥ ß.
Cinnamomi ʒ vj.
Myrrhæ ℥ ij.
Croci ʒ iij.
Camphoræ ℥ j.

Omni-

Omnibus contuſis & ſimul cum prædictis ſuccis mixtis, fiat digeſtio in Baln. per biduum vel triduum: dein omnia adhuc calentia per torcular fortiter exprimantur. In qua expreſsione denuò adde

Theriacæ optimæ ℥ j. ß.
Confect. hyacinthi
& alkermes ana ℥ j.
Perlarum præparatarum
Corallor. præparatorum
Cornu cervi præparati
Spec. Diambræ
De gemmis ana ʒ ij.
Unicornu ʒ ß.
Lapidis bezoardici ʒ j.

Omnia adhuc ſemel digerantur in B. M. per duos vel tres dies: dein per alembicum ad ignem Baln. vaporoſi deſtilletur omnis liquor, donec in fundo remaneat conſiſtentia inter durum & molle media, ſicq; antidotus erit præſtantiſsima: de qua capiendum manè unius parvæ avellanæ magnitudine: ad curationem verò pondere unius drachmæ, vel drachmæ unius & ſemis: diſſolvendo in duabus unciis ſuæ propriæ aquæ inde deſtillatæ & adſervatæ: quæ per ſe jam efficax eſt & præſtans ad idem malum, & ad omnes putredines & venena, quæ in corpore progenerantur. Inter communia hujus

hujus generis pharmaca, nullum paratu facilius, nullumq; virtute præſtantius hoc ipſo datur: cujus diſpenſationem vel quivis pharmacopola facilè imitabitur.

Antidotus alia de granis maturis Iuniperi, dicta Theriaca Germanica pro gregariis.

Accipe granorum juniperi maturorum magnam quantitatem, nempe ℔ vj. vij. viij. vel x. hæc infuſa & macerata in vino albo generoſo, vel hydromelite vinoſo, ad ignem parum bulliant, dein conquaſſentur & per ſetaceum in modum caſsiæ trajiciantur, & fiat extractum: Aut alia quoq; via ac methodo idem paretur extractum, ſicut cap. de extractis oſtendetur.

Ad libram unam commemorati extracti juniperi adde

Pulv. Rad. Angelicæ ℥ vj.
Pulv. Dictamni
Cinnamomi ana ℥ ß.
Terræ ſigillatæ
Corallorum præparatorum
Perlarum præparatarum
Cornu cervi etiam præparati ana ℨ ij.
Elect. de gemmis
Diambræ ana ℨ j. ß.

Croci

Croci ʒ j.
Camphoræ ℈ ij.

Reducendo omnia cum aqua quadam theriacali in formam electuarii mollis ſive antidoti: quod erit ſummum præſervativum & curativum contra peſtem: exhibetur uſq; ad ʒ ij. Solum extractum juniperi citra alterius ingredientis additionem, eidem quoq; ſcopo peroportunum eſt. Præter cætera additamenta ſuprà enarrata, quidam adjiciunt theriacæ vel mithridatii, quantum lubet.

Electuarium de ovo.

Quoniam hoc electuarium ſive antidotum de ovo, contra peſtem magnoperè celebratum, in nullis ferè pharmacopœis, præſertim in Gallia noſtra deſcriptum reperitur: huc ejus deſcriptionem in medium producam, qualis illa in Auguſtano habetur diſpenſatorio: in quo elaborando ſedulam ac felicem navavit operam Adolphus Occo percelebris admodum medicus, idq; opera & conſenſu ſuorum collegarum, virorum quoq; celeberrimorum: ſicut Germania hanc gloriæ prærogativam ſibi jurè vendicat, quod ſit vera doctorum & celebrium virorum nutrix, & infinitorum egregiorum medicamentorum, tanquam novorum ingenii

ingenii fœtuum excludendorum parens fœcundiſsima & feliciſsima. Deſcribamus itaq; dictam antidotum de ovo, quæ modo qui ſequitur, paratur.

Electuarium de ovo Maximiliani I. Imperatoris.

℞ Ovum gallinæ recens, & educto per apicem albumine, id quod vacuum eſt, croco orientali non pulveriſato impleatur: poſteà cum alio putamine iterum occlude ne quid tranſpiret, & lento igne vel poſt fornacem tamdiu aſſa in ollula, donec tota ovi teſta nigreſcere incipiat, diligenter cavendo ne crocus comburatur: Exemta è teſta materia, exſiccetur, ut in mortario exquiſitiſsimè contundi, & in pulverem redigi queat: addendo pulveris erucæ ſeu ſinapis, quantum reliqua duo ponderant: poſteà

Pulv. Rad. dictamni albi
Tormentillæ ana ʒ ij.
Pulv. Myrrhæ
Cornu cervi
Nucis vomicæ ana ʒ j.
Pulv. Radicis angelicæ
Pimpinellæ
Granorum juniperi
Zedoariæ
Camphoræ ana ℥ ß.

Miſce omnia ſimul in mortario: & tandem appone Theriacæ ad pondus omnium, & iterum piſtillo fortiter contunde,& commiſce per tres integras horas agitando, fiat electuarium ut artis eſt.

Ejus uſus maximus eſt in peſte,& præſervatione à venenis deleteriis.

In antidotario VVeckeri viri doctiſsimi, & de re medica, prout hoc perelegans & eruditum opus uberrimè teſtatur, optimè meriti, aliæ occurrunt deſcriptionum formulæ, ejuſdem electuarii de ovo Anton. Chalmetei præclaræ eruditionis viri, tum etiam aliorum.

Sed ut liberè dicam, quid ſentiam, vix credibile eſſe puto, quod uſque adeò ſingulares inde effectus produci poſsint: ſi albuminis abjecti loco,ovum ſolo croco repleatur, & dein eodem probè obturato, omnia ſimul coquantur,uſq; dum in pulverem redigi queant.

Vis totius ſecreti in eo conſiſtere videtur, ut crocus & vitellus ovi in pulverem redigantur: hac tamen conditione, ut planè nihil expiret. Neq; enim adeò magnum id eſſet myſterium,rationem iſtius pulveris vitelli ovi & croci conficiendi, cognitam habere. Nam miſcellanea reliqua pulverum quorundam, & theriacæ, non niſi merum

vulgare

vulgare quid ſapiunt, ut & revera ſunt.

Non tamen diffiteor, poſsibile eſſe, ut medicamen ſummum & efficaciſsimum, ex ovo parari poſsit, contra ipſammet peſtem: idq́; eâ, quam mox trademus, methodo. Eſſentiæ namq; in ovum inditæ, cum ejuſdem vitello perfectè miſcentur: qui aliâs ſuâ naturâ ſulphureus, ſummam penetrandi, nec non nutriendi vim obtinet: quâ facultate reliquorum ingredientium virtutem adeò intendit, ut multò citiùs penetrent, & in venas transferantur. Adde quod per eandem coquendi rationem ſpirituales rerum eſſentiæ, vim & virtutem ſuam longè perfectiùs conſervent. Quæ tamen verba in bonam pártem accipiantur velim: nec quis exiſtimet, me plus æquo jactabundum, fortè hîc inanem aucupari gloriolam: à qua tamen animus penitùs abhorret, nec niſi in publico commodo fideliter juvando, totus eſt. *Quercet. modus.*

Electuarium de ovo majus pro ditioribus Quercetani.

Accipe unum, vel plura ova recentia gallinæ: de quorum uno, apicem teſtæ tam ſubtili artificio aufer, ut poſtquam educta fuerit illa teſta, rurſus in priſtinum locum

commodè reponi, & glutino ſeu luto quodam tam induſtriè agglutinari poſsit, ut nihil reſpiret: Abjecto itaq; albumine, vitello ovi reſiduo admiſce

Lactis ſive butyri ſulphuris ℨ j. ß.
Sulphuris auri diaphoretici
Eſſentiæ croci ana ℨ j.
Pulveris anodyni mineralis, hoc eſt, ſalis prunellæ ℨ ß.
Ambræ griſeæ ℈ j.
Lapidis bezoardici ℈ ß.

Omnia cum dicto vitello ovi ſimul miſce, ut optimè incorporentur: dein apex putaminis perquam aptiſsimè ſuo apponatur loco, cum tenuiſsimo ligamento lineo ſuperpoſito, vel glutino ex ovi albumine & polline facto, ſuperinducto, adeò ut ovo exquiſitiſsimè clauſo, nil tranſpirare poſsit.

Ad eundem modum plura ova apparari & accommodari queunt, prout magnam hujus electuarii quantitatem ſimul componere volueris.

Aliâs vel uno vel pluribus ovis, à quibus eodem artificio apertis, albumen ſeparatum eſt, addes theriacæ, confect. alkermes, & hyacinthi ana: vel ex his omnibus ſimul fiat miſtura, de qua adde ovo vel ovis, quantum capere poſſunt: probè clauſo foramine

nulo

nulo cum ſua propria teſta, ſuperinducto glutino, ut antè, ita ut nihil reſpiret.

Enarrata hæc ova ita præparata, aptè ſimul imponantur vaſi terreo capaci, quod operculo clauſum, in furnum mittatur, in quo panificia modò cocta, & ex eodem recens exempta fuerint, & ſecunda aut tertia vice in eodem reponantur, donec omnia in unam maſſam, quæ pulverari queat, redacta ſint.

Accipiatur ovum unum juxta primam methodum præparatum, & unum juxta alteram: vel ova duo aut tria utriusq; præparationis, prout animus eſt majorem vel minorē electuarii quantitatem ſimul conficere: omnia quæ in dictis ovis continentur, terantur, & optimè invicem miſceantur in mortario marmoreo, eadem paulò poſt humectando paucâ aquâ theriacali contra peſtem, aut elixire quodam vitæ, cujus plures deſcriptionum formulas ſuprà dedimus: ita ut omnia reducantur in formam electuarii, quod multorum in annorum ſpacio reſervabitur: pro doſi ſufficit ℈ j. tum ad præſervationem, tum ad curationem peſtis.

Electuarium de ovo minus pro gregariis.

℞ *Rad. Angelicæ*

Zedoariæ
Cinnamomi ana ℥ j. ß.
Garyophyllorum
Macis ana ℥ ß.
Myrrhæ
Nucis vomicæ
Carlinæ ana ʒ iij.
Granorum juniperi ℥ j.
Croci, camphoræ
Spec. diambræ
De gemmis ana ʒ iij.
Theriaces Alexandrinæ ℥ iij.

Contundenda contundantur, & omnia ſimul mixta, indantur in matracium vitreum, ſuperaffundendo fortiſsimum ſpiritum vini: vaſe clauſo, ne quid evaporare poſsit, digerantur in Baln. Mar. per 4. vel 5. dies. Dein omnia adhuc calentia fortiter exprimantur. Hæc expreſsio denuò indatur in alembicum cum ſuo capitello & recipiente, & inde ad ignem Baln. Mar. deſtilletur liquor, qui ſeorſim ſervetur, & cum extracto, quod in fundo remanet in mellis conſiſtentia, impleatur ovum unum, vel plura, ſi velis, & optimè miſceatur cum vitello ovi: dein occludantur ſingula ova cum ſuo proprio putamine, ut ſuprà diximus: Poſteà coquantur in furno, poſt exempta ſcilicet panificia, idq; continuando & repe-

& repetendo, ſine calore intenſo, donec materia ita exſiccata fuerit, ut pulveriſari ferè poſsit: quæ dein irroranda eſt ſua propria aqua, ut ſuprà reſervata, & ſic perficiatur elect. molle, ſive antidotum precioſum ad præſervationem & curationem peſtis. Exhibendum de eo eſt, peſtifero uſq; ad ℈ ij. vel ʒ j. diſſolvendo cum ℥ ij. vel tribus aquæ theriacalis, cardui benedicti, ulmariæ. Præſtantiſsimum ſudativum eſt, quod omne venenum ab internis & profundis partibus, in exteriorem corporis ſuperficiem propellit: corroborat cor, ipſumq; ab omni veneno vindicat ac tuetur.

De his igitur electuariis de ovo, alii nunc ſuum interponant judicium: utra harum præparandi methodorum ſit laudabilior ac præſtantior: noſtráne, an verò communis; quam tamen, ut verum fateamur, non contemnimus. Sed primam inventionis gloriam ipſi libenter aſsignamus, eamq; addidiciſſe nequaquam erubeſcimus.

De antidotis, Alexipharmacis, & alexiteriis.

SEV
De Theriacis.

CAP. XVIII.

RESTAT nunc, ut dicamus de antidotis ſive alexipharmacis, quæ adverſus omnis generis venena, & ipſas beſtias virus ejaculantes conferunt: utpotè quibus, juxta modernos, propriè competit antidoti nomen: nec interim ſilentio aut oblivione ſuo loco prætermittemus antidota anodyna, narcotica & opiata.

Hæc duo antidotorum genera, quæ tam apud antiquos, quàm adhuc hodie apud nos in magno fuerunt uſu & æſtimatione, ad diverſos & deploratos affectus depellendos, nos quaſi adigunt atq; compellunt, ut ſingula in iſtis tractandis paulò minutiùs & exquiſitiùs perveſtigem⁹, quàm in nonnullis aliis hactenus à nobis factitatum eſt. Oculis enim manifeſtè contemplandum ſubjiciemus, hæc ipſa tanti hactenus ubivis gentium æſtimata, mendis ſcatere quamplurimis, præq; cæteris maxima reformatione opus habere: ita ut mirer, multos authores, licèt doctrina & authoritate conſpicuos, quorum me diſcipulum non puderet profiteri, illud ipſum ſegniùs obſervaſſe, ne dicam æterno ſilentio obruiſſe. Verùm id unum depoſco, ne benevolus lector, me ex temeraria quadam laudis gloriæve cupiditate, in hæc prorupiſſe verba exiſtimet: Sed depoſi-

depoſito affectu, recta rationis bilance rem libret, expendat & conſideret. Iampridem enim alibi proteſtati ſumus, & adhuc proteſtamur, omnia à nobis ita proponi, ut non vereamur ea doctorum virorum cenſuræ ſubmittere: quod ſi in iiſdem fortè quid occurrat ab Aſclepiadea doctrina, veraq; diſciplina alienum, id quaſi non dictum, aut literis conſignatum habeatur.

Inter enumerata antidota alexiteria, meritò primus locus theriacis debetur.

Theriacas ideò dico, quòd tam apud veteres, quàm apud recentiores, duo earundem genera ſtatuantur: quarum unum in compoſitione recipiat carnes viperæ: reliqua verò ſine iis componantur. Illi, quæ vulgò theriaca magna, priſcis autem glorioſa & liberatrix appellatur, tot tantæq; laudes & proprietates tribuuntur, ad infinitos & deploratiſsimos affectus propulſandos, ut nihil ſuprà commendationis valeat aſciſcere. *Theriacarum duo genera.*

Cæteræ autem, quæ nihilominus contra venena ſpecificæ ſunt antidoti, ſine trochiſcis de vipera parantur, ſuntq; hujuſmodi:

Theriaca { *Democratis*, *Oribaſii*, *Eſdræ*, *Diateſſaron* }

Ex Pæonia
Ex terra ſigillata.

Quarum deſcriptiones reperiuntur apud Oribaſium, Aeginetam, Actuarium, filium Serapionis, Rhaſin, Avicennam, Celſum, pluresq́; alios tàm Græcos, quàm Arabes, & Latinos authores.

Mithridatium. Inter hæc antidota alexiteria, non mediocris exiſtimationis erat Mithridatium, quod anteceſsit theriacam, quam Andromachus ſua ætate medicæ rei peritiſsimus, parabat ex carnibus viperę, tanquam ſingulare adverſus lepras, & quævis alia venena pharmacum & experimentum, quod ſolum & per ſe omnibus venenis tanquam ſummum antidotum conferre noverat.

Mithridatium ex infinitis ſimplicium generibus compoſitum, authoris ſui, Mithridatis nempe regis Ponti nomen obtinuit: qui ex diuturniori ejus uſu, adeò laudabilem corporis habitum ſibi comparaverat, ut, ſicut hiſtoriæ narrant, & mox dicturi ſumus, nullo veneno aſſumpto ſibi vitam adimere poſſet. De qua antidoto Avicenna ita loquens, noſtram confirmat ſententiam:
„ Confectio, inquit, Mithridatis nobilis eſt
„ confectio, quam fecit Mithridates & nomi-
„ navit ſuo nomine. Et Aët. tetr. 4. ſerm. 1.
„ cap. *96*. ita ſcribit: De Mithridate ſanè magno

gno illo belli duce referunt, quòd theriacen "
quidem non biberit: neq; enim adhuc in "
uſu erat: verùm ex alterius antidoti, quæ "
poſtea mithridatica ab illo appellata eſt, "
uſu ita corpus apparavit, ut nulla veneni vi
lædi poſſet: Et cum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet: cùm enim ab hoſtibus devictus ſeipſum interficere meditaretur, nullo veneni hauſtu mortem ſibi conciſcere prævaluit: ſed vocato cuidam ex amicis ſe jugulandum præbuit. Plinius fuſiorem hujus hiſtoriæ enarrationem tradit lib. 23. cap. 9. & militis quinetiam nomen exprimit, cujus operâ ad mortem ſibi conciliandam uſus fuerat: cùm omnium venenorum ſumptorum vim adverſus tam inſignem antidoti efficaciam, invalidam nimis & irritam prorſus expertus fuiſſet.

Mithridat. veneno perire non potuit.

Notandum porrò eſt, olim non tantùm compoſitis iſtis remediis, (è quorum numero ſuprà 5. aut 6. recenſuimus, paulò poſt eorundem deſcriptiones in medium allaturi) theriacæ nomen impoſitum, ſed eodem quoq; nomine ſola quædam ſimplicia inſignita fuiſſe. Quod utique Avicennæ authoritate comprobare licet, qui ſquillam appellat theriacam contra venena &

Theriaces nomē etiam ſoliquibuſdam ſimplicibus olim competebat

gummi

gummi opopanax, & ariſtolochiam theriacam ad puncturas.

Unde complures tam philoſophos, quàm medicos, imò & eos, qui eruditiorum & celebriorum ordini annumerantur, non parum lapſos eſſe conſtat: dum theriacæ vocabulum, à ſerpente quodam (quem thirum vocari, & ejuſdem compoſitionem ingredi putarunt) derivatum & ab eodem quoq; trochiſcos theriacos appellatos crediderunt.

Libr. de Animalib. Albertus magnus unus ex illorum numero, Ariſtotelis textum, qui habet echin vel echidnam, quæ verba nihil aliud quàm viperam ſignificant, perperam de thiro ſerpente interpretatus eſt: quem diſtinxit à vipera, & peculiare de eodem caput conſcripſit.

Hanc falſam opinionem ſecutus eſt Aggregator Patavus, qui thirum tanquam animal à vipera diverſum conſtituit, illudque baſim trochiſcorum, quos excipit theriaca, eſſe putat.

Lib. concil. differ. 177. de ther. Petrus de Apono eodem errore irretitus, ita ſcriptum reliquit: Dicitur autem theriaca à thiro ſerpente, quia ejuſdem excipit carnes, quæ ſunt veluti radix & baſis iſtius medicinæ: Et differ. 179. Sciendum, inquit, quod theriaca eſt multiplex ſecundum

dum diverſitatem componentium, cui tamen nomen illud proprius convenit, theriaca eſt magna Andromachi & Galeni, in qua caro ingreditur Thiri ſerpentis, unde nominationem eſt ſortita: quæ autem hanc non ſuſcipit, theriaca metaphorice dicitur, ut Diateſſarum, ideò quod ad illius ſimilitudinem venenorum depellat nocumenta.

Imò & ipſe Nicolaus à ſiniſtra hac opinione non immunis videtur, dum ita in capite de Trochiſcis ſcribit: Trochiſci, inquit, de thiro, qui in magna Galeni theriaca recipiuntur, ſic fiunt: Invenias, inquit, Thiros longitudinis unius palmi, &c.

Huïc errori occaſionem dedit nomen, ab antiquis olim, trochiſcis iſtis, tanquam præcipuæ theriacæ baſi inditum. Galenus enim illos appellat theriacales, & poſt illum idem nomen retinuerunt Aëtius, Oribaſius, aliiq; Græci. Plinius eos vocat trochiſcos theriacos: Et Avicenna quibuſdam in locis eoſdem nominat trochiſcos thiri, vel thirios, hoc eſt, ferales. Sed ſi quis penitiùs veterum ſcripta perpendat, facilè perſpiciet, eos nunquam aliud ſerpentum genus, hoc vocabulo præter ipſam viperam intellexiſſe. Gal. in lib. de Antidotis & de theriaca ad Piſonem & alibi diſertè viperarum facit mentio-

Trochiſci theriacales.

mentionem. Vide quid poſt illum Aëtius ſcribat libr. Tetr. 4. ſerm. 1. capite octuageſimo ſeptimo.

„ Hoc caput primò ita inſcribit: De theriaca ex viperis Andromachi: Poſtea idem in hunc modum incipit: Ordiemur à Theriaca Andromachi ex viperis, cujus admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit: Cùm multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiones, nos Andromachi deſcriptione ut longè optima utemur, quæ etiam in regum uſus apparatur. Et capite nono ejuſdem libri ubi de trochiſcorum ſive paſtillorum præparatione agit, ita exorditur: Cæterum paſtillos theriaces hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito, non quocunq; tempore captas, ſed deſinente Vere,&c. Et Avicenna libro quarto Fen ſexta tractatu tertio, cap. trigeſimo tertio, ubi loquitur de curatione morſus viperæ, his verbis ſermonem inchoat: Conſidera, inquit, radices communes in curatione: deinde fortior curatio eſt properare ad theriacam viperarum. Inde apparet diſcrimen inter theriacam, quæ viperas recipit, & eas, quarum mentionem facit libro quinto ſumma 1. tract. 12. videlicet theriacæ Eſdræ & Diateſſaron, quas contra graviſſimos totius corporis affectus laudat. Idem

Avicen-

Avicenna lib.5. ſumma 1.tract.1. ubi de the- „
riaca agit, ejus deſcriptionis tale facit exor- „
dium : ℞ Trochiſcorum ſquillæ, trochiſcorum viperæ, &c. ex quibus manifeſte liquet, quod etſi alibi eoſdem trochiſcos nominet thiri ſeu thirios, non tamen alios intelligat, quàm viperinos.

Theriaca à Græco θὴρ vel θηρίον.

Hinc concludimus, Theriacam non à ſerpente quodam Thiro, qui ejus compoſitionem ingrediatur, ſed à Græco vocabulo, quod eſt θηρίον ſive θὴρ, id eſt, fera, denominationem ſuam accepiſſe : neq; id propterea, quòd ejuſdem compoſitio feram vel viperam excipiat, ut quidam falſò opinantur, ſed quòd eadem theriaca, ſive cum vipera, ſive abſque vipera parata ſit, omnibus morſibus venenatis, à quacunq; fera ſive animali illatis ſuccurrat : Sic & ab antiquis & à neotericis (ut jam diximus) trochiſci dicuntur theriacales, non ratione ingredientis, ſed ab eorundem effectu quem in pellendo lethalium animalium veneno manifeſtè oſtendunt: aliâs enim nõ theriacales, ſed viperini nominandi eſſent. Eadem ratione quædam remedia vocamus nephritica & hyſterica, non quòd eadem componantur ex renum vel uteri additione, ſed quod tanquã medicamenta ſpecifica iiſdem

parti-

partibus, morbo exagitatis, opem & medelam afferant.

Præter dictas rationes, etiam orthographia & ſcriptio hujus nominis noſtram ſententiam confirmat. Nam à Thiro ſcribendum eſſet Thiriaca cum i, non Theriaca. Sed quia ſcribitur Theriaca cum e longo, veriſimile eſt, quod à dictione derivetur, quæ parem dictionem longam habeat in eadem ſyllaba, qualis ſanè eſt θὴρ vel θηρίον, hoc eſt, fera. H enim Græcum in latinis dictionibus à Græcis derivatis, vertitur in e longum, quaſi diceres theriacam antidotum, contra ferarum tàm minorum, quàm majorum ictus & venena.

Hæc de Theriacæ differentiis, ejuſdemq; nominis etymologia, hîc enodanda duximus.

Non diu hîc immorabimur in enarrandis diverſis horum theriacalium medicamentorum compoſitionibus; ſive invicem differant ratione ingredientium, quę modò ab hoc, modò ab illo vel imminuuntur vel adduntur: ſive ratione ponderis, quod diverſum quoq; in diverſis deſcriptionibus eſſe deprehenditur. Hæc enim non ſunt tam magni momenti, neque hîc quærendus eſt nodus ille Gordius, circa quem rei cardo verſetur: ita ut non poſsim hîc opinioni

nioni Avicennę ſubſcribere, qui lib. & tract. de Theriacis ſuprà jam citatis, ſelecta præ cæteris Andromachi deſcriptione tanquam longè optimâ, in hæc ferè verba ſcribit: Et jam niſi ſunt plures medicorum, ſicut Gal. & alii, addere & minuere aliquid in ea, non propter neceſsitatem neceſſarium, neque propter aliquid fortè quod eos ad illud commoveret, ſed quærentes, ut rememorarentur, & remaneret ab eis in ipſa veſtigium, ſicut remanſit Andromacho: Et meum quidem conſilium eſt ut non removeatur aliquid, quod experimentum juvativum invenit: fortaſſe enim illa complexio cum illo pondere exigit illud, cujus juvamentum invenit experientiam, quam quidem dum res ipſa movetur à ſuo pondere, non conſequitur illam proprietatem, &c. Fœcunda hodie eſt artium inventrix, eaq; in dies magis magisq; incrementum ſumit: hac duce & auſpice plurimorum remediorum uſum, quem veteres tanquam utilem comprobaverant abdicavimus: & in illorum locum alia noſtro artificio inventa introduximus, quæ ipſis inaudita & incognita prorſus erant. Sic hodie infinitæ præparationes, vel pleriſq; etiam antiquorum tàm elegantiâ, quàm ſaporis ſuavitate & utilitate longè præferendæ ſunt. Neque

enim ulla erroris ſuſpicio hinc oriri poteſt, ſi rei, quam per ſe bonam judicamus, aliam ſuperaddimus bonitate multò præſtantiorem: hoc enim pacto rei bonitas vires ſumit, & magis magisq́; accumulatur. Eodem plane modo in diminutione eorum, quę vel inutilia, vel ſuperflua, vel noxia ſunt, nemo erroris redarguendus unquam videbitur ſi induſtrius fuerit: fruſtrà enim fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora. Suo itaq; loco circa eandem de Theriacis tractationem demonſtrabimus, ob quam cauſam Arabis hujus, aliâs doctiſsimi & celeberrimi authoris opinionem, minùs recipiendam ſtatuamus.

Redibimus nunc ad Theriacas illas antiquorum earumq́; aliquot in medium proferemus deſcriptiones, ut ex illarum comparatione facta cum iis, quas ex noſtra officina informatoria producturi ſumus, eò meliùs de utriusq; generis bonitate & præſtantia judicari poſsit. Si quis provocet ad experientiam: ſciat is, nos nihil magis in votis habere, quàm ut per eandē, tanquam per ignem & aquam fortem, perfectum hoc & ſplendidum operis noſtri aurum examinetur ac probetur: quamvis nemo adeò ſtupido craſſoque ſit ingenio, modò in eo vel exigua tantùm candoris, rectæq; ratio-

nis

nis ſcintillula ſuperſit, qui non ex ſolo lydio lapide, hoc eſt, ex prima ſtatim earum deſcriptionum, compoſitionum, & præparationum inſpectione, de earundem præſtantia ſumma, rectum ſanumq; laturus ſit judicium.

Theriaca Diateſſaron Meſuæi.

℞ *Gentianæ*
Baccarum lauri
Myrrhæ
Ariſtolochiæ rotundæ ana ℥ ij.
Mellis ℔ ij.

Theriaca Democratis.

℞ *Iridis Illyricæ*
Zingiberis
Opopanacis
Opij
Herb. Roſmarini
Myrrhæ
Sem. Trifolij bitumen olentis ana ℥ j.
Ariſtolochiæ ℨ xj.
Sem. Rutæ ſylveſtris ℥ j. ß.
Rad. bryoniæ aridæ albiſſ. ℥ ij.
Serpilli
Caſtorei
Rad. Eryngij
Sem. Apij

Cumini Aethiopici recentis ana ℥ vj.
Farinæ ervi rufi ℥ iij.

Omnia hæc contundito & cribrato: opopanaca verò cum vino diſſolvito, eiq; arida inſpergito, & in paſtillos reducito, & ex iis ʒ j. cum vino veteri meraco bibendam præbeto.

Theriaca ex bryonia Oribaſii.

℞ *Rad. bryoniæ*
Opopanacis
Iridis
Roſmarini
Opij
Myrrhæ ana ℥ ß.
Ariſtolochiæ ʒ v.
Thuris
Sem. Rutæ ſylveſtris ana ʒ vj.
Cumini ʒ iij.
Farinæ ervi ℥ ij.

cum vino paſtillos informato, atq; ter cum vino præbeto.

Sat ſit nobis, harum trium tantùm Theriacarum deſcriptiones hîc propoſuiſſe. Quod ad compoſitionem Theriacæ Eſdræ attinet, ejus ingredientium ſeries nimis numeroſa eſt, & longa: in qua opium, euphorbium, ſulphur vivum, ſemen hyoſcyami citra ullam præparationem recipiuntur: nec

præter-

prætermiſſus in eadem eſt venter mergi, & ſtercus in eo repertum, ad ſuaviorem ſcilicet guſtum confectioni inducendum. Nihilominus interim videre licet, quàm admirandos & incredibiles effectus illi adſcribat Aëtius tetr. 4. ſerm. 1. cap. 101. 107. 111. ubi eandem deſcriptam reperies.

De duobus hujus farinæ præcipuis alexiteriis, adhuc nobis dicendum reſtat: de Mithridatio nimirum, & de Theriaca magna. Mithridatii deſcriptio tam varia eſt, tamque variis authoribus, Andromacho, Democrati, Antipatri, aliiſque aſcribitur, ut, ne fortè in eam, quæ non vera & genuina ſit, incidam, nullam prorſus ex iis hîc deſcribendam aggrediar. Adde quod ut ſuprà jam dictum, non uſque adeò magnum diſcrimen ſit inter compoſitionem Mithridatii & Theriacæ: ſi unicos excipias trochiſcos ex viperis, ſicut jam diximus: quodque inſuper confirmat Avicennas libr. 5. ſumma 1. tract. 1. ubi de nobili loquitur Mithridatica confectione: & ſtatim ejuſdem deſcriptionem ex Galeno, ex Paulo, Aëtio, & ex ipſo Nicolao expromtam, adjungit.

Mithridatii deſcriptio facilè eluceſcet ex ipſius Theriacæ Andromachi deſcriptione, cujus unicam formulam pharmacopœæ

noſtræ inſerendam judicavimus: ſed præ cæteris, quæ variæ hinc inde reperiuntur, ſeligemus eam, quam Galenus lib. de Antidotis, & de Theriaca ad Piſonem, in hunc, qui ſequitur, modum habet deſcriptam.

Theriacæ magnæ Andromachi deſcriptio vulgaris.

℞ *Trochiſcorum ſcilliticorum* ℥ vj.
Trochiſcorum de vipera
Opij Thebaici
Magmatis hedychroi ana ℥ iij.
Piperis longi
Roſ. rubrarum exſiccatarum
Iridis Illyricæ, aut Florentinæ
Succi glycyrrhizæ
Sem. Napi agreſtis
& ſativi
Comarum ſcordij cretici
Opobalſami, ſeu olei ex nuce moſchata expreſſi
Cinnamomi
Agarici ana ℥ j. ß.
Myrrhæ
Coſti odorati ſeu zedoariæ
Croci orientalis
Caſſiæ ligneæ veræ
Nardi indica

Schæ-

Schœnanthos ſeu junci odorati
Thuris maſculi pellucidi
Piperis nigri
& albi
Fol. Dictamni cretici
Comarum marrubij
Rhabarbari rhei
Stœchadis Arab.
Sem. Petroſelini Macedonici
Nepetæ, ſeu calaminthæ montanæ odoratæ
Terebinthinæ
Zingiberis
Rad. Pentaphylli ana ℥ vj.
Polij cretici
Ramorum chamæpityos
Styracis calamitæ
Meu
Angelicæ
Amomi racemoſi ſeu calami aromatici
Nardi Celticæ
Terræ Lemniæ veræ
Phu pontici ſeu valerianæ noſtræ
Comarum chamædryos cretic.
Fol. Malobathri
Macis
Garyophyllorum ana ℥ ß.
Chalcitidis toſtæ

Rad. Gentianæ
Aniſi torrefacti vel fricti
Succi hypociſtidis
Carpobalſami
Cubebæ
Gummi Arabici ſplendidi vermiculati
Sem. Fœniculi dulcis
Cardamomi majoris
Seſeleos
Acaciæ
Thlaſpios
Comarum hyperici cretici
Ameos
Sagapeni ana ℥ ß.
Caſtorei
Ariſtolochiæ longæ
Sem. Dauci cretici
Bituminis Iudaici ſeu aſphalti
Opopanacis
Comarum centaurij minoris
Galbani recentis ana ℥ ij.
Mellis deſpumati triplum, id eſt, ℔ *quatuor, & uncias quinque, drachmas.*

Hæc ſunt varia illa hujus tam magni magiſterii ingredientia variis diverſisq; proprietatibus notata atque ditata: quod ab omni antiquitate pro miraculo & remedio maxi-

maximo& incomparabili fuit exiſtimatum: & adhuc hodie in ſummo habetur precio & æſtimatione, quod vel ex ejuſdem diſpenſatione, quæ ſolenni quadam pompa & apparatu celebratur, facilè colligitur.

Sed ejus conficiendi artificium, ingenioſum ſcilicet & ſubtile, vel ſecundùm ipſum Galenum tale eſt: Trochiſci, radices, folia, flores, ſemina & fructus, terra Lemnia, chalcitis, bitumen, in mortario æneo cum piſtillo ferreo in ſubtiliſsimum pulverem rediguntur, omniaq; tenuiſsima redduntur, hoc eſt, cribro ſubtiliſsimè trajiciuntur, ſeminibus thlaſpios, napi ſylveſtris, & croco exceptis, quæ ſeorſim teruntur, & pauco vino irrorantur, ne mortario facilè adhæreſcant. *Componendi ratio ſecundùm Gal.*

Gummi, ſucci, & caſtoreum, ſeorſim etiam contunduntur, & pauco vino irrorantur, ut faciliùs pulveriſentur. His omnibus ita probè apparatis, paulò antequam compoſitio & mixtio fiat, terebinthina in duplici vaſe cum pauco melle liquefit, in qua gummi liqueſcunt, & omnia dein coquuntur ad juſtam conſiſtentiam, addita ſenſim pulveris in vino diſſoluti parte, donec mellitam acquirant conſiſtentiam: Dein omnia in mortarium magnum & capax, vel in ahenum magnum injiciuntur, ſenſimque vel

Nimis longum foret hîc virtutes, & varias alias qualitates, quas ipſi attribuunt, articulatim enarrare. Non enim bonas horas in eo perdendas, ſed utiliùs collocandas cenſemus.

Sunt quidam præclari medici, qui legem illam duriorem, ab Avicenna prolatam, ut ſuprà diximus, ſusq; deq; ferentes, in enumerata illa Theriacæ compoſitione, auſi fuerunt uti diminutione, additione, & correctione: Et in ejuſdem diſpenſationis methodo, alium ordinem, quàm Galenus, de quo paulò ante locuti ſumus, obſervarunt. *Neoterici reformarunt theriacam.*

Romani & Bononienſes medici addiderunt trochiſcos camphoræ, & loco roſarum ſubſtituerunt earundem extractum: ipſimet etiam adjecerunt inſuper baccas lauri, omnia myrobalanorum genera, rad. angelicæ, zedoariæ, imperatoriæ, vincetoxici, aſari, ſerpentariæ, enulæ campanæ, pimpinellam, ſcabioſam, cornu cervi uſtum, & ejuſmodi ſimplicia, quæ hodiè tanquam ſpecifica remedia præſcribuntur contra peſtem & venena, quæ nos ipſi ad aquarum noſtrarum Theriacalium & antidotorum contra eandem luem peſtiferam, juxta compoſitiones ſuprà à nobis deſcriptas, adhibuimus.

Bartho-

Bartholomæus Marantha vir doctiſsimus, eodem jure ut cæteri, in præparatione & mixtione commemoratæ Theriacæ, alium ordinem quàm Gal. ſequitur, & vult ut ſimplicia humida, ut ſicci, gummi, & lachrymæ diſſolvantur in vino generoſo, quale eſt malvaticum : cujus ad eundem uſum accipit ℥ xxxx. quæ faciunt duas pintas ſive menſuras pariſienſes, aut circiter.

Interim tamen illi mihi parùm vel omninò nihil ſolliciti videntur fuiſſe de cortice externo & materiali ſeparando & abjiciendo, neq; eò animum appulerunt, ut nucleum internum ac formalem, in quo tanquam parte efficaciori, & virtutibus longè præſtantioribus prædita, unicum correctionis fundamentum conſiſtit, eruerent. Eò tamen pervenerunt, ut contra Avicennam demonſtrarint, remedium hoc adeò perfectum non eſſe, quin tàm in compoſitione, quàm in præparatione ejus aliquid deſiderari poſsit. Potiſsimùm autem aliis, ſuo exemplo, ampliſsimam aperuerunt viam & occaſionem, non tantùm eorum veſtigiis inhærendi, ſed etiam ulteriùs progrediendi : intereà tamen id, quantulumcunq; fuerit, quod Deus apud illos depoſuerat, publici emolumenti cauſa, largiter erogarunt.

Eundem ſcopum ſibi præfixum tenere debet

debet quilibet verus medicus; hæcq; unica fuit cauſa, quæ mihi, meę conditionis minimo animum addidit, ut correctioni & reformationi hujus remedii laudatiſsimi, uſitatiſsimi, & comprobatiſsimi, & à tota antiquitate ad miraculum uſque commendati manus admovere haud dubitarem; interim tamen obnixè rogamus, ne benevolus lector id fortè tribuat inanis gloriæ concupiſcentiæ, aut temerariæ levitati, ſed honeſtæ huic & laudabili ambitioni, pioque inſtituto, cujus ductu omnes hactenus labores & vigilias noſtras, ſoli utilitati publicæ juvandæ conſecravimus, & in poſterum ſemper conſecrabimus.

Ut igitur palàm fiat, propoſitum noſtrum non eò ſpectare, ut Pharmaceutrici ædificii ſtructuram veterem funditùs evertamus, ſed ut eandem potiùs ex eodem fundamento magis magisque exædificemus & extruamus, in prima Theriacæ reformatione, cujus compoſitionis formulam nunc deſcribendam aggrediemur, eadem ſimplicia & ingredientia, imò & eandem doſim, idem pondus & menſuram, quæ à Galeno, aliisq; in Theriacæ magnæ, Andromacho adſcriptæ, deſcriptione fuerunt adhibita, reſervabimus: eandemque quam nunc publicandam præſumimus correctionem, correctioni cen-

ni cenſuræ aliorum, modò depoſito omni affectu adhibeatur rectæ rationis judicium, libenter ſubjicimus.

Ne itaq; in confuſum quoddam chaos, aut labyrinthum inextricabilem, benevolum lectorem fortè præcipitemus: noſtram Theriacæ compoſitionem & diſpenſationem, nunc ordine facili,& in certas claſſes diſtincto proponemus.

In prima autem claſſe collocabimus Paſtillos

De ſcilla
Hedychroi.

Et potiſsimùm Theriacales, utpotè qui præcipuæ baſis & fundamenti vicem ſubminiſtrant in magna hujus Alexiterii compoſitione.

2. Secundæ claſsis locum meritò obtinebunt præcipua hæc & principalia duo anodyna, nempe

Opium
& Crocus:

Quæ à ſingulari ſua vi & virtute anodyna, quam dictæ compoſitioni impertiunt, nec non ab inſigni ſua, dolores & cruciatus intolerabiles ſedandi, & ſummam corporis ac ſpirituum tranquillitatem inducendi efficacia, occaſionem dederunt antiquis eam

Γαλήνην appellandi. Ut autem hæc enarrata duo anodyna, convenienti invicem glutine aſſocientur & colligantur, & illorum proprietas in ſiſtendis & coercendis omnis generis impetuoſis defluxionibus & hæmorrhagiis, magis invaleſcat: iis ſub hac eadem claſſe adjungere placet

Terram ſigillatam
Acaciam
Hypociſtida
& gummi Arabicum.

In tertiam claſſem veniunt, radices, folia, flores, & fructus, quæ contra omnia venena & corruptiones conferunt, ſuntq; cardiaca, & corroborandis partibus nutritioni dicatis apta, quas proprietates huic magnæ compoſitioni contribuunt: eaq; ſunt

Radices
Zedoariæ
Gentianæ
Pentaphylli
Iridis Florentinæ
Valerianæ
Iunci odorati
Ariſtolochiæ
Caſſiæ ligneæ veræ
Folia dictamni
Calamenthæ montanæ odoratæ
Malobathri

Coma

Comæ Scordij Cretici
Hyperici
Centaurij minoris
Marrubij
Chamædryos Cretis.
Chamæpityos
Nardi celticæ
Nardi Indicæ
Flores Roſ. rubrarum
Stœchadis Arabicæ
Sem. Seſeleos
Thlaſpios
Aniſi torrefacti
Fœniculi dulcis
Dauci
Napi agreſtis
& ſativi.

In quarta claſſe ponenda erunt aromata, ſangvinem & ſpiritus calefacientia, & naturam noſtram inſtaurantia & corroborantia: quorum alia balſami perfunguntur officio, corpus noſtrum à corruptione præſervando: alia hanc antidotum elegantiſſimis aliis ditant qualitatibus: Hujuſmodi ſunt

Cinnamomum
Garyophylla
Macis
Carpobalſamum ſive cubebæ

Zingi-

Zingiber
Piper album
Piper nigrum
Piper longum
Opobalſamum ſive oleum nucis moſchatæ.

5. Statim poſt aromata, in quinta nempe claſſe, caſtra metabuntur lachrymæ ſulphureæ precioſiſsimæ & excellentiſsimæ, aromatum iſtorum ſorores germanæ, quæque tanquam balſamum, ad radicale corporis noſtri balſamum, ab omni putredinis & corruptionis infectione tuendum & præcavendum inſerviunt: ſunt autem

Myrrha
Thus maſculum
& ſtyrax calamita.

Huic eidem ordini ſive claſsi (ſed quaſi uno gradu inferiùs) inſeremus terebinthinam, quæ ſimiliter ſulphurea ſive balſamica, tribus iſtis lachrymis loco veri & idonei diſſolventis erit, illarumque proprietates multò efficiet validiores & efficaciores.

Sextæ & ultimæ claſsis ſedem occupandam ſibi reſervarunt gummi attenuantia, diſſolventia, deoppilantia, cephalica, hyſterica, quæ ideò addita ſunt huic antidoto, ne quid in ea deſideretur, quod ad ejus perfectionem pertinere videatur: ita ut non tan-

tùm fiat alexipharmacum, ſed univerſale quoddam medicamentum contra graviſsimos quoſvis totius corporis affectus & ſymptomata: Hujus generis ſunt gummi

Opopanax
Sagapenum
Galbanum
Caſtoreum
Bitumen Iudaicum.

Singulorum horum enumeratorum ſimplicium doſis petenda eſt exGaleni Theriacæ formula, quam ex Andernaco deprompt am, ſuprà jam deſcripſimus.

Videmur itaq; omnia hujus tam longę & magnæ compoſitionis ſimplicia, quæ anteà tam confuſa & inordinata ſerie dislocata erant, ordine ſatis perſpicuo & diſtincto tradidiſſe.

Non ſatis nobis conſtat, cui ordini vel claſsi annumerare debeamus tria quæ reſtant ſimplicia, adeò parum compendii ac utilitatis illa conferunt, unde minùs appoſitè à nobis videntur apponi, nempe rhabarbarum, agaricus, & chalcitis. Agarici namq; ℥ j. & rhabarbari ʒ vj. qua doſi parvi, ne dicam nullius ferè momenti ſunt ad tantam hujus antidoti molem & quantitatem, ſi ad evacuandi ſcopum referantur, cui minùs prædicta antidotus dicatur. Sin verò

quis

quis rhabarbarum pro hepate roborando, & agaricum pro cerebro additum eſſe inferat: nihil adhuc promovet, adeò ut ratum firmumq́; maneat, nullum digniorem & aptiorem hîc ipſis locum, quàm patet præ foribus, relinqui: ut & chalcitidi, cujus pharmaci loco, nuperi vitriolum capiunt: quod mea quidem ſententia non meretur, ut in hac recipiatur compoſitione, quamvis ſint, qui id, tanquam totius antiquitatis calculo comprobatum, nullo modo expungendum propugnent: non tantùm eò quòd fucum & colorem nigrum medicamento inducat, ſed etiam quòd facultatem exſiccantem & adſtringentem exhibeat. Ut ut ſit, pluris inde detrimenti, quàm boni proficiſci mihi ipſi perſuadeo. Eſt enim omnino crudum remedium, quamvis vel mediocriter calcinatum aſſatumq́; fuerit, veluti id præparandum eſſe ajunt, ſemper tamen pernicioſum eſt, vomitumq́; vehementer provocat, ad 8. vel 10. tantùm grana exhibitum. Sed verum quidem eſt, quod dimidia tantùm uncia, quæ hujus antidoti compoſitionem ingreditur, non poſsit adeò magnum inducere vel commodum, vel incommodum.

Interim tamen per nos licebit cuivis illa admittere, & in eo, quo voluerit, loco colloMm 2 care.

care. Nos autem ſex iſtis conſtitutis modò claſsibus contenti, ſingularum nunc paulò ſpecialius & exquiſitius inſtituemus examen, idq́; clarè & ad amuſsim, adeò ut efficacia tam admirandi antidoti, tantiq́; ab omnibus hactenus æſtimati, præſtantior, mirabilior, multoq́ue reddatur commendatior.

Exordiemur autem examen noſtrum à primo ordine ſive claſſe, quæ continet triplicia ſuprà commemoratorum trochiſcorum genera: & propoſitis primùm illorum formulis, prout vulgò componuntnr, noſtram ſuperaddemus correctionem & reformationem: quam tamen, ut ſuprà, ſub exacti judicii cenſuram revocare poterit quilibet æquus ac eruditus lector. Faciemus autem initium à trochiſcis ſcilliticis.

Trochiſci ſcillitici. Hi deſcribuntur à Gal. lib. de antidotis, & de Theriaca ad Piſonem: & poſt illum ab Aëtio tetra. 4. ſerm. 1. cap. 88. & ab Ægineta de re med. lib. 7. cap. 11. & inter Arabes ab Avicenna lib. 5. tract. 1. Hæc trochiſcorum de ſcilla præparatio nihil prę ſe fert, quod politum aut induſtrioſum ſit. Ægineta eam duobus ferè verbis delineat: Scil-
" lam, inquit, luto, aut farinæ maſſa oblitam,
" moderatè aſſato, & acceptis internæ partis
" ipſius partibus duabus, & farinæ ervi parte
una

una terito, & ſimiliter paſtillos efformato. Aliqui adjiciunt æquas farinæ partes. Sed priuſquam ulterius progrediamur, paulò minutius diſcutiamus ſingula, quæ in ſcillæ præparatione conſideranda ſunt, ubi ſimul deprehendemus ſcrupulos aliquot, quos veteres circa eandem præparat. nobis in animadverſionibus ſuis reliquerunt.

Prima conſideratio, in ſcillarum electione conſiſtit. Aliæ enim aliis ſunt pernicioſiores, unde & idcircò à Meſuæo & Arabibus, inter ipſa venena relatæ. Hujuſmodi ſunt, quæ non cum aliis conſitæ, ſed ſolæ in locis ſtagnantibus, fœdis ac fœtidis naſcuntur. Scillæ hiſpanicæ, foliis ſuis, aloës foliis reſpondentes, utpote craſsiores, & melius ob calidiorem illam regionem coctæ, bonitate ſua ſuperant vulgares noſtras, quæ iſtis inefficaciores ſunt & impares, tam quoad materialem craſsitiem, quàm ad formalem qualitatem.

Secundò tempus, quo colliguntur, obſervandum. Antiqui autem omnes, eas colligi jubent in perfecta ſua maturitate, foliisq; & caulibus ſiccioribus: quod plerunq; accidit circa meſsis tempora in æſtate: non autem reſervatas, ſed recentes, hoc eſt, ſimul ac collectæ ſint in uſum transferendas præcipiunt: ſunt nonnulli, qui neſcio quos ſcru-

pulos, qui hîc injici poſsint, prætendant: quorum tamen opinio tanquam frivola nihili nauciq; eſt facienda: inferunt autem illi quod poſita hac lege corruant cæteræ, in quibus plus momenti ſitum ſit. Trochiſci enim viperarum, authoritate & ſententia antiquorum celebriorum authorum, præparari debent tempore vernali, ſimul ac animalia illa è latebris ſuis prorepſerint, & parati ſtatim in uſum transferri. Ex quibus clarè patet, theriacæ compoſitionem procurari debere ſub finem veris: trochiſcos autem de ſcillis eſſe adhuc imparatos, hoc eſt, eos nondum, ut res poſtulat, exſiccatos eſſe, circa finem videlicet æſtatis, ſed quomodo ſcrupulus iſte facilè eximatur, non pervideo. Ut autem liberè dicam, quod rationi magis conſentaneum ſit, mihi illorum opinio erronea & abſurda videtur, qui trochiſcorum de ſcillis compoſitionem, in inſtanti, ſimul ac collectæ ſint, aggrediendam enunciant. Salvis enim & integris illarum ſuccis, & ſubſtantia, per totam hyemem adſervari queunt. Temporis præterea interventu magis coquuntur, edulcantur, & meliores evadunt, & ita nimiam ſuam amaritudinem & acrimoniam exuunt: quæ ratio ad trochiſcos hos conficiendos longè commodior in medio vere haben-

habenda eſt: quo ipſo tempore & trochiſci de vipera commodiſsimè præparari poſſunt, utpote qui magnæ hujus compoſitionis primarii ingredientis & fundamenti vicem obeunt, in quorum præparatione imprimis temporis ratio ſpectanda eſt. Accedit inſuper veterum authoritas, qui theriacam ſub veris finem tanquam tempus accommodatiſsimum, componendam judicant, ut æſtatis inſequentis calore, meliùs fermentari poſsit, quod hîc, ſi quid aliud, omnium maximè notari debet. Iam verò, ſi contrariæ opinioni locus daretur, tempus iſtud jam præterlapſum eſſet, ſiquidem juxta eandem trochiſci circa Auguſti finem præparandi eſſent. Tertiò in ſcillarum coctione quædam obſervanda veniunt. Interdum enim coquuntur inter carbones aut in clibano, vel argilla: vel quod melius, paſta involvuntur, donec probè coctæ ſint. Aliàs enim plurimum noxæ adferrent juxta Dioſcoridem: qui ad incommoda ejuſmodi propulſanda, eas coquit in pluribus & diverſis aquis, donec, judice guſtu, deponant ſuam amaritudinem & acrimoniam.

Ultimò & quartò expendenda eſt illarum mixtio & compoſitio: quæ fit cum ce-

pæ hujus parte interiore, molli & optimè cocta, trita, & cum ervi vel orobi, ut pharmacopœi vocant, farina permixta: Hic tamen authorum quædam occurrit diſſenſio in quantitate farinæ addendæ: cuius alii æquas partes, alii tertiam tantùm ſumendam ſtatuunt.

Sed ut de his quę hactenus enarrata ſunt, meam liberè exponam ſententiam, hujus ſecreti componendi ratio, nimis craſſa mihi videtur ac materialis, adeò ut mirandum ſit, quòd tot labores in re tam vili & exili deſcribenda, multi hactenus egregiæ notæ authores inſumſerint, nempe in cepæ duntaxat præparatione, cui inſuper in magnæ theriacæ compoſitione primum ingredientis locum vendicare non veriti ſunt. Non tamen interim abnuo, cepas ejuſmodi, quæ in maritimis locis, iiſdemq; ſalſis naſcuntur, ſingulari vi ac virtute incidendi, attenuandi, penetrandi, deoppilandi, & detergendi præditas eſſe. Sed opus habent exquiſita præparatione, aliàs, ut ait Avicenna, omnes ſcillæ vel etiam ſelectiſsimæ ſunt venena. Uſus enim illarum diuturnior, exulcerat viſcera: Et ut ſcribit Dioſcorides: ſcilla habet virtutem acrem & exurentem. Ut igitur rectè præparentur, ſola hæc illarum coctio in igne vel aqua bulliente, non mihi

Lib 4 ſect. 17.

Lib. 2. cap. 167.

mihi ſufficere videtur. Non equidem ignoro, omnia igne dulceſcere, ſic enim cepæ communes in quotidianum ciborum uſum dulcorantur: Sed hoc pacto vel imperfectiùs coctæ, noxiam qualitatem, de qua ſuprà, non deponunt; vel nimiùm coctæ & edulcatæ, omni virtute attenuandi, incidendi, & detergendi privantur, inutilesq; & prorſus inefficaces redduntur, ita ut difficillimũ ſit, hujus coctionis mediocritatem adeò exactè ſervari poſſe, quin alicubi vel in defectu, vel in exceſſu delinquatur. Aliâs ad ſcillæ exurentem & exulcerantem vim & acrimoniam corrigendam, additur farinæ ervi, & orobi media vel tertia pars, quæ inſignis eſt amaritudinis: & ſangvinis fluorem inſuper, tàm per veſicam, quàm per anum, non ſine maximis torſionibus prolicit, ut ſcribit Dioſcorides. Id ipſum Galenus confirmat, dum in lib. 8. ſimpl. & lib. 1. aliment. ſubjungit, ejuſmodi farinam non hominum uſui deberi, tum propter tetrum ejus ſaporem, tum quod ſangvinem generet vitioſum: Unde meritò & optimo jure, hanc mixtionem in trochiſcorum ſcilliticorum præparatione, craſſam nimis & agreſtem eſſe cenſemus: ita ut mirum ſit, eam hactenus excultam, nec ex codicibus proſcriptam & relegatam fuiſſe, ſicut aliæ plu-

Lib. 2. cap. 102.

rimæ jampridem exolarunt, licet utiliores & præſtantiores, imò hodie adeò exploduntur, ut ex omni ferè hominum memoria deletæ videantur, ſed trochiſcos hos ſuperſtites adhuc eam ob cauſam videmus quod principem teneant locum, in admirandæ hujus theriacæ compoſitione, quam antiquitas miraculoſè excoluit, ſicut & eadem hodierno adhuc ſeculo, multò majori in precio habetur, quàm cætera quævis alexiteria.

Malignitatis in ſcillæ artificioſa correctiones.

In horum trochiſcorum correctione ſequenti hac progrediar methodo: Primò præparatione omnem ſcillæ tollerem acrimoniam & adurentem facultatem, conſervatis interim ejus viribus integrè valentibus, Hiſpanicasq́; præ cæteris, tota adſervatas hyeme deligerem: jam ſuprà cap. de vinis & oxymelitibus, ubi de aceto & melle ſcillitico egimus, præparationem quidem ſcillæ, ſed communem tantùm edocuimus. Suaderem deinde iis, qui iſtis in regionibus commorantur, ubi recentes haberi poſſunt, ut è locis maritimis eas in hortos transferrent, & in terram bonam & excultam transplantarent, ibiq́; per tempus aliquod, ſedula adhibita cultura, & induſtria, ſinerent, donec vim ſuam venenatam omnem exuerent. Eadem methodo ſæpenumerò uſi fuimus

imus in helleboro nigro, aliiſq; ſimplicibus venenatis emendandis: cum adhuc vicini eſſemus montibus, & ſic omne venenum illorum ſuſtulimus. Magni & admirandi ſunt transplantationis effectus, cujus beneficio innumerorum ſimplicium acris, amara, & infeſta qualitas cum dulci & ſuavi commutatur, prout in carduo ſive herba cinara, in cichorio,& ſimilibus pluribus evidenter innoteſcit. Quibus autem occaſio iſta & commoditas denegata eſt, hanc ſequantur praxin:

Accipienda eſt ſcillæ pars media,optima & tenerrima, quam cor vocant, ea minutim incidenda Soliq; exponenda eſt, donec molleſcere, & ferè in liquorem redigi incipiat: ea videlicet ratione, qua Galenus ſcillas præparare, & viribus ipſarum integris ſervatis, ad Solem æſtivalem coquere ſolebat. Quibus verò tantum otii non ſupereſt, ut æſtatis tempus, huic coctioni, ob intenſiſsimum Solis ardorem, dicatum expectent,hanc ſequantur formulam:

℞ Eandem ſcillæ partem optimam, cor vocatam, hanc minutim inciſam injice in matracium aut vas vitreum cum collo longo,ita ut ad mediam impleatur partem. *Fecula ſcillæ.*

Hoc vas,minimè, vel leviter tantùm, ſi velis,clauſum, nullo affuſo alio liquore, po-

natur

natur in Baln. Mar. fervens per unum aut duos dies tantùm, aut donec ſcilla redigatur in pultis formam, aut liquorem ſpiſſum, edulcatum, omnibusq́; ſuis viribus inſignitum, qui ſolus ſine quavis alia admixtione idoneus eſt, ut recipiatur in theriacæ compoſitionem: vel ſi placet poſt temporis aliquod ſpacium, eundem adhuc calentem tranſcola per ſetaceum, & exſicca, aut ad Solem, aut ad ignem lentum cinerum, & erit inſtar fæculæ, aut amyli ſicci, quod ſervabitur diu omnibus ſuis virtutibus dotatum. Adde, ſi velis, tantillum gummi tragacanthi, aut amyli, & inde forma trochiſcos: tantillum, inquam, gummi & amyli additum, incidendi, detergendi ſcillæ vires minimè obtundet: hæcq́; eadem magis familiaria & amica ſunt naturæ noſtræ, quàm farina ervi. Sed hanc de induſtria addi quidam contendunt, ad ſcillæ nimirum vim incidentem & detergentem actuoſiorem reddendam: ſed hoc ſimpliciter negatur. Farina enim in tanta quantitate addita, potius obſtruendi & oppilandi vim exeret. Adhæc, cùm ejuſdem vi detergendi, ut & ſuprà notavimus, pernicioſa ſimul atque adeò noxia conjuncta eſt facultas, ut ſangvinis fluxum provocet, tam per ventrem, quàm per veſicam.

Fæcula ſcillæ in trochiſcos redigi poteſt, qui dicentur trochiſci fæculæ ſcillæ.

Quod

Quod ſi velis ſcillam paſtâ involutam, juxta craſſam communemq́; viam, in furno quodam coquere, ita, ut nullæ in ipſa nocendi vires remaneant, licèt minus cocta ſit, & incidendi vi acriq́; qualitate abundè adhuc vigeat: Scilla probè trita per ſetaceum trajicienda eſt, cujus uncias quatuor injice in octo vel decem ℥ ſacchari, in tantillo aceti ſcillitici diſſoluti & ad perfectionem cocti: recoquendo totum adhuc ſupra ignem, agitando & probè miſcendo cum ſpartula, donec ampliùs non adhæreat vaſculi fundo: ita facies ſaccharum ſcilliticum excellentiſsimum, ex quo formare poteris trochiſcos, rotulas, ſeu cujuscunq; formæ aliæ: tum ad theriacæ, tum ad quoſvis alios uſus, quibus ſcilla deſtinata eſt: cujus venenum per hanc ultimam coctionem, & ſacchari admixtionem penitùs ſecernitur. *Saccharum ſcilliticum.*

Optima, emendatior, certior & ſecurior præparatio ſcillæ eſt, ſi ea in extracti formam redigatur ut ſequitur: ℞ optimam ejus partem ſive cor, ut ſuprà, hanc craſſo modo inciſam injice in vas vitreum aptum, ſuperaffundendo acetum roſatum, ut duos digitos materiam ſupernatet: omnia, in infuſione ſtent in loco frigido per XXIV. horas: deinde effunde acetum per inclinationem, quo cepa fermentata, omne venenum depo- *Extr. ſcill.*

deponet: dein adde lac vaccinum vel ovium optimum, & recens mulctum: omnia ſinantur in Baln. Mar. bulliente, donec liquefacta ſint, colentur per linteum: dein ad ignem lentum cinerum fiat evaporatio & reductio in extractum ſiccum, cujus uſus erit, ſi velis, loco trochiſcorum in dicta theriaca, & in doſi debita.

Videbimur fortè ultra modum, hoc argumentum de unius cepæ præparatione pertractaſſe. Sed multa in ea fuerunt conſideratione digniſsima, quæ nullo modo intacta præterire voluimus: nec quicquam à nobis dictum putamus, quod non ſit proprium hujus loci, & ex quo non percipi poſsit magnum emolumentum.

Nunc ſequuntur trochiſci hedychroi dicti, qui huic magnæ Andromachi Theriacæ admiſcendi quoq; ſunt: eos deſcribit Gal. lib. de Antid. Aet. & Ægin. lib. & cap. ſuprà citatis. Eorundem quoque deſcriptio ab Avic. lib. 5: tract. 1. traditur. qui eos vocat alindaracos: horum tres differentes deſcribit formulas: ſicut & omnes authores in iis deſcribendis à ſe invicem diſcrepant. Non video tamen, quænam neceſsitas horum trochiſcorum præparationem introduxerit: quandoquidem maxima pars illorum ingredientium ſive ſimplicium, in longa illa

ga illa ſimplicium ſerie, quæ theriaca recipit, continetur. Nihilominus tamen ex Galeni lib. præcitato, formulam hûc tranſcribere non gravabimur: ſi enim multum haud proficiunt, nocere tamen nó poſſunt.

℞ *Mari*
Aſari
Amaraci — *Trochiſci Hedychroi.*
Aſpalathi cũ ſantalo citrino an. ℥ ij.
Schœnanthi
Calami aromat.
Phu pontici
Xylobalſami vel ligni aloës
Opobalſami
Cinnamomi
Coſti ana ℥ iij.
Myrrhæ
Folij
Nardi Indicæ
Croci
Maſtiches ana ℥ ß.

Omnia optimè trita, & in pulverem tenuiſsimum redacta excipiantur vino albo odorifero, & paſtillos efforma digitis, opobalſamo vel oleo garyophyllorum tinctis, dein in umbra exſiccentur. *Trochiſci de viperis.*

Reſtat tertium trochiſcorum genus, qui præcipui ſunt inter reliquos, & in hoc magno & admirando remedio, baſis & fundamenti

menti partes ſubeunt, in quibus minutiùs diſcutiendis, paulò diutiùs immorabimur. Eorum deſcriptio habetur apud Gal. in libris ſuprà citatis: ſed nos eam huc inferemus, quam ſcripto protulit Ægineta: quamque ex eodem Gal. depromptam fuiſſe, magna utriusq; ſimilitudo & affinitas facilè coarguit.

Viperas quatuor aut quinque fulviores ac recèns captas ſumito, & de ipſis ad caput & ad caudam quatuor digitorum magnitudinem abſcindito, & tota pelle interaneisq; ipſarum ablatis: reliqua in olla nova vitreata cum ſale & anetho coquito, donec ſpina de carnibus diſcedat, deinde ablatis ac diligenter à ſpinis purgatis carnibus puri panis triticei æqualem portionem ipſis admiſceto, & bene ſimul trita in paſtillos efformato, digitis opobalſamo tinctis, & in umbra ſiccato.

CAVTIO.

Præcipuum horum trochiſcorum fundamentum ſunt viperæ, ſicut jam alibi diximus, ſimulq; clarè oſtendimus, quàm turpiter lapſi ſint ii, qui pro iis aliud ſerpentum genus, quos falſo nomine Thiros appellarunt, introduxerunt.

Conſtat itaq; totius antiquitatis ſuffragio &

gio & authoritate, & in hunc uſq; diem conſtans manet ſententia, viperas eſſe illud ingrediens primarium, ex quo conficiantur trochiſci theriacales: non verò alias quaſvis ſerpentum ſpecies.

Inter viperas autem fœminæ potiùs deliguntur, quàm mares: noſcuntur autem illæ ex dentium numero, quorum quatuor habent: maſculi verò duos tantùm. Sed utero gerentes accipiendas eſſe negant. De cæteris ſignis vide Aëtium, juxta quæ inſtituendus eſt delectus harum viperarum fœminarum potiùs quàm marium, aut aliorum ſerpentum, quæ formæ ſimilitudine ad " eas accedunt. Sunt autem alia animalia (in- " quit Aët. de viperis fœminis loquens) ſub- " flava, ingentia & agilia: oculos ſubrubros " habent, collum anguſtum, latius caput, & " caudam acervatim in tenuitatem abeun- " tem, ac carne penitùs nudam: ventrem au- " tem ſinuoſiorem habent, &c. "

Sunt adhuc plura alia ſigna & incidia, ab authore notata, ex quibus aptitudo viperarum ad trochiſcorum compoſitionem judicanda eſt. Nam ſi abſciſsis capite & cauda, tanquam immobiles jaceant, ad uſum in- " eptæ ſunt: ſi verò prædictis partibus ampu- " tatis (ſubjungit Aëtius) motum quendam " videris in reliquo corpore ſuperſtitem, & "

Nn anima-

" animalia ipſa cruorem aliquamdiu in ſe
" conſervant: hæc ipſa ut optima in Antidoti
Lib. 5. ſumma 1. tract. 1. confectionem ſunt admiſcenda. Et ſicut Avicenna circa idem propoſitum his ſcribit verbis, licet non ita diſertis: Quod ſi cucur-
" rerit ex ea ſanguis plurimus (loquens de vi-
" pera, capite & cauda truncata) & fuerit
" motus ejus in illa diſpoſitione plurimus, &
" mors ipſius tarda, tuus erit electus.

Temporis præterea conſideratio in prædictis viperis ad trochiſcorum præparationem capiendis, admodum eſt neceſſaria. Quóvis enim tempore captæ, non ſunt bonæ: qua in re tam inter priſcos, quàm modernos diſcrepantiam deprehendo: nonnulli in ea ſunt opinione, viperas non ſtatim, ſimul ac è latebris ſuis prodierint, accipiendas: hæcq; fuit opinio Galeni lib. de antidotis: alii verò contrarium ſtatuunt, & volunt, ut in inſtanti ſtatim tempore, ſimul ac captæ ſint, ſi fieri poſsit, aut ad ſummum per unum aut duos dies reſervatæ, in trochiſcorum compoſitionem recipiantur: id-
Lib. 5. tract. 1. que ſine mora ex Avicenna: & Ægin. lib. 1. de re medica cap. 11. ubi loquitur de ſalis
" theriacalis præparatione: Viperas (inquit)
" ſumito recens captas quatuor, &c. Cui ul-
" timæ ſententiæ & nos ſubſcribimus, idque ob rationem, quam mox reddemus, ubi de

cauſis,

cauſis, ob quas veteres moti in tam venenatiſsimo animali, tam præclaram & excellentem venati fuerint antidotum, accurata diſquiſitione differemns. Digna quippe eſt materia, ut in altam & diligentem vocetur contemplationem.

Longè ante Theriacæ inventionem, cujus author fuit Andromachus, jam viperarum aliorumq; ſerpentum uſus in medicina exiſtebat, ut colligere licet ex Dioſcoride, qui vixit ferè circa tempora Mithridatis Regis Ponti, qui antidoto à ſe compoſitæ, ſuum proprium indidit nomen, eique magnam conciliavit exiſtimationem. Dioſcorides enim lib. 2. cap. 16. Loquens de viperis, docet, quomodo ſint excoriandæ, capite & cauda truncandæ, reliqua illarum caro in fruſta diſſecanda, & in oleo, vino, ſale & anetho coquenda. Ita coctas viperas comedendas præbebat ad viſus claritatem, ad roborandos nervos debilitatos, ad ſcrophularum generationem inhibendam: ad hæc ſe ex auditu noviſſe ait, quòd ii, qui hiſce veſcuntur carnibus, diuturnam traducant vitam: ubi præterea videre eſt, quomodo eodem authore Sal ex iis eliciatur, qui enarratos modò præſtat effectus.

Hæc præparatio & coctio nihil ferè differt ab hodierna, imò ex vini oleique ſuper-

additione præſtantior multò eſt, quàm quæ cum ſola aqua fieri ſolet. Hinc recentiores, & qui eos ſecuti ſunt, panem ad diuturniorem conſervationem addiderunt, indeque paſtillos efformarunt.

Ac licet Dioſcorides ſuo tempore pleniorem nondum aſſecutus eſſet notitiam de viperinarum carnium præſtantia & utilitate: ejus tamen ſucceſſores ut facili conjectura præſumitur (progreſſu namque temporis magis magiſq; accreſcunt inventa & experimenta) ulteriùs proceſſerunt, periculumq; fecerunt, num caro viperarum adeò ſit efficax, ut proprium venenum, quadam ſimilitudine & familiaritate, à centro ad ſuperficiem attrahat, edomet, & expellat. Sicut nihil novi eſt, rerumque experientia abundè confirmat, plura animalia venenata reperiri, quæ ſuo proprio veneno, veræ exiſtant antidoti. » Scorpio tibi ipſi pulcherrimum medicamentum eſt, inquit Celſus l. 6. c. 27. quidam cum vino contritum bibunt: quidam ſimiliter contritum ſuper vulnus imponunt: quidam ſuper prunam eo impoſito vulnus ſuffumigant, &c.

De pluribus tantùm animalibus venenatis locuti ſumus. Nam ex omnibus in univerſum non extrahuntur Alexipharmaca: ſed contrà, quæ ex ipſis remedia educta putes,

tes, lethalia ſunt venena. Hinc Ariſtoteles 8.l. hiſt. anim. ait: Aſpis angvis, ex quo medicamentum illud putrificum componunt, in Aphrica gignitur, ad cujus ictum, nullum invenitur remedium.

Quæſtio, Cur carnes viperarum Theriacæ admiſceantur.

Sed hîc nobis notanda & excutienda venit nobilis illa quæſtio, quibus nimirum cauſis & argumentis patres antiqui compulſi, huic ſe immiſerint indagationi, ut ex animali tam venenato, quale viperam eſſe conſtat, tam inſigne medicamentum & antidotum eruerent.

Cum verò in re tam ardua ac difficili, omnia paulò longiùs ſim repetiturus, philoſophandique rationem, non trivialem, aut omnibus obviam adhibiturus, benevolus lector fortè graviter & anxiè tuliſſet, ſi de tanta prorſus tacuiſſem quæſtione, aut piſce taciturnior factus, ne verbulum quidem de eadem protuliſſem. Adverſarios autem meos, ex tam innumeris maledicentiæ ac invidiæ telis, quibus me quotidiè impetunt, contracto quaſi callo, amplius non moror: quò fortius enim inſurgunt in honores meos deprimendos, eò auſpicatiùs & ſplendidiùs eoſdem indies emergere, vel inviti intuentur: Propugnaculi loco nunc iſtis oppono ſolas antidotos meas, quarum ſolus aſpectus & odor gratiſsimus, virus illud vi-

perinum, quod in me expuunt, procul hinc fugabit, & in auras diſsipabit.

Ariſtoteles lib. 8. hiſt. animal. cap. 17. ſcribit: quòd ſerpentes ſuas veteres deponant exuvias tempore verno, quo è terræ latebris rurſus proreptare ſolent; & autumnali: ſimiliter id faciunt viperæ, veris & autumni tempore.

Per ſerpentis vocabulum non intelligit quoslibet ſerpentes, quorum genus multiplex eſt, ſed in ſpecie colubros, utpote qui ſunt cæteris communiores, notiores, & numero multò plures: unde vulgò ſerpentes vocantur, quorum exuviæ etiam plerunq; in campis inter ſaxa & dumeta reperiuntur, idq́; paſsim tam in Francia quàm alibi.

Si ſerpentis nomen generaliter ſumpſiſſet Ariſtoteles, ejus ſpeciale nomen, ut de viperis facit, non expreſsiſſet. Sed patefiet in poſterum ex continuata hujus tractationis ſerie, nihil hîc à nobis dici ſine cauſa.

Nullum eſt dubium, quin multi olim ſublimi ingenio præditi, viri doctiſsimi, ac naturalium arcanorum perveſtigandorum cupidiſsimi, cauſam cur exuvias detrahant ſibi ſerpentes & viperæ, rimati ſint, nec non alias circumſtantias probè expenderint, & imprimis tempus veris & autumni conſiderarint, quo iſta animalia è latibulis ſuis ſubterraneis

raneis egrediuntur. Unde meridiana luce clariùs patet, quòd hoc nempe tempore tam copioſo, & per totam ſuam naturam diſperſo abundent balſamo, tamq; validiſſimè vigeant ſpiritalibus eſſentiis, & vero nectare vitæ, ſive balſamo naturæ pretioſo & radicali, in ampliſsimo terræ ſinu, tanquam in proprio ſuo loco, matrice & ſeminario contento & incluſo: ut prædicta animalia tum vetere abjecta pelle, ſe nova induere & renovare queant.

Sed quia inter reliquos ſerpentes non ſunt, niſi hi duo enumerati, coluber nempe (vulgò ſerpens dictus) & vipera, qui exuvias ſtatis deponant temporibus: præſumendum hinc eſt atque credendum his duobus animalibus, non tantùm ad ſui conſervationem, ſed in aliorum quoque uſum, conceſſum eſſe naturalem quendam inſtinctum, quo deligunt, exugunt, & in alimentum attrahunt, non materiali aut craſſo modo cibum corporeum, viſibilem & palpabilem (ſiquidem authore Ariſtotele, & teſte quotidiana experientia, ejusmodi animalia, citra cibum aut potum vitam multo tempore ſive ſubtus terram, ſive ſupra tranſigunt terram) ſed merè formalem & ſpiritualem, hunc nempe ſalem ſulphureum, & pretioſum naturæ balſamum, quo omnia

animantur & vegetantur, idq́ue potiſsimum, dum circa æquinoctium vernale, calore ſive igne Athanoris, magnæ lampadis cœleſtis, potenter operante & attrahente, ſublimatur & elevatur: quod naturæ ſulphur per mirabilem hanc ſublimationem, totam terræ ſuperficiem irrorat ſpiritibus balſamicis, ejuſque interiorem ſinum irrigat pretioſæ & vivificæ aquæ vitæ, & nectaris naturalis ſaluberrimo & utiliſsimo liquore: Unde omnia revireſcunt & effloreſcunt, & quæ mortis ſpeciem referebant, vitam recipiunt, & reviviſcunt. Eadem ſublimatio fit etiam ſub æquinoctio autumnali, ſed decreſcente paulatim calore, ſydereoq́; igne longiùs regreſſo, magnum terræ ſublimatorium refrigeratur, omnesq́ue ſpiritus vegetales & balſamici revertuntur in ſuum chaos ſive matricem. Serpentes & viperæ, quæ in terræ ſinu & domicilio commorantur, naturali quodam inſtinctu, ut diximus, exugunt & in alimentum alliciunt cibum æthereum, qui tam inſigni, vivifica & ſpecifica facultate pollet adverſus venenatam & deleteriam illorum naturam: ut ſi eo ſatis reficiantur & inſtaurentur, non ſolùm vim acquirant & virtutem, ſpolia ſua utroque tempore ſtato exuendi, ſeq́; renovandi: ſed ob exuberans illud balſamum, quo abundè vi-

dè vigent, inſtar medicinæ: inſuper univerſalis ſunt, ad omnem cutem leproſam, ſcabioſam, ulceroſam, & quávis alia labe fœdatam, tollendam & renovandam & ad corpus quávis ex parte vitioſum, putidum, & in fruſta mox collapſurum, ita emundandum, ut in purum, floridum & ſanum evadat: ita quoque fiunt, ejuſdemmet balſami virtute, qua abundant, alexiterium ſummum contra omnia lethifera & præſentiſſima venena. Et hæc quidem de hoc ſubjecto philoſophari placuit.

Si quis fortè ſcire deſideret, ex quibuſnam ſcriptorum ac monumentorum codicibus didicerimus animalia hæc ſubtus terram hoc radicali naturæ balſamo nutriri poſſe: is ad admirandos eorundem reſpiciat effectus, quos arguit propria exuviarum detractio: facultatem inſuper quam habent lepram nullis aliis remediis medicabilem, ſanandi rimetur; nec non præclara, quæ ex eis eliciuntur antidota contra omnis generis venena expendat. Quæ quidem ſumma & admiranda effectuum præſtantia aliundè proficiſci nequit, quàm ex radicibus & principiis magnæ iſtius & univerſalis medicinæ, cum qua ſerpentes illi participare, neceſſariò colliguntur. Sequitur igitur, ut vel eàm ſcientia innata & naturali,

peculiariter deligant ac alliciant in profundis terræ latibulis, ubi acervatim congregati, variiſque invicem nexibus implicati, in longum tempus degunt citra alterius alimenti fruitionem: vel neceſſe eſt, ut tum temporis, quando ſpiritus ſulphurei & vegetales, qui rebus omnibus animam & vitam, mediante hoc pretioſo naturæ balſamo, infundunt, elevati & ſublimati, penetrant duriſsimas etiam arborum radices, truncos & cortices, ipſisq; vigorem & virorem impertiuntur, floreſcereq; faciunt, imò & reviviſcere: neceſſe eſt, inquam, ut hi ſpiritus balſamici, ſimili ratione per ſerpentum corpora tanquam multò molliora penetrent, eaque in medicinam efficaciſsimam, tam pro ſeipſis, quàm pro aliis abundè & largiter condire queant. Hinc ipſis facultas illa, deponendi cutem, tempore videlicet, ut jam diximus, vernali & autumnali, quando ſpiritus iſti ſulphurei ſunt in ſua exaltatione: quibus temporibus (ac in ipſo præſertim Vere) videmus etiam arborum cortices, balſamicis ſuccis tum maximè abundantes, truncis ſuis, & ligno ſolidiori non adhæreſcere, ſed faciliimo momento ab ipſis avelli & ſeparari: non ſecus ac ſerpentes, qui circa idem tempus, & ab iiſdem cauſis, veterem dimittunt cutem.

Ulte-

Ulterius ſi quis quærat, cur cæteri ſerpentes & animantia, in interioribus terræ domiciliis habitantia, careant hoc naturali inſtinctu, ut cum delectu in alimentum ſibi attrahant, hoc radicale naturæ balſamum, & cur non æquè eodem perfundantur, & in medicinam condiantur, ac colubri & viperæ. Reſpondetur, quòd hæc proprietas peculiariter his ſolis à natura indita ſit animalibus non ſecus ac in Tora, quæ herba eſt venenoſa accidere videmus: juxta quam proximè connaſcitur Antitora, quæ ut alteri ſit in alexipharmacum, eoſdem ſpiritus ex eadem terra exugit. Præterea reflectamus paulò oculos noſtros & fucos, veſpas, & hujus generis infinitas alias muſcas, quæ licèt dulciſsimum omnis generis floſculorum, herbarum, ac fructuum ſuccum, in alimentum exugant, inter illas tamen omnes, unica tantùm apis ut inquit Riplæus, naturalem illam ſcientiam obtinuit, cœleſtem ejuſmodi mannam in ceram & mel convertendi. Res certè ſummæ admirationis & myſterii plena. Annon idem in ſerpentibus contingere poſſe exiſtimandum.

Si quis interrogando acriùs urgeat, quare, cùm tanta ſit hujus balſami efficacia, non eadem opera tollatur omne ſimul venenum in ſerpentibus & viperis, cujus ſcintillulas ipſis adhûc inhęrere produ͂t venenati eorum-

dem ictus: huic eaſdem contemplandas opponimus apes, quæ nihilominus aculeum ſuum retinent pungentem ac venenatum, licèt totum illarum corpus abundè diffluat cœleſti, dulci, & balſamico liquore, qui proprii veneni aptiſsimum eſt remedium. Idem de ſerpentibus eſto judicium.

Hîc Hermeticos philoſophos uno tantùm verbo admonitos velim, ut accurata mentis attentione perpendant, cur poëtæ, qui ſub fabulis ſuis ſemper occultarunt ſumma naturæ ſecreta, velleri aureo, & pretioſis in horto Heſperidum fructibus cuſtodiendis, terribiles & venenatos Dracones præeſſe finxerint. Ex hoc enim ſi mentis oculis rem intentiùs inſpexerint, facilè agnoſcent: in rebus etiam extrinſecus venenatis, opus ſuum magnum, medicinamque ſuam catholicam univerſalem inquirendam eſſe: non videlicet in primo ſtatim operis limine, quod plerumque tactu aſperum, viſu horribile, odoratu fœtidum, guſtu ingratum, qualitate venenatum apparet, hoc eſt, non ab exteriori cortice ſed ab interiore nucleo, arcanum eruendum, non ſecus ac in externis ſerpentis & viperæ partibus nempe in eorum dentibus, pernicioſum deliteſcit venenum, ex quorum tamen interiori corpore ſum-

re ſummum & admirandum educitur alexipharmacum.

Poſſem in hanc rem, pluribus aliis meditationibus haud injucundis, & penitiùs in arcanorum adyta deducentibus animos omnium in ſummum protrahere admirationem, meque in aliorum gratiam & utilitatem iiſdem magis oblectare, ſed ſatis ſit, philoſophico & Chriſtiano medico hîc ruminandum conſiderandumque relinquere, Deum nempe & naturam nihil facere ſine admiranda & incomprehenſibili providentia. Qui itaque omnes omnium effectuum cauſas perveſtigandas recipiet, magnum ſubibit onus, nec habebit unquam, quod de rerum objectarum penuria conqueratur: præſertim illarum, quas Natura in penetralibus ſuis clam abſcondit. Sexcenta enim ſunt alia animalia, quorum certis ſolummodò partibus venenum inſidet, quæ tamen in cæteris, ad varios uſus proſunt. Draco marinus, Gallis *la vive*, piſcis, habet ſpinam in dorſo planè venenatam: Hic in partibus tamen cæteris cibus eſt delicatiſsimus. Eodem modo ſerpens & vipera, licet dentibus ſuis venenatis lethalia infligant vulnera, cætera tamen eorundem pars ſalubris & ſalutifera exiſtit.

Sed de his hactenus. Nunc autem fuſiùs oculis

oculis ſubjiciemus, num trochiſcorum horum præparatio, quæ adhuc hodiè in uſu eſt, talis ſit, ut neq; additionem, neque diminutionem ullius rei patiatur, an verò correctione & reformatione quadam opus habeat.

Suprà in trochiſcorum de viperis deſcriptione declaratum fuit, quòd à ſola vera & legitima carnium iſtarum coctione, totius magiſterii fundamentum dependeat. Hæc coctio, ſicuti videre eſt ex correctione Bartholomæi Marantæ viri celeberrimi, tanti momenti eſt, ut in ea omnis conſiſtat bonitas aut imperfectio Antidoti. In ſumma ſingulari cura & induſtria opus eſt in carne iſta perfectè coquenda: quæ ab oſſe ſpinæ ſeparata diligenter tundenda eſt in mortario, adjecto pane ex pura & recenti farina triticea confecto, & optimè cocto atque fermentato: inde poſteà formandi trochiſci. Quidam prædictum panem ſeorſim exſiccant, eumque in pulverem redactum per cribrum trajiciunt, & admixta carne optimè quoque ſeorſim trita, inde efformant trochiſcos, quæ mixtio longè eſt facilior & præſtantior.

De quantitate panis cum dicta carne commiſcendi, diverſa eſt authorum opinio: alii enim addendas cenſent æquas partes, alii

alii mediam, alii tertiam, & alii tandem quintam ſolummodò partem. Notandum præterea, quod veterum nonnulli inter tundendum & miſcendum panem cum carne viperarum, parum earundem juſculi adjiciant, ut omnia meli⁹ miſceantur & ſubigantur: inter quos eſt Aëtius: Alii verò de prædicto juſculo nihil prorſus addunt, ut Ægineta & Avicenna, ſolius carnis uſu contenti: quæ ratio præ cæteris communiſsima fuit: juris enim admixtione citiùs corrumpuntur, & acidi fiunt trochiſci: Prænominatus " Maranta in correctione enumeratorum " trochiſcorum viperarum, in hanc abit ſententiam, ut ſcilicet formentur, ſi, ut ipſemet " ſcribit, fieri poſsit, ſine juſculo, aut ſaltem " ipſius exigua quantitate: hoc enim modo " celeriùs exſiccantur: contrà (addit) ſi panis " in juſculo viperarum maceretur, & poſteà " ſimul cum carne tundatur, tales trochiſci " difficulter exſiccantur, & ſunt in cauſa, ut " poſteà caro putreſcat, & panis fiat acidus. "

Formatis ita trochiſcis, dicti antiqui, ut & adhuc hodie moderni, ſummam adhibent curam in iis probè exſiccandis, eos ſubinde vertendo, mox in unum, mox in alterum latus: idq; in loco à ventis & pluviis tuto ac ſecuro: ut juxta nonnullos ſpectent, vel plagam ſeptentrionalem: vel juxta alios,

meri-

meridionalem, quam Sol maxima diei parte colluſtrat: ſed ſingulari adhibita cautione, ne Solis radii feriant dictos trochiſcos. Sol namque ut Avicenna ſcribit, deſtruit & ſpoliat eos virtute appropriata carnibus viperarum, oppoſita venenis, quæ ſunt ex morſione, & venenis ebibitis.

Lib. 5. ſumma 1. tract. 1.

Hæc ſunt omnia illa, tam antiquorum, quàm modernorum myſteria, quæ tanquam notatu digniſsima circa horum trochiſcorum compoſitionem tradiderunt, quos præcipuum hujus magnæ antidoti, hujus inquam magnæ Theriacæ adeò ab omnibus hactenus commendatæ & celebratæ fundamentum eſſe diximus.

Cogor equidem fateri, me non ſatis admirari poſſe, quòd ii, qui hactenus in Theriaca hac utcúnque corrigenda operam & laborem impenderunt, errores & defectus iſtos non deprehenderint in enarratis viperarum trochiſcis: in quorum tamen correctione (tanquam in re maximi momenti) omnes potiùs ingenii nervos, neceſſariò intendere debuiſſent, quàm aliis ſe quæſtiunculis de cinnamomo vero, de opobalſamo, de chalcitide, & ſimilibus hujus antidoti ingredientibus, involviſſe.

Hic enim eſt præcipuus rei ſtatus, de quo in poſterum nobis agendum erit: ut hoc funda-

fundamento, quod imminentem minatur ruinam, reſtabilito, priſtinus medicamenti ſplendor ac virtus, quæ multùm defecerunt, minusq; antiquorum elogiis reſpondent, poſtliminio revocentur. Quod propoſitum noſtrum ad publicum juvandum ſolummodò dirigitur, ut nuper antè profeſsi ſumus, ne quis nobis inanis gloriæ, aut temeritatis labem impingat.

Solæ viperæ, magnæ hujus antidoti baſis ſunt, ſicut communis fert opinio, omnium calculo comprobata.

Circa has viperas, veteres nihil aliud meditabantur, quàm ut inde conficerent trochiſcos, ea qua diximus methodo: qui in hoc magno arcano fundamenti ſeu baſis obtinebant locum, ſicut aliquoties jam à nobis ſatis abundè dictum eſt.

De his tres movebimus quæſtiones, quas jam in publici commodum, ea qua poſſumus diligentia & fide, ſolvemus & eventilabimus.

Prima eſt, num lex ſit quædam Lesbia, quæ inevitabili neceſsitate nos adſtringat huic vulgari trochiſcorum præparationi.

Secunda, an nil addendum, nil detrahendum, aut immutandum ſit in hodierna trochiſcorum illorum præparatione: num ve-

rò in meliorem ſtatum corrigi & reformari poſsint.

Tertia, num ſalvâ antiquitatis authoritate, dictæ viperæ debeant, aut poſsint in præſtantiores alias remediorum formulas, vel ut in eſſentias, balſama, confectiones & ſales præparari: quæ ſua vi & energia communes illos trochiſcos de vipera, in omnibus illis curativis ſcopis, quibus aliâs appropriati perhibentur, longè lateq; ſuperent. Illis dubiis ut ſuprà, exactè & fideliter diſcuſsis, ſpes nobis certa & indubitata arridet, omnibus aperiendi viam, non ad unam tantummodò, ſed ad varia & diverſa Theriacarum genera componenda, quarum effectus admirandi admodum, cum optatiſſimo ſucceſſu ſeſe prodant adverſus omnis generis venena, vel in corporibus noſtris nata, vel exhibita & aſſumta, vel ab animalium venenatorum ictibus ac morſibus in nobis excitata.

Ad primæ quæſtionis ſolutionem quod attinet, abſurdum eſt, exiſtimare, nobis in compoſitione theriacæ, neceſſariò confugiendum eſſe ad conſvetam & vulgarem hujuſmodi trochiſcorum præparationem: quaſi verò viperæ in nullum alium remediorum uſum aptandæ ſint, neq; vim & efficaciam ſuam aliter exerere poſsint, quàm ſi in tro-

in trochiſcos redigantur. Cum tamen res longè ſecus ſe habeat, vel ipſo Galeno teſte, qui lib. ſimpl. 11. & li. de antid. memorabilem refert hiſtoriam de duobus leproſis, quos ipſemet opera viperarum, non in trochiſcos redactarum, ſed vino impoſitarum, priſtinæ valetudini reſtitutos fuiſſe, teſtis vidit oculatus. Cùm enim dictis leproſis, vitam miſeram & ærumnoſam diu agentibus, ex commiſeratione ad mortem ipſis accelerandam, vinum, in quo vipera caſu immerſa & mortua fuerat, bibendum offerretur, accidit contrà, ut hauſto potu oblato, non tantùm cutem ulceroſam, ſquamoſam, & fœtidam, cum ſana & florida permutarent, ſed integram inſuper, perfectamq; inde ſanitatem recuperarent.

Hiſtoria de duobus leproſis ope viperarum reſtitutis.

Curatio hæc, quæ à Galeno citatur, mirabilis admodum, & breviſsimo temporis ſpacio abſoluta, ſolis viperis vino immerſis, & emortuis, accepta ferenda eſt: quod vinum veri menſtrui & vehiculi vicem gerebat, ad eliciendam ex vipera alexiterii vim & virtutem. Nec refert utrum ipſæ integro manſerint corpore, quia virtus illarum præcipua vino fuit communicata, ex cujus potu uſuque, commemorati leproſi à lepra, quæ nullis aliis cedit remediis, perfectè liberati remanſerunt. Ex quo manifeſtò evinci-

tur, viperas nihilominus potenter ſuos demonſtrare effectus: licèt neq; coctæ, neq; in trochiſcos ſint redactæ: hincque facilè concluditur, legem de iiſdem parandis non eſſe perpetuò neceſſariam: quandoquidem inſignis earundem virtus & alexiterium aliis modis oſtentatur.

Antiquitati porrò illiusq; ſequacibus, ut enarratam carnem viperinam in trochiſcos effingerent, cauſa fuit major (ni fallor) difficultas olim, quàm hodie, colligendi ejuſmodi animalia. Unde hoc remedium, in magna copia, ad aliquot annos reſervandum præparare voluerunt, ne toties repetere cogerentur ejuſdem præparationem. Hinc Galenus ſummam requirebat induſtriam in iis rectè præparandis & exſiccandis, ut integris valentibusq; viribus adſervari poſſent ad duos vel tres annos. Sic noſtro quoque ſeculo accidiſſe legimus, ut loco viperarum, quæ ob inopiam ægrè tum haberi poterant, uſurparentur radices tormentillæ & dictamni. Ante paucos annos, inquit Barth. Maranta, vix cognoſcebantur viperæ, colligiq; poterant: propterea majores noſtri barbaros medicos ſecuti, pro illa ſumebant tormentillam & dictamnum. Nunc autem adhibito rectæ rationis judicio, perpendite quæſo, quàm egregia & præſtans

præſtans iſta foret theriaca, & quàm aptè hoc ipſi nomen conveniret.

De ſecunda quæſtione ſciendum eſt, vulgarem illam parandi methodum multa opus habere correctione: aliasq́; inſuper formulas, multò præſtantiores & utiliores, quàm vulgaris illa eſt, poſſe dari. Quod perſpicuè admodum declarabimus omnibus iis, qui remota craſſa & nubiloſa ignorantię cataracta, rem mentis oculis acutiùs intuentur: quiq́; ingenio minus ſtupido, præ nimio contradicendi ſtudio, antiquis ſuis ſomniis mordicus propugnandis non inhærent: quod vitium hodie adeò commune eſt, ut multi, qui hactenus in cineribus & umbra conſenuerunt, eo contaminati videantur. Sed miſsis verbis, ad rem ipſam accedamus.

Oſtenſum eſt ſuprà, præparationem trochiſcorum viperinorum conſiſtere in rectà carnium illarum coctione, quæ fit cum aqua communi, addito pauco anetho & ſale: donec os ſpinæ promptè avellatur à carne: per quam coctionem, virtus illarum prima & ſubſtantifica, penitus, ni fallor, cum juſculo confunditur, carnisq́; vix dimidia pars, vel tantillum ſolummodò reſtat. Interim tamen non niſi caro ſumitur ad trochiſcorum illorũ compoſitionem. Cùm

coćta fuerit, inquit, Paulus, ollam ab igne depones,& carnes diligenter à ſpinis exemptas per ſe contundes nulla juſculi addita parte. Sunt quidam, ut diximus, qui de eodem parum addunt, quod tamen nullius momenti æſtimandum. Nam poſita ejus additione,neceſſariò quoq; panis quantitas ad trochiſcos efformandos augenda erit, & ſic imminuetur trochiſcorum virtus,manebuntq; illi nihilominus corruptioni & aciditati contrahendæ multò magis obnoxii, quàm ſi ex ſola carne ſine juſculo confecti eſſent,ut id jam ſuprà authoritate antiquiſſimorum medicorum comprobavimus.

Dic amabo, qualénam præſervativum, conſervativum aut alexiterium erit id,quod ſeipſum à corruptione prçſervare nequeat? Ad condiendum cadaver, & ad id præſervandum à vermibus & facili corruptione, nonnne adhibētur ſal,aloë,myrrha,& ſimilia, quæ balſamica virtute prædita, ſibiipſis ad diuturnam conſervationem inſerviunt, nec facilè corrumpuntur? At trochiſci viperæ, niſi alterna & frequens illa,de uno latere in alterum,accederet verſio,& deſiccatio,momentaneam facilè incurrerent alterationem,& deſtručtionem: vel poſt ipſam etiam opobalſami inunčtionem, quod ipſis pro ſolemni quaſi corollario, ad diuturnitatem

rem

rem conſervationem additur. Hoc confirmat Aëtius in hæc verba ſcribens: poſtquam verò ſicciores fuerint facti, eos opobalſamo optimè oblinito, & in vitreo vaſe aſſervato: ac quicquid pulverulenti, & albi ex eis per ſitum productum eſt, poſt dies aliquot, linteo extergito: perforantur enim, ſi idipſum eis diutius adhæreſcat. *Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 90.*

Vides ergo, quàm imperfecta mutilaq; ſit trochiſcorum viperarum præparatio: cujus correctionem tribus modis aggredicmur, in quibus ſingulis liquidò patebit, virtutem & proprietatem viperarum integram conſervari, imò & accreſcere augeriq; cùm in vulgari illa compoſitione potiùs imminuatur & diſsipetur, ut paulò antè dictũ.

Non ideò tamen confuſè, ſed diſtincto quodam ordine, tres enumeratas correctiones & reformationes proponamus: primam appellare libet confectionem viperinam aromaticam: Alteram confectionem viperinam ſaccharinam: tertiam confectionem viperinam juniperinam. Ex quibus confectionibus tribus, tria quoque, ſi ita videbitur, trochiſcorum genera efformari poterunt, iiſdem ſervatis nominibus: ſingulorum autem præparationis & compoſitionis formulæ, horum nominum rationem, plus ſatis indicabunt. *Triplex correctio viperarum.*

1. Confectio viperina aromatica.

℞ Carnem de quatuor viperis recens captis, gregaria via præparatam, hoc eſt, capitibus, caudis & viſceribus internis abjectis, optimè lotam cum vino, & in fruſta inciſam: hanc indes in matracium vitreum capax, ſuperaffundendo aquæ cinnamomi excellentis,& vini canariæ vel hydromelitis vinoſi ana ℥ v. vel vj. vel tantum, quantum ad irrigandam ſolummodò dictam carnem ſufficiet: his adde

Cinnamomi
Garyophyllorum
Macis
Piperis nigri
Zingiberis
Cubebæ
Cardamomi ana ℥ ß.
Summit. Anethi
Hyſſopi
Thymi ana p. j.
Salis communis p. ß.
Elect. de gemmis
Pulveris aromatici roſati
Diambræ ana ʒ j.

Dein vaſe clauſo, ut nihil expirare poſſit, pone in Baln. Mar. ad bulliendum: & omnia decoque ad ignem luculentiſsimum

per 7.

per 7. vel 8. horarum ſpacium, aut donec viperarum carnes in liquorem redactæ videantur: Aperto vaſe, omnia effundantur in patinam argenteam, aut vas terreum vitreatum & mundum, ac inde ſeparatis omnibus oſsibus, colentur & exprimantur omnia perquàm optimè, quæ cum juſculo ſive liquore ferè omnia per ſetaceum transmittuntur: Et hoc modo habebis eſſentiam, ſeu integram ac ſubſtantificam viperarum virtutem: quæ odoris erit fragrantiſsimi, utpote virtutibus rerum aromaticarum imprægnata, quæ balſami ſive opobalſami (ab antiquis additi) locum tenent. Materia excipiatur alembico apto & capaci cum ſuo capitello & recipiente, ut ad ignem Baln. vaporoſi exquiſitè ſeparetur omnis liquor, quem ſeorſim ſervabis, & erit ſummum alexiterium, & aqua theriacalis præſtantiſsima: in fundo remanebit gelatina precioſiſsima, in forma eſſentiæ ſive extracti viperarum, & in conſiſtentia inter molle & durum media: quæ jam, vel nulla, accedente alia præparatione, uſui apta erit. Hæc ſtatim cum cæteris theriacæ ingredientibus, ut paulò pòſt dicturi ſumus, permiſceatur: vel etiam (ne omnino communem præparandi formulam faſtidire videamur) inde formabuntur trochiſci, addendo tan-

tum quintam partem amyli probè pulverizati. Et ſiccando dictos trochiſcos ad ignem lentum hypocauſti, ſic trochiſcos habebis excellentiſsimos, qui viperarum virtutem ſubſtantificam in ſe perfectè continebunt, & longiſsimo tempore, ſi opus ſit, adſervabuntur: ſiquidem ſpirituum aromatum balſamicorum viribus & armis inducti ſunt, locoq́; communis theriacæ uſurpabuntur. Imò uſus illorum erit quoq; ad alias novas theriacarum formulas fabricandas, prout mali quod expugnandum eſt, natura & conditio poſtulaverit. Nunquam errabit quicunq; in pręparandis ejus generis remediis, hoc tam præclaro & certo innitetur fundamento: quemadmodum & hæc viperarum præparatio, quam modò docuimus, revera ſupra eodem extructa eſt: In hac enim, nec non in aliis carnium harum veris ac legitimis præparationibus, præcipua ac prima hujus magni alexiterii baſis exiſtit.

Si loco aquæ cinnamomi, vini canariæ, ſive hydromelitis vinoſi, ad enarratam carnium viperarum coctionem accipies elixir magnum vitæ, à nobis cap. de aquis deſcriptum, adhuc longè efficacius & præſtantius reddes alexiterium, ita ut opus non ſit addere aromata materialia, eò quod dictum elixir ſatis ditatum ſit ipſorum eſſentiis: imò

imò & omnibus aliis alexitericis & bezoardicis rebus, veluti ex ejuſdem compoſitionis formula clarè conſtabit.

2. Confectio viperina ſaccharina.

Accipe carnem de quatuor viperis ſtatim inciſam ut ſuprà: hanc impone patinæ magnæ argenteæ, ſuperaffundendo aquam vitæ fortiſsimam, & perfectè dephlegmatam, ut ſupernatet 4. aut 5. digitos: admoto igne cum charta accenſa, aqua vitæ flammam concipiet, ſicq; ardendo viperas coquet: affunde deinceps novam aquam vitæ, quoties priorem flammâ abſumptam perſpexeris: affuſio verò hæc fiat per ampullam ſuperiùs occluſam, cum collo perquam anguſto: aliâs hæc aqua vitæ, ignis flammâ apprehenſa ardere incipiet. Hæc coctio continuanda eſt, donec carnes illæ ſufficienter coctæ appareant: aquæ vitæ quantitas pro unius aurei precio, huic viperarum decoctioni ſatis erit: Tandem fac, ut tota aquæ vitæ ſubſtantia inardeſcat, & conſumatur, ceu in ea, quæ optimæ notæ eſt, probeq; rectificata, accidere ſolet. Si quid incõbuſtibilis ſuperſit liquoris, is viperarũ adſcribendus eſt carni, quam (ſeparatis ſpinæ oſsibus) tundas in mortario marmoreo, admiſcẽdo ſenſim propriũ liquorem, donec

hujus

hujus opera redigatur in pultem tenuem, & fiat apta, ut per cribrum ſimul tranſmitti queat: eamq́; pòſt ad ignem lentum reducas in extractum. Hæc caro ita præparata, omniq́; ſua ſubſtantifica virtute dotata, jam idonea eſt, ut recipiatur in theriacæ compoſitionem: neq; opus eſt, eam prius transformare in trochiſcos, aut aliud quid addere. Sin verò libeat fortè trochiſcos inde effingere, qui longiori temporis ſpacio citra corruptionis metum adſervandi ſint, eos parabis cum duabus drachmis gummi tragacanthi, in muccaginem redacti cum ſufficiente quantitate aquæ cinnamomi; mucillagini dictæ adjicies carnis hujus ita præparatæ ℥ iiij. & ℥ ij. vel tres ſacchari candi pulveriſati: omnibus ſimul mixtis, confice inde trochiſcos ſive tabellas, quæ ad lentum calorem exſiccatæ diutiſsimè adſervari poterunt. Commiſcebis etiam cum dicta maſſa ante trochiſcorum confectionem, oleorum nucis moſchatæ & garyophyllorum ana ℈ j. ß. ſive ſingulorum guttas xxx.

3. Confectio viperina juniperina.

Tertia præparatio carnium viperarum, quæ fit nulla prorſus virium abolitione, ſed potiùs earundẽ conſervatione, & augmentatione, ſe habet eo qui ſequitur, modo:

Comme-

Commemorata caro viperina ſufficienter imbibatur ſpiritu ſalis balſamici, & rerum omnium conſervatoris: idq; vel materiali & craſſo tantummodò, carnem dictam ſale aſpergendo marino, ut vulgò ſolent: vel formaliter & philoſophice eandem imbibendo vero illo nitro ſulphureo ſive ſpiritu acido ſolis philoſophis cognito: quæ ultima methodus omnium præſtantiſſima, priori illi longè præferenda eſt.

Hæc caro ſummo & principali naturæ balſamo, ſic condita, appoſitè locetur in cribrum ex ſerico factum, & quodam inſtrumento, ſive ex ferro albo, ſive ex ligno, ſive ex panno cerato incluſum, ita ut facta ſuffumigatione, per prædictum cribrum penetrare poſsit fumus: ſitq; idem cribrum undiquaq; probè munitum, ad prohibendam vel quantulamcunq; evaporationem, & ad fumum transverſim id ferientem excipiendum: Hoc autem ſuffimento ita parato:

℞ *Bacc. juniperi* ℔ j, ß.
Bacc. Lauri ℥ iiij.
Myrrhæ ℥ ij.
Garyophyllorum ℥ j.
Granorum alkermes
Succini aut Karabes
Benioini ana ℥ ß.

Omni-

Omnibus craſſo modo conquaſſatis, & ignitis carbonibus injectis, fiat ſuffitus, in loco convenienti, & carnibus, ter vel quater in die ſuffumigandis apto: ipſumq; continua ad 4. vel 5. dies, donec ſuffumigationis perfectionem odor approbaverit.

Quo facto, carnes prædictas, inter duas ollulas terreas vitreatas, exquiſitiſsime lutatas, ne quid expiret, incluſas mitte in furnum, è quo recèns exempta ſint panificia, aut qui ſimili moderato regatur calore: ibique ſine continenter ſtare, donec tota harum carnium ſubſtantia, ſimul cum oſsiculis ſuis, in pulverem redigi poſsit tenuiſsimum & ſubtiliſsimum, qui ſubſtantifica carnium virtute nequaquam ſpoliatus erit, ut in communi decoctione uſu venire ſolet, ſed multò auctior & potentior evadet, ſpirituum balſamicorum, ſalis & prædicti ſuffitus ingredientium acceſsione.

Hic precioſiſsimus pulvis, ex tam venenatiſsimo animali eductus, ſuperat quævis alia alexiteria & alexipharmaca, ſive eo utaris ad compoſitionem Theriacæ, citra trochiſcorum confectionem cum pane, quod opus nullius eſt precii (hic enim pulvis poteſt perpetuò conſervari) ſive exhibeas eundem contra omnis generis venena, vel in nobis progenita, vel ex quodam ictu aut morſu

anima-

animalis, vel ſecus excitata: ſive per ſe ad ℈ j. porrigas: ſive inde varia alexipharmaca, quorum is præcipuum & primarium fundamentum ſemper erit, componere velis.

Sed quæras, cur de re mihi inexperta, audeam tamen tam fidenter & audacter verba facere? Reſpondeo, quod propoſitum noſtrum triplici nitatur fundamento, ratione videlicet, experientia, & authoritate.

Suprà audiviſtis rationem, cur viperæ & ſerpentes non tantùm in propriis, ſed & in aliorum exuviis detrahendis renovandisq;, vim atq; virtutem ſuam exerceant, qua de cauſa pro tam inſignibus ac præclaris alexipharmacis hactenus uſurpati fuerunt.

Si igitur trochiſci communes ex carnibus viperarum parati, virtuteq́; ſua ſubſtantifica per coctionem illam ferè orbati, nihilominus adhuc eximios produnt effectus: non poſſum mihi non perſuadere, quin eorundem effectus, beneficio noſtræ præparationis, quæ viribus & proprietatibus iſtis non ſolùm conſervandis, ſed & augendis, maximè incumbit, longè præſtantiores nobilioresq́; ſint futuri.

Porrò ut id confirmemus experientiâ, eam vidit illuſtriſsimus ille ac verè Princeps Anhaldinus, Dom. meus clementiſsimus, cui hoc dicatum eſt opus, cujus verba tam

dignam

dignam amplamq́ue merentur fidem, ut nefas ſit, ea in dubium revocare, qui ex ſolo ſerpente com̃uni, colubro dicta, pulverem eduxit ſine alterius rei additione, ſineq; magno apparatu ſolemni aut laborioſo, contra omnia venena, vel nocentiſsima & lethifera: certaq́; & incredibilia hujus experimenta fecit ac vidit. Horum inſuper fidem confirmavit (vel præſentibus ipſis D D. Laurentio, & Lormio, illo primario Regis medico, hoc verò Reginæ, ambobus viris excellentiſsimis & clariſsimis ſeculi noſtri luminib.) illuſtriſsimus Dux de Boullon, heros fortiſsimus, ac unus è præcipuis Franciæ noſtræ Ducibus: qui ſe audiviſſe ajebat ex illuſtri ac generoſiſs. Comite D. Otth. de Solms in rei veritate ita ſe habere omnia, quæ modò de hoc ſerpentum pulvere diximus. Idem Comes pulveris hujus conficiendi artificium tanquam maximum & incomparabile ſecretum impertivit prædicto Duci de Boullon, indeq́; magnam ab eo gratiam ſe initurum ſperavit. Hicq́; haud dubiè eſt ille idem pulvis, de quo Ioan. Hartmannus, Mathemat. in inclyta Marpurgenſium Academia profeſſor celeberrimus, ac vir doctiſsimus, frater & amicus meus intimus, paucos ante menſes, his ad me ſcripſit verbis: Pollicebor, inquit,

tibi

tibi forſan brevi nonnulla de pulvere etiam aliquo magno certè alexipharmaco, contra omnia cujuſcunque generis venena: vidi (addit) oculis meis δοκιμασίαν ejus, contra graviſsima venena ſublimati, arſenici, & napelli, tribus diebus continuè ab experto medico aſſumptorum intra corpus, ſed paulò pòſt ſine omni noxa ab exhibito pulvere expulſorum, cum magna & admirabili admiratione aſtantium. Nullum certè venenum tam grave eſt, quin eo ſtatim abigatur: dignum mehercle omnium regum & principum deſiderio artificium: eſt enim prorſus mirabile & propè divinum. Et neſcio ſanè an forſan ſimile unquam audiveris: Sed de eo & cæteris omnibus paulò poſt plura.

Quod ſi ſerpens, uti ſuprà enodavimus, ſingulis annis, non ſecus ac viperæ, exuvias deponens, tot tantisq́; polleat virtutibus: minimum erit dubium quin iiſdem, vel etiam præſtantioribus viperæ ſint præditæ: de quarum admirandis effectibus, omnis antiquitas hactenus mira ſcripſiſſe, palàm conſtat.

Supereſt, ut adducta veterum authoritate, eximium noſtrarum confectionum viperinarum ſplendorem & præſtantiam ſtabiliamus: oſtendamusq́ue quantum illæ

Pp conve-

conveniant cum antiquorum formulis, qui non perpetuò trochiſcorum ut ſuprà præparatorum, ſed juſculorum etiam, ſalium & pulverum viperinorum uſum interdum admiſerunt: ut in ſequentibus amplius declarabitur.

Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 123. Mirabile, (inquit Aëtius ex Archigene) „elephantiaſis remedium viperarum uſus „exiſtit. Eas verò hoc modo apparatas edere „oportet: primùm quidem amputato capi„te & cauda, & detracta pelle, exemptisq; „interioribus viſceribus omnibus, carnem „aqua pura bis aut ter lotam in olla inſtar „angvillarum coquito, aqua quidem ſuffici„ente affuſa & oleo modico cum anetho & „porro: Poſt ſufficientem deinde coctu ram „juſculum moderato ſale condiatur, atq; ita „ægro in Sole deſidenti exhibeatur, capite „tamen probè velato.

Si juſculum carnium viperarum ſimplex, cui ex omnibus cardiacis roborantibus, & bezoardicis ſimplicibus, non niſi anethum & porrum additur, quodq; plus continet ſterilis & rerollaceæ aquæ, quàm utilis & efficacis eſſentiæ, nihilominus tanti æſtimatum fuit ab antiquis, ut adverſus lepram, affectum graviſsimum & incurabilem id conducere omnes uno ore affirmarint. Quid dicemus de primis duabus noſtris confectioni-

ctionibus viperinis, quæ aliud nihil ſunt, quàm vera quinta eſſentia, ſive extractum totius virtutis ſubſtantificæ viperarum?

Cæcus igitur is erit, quiſquis non primo ſtatim intuitu videbit, quantum hæc duo inter ſe diſtent remedia: mentis inſuper caligine, judicioq́; depravato laborabit, quicunq; pari efficientiæ virtutisq́; gradu moduloq́; eadem metietur. Idem enim eſſet, ac ſi vellet juſculum inſipidum, quod non niſi puram putam aquam redoleret, æqua nutriendi lance librare cum optimo quodam reſtaurante, & conſummato, aut quadam gelatina delicatiſsima, & ſumma nutriendi vi prædita.

Quinetiam video ipſum momum hîc piſce taciturniorem, ad priores duas confectiones meas prorſus obmuteſcere, easq́; vel propria victus confeſsione efficaciores & excellentiores judicare, quàm ſimplex ejuſmodi juſculum craſſo modo, juxta Aëtii deſcriptionem coctum. Contrà verò nonnullos diſpicio inſulſo riſu ludibrioq́; excipere tertiam meam confectionem, juniperinam appellatam, quaſi ea nihil aliud ſit, quàm caro viperarum ſalita, infumata, exſiccata, & velut calcinata, & in pulverē vel cineres redacta, idq́; vi ignis, qui res humore

ſuo primigenio ſpoliet, & ſic omnem agendi potentiam ac facultatem in ipſis corrumpat aut aboleat. Quibus objectionibus, nec non aliis ſimilibus alibi jam copioſè à nobis fuit ſatisfactum.

Sed ut omiſsis longis ambagibus: intra præparationis viperarum cancellos nos contineamus, ipſis interim reſpondeamus, & ad confirmationem illorum, quæ diximus, tam authoritates, quàm exempla ab antiquis, qui iiſdem remediorum præparationibus uſi ſunt, ſumpta, in medium proferamus. De quorum utrorumq; præſtantia & utilitate, ipſimet judicium ferre poterunt.

Antiqui uſurpabant viperæ ſales, qui Dioſcoridis tempore jam in uſu erant, ut per ea, quæ lib. 2. cap. ſcripſit, demonſtravimus.

Inter Græcos longo tempore poſt Dioſcoridem fuſè admodum de ratione ejuſmodi ſales præparandi tractat Galenus: & poſt illum Ægineta lib. 7. de re med. cap. 11. omnium autem exactiſsimè de iiſdem ſcribit Aëtius.

Tetr. 4. ſerm. I. cap. 97.

In pauca verba contraham modum quem tradunt ſales ejuſmodi præparandi: qui tot ferè recipiunt ingredientia ac ipſamet theriaca.

Acci-

Accipiebant autem quatuor viperas, recens captas, hoc eſt, reſervatas tantùm ad unum, vel ad ſummum duos dies, quas vivas imponebant ollæ magnæ mundæ, ac ex optima terra fictæ: ſuper has in momento injiciebant ſalis ammoniaci, aut ſalis albi communis ℔ xx. hancq́; primam perficiebant operationem tempore matutino, quo dictæ viperæ tardiores eſſe ſolent ad motum: Dein viperis hoc ſalis pondere oppreſsis, adjiciebant paſtillos, quos parabant ex ſequentibus in magna doſi, hoc eſt, aliquot librarum pondo: Sunt autem ea, *Salium Theriacalium præparatio ſecundum Antiquos.*

Gentiana
Ariſtolochia rotunda
Centaurium minus
Cardamomum
Marrubium
Scordium
Apium
Chamædrys
Semen rutæ domeſticæ.

Et addito melle ex eis quinq; vel ſex paſtillos concinnabant, & unà cum ſale ſuperinjiciebant: his inſuper addebant quinque ſcillas prægrandes recenter in minuta fruſtula diſſectas: & poſt enumeratos paſtillos & ſcillas, adhuc ſuperindebant ſalis communis albi ℔ xx. Quo facto ollam o-

timè occludebant operculo, in quo tria erant ſpiracula, eamq́; forinſecus probè undiquaq; lutatam, ut ignem fortius ſuſtinere poſſent, furno imponebant: & ſuccenſo igne materiam gradatim fovebant, tandemq́; flammis vehementiſsimè urgebant. Fumus qui multus, caliginoſus & turbatus primùm per ſpiracula operculi exibat, ſignum ipſis erat, quod ignis jam ageret in viperas: & tunc ſumma diligentia cavebant, ne ab eodem, quem venenatum judicabant, inficerentur. Tandem cùm obſervaſſent, per eadem operculi foramina, flammam lucidam & claram exire, perfectæ viperarum uſtionis indicium augurabantur. Hoc peracto, igneq́; paulatim extincto vaſeq́; per 24. horas refrigerato, materiam illam in cineres redactam, & tenuiſsimè tritam per cribrum transmittebant, denuò addendo

Semen rutæ
Grana Iuniperi
Sem. fœniculi
Coriandrum
Mentham
Piper longum etiam in magna copia.

& ſimilia alia ſimplicia, quorum plurima pars ingreditur Theriacæ compoſitionem:

Omni-

Omnibus probè invicem mixtis & cribratis, fiebat pulvis vel potiùs cinis aut ſal, & ſicut eum nominabant, ſalem theriacalem: nec certè immeritò: ſalis enim ammoniaci, vel ſalis communis quadraginta addebant libras, ut ex deſcriptione illa videre licet.

En totum ſalium theriacalium myſterium antiquorum, in quibus tamen parandis Galenus peculiare ſibi reſervabat ſecretum: viperas enim vivas non exurebat (fortaſsis ex metu, ne inde malignum quendam vaporem attraheret) ſed paſtillos ex eis factos quales theriaca excipit, cum reliquis, quæ calcinari debebant admiſcebat.

" Ego verò, inquit Galenus, beſtias ipſas
" non exuro, ſed paſtillos ex ipſis, quorum
" confectionem in theriaca docui, reliquis
" quæ cum beſtiis uruntur admiſceo, & ſemel
" exuro, quò eam quam in ſe habent amari-
" tudinem, per exuſtionem abjiciant: tantam
" autem paſtillorum menſurã adjicio, quan-
" tam conjectura aſſequi poſſum, quatuor nu-
" mero viperas excipere. Et ſanè ſales verè
" optimi evaſerunt, utpote, qui neq; exuſtio-
" ne cinerum retulerint ſaporem, neq; ni-
" grum colorem, ſed & ob qualitatem uſui
" gratiſsimi fuerint facti & aſſecuti efficacio-
" rem virtutem & præſtantiam.

His verbis ultimis manifeſtè Galenus probat, calcinationis beneficio, viperarum trochiſcos & guſtu gratiores, & efficacia præſtantiores evadere, ita ut opinionem illorum, qui incognita cauſa adeò acriter impugnant calcinationem, & innatam rei temperiem ac proprietatem eádem corrumpi, obſtinatè nimis contendunt, funditus evertat. Sed videamus, quæſo, circa hanc tractationem de viperarum ſale ac calcinatione, quàm apertè quorundam cenſorum opinioni Aëtius non ſolùm adverſetur, ſed eandem etiam tanquam frivolam expungendam prorſus repudiandamq́; cenſeat, dum capite de ſalibus theriacalibus in hæc verba ſcribit: Quanquam ſint, qui eorum auxiliarem potentiam penitus negent, per exuſtionem diſsipari affirmantes ferarum facultatem: Ego verò dicere auſim (addit Aëtius) eandem quidem potentiam cum theriaca ſales non habere, non tamen eorum vim per ignem perire, cum multa ſint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conſpiciuntur, velut eſt aurum, calx & ſimilia. Viperæ enim integræ uſtæ, intenſiorem & malignam vim per exuſtionem deponunt: temperamentum verò auxiliare & ſymmetriam ab igne ſumunt.

Aët. tetr. 4. ſerm. 1. cap. 97.

Aëtius igitur hac ſua ſententia, de calcinatione

natione & ſalibus theriacalibus prolata, confirmat confectionem meam viperinam juniperinam, in qua viperas calcino, & in pulverem redigo, qui deinde pulvis ſive cineris à me ægris præbetur pro ſummo alexiterio, non ſecus ac ſales theriacales, qui à veteribus ad eundem uſum exhibebantur.

Sed conſideret, amabo, æquus lector, & accuratiori paulò mentis agitatione ſecum pervolvat differentiam inter utramque viperarum præparationem: inter utriuſque ingredientium mixtionem: compoſitionis progreſſum, ignis gradus, & quaſcunque alias operationum circumſtantias. Probè, inquam, & diligenter conſideret hæc omnia benevolus lector, & ſano incorruptoque prolato judicio, tandem decernat: utra ſit præſtantior, & utilior, antiquorum-ne, an verò noſtra? At, ut totum negocium penitiùs intelligatur, omnia minutius examinentur.

Antiqui accipiebant numero quatuor viperas vivas, abjectis neque capite neque cauda (in quibus tamen partibus latere ajunt venenatam illarum vim maximam) nos non tantum has partes, ſed cutem & viſcera interna inſuper ſecernimus: reliqua in fruſtula diſcindimus: cum vino exquiſitè lavamus, qua præparatione prima (quæ non

multum abeſt à trochiſcorum de viperis confectione) nos horrida & incommoditatem illa beſtiarum vivarum exuſtione ſuperſedemus, nec in periculo illo, quod ab ipſarum venenata infectione erat timendum, verſamur ſicut veteres, qui cogebantur obturare nares, & ſibi à malignis vaporibus, qui inter calcinandum exhalabant,& venenata ſua qualitate infectionis periculum minabantur, præcavere: veluti ipſimet ſuis ſcriptis palàm profitentur.

Ad quatuor numero viperas, antiqui adjiciebant ſalis ammoniaci, aut ſalis marini albi & præparati libras quadraginta. Monſtroſa hæc ſalis quantitas & additio, ad tam exiguum viperarum numerum, quę ad ſummum ad tres vel quatuor uncias tantùm cineris aut ſalis viperini reducuntur (in quo tamen ſale omnis fundamenti cardo vertitur) hæc immenſa, inquam, ſalis communis quantitas, quæ non niſi confuſam & ineptam miſturam redolet, me cogit, ut antequam ad inſtituti examinis calcem perveniam, confeſtim nunc & clarè oſtendam, hujus mixtionis atq; compoſitionis modum adeò mancum ac mutilum eſſe, ut in eo vix ulla methodus, menſura, ac ratio appareat.

Nos contrà, viperas condimus ſpiritu ſalis: aut tanta ſalis quantitate eaſdem aſpergimus,

gimus, quantam ipſemet ad condituram ſuam & conſervationem capere poſſunt: Et loco gentianæ, ariſtolochiæ, centaureæ, cardamomi, rutæ, & aliorum ſimplicium, in magna doſi addendorum, & cum viperis ſimul incinerandorum, nec non eorum, quæ neq; incinerata, neq; calcinata in magna inſuper doſi adduntur: veluti ſunt baccæ lauri, piper, zingiber, &c. Loco horum omnium, inquam, quæ ob materialem nimis & craſſam ſuam ſubſtantiam, & efficaciam perquam exiguam, nulli alteri uſui eſſe poſſunt, quàm ut paucisſimi hujus cineris, è quatuor tantum viperis educti, vim & virtutem obtundant & reprimant: nos eas infumamus, & condímus ſolo ſpiritu quorundam ſimplicium balſamica virtute abundantium, & ita non ſolùm in ſuo ſtatu conſervamus priſtinam illarum viperarum virtutem, ſed illam inſuper hoc ſpirituali ac formali artificio, non verò craſſa quadam, corporali & materiali mixtura, augemus.

Quod ad ignis gradus attinet, illi peccant in exceſſu, parteſq; mercuriales & ſolphureas, ignis violentia diſsipant, ita ut ſub magna cinerum confuſa mole, paucisſima tantum ſalis quantitas, in quo tamen præcipua agendi vis & facultas ineſt, remaneat. Ego verò contrà adhibeo ignem lentisſimum,

qui

qui activâ illâ ſubſtantiâ illæſâ, humorem tantùm paſsivum, excrementitium & corruptibilem exſiccat & conſumit, adeò ut viperæ hac ratione in pulverem redactæ, integris valentibusq; viribus, diutius ac rectiùs conſervari queant.

Proprietates ſalium theriacaliũ ſecundùm Antiquos. Videamus interim, quàm inſignes, & admirandas virtutes antiqui, enumeratis ſuis ſalibus theriacalibus, craſſo hoc modo præparatis tribuant.

Tetr.4.ſer. 1. cap. 97. Propriè autem, ſcribit Aëtius, in affectionibus cutis curandis ſales theriacales commendantur, cujus generis ſunt leuce, lepra, impetigo, elephantiaſis, alphos, ſcabies, defluvium capillorum. Hujuſmodi enim cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter cutem redundantia optimè diſcutiunt.

Suffuſiones incipientes & nondum congelatas egregiè diſſolvunt.

Purgationes item lunares propter obturationem aliquam, aut ſangvinis coactionem ſuppreſſas cient; iidem etiam largum & impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt.

Quiſquis eos ſales præſumſerit, omnes venenorum & virus jaculantium beſtiarum inſidias evincet: neq; etiam, cùm infectus fuerit, & poſtea ſtatim ſales acceperit, periculum incurret.

Præſtat

Præſtat & peſtilenti conſtitutione inſtante, ad auxiliare hoc, & mali depulſorium pharmacum confugere. Morborum præterea omnium medici ſales exiſtunt, maximè tamen eorum, qui in renibus exiſtunt; lapides enim in eis atterunt, & planè renes marcidos reſtituunt.

Vertigini, dolori capitis inveterato, morboq; comitiali, nulla alia conſimilis medela exhiberi poteſt.

Arquato morbo diuturno laborantes, colici, ſplenitici, hydropici per eos ſanantur.

Tabidos item mirifice ad bonam corporis habitudinem reducunt.

Exolutos à langvore perfectè reviviſcere faciunt: ſcio namq; (addit Aëtius) plurimos membris reſolutos per ipſos ſanatos.

Ad podagram, maximè incipientem, & ad omnes articulari morbo affectos, unicum hoc edulium contractum eſſe videtur.

Quartanis diuturnis & atrabilariis affectibus omnibus conducunt.

Enecant omne lumbricorum genus.

In ſumma, nullus ferè eſt morbus, quantumvis deploratiſsimus, qui non edometur his ſalibus: tot tamq; mirabiles illis adſcribuntur effectus: miror quod tam præclari remedii uſus, jam quaſi è memoria hominum deletus & prorſus ſepultus evanuerit!

Si præ-

Si præterea ſcire deſideras doſim, ac horam idem remedium exhibendi, quáve ſaporis ſuavitate præditum ſit: vide, quid ſubjungat idem Aëtius: „Licet autem (inquit) tum in prandio, tum in cœna eis ſalibus uti, cum quibuſcunq; eduliis eos accipere velis, neq; ultra ad eorum acceptionem provocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuavitas eſt, ut magis voluptatis gratia eos confectos, quis dicere poſsit: Licet igitur uſq; ad tria cochlearia per diem ex eis ſumere, maximè ſi cibus prius in ventre ſit benè coctus. Qui enim eos accipiunt, concoquunt meliùs, & cibi appetentiores fiunt: floridius etiam corpus habent, & ſenſus omnes vegetiores.

Hujuſmodi inſignes & admirandi effectus iſtorum ſalium antiquorum, neq; à ſale marino, vel ammoniaco torrefacto, neque à cineribus aliorum ſimplicium, ex quibus componuntur, proficiſci poſſunt: reſtat itaque, ut accepti ferendi ſint ſolis viperarum cineribus. Quod ſi igitur in tam exigua quantitate, reſpectu aliorum ingredientium, quæ illam millecuplo ferè exuperant, enarrati cineres tam eximios nihilominus effectus oſtentant: quid de noſtro dicem⁹ ſolo & ſimplici viperarum pulvere, qui antiquorum ſales, millecuplo virtutum

dono,

dono, longè lateq; poſt ſe relinquet? Sed dicet aliquis, uſu jam comprobatos eſſe veterum ſales, de meo autem ſimplici pulvere id affirmari non poſſe. Cui objectioni ſolum oppono ſerpentum pulverem, qui ſine alterius rei commixtione tam mirabiles edit effectus adverſus maxima cujuſcunq; generis venena: neq; res caret authoritate & exemplis. Veteres enim ipſi, in curatione graviſsimorum morborum uſi ſunt viperis exſiccatis, & in pulverem citra admixtionem alterius rei redactis. Quidam (ſcribit Aëtius præcit. lib. & cap.) viperas totas extendunt, & ſiccant, poſteaq; terunt, ac eas in potu contra morbum articularem exhibent, &c.

Hac authoritatum & exemplorum ſerie, ut nihil dicam de argumentis & rationibus inſuper allatis, plus ſatis demonſtratum eſſe exiſtimo: confectionem noſtram Iuniperinam, in formam pulveris redactam, eſſe maximum & excellentiſsimum alexiterium, quod virtute ſua cæteris omnibus, ipſisq; ſalibus theriacalibus antiquorum, multis præcurrat paraſangis: ſicut per examen & comparationem, inter utriusq; compoſitionis operationes præcipuas factam, manifeſtè dilucet. Reformabimus etiam paulò pòſt ſuo loco ſales theriacales, ipſosq;

ipſosq́; ex languenti & ſterili cinere, in medicamentum efficax & vivificum reſuſcitabimus, priſtinoq́; antiquitatis ſplendori & honori reſtituemus.

Viperarum eſſentia, arcanum, tinctura. At eſſentia viperarum cum ſpiritu terebinthinæ parata, & à nobis in Sclopetario noſtro ante 30. ferè annos deſcripta: Item arcanum viperarum cum ſolo ſpiritu balſamico ſulphuris, vegetativo naturę paratum: ſunt duo remedia, quæ cæteris omnibus multiplici nomine ſupereminent.

His verò cunctis longè prælucet viperarum tinctura: quæ inter cætera opera mirabilia, quæ ex viperis educuntur, facilè primum occupat locum: ſed longiſsimo tempore opus eſt ad ejus præparationem.

Poſſem quidem affirmare, me illam vidiſſe, præparaſſe verò minimè: Quidam enim vir doctus, & medicus eruditus civitatis Solodurenſis in Helvetia, ubi Galliæ legatus commorari ſolet, me primùm in hujus notitiam introduxit, hoc eſt, mihi tincturam hanc videndam obtulit, quæ rubicunda erat, clara, & pellucida, rubini inſtar, odorisq́; ſuaviſsimi. Sed de his plura alibi me dicturum fore confido.

Hæc tinctura tamen, quaſi accenſo quodam lumine, viam mihi præmonſtravit ad veram & legitimam viperarum præparationem

rationem eruendam: quamvis aliàs ratio & methodus eaſdem in eſſentias reducendi, mihi jam à triginta quinque ferè annis impertita ſit à Guinterio Andernaco, medico tum temporis Argentinenſi celeberrimo, quem pro mirabili & ſingulari hoc alexiterio, viciſsim arcani tartari, & Laudani mei participem reddidi.

Hanc viperarum eſſentiam, ut jam ſuprà diximus, deſcriptam invenies in Sclopetario meo: ex quo eandem tranſcriptam habet VVeckerus in ſuo Antidot. Gen. lib. 2. ſect. 18. fol. 694.

Hic reprehenſione quadam haud immeritò digni videri poſſumus, quòd in primo ordine hujus Theriacæ, in trochiſcis videlicet examinandis paulò diutiùs immorati ſimus: ſed quia iidem primariæ baſis vicem ſubminiſtrant in hac magna antidoto, ſingula in eorundem correctione minutiùs diſcutienda, atq; enucleanda neceſſariò fuiſſe ſtatuimus. Quod, quicquid ſit, benevolus lector æqui boniq; conſulet. In examinandis corrigendisq; cæteris breviores erimus. Pergamus igitur nunc ad ſecundum.

In ſecundo itaq; ordine, ſolum opium examinandum venit, quod in Theriacæ compoſitione primum, poſt viperarum trochiſcos, obtinet locum. A ſola ſua ener- *Opiū caſtigatum & reformatū.*

gia, γαληνὴν, hoc eſt, tranquillum vocant: Ex ejus enim uſu partibus conciliatur quies: proinde in ſum̃is & præcipuis antiquorum antidotis, quæ ad diverſos affectus ſummè laudantur, opium inter prima ingredientia ſemper relatum reperitur. Pauci enim ſunt morbi, qui non ſimul complicentur vel ardoribus, vel inflammationibus, vel inquietudinibus, commotionibus, langvoribus, oppreſsionibús, vigiliis, defluctionibus, vel varii generis doloribus, capitis, pectoris, ventriculi, ventris, vel cujuſcunq; alteri⁹ partis: ad quorum omnium ſymptomatum ferociam compeſcendã opium ſpecificam & peculiarem quandam habet proprietatem, qua vel unum ex his ſymptomatis ſeorſim, vel plura cum malo conjuncta ſimul, cum admirabili aſtantium & ipſorum ægrorum admiratione evincit ac ſubigit. Unde ſæpenumerò in ejuſmodi caſibus tam mirandos ſanationum effectus prodere videmus theriacam, mithridatium, antidotos Eſdræ, Adriani & ſim̃iles, quæ opium excipiunt. Aëtius verba faciens de viribus ac proprietatibus confectionis de pœonia, quam nonnulli, ut diximus, theriacis annumerant, & in qua opium non prætermittitur, hæc ſubjungit. Verùm ſomnum tandiu detinet quouſque pharmacum penetrarit, & cau-

" & cauſas dolorum diſſolverit. Et ſanè multi
" ex ægris à ſomno ſurrexerunt, adeo conco-
" quendi facultate præſtantes, ut obliti ſint,
" an unquam aliquid à principio doluerint.

Opium baſis plurimarum antidotorum.

Sed ulterius advertere licet, idem opium baſis & fundamenti locum obire vel in ſelectiſsimis ac præſtantiſsimis quibuſvis antidotis, quibus nomina ſuperbiora & ſignificantiora, quę ſingulares & ſtupendos in graviſsimis depellendis morbis, illarum velut indices effectus proderent, impoſuerunt.

Hujuſmodi eſt antidotus ἀχάριστος ab ipſis dicta, eò quod ipſi digna gratia referri non poſsit.

Antidotus θεοδώρητος, quaſi divinum munus conferens.

Antidotus ἀθανασία, ſic appellata ob immenſam ejus efficaciam, quòd videatur propemodum ſuo uſu homines reddere immortales.

Antidotus πάγχρηστος, hoc eſt, ad multos affectus accommodata.

Antidotus σύμφωνος, à concordi & convenienti efficacia ad affectus, quibus eſt deſtinata, curandos.

Antidotus ἐκλογὴ, quaſi ſelecta.

Antidotus σωτήριος, id eſt, ſalutaris.

Antidotus πανάκεια, ſic nuncupata ab omni medelæ efficacia.

Antidotus ἀργυροφορὰ, ita dicta ob ejus præſtantiam, quod ſcilicet ſit ſumptuoſa, nec mediocrem pecuniæ collectionem exigat.

Antidotus ſanitas, & antidotus myſterium, ita nominatæ ab admirabili utriusq; effectu in ſanitate perdita reſtituenda,& integra conſervanda.

Illi etiam huc uſque progreſsi ſunt, ut unam ex antidotis ſuis ἰσόθεον, quaſi parem Deo vim obtineat, appellare non erubuerint, quod ſanè non caret ſumma blaſphemia.

Si hîc omnes antidotos, in quibus opium principale eſt fundamentum,enumerarem, nunquam daretur finis. In Myrepſo ultra octuaginta ejuſmodi habentur, è quarum numero ſelectiores tantùm & nominum ſupercilio ſplendidiores excerpſimus. Si illarum compoſitiones inſpexeris, maximam earundē partem, tantùm theriacas eſſe intelliges, hoc eſt, compoſitas ex variis ſimplicibus, calefaciendi facultate præditis: & ex quarum pleraq; parte ſulphur, euphorbium, & ſimilia ingredientia nō excluduntur: ita ut facilè appareat præcipuos illorum antidotorum effectus in ſedandis illis vehementiſsimis motibus & tempeſtatibus naturæ, quales ſunt omnis generis inquie-

tudines

tudines, catharri, dolores, langvores, vigiliæ, & ſimilia graviſsima ſymptomata, verſari & conſiſtere, nec hujuſmodi vim & proprietatem enarratarum antidotorum aliundè dependere quàm ab opii virtute ſoporifera & narcotica, & ſpecifica ad omnem ſpirituum exagitationem, magnamq́. humorum commotionẽ, & ſeditionem compeſcendam atq; ſedandam. Unde præclari illi & eximii Theriacæ effectus, quam à quietis inductione, tranquillam appellarunt (ut jam diximus) nullam aliam quàm ab eodem opio mutuantur originem atq; virtutem. Quod ita eſſe vel ex ipſius Theriacæ examinatione colligitur. Nam ſi bona eſt, purgantium medicamentorum effectum & actionem impedit: ſin inefficax, contrà. Si enim valida & vigore efficax fuerit (inquit Aëtius) purgationem minimè fieri permittit, ſua vi exuperans pharmaci purgativi facultatem. Si verò æquè purgetur homo veluti ſi antidotum non accepiſſet, manifeſtum fit, eam Theriacam invalidam & exilem eſſe, ut quæ retinere non potuit purgativi medicamenti fluxum.

Quemadmodum enim videmus, pleraq; remedia opiatica, & præcipuè quodlibet laudanum (ut appellant) cum opio ritè paratum, ab eodem vim habere, & virtu-

tem ſiſtendi & inhibendi quamcunq; ſuperpurgationem, ſive arte, ſive natura irritatam: ſic quoq; eandem vim & energiam in Theriaca, eidem ſoli opio acceptam ferendam eſſe meritò judicamus. E quibus ſanè cuilibet conſiderandam relinquo hujus ingredientis excellentiam & præſtantiam ſummam.

Sed notandum eſt, opium hîc in quintam eſſentiam redactum, longè aliam meliorem præparationem in laudano, quàm in Theriaca aſſequi & obtinere: ob quam cauſam non op⁹ habet longiore fermentatione, aut temporis prorogatione. Laudani enim uſus ſtatim poſt preparationem citra ullum periculum conceditur: contrà verò Theriaca ad ſui fermentationem non aliquot ſeptimanarum, ſed plurium menſium, imò annorum ſpacium requirit, antequam tuta & uſui apta evadat. Cujus rei cauſa ſoli opio tribuenda eſt, quod crudum ſolummodo, & abſque ullo præparationis artificio addatur. Si enim cætera totius compoſitionis ſimplicia, vel quodlibet per ſe, vel plura inter ſe invicem mixta conſideres: non occurret ullum, quod non ſtatim quovis tempore uſurpari poſsit, excepto unico opio quod ſolum indigeſtum in cauſa eſt, cur Theriacæ uſus in tam longum tempus protrahendus ſit, &

ſit, & eouſque expectandum, donec idem opium rite fermentatum, decoctum, depuratum, & noxio ſuo & pernicioſo ſulphure ſpoliatum fuerit: quod temporis ſpacium ſatis longum eſt. Nam (ut ſcribit Aetius de Theriacæ uſu loquens) tempore ad concoctionem non modico opus habet, quo matura uſui antidotus fiat, & juſtè concoquatur: ut plurimùm verò per duodecim menſium tempus coadunatur & concoquitur: Et Ægineta circa idem propoſitum ſic ait. Uſus ipſius eſt, ſi res urget, in morſis à beſtiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt, poſt ſeptimum à præparatione annum.

Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 92.

Lib. 7. de re med. cap. 11.

Opium itaq; indiget reformatione, quæ nō in ſola temporis illa longitudine & uſus dilatione, ſed in vera & legitima ejus præparatione cōſiſtit. Deplorandus enim error eſt, nobili hujus Alexipharmaci compoſitioni, in tam magna, trium ſcilicet unciarum doſi admiſcere tantum venenum, quale opium, crudum & minus præparatum eſſe conſtat: quod paucorum granorum pondere, vitæ ſpiritum ſuffocat & extinguit, & letheum æternumq; ſomnum, hoc eſt, mortem ipſam inducit: ſicut id ſæpenumerò contingere ſolet. At contrà, ſi illud rectè præparatum fuerit, quod paucis horis & facillimo negotio fieri poteſt, ex noxio innoxium,

Vbi conſiſtat vera opii correctio.

noxium, & ex pernicioſo & lethifero ſoporiferoq; veneno, utile & vivificum anodynum reddetur: quod inſtaurabit & ſedabit ſpiritus perturbatos & nimium à natura exagitatos, ipſisq; ſuavem & dulcem inducet quietem. Præparatio hujus eſſentiæ opii, tanquam ſummè neceſſaria, docebitur cap. ſequenti, ubi de antidotis opiaticis tractabimus: neq; adeò levis hæc in theriaca cenſenda erit correctio, & reformatio: ſicuti quivis facilè colligere poterit.

Cætera hujus ſecundi ordinis ingredientia, qualia ſunt crocus terra ſigillata, acacia, hypociſtis, & gumi Arabicum intacta relinquimus, quia noxia non ſunt, licet vel ſine præparatione adjecta fuerint. Sed ut obiter tantùm dicam, in croci eſſentia longè efficacior ineſt anodyna facultas, quàm in tota ejus corporea mole. Ad theriacæ verò compoſitionem, eundem vel præparare, vel non præparare, perinde erit cuivis liberum.

Tertij ordinis ingredientia author incorrecta (certis de cauſis) prætergreditur.

De tertia ingredientium claſſe, quæ ſub ſe complectitur radices, folia, comas, flores, & ſemina diverſorum ſimplicium, quæ omnia propemodum calida, bezoardica & corroborantia, vulgò in pulverem ſolummodo rediguntur, & citra aliam præparationem invicem miſcentur, conſtitui (propter Avicenniſtas quoſdam) nihil in iis o-

nibus immutare, vel diminuere. Nam ſi ejuſmodi ſimplicia craſſo & vulgari modo adhibita, minoris ſunt efficaciæ, quàm eorundem extracta, minus etiam nocebunt, etſi in craſſa ſua ſubſtantia, in theriacę compoſitionem recepta fuerint. *ea, quæ quarto quintoq; continentur ordine.*

Eandem ſententiam ferre licet de ingredientibus & ſimplicibus, quæ ſub quarta continentur claſſe, de aromatis videlicet: nec non de iis, quæ ſub quinta, nempe de lachrymis ſulphureis, quæ in oleo terebinthinæ diſſolutæ, adhuc multò efficaciores redduntur, ſicuti id à quibuſdam jam animadverſum obſervatumq́; ante me fuit.

De quintæ claſsis prioribus tribus gummi, opopanace nimirum, ſagapeno, & galbano: ſciendum eſt, ea eſſe naturæ aqueæ. & plerumq; in ſe continere impuram terreſtremq́; ſubſtantiam. Ut autem exactè depurentur, & validiorem attenuandi ac diſſolvendi vim acquirant, imprimis expediet, illa modo vulgari, qui penè omnibus hodie uſitatus, præparare, hoc eſt, in aceto forti diſſolvere, & per cribrum transmittere: & ita diſſoluta, trajecta & præparata theriacæ admiſcere.

Obiter dicemus, præ cæteris correctivis, quorum opera, gummi calefacientia, & ipſi etiam ſucci venenati corriguntur, acetum *Aceti miræ virtutes.*

(quod inter omnia vegetabilia proximè ad vitrioli naturam accedit) facile primas tenet: quod ſæpius jam monuimus, nec temperare nobis poſſumus, quin idem iterum atq; iterum moneamus. Acetum per ſeipſum, ſingulare eſt remediũ adverſus ictus ſerpentum, etiam ipſorum venenatiſsimorum, quales ſunt aſpides, ut teſtatur Celſus lib. *6.* cap. 27. qui de variis præſtantibus remediis contra omnes ſerpentum ictus in genere diſſerens, tandem hæc in ſpecie ſubjungit verba: „Hæc adverſus omnes ictus „communia ſunt: Uſus tamen ipſe docuit „eum, quem aſpis percuſsit, acetum potius „bibere debere: quod demonſtraſſe dicitur „caſus cujuſdam pueri, qui cùm ab hac ictus „eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob „immodicos æſtus ſiti premeretur, ac locis „ſiccis alium humorem non reperiret, acetum quod fortè ſecum habebat ebibit, & li„beratus eſt. Credo (addit) licèt id refrige„randi vim habeat: tamen habet etiam diſ„ſipandi: quo fit ut terra reſperſa eo ſpumet. „Eâdem ergo vi veriſimile eſt quoq; humo„rem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſani„tatem.

Tantùm examinanda adhuc reſtat chalcitis. Hîc autem non adeò multas perdemus horas in ſcrupuloſa illa inquiſitione, quæ-

nam

nam antiquorum fuerit chalcitis. Qualis, qualis fuerit, manifeſte conſtat, illam numeratam fuiſſe in remediis cruſtam inducentibus & urentibus cum magna adſtrictione. Quod cùm ita ſit, clarè patet, magnam ad modum ſimilitudinis familiaritatem eſſe inter chalcitidem, miſyn, & Soryn. Galenus ipſemet fatetur, ſe mutuam horum tranſmutationem ſæpius obſervaſſe. Nonnulli recentiorum nihil ferè diſcriminis ſtatuunt inter chalcitidē, & chalcanthum ſeu vitriolum, & hinc impropriè appellant emplaſtrū diachalciteos quod veriùs diachalchanthum nuncupandum erat. In theriacæ deſcriptione quidam hodie loco chalcitidis recipiunt chalcanthū album igne calcinatum, & in colchotar redactum: ex quo partem rubicundiore colore tinctam ſeligunt. Si potius illi ſtudioſiùs perveſtigarent ſelectiſsimum quoddam vitriolum Hungaricum, Romanum, aut Cyprium, quo præſtabilius nihil eſt ad hoc opus, indeq́; elicerent ſulphur dulce, quod verum anodynū & narcoticum, cæteris quibuſcunq;, ipſiq; adeò opio longè præcellit, non ex ingredientium numero, tanquam magis nocuum, excluderemus: ſed ſecundæ potius claſsi annumeratum, vel ipſi etiam opio præferre non extimeſceremus. Hujus ſulphuris extrahendi modus

De chalcitide notanda.

modus perſpectus eſt plerisq; Hermeticis: cum verò id baſim ſuſtineat in meo Nepenthe, ſecretorum meorum facilè primo, id mihi reſervo: neque verò propterea mihi ſuccenſeas velim: quandoquidem in pluribus aliis jam abundè tibi ſatisfecimus: adeò ut vel hoc nomine plurimam nobis debeas gratiam, niſi omnium ingratiſsimus haberi velis.

Si compoſitioni (loco vitrioli calcinati) ſpiritus aciduli & excellentis ab eodem educti ℥ ß. addideris, res multò meliùs procedet: & ipſam prædictæ antidoti fermentationem, tanquam maximè neceſſariam, plurimùm promovebis.

Quod ad rhabarbarum & agaricum attinet, parum refert, ſive addantur ſive non: non enim adeò operoſius hîc eſt eorundem uſus, ut jam ſuprà enotavimus.

Ut igitur utilitas quædam emergat ex fuſiori, & exquiſitiori noſtro examine, ſupereſt, ut nunc deſcribamus quaſdam theriacarum formulas diverſorum generum, tam pro infimæ mediocrisq; conditionis hominibus, quàm pro ſummis principibus ac monarchis, quorum ſalus ac vitæ conſervatio longè carior ac precioſior habenda eſt, quàm cæterorum omnium. Ut autem conſtet, nos antiquitatem, ea qua decet obſervan-

Theriacarum formulæ ſecundùm authorem.

ſervantia, reverenter percolere, ejuſdem veſtigia in prima hac deſcriptione ſequemur in omnibus, niſi fortè ab eadem paulò diſcedendum nobis fuerit, ob paucula quædam, quæ vel omnium judicio, neceſſariam ſibi expoſcant reformationem.

1. *Reformatio Theriacæ, vulgari proximè reſpondens, & eâdem paratu facilior.*

℞ *Trochiſc. fæculæ ſcillæ*
Trochiſc. confect. viperinæ aromat.
Trochiſc. hedychroi ana ℥ iij.
Eſſentiæ opij ℥ iij.
Croci
Terræ Lemniæ ana ℥ vj.
Hypociſtidis
Acaciæ
Gummi Arabici ana ℥ ß.
Succi liquiritiæ ℥ j. ß.
Myrrhæ
Thuris maſculi
Styracis calamitæ
Terebinthinæ venetæ ana ℥ vj.

Hæc ſunt ingredientia trium primarum claſsium cum eadem doſi, quam Andromachus in communi illa deſcriptione adhibuit. Præparationes tàm trochiſcorum, quos

quos fæculam ſcillæ appellamus, quàm confect. viperinæ aromaticæ, jam docuimus. Modum autem eſſentiæ opii præparandæ, capite ſequenti edocebimus.

Pulveriſanda ſubtiliſsimè pulveriſentur, & per cribrum trajiciantur, hiq; pulveres omnes invicem probè mixti, injiciantur in mortarium marmoreum, addendo

Eſſentiam opij, in melliтam conſiſtentiam redactam
Terebinthinam
Hypociſt.
& Acaciam:

quæ omnia cum pulveribus permixta in unum corpus redigantur, & paulatim perfundantur hydromelite vinoſo, aut vino malvatico: optimè terendo in mortario cum piſtillo ligneo, donec omnia in liquidiorem ſinapi conſiſtentiam redacta fuerint: His in matracium ſive vas aliud capax impoſitis, inque mortario perquam exactè cum eodem hydromelite vinoſo eloto, ne quid materiæ in eo remaneat: contuſis adde ſimplicium ſexti ordinis, videlicet

Sagapeni ℥ ß.
Opopanacis
Galbani ana ℥ ij.

quæ diſſoluta priùs in aceto roſato, trãſmittenda ſunt per ſetaceum juxta communem ritum.

ritum. Quia verò ſeparata terreſtri impuritate, pondus imminuitur, paulò plus de iis addes, donec eundem ponderis gradum attigeris. Caſtoreum & bitumen Iudaicum diſſolvenda ſunt in vino albo, & trajicienda per ſetaceum, de quibus ſingulis accipiendæ erunt duæ drachmæ. Hæc omnia in vas vitreum, quo cætera continentur, indantur, & loco drachmarum quatuor chalcitidis, adde olei vel ſpiritus vitrioli ſemiunciam: quò promptiùs procedat omnium fermentatio: & loco opobalſami, olei nucis moſchatæ ℥ j. ß. Vaſe clauſo cum ſubere vel cera hiſpanica, omnia digerantur in Baln. Mar. calido per 3. aut 4. dies. Intereà hæc, quæ ſequuntur, ſeorſim in pulverem redigenda ſunt, nempe

Iridis Florentinæ ℥ j. ß.
Zedoariæ
Caſſiæ ligneæ veræ
Iunci odorati
Pentaphylli
Calami aromatici
Valerianæ ana ʒ vj.
Gentianæ ℥ ß.
Ariſtolochiæ rotundæ ʒ ij.

Pulverentur radices ſeorſim: & ſeorſim quoq; fiat pulveriſatio foliorum, comarum, & florum: veluti

Dictamni

Dictamni
Calamenthæ montanæ
Marrubij
Polij Cretici ana ℨ vj.
Comarum ſcordij ℥ j. ß.
Comarum Marrubij
Chamæpityos
Chamædryos ana ℨ vj.
Comarum hyperici ℥ ß.
Comarum centaurij minoris ℨ ij.
Flor. roſ. rubrarum ℥ j. ß.
Stœchadis Arab.
Nardi Indicæ ana ℨ vj.

Ex his omnibus in prædicta doſi ſimul mixtis, fiat pulvis ſubtiliſsimus. Sic etiam ſeorſim pulveriſabis

Sem. Buniadis dulcis ſeu napi agreſtis ℥ j. ß.
Sem. Petroſelini Macedonici
Aniſi torrefacti,
Fœniculi dulcis,
Seſeleos,
Thlaſpios
Ameos ana ℥ ß.
Sem. Dauci Cretici ℨ ij.

Et, ut ſatisfiat cuidam Avicenniſtæ, nimis fortè curioſo & ſcrupuloſo, nihilq; prorſus omittatur, adde, ſi velis

Agarici ℥ j. ß.
Rhabarbari ℨ vj.

Omnes

Omnes enumeratos pulveres, ex radicibus, foliis, comis, ſeminibus factos, optimè invicem miſce & per cribrum tranſmitte. Ecce omnes tuas præparationes, quæ juxta methodum modò præſcriptam, facillimè diſpenſari poterunt. Quinimò omnia illa parata ſervari poſſunt, priuſquam prima fiat mixtio, de qua jam diximus, & digeſtio in B. M. & altera illa, de qua mox dicemus: & omnia ſimul cum melle permiſcebimus: ne longiùs fortè ab antiquorum præparatione deflectamus.

De mellis additione, & ejus delectu.

Eſt quædam opinionum diverſitas de mellis, toti compoſitioni admiſcendi, quantitate. Alii enim communiori viæ inſiſtentes, triplum accipiendum contendunt: & ex ponderum omnium ſpecierum materialium ſupputatione invenerunt ℔ iiij. & ℥ x. vel circiter: & ſic per conſequens mellis ℔ xiiij. & aliquot uncias admiſcendas eſſe cenſent. Alii, qui & ipſi inter antiquorum celebriores numerantur, decem tantùm libras adjiciendas eſſe ſtatuunt. Sed ut mea fert ſententia, levicula planè & ridicula res eſt, adeò exactè tum pulverum, tum mellis doſes ſupputare. Illi verò qui minori doſi ſubſcribunt, mihi videntur ingredientium medicamentorum efficaciam validiorem conſervare. Unde in minori illa quantitate mel

ſumendum eſſe evincitur: cum ejus uſus nullus ſit alius, quàm ut pulveres eodem excepti, commodiùs invicem commiſceantur, & in electuarii mollis formam reducantur. Cum autem ex diſſolutione non adeò magna pulverum moles, ſed media tantùm totius compoſitionis pars, in liquidiorem jam conſiſtentiam redacta, nobis redundet: tanta idcirco mellis quantitate opus non habemus: ſed ſufficiet tantùm ſex accipere libras mellis Hiſpanici, vel Narbonenſis albi & granulati, quodq́; productum & elaboratum fuerit ab apibus, quæ ſolummodo paſcuntur manna cœleſti & ex floribus odoriferis, ſuaviſsimis ac delicatiſsimis fructibus ſucciſq́; alimentũ exugunt Hoc infundendum & liquefaciendum eſt in ſuff. quantitate hydromelitis vinoſi, vel vini Cretici, ut optimè deſpumetur & depuretur. Poſt perfectam ejus decoctionem, ea omnia, quæ in diſſolutione ſtant in vaſe vitreo, ſenſim adjicies, probè invicem omnia commiſcendo cum ſpatula, vasq́; ſemper igni moderato adhibendo: qua mixtione prima peracta, paulatim miſcebis omnes prædictos pulveres (vas tuum nunquam ab igne dimovendo) donec perfectè mixta ſint omnia, & materia ſpatulæ adhæreſcere incipiat: tunc vas ab igne removendum eſt, continuò tamen agitan-

agitando, uſque dum reſrigerata fuerit: tum enim facilè agnoſces, num electuarii juſtam adepta ſit conſiſtentiam, nec ne. Quibus autem veri balſami orientalis habendi datur copia, illius ℥ j. ß. adjicient, materia jam ab igne remota,& reſrigeſcere incipiente. Vel ejus loco addi poſſunt aliquot drachmæ oleorum aromaticorum, cinnamomi, nucis moſchatæ chymicè extractorum. Ad materiæ, ex vaſe nondum exemptæ, fermentationem 7. vel 8. dierum ſpacium ſufficiet: opium enim rectè jam præparatum longiori tempore opus non habet. Quo temporis ſpacio materia tua inſtar paſtę elevabitur,quam benè commovere oportet bis vel ter in die,& poſteà eam adſervandam ponere in vaſis mundis argenteis,vel terreis expolitis,& vitreatis: Et ſic citra omne dubium, theriacam habebis excellentiſsimam. Vulgaris illa theriaca pro doſi, ad avellanæ nucis magnitudinem præſcribitur: at verò noſtram piſi tantùm magnitudine exhibere ſufficiet. Diligentem navabis operam in materiæ tuæ decoctione,ne poſtquam refrixerit, plus æquo dura aut mollis appareat: quod peritus & ſolers artifex facilè præcavebit. *Doſis.*

Excipiet fortè hîc aliquis,me hanc materiam tam exactè & articulatè tractare, ac ſi *Objectio.*

Rr 2 ipſa

ipſa manuum operatione rem ſæpius tentaſſem, & ad præſcriptum modum multoties theriacas confeciſſem.

Reſponſio. Cui primùm reſpondeo, nihil tale de me viſum unquam fuiſſe, neq; in publico, neq; inter privatos parietes illam confectionem aggreſſum.

Deindè liberè quidem fatebor hanc deſcriptionis fœturam, nunc primò & recèns à me editam, & in hanc lucem productam eſſe: ſed in ejus formatione præfixum me habuiſſe typum infinitorum laudanorum, quæ manibus propriis, diverſis temporum ætatibus, uſq; in hunc diem ſtrenuè elaboravi & præparavi: modò cum pulveribus bezoardicis, & cum omnibus ferè theriacæ ingredientibus: modò cum extractis, quintis eſſentiis, & magiſteriis, ab iiſdē eductis.

Poſito itaque tam certo fundamento in omnibus meis laudanis, opio videlicet ritè præparato, reliquum compoſitionis ædificium facilè mihi fuit ad felicem perducere finem: neq; ſpes mea me unquam fefellit: quin medicamentum inde tantis virtutibus præditum extruerem, ut ſi non æquaret, tamen ſuperaret omnes illas theriacæ magnas & varias proprietates, quæ ipſi ad diverſorum morborum curationem, & præcipuè, ubi ſpirituum nimia commotio &

ſedi-

ſeditio, à variis cauſis orta, cohibenda eſt, uti jam ſuprà diximus, attribuuntur, quæq; à ſolo opio potiſsimùm proficiſcuntur.

Neque in dubium vocandum eſt, quin laudana noſtra æquè ac ipſamet theriaca, ſpecifica & appropriata ſint remedia adverſus omnis generis venena tam interna, quàm externa, additis ſaltem quibuſdam remediis è viperis extractis. Indubia itaq; ſummorum & admirandorum effectuum certitudo, quos laudana noſtra, in quacunq; forma exhibita, procreant; & exacta illa præparationis ſimilitudo, quam eadem habent cum theriaca modò deſcripta, mihi occaſionem præbent, ut nulli non auſim perſuadere, de ſumma hujus antidoti præſtantia minimè dubitandum.

In hac theriacæ deſcriptione, viam ac methodum veterum, quantum potuimus, ſecuti ſumus, nec ab illa, niſi jubente neceſſitate, declinavimus. Non tamen opinor, ſemper communi illa, & regia via, ut vocant, incedendum eſſe: ſiquidem ea non perpetuò conjunctam habet gratam brevitatem & facilitatem, ſed trita ab omnibus vix caret corruptionis ſuſpicione & vitio. Aliam igitur nobis, faciliorem & commodiorem ſeligemus, quæq; cum majore voluptate & emolumento nos ad propoſiti

metam deducat: & ſic omnem calumniandi convitiandiq; anſam adverſariis noſtris facilè præcidemus.

2. *Theriaca, benedicta appellata.*

In hac ſecunda theriacæ præparatione, pro virili quoq; conabimur, veteris compoſitionis veſtigiis inſiſtere, hoc eſt, eadem ſervabimus ingredientia, ex quibus tantùm virtutem eliciemus magis eſſentialem, abjecta & ſeparata omni fæculenta & materiali craſsitie.

Vulgaris theriacæ proprietates ſecundùm antiquos.

Facultatem utiq; theriaca habere dicitur ſanandi, & è medio tollendi graviſsimos quosq; verè aſtrales, ſydereos, aut occultos corporis noſtri morbos, in quorum numero cenſetur epilepſia, lepra, & contagioſus quilibet affectus: domitrix item perhibetur venenorum, quæ vel intus aſſumpta, vel ictu cujuſdam venenatæ beſtiæ in nos translata ſunt: antidotus inſuper eſſe judicatur præſtantiſsima, ad ſpirituum noſtrorum roborationem & conſervationem, & primarium quaſi vitæ noſtrę fulcrum ac ſuſtentaculum. Quò igitur ſpiritualior ei acceſſerit præparatio, eò efficacior multò evadet ejuſdem vis & poteſtas, longeq; mirabiliores & laudabiliores profert effectus.

Cùm itaque longa hæc compoſitio, in eum

eum ordinem jam à nobis redacta ſit, quæ quidem confuſam inordinatamq; illam ingredientium congeriem, in ſex diſtinctas claſſes reduximus: quaq; oculis promptè ſubjicitur omnium illorum ſimplicium proprietas atq; natura: eandem nunc ordinis rationem, facilioris doctrinæ cauſa, in hac deſcriptione ſequemur, quò omnis pharmacopœus, tam laborioſo variæ illius præparationis, diſpenſationis & mixtionis onere, in veteri illa præparatione requiſito, ſublevetur.

Præparationes ſcillarum & viperarum, quæ præcipua primi ordinis ingredientia ſunt, ſuprà jam à nobis traditæ ſunt.

Docuimus præterea, loco opii crudi & nullo artificio præparati, eſſentiam ejuſdem extrahendam, & venenatam ejus naturam in ſalutarem commutandam eſſe. In hoc enim uno principalis rei cardo vertitur: totumq; arcanum & myſterium hujus magnę « antidoti, conſiſtit in recta viperarum & opii « præparatione. «

Accipies itaq; eſſentiæ opii ritè præparatæ ℥ iij. ut mox ſpecialiùs docebimus: hæc eſſentia in mellitam conſiſtentiam redacta diſſolvatur in ſucci limoniorum optimè depurati ℔ j. omniaq; poſt diſſolutionem imponantur vaſi æneo, vel pollubro ar-

genteo capaci: opium ita diſſolutum, inſtar baſis erit ad faciliorem omnium mixtionem procurandam.

Huic diſſolutioni in vaſe æneo inditæ, adde in locum trochiſcorum theriacalium confectionis viperinæ præparatæ, ut ſuprà edocuimus, ℥ iij.

Parari quoque poſſet ex trochiſcis hedychroi extractum, & ſuperioribus iſtis addi: ſed omitti facilè poſſunt.

Adjice quoq;

Eſſentiæ croci præparatæ, ut mox dicemus, ℥ j.
Terræ ſigillatæ ʒ vj.
Acaciæ
Hypociſtidis
Gummi Arabici, ſingulorum nulla arte præparatorum ℥ ß.
Chalcitidis loco, cape liquoris aciduli vitrioli ℥ ß.

Myrrha, thus, & ſtyrax calamita in oleo terebinthinæ diſſolvantur, & omnia reliquis, quæ vaſe æneo continentur, adjiciantur.

Intereà paratum habebis extractum ex omnibus radicibus, herbis, ſeminibus & floribus ingredientium quarti ordinis factum, cum aqua vitæ vini, vel vino malvatico, aut canariæ. Quæ tota extractio ex omnibus iſtis

iſtis ingredientibus juxta ſingulorum doſes ſuprà præſcriptas, præparata, addatur in eodem vaſe æneo.

His quoq; adde extractum, quod conficies ex omnibus aromatis quinti ordinis: hoc verò extractum paretur cum aqua cinnamomi, aut hydromelite optimo vinoſo, idq́; cum reliquis admiſce.

Adjice tandem gummi opopanax, & galbanum in aceto diſſoluta, & per ſetaceum more communi trajecta: item eſſentiam caſtorei & bituminis Iudaici paratam juxta eum, quem trademus, modum, cap. de extractis. Et ſic omnes omnium ingredientium virtutes ſubſtantificas ſive eſſentiales, cum ſuis liquoribus & propriis diſſolventibus pariter mixtas habebis in vaſe iſto æneo. Quæ omnia ſimul uno eodemq́; tempore fieri poſſunt, ac tanta cum facilitate, ut planè craſſo & ſtupido ſit cerebro, qui hæc capere non poſsit.

Ex fæcibus horum enarratorum bezoardicorum ſimplicium & aromatum omnium calcinatis, & in cineres redactis, extrahatur ſal, qui in aqua communi aliquoties diſſolutus, filtratus, & coagulatus, tandem diſſolvatur aquâ cardui benedicti aut ulmariæ: hæcq́ue poſteà aqua commemorati ſalis vi-

rib⁹ ſufficienter imprægnata, addatur compoſitioni in prædicto vaſe æneo.

Tota hæc mixtura, ex magna iſta diverſorum liquorum diſſolventium quantitate concinnata, & in unum vel plura Alembica cum ſuis recipientibus indita, ponatur in Baln. vaporoſum, ut liquor exhalet, & materia in mellis conſiſtentia aut paulò duriori in fundo ſubſideat. Hanc aquam diligenter adſervabis. Eſt enim vera aqua theriacalis tam precioſa, ut ſatis celebrari nequeat. Extractum autem ſive mellita conſiſtentia, quæ in fundo remanſit, in vaſe aliquo minùs profundo, ad ignem moderatum ponatur, ut in juſtam electuarii liquidi conſiſtentiam redigatur: neq; opus eſt hîc triplæ illius mellis quantitatis additione, quæ fruſtranea planè & nullius momenti eſt. Et ſic theriacam habebis, quam propter mirabiles ejus effectus, benedictam appellamus: de qua pro doſi, exigui piſi magnitudine tantùm exhibebis, & mira percipies.

Patebit autem cuivis ex effectis hujus theriacæ, non ſine cauſa factum, cur benedictæ nomine eandem inſigniri voluerimus: facileq; proinde videre erit quantum hæc ipſa à vulgari differat, tum bonitatis, tum majoris efficaciæ ratione: quam tamen efficaciam & vim in ea amplificare & intendere nite-

niremur: quemadmodum cætera quævis remedia virtutem & actionis poteſtatem validiorem & potentiorem ſortiri, & in quintam cœleſtemque eſſentiam exaltari poſſint: quorum effectus poſtea evadunt prorſus admirandi & divini: idq; beneficio & opera ſolius artis Spagyricæ, ſive veræ & legitimæ Chymiæ.

3. Theriaca in cœleſtem & ſublimiorem redacta eſſentiam.

Accipe igitur hujus theriacæ benedictæ, ad perfectionem jam, juxta præſcriptam modò compoſitionis formulam adductæ ℔ j. huic in matracium vitreum inditæ affunde aquæ vitæ juniperinæ, cujus uſus admodum frequens exiſtit in Germania: vel aquę deſtillatæ ex cornibus cervorum mollibus adhuc & teneris (quæ magnates ſibi in magna copia ad hunc uſum comparabunt) ex his itaq; aquis alterutram affunde, vel etiam elixir noſtrum vitę magnum, vel quamcumq; aliam ex noſtris aquis theriacalibus, ſummè bezoardicis & cardiacis, ut materiam quatuor quinquéve digitos ſupereminear: vaſe accuratiſsimè clauſo, ne quid expiret, fiat digeſtio omnium in B. M. vaporoſo (hic enim digeſtionis modus eſt omnium tutiſsimus & utiliſsimus) per 6. aut 7.

dies,

dies, donec enumerata aqua colore claro, diaphano & rubicundiſsimo tincta, & cunctis prædictæ theriacæ virtutibus ac proprietatibus imprægnata fuerit.

Hanc aquam ita tinctam, & imprægnatam, effunde per inclinationem, & cave ne quid fæculenti aut turbidi, cum ipſa ſimul mixti, effluat. Hunc liquorem depuratum ſerva, & materiæ in fundo remanenti adhuc novas affunde aquas, ad virtutes & proprietates penitus inde extrahendas, procedendo ut ſuprà, idq; toties reiterando, donec aqua, quam affundis, non ampliùs tingatur: quod certum ſignum erit materiam illam omni eſſentiali & ſubſtantifica virtute ſpoliatam eſſe.

Materiam in fundo vaſis reſiduam craſſam nec in eſſentiam redactam, ſeorſim ſerva, & in patinam vitream, optimè lutatam, impoſitam, in reverberio athanoris calcina: ubi continuò exigua flamma, in gyrum ſe circumagens tamdiu apparebit, donec dicta materia in cineres prorſus converſa fuerit: ex qua elicies ſalem precioſum cum aqua cardui benedicti, aut quadam alia cardiaca, in qua hunc ſalem ſolves, filtrabis & coagulabis toties, donec in ſummam albedinem & diaphanitatem depuretur. Hic ſal ſeorſim ſervetur.

Interim

Interim, dum circa hanc ſalis confectionem verſaris, omnes tuos liquores tinctos, cum ſale hoc, uno eodemq; tempore in alembicum injicies, & applicatis alembici capitello & recipiente, inde per Baln. Mar. vaporoſum, omnem deſtillabis liquorem, qui aquæ theriacalis & bezoardicæ longè præſtantiſs. vicem ſubminiſtrabit. Et in fundo reſidebit vera theriacæ eſſentia (quæ anteà ſolummodò extracti gradum adepta fuerat) in conſiſtentia mellis, miræq; & ſtupendæ virtutis ac energiæ, cui addere poteris ad lentum ignem, ut reducantur in bonam opiatæ conſiſtentiam

Eſſentiæ coralliorum
Et perlarum ana ℥ ij.
Pulveris bezoardici veri
Terræ ſigillatæ
Unicornu
Oſſis de corde cervi ana ℥ j. ß.
Ambræ ℥ j.

CAVTIO.

Quamvis vix fieri poſsit, ut rem apertiùs clariusq; declarem, non tamen dubito, quin nonnulli ſint tam inter medicos quàm pharmacopœos craſſo nimis ac obtuſo ingenio præditi, qui hujus rei raritatem & inſuetudi-

ſvetudinem accuſabunt, & ſe tam elegantibus & exactis præparationibus elaborandis nunquam operam dediſſe, multoq́; minus manum iiſdem unquam admoviſſe, prætendent. Sed Philoſophi & filii artis, me ſatis intelligent, quibus ſatisfeciſſe ſufficit: iis enim ſolis offerre convenit precioſas has raritatis margaritas: ne ab indignis fortè profanentur, pedibusq́; proculcentur. Ob quam cauſam theriacę noſtrę cœleſtis compoſitioni, quam nunc deſcribendam aggredimur, quædam inſeremus magiſteria, quæ nō niſi ab iis, qui artem ex profeſſo colunt, & manualem operationem crebrò exercuerunt, intelligi ac capi poterunt. Hi ſoli, inquam, dicta mea percipient, & theriacam cœleſtem talem, qualem jam in ſequentib⁹ deſcribemus, ritè ex arte præparabunt.

4. *Theriaca cœleſtis dicta.*

Accipe itaq; quintæ eſſentiæ prædictæ theriacæ ℥ iiij. vel plus minus, prout primæ quantitatis ratio exigit.

His quatuor unciis in mellitæ conſiſtentiæ forma adde

Magiſterij coralliorum
Mag. Perlarum ana ℥ ß.
Mag. Hyacinthorum
Mag. Rubinorum

Mag.

Mag. Smaragdorum ana ʒ iij.
Mag. Bezoardici animalis.
Mag. Bezoardici mineralis ana ʒ ij.

Supradicta theriaca in quintam eſſentiam redacta, patinæq; argenteæ impoſita, & cineribus calidis admota, ſtatim liqueſcet: huic ita liquefactæ, poſteà prædicta illa magiſteria, & eſſentias pedetentim adde, continuò agitando omnia cum ſpatula argentea: omnia ad continuum ignem relinquendo: donec materia eam aſſecuta ſit conſiſtentiam, ut inde pilulæ, ſi uſus requirat, formari poſsint. Hæc theriaca conſervabitur longiſsimo tempore, ita ut durationis diuturnitate excedat ternam, vel cujuslibet vivaciſsimi hominis ætatem, hoc eſt, ſine corruptione aut alteratione ulla, perpetuò integris valentibusq; viribus vigeat.

Exhiberi poteſt ſtatim à primo præparationis die, & ſufficient pro doſi duo vel tria grana ad plurimum, & habebis theriacam admirabilem, cujus effectus ſunt cœleſtes ac divini, contra omnia cujuſcunq; generis venena, & affectus peſtiferos, contagioſos, deploratos & incurabiles: In ſumma hæ ſunt veræ illæ theriacę & alexiteria precioſa & inæſtimabilia, digna profectò, ut Regibus & potentibus offerantur: quorum utiq; præparatio longa eſt ac difficilis: nec magi- *Tempus exhibendi & doſis.*

ſterio-

ſteriorum horum, quæ huic ultimæ addun-tur, præparandorum ratio omnibus obvia eſt, ſed magno ingenio, & ſolida eruditione præditis viris, veriſq; philoſophis, & chymicomedicis: quibus hæc arcana potiſſimùm dedicare ac conſecrare volui, reſervatur. Cæteræ verò turbæ & plebeculæ communi, abundè jam aliâs ſatisfactum eſt.

Porrò ne philoſophis fortè anſam præbeamus nobiſcum expoſtulandi, quod horum magiſteriorum præparationes inexplicatas relinquamus: eas in illorum gratiam, quanta poſſumus perſpicuitate, ſub philoſophica tamen loquendi ratione & conſuetudine, in medium proferemus.

Præparatio ſeptem magiſteriorum. Ad ſeptem horum magiſteriorum ingredientia calcinanda & diſſolvenda, nulla alia re utimur, quàm ſolo menſtruo, extracto ex ſpiritibus balſamicis Salis & ſulphuris naturæ, quod in terræ chaos, omnibus obvio & paucis noto deliteſcit: ex quo chaos verus philoſophus æquè facili artificio extrahit ſalem illum balſamicum & precioſum, quàm vulgaris artifex nitrarius ſalem ſuum petræ ex terra pingvi & communi. At differentia non exigua eſt inter hos duos ſales, licèt in pluribus magnam invicem habeant ſimilitudinem: ſiquidem ex eadem matre & radice producti ſunt ambo. Sed

horum

horum unus eſt frigidus & humidus, volatilis, fœminæq; naturam referens: alter verò calidus, ſiccus, fixus, hermaphroditus, tam maſculi, quàm fœminæ naturam participans, ſimulq; eſt mercurius, ſulphur & ſal: cujus mater eſt virgo quædam, virtutibus tamen primi entis rerum bezoardicarum ditata & imprægnata: hanc inprimis quærunt & ſeligunt philoſophi, ſuumq; inde ſulphur philoſophorum eliciunt. Crede mihi veriſsimè loquenti: hanc rem tam occultam, nullo modo poſſe dilucidiùs aut apertiùs explicari.

Cum balſamico utique hujus materiæ precioſæ ſpiritu calcinabis, & ſolves una eademq; opera corallia, gemmas, hyacinthos, rubinos, & ſmaragdos: quibus philoſophica ſolutione ſolutis, idem inde ſeparabis menſtruum cœleſte, opera cujuſdam ſalis vegetabilis, & ſtatim videbis, magiſteria illa precioſorum illorum lapidum, vaſis fundum petere, quæ poſtea cum noſtra theriaca cœleſti, uti jam ſuprà diximus, admiſcenda ſunt.

Per magiſterium bezoardicum animale intelligimus magiſterium ex pulvere viperarum extractum, idq; operâ ejuſdem menſtrui ſive ſulphuris, aut ignis naturæ: quo philoſophicè calcinantur & ſolvuntur enar- *Magiſterium bezoardicum animale quid.*

ratæ viperæ, quæ jam in terræ latibulis, à ſola balſamica illa virtute, ejuſdem ſalis & ignis naturæ, ſummam alexiterii vim acquiſiverunt, ut jam ſuprà fuſe & clarè ſatis expoſuimus. Ope enim horum ſpirituum balſamicorum prædicti ignis naturæ, viperinæ carnis virtus alexiterica & bezoardica in infinitam virium poteſtatem excreſcit: Unde ei baſis principalis locum deſignavimus in noſtra theriaca cœleſti: non ſecus ac craſſa & materialis earundem caro, baſis locum tenet in cōmuni illa & materiali theriaca.

Bezoardici mineralis proprietates & ejuſdem metaphorica deſcriptio.

Septimum magiſterium, quod addimus, & bezoardicum minerale, quod per ſe ſolum, magnum eſt alexiterium, cui vix aliud æquiparari poteſt: per ſudores, quos in doſi quatuor tantùm granorum potenter evocat, omnis generis venena & peſtilentes corruptiones è corpore noſtro abigit & expellit. Cujus utiq; compoſitio mirabilis, mirabilis item ejus mixtio, & ſtupendi planè, imò divini ejuſdem ſunt effectus.

Compoſitio fit per ſpumam venenoſam, quam evomunt duo dracones, ſimul conjuncti, agitati, & tandem calefacti manu Artiſtæ. Hæc ſpuma venenata ad temperiem adducitur, & bezoardica redditur ſola admixtione illius ignis balſamici naturæ: quæ mixtio non fit ſine magnarum turbarum,

ebul-

ebullitionum & ſeditionum excitatione: tandem imbecilliori & fortiori ſuperato: belloq; confecto, amica & ſalutaris inducitur pax, adeò ut venenum tantum, quodq; vel ipſo viperino longè deteri⁹ & nocentius eſt, convertatur in ſummam theriacam, in ſummum alexiterium, ſummumq; ſaluberrimum remedium bezoardicum: quod tantùm ſudores provocando, effectus demonſtrat ſuſpiciendos in omnibus peſtilentibus & venenatis affectionibus, ut ſuprà.

Hic quidam Cenſor, auditis ejuſmodi locutionibus metaphoricis, more ſuo cynico, vix riſum tenebit: Sed Hartmannus, vir ille doctiſsimus & celeberrimus, cui hoc ultimum elegans ſanè & admirandum magiſterium acceptũ fero, hujus inſtituti noſtri rationem collaudabit & plurimi faciet, nec non cum illo, alii viri graviſsimi, veri Philoſophi, qui proprium & genuinum dictorum meorum ſenſum percipient. Quinimò, ut verè loquar, opus hoc, licet prima fronte plurimùm difficultatis habere videatur, tamen opus tantùm eſt mulierum, hoc eſt, levi tantùm mulierculæ alicujus ope & opera perfici facillimè poterit.

Ut autem nihil, quod ad reformationem, reſtaurationem, & decorationem theriacarum facere videtur, omittamus, ſupereſt ad-

huc, antequam finem huic tractationi imponamus, ut ad antiquorum imitationem theriacam aliquam diateſſaron, ſaleſque theriacales deſcribamus. Quod utiq; fieri vix poteſt, niſi utrorumq; horum remediorum quandam inſtituamus reformationem, quandoquidem eorundem præparatio aliâs adeò craſſa eſt, ut nihil ſuprà.

Theriaca diateſſaron antiquorũ. Theriaca diateſſaron antiquorum ex quinq; ingredientibus conficiebatur, cujus compoſitionis formulam memoriæ cauſa paulò repetemus: quæ fit ex radicis gentianæ, baccarum lauri, myrrhæ, ariſtolochiæ rotundæ ana ℥ ij. cum mellis ℔ ij. Totum verò præparationis artificium conſiſtit in eo, ut pulverentur omnia, & cum melle invicem permiſceantur. Hanc quæſo compoſitionem unuſquisq; paulò altiùs mecum expendat & judicet, num ei tam ſplendidum & auguſtum theriacæ nomen competat. Nos hujuſmodi diateſſaron idcirco relinquemus communi & imperitæ plebeculæ: aliamq́; ejus loco deſcribendam aggrediemur, quæ ſolos deceat magnates & principes, eamq́; à ſingulari ſua præſtantia diateſſaron regiam vocabimus.

Theriaca diateſſaron regia Quercet.

5. *Theriaca diateſſaron regia Quercetani.*

℞ *Tinctu-*

℞ Tincturæ auri
Tincturæ coralliorum
Tincturæ omnium lapidum precioſorum
Tincturæ viperarum ana ℥ j.
Nepenthes noſtri majoris ℥ ij.

Enumeratum modò nepenthes adhuc manens in molli conſiſtentia imponatur in patina argentea, ut igne lento liqueſcat: huic ita ſoluto admiſce primùm tincturam auri: dein tincturam coralliorum: tum tincturam lapidum precioſorum: & tandem tincturam viperarum, modicè agitando, & incorporando continuò materiã ad ignem lentiſsimum, donec in juſtã conſiſtentiam redigatur, ex qua formare poſsis pilulam grani piperis magnitudine, aut paulò majori: cujus admirandi effectus ſe prodent in omni peſte, & venenis, aliisq; morbis deploratis: potiſsimùm autem in proliciendis ſudoribus: præterea reparat ac reficit collapſas & proſtratas vires, & duplo robuſtius efficit balſamum noſtrum radicale, cui ſoli vis medicatrix morborum debetur. Unde ſæpenumerò contingit, ut idem remedium tot tamq; admirabiles effectus etiam per inſenſibilem tranſpirationem exerere conſpiciatur. *Doſis.* *Proprietates.*

Hæ quatuor tincturæ, una eademq; via ac methodo extrahuntur, cum unico videli-

cet & ſolo ſulphure bezoardico ex re vegetabili elicito.

Calcinatio auri philoſophica. Aurum verò philoſophicè tantùm calcinandum eſt: cui calci optime ablutæ & eclipſin patienti, nigricantique, adde prędicti ſulphuris bezoardici tantum, ut ſupernatet tres vel quatuor digitos, idq; in matracio Hermeticè ſigillato, ad ignem cinerum in Athanore: & ad minimum in octo dierum ſpacio tinctura tua apparebit omni rubino rubicundior & ſplendidior: quam poſteà ſeparabis, & in perfectam tincturam Solarem decoques, ut artis eſt.

Tinctura coralliorum Tinctura coralliorum fit ex eorum magiſterio, parato ut ſuprà: ex hoc enim corallio anteà in magiſterium exquiſitiſsimè redacto, ut docuimus, extrahes tincturam, cum eodem menſtruo aut ſulphure bezoardico, eodemq; ignis gradu adhibito: in cæteris auri operationem ſequeris, & ita conficies veram tincturam coralliorum.

Tinctura lapidū precioſorum. Similis eſt proceſſus in fabricanda tinctura lapidum precioſorum, cum eorundem videlicet magiſterio, eo, ut paulò ſuprà, modo parato.

Tinctura è magiſterio viperarum. Sic ad eundem modum ex magiſterio viperarum, de quo etiam anteà dictum eſt, cum eodem ſulphure bezoardico vegetabili, ut ſupernatet 3. vel 4. digitos, tincturam

inſtar

inſtar rubini rubicundiſsimam elicies, idq́; eâdem methodo, qua uſus es in auri præparatione.

Minima harum tincturarum, potentiſsimos & admirandos eliciet effectus contra omnia venena, peſtem, morbos contagioſos, & deploratos. Ex mixtione enim illa peracta, & Nepenthes mei additione vis illarũ in infinitum multiplicabitur. Nullum enim eſt cordiale corroborans, & bezoardicum alexiterium, quod nõ ſub his comprehendatur, & ſimul includatur: ſiquidem Nepenthes meum in ſe continet eſſentias omnium ſimplicium verè bezoardicorum, omnium aromatum, lachrymarum, gummi, & lapidũ precioſorum, itemq́; eſſentias ambrę & moſchi: eſſentias croci & camphoræ: eſſentias lunæ: extractum ſulphuris dulcis vitrioli & (ne fortè unũ ex ingredientib⁹ magnę hujus theriacę vulgaris negligamus) ipſius etiam opii eſſentiæ non obliviſcemur in hac Diateſſaron regalis compoſitione: remedium certè, verè regium, dignumq́; regibus ac ſummis potentiſsimisq́; principibus, ob ſingularem ejus efficaciã & admirabiles effectus, tum ad deploratiſsimorũ morborũ curationem, tùm ad ſanitatis conſervationem. Horum elegantiſsimorum effectuum, vel ex ſolo meo Nepenthe promanantium,

teſtes erunt tres totius Franciæ facilè primi & celeberrimi medici, nec non doctus & expertus quidam chirurgus regius, qui unà interfuimus curationi matronæ cujuſdam ampliſsimæ, nec infimo loco natæ, quæ gravi quodam affectu hyſterico correpta, intolerabilibus continenter affligebatur doloribus convulſivis, qui neq; Philonio, neq; pilulis Cynogloſſæ, neq; aliis remediis ſive internis ſive externis mitigari poterant. Tandem nobis confugiendum fuit ad Nepenthes noſtrum: ex cujus uſu continuo prædicta matrona per quinque ſexve menſes, ſingulis noctib⁹ ſemel & interdum bis, nullum unquam in capite ſtuporem perſentiebat, neq; etiam ſpe ſua fruſtrabatur unquam, in doloribus ſubitò ſedandis, & quiete corpori concilianda. Interdum quidem ipſi, fallendi cauſa, pilulam aliam utcunq; animi cauſa formatam, & magnitudine ac colore, veris Nepenthes pilulis reſpondentem exhibebamus: ſed ſequentem totam noctem inde lamentando & ejulando miſerè tranſigebat. Unde altero die pòſt, certa gravique objurgatione, verbisq; ſatis aſperis ac duris nos excipiebat, ſeq; immeritò á nobis deluſam, & noſtra culpa & permiſsione, per totam noctem tantis doloribus & cruciatibus exagitatam

Singulares effectus Nepenthes Quercet.

tatam conquerebatur. Quæ omnia à nobis in eum finem dicuntur, ut oculis omnium objiciamus tam præclaros & infallibiles Nepenthes noſtri effectus, quod unius tantùm piperis grani magnitudine exhibetur, contra omnes dolores à quacunq; cauſa ortos. Non minori etiam pollet facultate idem Nepenthes in ſubitò cohibendis omnis generis defluxionibus.

Tranſeamus nunc ad ſales theriacales, quorum mendoſam præparationem plus ſatis ſuprà excuſsimus, ita ut non opus ſit, plura de ea dicere. Nam quilibet adhuc recenti tenebit memoria, immenſam illam ſalis quantitatem, quadraginta videlicet librarum, quatuor tantùm viperis additam: nec non reliqua ingredientia, tam ante quàm poſt calcinationem adjecta, omniaq; tam craſsè parata, ut mirum ſit, tot admirandas & ſingulares virtutes ab antiquis, hiſce ſalibus adeò ruſticè confectis adſcriptas fuiſſe. *Salium theriacalium reformatio.*

Horum igitur reformatio & recta præparandi ratio eſt, ut ſequitur.

℞ *Rad. Angelicæ*
Gentianæ
Imperatoriæ
Zedoariæ
Tormentillæ rec. ana ℥ ij.

Herb. Diptamni
Scordij
Scorzioneræ
Scabioſæ
Rutæ
Meliſſæ recent. ana p. ij.
Gran. juniperi recent. ℥ iiij.
Sem. Rutæ
Cardui benedicti
Coriandri
Fœniculi dulcis ana ℥ j. ß.
Flor. Centaurij minoris
Hyperici ana p. ij.
Cardamomi
Piperis longi
& albi ana ℥ j.
Contuſis & ſimul mixtis omnibus, adde
Succ. Limonum ℔ j.
Succ. Scordij
Vlmariæ ana ℔ j. ß.
Vini Canariæ ℥ viij.

Macerentur omnia per 24. horas in magno Alembico cupreo, cum ſuo refrigerio, quo deſtillari ſolent olea: dein inde deſtilletur aqua ſive totus liquor ad ſiccitatem uſque: cave tamen ne ex nimia ignis violentia materia aduratur. Quod periculum facilè præcavetur deſtillatione in balneo vaporoſo facta. Nam, ſicut & alibi diximus, ea tutiſsi-

tutiſſima eſt & optima deſtillandi ratio: liquor inde deſtillatus accuratè ſervetur ſeorſim: fæces ſiccæ redigantur in pulverem, & ſeorſim etiam ad uſum ſerventur, ut infrà dicemus.

Interim dum hæc deſtillatio fit, accipe ſalis marini, puri & pellucidi ℔ iiij. ad ſummum: Si fortè impurus ſit, aqua lavandus & repurgandus eſt, dein ad ignem probè exſiccandus: cui poſteà pulverizato adjice

Coralliorum rubr. pulveriſatorum ℥ iiij.
Perlarum tantundem.

Omnia cum ſale permixta injiciantur in cruſibulum capax (quod eſt artis vocabulum) urgendo ignem fuſionis, ita ut prædictus ſal ignis violentiâ fundatur, qui inſtar metalli fluet. Ubi hìc obiter monebimus, non prorſus veritati conſentaneum videri Axioma iſtud Ariſtotelis, quòd quicquid coagulatur in calido, diſſolvatur in frigido & humido, cum contrà ſal, qui Solis calore coagulatur, igne violento diſſolvatur, fundaturq; inſtar metalli, vel ipſa experiẽtia teſte.

Sed redeamus ad ſaliũ noſtrorum theriacaliũ pręparationẽ. His quatuor libris ſalis fuſi, ſimul cũ corallis & gẽmis in dicta proportione calcinatis & pulveriſatis adjice libras duas fęcũ ſiccarum ſimplicium bezoar-
dico-

dicorum & aromatum, ex quibus extraxiſti aquam,ut ſuprà,reſervatam : ex media parte horum omnium invicem mixtorum fac ſtratum in olla terrea apta : in qua appoſitè collocabis carnes quatuor viperarum, in fruſta inciſarum : his ſuperinjice reſiduam omnium materialium partem : manu omnia benè premendo,& claudendo dictam ollam cum ſuo operculo, tamq; exquiſitè lutando, ut nihil tranſpirare poſsit. Dicta olla ponatur ad ignem calcinationis ſive reverberii per 24. horas,donec materia reducatur in cinerem album : quo jam uti poteris multò cum majori emolumento,quàm cineribus ſive ſalibus iſtis theriacalibus vulgari modo paratis.

Sed huic operi hucusq; elaborato, nondum acquieſcendum erit, adhuc enim materiale nimis eſt craſſum & imperfectum. Ulterius igitur pergendum, totusq; ille cinis in manicam Hippocratis injiciendus, & cum aqua ſimplicium deſtillata,& ut ſuprà reſervata, & ad ignem rurſus calefacta, inde eliciendus eſt ſal ſecundùm artem: reiteratis toties diſſolutionibus,filtrationibus & coagulationibus, donec ſalem elicias exactiſsimè repurgatum & verè theriacalem : qui impraegnatus erit virtutibus ſalium viperarum, & rerum bezoardicarum & aro-

matica-

maticarum, ut & ſalium gemmarum & coralliorum, quorum copiam etiam augebit additio librarum quatuor ſalis marini, qui jam per ſe ſpiritu ſuo balſamico, contra morſus tum ſerpentum, tum aliarum beſtiarum venenatarum conditas ſalitasq; omnes carnes aptiſsimas reddit.

Ταρίχιον, id eſt, ſalſamentorum caro (inquit Ægineta l. 2. de re med. c. 3. initio literæ τ.) acrem & ſiccantem vim habet. A preſtere itaq; vipera morſis datur, ut quamplurimum edant, & vinum bibant copioſè & revomant: convenit etiam ad acrium eſum: utiliter quoq; in canis morſu imponitur, itemq́; in aliorum reptilium morſibus. Fieri igitur non poteſt, quin enumerati ſales theriacales noſtræ deſcriptionis ſint magnæ efficaciæ & virtutis, longeq́; alterius conditionis, quàm communes iſti, idq́; ob varias cauſas, quas unuſquisq; ipſemet ſecum paulò diligentiùs ruminabit & expendet. Loco trium cochlearium, quæ, pro doſi de vulgaribus dantur, nos de noſtris exhibemus tantùm 10. vel 12. grana, ſive ſcrupulum unum ad ſummum, & mirabiles exerunt effectus. *Doſis.*

Ut centuplo adhuc efficaciores reddantur, verus philoſophus loco ſalis communis, accipiet ſalem ſulplureum & balſamicum naturæ,

naturæ, cum quo fundet & calcinabit philoſophicè, non tantùm corallia & gemmas, ſed etiam fragmenta hyacinthorum, rubinorum, ſmaragdorum, & aliorum lapidum precioſorum, in quanta copia libuerit: quæ virtutes ſuas ſpirituales, quæ potentiſsimæ & efficaciſsimæ ſunt, impertient dictis ſalibus, ope ſulphuris naturæ, quod eſt illorum proprium & verum diſſolvens.

Et ſic tandem fluctibus omnibus in hoc magno Theriacarum mari ſuperatis, tempus nunc eſt, ut ad tranquillum portum nos conferamus: & deinceps naviculæ noſtræ curſum convertamus ad remedia ſive antidota opiatica, quæ limâ & reformatione noſtra ſummoperè indigere dignoſcentur.

De Antidotis Narcoticis, quæ & Opiatæ appellantur.

CAP. XXIV.

EXPOSUIMUS ſuprà, quanta ſit opii dignitas atq; præſtantia, & quàm multæ ac præclaræ reperiantur antidoti, quæ magnificis & ſuperbis nominibus, ob egregios & mirandos effectus, quos in gravibus & deploratis morbis propulſandis exerunt, inſignitæ ſint, quæq; opium, quamvis nulla arte præparatum, pro baſi tamen & fundamento primario recipiant.

Opium

Opium itaque, cùm in tot remediorum compoſitionibus fulcri vicem obeat; plurimum utiq; in eo ſitum eſſe videtur, ut probè & exactè cognoſcatur, quid ſit, antequam in uſum recipiatur.

Ex papavere nigro elicitur duplex liquor concretus, alter ex ejuſdem papaveris capitibus, herbis, foliis & caulibus contuſis, præloq; ſubjectis fortiter exprimitur, idq; circa finem menſis Maji aut Iunii, huncq; extractum liquorem in trochiſcos redigunt, & nominant Meconium juxta Actuar. meth. med. cap. vj. de Antidotis. Quod extracti genus unum eſt de extractis antiquorum: ubi in noſtris hodie conficiendis longè exquiſitius & ingenioſius adhibetur artificium, ad tollendam omnem impuritatem, & purum ab impuro ſeparandum.

Meconium quid.

Alter liquor, propriè opium dictus, eſt ſola lachryma, quæ effluens ex capitibus tantùm papaveris inciſis, menſe quoq; Majo aut Iunio colligitur.

Opium eſt lachryma papaveris.

Veri opii ſigna & indicia ſunt ſecundùm Oribaſium ferè hæc: Probatiſsimus autem " liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus, guſtu amarus, qui facile aqua diluitur, levis, albus, non aſper, non grumoſus, quiq; inter colandum nō coëat veluti cera, & in Sole diffunditur, & ad lucernā, non atra "

Orib. lib. 11. med. collect. à litera M. incipientium.

tamen

„ tamen flamma ardet: quiq; ubi reſtinctus „ ſit, odoris vim conſervat. (Sed addit Oribaſius præcitato loco) Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis „ lactucæ ſuccum.

Idem Oribaſius in ſequentibus quoque oſtendit modum colligendi liquorem papaveris ad conficiendum opium: quem locum de induſtria huc transferre placet. Nos enim juxta eandem normam & rationem docebimus ex noſtro quoq; papavere opium educere, quod ſua præſtantia ac viribus veterum opio longè lateq; anteferendum erit. Sed ornamentum hoc acceſſori- „ um ſoli veræ Chymiæ debetur. Aliqui igi- „ tur (addit Oribaſius) capita & folia con- „ tundunt & prælo exprimunt: tum in mor- „ tario terunt, & in paſtillos redigunt: idq; „ Meconium nominatur, poteſtate multò „ ignavius, quàm liquor ſit. In liquore autem „ colligendo oportet, cùm ros exaruerit, cul- „ tello aſteriſco circundante, ne ad interiora „ deſcendat, ex obliquo in rectum ſummam „ capitum ſuperficiem incidere, & lachry- „ mam exeuntem in conchulam digito de- „ tergere, & non ita multò pòſt redire, ſiqui- „ dem concreta invenietur, &c. Hæc igitur „ eſt ratio & methodus verum opium, more „ veterum concinnandi.

Præter

Præter cætera veri opii ſigna ab Oribaſio ut ſuprà declarata (inter quæ & albedo non ultimum eſt) hoc unicum imprimis conſiderandum venit, quòd facilè inflammari poſsit, tanquam lachryma ſulphurea ex papaveris capitibus ſeminum plenis extillata, & tota oleaginoſa, quæ lampadi aut igni admota flammæ concipiendæ cauſam præbet, non ſecus ac res quælibet pingvis, ſulphurea & oleaginoſa. *Signa veri opij.*

In Meconio autem ſive opio vulgari idem animadverti difficillimum erit: ſiquidem in ejus præparatione, partes ſulphureæ ab aqueis ſive mercurialibus obtunduntur, ſimulq; tam herbæ ſive folia quàm capita recipiuntur, ex quibus omnibus contuſis exprimitur ſuccus, (in opium nigrum poſtea, ſive mavis Meconium, quod hodie in officinis habemus) concretus: quod tamen vulgare opium quodammodo flammam etiam concipere poſſe percipies, ſi lampadi admoveris. Hoc autem, mea quidem ſententia, tam theriacarum, quàm laudanorum compoſitioni æquè, vel etiam rectiùs deſtinari poſſe exiſtimo, quàm verum opium ex ſola lachryma ſuo tempore in ea, qua fieri poteſt quantitate collecta, factum. Nam cùm id adeò ſulphureum ſit, ut ſicut videre eſt ex ejus deſcriptionis hiſtoria, *Opium à ſulphure ſuo inflammabile eſt.*

Tt flam-

flammam facillimè concipiat & ardeat, & odorem ſuum narcoticum, poſt ignis examen, adhuc integrum retineat, fieri non poteſt niſi interveniente alia præparatione, quin cerebro mirum in modum infenſum ſit, idq́; hoſtiliter lædat, & pernicioſa & lethifera inducat ſymptomata, qualia ipſi tribuit Scribonius lib. de compoſ. medic. c. 48. Facit autem (de opio loquens) gravedinem, „ gelationem, & livorem artuum frigidosq́; „ ſudores manare, præterea ſpirationem im„ pedit, mentem ſoporat, ſenſusq́; alienat, &c. „ Quod ſi ignis ab eo nequeat ſeparare fœtidum iſtud & narcoticum ſulphur: multò minùs id præſtabit, vel calor quidam lentus cinerum, vel coctio quædam ac digeſtio B. M. Nihilominus tamen, ut mox pateſiet, nos hoc imprimis tentabimus, ut in præparatione opii noſtri ordinarii, ſulphur iſtud narcoticum flammam concipiens, odore fœtens & abominabile penitus arte ſecernamus: Et ſic ipſum opium, quod tam ab antiquis, quàm recentioribus, pro ſummo & nocentiſsimo veneno æſtimatur, in doſi etiam paucorum tantùm granorum exhibitũ, facillimo artificio transformabimus in utiliſsimum & ſaluberrimum remedium.

Opij non præparati incommoda.

Ut ea, quæ diximus, confirmemus, ſcire primùm convenit, veteres ſolum hoc papaver,

paver, quod utcunque incultis & ſylveſtribus camporum locis natum & repertum fuerit in uſum recepiſſe, ex quo ſuum opium pararunt: quod vel hoc ſaltem nomine crudius, indigeſtius, & per conſequens inde pernicioſius judicandum eſt, quàm id, quod nos, temporis progreſſu edocti, è papavere ſativo & tranſplantato educimus: Hortos enim noſtros hodie videmus infinito papaveris genere conſitos, cujus flores colorum varietate & elegantia pulchrè depicti, & nobiſcum quaſi ridentes, animum mirificè oblectant, quod ſoli tranſplantationi acceptum ferendum eſt, cujus laus ſatis extolli nequit: tanta eſt illius energia & proprietas in rebus amaris edulcandis, & noxiis corrigendis, ſicut & id paucis ſuprà delibavimus, adductis quibuſdam exemplis, cynaræ nempe, cichoreæ & hellebori. Hujus nimirum tranſplantationis & coctionis, Solis ardore & æſtu proritatæ, beneficio in Natolia & Aſia minori (ubi Turci papaver in magna copia & ſingulari diligentia plantant, tranſplantant & excolunt) ex ſucco ejus extracto præparatur ab incolis opium, quod vernacula ſua lingva appellant Maslac, quo plerumque utuntur ad piſi magnitudinem, non pro ſomnolentia, ſed animoſitate comparanda: idem

Quanta tranſplantationis & culturæ utilitas.

Maslac Turcorum opium.

idem quoq; aucta doſi accipiunt in ipſo certaminis procinctu : unde veluti inſani & furibundi, diſturbato nimirum cerebro, in obvia quæq́; pericula feruntur, neq; ipſam etiam mortem expaveſcunt.

Unde conſtat, opium hodierno ſeculo in terram meliorem, diligenti & accurata cultura tranſplantatum, & educatum, minùs venenoſum eſſe, quàm illud antiquorum. Nobis autem idem transplantationis auxilium conceſſum eſſe æquè ac Aſiaticis iſtis populis, minimè dubitandum. Ac licèt radiorum Solarium tanta apud nos vis & impreſsio non ſit: præſtò tamen nobis ſunt coctiones & digeſtiones, vario ignis regimine excitatæ: habemus quinetiam ignem lampadis, fimi, B. Mar. vaporoſ. &c. Sic ars imitando naturam, eandem ſuperat, longeq́ue utiliori & exquiſitiori coctione materiale à formali, terreſtre à cœleſti, purum ab impuro ſeparat, quod ignis naturalis per ſe, ſine artis adminiculo vix ac ne vix quidem efficere poſſet: ſicut id omnibus plus ſatis compertum cognitumq́; eſt, nosq́; paulò poſt clarius oſtenſuri ſumus, ubi ex papavere noſtro domeſtico & transplantato, opium quoddam parabimus, quod proprietatibus & effectibus ſuis vulgari iſto, quantumvis longiſsimè advecto, reſpondeat.

Naturæ defectus arte corrigitur.

Quod

Quod tanquam ſcitu dignum monere voluimus, priuſquam accederemus ad tractationem remediorum, ſive antidotorum narcoticorum. Horum autem omnium cùm precipuum ſit fundamentum ipſum opium, ſuper eo firmum ac conſtans extruere ædificium vix licebit, niſi priùs, quid ſit, probè cognoverimus.

Inter cætera igitur remedia narcotica, in majori æſtimatione & frequentiori uſu, ad ſedandos dolores & cohibendas hæmorrhagias ac defluxiones, ſunt

Diacodion
Pilulæ cynogloſſæ
Requies Nicolai
Philonium.

Hujus ultimi quatuor ſunt genera ſive deſcriptiones, veluti

Philonium Tharſenſe Galeni
Philonium Romanum Nicolai
Philonium Perſicum
Philonium Meſuæi.

Inter hæc enumerata remedia minus noxium eſt Diacodion, & benignius tutiusq; exhibetur. Componitur autem ex capitibus papaveris albi mediocris magnitudinis, quæ neq; immatura, neq; matura nimis ſunt, neq; nimis humida, aut ſicca.

Quidam pro doſi accipiunt viginti ejuſ-

modi capita, quæ macerant per 24. horas in duabus vel tribus libris aquæ, & poſteà coquunt donec contabuerint: expreſsis & colatis omnibus, cum ſufficienti quantitate ſacchari, mellis vel ſapæ, aut vini dulcis, fit electuarium ſolidum ſive molle. Galenus hoc modo parat Diacodion ſuum ſimplex.

Actuarius componit Diacodion ſuum ſolidæ conſiſtentiæ, coquendo capita papaveris ut ſuprà, ſed de iis adjicit

Roſarum rubrarum ℥ ij.
Croci orientalis
Acaciæ
Liquiritiæ ana ℥ j.
Boli armeni ℥ ß.
Cinnamomi electi
Rad. conſolid. majoris
Hypociſtidis
Balauſtiorum ana ℥ j.
Myrti
Dauci ana ℥ j.
Coralli utriuſq;
Sumac
Sangvinis draconis
Flor. Althææ ana ℥ ij.
Sem. Portulacæ ℥ ß.

Ex his omnibus redactis in pulverem, conficit electuariũ ſolidum, ad ℥ j. pulveris accipiendo ℔ j. ſacchari diſſoluti, & ad perfectio-

fectionem decocti, idque cum decoctione prædicta papaveris.

Montagnana præparat Diacodion, accipiendo

Capitum papaveris N. xx.
Siliquarum dulcium à granis ſuis ſpoliat. ℥ iij.
Rad. Althææ
Liquiritiæ ana ℥ ß.

Omnia coquit in decem vel duodecim libris aquæ fontanæ vel pluviæ uſq; ad duas tertias. Expreſsioni & colaturæ addit

Sacchari roſati
& penidiorum ana ℔ j.

Coquendo omnia in conſiſtentiã mollem.

Hujuſmodi Diacodion propriè confert ad cohibendas defluxiones acres, ſeroſas, tenues, & bilioſas, à cerebro in pectus irruentes: conducit quoque ad omnem tuſſim, ſomnum & quietem interrumpentem. Hoc ipſum Montagnanæ diacodion primas tenet inter arteriacas compoſitiones, eſtq; remedium inter vulgaria ejus generis præſtantiſsimum.

Diacodion Actuarii, ex pluribus adſtringentibus compoſitum præcipuè prodeſt cœliacis, dyſentericis, & omnibus ventris fluoribus immoderatis, hæmorrhagiis, & ſpuitioni ſive vomitioni ſangvinis.

naturæ, cum quo fundet & calcinabit philoſophicè, non tantùm corallia & gemmas, ſed etiam fragmenta hyacinthorum, rubinorum, ſmaragdorum, & aliorum lapidum precioſorum, in quanta copia libuerit: quæ virtutes ſuas ſpirituales, quæ potentiſsimæ & efficaciſsimæ ſunt, impertient dictis ſalibus, ope ſulphuris naturæ, quod eſt illorum proprium & verum diſſolvens.

Et ſic tandem fluctibus omnibus in hoc magno Theriacarum mari ſuperatis, tempus nunc eſt, ut ad tranquillum portum nos conferamus: & deinceps naviculæ noſtræ curſum convertamus ad remedia ſive antidota opiatica, quæ limâ & reformatione noſtra ſummoperè indigere dignoſcentur.

De Antidotis Narcoticis, quæ & Opiatæ appellantur.

CAP. XXIV.

EXPOSUIMUS ſuprà, quanta ſit opii dignitas atq; præſtantia, & quàm multæ ac præclaræ reperiantur antidoti, quæ magnificis & ſuperbis nominibus, ob egregios & mirandos effectus, quos in gravibus & deploratis morbis propulſandis exerunt, inſignitæ ſint, quæq́; opium, quamvis nulla arte præparatum, pro baſi tamen & fundamento primario recipiant.

Opium

Opium itaque, cùm in tot remediorum compoſitionibus fulcri vicem obeat: plurimum utiq; in eo ſitum eſſe videtur, ut probè & exactè cognoſcatur, quid ſit, antequam in uſum recipiatur.

Ex papavere nigro elicitur duplex liquor concretus, alter ex ejuſdem papaveris capitibus, herbis, foliis & caulibus contuſis, præloq; ſubjectis fortiter exprimitur, idq; circa finem menſis Maji aut Iunii, huncq; extractum liquorem in trochiſcos redigunt, & nominant Meconium juxta Actuar. meth. med. cap. vj. de Antidotis. Quod extracti genus unum eſt de extractis antiquorum: ubi in noſtris hodie conficiendis longe exquiſitius & ingenioſius adhibetur artificium, ad tollendam omnem impuritatem, & purum ab impuro ſeparandum.

Meconium quid.

Alter liquor, propriè opium dictus, eſt ſola lachryma, quæ effluens ex capitibus tantùm papaveris inciſis, menſe quoq; Majo aut Iunio colligitur.

Opium eſt lachryma papaveris.

Veri opii ſigna & indicia ſunt ſecundùm “
Oribaſium ferè hæc: Probatiſsimus autem “
liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoperi- “
ferus, guſtu amarus, qui facile aqua dilui- “
tur, levis, albus, non aſper, non grumoſus, “
quiq; inter colandum nô coeat veluti cera, “
& in Sole diffunditur, & ad lucernã, non atra “

Orib. lib. 11. med. collect. à libera M. incipientium.

tamen

„ tamen flamma ardet: quiq; ubi reſtinctus „ ſit, odoris vim conſervat. (Sed addit Oribaſius præcitato loco) Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis „ lactucæ ſuccum.

Idem Oribaſius in ſequentibus quoque oſtendit modum colligendi liquorem papaveris ad conficiendum opium: quem locum de induſtria huc transferre placet. Nos enim juxta eandem normam & rationem docebimus ex noſtro quoq; papavere opium educere, quod ſua præſtantia ac viribus veterum opio longè lateq; anteferendum erit. Sed ornamentum hoc acceſſorium ſoli veræ Chymiæ debetur. Aliqui igi„ tur (addit Oribaſius) capita & folia con„ tundunt & prælo exprimunt: tum in mor„ tario terunt, & in paſtillos redigunt: idq; „ Meconium nominatur, poteſtate multò „ ignavius, quàm liquor ſit. In liquore autem „ colligendo oportet, cùm ros exaruerit, cul„ tello aſteriſco circundante, ne ad interiora „ deſcendat, ex obliquo in rectum ſummam „ capitum ſuperficiem incidere, & lachry„ mam exeuntem in conchulam digito de„ tergere, & non ita multò pòſt redire, ſiqui„ dem concreta invenictur, &c. Hæc igitur „ eſt ratio & methodus verum opium, more „ veterum concinnandi.

Præter

Præter cætera veri opii ſigna ab Oribaſio ut ſuprà declarata (inter quæ & albedo non ultimum eſt) hoc unicum imprimis conſiderandum venit, quòd facilè inflammari poſsit, tanquam lachryma ſulphurea ex papaveris capitibus ſeminum plenis extillata, & tota oleaginoſa, quæ lampadi aut igni admota flammæ concipiendæ cauſam præbet, non ſecus ac res quælibet pingvis, ſulphurea & oleaginoſa. *Signa veri opii.*

In Meconio autem ſive opio vulgari idem animadverti difficillimum erit: ſiquidem in ejus præparatione, partes ſulphureæ ab aqueis ſive mercurialibus obtunduntur, ſimulq; tam herbæ ſive folia quàm capita recipiuntur, ex quibus omnibus contuſis exprimitur ſuccus, (in opium nigrum poſtea, ſive mavis Meconium, quod hodie in officinis habemus) concretus: quod tamen vulgare opium quodammodo flammam etiam concipere poſſe percipies, ſi lampadi admoveris. Hoc autem, mea quidem ſententia, tam theriacarum, quàm laudanorum compoſitioni æquè, vel etiam rectiùs deſtinari poſſe exiſtimo, quàm verum opium ex ſola lachryma ſuo tempore in ea, quæ fieri poteſt quantitate collecta, factum. Nam cùm id adeò ſulphureum ſit, ut ſicut videre eſt ex ejus deſcriptionis hiſtoria, *Opium à ſulphureſine inflammabile eſt.*

flammam facillimè concipiat & ardeat, & odorem ſuum narcoticum, poſt ignis examen, adhuc integrum retineat, fieri non poteſt niſi interveniente alia præparatione, quin cerebro mirum in modum infenſum ſit, idq́; hoſtiliter lædat, & pernicioſa & lethifera inducat ſymptomata, qualia ipſi tribuit Scribonius lib. de compoſ. medic. c. 48. Facit autem (de opio loquens) gravedinem, „gelationem, & livorem artuum frigidosq́; „ſudores manare, præterea ſpirationem im„pedit, mentem ſoporat, ſenſusq́; alienat, &c. „Quod ſi ignis ab eo nequeat ſeparare fœtidum iſtud & narcoticum ſulphur: multò minùs id præſtabit, vel calor quidam lentus cinerum, vel coctio quædam ac digeſtio B. M. Nihilominus tamen, ut mox patefiet, nos hoc imprimis tentabimus, ut in præparatione opii noſtri ordinarii, ſulphur iſtud narcoticum flammam concipiens, odore fœtens & abominabile penitus arte ſecernamus: Et ſic ipſum opium, quod tam ab antiquis, quàm recentioribus, pro ſummo & nocentiſsimo veneno æſtimatur, in doſi etiam paucorum tantùm granorum exhibitũ, facillimo artificio transformabimus in utiliſsimum & ſaluberrimum remedium.

Opij non præparati incommoda.

Ut ea, quæ diximus, confirmemus, ſcire primùm convenit, veteres ſolum hoc pa-

paver,

paver, quod utcunque incultis & ſylveſtribus camporum locis natum & repertum fuerit in uſum recepiſſe, ex quo ſuum opium pararunt: quod vel hoc ſaltem nomine crudius, indigeſtius, & per conſequens inde perniciofius judicandum eſt, quàm id, quod nos, temporis progreſſu edocti, è papavere ſativo & tranſplantato educimus: Hortos enim noſtros hodie videmus infinito papaveris genere conſitos, cujus flores colorum varietate & elegantia pulchrè depicti, & nobiſcum quaſi ridentes, animum mirificè oblectant, quod ſoli tranſplantationi acceptum ferendum eſt, cujus laus ſatis extolli nequit: tanta eſt illius energia & proprietas in rebus amaris edulcandis, & noxiis corrigendis, ſicut & id paucis ſuprà delibavimus, adductis quibuſdam exemplis, cynaræ nempe, cichoreæ & hellebori. Hujus nimirum tranſplantationis & coctionis, Solis ardore & æſtu proritatæ, beneficio in Natolia & Aſia minori (ubi Turci papaver in magna copia & ſingulari diligentia plantant, tranſplantant & excolunt) ex ſucco ejus extracto præparatur ab incolis opium, quod vernacula ſua lingva appellant Maslac, quo plerumque utuntur ad piſi magnitudinem, non pro ſomnolentia, ſed animoſitate comparanda:

Quanta tranſplantationis & culturæ utilitas.

Maslac Turcorum opium.

idem quoq; aucta doſi accipiunt in ipſo certaminis procinctu: unde veluti inſani & furibundi, diſturbato nimirum cerebro, in obvia quæq; pericula feruntur, neq; ipſam etiam mortem expaveſcunt.

Unde conſtat, opium hodierno ſeculo in terram meliorem, diligenti & accurata cultura tranſplantatum, & educatum, minùs venenoſum eſſe, quàm illud antiquorum. Nobis autem idem transplantationis auxilium conceſſum eſſe æquè ac Aſiaticis iſtis populis, minimè dubitandum. Ac licèt radiorum Solarium tanta apud nos vis & impreſsio non ſit: præſtò tamen nobis ſunt coctiones & digeſtiones, vario ignis regimine excitatæ: habemus quinetiam ignem lampadis, fimi, B. Mar. vaporoſ. &c. Sic ars imitando naturam, eandem ſuperat, longeque utiliori & exquiſitiori coctione materiale à formali, terreſtre à cœleſti, purum ab impuro ſeparat, quod ignis naturalis per ſe, ſine artis adminiculo vix ac ne vix quidem efficere poſſet: ſicut id omnibus plus ſatis compertum cognitumq; eſt, noſq; paulò poſt clarius oſtenſuri ſumus, ubi ex papavere noſtro domeſtico & transplantato, opium quoddam parabimus, quod proprietatibus & effectibus ſuis vulgari iſto, quantumvis longiſsimè advecto, reſpondeat.

Naturæ defectus arte corrigitur.

Quod

Quod tanquam ſcitu dignum monere voluimus, priuſquam accederemus ad tractationem remediorum, ſive antidotorum narcoticorum. Horum autem omnium cùm precipuum ſit fundamentum ipſum opium, ſuper eo firmum ac conſtans extruere ædificium vix licebit, niſi priùs, quid ſit, probè cognoverimus.

Inter cætera igitur remedia narcotica, in majori æſtimatione & frequentiori uſu, ad ſedandos dolores & cohibendas hæmorrhagias ac defluxiones, ſunt

Diacodion
Pilulæ cynogloſſæ
Requies Nicolai
Philonium.

Hujus ultimi quatuor ſunt genera ſive deſcriptiones, veluti

Philonium Tharſenſe Galeni
Philonium Romanum Nicolai
Philonium Perſicum
Philonium Meſuæi.

Inter hæc enumerata remedia minus noxium eſt Diacodion, & benignius tutiusq; exhibetur. Componitur autem ex capitibus papaveris albi mediocris magnitudinis, quæ neq; immatura, neq; matura nimis ſunt, neq; nimis humida, aut ſicca.

Quidam pro doſi accipiunt viginti ejuſ-

modi capita, quæ macerant per 24. horas in duabus vel tribus libris aquæ, & poſteà coquunt donec contabuerint: expreſsis & colatis omnibus, cum ſufficienti quantitate ſacchari, mellis vel ſapæ, aut vini dulcis, fit electuarium ſolidum ſive molle. Galenus hoc modo parat Diacodion ſuum ſimplex.

Actuarius componit Diacodion ſuum ſolidæ conſiſtentiæ, coquendo capita papaveris ut ſuprà, ſed de iis adjicit

Roſarum rubrarum ʒ ij.
Croci orientalis
Acaciæ
Liquiritiæ ana ʒ j.
Boli armeni ℥ ß.
Cinnamomi electi
Rad. conſolid. majoris
Hypociſtidis
Balauſtiorum ana ʒ j.
Myrti
Dauci ana ℥ j.
Coralli utriuſq;
Sumac
Sangvinis draconis
Flor. Althææ ana ʒ ij.
Sem. Portulacæ ʒ ß.

Ex his omnibus redactis in pulverem, conficit electuariũ ſolidum, ad ℥ j. pulveris accipiendo ℔ j. ſacchari diſſoluti, & ad perfectio-

ſectionem decocti, idque cum decoctione prædicta papaveris.

Montagnana præparat Diacodion, accipiendo

Capitum papaveris N. xx.
Siliquarum dulcium à granis ſuis ſpoliat. ℥ iij.
Rad. Althææ
Liquiritiæ ana ℥ ß.

Omnia coquit in decem vel duodecim libris aquæ fontanæ vel pluviæ uſq; ad duas tertias. Expreſsioni & colaturæ addit

Sacchari roſati
& penidiorum ana ℔ j.

Coquendo omnia in conſiſtentiã mollem.

Hujuſmodi Diacodion propriè confert ad cohibendas defluxiones acres, ſeroſas, tenues, & bilioſas, à cerebro in pectus irruentes: conducit quoque ad omnem tuſſim, ſomnum & quietem interrumpentem. Hoc ipſum Montagnanæ diacodion primas tenet inter arteriacas compoſitiones, eſtq; remedium inter vulgaria ejus generis præſtantiſsimum.

Diacodion Actuarii, ex pluribus adſtringentibus compoſitum præcipuè prodeſt cœliacis, dyſentericis, & omnibus ventris fluoribus immoderatis, hæmorrhagiis, & ſpuitioni ſive vomitioni ſangvinis.

Pilulæ cynogloſſæ. Pilulæ cynogloſſæ à Nicolao Præpoſito deſcriptæ, in frequenti admodum uſu quoque ſunt: unum quoque ſunt ex remediis opiaticis, quæ ſecuriùs præbentur ad ſvadendum ſomnum, & mitigandos maximos quosq; dolores, à quacunq; cauſa genitos: Conferunt etiam ad ſiſtendas tenues deſtillationes: illarum deſcriptio eſt talis:

℞ *Rad. cynogloſſæ aridæ*
Sem. Hyoſcyami albi
Opij ana ℨ ß.
Myrrhæ ℨ vj.
Thuris ℨ v.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Styracis calamitæ ana ℨ ij.

cum aqua roſarum formetur maſſa.

Requies Nicolai. Requies Nicolai, quod nomen habet à ſingulari ſua vi & proprietate, qua quietem & tranquillitatem inducit iis qui infeſtantur quodam dolore, inquietudine aut ardore febrili, unum quoq; eſt ex moderatioribus narcoticis, & quod inter reliqua tutiùs offerri poteſt: Ejus compoſitio hæc eſt:

℞ *Roſarum rubrarum*
Violarum ana ℨ ij.
Opij
Sem. hyoſcyami
Papaveris albi

Scario-

Scariolæ
Lactucæ
Portulacæ
Pſyllij
Corticis rad. mandragoræ
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Zingiberis ana ℥ j. ß.
Sacchari candi ℥ j.
Santali albi, rubri
Spodij
Tragacanthæ ana ℈ ij.
Sacchar. in aqua roſ. diſſoluti ad triplum omnium.

Philonium eſt omnium validiſsimum narcoticum: majorem enim præ cæteris opii partem recipit: Ob quam cauſam, ad corrigendam ſcilicet nimiam ejus frigiditatem, ei adduntur ſummè calefacientia, nempe pyrethrum, piper album; neq; ibidem omittuntur ea, quę vehementer urunt, & incendium extremum excitant, & in venenorum claſſe numerantur, velut euphorbium, &c. *Philonium.*

Deſcriptio philonij Tharſenſis Gal. eſt, ut ſequitur.

℞ *Croci*
Pyrethri

Euphorbij
Nardi Indicæ ana ℨ j.
Piperis albi
Sem. hyoſcyami ana ℨ xx.
Opij ℨ x.
Mellis q. ſuff.

Cum hac convenit ferè deſcriptio Meſuæi: Eadem quoque eſt utrobiq; opii doſis: hoc tantùm intereſt, quòd in alterutra loco euphorbii caſtoreum ſubſtituatur.

Philonium Romanum & Philonium Perſicum.

Deſcriptiones à Myrepſo traditæ Philonii Romani, & Philonii Perſici, differunt à præcedentibus duabus, tum in opii doſi, tum in cæteris ingredientibus. Interim tamē euphorbium, pyrethrum, piper album, & alia calidiſsima ſimplicia, correctionis cauſa, omiſſa non ſunt, quæ tamen tam exceſsivè calida ſunt, ut vix ori admota (ſicut illorum uſus frequens eſſe ſolet in colicis paſsionibus & aliis extremis cruciatibus) faucium & vicinarum partium calamitoſum excitent incendium. Has autem hactenus enumeratorum remediorum narcoticorum deſcriptiones, de induſtria in hunc librum introducere placuit: ut ex illorum collatione cum noſtris, quæ laudana appellant, facta, cuilibet de utrorumque diſcrimine in præparatione & præſtantia liquidò conſtet.

Lauda-

Laudani nomine inſigniuntur remedia noſtra anodyna opiatica: quaſi dicas laudatum remedium. Theodorus Zvingerus, vir ſummus, & inſignis medicus, primus eadem appellari cenſuit Nepenthes nomine: quod remedium Helenæ fuiſſe dicitur, quo omnes è corde langvores & ægritudines ſuſtulit,& hilaritatem lætitiamq; induxit: ut legitur apud Homerum. Quod utiq; nomen, ob ſummos & admirabiles effectus, quos exerit laudanum, ei aptiſsimè & ſummo jure competit. Supereſt,ut ejus aliquot formulas atque deſcriptiones in medium proferamus, ſimulq́; oſtendamus, quanto errore veteres opium, citra omne præparationis artificium,additis inſuper correctionis loco aliis ingredientibus adeò calefacientibus,narcoticis ſuis adhibuerint.

Laudana unde dicta.

Nepenthes.

Iam alibi in ſcriptis noſtris ampliter de proprietatibus opii diſſeruimus, & perſpicuè demonſtravimus, qualitatem ejus narcoticam & ſoporiferam, dependere potiùs à ſulphure quodam inflammabili fœ- " tente & indigeſto, quo plurimùm abun- " dat, quàm à cauſa quadam frigida. Nam " & fumus ſulphureus carbonum, & vapor ſulphureus tam vini, quàm croci multò citiùs hominem in ſomnum præcipitabant

Opii proprietas unde.

bunt profundum & letheum, quàm aqua nivis aut glaciei montium, quantumvis in ſummo exceſſu frigidiſsima. Hæc enim frigiditas caret ſpiritibus vaporoſis & ſulphureis, qui cerebri ventriculos opplentes, ejuſmodi ſoporiferas inducunt affectiones: quiq; æquè in vino, carbonibus, & croco reperiuntur, ac in ipſo opio, licèt non tam noxii ac lethales. Odor præterea opii fœtidus, certiſsimus index eſt ejus, qui in eo ineſt, copioſi ſulphuris & olei. Sic ex cæteris ſignis, quibus veteres verum opium diſcernebant, hoc quoq; unum erat, quòd flammam conciperet. Sed cùm de his omnibus copioſè alibi diſputatum ſit, ſatis nobis eſt, hæc paucula tantùm obiter attigiſſe: ut proprietate enumerati opii probè cognita, eò magis id rectius corrigere, & de noxio innoxium reddere queamus, ſicuti paulò pòſt videre licebit.

Sulphur itaq; narcoticum iſtud & ſtupefactivum, eo, quo ſequitur, modo inde ſeparandum eſt.

Vera præparatio opij.

Primùm accipe opii ℥ iij. vel iiij. aut quantum voles, habita ratione quantitatis laudani conficiendi. Hoc opium cultro quodam in exigua incidatur fruſtula, quæ appoſitè

poſitè in patina aut orbe quadráve quadam collocantur, ne ſe invicem attingant, ut melius in ea operari queat calor moderatus, cujus ope & virtute ſenſim exhalabit enarratum ſulphur vaporoſum, fœtidum & narcoticum: fiat autem hæc operatio ſub camino quodam, ubi cavendum, ne fumus fortè naribus exceptus damnum inferat; hicq́; ignis eousq; continuabitur, donec opium omnem ferè amittat odorem, & omnino ſiccum reddatur inſtar aloës, & facilè in pulverem redigi poſsit. Hæc eſt prima ratio & methodus veræ præparationis opii, quod vix tunc temporis concipiet flammam.

Pulverizatum injiciatur in matracium vitreum capax, & inde extrahatur eſſentia ſive extractum, & loco aquæ vitæ, quâ aliâs pleriq; utuntur ad hanc extractionem, accipiatur acetum fortiſsimum album, vel ſuccus limonum: hi enim liquores vitriola- «
ti ſola veriſsima opii correctiva exiſtunt. «

Modus hujus extracti ſive eſſentiæ educendæ, idem eſt ac cæterorum, hoc eſt, oportet opio pulveriſato alterutrum ex his liquoribus affundere, ut tres quatuorve digitos ſuperemineat: & omnia digerere B. M. mediocriter calido, donec liquor tinctus ſit, & clarus rubicundusq́; inſtar granati appa-

apparcat. Separa id quod clarum eſt, per inclinationem, & rurſus affunde novum liquorem acidulum, iterumq́; omnium fiat digeſtio, donec tinctus ſit liquor, non tamen tam intenſè, ut priùs: hæc ita continuabis, donec aqua non amplius tingatur, niſi colore ad flavedinem tendente: quam non miſceas cum cætero liquore, quia inutilis planè eſt: Tincturam rubicundam & claram in Alembicum indas, & per baln. vaporoſum liquorem ſepara, & remanebit in fundo opii eſſentia.

Fæces quæ poſt tincturam extractam remanent, ſerventur. Uſus enim illarum erit, vel ad cataplaſmata anodyna, & dolorificis affectibus, qualis eſt podagra, apta, paranda: vel ad aquas hypnoticas, & ſimilia alia remedia inde concinnanda.

Ex quatuor unciis opii, veri extracti ſive eſſentiæ unciæ duæ, aut circiter remanebunt, quod extractum præcipuum laudani tui fundamentum erit: cujus compoſitio ſe habet, ut ſequitur:

Laudanum præſtantiſſimum; & præ cunctis cæteris opiaticis (puta quæ opium excipiunt) paratu facillimum.

℞ *Eſſentiæ opij, à ſuo diſſolvente per B. vapo-*

vaporoſum, ut ſuprà ſeparatæ ℥ ij.
Eſſentiæ croci, cum aqua limonum extractæ ℥ j.

Hæ duæ eſſentiæ confundantur invicem in parvo quodam vaſculo argenteo: his adde

Gemmarum
Magiſt. Hyacinthorum
Et corallorum ana ʒ j. ß.
Terræ ſigillatæ veræ ʒ j.
Pulveris bezoardici veri
Unicornu
Ambræ griſeæ ana ℈ ij.

Hi pulveres ſufficient ad bonam conſiſtentiam laudano inducendam: miſcendo & agitando omnia continuò ad ignem lentum, donec ex materia frigefacta pilulæ formari poſsint: ſufficit exhibere de hoc laudano, magnitudine piperis grani: Et inſignes ac ſuſpiciendos percipies hujus anodyni effectus, quod te ſpe tua nunquam fruſtrabit: Nam confert citra moleſtiam & cerebri ullam perturbationem, adverſus omnis generis dolores à quacunq; cauſa ſubortos: contra omnes hæmorrhagias ſive fluxus ſangvinis in quacunq; corporis parte fuerint: contra omnes defluxiones & fluores ventris dyſentericos, hepaticos, lientericos, & ſimiles: & ad inducendã gratam tranquillitatẽ in ſe-

Proprietates laudani opiatici.

in febribus ardentiſsimis, in quibus ipſis rationis ſenſus læditur, & in phreneſim æger plerumq; delabitur.

Non ignoro, quoſdam ex viris doctiſsimis, opii eſſentiam elicere cum ſpiritu vini: in quo priùs macerant pulverem Diambrę: & compoſitioni inſuper adjiciunt extracta aromatica, & bezoardica, ut & olea aniſi, fœniculi, & ſimilium. Sed, ut verum fatear, ego hîc exhibui laudani opiatici deſcriptionem, qua nulla eſſe poſsit inter opiaticas compendioſior, nulla facilior, aut præſtantior. Nec, ut obiter & hoc addam, vera opii correctiva in pyrethro, piperibus, euphorbio, & igneis aut ſummè calidis illis rebus indaganda ſunt, ſed in aceto potius, tàm montano quàm vulgari, in ſucco acidulo limonum & ſimilibus, quæ vim & proprietatem vitriolatam participant. Philoſophus, qui mentem meam percipiet, poterit etiam ſine opio plura alia laudana multò efficaciora & præſtantiora componere.

Vera opÿ correctiva quæ.

Alius modus laudani, noſtræ deſcriptionis.

℞ Menſe Martio vel Septembri, quando radices ſunt in vigore, copiam rad. hyoſcyami, in Veris principio, ſimul cum germinibus ſuis, tenellis adhuc, & vix è terra protuberan-

tuberan-

tuberantibus, accipiendæ ſunt: Omnibus ritè contuſis, ſuccus prælo perquàm exquiſitiſsimè exprimatur, ita ut ad minimum libram unam & dimidiam, vel duas libras ſucci habeas: qui depuretur in Baln. Mar. mediocriter calido: ſeparando inde fæces, ut jam ſuprà docuimus modum depurandi omnes ſuccos tàm radicum, quàm herbarum & florum. *Nota*: ſuccus hic, qui antea colore albus exiſtebat, per digeſtionem hanc vertitur in ſummam rubedinem, inſtar vini rubicundiſsimi: Et hæc eſt ejus perfecta depuratio: quam accuratè ſeorſim ſerves. Dum interim præparas extractum hyoſcyami juxta modum præſcriptum, circa idem tempus, ſi voles, præparabis opium vulgare, illud nempe in exigua incides fruſtula, quæ ad ignem lentum collocabis, ut vi caloris ſulphur ejus narcoticum exhalet, & pulveriſari facilè queat, ut ſuprà docuimus.

Primus modus mixtionis duorum inter ſe narcoticorum.

℞ Itaq; commemorati ſucci hyoſcyami depurati & perfectè rubicundi, ut ſuprà, ℥ x.

Opij præparati, & in pulverem redacti, ut ſuprà, ℥ v. *vel* ℥ vj.

Omnibus ſimul conjunctis, & in patinam

parvam terream vitreatam inditis, videbis horum duorum narcoticorum tam firmam & indiſſolubilem fieri copulationem, ut in unum corpus & conſiſtentiam unam duriuſculam coiviſſe videantur. Quibus omnibus Soli aut lento calori cinerum per 3. aut 4. dies expoſitis, opium attrahet tantum ſucci hyoſcyami, quantum ſufficiet: quod reſiduũ erit, ſeorſim ſeparabitur per inclinationem ut vocant, vel exhalabitur: quicquid coagulatum fuerit, fruſtulatim in matracium vitreum capax injiciendum eſt: ſuperaffundendo ſuccum limonũ perfectè depuratum, ut quatuor vel quinq; digitos ſupernatet: isq; tingetur in Baln. Mar. in rubini colorem, quem ſeparabis per inclinationem, quàm potes ſtudioſiſsimè, ne quid craſsi aut impuri ſimul immiſceatur: affundendo iterum novum ſuccum limonum, & digerendo in Baln. Mar. donec denuò tingatur colore rubini: & ita progrediéris donec advertas ſuccum non ampliùs colorari rubini colore, ſed ſubpallidum manere, qui tum inutilis erit ad hanc operationem. Omnis tuus liquor in rubinì colorem tinctus reponatur in digeſtione Baln. Mar. ut denuò digeratur, omnisq; ſubſtantia craſſa fundum petens inde ſecernatur. Et ita ſummam & perfectam depurationem

Appetitus Naturæ in opio, non excedit attrahendi menſuram.

tionem ei conciliabis, veramq́; eſſentiam opii & hyoſcyami conjunctim præparabis, quam curioſè adſervabis: hujus eſſentiæ habebis circiter ℥ vj.

Interim dum circa hanc depurandi operationem verſaris, extractum hoc, ſive eſſentiam, ut ſequitur, parabis.

Præparatio extracti bezoardici.

℞ *Rad. Angelicæ*
Zedoariæ
Galangæ
Tormentillæ
Corticum Citrij
Ligni aloës
Santali rubri & citrini ana ℥ j.
Granorum alkermes
Diptamni
Cinnamomi
Spicæ nardi
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Macis
Cardamomi
Been albi & rubei ana ℥ ß.
Camphoræ ʒ j.

Omnibus conquaſſatis in matracio vitreo cum aqua vitæ Iuniperi fiat extractum juxta modũ, quẽ cap. de extractis docemus.

ITEM.

Extractum myrrhæ & mumiæ.

℞ *Myrrhæ*
Mumiæ ana ℥ ß.

Diſſolve in patina ad ignem cum hydromelite vinoſo, aut cum quodam alio vino; & quoniam ipſa ſunt viſcoſa, calentia adhuc per linteum trajicienda, & cum ſupradicto extracto bezoardico conjungenda ſunt.

Croci eſſentia.

Item ℞ Croci ℥ iij. ex quo extrahe eſſentiam cum aqua deſtillata ex ſucco limoniorum, vel cum aqua pomorum redolentium, (quam priùs acidulam reddideris cum ſpiritu vitrioli, vel liquore ſulphuris) omnia colabis iterum atq; iterum per chartam levcophæam: Et ex his tribus croci unciis reſtabit ℥ j. eſſentiæ, quam ipſam quoque miſcebis cum extractu illo bezoardico.

Ambræ preparatio.

Item ℞ Ambræ flavæ ſelectiſsimæ ℥ ß. hanc impone patinæ argenteæ, affundendo ſpiritum vini optimum,& prædicto ambræ pulvere ritè miſcendo: Poſtea charta accenſa admove ignem, agitando ſemper omnia cum ſpatula: Spiritu vini conſumpto alium novum affunde, admoto igne ut priùs, idq; continuando quater. Tandem omnem humiditatem igne ſepara,& enarratam ambram ſive ſuccinum contere in pulverem

verem ſiccum benè præparatum, quem ſervabis ad uſum ut mox dicetur.

Item extrahe ſalem coralliorum, & gemmarum cum ſucco limonum ſive berberorum optimè depurato, ut docebimus cap. de extr. *Sales coralliorum & gemmarum.*

Et hæ ſunt omnes illæ præparationes, quas ad hoc inſtitutum im promptu habere convenit.

Proceſſus ſecundæ ac univerſalis mixtionis eſt, ut ſequitur.

Extractum totum bezoardicum, unà cum extractis myrrhæ, mumiæ, conjungatur & miſceatur cum tota eſſentia opii, & hyoſcyami reſervata, ut ſuprà: & omnibus in Alembicum poſitis, fiat exhalatio ſive deſtillatio ad ignem lentum, donec materia in ſyrupi conſiſtentiam redigatur, quam adhuc calentem eximes ex Alembico, & effundes in patinam argenteam, ut eò meliùs & perfectiùs fieri poſsit omnium mixtio & coctio.

Quando materia redacta fuerit in bonam mellis vel ſapæ conſiſtentiam, ei admiſcebis & incorporabis hunc ſequentem pulverem;

℞ *Succini præparati ut ſuprà* ℈ iiij.
Salis perlarum

Salis corallorum ana ℨ ij.
Terræ ſigillatæ optimæ ℨ j. ß.
Pulveris bezoardici veri
Oſſis de corde cervi
Unicornu ana ℨ j.
Ambræ griſeæ ℨ ß.

Omnia pulverata ſubtiliſsimè invicem miſceantur: hæcq; mixtura ſenſim admiſceatur materiæ in formam mellitam redactæ, quam ſemper igni lento admotam tenebis, agitando & probè miſcendo omnia diu cum ſpatula eburnea vel argentea: donec percipies, omnia in bonam conſiſtentiam redacta eſſe, & ex materia refrigerata, pilulas formare poſsis: adde rurſus (materia videlicet ab igne dimota) oleorum aniſi & fœniculi dulcis chymicè extractorum ana gut. 12. vel. 15. omnia optimè commiſcendo, & ſerva hanc compoſitionem in vaſculis eburneis vel argenteis. Doſis eſt magnitudo grani piperis, & eoſdem quos primum laudanum effectus demonſtrabit: quorum virtus non minuitur temporis longitudine, ſed potius augetur, tanquam res in præſtantiorem commutata ſubſtantiam.

Ad normam & exemplar horum duorum laudanorum, quæ modò deſcripſimus, poterit verus philoſophus & medicus tot alia, quot voluerit, parare: & præclara inde

alexi-

alexiteria, & veras theriacas componere, aliaq; remedia adverſus omnis generis venena: ubi tantum opus erit additione pulveris ſalium theriacalium, ſive extractorum viperarum, præparatorum eo, quo ſuprà edocuimus, modo.

Ut ſpecifica fiant ad certum quendam morbum, gravem & deploratum, qualis eſt epilepſia: adde parum extracti cujuſdam epileptici, & eſſentiæ caſtorei.

In uteri ſuffocatione adjice parti uni dimidiam extracti cujuſdam hyſterici, cujus deſcriptio ſequenti capite dabitur. Laudana enim ſunt generalia remedia, & pluribus graviſsimis affectibus quibuſcunq; corporis noſtri partibus inhærentibus accomodata.

Nepenthes noſtrum majus ſine opio deſcriptum eſt in conſilio quodam noſtro, quod habetur ſub finem tractatus de priſcorum philoſophorum medicinæ materia, &c. Cujus deſcriptio ſi fortè obſcurior quibuſdam videatur, quàm utriusq; hujus laudani modò à nobis expoſiti declaratio, id propterea moleſtius aut ſtomachoſius non ferat, cùm aliàs variis laboribus atq; vigiliis meis, omnibus plus abundè ſatisfactum eſſe, unuſquiſque, niſi fortè graviſsimo inſipientię, aut livoris vitio teneatur, facile deprehendat. *Nepenthes majus Quercet.*

Quoniam autem opium omnium prædictorum remediorum ac laudanorum præcipuum fundamentum exiſtit: nos hîc opii conficiendi modum ex noſtro papavere hortenſi ſubnectemus, qui fit, ut ſequitur.

Elegans methodus conficiendi opium ex papavere noſtro domeſtico & tranſplantato, in hortis naſcente.

℞ Capitum ſelectiſsimorum papaveris tranſplantati & ſativi (quod in hortis Franciæ plurimùm hodie conſpicitur) numero centum, aut plus minus, pro opiii, quod conficies, quantitatis ratione. Colligenda ſunt tum, cùm flores erumpunt: quo tempore ſucco maximè abundant. Id accidit in quibuſdam regionibus ſub finem Maji: in aliis ſub finem Iunii: prout regiones aliæ aliis ſunt calidiores: In ſumma, colligenda ſunt in ἀκμῇ prima, ſive cùm primi flores jam explicati appareant: Inter diverſa autem papaveris genera eligendum eſt id, quod flores ferat rubicundos, quorum inopiæ alia ſufficiantur.

Enarrata capita optimè contunde in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo; Materiam hanc pone in matracio vitreo capaci, ſuperaffundendo hydromel vinoſum vel

vel vinum Canariæ, donec materia optimè irrigata & humectata ſit: vinumq; uno atque altero digito tranſverſo ſuperemineat. Omnia ſtent in digeſtione balnei Mariæ, per 12. vel 15. dies, quo temporis ſpacio liquor intenſiſsimè rubeſcere incipiet. Tum exime hanc materiam è mátracio, & ſacculo linteo incluſam cola, & fortiter exprime, ut omnis virtus ejus ſubſtantifica gummoſa & reſinoſa inde eliciatur. Hæc expreſsio, quę propter admixtum hydromel liquidior adhuc erit, tota injiciatur in alembicũ ſive cornutam, ad ſeparandum inde omnem liquorem per balneum vaporoſum, qui modus omnium tutiſsimus eſt, & in fundo remanebit gummoſa quædam & reſinoſa materia: quam, ſi voles, adhuc calentem, liquidam, & quaſi fuſam immittes in patinam terream vitreatam, aqua frigida plenam, & ſubitò coagulabitur in opium, quod manu exime & humiditatem omnem abſterge. Hoc eſt verum, probatumq; opium, ac nullo modo ſophiſticum.

Nota: qui neglecto labore cupiet multò elegantius & præſtantius quid inde educere: is iteratò digeret primam illam papaverum expreſsionem, adhuc liquidam, & cum liquore conjunctam, in B M. calido ad ſeparandum inde purum ab impuro, & de

ſimplici extracto eliciet veram & excellentem eſſentiam, quæ reſtabit in fundo, poſt evaporationem liquoris per B. vaporoſum: Et ita habebis opium exquiſitiſsimè præparatum: cujus uſus erit tàm ad theriacas, quàm alias antidotos narcoticas, quæ omni carebunt noxa & offenſa.

De variis Chymicis operationibus, extractis, eſſentiis, magiſteriis, Salibus & oleis.

CAP. XXV. *& ultimum.*

DE variis iſtis differentiis, quas Chymici conſtituunt inter extracta, eſſentias, magiſteria, arcana & tincturas, dicturi ſumus alibi, nempe in pharmacopœa noſtra Spagyrica. Hoc autem in loco tantùm de quibuſdam extractionibus tractare conſilium eſt, quorum ſparſim in præſenti hoc opere & pharmacopœa noſtra, mentionem fecimus: ne fortè umbratilem tantùm remediorum quorundam deſcriptionem propoſuiſſe, eamq; mancam adhuc mutilamq; reliquiſſe videamur. Itaq; fidem noſtram à promiſsis, quibus nos ſuprà pluribus in locis obſtrinximus, nunc re & opere manifeſto, in publici boni gratiam exolvendam eſſe ſtatuimus.

Ut au-

Ut autem noſtro ordini conſueto inſiſtamus: enumeratas has operationes, quibus jam pharmacopœam noſtram ditare & exornare conſuluimus, qua licebit facilitate & perſpicuitate declarata elucidabimus.

Dividemus igitur hujuſmodi chymicas operationes (ſive ſint extracta, ſive eſſentiæ, ſive magiſteria, &c.) in ſimplices & compoſitas: qualicumque tandem opera, ſcopo medico inſerviant, ſive prima, ſive ſecunda qualitate, ſive alteratione, evacuatione, roboratione, derivatione, ſive aliis diverſis curationis intentionibus particularibus, tàm ad morborũ curationem, quàm ſymptomatum, quæ morbos individua ſocietate comitantur, correctionem, aptentur. Quilibet poterit facilè ex ſequenti horum extractorum, eſſentiarum, aliarumq; chymicarum operationum ſerie atq; tractatu perſpicere, quàm facilem docendi viam atq; methodum ſtudioſis ſequendam exponamus. *Diviſio operationum chymicarũ.*

Loco menſtruorum ſive diſſolventium, ad has operationes neceſſariorum, non tantùm utemur aquis vitæ, vini & juniperi, quamvis hæc in præcipuis & maxime neceſſariis diſſolventibus numerantur, de quibus multi quidem ineptè ſatis garriunt: ſed etiam ad hoc inſtitutum nobis inſervi- *Menſtrua ſive diſſolventia.*

ſervient hydromel vinoſum, vinum Canariæ, ſerum lactis, aqua lactis, aquæ pomorum redolentium, ulmariæ, cardui benedicti, fumiterræ, agrimoniæ, filicis & ſimilium: vel aquæ ex ſimplicibus iiſdem, ex quibus extracta ſive eſſentias præparare animus eſt, deſtillatæ: vel aliæ qualitatibus & proprietatibus extracti conficiendi congruæ & appropriatæ. Quæ omnia judicio periti & experti medici conſignantur.

Exordiemur itaq; à lignis, corticibus, & radicibus, & ex his ſeligemus præſtabiliora, & pluribus ac diverſis morbis accommodatiora: initium facientes à ligno gvajaco, *Extracta è lignis.* quod non ſine cauſa à quibuſdam appellatur lignum ſanctum. Singulares enim & admirandas proprietates ac dotes poſsidet, quæ tamen in intima ejus cognitione & exacta illius verſantur præparatione.

Extractum ſive gummi gvajaci, ut appellant.

℞ Ligni gvajaci, & ejuſdem corticis: quæ partes balſamica & oleaginoſa ſua ſubſtantia cæteras vincunt: ligni, inquam, partes duas, & corticis partem unam: quorum quantitas non minor ſit 7. vel 8. librarum pondere. Omnia in raſuram redacta, indantur in plura alembica ſive vaſa vitrea magna,

magn,acapacia & oblongi colli; affundendo aquam optimam vitæ vel vini,vel hydromelitis vinoſi: Clauſis vaſis, ne quid expiret, fiat digeſtio in baln. vaporoſo calidiori per 12. vel 15. dies: quò tanto temporis ſpacio aqua vitæ meliùs rubeſcat & imprægnetur ligni tincturis: omnem liquorem calentem adhuc cola: fæces autem prælo fortiſsime exprime: tum egredietur liquor ſpiſſus, rubicundus, & oleaginoſus: quem cum priore conjunge: Omnibus ſimul in alembicum vel cornutam cum ſuo recipiente inditis,fiat deſtillatio,donec materia in fundo maneat in conſiſtentia mellis, & bulliendo bullas emittat, non ſecus ac mel ipſum. Tunc calentem materiam effunde in patinam terream vitreatam, aquam frigidam continentem, & ſtatim coagulabitur inſtar aloës aut gummi rubei: quam manu exemptam abſterges & ſervabis tanquam remedium precioſiſsimum, utpote quod præcipuis gvajaci viribus tàm ſulphuries, quàm ſalinis abundè dotatum eſt. Ex eo fingas duas pilulas exiguas, & habebis præſtantiſſimum ſudativum & remedium bezoardicum,quod nullas corruptiones relinquit in corpore, ſudores & urinam mirificè provocat,ipſamq; ſimul alvum dejicit.

Vires extracti ſive gummi gvajaci.

Nota: Præſtat, in conficiendis hujuſmodi ex

di extractis, loco aquæ vitæ, accipere hydromel quoddam vinoſum: aut aquas ulmariæ, cardui benedicti & fumiterræ, acidulas factas cum ſucco limonum aut aceto montano. De hac aqua, quam poſt extractionem deſtillando ſeparabis, & ſtudioſè tanquam rem ingentis precii ſervabis, exhibe duo vel tria cochlearia ſtatim poſt aſſumptam pilulam: & ſingulare remedium adverſus luem veneream, quantumvis inveteratam comperies: ejus uſum, præmiſsis tamen remediis univerſalibus, & imperatâ ægro victus ratione ſive diæta, qualem hujuſmodi affectus ſibi expoſcit, ad pluſculos dies continuabis.

Pro varia ægri natura & temperamento, variari quoq; poteſt diſſolvens in extracto gvajacino parando. Nam qui corpore ſunt macilento, & hepate fervidiore, eligant aquas fumiterræ & agrimoniæ acidulas redditas, ut ſuprà: quæ aquæ deſtillatæ poſt extractionem jam per ſe, ut ſuprà, exhibitæ ad unciam unam aut duas plurimùm conferũt ad ſudores potenter provocandos, cæteriſq; vulgarib. decoctionibus longè antecellunt.

Gummi è ligno ſaſafras. Gummi è ligno ſaſafras ad eundem modum extractum, conducit quoque eidem malo: Elici poteſt vel ſeorſim per ſe, vel cum gvajaco ſimul junctum.

Sic

Sic educes gummi ex ligno buxi: unde inſigne parabis ſudorificum, & ſpecificum contra omnes epilepſias, vermes, & putredines: de quo tantùm exiguam pilulam, ut de gvajacino pro doſi præbebis. *Extr. ligni buxi.*

Gummi, tam ex ligno, quàm cortice juniperi, conſimili methodo ac via eductum, excellens quoq; eſt ſudorificum, & bezoardicum adverſus eaſdem epilepſias, peſtes, & affectus contagioſos & venenatos. *Gummi ex ligno & cortice juniperi.*

Eadem via elicies gummi ex ligno aloës, ligno rhodio, & ſantalo: quæ ſummè ſunt cardiaca & bezoardica. Illis menſtrua ſive diſſolventia adhibebis adeò commoda & convenientia, ut ſimplicia ea quibus uti voles, ſcopo tuo accommodentur: verbi cauſa, gummi è ligno aloës, peculiariter prodeſt vermibus & putredinibus arcendis, illius extractioni congruæ erunt aquæ ſtillatitiæ hyperici & centaureæ. Sic gummi è ſantalo, quod hepaticum eſt, extrahi poteſt ex aqua āgrimoniæ. *Gummi ex ligno aloës, ligno rhodio & Santalo.*

Eodem modo gummi è cortice fraxini, quod eſt diureticum, diſſolvens, & contra ipſius lienis durities ſpecificum ſingulare extrahes, vel cum ſua propria aqua deſtillata ex tenerioribus ejuſdem arboris foliis, aut ſimili quadam aqua ſplenitica, & idonea ad aperiendū, & ad tenaciſsimum corporis *Extracta è corticibus.* *Gummi è cortice fraxini.*

noſtri

Gummi è cortice tamariſci & capparum. noſtri tartarum gummique diſſolvendum. Ita etiam parabis gummi è cortice tamariſci, & capparum contra eoſdem affectus, cum aqua florum geniſtæ, ſcolopendriæ, &c.

Extracta è radicibus arborum. *Gummi ex radicibus arboris pomi.* Gummi ex radicibus arboris pomi, fructus acidos guſtui & vehementer adſtringentes proferentis, extractum cum aqua ex iiſdem pomis acidis deſtillata, ſummum eſt medicamen contra omnia ventris profluvia, dyſenteriam, lienteriam, diarrhœam, fluxum hepaticum, & ſimiles.

Quæ hactenus dicta ſunt, exemplaris loco in poſterum erunt, ad varia & infinita gummi extrahenda ex omnis generis arboribus, quas vel ex librorum lectione, vel propria experientia diverſorum morborum curationi convenire noveris. Si hujuſmodi extractorum argumentum fuſiùs tractandum nobis proponeretur, nunquam daretur finis.

Notandum eſt, extracta, quæ magis gummoſa & ſulphurea exiſtunt, quæq; ex ligno plus oleaginoſo, veluti è gvajacino, laurino, juniperino & ſimilibus educuntur, poſt menſtruorum ſuorum ſeparationem (ſeparantur autem vel deſtillatione, vel evaporatione) in aquam injicienda eſſe: ubi ſtatim coagulabuntur, ut jam diximus de gvajacino: Sed

no: Sed plura alia extracta, quæ non adeò oleaginoſa ſunt, non coagulabuntur: unde hæc tantùm coquenda ſunt ad ſapæ conſiſtentiam, aut paulò ampliùs, ut inde, ſi velis, pilulas formare poſsis. Et quò perfectiùs & diutiùs coques extractum, humiditatem ſuam inde magis magiſque ſeparando (ab ipſis etiam quæ ſine aqua vitæ præparaſti) eò aptius diuturnæ conſervationi conficies.

In radicum extractionibus, multa conſideranda ſunt: num videlicet eædem recenter collectæ ſint nec ne; num virides, an ſiccæ & marcidæ; num abundè ſucculentæ, nec ne. Videndum præterea, num ſuccus ſit liquidior, faciliориſq; expreſsionis, an verò viſcoſior, tenacior & difficilioris expreſſionis. Quibus probè conſideratis omnibus, extracta componenda ſunt, vel cum diſſolventibus, vel ſine eiſdem: in his ultimis parandis ſufficiet radices tantùm coquere & digerere cum ſuo proprio & ſimplici ſucco, ſi liquidior ſit, & ſic deinceps poſt perfectam hujus depurationem, inde extractum efficere. *Extracta è radicibus.*

Hæc igitur omnia imprimis obſervanda ſunt. Dabimus autem horum quædam exempla, quibus artificem operarium ad practicum opus quaſi manu deducemus, idque tam facili via, ut vel minimus tyro in eo er-

rare non poſsit. Exordium autem ſumemus à radice angelicæ, quæ præ cæteris commendatior, & magis bezoardica eſt: cujus recentis copiam, non quovis tempore & loco habere licet. Fingamus igitur eam exſiccatam ad extracti compoſitionem ſumendam, ubi juxta ſequentem methodum ſic progrediendum:

Extractum rad. Angelicæ.

℞ Radicis angelicæ craſſo modo conquaſſatæ ℔ j. affunde aquam vitæ juniperinam, vel aquam vitæ vini, vel hydromel vinoſum, aut vinum ipſum, ut tres quatuórve digitos ſupereemineat: colloca vas tuum probè clauſum in Baln. Mar. calido per 4. aut 5. dies: dein materiam cola, & fæces prælo quàm fortiſsimè exprime, & expreſſionem conjunge cum colatura: fæceſq; iterum injice in vas vitreum, affundendo novam aquam vitæ, ut tres vel quatuor digitos ſupernatet, digere ut anteà, cola & exprime, & ſuccum hunc expreſſum prioribus adde. Omnibus ſimul in alembicū inditis, liquor inde deſtilletur, quem ſervabis ſeorſim, quod autem in fundo inſtar ſapæ remanſerit, tuum erit extractum: cui ad virtutes ſuas augendas, adjicias ſuum ſalem: calcinando videlicet fæces poſt ſecundam expreſsionem in furno reverberii, ut artis eſt, indéq; eliciendo ſalem cum aqua ulmariæ & petaſitidis;

ſitidis: quæ aquæ addatur extracto, omniáque invicem probè miſceantur & digerantur in B. M. per unum atq; alterum diem. Poſtea liquor inde deſtilletur per alembicum in baln. vaporoſo ad ſiccitatem uſque. Servabis hanc aquam, quæ bezoardica & ſudorifica eſt, ſeorſim, & in fundo reſtabit extractum talis conſiſtentiæ, ut facilè in pilulas efformari poſsit: ex quo una formata in piſi magnitudine, aut xv. vel xx. granorum pondere, ſingulare & potentiſsimum erit ſudativum bezoardicum: ſuperbibendo ſtatim propriæ aquæ ultimò reſervatæ ℥ j. vel duas: illud remedium eſt adverſus peſtem potiſsimum, & contra omnis generis affectus contagioſos, cum maligna & venenata qualitate conjunctos. Si huic pilulæ addideris 7. vel 8. grana ſulphuris noſtri aurati diaphoretici, quod infrà deſcribemus, ſudativum parabis prorſus admirabile, ejúſque virtutes longè efficaciores validioréſque ad prædicta mala contagioſa & venenata faciliùs ſubigenda & extirpanda, præſtabis.

Eodem modo conficies extracta ex radicibus imperialis, zedoariæ, tormentillæ, gentianæ, ariſtolochiæ, enulæ campanæ, quæ iiſdem ferè intentionibus medendi inſerviunt. Efficaciter autem omnes corporis corruptiones & putredines auferunt & *Extracta Imperialis, Zedoariæ, Tormentillæ, &c.*

corrigunt: verméſq; ſive lumbricos in corpore naſcentes, varióſque morbos excitantes enecant & è medio tollunt.

Extractum Zingiberis, ſudativum. Similiter quoque admirandum erit ſudativúm ad febres quartanas, & omnes morbos ex craſſo & fæculento humorum tartaro progreſſos, extractum zingiberis, quod ſpiritu vini elicies: cujus doſis eſt pilula piſi magnitudine, & mirabiles animadvertes effectus.

Extr. rad. pæoniæ, viſci coryli. Sic etiam extracta fient ex radicibus pœoniæ, viſco querno & viſco coryli ad epilepſiam: Sed loco aquæ vitæ ſubſtituantur aquæ pœoniæ, florum tiliæ, aut lilii convall. ad extracta conficienda. Et ſic parabis varia extracta ex omnis generis radicibus, pro diverſa nempe ac varia earumdem natura & proprietate, qua variis morbis expugnandis accommodantur. Si enim omnia ſigillatim deſcribere animus eſſet, opus excreſceret in infinitum, nullúſque daretur finis. Ut igitur ſuprà, ita & hîc exemplaris vicem ſuſtinebunt hæc, quæ modò expoſuimus, juxta quæ, omnis generis extracta alia fabricare & componere concedetur.

Cautio de rad. ſucculentis. Si radices, ex quibus extracta concinnare voles, fuerint ſucculentæ, plurimóque liquore abundaverint: ſolummodo ex iis optimè mundatis & contuſis, prælo ſuccus expri-

exprimendus erit: qui ſuccus citra additionem alterius liquoris, immittatur in vas vitreum cum collo oblongo, & quantitatis conficiendæ capax: omnia digerantur in Baln. Mar. calido per aliquot dies, donec ſuccus tuus, quantumvis albus in rubeum convertatur colorem, inſtar vini rubicundiſsimi aut ſanguinis: quod citra dubium per ſolam digeſtionem accidit: non ſecus, ac vinum album, & panis albus, aliàque pocul enta & eſculenta coloris albi, nec non lac amygdalarum, hordeatum mundum, & ſimilia, è quibus alimenta haurimus, operâ digeſtionis in Baln. Mar. caloris animalis factæ, convertuntur in ſuccum rubicundum, nempe in ſanguinem: qui ſicut optimè temperatus, dulciſq; guſtu eſt: ita omnia extracta artificio noſtro educta, cum rubedine ſua, quæ illorum perfectionis ſignum eſt, conjunctam ſimul habent inſignem dulcedinem, cujus ope, ipſa diutiſsimè ſine ſaccharo & melle conſervantur: cùm videlicet perfectè depurata fuerint, ſicut fuſiùs & dilucidiùs capite de Syrupis declaravimus. Materiâ igitur in rubedinem converſâ, omníque hypoſtaſi ſive craſſamẽto ſeparato, liquor ſeparandus eſt, qui colore albo inde deſtillabitur: extractum autem in fundo remanebit in forma ſapæ rubicundæ. Ut longiſsi-

giſsimo conſervetur tempore, evaporatio fiat in Bal. vaporoſo, ad omnem ſiccitatem, donec materia in pilulas reduci poſsis.

Extr. rad. hyoſcyami. Sic extractum compones ex radice hyoſcyami, cujus uſus erit ad anodyni cujuſdam & laudani compoſitionem. *Extr. rad. eſulæ.* Sic etiam extractum purgans è radicib. eſulæ, ut mox dicemus, & ex infinitis aliis radicibus ſucculentis diverſis ſcopis curativis accommodatis elicies.

Alia quoque ratio eſt extractum conficiendi ex radicibus multo ſucco abundantibus. Hoc extracti genus, fæculæ nomine inſignitum eſt, ac ſi exiguam ſive minimam fæcem, ſeparandam, & uſui adaptandam pronunciares.

Facula bryoniæ. Ut igitur fiat fæcula bryoniæ, quæ ut antè diximus, ſingulare eſt mundativum matricis, & verum hyſtericum medicamentum contra quaſcunq; uteri ſuffocationes, proceſſus operationis in eum, qui ſequitur, modum inſtituatur:

℞. Raſuram radicis bryoniæ, quam minutim conciſam & contuſam, indas in ſaccum linteum, è quo ſub prælo extrahas ac exprimas quàm fortiſsimè ſuccum, qui ſuccus in vitro conſervis adſervandis deſtinato detineatur in loco frigido, non calido: & pauco dierum ſpatio videbis in fundo colligi fæces

fæces albiſsimas inſtar amyli, quibus ſupernatat aqua turbida, & alba inſtar ſeri lactis, quam ſeparabis per inclinationem: amylum autem in fundo reſidens, in pluribus vaſis parvis vitreis aut terreis vitreatis pones, ut optime deſiccetur in umbra, non in loco calido, & paucis horis materia exſiccabitur in forma amyli, quod fæculam bryoniæ appellant, ex qua fingitur pilula 10. vel 12. granorum pondere, admiſcendo paucum caſtoreum, vel aſſam fœtidam: ſummum & præcipuum remedium eſt contra omnes matricis ſuffocationes.

Sic fæcula ex radice Iridis præparatur, quæ ſingulare remediũ eſt adverſus hydropiſim. *Fæcula rad. Iridis.*

Ita etiam fit fæcula ex radice Aronis, quæ efficax eſt ad humores corporis noſtri tartareos, gummoſos ac tenaciſsimos diſſolvendos, qui aliàs durities & obſtructiones viſcerum progignunt, & ſeminaria, radices & fontes exiſtunt plurimorum diuturnorum & deploratorum morborum, quales ſunt febres quartanæ, cachexiæ, & ſimiles: ſed huic fæculæ jam exſiccatæ affunde aquæ filicis vel ſcolopendriæ q. ſuff. digerantur ad ignem B. M. per unum aut alterum diem: aqua dein per inclinationem ſeparetur, & materia tandem denuò in umbra exſiccetur ut fiat fæcula. *Fæcula rad. Aronis.*

Notandum eſt autem, præter enarrata radicum extracta quædam eſſe, in quibus præparandi ratio à priori longè differt: hæcque ipſa ſunt, quæ vires naturales inſtaurant, & corroborant, aut inſigniter conſolidant: ubi vini paniſque additione opus eſt: quæ duo naturam maximè nutriunt ac ſuſtentant, & reliquis ſimplicibus, cum quibus miſcentur, vehiculi inſtar ſunt, ut eorum virtutes promptiùs in venas & profundiſsima quæq; loca transferantur. Exempli cauſa ad herniam quantumvis completam compendioſiùs citiúſque curandam, extractum educes ex ſymphyto, ſigillo Salomonis, quale mox deſcribendum aggrediemur, & ad naturam debilem & enervatam calefaciendam, ſuóque vigoti reſtituendam, uteríque fœcunditatem excitandam, parabis extractum Satyrionis.

Extractum ſive ſangvis ſymphyti.

Sangvis ſymphyti ad herniam.

℞ Rad. ſymphyti majoris & minoris ſimul optimè mundatæ, hanc in mortario marmoreo probè contunde cum piſtillo ligneo, donec formam pulpæ ſortiatur. Ad iiij. libras hujus pulpæ adjice medullæ panis ſecalini, & panis ſigillinei ſive triticei ana ℔ j. Omnia invicem probè mixta, & tantillo vini albi irrigata injiciantur in matracium vi-

um vitreum cum collo longo, ſubere vel cera hiſpanica optimè obturatum, ut nihil tranſpiret. Hoc matracium collocetur in fimo calido, quem chymici ventrem equinum vocant: ſive in balneo vaporoſo, donec materia in chyli ſanguinei ac rubicundi colorem convertatur. Tunc illam fortiter prælo exprime, & expreſsionem hanc chyloſam & ſanguineam pone in balneo vaporoſo, illud in hac ſecunda digeſtione majorem acquiret rubedinem: & fæces aliquot in fundo relinquet, quas ſeparabis: continuando hanc digeſtionem & depurationem, donec materia clariſsima & rubicundiſsima apparuerit. Separa ab illa tunc liquorem clariorem per alembicum ad ignem Balnei vaporoſi, & remanebit in fundo extractum rubicundiſsimum, quod nominant ſanguinem ſymphyti, ad hernias & omnia ulcera interna præſtantiſsimum. Doſis eſt ℈ j. manè: diſſolvendum eſt in ſua propria aqua deſtillata, vel in vino albo, vel alio liquore congruo: continuando ad pluſculos dies, & egregios miroſq́; effectus inde produci comperies.

Eodem modo extractum ſive ſanguinem ex ſatyrione extrahes: quod ſingulare matricis corroborans, & ſpecificum eſt remedium ad conceptionem, proliſq́; generatio- *Extr. ſive ſangui. ſatyrionis.*

 nem

nem juvandam, ſteriliſsimiſque quantumlibet mulieribus fæcunditaris donum impertit, virique impotentiam ad priſtinum vigorem reducit, cujus imitatione alia plura effingere licebit. Sed verus philoſophus ulteriùs adhuc progredietur, & per eandem viam tum ex frumento, tum ex vino educet ſubſtantiam quandam ſanguineam, alendi ac vivificandi facultate potentem: qua cauſam generationis carnis, in corpore noſtro indagabit.

Extracta baccarum, granorum & ſeminũ. Sequuntur nunc extracta baccarum, granorum & ſeminum.

Extractum baccarum juniperi. De baccis ſive granis juniperi, nigris & probè maturis fit extractum, quod vocant Theriacam Germanicam, de qua ſuprà jam locuti ſumus, ejuſque præparationem tradidimus, ita ut de eadem plura verba facere ſit ſupervacaneum.

Idem extr. aliter præparatum. Ex iiſdem baccis, alia quadam methodo præparatur extractum cum ſua propria ſcilicet aqua vitæ, de qua antea diximus, modumq́; eam præparandi declaravimus, vel in magna etiam quantitate, ſicut nihil ea communius eſt in Germania. Accipiendæ igitur ſunt 4. vel 5. libræ baccarum juniperi ſelectiſsimarum, & modicè conquaſſatarum: his imple ad medium uſque matracium vitreum capax ſuperaffundendo ſuam propri-

propriam aquam vitæ, vel aquam earumdem deſtillatam, (cum ſcilicet oleum ex iiſdem deſtillaveris per Alembicum magnum cupreum, in modum aliorum oleorum) ut una ex alterutra harum aquarum 4. aut 5. digitos ſupernatet, licèt aqua vitæ alteri præſtet, vaſe ritè clauſo ſtent in digeſtione Baln. Mar. per 5. aut 6. dies, donec dicta aqua intensè coloretur, & virtutibus baccarum illarum imprægnetur. Effunde aquam hanc tinctam per inclinationem, & fæces adhuc calentes fortiter exprime per torcular: hanc expreſsionem adde eidem aquæ coloratæ: omnibus in Alembicum vitreum inditis, liquor inde ad ſiccitatem uſque deſtilletur in B. vaporoſo, in quo materia tua ab omni aduſtione immunis erit: aquam inde deſtillatam ſerva ſeorſim, & extractum etiam ſeorſim, quod inſtar ſapæ erit, longóque conſervabitur tempore. De hoc extracto exhibe ℈ j. vel duos, vel aquæ propriæ deſtillatæ cochlearia tria, & habebis ſummum ſudorificum bezoardicum contra omnes peſtes & venena.

Eâdem viâ procedes in extractione baccarum lauri cum ſua propria aqua vitæ, aut aqua ab iiſdem deſtillata, ubi ſemel illarum oleum paraveris per magnū Alembicum: quod fit injiciendo ℔ j. baccarum conquaſſatarū in *Extractum bacc. lauri.*

quinq;

quinque aut ſex libris aquæ communis, cujus ope oleum iſtud aſcendit, faciléque ab aqua ſeparatur: Nam ipſi aquæ innatat. Aqua verò interim attrahit & conſervat adeò exactè & perfectè odorem, ſaporem, aliaſque virtutes prædictarum baccarum, ut longè ſit præſtantior & melior ad compoſitionem ſui proprii extracti, quàm quivis alius liquor extraneus & peregrinus.

Extr. purgans hedera. Eodem artificio conficies extracta ex omnibus aliis baccis, granis, & ſeminibus velut extractum purgans ex hedera, extractum antepilepticum ex ſeminibus pœoniæ; extractum carminativum & flatibus diſsipandis aptum, ex ſeminibus fœniculi, aniſi, cumini, dauci & ſimilibus. In eundem modum fieri poterunt infinita alia extracta diverſis iiſdemque morbis appropriata, quibus ſimplicia, è quibus educuntur, conferunt.

Sapa ſive extractum uvarum. Sunt ex granis quædam ſucculentiora & magis vinoſa, quorum extracta aliter componuntur: veluti eſt ſuccus uvarum, qui expreſſus, reducitur in ſapam: quæ una ratio eſt extracta concinnandi: eſtque ſapa hæc apta ad varia intinctuum genera componando.

Extr. granorum matur. ſambuci & ebuli. Sic quoque ex granis maturis ſambuci & ebuli fit extracti genus, ſive ſapa quædam hydropiſi congrua & ſalutaris.

Ex iiſdem

Ex iiſdem granis ſambuci probè maturis, & ad umbram per aliquod temporis ſpacium exſiccatis, aliud extracti genus efformabis, quod eſt ſpecificum hyſtericum: idq; chymici vocant extractum granorum actes, cujus præparatio ſequentibus verbis continetur: *Extractum granorum actes.*

Collige magnam copiam granorum ſambuci optimè ad umbram exſiccatorum, ut diximus: cæteriſque omnibus abjectís, ſola grana accipe, quibus ad mediam partem imple matracium magnum cùm longo collo, ſuperaffundendo fortiſsimum ſpiritum vini, acidulum redditum cum liquore acido, vel vitrioli vel ſulphuris, ut materiam tres quatuórve digitos ſupernatet. Vaſe clauſo, ut nihil expiret, fiat digeſtio in B.M. per 5. aut 6. dies, donec ſpiritus vini in colorem rubini tinctus apparuerit, quem ſeparabis per inclinationem, cavendo, ne quid ex fæcibus aut turbulenta materia ſimul tranſeat. De qua tinctura jam, non etiam ſeparato priùs menſtruo, hoc eſt, aqua vitæ, quæ ſine corruptione aut alteratione ulla diutiſsimè adſervabitur (& cui, ſi voles, addes parum ſacchari, gratioris guſtus cauſa) exhibebis ſemicochlear argenteum, aut cochlear plenum mulieribus, quæ ex uteri præfocatione miſeris modis excruciantur: & ſubitò

ſubitò effectus ſequetur exoptatiſsimus. Ex improviſo enim, & quaſi miraculosè expergeſient, priſtinæq; valetudinis integritati reſtituentur.

Rurſus, ſi velis, ſepara inde aquam vitæ per Alembicum in balneo vaporoſo, donec in fundo remaneat extractum rubicundiſsimum: de quo exhibebis ℈ j. pro doſi: idque diſſolves in ſua propria aqua deſtillata, aut in quibuſdam aliis convenientibus, aut vino albo, quod inde rubeſcere incipiet.

Extr. granorum ebuli. Ad eundem modum parabis electuarium ex granis ebuli maturis, & ad umbram exſiccatis: hocq; extractum ſpecificum eſt remedium contra hydropem & cachexiam.

Extractum ceraſorum nigrorum. Sic quoq; extracta conficientur ex pluribus aliis fructibus, veluti ex ceraſis nigris agreſtibus, & exſiccatis contra epilepſiam: in cujus extracti compoſitione, poteſt loco aquæ vitæ ſubſtitui quædam aqua antepileptica, de pœonia, &c.

Extractum flor. pœoniæ. Ex floribus pœoniæ rubeis & exſiccatis eodem modo elicies tincturam cum ſua propria aqua, quæ aciditate vitrioli acidula reddetur.

Extr. fruct. alkekengi. Cum aqua alkekengi acidula quoque facta, ut ſuprà, extractum è fructibus ejus rubicundis, & modicè exſiccatis contra calculum comparabis.

Cum

Cum aqua ſenelorum quoque acidula. *Extr. ſenelorum.* elicies ex ſenelorum eorundem fructibus exſiccatis extractum accommodatiſsimum ad præſervationem & curationem calculi.

Sic & ex floribus papaveris rubei exſiccatis, cum ſua propria aqua, eodem modo *Extr. florũ papaveris rubeorum.* acidula reddita cum liquore acido, ſulphuris, educes extractum præſtantiſsimum & ſpecificum ad omnes plevriſes: quod unius ſcrupuli pondere diſſolutum exhibebis in uncia una ſuæ propriæ aquæ, deſtillatæ poſt tincturæ imprægnationem. Aut ſi voles, omiſſa ſeparatione, eaſdem aquas tinctas ſervabis, & de iis præbebis ℥ ß. vel ℥ j. veſperi circa horam ſomni, & miros producet effectus.

Ad hanc normam extractorum, diverſorum lignorum, corticum, radicum, baccarum, granorum, ſeminũ, fructuum, & florũ, verus & peritus medicꝰ infinita alia ad diverſos & plurimos affectus effinget remedia.

Reſtat ut breviter exponamus extracta *Extracta herbarum.* herbarum: quæ fiunt tribus modis, ut ſequitur:

1. Modus parandi extracta ex herbis, radicibus, & cæteris omnibus ſuis partibus.

Primus modus eſt, ut contundatur herba, & prælo ejus exprimatur ſuccus dum adhuc viridis eſt & ſucculenta: poſtea ſuccus hic depuretur in B. M. calido tandiu ſeparando purum ab impuro, donec nullæ amplius fæces

fæces in fundo reſideant: ab hoc ſucco perfe-ctè ita depurato, abſtrahe aqueum liquorem per balneum vaporoſum, donec in conſiſten-tiam ſapæ, aut paulò ſicciorem, ſi diu con-ſervari debeat, redigatur.

2. *Modus.* Secundus eſt, ut incidatur herba, cùm flo-reſcit, qua impleatur Alembicum magnum terreum vel cupreum, ſtanno interius obdu-ctum, quale eſt illud, quo plerúmque olea deſtillari ſolent: depreſſa optimè materia hydromelite vinoſo imbuatur: clauſo poſtea vaſe cum quodam operculo, omnia mace-rentur in calore Solis, ſi æſtas ſit, aut in quo-dam hypocauſto per 4. aut quinq; dies: pòſt exprimantur omnia prælo, & fæcibus affun-de novum hydromel, vel aquam vitæ, dige-rendo & exprimendo omnia: ac denuò idem repetendo, donec fæces omni virtute ſpoliatæ videantur. Omnes hæ expreſsiones ſimul collectæ, indantur in Alembicum, ut liquor inde deſtilletur, & in fundo remaneat extractum in forma mellis vel ſapæ.

3. *Modus.* Tertius & ultimus modus educendi ex-tracta ex prædictis herbis eſt, ut earum ma-gna copia ſimul colligatur: quæ minutim incidantur aut contundantur: his implea-tur magnum aliquod, aut plura minora Alembica terrea aut vitrea, per quæ aqua illarum ad ſiccitatem deſtilletur, idque in balneo

balneo vaperoſo, fæcibus omninò ſiccis, nihil tamen aduſtionis redolentibus & in pulverem craſſo modo redactis, affunde aquam ſuam propriam deſtillatam : & dum ſit omnium in balneo digeſtio, aqua alliciet omnem herbarum tincturam, illarumq; qualitatibus eſſentialibus ſubſtantificis imprægnabitur : continenter affundendo novam aquam, & omnia digerendo, ſeparandoq; aquam tinctam per inclinationem, ac ſingula denuò repetendo donec aqua amplius non tingatur : dein omnes hæ aquæ tinctæ, ſimul mixtæ, ac in ūnum aut plura Alembica apta inditæ, deſtillentur uſq; ad conſiſtentiam ſapæ ſive extracti. Aquas deſtillatas ſeorſim ſervabis ut in ejus ℥ j. vel ij. diſſolvatur ʒ ß. vel ʒ j. Et ſic hoc extractum præbebitur in iiſdem affectibus quibus ipſa ſimplicia, unde compoſitū eſt, conveniunt.

Si ex fæcibus illarum calcinatis extraxeris ſalem : cum earundem proprio liquore, & hunc liquorem cum ſuo ſale addideris tuis extractis, & adhuc omnia ſimul & ſemel deſtillaveris, ut ſal enumeratus cum extractionibus iſtis exquiſitiùs miſceatur : multò efficaciorem reddes facultatem extractorum multiplicem, quam habent, nempe purgatoriam, ſudorificam, diureticam, aperitivam & deoppilativam:

Extractum chelidoniæ. Ex præſcriptis itaq; his tribus modis elige quemcunq; volueris, & fac ex herba, radice, & tota reliqua ſubſtantia chelidoniæ extractum, quod præſtantiſsimum & ſpecificum eſt medicamen contra febres tertianas, icterum, cachexias, colores pallidos, & obſtructiones viſcerum: eſtq; præterea remedium univerſale, pluribusq; expugnandis affectibus prodeſt: item diureticum & ſudorificum ſimul exiſtit, ſi ejus ſcrupulum unum in aquæ propriæ cochleari uno aut duobus infuſum exhibueris.

Extr. meliſſæ. Sic extractum è meliſſa paratum, eſt ſummum cardiacum.

Extr. card. benedicti & ulmariæ. Extractum cardui benedicti, & extractum ulmariæ ſunt ſudorifica, & ſingularia remedia adverſus peſtem.

Ex omnibus præterea herbis juxta hanc methodum ſimplicia efformabis extracta, ita ut mihi ſatis ſit, in quinque aut ſex ſimplicibus ſelectioribus & prệſtantioribus dotibus, tantùm præparationis normam & rationem oſtendiſſe.

Extracta compoſita. Ad eandem normam compones etiam extracta compoſita, Cephalica, Thoracica, Cordialia, & alia, tàm majora, quàm minora: de quibus ſuprà capite de Antidotis mentionem fecimus: & quamvis jam utrumque cephalicum exempli cauſa à nobis

lis deſcriptum ſit, non tamen abſurdum videri debet, ſi illud huc, tanquam ſuo proprio loco rurſus inſeramus.

Extractum cephalicum majus.

℞ *Rad. Acori*
Pœoniæ
Viſci querni
Ligni aloës
Baccarum juniperi
Sem. Pœoniæ
Cinnamomi
Garyophyllorum
Macis
Nucis moſchatæ
Cardamomi
Fructuum anacardorum
Flor. Anthos
Salviæ
Primulæ veris
Pœoniæ
Calendulæ
Betonicæ
Lavendulæ
Stœchadis Arabicæ
Lil. convall.
Euphragiæ
Tiliæ arboris

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur, & indantur in matracium vitreum, ſuperaffundendo aquarum vitæ, ſalviæ,& granorum juniperi q. ſuff. ut aqua quatuor digitos ſupernatet materiam. Digerantur omnia ad ignem Bal. Mar. per 6. octóve dies: fiat colatura & expreſsio per torcular: indéque ſeparetur liquor aqueus per evaporationem, donec materia in ſapæ ſive extracti forma reſtet in fundo. Doſis eſt ℥ ß. in omnibus frigidis affectibus cerebri.

Extractum cephalicum minus.

℞ *Herb. & flor. meliſſæ*
Betonicæ
Pœoniæ
Salviæ
Roſmarini.

Omnibus recenter collectis, (quod facilè ſuo tempore fieri poteſt) & ritè contuſis, invicemq; mixtis, liquor inde ſeparetur per balneum vaporoſum: rurſusque idem liquor fæcibus affundatur, ut tinctura inde eliciatur, fiatq; omnium multoties reiteratio, procedaturq; ulteriùs, ut in cæteris extractis.

Extractum thoracicum majus.

℞ *Rad. Enulæ campanæ*

Iridis

Ireos
Tuſſilaginis
Polypodij
Liquiritiæ in taleolas ſectarum ana ℥ iij.
Iujuborum
Sebeſten
Uvarum corinthiac. ana ℥ iiij.
Herb. *Scabioſæ*
Praſſii
Hyſſopi
Capill. veneris, ſiccarum & craſſo modo contuſarum
Sem. *Cardui benedicti*
Bombacis
Urticæ
Aniſi
Fœniculi
Papaveris albi ana ℥ iij.
Cinnamomi ℥ j.
Flor. ſicc. *Borraginis*
Bugloſſæ
Tuſſilaginis
Papaveris rubei ana p. iiij.
Omnia contuſa & probè invicem mixta, in vas aptum indantur, affundendo aceti ſcillitici ℔ j. ß.
Aquar. Scabioſæ
Cardui benedicti

Hyſſopi
Tuſſilaginis ana ℔ j.

Digerantur omnia ad lentum ignem per dies aliquot; poſteà fiat expreſsio & evaporatio ſubſtantiæ aqueæ, donec materia in ſapæ conſiſtentiam reducatur: ſicut in cæteris docuimus: & habebis extractum thoracicum majus: quod ad duas drachmas exhibitum, vel ſolum in forma pilulæ, vel diſſolutum in aqua propria, conducit omni aſthmati, orthopnϾ, difficili reſpirationi, & ſimilibus thoracis affectibus.

Extractum thoracicum minus.

℞ *Herb. Tuſſilaginis*
Scabioſæ cum toto
Praſſii
Calamenti
Hyſſopi recenter collectarum
4. Sem. frigidorum
Sem. Urticæ
& Cardui benedicti.

Omnia ſubtiliſsimè contuſa deſtillentur in balneo vaporoſo uſq; ad ſiccitatem; cum propria aqua deſtillata & ſiccis fæcibus iterum affuſa extrahe tincturam, in cæteris eandem obſerva methodum, ut hactenus aliunde declaravimus, & habebis extractum pectorale minus.

Extra-

Extractum majus Cardiacum ſive Cordiale.

℞ *Raſuræ ligni aloes*
Ligni rhodij ana ℥ ij. ß.
Angelicæ
Scorzoneræ
Zedoariæ ana ℥ iij.
Cort. Citrij ſiccæ ℥ ij.
Dictamni
Been utriuſq;
Doronici
Sem. Ocymi
Citrij
Meliſſæ
Acetoſæ
Granorum alkermes ana ℥ j. ß.
Garyophyllorum
Cinnamomi ana ℥ j.
Croci ℥ ß.
Roſ. rubrarum p. iij.
Omnibus conquaſſatis ſuperaffundantur
Succi limonum ℔ j. ß.
Aquar. Scordij
Meliſſæ.
Flor. Roſmarini ana ℔ j.

Vel quantum ſufficit ad materiam benè irrigandam. Omnia digerantur ad ignem lentum, exprimantur, fiantque reliquæ

operationes, ut in ſupradictis extractis capitalibus & pectoralibus jam explicatum ſuit.

Extractum minus cordiale.

℞ *Herb. Scordij*
Tormentillæ
Meliſſæ cum toto
Scorzoneræ, recenter collectarum ana M.iij.
Citriorum in orbiculos diſſectorum cum cortice N. v. aut vj.

Omnibus, tam herbis, quàm citriis, ritè contuſis in mortario marmoreo, & probè ſimul mixtis adjice

Cinnamomi
Croci ℥ ß.
Gallæ moſchatæ
Elect. de gemmis ana ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.

Ex his omnibus liquor abſtrahatur ad ſiccitatem per balneum vaporoſum. eumq; fæcibus reſiduis rurſus affundas ad tincturam eliciendam, pergendo in cæteris, ut in extracto minori pectorali methodus jam præſcripta commonſtrat. Et ſic habebis extractum minus Cordiale.

Extractum majus ſtomachicum.

℞ *Rad. Calami aromatici ſive galangæ*
Cyperi

Digitized by Google

Cyperi
Ligni aloës ana ℥ iij.
Corſ. Arantiorum
Et Cytoniorum exſiccat. ana ℥ j.
Cynnamomi
Macis
Nucis moſchatæ ana ℥ ij.
Menthæ ſiccæ
Ambroſianæ ſiccæ ana M. ij.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Liguſtici
Granorum myrti ana ℥ j.
Omnium myrobalanorum ana ℥ ß.
Roſ. rubr. p. iij.

Contundenda contundantur, & incidenda incidantur, miſceantur, & indantur in magnum matracium capax, ſuperaffundendo

Succi Granatorum acidorum ℔ j. ß.
Aquæ Cinnamomi ℔ ß.
Aquæ Menthæ &
Abſinthij ana ℔ j.

Vel quantum ſufficit ad materiam irrigandam: cum his enumeratis liquoribus fiat tandem digeſtio in B. Et in reliquis imitare progreſſum ſuperiorum extractorum majorum.

Extractum ſtomachicum minus.

℞ *Menthæ*
Ambroſianæ ana M. iiij. vel v.
Cytoniorum decorticatorum & in orbiculos tenues diſſectorum N. iiij.

Herbæ & Cytonia ſimul contundantur, & in pulpæ formam redigantur: huic pulpæ adde

Macis
Nucis moſchatæ ana ℥ j. ß.
Spec. Aromatici roſati ℥ j.

Mixtis invicem omnibus, & in Alembicum injectis, fiat deſtillatio per balneum vaporoſum ad ſiccitatem: Aquam inde elicitam iterum affunde fæcibus, & in cæteris ad proliciendum extractum, ſequere rationem reliquorum extractorum minorum, jam ſuprà à nobis traditorum.

Extractum hepaticum majus.

℞ *Ligni caſſiæ*
& omnium ſantalorum, ana ℥ ij.
Rad. Rubiæ tinctorum
Filicis utriuſq;
Acetoſæ
Oxylapathi
Rhabarbari ana ℥ j.
Eupatorij Meſ.

Come-

Digitized by Google

Comitrumes abſinthij pontici
Hepaticæ ana M. ij.
Sem. Apij
Petroſelini
Schænanthos ana ℥ ß.
Spicæ nardi
Flor. Cichorij
Centaurij minoris
Chelidoniæ
Roſ. rubr. ana p. iij.

Contundantur & indantur in vas vitreum : his adde

Aceti poſſulati ℔ j. ß.
Aquar. Agrimoniæ
Acetoſæ
Cichorij ana ℔. j.

Macerentur, deſtillentur, & aqua rurſum affundatur materiæ, & ſic educatur extractum juxta methodum aliorum extractorum majorum.

Extractum hepaticum minus.

℞ *Rad. oxylapathi*
Vincetoxici
Acetoſæ
Cichoreæ ſylveſtris cum toto ana ℥ iij.
Herbarum Agrimoniæ
Hepaticæ

Centau-

Digitized by Google

Centaurij minoris
Chelidoniæ ana M. iiij. vel amplius
Fructuum berberorum maturorum
℔ ß.

Omnia contundantur optimè ſeorſim, & probè ſimul miſceantur: quibus dein adjiciantur

Spec. Diarrhodon
Diatriaſantali ana ℥ ß.

Omnibus rite invicem mixtis, & in Alembicum inditis, liquor inde ad ſiccitatem deſtilletur, qui iterum affundatur fæcibus ad extractum eliciendum, veluti in aliis hactenus factitatum eſt.

Extractum ſpleniticum majus.

℞ *Rad. Serpentariæ majoris*
Filicis
Valerianæ ana ℥ ij.
Cort. Fraxini
Capparum
Tamaricis ana ℥ iij.
Ceterach M. ij.
Sem. Cardui benedicti
Cumini
Coſti ana ℥ j.
Piperis
Cubebarum ana ʒ vj.
Flor. Geniſtæ

Hypericꝫ

Digitized by Google

Hyperici
Bugloſſæ ana p. ij.
Raſuræ eboris
Cinnamomi ana ℥ ß.
Limaturæ chalybis cum ſulphure calcinatæ ℥ x.

Indantur in Matracium vitreum, ſuperaffundendo

Aceti ſcillitici ℔ j.
Aceti bugloſſati
& Sambucini ana ℔ ß.
Aquar. Florum ebuli
Et ſcolopendriæ ana q. ſuff.

ad materiam ritè macerandam: in reliquis ſequere modum aliorum extractorum majorum.

Extractum ſpleniticum minus.

℞ *Scolopendriæ*
Fumariæ
Pimpinellæ
Summitatum fraxini ana M iiij.
Flor. Geniſtæ recentium p. vj vel amplius.

Contundantur in mortario marmoreo: his adde

Spec. Lætificantis Gal.
Myrobalanorum omnium
Zingiberis ana ℥ ß.
Succi Pomorum redolentium ℔ j.

Indan-

Indantur in Alembicum, & deſtillentur: deinceps fiat proceſſus ut in aliis extractis minoribus.

Extractum nephriticum majus.

♃ *Rad. Reſtæ bovis*
Eryngiorum
Bardanæ ana ℥ iij.
Herniariæ ſiccæ M. ij.
Sem. Cepæ
Urticæ
Raphani
Saxifragiæ
Fœniculi
Aniſi
Petroſelini ana ℥ ij.
Bacc. Iuniperi
Milij ſ...
Nucle... mespilorum ana ℥ j. ß.
Lapillorum (quos oculos cancri vocãt)
Calcis teſtarum ovorum ana ℥ j.
Contuſis & mixtis omnibus adde
Succi limonum ℔ j. ß.
Aquar. Stillatitiarum raphani
Argentariæ
& alkekengi q. ſuff.
Ut omnia ritè macerari poſsint. ac tandem exprimi, & in extractum ad modum cæterorum concinnari.

Extra-

Extractum Nephriticum minus.

℞ *Argentariæ*
Saxifragiæ ana M. iiij.
Fructuum alkekengi maturorum
& Senelorum ana ℔ j. ß.
Gran. *Iuniperi maturorum ℥ iiij.*
Limoniorum in orbiculos diſſectorum
N. iiij.

Contundantur omnia & indantur in matracium: his affunde
vini albi ℔ j.
Deſtillentur omnia in Baln. vaporoſo ad ſiccitatem: dein eâdem aquâ extrahes tincturam ex dicta materia: quam tandem exprimes, & reduces in extractum, ut reliqua.

Extractum hyſtericum majus.

℞ *Rad. Bryoniæ* ℥ iij.
Aſari ℥ j. ß.
Matricariæ
Arthemiſiæ
Nepetæ, ſiccarum ana M. iij.
Bacc. *Iuniperi*
Sem. *Seſeleos*
Ameos
Rutæ
Carui
Anethi ana ℥ ij.

Nucis

Digitized by Google

Nucis moſchatæ
Cardamomi ana ℥ ß.
Karabes ℥ j.
Caſtorei ʒ vj.

Contundantur & miſceantur, addendo
Hydromelitis vinoſi ℔ j.
Aquar. Rutæ
Matricariæ, ana q. ſuff.

ut macerari poſsint: dein fiat expreſsio & extractum, ut artis eſt. Singulare eſt mundificativum matricis, ejusq; omnibus affectionibus à cauſa præſertim frigida ſubortis opitulatur.

Extractum hyſtericum minus.

℞ *Matricariæ*
Arthemiſiæ
Meliſſæ
Rutæ ana M. iiij. *vel amplius*
Sabinæ M. j.

His herbis adhuc recentibus ritè contuſis adde
Caſtorei
Myrrhæ
Croci ana ℥ j.
Cardamomi ℥ j. ß.

His porrò omnibus affunde
Aquæ cinnamomi ℔ ß.

Et inde deſtilla omnem liquorem ad ſic-

citatem

citatem per Alembicum in B. vaporoſo: quæ deſtillandi ratio cæteris omnibus præſtantia & ſecuritate præcellit, quod ſæpius inculcare non deſiſtimus. Dein cum hoc eodem liquore fæcibus ſiccis iterum affuſo, omnes tincturas elicies: quo effuſo per inclinationem, fæces exprimes, hancq; expreſsionem junges cum liquore ſive aqua tincta. Omnibus denuò injectis in Alembicum, inde deſtillabis omnem liquorem, quem ſtudiosè ſervabis ſeorſim, & extractum reſidebit in fundo in forma ſapæ, aut paulò ſicciori: quod ad ℈ j. offeres, vel in forma pilulæ, vel diſſolutum in ſua propria aqua. Admirabile erit in provocandis menſibus & roborando utero: cujus deſcriptionem paulò fuſiùs declaravimus, quàm reliquorum, ut ſit tanquam exemplar & norma, ad quam reliqua efformentur: quorum doſis non excedet ſcrupulum unum: quæq; præbebis vel in forma pilularum, vel diſſoluta in ſuis propriis aquis, quas ad hos uſus ſemper adſervabis. Hac itaq; methodo confici poterunt infinita alia extracta, quæ pharmacopœus in tempore parabit ad varios effectus, ſempérque parata habebit hujuſmodi remedia, eáque ex medici præſcripto in uſum transferet, cùm neceſsitas exiget: ſicque non opus habebit, ut toties re-

centia colligat ſimplicia, aut ad decoctiones, expreſsionesq; toties cum tanto tædio reiterandas confugiat: Nam in promptu ſibi erit extractum, quod ſtatim in congruenti quodam liquore diſſolvat, indeque effingat vel bolum, vel pilulas, vel potiunculam, vel clyſterem. Nos hîc adjicimus extractum carminativum, cujus imitatione facillimum erit præparare etiam dyſentericum, diureticum, vulnerarium, & hujus generis alia.

Extractum Carminativum.

℞ *Baccarum lauri* ℔ j.
Baccarum juniperi ℔ ß.
Sem. Dauci
Cumini
Fœniculi
Aniſi ana ℥ iiij.
Herb. ſicc. Calamenti
Origani
Pulegij
Summitatum Anethi ana M. ij.
Flor. Camomillæ veræ
Flor. Nucum
Et Sambuci ana p. iiij.
Cinnamomi
Nucis moſchatæ
Piperis
Cardamomi ana ℥ j.

Omnia

Omnia craſſo modo contuſa, & ſimul mixta, indantur in Alembicum ſive vitreum, ſive terreum aut cupreum capax, ſuperaffundendo hydromel vinoſum, aut vinum album generoſum, donec materia bené irrigetur. Vaſe obturato ſuo operculo fiat digeſtio in Baln. mediocriter calido per 4. aut 5. dies: quibus elapſis exprimes materiam, vel per torcular tandem, omnémque liquorem inde expreſſum reſervabis. Fæcibus affunde novum vinum album generoſum, vel aquam vitæ, ut denuò fiat digeſtio & expreſsio, ut hoc modo omnis virtus ſubſtantifica prædictæ materiæ exquiſitiùs extrahatur. Omnibus expreſsionibus invicem mixtis, & in Alembicum inditis, inde totus ſeparetur liquor, quem accuratè ſervabis ſeorſim: ſicut & extractum Carminativum, quod in fundo remanebit in conſiſtentia inter durum & molle mediâ: quodq; ad 20. uſq; grana exhibebis iis, qui colicis torquentur cruciatib. vel vitium habent in ventriculo, aut inteſtinis, vel in forma pilularum, vel diſſolutum cum ſua propria aqua. Ut clyſterem componas, de eo accipere oportet ℥ j. ß. vel duas, idq; prompte diſſolvere vel in quodam juſculo vel in lacte vel in vino, & ſic dicto citiùs paratum habebis enema carminativum, cum quo extracto ſi voles, addere

poteris extracta laxativa ad deturbandam & evacuandam ſentinam.

Hactenus tractatum à nobis eſt de extractis ſimplicibus & compoſitis, quæ alterationi, corroborationi, aliiſque pluribus medendi indicationibus inſerviunt: nunc nobis dicendum reſtat de extractionibus ſimplicibus & compoſitis purgantibus. Quamvis autem ante annos pluſquam triginta in tractatu noſtro de ſpagyrica præparatione, de hujus generis extractis egerimus, ita ut VVeckerus maximam illorum partem in Antidotarium ſuum generale tranſtulerit, mihique hîc occaſio eſſet in noſtram hanc pharmacopœam eadem introducere: nos tamen in iiſdem deſcribendis nunc alia planè utemur methodo ac via, facili nimirum & perſpicua: publicóque perfruendos alios elargiemur fructus, quos favente Minerva ex Vulcani interim officina exhauſimus: prætermiſsis iis quæ vel in noſtris, vel aliorum voluminibus deſcripta jam reperiuntur.

Iam ſuprà fusè & dilucidè ſatis docuimus rationem eliciendi eſſentiam Aloës: eſſentiam dicimus, quia ab extracto, quale aloës jam eſt, præparata fuit. Quo pacto elicere quoque licet eſſentiam elaterii aliorúmque ſuccorum expreſſorum, concretorum, & craſſo

craſſo modo in extracta reductorum.

Extractum ſive eſſentia rhabarbari fit hoc modo: ℞. Rhabarbari electi ℔ ß. vel quantum voles: huic, craſſo modo conquaſſato affunde aquam endiviæ, ſucco limoniorum vel citriorum acidulam redditam, ut rhabarbaro ſupernatet ad ℔ ß. His correctivi loco adjice

Cinnamomi ℥ ß.
Santali rubri ʒ j.

Omnia ſtent in digeſtione Baln. Mar. donec aqua cichoreæ in rubini tingatur colorem. Hanc aquam tinctam ſepara per inclinationem: ſæpius affundendo novam aquam, continuandóque hanc operationem, donec aqua ampliùs non coloretur: tandem expreſsis fortiter omnibus, & cum priori aqua tincta permixtis, inde ſeparabis aqueum liquorem per baln. vaporoſum: & extractum ſubſidebit in fundo in forma gummi vel ſapæ perfectè coctæ & rubicundiſsimæ.

Eodem modo extractum parabis ex omnibus radicibus modica purgandi facultate præditis, quales ſunt gentiana, mechoaca, ſanicula Dodonæi, &c.

Sic quoque extractum ſenæ fiet: ſed loco aquæ cichoreæ accipienda erit aqua pomorum redolentium, quæ acidula ſit facta (loco ſucci limoniorum) liquoribus acidulis,

vel ſalis petræ, vel ſulphuris, vel vitrioli, qui tincturis foliorum & florum quantumvis jam emarcidorum, exſiccatorum, diuque in arculis reſervatorum extrahendis aptiſsimè conveniunt: Correctivi vicem ſubibit aniſum aut garyophylla, in pauca quantitate addita.

Sic eâdem methodo extracta conficies ex omnibus floribus purgantibus, ex roſis pallidis, violis, floribus perſicæ arboris, floribus prunorum, tam ſylveſtrium, quàm hortenſium, floribus centaurii, fumiterræ, & hyperici.

Sic ex agarico, ex ſeminibus ebuli, ſileris montani, & ſimilibus, præclara quoq; extracta educes purgantia.

Proponamus modum extracta parandi ex ſimplicibus violentioribus, initium ſumentes ab illorum radicibus, ex quibus alio modo, quàm in præcedentibus, extracta concinnantur. Exordiemur autem ab extracto eſulæ omni hydropiſi, aliiſq; morbis, in quibus ſeroſorum humorum expurgatione opus eſt, apto & congruo.

℞. Radices & folia, hoc eſt, totam ſubſtantiam eſulæ minoris, ex his exquiſitiſſimè contuſis exprimatur ſuccus per torcular, hoc ſucco in matracium vitreum cum collo longo indito fiat digeſtio in B. M. Fæcibus

cibus, in quibus adhuc plurimùm virtutis purgantis ineſt, affunde ſerum lactis clarum, aut aquam lactis deſtillatam, ad fæces ritè & exquiſitè irrigandas, quæ in aliud vas injectæ digerantur per idem B. M. tribus quatuórve diebus: dein omnia prælo fortiter exprime: hæcq; ultima expreſsio addatur alteri priori: omnia digerendo in eodem B. M. ſemperq; ſeparando fæces à claro, ſive purum ab impuro, donec materia tua nihil amplius craſſamenti deponat, ſed clariſsima, colore rubicundiſsima, guſtúq; dulciſsima in fundo ſubſideat, quæ veræ perfectæq; digeſtionis ſigna ſunt, ſicut jam alibi diximus.

Hæc materia transfundatur in aliud Alembicum, ut liquor omnis inde deſtilletur ad ſiccitatem per B. M. vaporoſum, & in fundo remanebit extractum eſulæ in forma ſapæ rubicundiſsimæ, & guſtu dulciſsimæ: de quo extracto exhibe ℥ ß. idque vel in forma pilularum, vel diſſolutum in ſua propria aqua, quam reſervaſti. Summum & excellens purgans eſt, & omnibus hydropiſibus, cachexiis & vermibus aptiſsimum remedium.

Idem extractum parabis etiam alia methodo, contundendo ut ſuprà eſulam, & deſtillando aquam ſuam uſq; ad ſiccitatem, rurſumq; affundendo aquã ſuã propriis ſuis

fæcibus ſiccis, ſed nequaquam tamen exuſtis. Nam balneum vaporoſum impedit omnem uſtionem. Hæc aqua alliciet & extrahet tincturam eſulæ, & impensè colorabitur: quam deſtillabis & extractum ſive ſapa remanebit in fundo Alembici: Et eandem aquam deſtillatam affundes denuò fæcibus prioribus, ex quibus paraſti extractum, idque toties reiterando, donec aqua non amplius tingatur, & ultimò poſt macerationem exprimendo dictas fæces per torcular, & addendo enarratam expreſsionem tincturis reliquis, ut ex omnibus fiat unum extractum. Si ex fæcibus utriuſque præparationis combuſtis, ſalem cum ſua propria aqua, eamque extracto proprio addideris, ejus purgandi vim & efficaciam validiorem reddes. Sunt multi, qui in præparandis hujuſmodi extractis, tum eſulæ, tum aliorum quorumvis purgantium ſola aqua vitæ utuntur, quod nobis non adeò diſplicet: eſt enim ignis naturæ ille qui digerit & concoquit horum ſimplicium cruditates, in quo plurimum ſitum eſt. Præterea eadem tam tenuium & aërearum exiſtit partium, ut hoc nomine promptiùs, quàm cætera quævis diſſolventia alliciat rerum eſſentias, quibus extractis facilè inde ſeparatur. Sed plus mihi arridet ratio illa, quam modò declaravimus.

ravimus.

ravimus: de quibus tamen omnibus liberum cuivis relinquo judicium.

Ad hunc igitur ſuprà commemoratum modum extracta præparabis ex thymelæa, chamelæa, mezereo, & reliquis omnibus tithymali ſpeciebus, & ex ipſo quoque helleboro nigro, ſi in loco eo habitaveris, ubi recens colligi poteſt.

Sed cùm non omnes montibus ſimus vicini, quibus hæc herba copiosè creſcere ſolet, neque ejus copia, niſi cùm jam exſiccata ſit, facilè detur, ejuſdem extractum in hunc ſequentem modum præparandum docebimus:

℞ Radicum & fibrarum hellebori nigri veri (cave ne adulterinum accipias) ℔ j. omnem ſorditiem priùs aquâ ablue: dein ea macera per integrum diem in aceto roſato: hoc enim tollet nimiam illorum acrimoniam & venenatam qualitatem: Effunde acetum: radices autem mediocriter ad ignem lentum exſiccatæ & craſſo modo cōtuſæ, indantur in matracium capax, ſuperaffundendo ſucci limoniorum partem unam, & ſucci pomorum redolentium partes duas (ſuccis his priùs optimè depuratis & clarificatis) ut materiam duos tréſve digitos ſupernatet: omnia ſtent in digeſtione B. M. donec ſucci in colorem rubicundum

tingantur, & exactè imprægnentur tota helleboři ſubſtantia. Cola poſtea omnia, & fæces prælo exprime: ultimam hanc expreſſionem commiſce cum prima colatura: Et iterum affunde fæcibus novum ſuccum roſarum pallidarum optimè clarificatum, indeq; denuò extrahe omnem ſubſtantificam virtutem in B. M. colando & exprimendo iterum omnia, & miſce hanc colaturam & expreſsionem cum prioribus illis: omnibus in matracium capax injectis, fiat digeſtio in Balneo, purúmque ab impuro ſeparetur. Tandem ſepara ad calorem lentum humiditatem, donec in fundo maneat extractum in ſpiſsiori paulò forma, quàm ſapa eſt: de quo miſcebis ℈ j. cum ℈ ß. extracti confect. Hamech, cujus deſcriptio habetur in Diætetico noſtro: ex qua mixtione formabis duas pilulas, & habebis excellentiſsimum remedium purgans contra omnes manias, epilepſias, melancholias, febres quartanas, & alios morbos, qui altiores radices agunt, & occulta habent ſeminaria: effectus præterea demonſtrabit eximios, citra ullam tamen moleſtiam aut perturbationem.

NOTA.

Poſtquam enumerato helleboro addideris extractum confect. Hamech purgans: iis in-

iis inſuper adde extractum trochiſcorum alhandal vel diagridii ritè præparatum, aut ſimile aliquod purgans, quod purgationem per inferna promoveat, & vomitivam hellebori vim cohibeat: quod imprimis notandum eſt in cæteris omnibus violentis purgantibus, & vomitoria facultate ſimul pollentibus: hæc enim vomitoria vis, per additionem remedii purgantis, quod facultatem habet per inferiora trahendi ac educendi, omnino retunditur & inhibetur.

Hactenus haud dubiè animadvertiſti in variis ejuſmodi purgantibus extractis, varia quoque menſtrua & diſſolventia, apta tamen & congrua à nobis uſurpari: & quorum magni & egregii effectus abundè ſatis patebunt. Sed verus & peritus chymicus, qui ingenioſa quadam arte & induſtria ſciverit præparare aquam vitæ tartariſatam, hujuſque perfectam cognitionem adeptus fuerit, is poterit inde eruere diſſolvens quoddam ſive menſtruum generale, quo extrahet eſſentias omnium rerum purgantium, radicum, foliorum, herbarum, ſeminum, fructuum & florum: is, inquam, verè gloriari poterit de ſummo & elegantiſsimo Naturæ myſterio: de quo non licet plura addere, ne juſtã doctorũ iram & reprehenſionem incurram: hi enim vitio mihi verterent,

ſi tam

ſi tam pretioſas margaritas nimis aperta & clara verborum oratione proſtituerem, eaſque porcis projicerem, hoc eſt, in commune & rude vulgus tam rara & præclara arcana ſpargerem ac diſſeminarem: quod tantis arcanis indignum, cæteris tamen, quæ in ſcriptis noſtris liberali impertivimus manu, meritò acquieſcet.

Iuxta has deſcriptas ſimplicium extractorum formulas conficiet expertus & induſtrius medicus tot, quot voluerit extracta: quibus ea addet correctiva, quæ ſcopo ſuo ſatisfacient.

Supereſt ut in pharmacopϾ noſtræ decorationem adjungamus extracta quædam compoſita, tam Catholica ſive univerſalia, quàm chologoga, phlegmagoga, & melanagoga: juxta eam videlicet methodum, quam in purgantium vulgarium tractatione ſuprà ſecuti ſumus.

Extractum Catholicum.

℞ *Fibrarum hellebori nigri, cum aceto præparatarum (hæc enim eſt prima hellebori præparatio, ut jam ſuprà diximus)* ℥ j. ß.
Turbith albi, & gummoſi
Hermodactylorum ana ℥ ij.
Aſari

Gratio-

Gratiolæ ana ℥ j.
Trochiſcorum Alhandal. ʒ vj.

Omnia conquaſſata indantur in matracium, addendo

Spec. Diarrhodon
Lætificantis Gal. ana ʒ ij:

Superaffundendo

Aquar. Fumiterræ
Pomorum redolentium ana ℔ j.
Succi Limoniorum optimè depurati
Succi Granatorum acidorum ſive berberorum ana ℔. ß.

ut liquores materiam duos digitos ſupernatent: ſtent omnia in digeſtione Balnei calidi per 6. aut 7. dies: Poſteà colentur & exprimantur omnia per torcular fortiſsimè, & ſervetur hæc expreſsio.

Seorſim autem fac hoc ſequens extractum.

℞ *Rhabarbari ℥ ij.*
Agarici trochiſcati ʒ x.
Follicul. ſenæ ℥ iij.

His correctivi loco adde

Cinnamomi ʒ ij.
Garyophyllorum
Aniſi ana ʒ j.

Superaffundendo

Aquar. Agrimoniæ

Cicho-

Cichorij

Acidularum redditarum ſucco limoniorum quantum ſufficit, vel potius liquoribus acidulis ſulphuris aut vitrioli imbuantur, qui promptiſsimè allicient tincturas & virtutes purgativas: fiat extractum digerendo, colando, & exprimendo omnia, ut ſuprà. Hæc expreſsio addatur priori, ut liquor omnis inde eliciatur ad ſiccitatem per Baln. vaporoſum, & in fundo reſidebit extractum Catholicum, de quo exhibebis ʒ ß. vel ad ſummum ʒ j. illumq́; in ſuo proprio liquore diſſolves, quem ad hos uſus ſervabis, vel in forma pilularum exhibitum purgans univerſale habebis præſtantiſsimum.

Extractum cholagogum ſolutivum.

℞ *Rhabarbari* ℥ vj.
Follicul ſenæ ℥ iiij.
Scammoneæ præparatæ ℥ j.
Spicæ nardi
Santali citrini
Cinnamomi ana ℥ ß.
Trochiſcorum berberis ℥ ij.

His affunde ſucci roſ. pallidarum optimè depurati q. ſuff. digere, cola, & exprime omnia calidè per torcular, & fac extractum in conſiſtentia ſapæ: cui addes æquali pondere extractum ſive eſſentiam aloës ſeorſim para-

paratam, ut jam docuimus ſuprà capite de pilulis: miſce & decoque omnia ad ignem lentum uſque ad eam conſiſtentiam, ut pilulam unam magnam vel duas minores inde formare poſsis. Purgat benignè & ſufficienter omnes humores ſeroſos, calidos, & bilioſos. Doſis eſt ℈ j. ß. Vel ſi voles, addes huic extracto (loco aloës) extracti caſsiæ, tamarindorum & prunorum dulcium ana æquale pondus extracti ponderi reſpondens, coquantur omnia in formam opiatæ. Sufficiet de eo exhibere pro doſi ʒ ij. vel iij. ad ſummum, in forma boli, quem præbebis cum ſyrupo violato violaceo. Et excellens & benignum parabis remedium ad febres tertianas ſimplices & duplicatas: ad febres item continuas ardentes & bilioſas, & ad quævis mala, à cauſa calida in capite, ſive in aliis partibus, ſuborta.

Extractum ex Caſsia docuimus in noſtro Diætetico.

Phlegmagogum.

℞ *Agarici trochiſcati* ℥ iiij.
Hermodactylorum
Turbith
Senæ
Medullæ carthami ana ℥ iij.
Rad. Eſulæ præparatæ ℥ j.

Trochiſ-

Trochiſcorum alhandal ℥ ß.
Salis gemmæ
Macis ana ʒ j. ß.
Spec. Aromatici roſati ʒ ij.

Cum aqua cinnamomi fiat extractum. Sufficit de eo offerre ℈ j. ß. in forma pilulæ. Morbis omnibus pituitoſis, & ex cauſa frigida ſubortis mirificè confert: morbo præſertim articulari. Humores enim pituitoſos & ſeroſos in articulos decumbentes mirum in modum educit.

Radicis eſulæ præparatio una eadémque eſt cum hellebori præparatione: macerando nempe eam per 24. horas in aceto roſato optimo, & dein exſiccando.

Melanagogon.

℞ *Follicul. ſenæ* ℥ vj.
Rad. ſeu fibrarum hellebori præparatarum ℥ ij.
Turbith
Myrobalanorum omnium ana ℥. j. ß.
Trochiſcorum albandal ʒ vj.
Flor. Violarum
Roſarum rubrarum
Epithymi ana p. ij.
Spec. Lætificantis Gal. ʒ ij.
Succ. optimè depuratorum fumiterræ
Pomorum redolentium

Et ſeri

Et ſeri lactis ana q. ſuff.

Fiat enumeratorum ſimplicium omnium, craſſo modo conquaſſatorum, maceratio & digeſtio in balneo per 8. dies: Poſteà colentur, exprimantur & depurentur, & reducantur in extractum, ſicut cætera.

Eodem modo extractum conficies ex ſpeciebꝰ hieræ picræ Galeni, hieræ colocynthidos, diaturbith, diacarthami, diaphœnici: ac ferè ex omnibus pilulis aliisq; purgantibus cum menſtruis congruis: nimirum cum aquis fumiterræ, filicis, agrimoniæ, pomorum redolentium, ſero lactis, & ſimilibus, acidulis redditis cum ſucco limoniorum, aut cum quodam aceto ſcillitico, vel alio, in cæteris procedendo ut ſuprà.

Extract. Spec. hieræ picræ Gal. & hieræ colocynthidos, & reliquorum vulgarium purgantium.

Sed proprium diſſolvens omnium purgantium in genere, radicum nempe, herbarum, ſeminum, & florum, eſt aqua vitæ tartariſata, omnibus veris philoſophis ad ungvem cognita & perſpecta: Sed præſtat tantum arcanum ſilentio involvere, quàm promiſcuè omnibus patefacere, & temerè effutire.

Aqua vitæ tartariſata eſt verum diſſolvens omnium purgantium.

Præter omnia enarrata extracta ſimplicia & compoſita, alterantia, corroborantia, & purgantia, quæq; omnia è vegetabilium ordine deſumpta ſunt: quædam adhuc ſuperſunt tractanda quæ ex animalium parti-

Extracta ex animalium familia deprompta.

bus educuntur. Hujuſmodi igitur, quorum etiam ſuprà mentionem fecimus, nunc deſcribenda aggrediemur.

Exordiemur autem ab iis, quæ ab homine ſumuntur. Sed non eſt inſtituti noſtri, cuncta illa magiſteria & arcana, quæ ab eodem erui poſſunt, hîc enumerare aut introducere: veluti ſunt admirandæ illæ præparationes mumiæ, tam recentis corporeæ, quàm liquidæ ſpiritualis: variæ item & elegantiſsimæ illæ præparationes cranii tam recentis, quàm è ſepulchro extracti: hæc omnia, inquam, ſi hîc inſerenda eſſent, finis nunquam daretur: peti igitur poſſunt aliundè ex aliis ſcriptis noſtris. Sufficiet mihi nunc unicam tantùm deſcriptionem extracti cranii humani in medium proferre.

Mumiæ præparationes.

Cranij præparationes.

Extr. cranij humani.

℞ Igitur duo vel tria crania recentia, hæc in mortario marmoreo craſſo modo terantur: materia hoc modo trita indatur in matracium capax cum collo longo, ſuperaffundendo aquam vitæ juniperi ſive ſalviæ, ut 4. vel 5. digitos ſupernatet: vaſe accuratiſsimè clauſo, ne quid tranſpiret, fiat digeſtio in Baln. vaporoſo per 12. dies ad minimum: pòſt coletur & exprimatur materia per torcular perquàm fortiſsimè: ex qua liquor exibit rubicundus inſtar ſangvinis, qui oleoſus & reſinoſus erit: iterum affundatur fæcibus,

cibus novum menſtruum, digerendo per 4. vel 5. dies, colando & exprimendo adhuc omnia per torcular, ita ut omnis eſſentia ſubſtantifica exactiſsimè extrahatur: Omnes hæ expreſsiones & liquores invicem commixti & in Alembicum inditi, deſtillentur per B. vaporoſum, donec remaneat extractum in forma ſapę, impręgnatum tum ſulphure, tum ſale, quo potiſsimum cranium abundat, imò totum ferè ſalinum exiſtit: hoc extractum digeſtum & perfectè depuratum, tanquam theſaurum precioſiſsimum adverſus epilepſiam diligenter adſerva; doſis eſt ℈ ß. vel ℈ j. cum ſua propria aqua deſtillata, quæ per ſe jam præſtans epileptica eſt.

Deſcripſimus ſuprà, ſub finem capitis de Decoctis, extractum ſplenis bovis, efficax & utile ad provocandos menſes: Ad cujus imitationem quoque parabitur extractum hepatis vituli: quod omnibus hepatis affectibus, ipſiusque imbecillitatibus conducet, in fluxu præſertim hepatico, & hydropiſi. Sed hepati iſti vitulino addenda erunt. *Extractum hepatis vituli.*

Santali rubri
Cinnamomi ana ℥ ß.
Spicæ nardi
Roſarum rubrarum ana p. j.

Conſerv. flor. cichorij ℥ j.
Trochiſcorum rhabarbari
Et Eupatorij ana ʒ vj.

Tandemq́; omnia coquenda in magna phiala capaci, & benè occluſa, in Baln. ferventi per 7. vel 8. horas: donec hepar ferè totum in liquorem redactum fuerit: quem ad perfectionem decoques, addendo, ſi velis, ſaccharum: ægro ex hepatis imbecillitate laboranti, exhibebis hujuſmodi extractum veſperi & manè, & eximios percipies effectus.

Extr. pulmonũ vulpis.

Extractum pulmonum non ſolùm vulpis, ſed & vituli & agni, fit conſimili planè methodo, addendo pectoralia, affectibus pulmonum congrua.

Extr. è cornibus cervorum, tam teneris quã induratis.

Eodem modo ex teneris cervorum cornibus: vel ex eorundem etiam cornibus induratis, ſed adhuc recentibus, admirabile conficies extractum, contra peſtem, venena, vermes, corruptiones & diverſa alia mala & ſymptomata, quæ inde ſuboriri ſolent: ſed loco aquæ vitæ juniperinæ, diſſolventis perfungetur officio ſua propria aqua, ſi fieri poſsit, vel quædam aqua bezoardica aut theriacalis, cujus varias deſcriptiones ſuprà dedimus, quæ aquæ priùs acidulæ reddantur cum liquore ſulphuris acidulo.

Extractum caſtorei.

Extractum caſtorei fit eadem ratione: in cujus

cujus præparatione diſſolventis vicem ſubminiſtrabunt aquæ meliſſæ, calendulæ, pæoniæ aut ſimilium antepilepticarum aut cephalicarum: Et ſufficiet hæc omnia macerare in B. per 4. aut 5. dies: & poſtea colare, exprimere, & liquorem evaporatione inde ſeparare: ut omnia reducantur in extractum: quod conferet omnibus epilepſiis, paralyſibus, apoplexiis, & ſimilibus cerebri affectibus.

Extr. oculorum cancrorum, teſtarum ovorum, limacum, &c.

Extracta ſive magiſteria oculorum cancrorum, ut appellant: teſtarum ovorum, limacum, & ſimilium, quæ omnia ſalis naturam participant, fiant cum menſtruo acido, cum aceto nempe vini, vel hydromelitis vinoſi, vel cum ſucco limonum, berberorum, & ſimilibus. Si igitur ab ejuſmodi teſtis, & membranulis ſive pelliculis ovorum gallinaceorum, & ſimilium rerum diſſolutis, ſtatim eorundem diſſolvens inde ſeperare velis, (quod elegans & magnum utiq; myſterium, haud contemnendum eſt) aliquot guttulæ liquoris ſive ſalis tartari diſſoluti, ſuperinjiciendæ ſunt: & ſic magiſterium parabis excellentiſsimum ad calculos diſſolvendos, ſtrangurias, dyſurias, iſchurias, difficultates & ſuppreſsiones urinæ: pro doſi offerantur paucula tantùm grano: tan-

ta enim efficacia & energia, pollent ejuſmodi remedia in his affectibus medendis.

Extr. matricis leporinæ, & ſecundinæ mulieris fœcundæ.

Ut extractum fiat è matrice leporina, & ſecundina mulieris fœcundæ, oportet has partes probè priùs lavare & abluere vino albo, poſtea deſiccare, & in pulverem reducere: & diſſolvente uti aqua quadam vitæ alkaliſata: quæ ipſas ſubito diſſolvet & in eſſentiam reducet: quæ eſſentia, ſeparato ſuo diſſolvente efficaciſsima & præſtantiſsima eſt ad matrices ſteriles fœcundandas, & conceptioni idoneas reddendas,

Extr. metallica.

Reliquum eſt, ut nunc dicamus de extractis, eſſentiis, magiſteriis, & tincturis rerum metallicarum, quibus complectimur gemmas, margaritas ſeu perlas videlicet, corallia, hyacinthos, & alios lapides pretioſos & non pretioſos: loquor tantum de his rebus metallicis, quib' pharmacopœam noſtram exornare decrevimus, & quarum præparandarum formulas antè polliciti ſumus: hæc enim & ſimilia aliâs tempeſtivius tractabuntur in Pharmacopœa noſtra ſpagyrica, tanquam in ſuo proprio loco.

Eſſentiæ ſeu ſales coralliorum & perlarum.

Eſſentiæ & magiſteria coralliorum & perlarum uno eodemq; artificio præparantur.

Corallia craſſo modo conterantur: perlæ verò integræ manentes & ignitæ extinguantur in aqua vitæ fortiſsima, idque ſæpius.

plus, & hæc eſt ipſarum calcinatio : Poſteà ritè diſſolvantur in ſucco limoniorum vel berberorum: qui ſuccus poſt illarum diſſolutionem rurſus ſeparetur : & quod in fundo remanet (quodque poſtea pluries cum aquis cordialibus diſſolvi & coagulari poteſt,ad aciditatem diſſolventis acidi tollendam) dicitur ſal ſive eſſentia perlarum.

Magiſteriũ perlarum & corall.

Ut magiſterium ex iiſdem fiat,diſſolvendæ ſunt in fortiſsimo diſſolvente, quale eſt acetum alkaliſatum, aut acetum mellitum, & ut perlæ poſt perfectam ſuam diſſolutionem rurſus ſeparentur,citra diſſolventis tamen exhalationem, (quod aliâs ſalem armoniacum acidum & vitriolatum hoc modo conjunctum relinqueret cum re diſſoluta, à qua difficulter ſepararetur)diſſolutioni huic ſuperinjiciendæ ſunt aliquot guttulæ olei tartarei, cujus opera perlæ diſſolutæ in ictu oculi fundum petent, ſummè albicantes inſtar nivis : à quibus poſtea prædictum diſſolvẽs facillimè ſeparabitur per inclinationem,& materia aliquoties abluetur aqua,& perfectè edulcabitur, quod ſanè opus, citra magiſterii opem non perficitur : Unde etiam res, in hunc modum præparatæ, nomen ſuum obtinuerunt. Hoc perlarum magiſterium, in quolibet liquore tum diſſolutum, admirandum eſt naturæ

noſtræ corroborativum, non ſecus ac magiſterium coralliorum, cujus præparatio conſimili penitus fit ratione.

Mag. hyacinthi, ſmaragdi & rubini. Magiſteria hyacinthi, ſmaragdi, & rubini eadem quoq; methodo & artificio præparantur, ſed calcinatio illorum fit cum floribus ſulphuris.

Magiſterium hyacinthi eſt ſingulare & ſpecificum remedium contra ſpaſmum, & contracturas.

Magiſterium rubini venenis, peſti, & omnibus corporis corruptionib. adverſatur.

Magiſterium ſmaragdi ſuccurrit peculiariter epilepſiis.

Magiſt. lapidis judaici & lap. lyncis. Eodem modo parantur lapides, judaicus nempe, & lyncis, qui reducuntur in magiſterium: de quibus pro doſi tantùm duo vel tria grana ad ſummum offerantur cum quodam liquore congruente. Summum præſtant remedium adverſus iſchuriam, ſive ſuppreſsionem urinæ, & attritionem & expulſionem calculi.

Magiſt. lazuli. Si quoq; conficies magiſterium lapidis lazuli, ſingulare purgativum humoris atrabilarii: & præſtans medicamen contra omnes manias & melancholias.

Res ſulphureæ requirunt aliam præparatiónis methodum. Nos ordiemur à ſulphure vulgari, & quidem ab ipſius floribus.

Flores

Flores ſulphuris parantur, miſcendo æquales partes ſulphuris & colchotaris ſive vitrioli, perfectè rubificati, & deſiccati: omniaq; ſublimando: poſtea adhuc ſemel ſublimentur cum ſolo ſaccharo candi, ut majus ad aſthma, & alias affectiones pulmonum, conferant auxilium. *Flores ſulphuris.*

Ex his floribus, opera liquoris terebinthinæ, conficitur rubinus ſulphuris, qui excellentiſsimus eſt contra phthiſim, & ulcera pulmonum: exhibitus cum quodam liquore congruo, tunc cùm ſeparatus eſt à ſuo diſſolvente. *Rubinus ſulphuris.*

Ex iiſdem floribus ritè præparatis & diſſolutis in oleo tartari (parati per ſalem ſuum reſolutum, qui eſt oleagineus, & per conſequens proprium & idoneum diſſolvens ipſius quoque ſulphuris) educes magiſterium aliquod nempe lac, cremorem ſeu butyrum: cui diſſolutioni ſi affundas acetum album, materia ebullire & vehementer efferveſcere incipiet, citra etiam ignis additionem, & cremor lacteus ſulphuris ſubitò petet fundum; & à diſſolvente ſuo ſeparabitur. *Lac, cremor ſive butyrum ſulphuris.*

Separabis itaque diſſolvens per inclinationem, & variis reiteratis ablutionibus cum aquis cordialibus edulcabis exactè materiam, & ſic habebis lac ſive cremorem ſul-

phuris albiſsimum : Hoc medicamento curantur omnes pulmonum & thoracis affectus.

Eſſentia camphoræ. Eſſentia camphoræ elicitur cum aqua vitæ tartariſata.

Extr. bituminis Iudaici. Extractum bituminis Iudaici conficitur cum aqua clara terebinthinæ.

Pergamus ad metallicas eſſentias.

Crocus metallorum. Crocus metallorum præparatur cum æquis partibus Magneſiæ Saturninæ, & nitri invicem mixtis, & inflammatis in quodam cruſibulo, ut utar artis vocabulis : & remanebit materia quædam calcinata in forma hepatis, quæ pulveriſata rubicunda apparet inſtar croci Martis, quæque dulcoranda eſt. Cum autem dicta Magneſia ſit prima radix omnium metallorum, idcirco generali nomine crocus metallorum nuncupatur : qui potens medicamen eſt tam vomitivum, quàm purgativum ſimul variiſq; affectibus accommodum, uti ſuprà oſtendimus : doſis grana 10. vel 12. cum vino aut alio liquore.

Sulphur auratum diaphoreticum. Sulphur auratum diaphoreticum paratum cum fæcibus reguli, in aqua diſſoluti & in lixivium redacti : in quod ſi cochlear argenteum immiſeris, vero aureo colore id tingi animadvertes: Huic lixivio adde parum aceti, & videbis crocum auratum ſtatim fundum petere : ſepara dein lixivium, per in-

per inclinationum, & prædictum crocum optimè ablutum, dulcoratum, & deſiccatum, collige ſeorſim, qui admirabile erit ſudorificum, & ſangvinis mundificativum, multis morbis depellendis aptiſsimum: doſis ℈ ß.

Crocus Martis

Crocus Martis educitur è ferri ſive chalybis limatura, quæ in furno reverberii ab ignis flamma & vi in crocum elevatur leviſsimum & rubicundiſsimum. Ejuſmodi crocus confert dyſenteriis, lienteriis, gonorrhϾ & ſimilibus affectibus, in quibus adſtrictione & fluxûs inhibitione opus eſt.

Sed crocus paratus è laminis ferri candentibus & in magdaleones ſulphuris immiſsis, quarum vi ſulphur liqueſcit & funditur, ut cera Hiſpanica, virtutem habet attenuandi, aperiendi, & deoppilandi: ſicut & is, qui per longiorem moram ſolius aquæ convenientis inbibitione elicitur, qui non tantum attenuat, ſed & à tartareis & melancholicis humoribus tum lienem totumque meſenterium repurgat. Hæc duo croci genera valent adverſus quaſvis hydropiſes & cachexias.

Olei ſulphuris in crocum converſio.

Crocus cum liquore acidulo ſive oleo ſulphuris fit, infundẽdo prædicti liquoris partem unam, & tantundem ſpiritus vini, in

cochlear

cochlear ferreum: Ubi omnia bulliant ad ignem lentum uſque ad conſumptionem: poſtea reſideant per aliquot dies, & omnia in pulverem croceum ſubtiliſsimum converſa conſpicies; quem adſervabis in parvis phialis optime clauſis, ne aër intret: reſolvitur enim ab aere. De eo aliquot grana exhibebis in juſculo ſive liquore congruo, in quo dictus crocus reſolvitur: qui ob martis naturam, quam participat, verum hepatis inſtaurativum eſt: ejusque conducit imbecillitatibus, & omnibus aliis morbis, qui inde oriuntur, quales ſunt cachexiæ, fluxus hepatici, hydropiſes, & ſimiles. Magnum utiq; ſecretum, & admirandis virtutibus præditum.

Hæ ſunt omnes illæ præparationes metallicæ quibus pharmacopœam noſtram decorandam ſtatuimus: & quarum deſcriptiones huc afferre & explicare ſuprà promiſimus.

Perſtringendæ adhuc reſtant præparationes aliquot ſalium & oleorum, quorum mentio hoc in opere quoq; facta fuit.

Sal igitur prunellæ, quem chymici Anodynum minerale appellant, ob ſingularem illam vim mitigandi dolores, quantumvis à causa calida & inflammatione quadam excitatos, paratur cum nitro optimo, quod

ſunditur

funditur in cruſibulo, paulatim ſuperinjiciendo flores ſulphuris, qui ejus pingvedinem tollunt, idque adeò pellucidum purumq́; reddunt, ut ſi ſuper lapidem marmoreum effundas, omninò clarum & diaphanum appareat, inſtar vitri: quod deinde Sal ſive lapis prunellæ dicitur. Salutare eſt remedium ad ardentiſsimam illam febrim, Hungaris familiarem, extingvendam & edomandam: cujus ferocia tanta eſt, ut ægrotantium lingvas prorſus nigras, & prunis ardentibus ſimiles efficiat: cùm autem tanti ſymptomatis ſævitia ex ſalis hujus uſu leniatur & opprimatur: inde Sal prunellæ appellatus eſt. Eſt præterea idem remedium magnum diureticum & diaphoreticum, ſicut ſuprà videre licet, quando nos in eo præſcribendo, ejuſmodi curandi indicationes nunquam non perſtrinximus.

Cremor ſive ſal tartari etiam ſub ſalibus comprehenditur: qui conficitur ex tartaro albo, craſſo modo pulveriſato, & multiplici aquarum ablutione repurgato, donec clariſsimus evadat: hujuſmodi tartari in patinam terream vitreatam inditi ℔ 5. vel 6. affunde aquam claram fontanam, ut 5. aut 6. digitos materiam ſupernatet: bulliant omnia per horam unam atque alteram: poſito dein vaſe in loco frigido, in ſuperficie concreſ- *Cremor ſive ſal tartari.*

concreſcet cremor cryſtallinus, quem ſeparabis cum cochleari perforato: reiterata ſæpius eadem ebullitione, poſt materiæ refrigerationem, ſemper cremor adimatur, qui in frigido coagulabitur, & ſic ut exiccetur in aëre: de eo juſculis admiſce ℥ ß. & acidula ea reddes, guſtuiq; gratiſsima, & utiliſsima etiam ad diſſecandos & incidendos humores craſſos & tartareos in viſceribus nutritioni dicatis: Eadem juſcula apozematum loco offerri poſſunt in pluribus affectibus, quæ ægrotantes cum voluptate aſſument, nec ullam ipſis nauſeam, ut reliqua ſolent, excitabunt: iiſdem juſculis addere potes radices & herbas congruentes, qualeſcunq; volueris. Hi cryſtalli ad ℥ j. exhibiti purgant clementer, licet per ſe & ſine juſculo ſumantur.

Sal cranii humani, rad. reſtæ bovis, corticum fabarum, abſinthii, fraxini, ceterach, &c.

Sales cranii humani, radicis reſtæ bovis, corticum fabarum, abſinthii, fraxini, ceterach, & ſimiles uno eodemq; artificio præparantur: per calcinationem enim omnia, ſive ſingula ſeorſim in cineres rediguntur: ex quibus poſtea ſal juxta communem ritum, cum liquoribus vel aquis congruis extrahitur: ſic ſal cranii humani educitur cum aquis pæoniæ, florum tiliæ, lilii convall. & ſimili antepileptica: hic enim ſal ferè epilepticæ curæ peculiariter deſtinatur.

Sal corticum fabarum elicitur cum ſua propria aqua, ab ipſis adhuc viridibus deſtillata. Exſiccati enim cortices calcinantur,& ſic inde ſalis extractio cum ſua aqua, ut diximus. Et ſic idem præparationis judicium eſto de cæteris.

Poſtquam ſales præparati fuerint,hoc eſt, variis diſſolutionibus, filtrationibus & coagulationibus ad perfectam uſque puritatem adducti: adhuc ultima hæc ipſis accedit operatio,ut in cruſibulum injecti,ad rubedinem uſq; calcinentur,ad ignem, ea tamen cautione, ne fundantur aut fluant: & ſic perfectè dealbantur. Hæc ſolummodo de ſalib. nobis tractanda reſtabant in pharmacopœa noſtra.

Salium ultima & ſumma præparatio.

Quomodo enim iidem ſales in olea transmutentur,& è fixis volatiles,per ſolam propriæ aquæ mercurialis additionem reddantur: quomodo item ex iiſdem ad varios uſus potentiſsima educantur remedia: hæc omnia,inquam, non ſunt hujus loci, ſed ſublimiorem requirunt conſiderationem, & propterea in pharmacopœam noſtram ſpagyricam reſervanda: quò etiam rejicimus tractatum de admirandis viribus ſalium metallicorum,è quibus aquæ vitæ ardentes eliciuntur; nec non tractatum de ſulphuribus & oleis præſtantiſsimis, quæ æquè in minera-

mineralib⁹ ac in vegetabilibus deliteſcunt: ubi ſimul demonſtrabimus: ſpiritum vegetantem in mineralium corporum interiori potentiſſimè vigere: eaq; nuſquam vegetativa tanta virtute, prout quidam eternum illorum aſpectu decepti falſò opinantur, orbari aut deſtitui.

Olea aromatum, ſem. baccarum, cort. fruct. herb. &c.

Quod ad olea attinet, de quibus ſuprà locuti ſumus, illa omnia communia admodum ſunt, eorumq; præparatio omnibus ferè, imò ipſis tyronibus nota & perſpecta eſt: ſive ſint olea aromatum, veluti cinnamomi, garyophyllorum, macis, nucis moſchatæ, piperis, & ſimilium: ſive ſeminum, baccarum, & granorum, ut lauri, juniperi, fœniculi, aniſi, pœoniæ, &c. ſive corticum & fructuum, ut arantiorum & citriorum: ſive omnium etiam herbarum calidarum, ut ſalviæ, roſmarini, menthæ, betonicæ, majoranæ, thymi, hyſſopi, & infinitarum aliarum: quæ omnia una eademq; via ac methodo conficiuntur, nempe ea conquaſſando & macerando in 5. aut 6. aquæ tepidæ partibus per 24. horas: & poſtea deſtillando per magnum Alembicum cupreum cum ſuo refrigerio: jam ſuprà modum edocuimus, cum de aquis cinnamomi aliorumq; aromatum ageremus: ſimulque oſtendimus, ex hujuſmodi aquis deſtillatis poſſe oleo-

Digitized by Google

oleorum ſuorum ipſis innatantium ſeparationem, multos ac varios ſyrupos præſtantiſſimos concinnari poſſe.

Omnium horum oleorum vires ac proprietates patebunt ſatis ex ſupradictis; ita ut ſupervacaneum ſit hic eadem repetere.

Hujuſmodi olea licet ſummis & elegantiſsimis virtutibus prædita ſint, non tamen carent ſuis incommodis: cùm enim tenuium ſint partium, facilè in auras diſsipantur, quantumvis in phialis obturatiſsimis conſerventur. Accedit, quòd non uſurpari poſſint, niſi mixta cum aliïs, conſervis nimirum, tabellis, aut liquoribus: ſi aliàs inconſideratè exhibeantur, plus obeſſe quàm prodeſſe ſolent. *Oleorum incommoda.*

Eximia ſemper quædam ſingulis regionibus ſua laus eſt & præſtantia; ut Germanorum fortitudinem nullis unquam ſeculis intermorituram prætermittam, illis hæc modò potiſsimum gloria aſſervatur, ut tanto politiorum quorumvis ſecretorum indagandorum ſtudio flagrent & cupiditate, ut non immerito id elogium quadamtenus aptari poſsit Virgiliani inſtar.

Excudent alij ſpirantia mollius æra; *6. Aeneid.*
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus,
Orabunt cauſas melius, cælique meatus

noſtræ corroborativum, non ſecus ac magiſterium coralliorum, cujus præparatio conſimili penitus fit ratione.

Mag. hyacinthi, ſmaragdi & rubini. Magiſteria hyacinthi, ſmaragdi, & rubini eadem quoq; methodo & artificio præparantur, ſed calcinatio illorum fit cum floribus ſulphuris.

Magiſterium hyacinthi eſt ſingulare & ſpecificum remedium contra ſpaſmum, & contracturas.

Magiſterium rubini veneris, peſti, & omnibus corporis corruptionib. adverſatur.

Magiſterium ſmaragdi ſuccurrit peculiariter epilepſiis.

Magiſt. lapidis judaici & lap. lyncis. Eodem modo parantur lapides, judaicus nemo2, & lyncis, qui reducuntur in magiſterium de quibus pro doſi tantum duo vel tria grana ad ſummum offerantur cum quodam liquore congruente. Summum præſtant remedium adverſus iſchuriam, ſive ſuppreſsionem urinæ, & attritionem & expulſionem calculi.

Magiſt. lazuli. Si quoq; conficies magiſterium lapidis lazuli, ſingulare purgativum humoris atrabilarii: & præſtans medicamen contra omnes manias & melancholias.

Res ſulphureæ requirunt aliam præparationis methodum. Nos ordiemur à ſulphure vulgari, & quidem ab ipſius floribus.

Flores

Digitized by Google

Flores ſulphuris.

Flores ſulphuris parantur, miſcendo æquales partes ſulphuris & colchotaris ſive vitrioli, perfecte rubificati, & deſiccati: omniaq; ſublimando: poſtea adhuc ſemel ſublimentur cum ſolo ſaccharo candi, ut majus ad aſthma, & alias affectiones pulmonum, conferant auxilium.

Rubinus ſulphuris.

Ex his floribus, opera liquoris terebinthinæ, conficitur rubinus ſulphuris, qui excellentiſsimus eſt contra phthiſim, & ulcera pulmonum: exhibitus cum quodam liquore congruo, tunc cum ſeparatus eſt à ſuo diſſolvente.

Lac, cremor ſive butyrum ſulphuris.

Ex iiſdem floribus ritè præparatis & diſſolutis in oleo tartari (parati per ſalem ſuum reſolutum, qui eſt oleagineus, & per conſequens proprium & idoneum diſſolvens ipſius quoque ſulphuris) educes magiſterium aliquod nempe lac, cremorem ſeu butyrum: cui diſſolutioni ſi affundas acetum album, materia ebullire & vehementer efferveſcere incipiet, citra etiam ignis additionem, & cremor lacteus ſulphuris ſubitò petet fundum; & à diſſolvente ſuo ſeparabitur.

Separabis itaque diſſolvens per inclinationem, & variis reiteratis ablutionibus cum aquis cordialibus edulcabis exactè materiam, & ſic habebis lac ſive cremorem ſul-

phuris albiſsimum: Hoc medicamento curantur omnes pulmonum & thoracis affectus.

Eſſentia camphora. Eſſentia camphoræ elicitur cum aqua vitæ tartariſata.

Extr. bituminis Iudaici. Extractum bituminis Iudaici conficitur cum aqua clara terebinthinæ.

Pergamus ad metallicas eſſentias.

Crocus metallorum. Crocus metallorum præparatur cum æquis partibus Magneſiæ Saturninæ, & nitri invicem mixtis, & inflammatis in quodam cruſibulo, ut utar artis vocabulis: & remanebit materia quædam calcinata in forma hepatis, quæ pulveriſata rubicunda apparet inſtar croci Martis, quæque dulcoranda eſt. Cum autem dicta Magneſia ſit prima radix omnium metallorum, idcirco generali nomine crocus metallorum nuncupatur: qui potens medicamen eſt tam vomitivum, quàm purgativum ſimul variiſq; affectibus accommodum, uti ſuprà oſtendimus: doſis grana 10. vel 12. cum vino aut alio liquore.

Sulphur auratum diaphoreticum. Sulphur auratum diaphoreticum paratum cum fæcibus reguli, in aqua diſſoluti & in lixivium redacti: in quod ſi cochlear argenteum immiſeris, vero aureo colore id tingi animadvertes: Huic lixivio adde parum aceti, & videbis crocum auratum ſtatim fundum petere: ſepara dein lixivium per in-

Digitized by Google

per inclinationum, & prædictum crocum optimè ablutum, dulcoratum, & deſiccatum, collige ſeorſim, qui admirabile erit ſudorificum, & ſangvinis mundificativum, multis morbis depellendis aptiſsimum: doſis ℈ ß.

Crocus Martis educitur è ferri ſive chalybis limatura, quæ in furno reverberii ab ignis flamma & vi in crocum elevatur leviſsimum & rubicundiſsimum. Ejuſmodi crocus confert dyſenteriis, lienteriis, gonorrhœæ & ſimilibus affectibus, in quibus adſtrictione & fluxûs inhibitione opus eſt. *Crocus Martis*

Sed crocus paratus è laminis ferri candentibus & in magdaleones ſulphuris immiſsis, quarum vi ſulphur liqueſcit & funditur, ut cera Hiſpanica, virtutem habet attenuandi, aperiendi, & deoppilandi: ſicut & is, qui per longiorem moram ſolius aquæ convenientis inbibitione elicitur, qui non tantum attenuat, ſed & à tartareis & melancholicis humoribus tum lienem totumque meſenterium repurgat. Hæc duo croci genera valent adverſus quaſvis hydropiſes & cachexias.

Crocus cum liquore acidulo ſive oleo ſulphuris fit, infundẽdo prædicti liquoris partem unam, & tantundem ſpiritus vini, in *Olei ſulphuris in crocum converſio.*

cochlear

cochlear ferreum: Ubi omnia bulliant ad ignem lentum uſque ad conſumptionem: poſtea reſideant per aliquot dies, & omnia in pulverem croceum ſubtiliſsimum converſa conſpicies: quem adſervabis in parvis phialis optimè clauſis, ne aër intret: reſolvitur enim ab aere. De eo aliquot grana exhibebis in juſculo ſive liquore congruo, in quo dictus crocus reſolvitur: qui ob martis naturam, quam participat, verum hepatis inſtaurativum eſt: ejusque conducit imbecillitatibus, & omnibus aliis morbis, qui inde oriuntur, quales ſunt cachexiæ, fluxus hepatici, hydropiſes, & ſimiles. Magnum utiq; ſecretum, & admirandis virtutibus præditum.

Hæ ſunt omnes illæ præparationes metallicæ, quibus pharmacopœam noſtram decorandam ſtatuimus: & quarum deſcriptiones huc afferre & explicare ſuprà promiſimus.

Perſtringendæ adhuc reſtant præparationes aliquot ſalium & oleorum, quorum mentio hoc in opere quoq; facta fuit.

Sal igitur prunellæ, quem chymici Anodenum minerale appellant, ob ſingularem illam vim mitigandi dolores, quantumvis à cauſa calida & inflammatione quadam excitatos, paratur cum nitro optimo, quod

fundiur

funditur in crusibulo, paulatim ſuperinji-ciendo flores ſulphuris, qui ejus pingvedinem tollunt, idque adeò pellucidum purumq; reddunt, ut ſi ſuper lapidem marmoreum effundas, omninò clarum & diaphanum appareat, inſtar vitri: quod deinde Sal ſive lapis prunellæ dicitur. Salutare eſt remedium ad ardentiſsimam illam febrim, Hungaris familiarem, extingvendam & edomandam: cujus ferocia tanta eſt, ut ægrotantium lingvas prorſus nigras, & prunis ardentibus ſimiles efficiat: cum autem tanti ſymptomatis ſævitia ex ſalis hujus uſu leniatur & opprimatur: inde Sal prunellæ appellatus eſt. Eſt præterea idem remedium magnum diureticum & diaphoreticum, ſicut ſuprà videre licet, quando nos in eo præſcribendo, ejuſmodi curandi indicationes nunquam non perſtrinximus.

Cremor ſive ſal tartari etiam ſub ſalibus comprehenditur: qui conficitur ex tartaro albo, craſſo modo pulveriſato, & multiplici aquarum ablutione repurgato, donec clariſsimus evadat: hujuſmodi tartari in patinam terream vitreatam inditi ℔ 5. vel 6. affunde aquam claram fontanam, ut 5. aut 6. digitos materiam ſupernatet: bulliant omnia per horam unam atque alteram: poſito dein vaſe in loco frigido, in ſuperficie concreſ- *Cremor ſive ſal tartari.*

concreſcet et cremor cryſtallinus, quem ſeparabis cum cochleari perforato: reiterata ſæpius eadem ebullitione, poſt materiæ refrigerationem, ſemper cremor adimatur, qui in frigido coagulabitur, & fac ut exſiccetur in aere: de eo juſculis admiſce ʒ ß. & acidula ea reddes, guſtuiq; gratiſsima, & utiliſsima etiam ad diſſecandos & incidendos humores craſſos & tartareos in viſceribus nutritioni dicatis: Eadem juſcula apozematum loco offerri poſſunt in pluribus affectibus, quæ ægrotantes cum voluptate aſſument, nec ullam ipſis nauſeam, ut reliqua ſolent, excitabunt: iiſdem juſculis addere potes radices & herbas congruentes, quaſeſcunq; volueris. Hi cryſtalli ad ʒ j. exhibiti purgant clementer, licet per ſe & ſine juſculo ſumantur.

Sali cranij humani, rad. reſtæ bovis, cort. fabarum, abſinthij, fraxini ceterach, &c.

Sales cranii humani, radicis reſtæ bovis, corticum fabarum, abſinthii, fraxini, ceterach, & ſimiles uno eodemq; artificio præparantur: per calcinationem enim omnia, ſive ſingula ſeorſim in cineres rediguntur: ex quibus poſtea ſal juxta communem ritum, cum liquoribus vel aquis congruis extrahitur: ſic ſal cranii humani educitur cum aquis pæoniæ, florum tiliæ, lilii convall. & ſimili antepileptica: hic enim ſal fere epilepticæ curæ peculiariter deſtinatur.

Sal

Sal corticum fabarum elicitur cum ſua propria aqua, ab ipſis adhuc viridibus deſtillata. Exſiccati enim cortices calcinantur, & fit inde ſalis extractio cum ſua aqua, ut diximus. Et ſic idem præparationis judicium eſto de cæteris.

Poſtquam ſales præparati fuerint, hoc eſt, variis diſſolutionibus, filtrationibus & coagulationibus ad perfectam uſque puritatem adducti; adhuc ultima hæc ipſis accedit operatio, ut in cruſibulum injecti, ad rubedinem uſq; calcinentur, ad ignem, ea tamen cautione, ne fundantur aut fluant: & ſic perfectè dealbantur. Hæc ſolummodo de ſalib. nobis tractanda reſtabant in pharmacopœa noſtra.

Salium abſolutio & perfecta præparatio.

Quomodo enim iidem ſales in olea transmutentur, & e fixis volatiles, per ſolam propriæ aquæ mercurialis additionem reddantur: quomodo item ex iiſdem ad varios uſus potentiſsima educantur remedia: hæc omnia, inquam, non ſunt hujus loci, ſed ſublimiorem requirunt conſiderationem, & propterea in pharmacopœam noſtram ſpagyricam reſervanda: quò etiam rejicimus tractatum de admirandis viribus ſalium metallicorum, è quibus aquæ vitæ ardentes eliciuntur; nec non tractatum de ſulphuribus & oleis præſtantiſsimis, quæ æquè in minera-

mineralib⁹ ac in vegetabilibus deliteſcunt: ubi ſimul demonſtrabimus: ſpiritum vegetantem in mineralium corporum interiori potentiſsimè vigere: eaq; nuſquam vegetativa tanta virtute, prout quidam externo illorum aſpectu decepti falſò opinantur, orbari aut deſtitui.

Quod ad olea attinet, de quibus ſuprà locuti ſumus, illa omnia communia admodum ſunt, eorumq; præparatio omnibus ferè, imò ipſis tyronibus nota & perſpecta eſt: ſive ſint olea aromatum, veluti cinnamomi, garyophyllorum, macis, nucis moſchatæ, piperis, & ſimilium: ſive ſeminum, baccarum, & granorum, ut lauri, juniperi, fœniculi, aniſi, pæoniæ, &c. ſive corticum & fructuum, ut arantiorum & citriorum: ſive omnium etiam herbarum calidarum, ut ſalviæ, roſmarini, menthæ, betonicæ, majoranæ, thymi, hyſſopi, & infinitarum aliarum: quæ omnia una eademq; via ac methodo conficiuntur, nempe ea conquaſſando & macerando in 5. aut 6. aquæ tepidæ partibus per 24. horas: & poſtea deſtillando per magnum Alembicum cupreum cum ſuo refrigerio: jam ſuprà modum edocuimus, cum de aquis cinnamomi aliorumq; aromatum ageremus: ſimulque oſtendiſmus, ex hujuſmodi aquis deſtillatis poſt oleu-

Olea aromatum, ſem. bacc. gran. cort. fruct. herb. &c.

Digitized by Google

oleorum ſuorum ipſis innatantium ſeparationem, multos ac varios ſyrupos præſtantiſsimos concinnari poſſe.

Omnium horum oleorum vires ac proprietates patebunt ſatis ex ſupradictis, ita ut ſupervacaneum ſit hic eadem repetere.

Hujuſmodi olea licet ſummis & elegantiſsimis virtutibus prædita ſint, non tamen carent ſuis incommodis: cùm enim tenuium ſint partium, facilè in auras diſsipantur, quantumvis in phialis obturatiſsimis conſerventur. Accedit, quòd non uſurpari poſſint, niſi mixta cum aliis, conſervis nimirum, tabellis, aut liquoribus: ſi aliàs inconſideratè exhibeantur, plus obeſſe quàm prodeſſe ſolent. Oleorum incommoda.

Eximia ſemper quædam ſingulis regionibus ſua laus eſt & præſtantia: ut Germanorum fortitudinem nullis unquam ſeculis intermorituram prætermittam, illis hæc modò potiſsimum gloria aſſervatur, ut tanto politiorum quorumvis ſecretorum indagandorum ſtudio flagrent & cupiditate, ut non immeritò id elogium quadamtenus aptari poſsit Virgiliani inſtar.

Excudent alij ſpirantia mollius æra: 6. Æneid.
Credo equidem vivos ducent de marmo-
re vultus,
Orabunt cauſas melius, cælique meatus

Deſcribent radio, & ſurgentia ſydera dicent;
Naturam penetrare magis [illegible] [illegible]-
mente.

Inventum magnum olea in eſſentias reducendi.

In illa enim regione artificium nuper inventum eſt olea illa reducendi in eſſentias gratiſsimas ac utiliſsimas, quæ propriis ſuis coloribus, odoribus, ſaporibusq; nobilitantur: nulla accedente alia mixtione quàm Manna cœleſti optimè depurato, quod harum rerum vires, atq; virtutes allicit, eaſque ſua admixtione exquiſitiſsimè corrigit. Secreti hujus me participem reddidit Germanus quidam doctus medicus, ejuſq; præparandi modum mihi reipſa revelavit; is forſitan ægrè ferret ſi clarius arcanum illud manifeſtarem: Nihil tamen eorum quæ dicere conveniunt reticui: nec dubito quin experti chymici paucis mea dicta comprehendant.

Ejuſmodi eſſentiæ conſervantur in parvis thecullis rotundis, quarum ſingulæ capiunt 15. vel 20. diverſa eſſentiarum genera, quæ cum uſus poſtulat, cum dentiſcalpio, hoc eſt, in minima quantitate exhibebuntur, & effectus nihilominus proferent optatiſsimos.

Hactenus de extractis, eſſentiis, magiſteriis, ſalibus, & ſimilibus præparationibus chymicis, quæ hinc inde in pharmacopœia noſtra exornanda occurrent, ſatis abundè tracta-

tractavimus: præter hæc nulla alia jam addituri. Iampridem enim de iis, & ſimilibus multa in ſcriptis noſtris commentati ſumus: nec ceſſabimus in poſterum, ſi Deus vitam nobis conceſſerit, in pharmacopœa noſtra ſpagyrica, pluribus eadem pertractare.

Hujuſmodi elegantia, rara & præclara remedia, officinas pharmacopœorum hodie potiùs decerent, quàm tantæ deauratarum pyxidum multitudo, quæ tamen plerumque pluribus in locis aliud nihil præter inanem ventum complectuntur: inter ornatiſsimas inſtructiſsimasque officinas, tam publicas quàm privatas, quæ paſsim in Italia, Germania, aliiſque regionibus habentur, nullam adhuc vidi, quæ æquaret, ne dicam, ſuperaret eam, quæ Caſſellis eſt in arce principis. Ad hanc expoliendam & exornandam, non tantùm principis medici, viri ſummi ac celeberrimi, aſsiduam ſuam conferunt operã & laborem; ſed ipſe etiam princeps, Mauritius nempe, Haſsiæ Landgravius, magnus ille & potentiſsimus Princeps manum non veretur admovere: libenter me in hac totius Europæ politiſsima & exquiſitiſsima officina affirmare poſſum tot vidiſſe extractorum, magiſteriorum, eſſentiarum aliarumque præparationum chymicarum

Encomium officinæ Caſſellanæ in arce principis.

earum genera, ut illorum numerus facilè millenarium excedat: exceptis vulgaribus quorum nullus eſt defectus, nulla inopia. Ejuſmodi remedia à munificentiſsimo principe largiſsimè erogantur in commodum & ſalutem ſuorum ſubditorum: qua munificentia ac liberalitate etiam perfruuntur alii circumvicini. Officina hæc mihi typus primus fuit ad cujus imitationem, meam pharmacopœam conatus ſum variis iiſque raris & elegantibus remediis chymicis ditare & illuſtrare.

A cujus enim nomine, lumen & ſplendorem magis his meis lucubrationibus mutuarer, quàm potentiſsimi hujuſce Principis, qui tot ingenitis & excultis virtutibus palàm ab omnibus celebratur? Generis equidem illius, quod ab antiquis Germaniæ proceribus longâ ſtemmatum deducit ſerie, nobilitati commemorandæ, aut luculentis quibus mirum in modum abundat fortunæ muneribus explicandis aliquandiu incumberem, niſi propriis quàm alienis dotibus mallet potius exornari. His igitur prætermiſsis cæteras ſerenitatis ejuſdem partes ampliſsimas in medium producam: ſummam in rebus divinis & humanis temperandis ſapientiam; clementiam erga bonos ſingularem, juſtitiam improbis formidabilem,

lem, robur animi invictum, in omnibus humanis actionibus moderationem, & incredibilem erga omnes, meque potiſsimum beneficentiam, quæ tantis me gratitudinis compedibus præſentem nuper, nunc verò etiam abſentem quotidie obſtringunt & obſtrinxerunt, ut nullum non officii genus optimo jure, per me tam liberali Mœcenati rependatur. Quapropter ut aliquam ſaltem grati animi, ob tot continua beneficia notam præſentibus & futuris ſeculis ſignificarem, hoc meum opus tum alteri magnanimo principi de re literaria æquè benemerito, ipſi mutuo neceſsitudinis amicitiæque vinculo conjunctiſsimo conſecravi: tum ſacram utriuſque memoriam meis ſcriptis inſerendam, & in omnem hominum poſteritatem, quantum per me licet jampridem conſtitui decrevique propagandam.

F I N I S.

INDEX CAPITULORUM QVÆ HOC TOTO OPERE continentur.

DE *Medicamenti definitione ac diviſione,* *Cap. I.* *pag. 1.*

De cauſis compoſitionis Medicamentorum, ſecundùm doctrinam dogmaticorum. Cap II. pag. 6.

Ordo & claſſis omnium Medicamentorum vel arte, vel ratione compoſitorum. Cap. III p. 13.

De aquis deſtillatis, & de deſtillatione in genere. Cap. IV. *p. 16. 17.*

De deſtillationum differentijs. *Cap. V p. 20.*

De deſtillationis quibuſdam quaſi prœludijs, comitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione: operibus apprimè Pharmacopæo neceſſarijs. C. VI. p. 29.

De aquis *Cap. VII. p. 40.*

De decoctis. *Cap. VIII. p. 137.*

De Vinis *Cap. IX. p. 198.*

De varia oxymelitum & hydromelitum medicatorum compoſitione, quæ diverſis affectibus medendis aptiſſima ſunt. *Cap. X. p. 228.*

De Hydromelitum componendi ratione & varietate. *Cap. II. p. 291.*

De ſyrupis. Cap. XII. p. 257.
De purgantibus. Cap. XIII. p. 316.
De pilulis, ſeu catapotijs. Cap. XIV. p. 341.
De pulveribus purgantibus. Cap. XV. p. 372.
De vomitorijs. Cap. XVI. p. 382.
De clyſteribus. Cap. XVII. p. 410.
De Caputpurgijs, & errhinis remedijs. Cap. XVIII. p. 414.
De apophlegmatiſmis & eclegmatis. Cap. XIX. p. 423.
De confectionibus aromaticis, ſeu ſpeciebus aut pulveribus odorantibus, tabellis, & trochiſcis. Cap. XX. p. 433.
De conditis, opiatis, & conſervis. Cap. XXI. p. 462.
De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbos curandos, nec non ad peſtem conducentibus. Cap. XXII. p. 473.
De antidotis, Alexipharmacis, & Alexiterijs ſeu de Theriacis. Cap. XXIII. p. 507.
De antidotis narcoticis, quæ & opiatæ appellantur. Cap. XXIV. p. 642.
De varijs Chymicis operationibus, extractis, eſſentiis, magiſterijs, ſalibus, & oleis. Cap. XXV. & ultimum. pag. 670.

INDEX

INDEX GENERALIS RERUM QVÆ hoc toto Opere continentur.

A.

ACETA medicata 225
Aceta ex varijs floribus 227
Aceti ſcillitici præparatio 226
Aceti miræ virtutes 605
Acetum roſaceum 227
Acetum hydromelitũ 254
Acetorum ſimplicium uſus 228
Alchymia una ex quatuor medicinæ columnis 18.
Aloës vera præparatio 546
Amaritudinis correctio in vinis 211
Ambræ præparatio 664
Anodynum, & adverſus flatus remedium 110
Antidotus cephalica major 477
Antidotus cephalica minor pro gregarijs 482
Antidotus thoracica major pro ditioribus 483
Antidotus thoracica minor pro gregarijs ibid.
Antidotus cardiaca major pro ditioribus 484
Antidotus cardiaca minor pro gregarijs 485
Antidotus ſtomachica major pro ditioribus 486
Antidotus ſtomachica minor pro gregarijs 487
Antidotus hepatica major pro ditioribus 487
Antidotus hepatica minor pro grega-

gregarys 210
Antidotum ſplenetica major ib.
Antidotum ſplenetica minor 490
Antidotum nephritica major ib.
Antidotum nephritica minor 491.
Antidotum hyſterica 493
Antidotum major contra peſtem 494
Antidotum minor contra peſtem pro gregariis 497
Antidotum de granis maturis Iuniperi dicta Theriaca Germanica pro gregarys 499
Apophlegmatiſmi 421
Appetitus naturæ in cibo non excedit attrahendi menſuram 662
Aqua vitæ elici poteſt ex omnibus rebus alimentoſis 51
Aqua vitæ ex tritico, granis, &c. 51
Aqua imperialis communis & parata facilis 59
Aqua theriacalis communis pro gregarys 69
Aqua theriacalis, cordialis, & bezoardica, omnibus cordis pathematis, peſtiferisq; aſſectibus miro progreſſu conueſcens, ſudoremq; mouens 69
Alia aqua theriacalis cephalica, & aſſectionibus cerebri ſimplicatis, nempe apoplexiæ, paralyſi, epilepſiæ & ſimilibus ſpecifica 78
Aqua antapoplectica minor 78
Alia aqua ad epilepſiam, apoplexiam, & paralyſim 79
Aqua hirundinum antepileptica 81
Alia aqua hirundinum 81
Aqua picarum compoſita ad epilepſiam quoq; ſpecifica 86
Aqua ophthalmica 87
Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatemq; in ſenibus incipientẽ prohibens 88
Aqua ad hæmoptoſim, ſeu ſanguinis ſputum 90
Aqua ad phthiſim & ulcera pulmonum præſtantiſsima 91
Aqua antipleuritica 93
Aqua incõbilis ad collapſas vires inſtaurandas: & ad ſpiritus vitales & animales roborandos & reficiendos:

qua

Digitized by Google

quæ elixiri vitæ æquiparari poteſt 93
Aqua caponis ad idem 94
Aqua ad cordis roborationem contra venena & peſtilentes omnes affectus 96
Aqua ad peſtis curationem & præſervationem 97
Aqua antifebritica 99
Aqua alia contra omnis generis febres præcipueq; intermittentes 100
Aqua ad febres etiam peſtilentes & ardentiſsimas 101
Aqua antinephritica 101. 102. 103. 104.
Aqua ad comminuendum calculum, etiam in ipſa veſica 105.106.
Aqua ad præſervationem calculi 107
Aqua hyſterica 108
Aqua contra colicam ventriculi & inteſtinorum, à cruditatibus & flatib. ſubortam 109
Aqua ſcorbutica & hydropica 110
Aqua adverſus humorem melancholicum 111
Aqua dyſenterica 112
Aqua contra hæmorrhagiã 113
Aqua hypnotica ibid.
Aqua ad gonorrhæam fœtidam & virulentam atq; etiam inveteratam præſtantiſsima 115
Aqua ad idem [illegible]ariorum 99. 116
Aqua balſamica excellentiſsima adverſus omnis generis apoſtemata, ulcera interna & externa, potiſsimum contra fiſtulas & ulcera phagedænica & maligna 117
Aqua podagrica 119
Alia aqua podagrica 120
Aqua ad ambuſta 121
Aqua ſpermatis ranarum ad ambuſta 122
Aqua extemporanea cancror. ib.
Aqua purgans ſimplex 122
Aqua purgans compoſita 123
Aqua vomitiva & purgativa ſimul 124
Aqua benedicta ex croco metallorum 126
Aqua benedicta M. Rulandi adverſus pleuriſin 127

Aqua papaveris ad pleuritidem
128. 129.
Aqua ophthalmica ex croco me-
tallorum 129
Aqua mirabilis vel ab e[redacted]
ventrem laxans 130
Aqua antepileptica ex magne-
ſia dicta, & cruſta panis 131.
Aqua cinnamomi cum vino &
aqua roſarum 554.
Aqua Cariophyllorum [redacted] *cu*[redacted]
qua communi 135
Aqua vitæ ex hydromelite vi-
noſo optima 253
Aqua roſarum ex infuſione de-
purata 281
Aqua benedicta Rulandi 398
Aqua terræ ſancta Rulandi
398
Aqua vitæ tartariſata, verum
diſſolvens omnium purgan-
tium 723
Aqua & olea ſimul & un[redacted]
litteriter ex omnibus her-
bis & floribus calidis virtu-
te caloris Bal. vaporoſi
124
Aqua deſtillata ad eliciendam
vim purgantium ſimi eque-
lorum decocta 154
Aquam vitæ ex roſis extrahen-
di methodus 12
Aquam ex ſtirpibus eliciendi
modus 55
Aquarum extractio per dige-
ſtionem & fermentatio-
nem 18
Aquæ deſtillandi nova & mo-
lior methodus 48
Aquæ deſtillandi rati[redacted] *bal-*
neum vaporoſum 50
Aquæ præparandi ratio ex om-
nibus aromatibus, herbis,
floribus, & ſeminibus cali-
dis ſiccis 133
Auri calcinatio philoſophica
634.

B.

Bezoar metallicum[redacted], *& Mer-*
curius vitæ fixus ſudatoria
alia omnia ex vegetabilium
familia depromta longè
ſuperans 155
Bezoardici mineralis proprieta-
tes, & ejuſdem metapho-
rica deſcriptio 650
Bezoardici extracti prep[redacted]
110

ſis 6

Balſamum ſulphuris 731

C.

Calculus 225

Calix vomitorius 392

Caputpurgium in 1. forma 415. in 2. forma 416

Caputpurgium 3. in forma linimenti paratum 417

Caputpurgium aliud ad humores à capite in pectus deſluentes, revellendos, & per nares expurgandos 418

Carnes viperarum cur admiſceantur Theriacæ 553

Catholicum ſive antidotus univerſalis 329

de Chalcitide notanda 607

Chymicæ operationes tàm medico, quam pharmacopœo cognitu neceſſariæ 30

Cholagoga leniva 320

Cholagoga vera ibid.

Cholagogum Quercetani 331.

Circulatio quid 29

Claretum excellens 215

Claretum aliud præſtantiſſimum corroborans omnes facultates 216

Clyſmata emollientia 402. anodyna ibid. carminativa, ibid.

Concoctione dulceſcunt omnia 39.

Concoctionis differentiæ 36

Coctionis tempus in expoſitione 243

Cohobatio quid 29

Colica 216

Conditum radicum 47

Conditum ad cordis roborationem 473

Confectionum aromaticarum differentiæ 434-431.

Conſervæ ex citriis, limoniis, &c. 468

Conſervarum differentiæ 46

Conſervas faciendi modus 46

Coralliorum tinctura 6

Cranii præparationes 520

Cremor ſulphuris 733

Cremor, ſive ſal tartari 73

Croci eſſentia 664

Crocus metallorum 126. 3 in dyſtectibus. 41

D.

Deco-

Decocta perperam fieri in vaſe aperto 139
Decocta hydrotica 156
Decoctio in pelicano aut alio deſtillatorio vaſe 140
Decoctio lenitiva aperitiva refrigerans 142
Decoctio lenitiva aperitiva calefaciens 143
Decoctio carminativa, ſeu flatus diſcutiens 145
Decoctio diuretica 145
Decoctio hydrotica, quæ D. Ambroſio attribuitur, adverſus febres intermittentes, & ipſas etiam tertianas 172
Decoctio pomorum ad febres chronicas 184
Decoctio ſeri lactis 188
Decoctio ſplenis bovis, congrua ad duritiem & obſtructionem lienis, & ſpecifica ad menſium ſuppreſſionem 194
Decoctiones vulnerariæ 173
Decoctum præparans bilem nimia aduſtione incraſſatam, & ſolvens obſtructionem in viſceribus, quod in plerisq; febribus ardentibus etiam contingere ſolet 145. 146
Decoctum ad bilis tenuitatem emendandam 147
Decoctum ſudorificum contra luem veneream catarrhoſam, & ſimiles affectus inveteratos 168
Decoctum purgans ad quartanam expertum 180
Decoctum purgans optimum ad febres intermittentes, quotidianam, & quartanam 184
Decoctum ad hydropem & purgandas aquas 185. *ad Icterum expertum ibid. ad duritiem ſplenis* 186
Decoctum galli veteris ad oppilationem hepatis, lienis, meſenterij, colicum dolorem, calculum, quartanam, & chronicos omnes affectus 187
Decoctum Chinæ 189
Decoctum ad Dyſenteriam, & Lienteriam 190
Decoctum ad calculum comminuendum & expellendum 192

Deſtilla-

Deſtillatio quid 20
Deſtillatio à ſublimatione quomodo differat 20
Variæ Deſtillationis differentiæ 26
Dia[redacted]thamum 323
Diaphœnicum ibi[redacted]
Diaprunum ſolutivum 320
Diaturbith 323
Digeſtio & fermentatio deco[redacted] ctorum poſt clarificationem vulgarem 138
Digeſtio ſive preparatio bil[redacted] 268.
Digeſtio ſyruporum 280
Digeſtionis neceſſitas & utili[redacted] tas 38
Diſcrimen inter pingue & un[redacted] ctuoſum, & inter illa quæ deſtillari poſſunt, vel non poſſunt 21.

E.

Eclegmata ſeu Looch incidentia & detergentia 428. minus incidentia & dete[redacted] gentia ibid. incraſſantia fortiora, ibid. incraſſantia minora 429
Electuarium de ſucco roſarum Nicolai 321
Electuarium roſatum Meſ[redacted] 322
Electuarium de pſyllio Meſue 322. Montagnanæ ibid.
Ele[redacted]n purgans pituitam Quercetani 333
Electuarium purgans melancholiam, utramq; bilem 334.
Electuarium lenitivum antinephriticũ Quercetani 337
Electuarium hyſtericum ejuſdem 339
Electuarium de ovo 500
Electuarium de ovo Maximiliani I. Imperatoris 501
Electuarium de ovo majus pro ditioribus Quercetani 505
Electuarium de ovo minus pro gregarijs 505
Elixir vitæ majus, admirandum remedium ad inveteratos morbos, penéque deſperatos propulſandos ſanitatem conſervandam, vitamq; ipſam propagandam 64

Elixir

Elixir vitæ minus, facillimum 86
aliud Elixir paratu facillimum 17
En omnium officinæ Caſſellanæ in arce Principis 743
Eſſentia camphoræ 754
Eſſentia ſeu ſales coralliorum & perlarum 730
Euphorbij præparatio 509
Exhalatio quid 28
Experimentum mirabile ad menſes provocandos 180. ad ſiſtenda menſtrua 181. ad præcipitationem uteri 182 ad juvandam conceptionem ibid. ad morſum venenatum ſerpentis & rabidi canis 181
Extracta è lignis 672. è corticibus 675. 676. è radicibus arborum ibid.
Extracta imperialis, Zedoariæ, tormentillæ, &c. 679
Extracta baccarum, granorum & ſeminum 686
Extracta herbarum 691
Extracta ex herbis, radicibus, & cæteris omnibus ſuis partibus quomodo paranda ib.
[illegible] 690
[illegible] ſemi-
lia deprompta 721
Extracta metallica 750
Extracti bezoardici præparatio 661
Extractorum præparandorum ratio mulierculis haud ignota 54
Extractum cephalicum majus 480
Extractum ſcilliticum 143
Extractum myrrhæ & mumiæ 664
Extractum, ſive gummi guajaci ut appellant 672 cum vitæ [illegible] ibid.
Extractum ligni buxi 671
Extractum radicis angelicæ 678 [illegible]680
Extractum Zingiberis ſudatorum 658
Extractum rad. pæoniæ, viſci coryli.
Extractum rad. hyoſcyami 682. rad. ejulæ ibid.
Ext[illegible] ſanguis ſymphyti ad herniam 620

Extractum

Extractum ſive ſangvis ſatyrionis 685
Extractum baccarum juniperi 686
Extractum baccarum lauri 687
Extractū purgans hederæ ibid.
Extractum uvarum 688
Extractum granorum matur. Sambuci & Ebuli ibid.
Extractum granorum actes 689
Extractum granorum ebuli 690
Extractum ceraſorum nigrorum ibid.
Extractum flor. pœoniæ ibid.
Extractum fructûs alkekengi ibid.
Extractum ſenelorum 691
Extractum florum papaveris rubeorum ibid.
Extractum chelidoniæ 694
Extractum meliſſæ ibid.
Extractum cardui benedicti & ulmariæ ibid.
Extractum cephalicum majus 695
Extractum cephalicum minus 696
Extractum thoracicum majus 696
Extractum thoracicum minus 698
Extractum majus cardiacum, ſive cordiale 699
Extractum minus cordiale 700
Extractum majus ſtomachicum 700
Extractum ſtomachicum minus 702
Extractum hepaticum majus ibid.
Extractum hepaticum minus 703
Extractum ſpleniticum majus 704
Extractum ſpleniticum minus 705
Extractum nephriticum majus 706
Extractum nephriticum minus 707
Extractum hyſtericū majus ib.
Extractum hyſtericum minus 708
Extractum carminativum 710
Extractum catholicum 720
Extractum cholagogum ſolutivum

Digitized by Google

tivum 722
Extractum phlegmagogon 723
Extractum melanagogon 724
Extractum ſpec. hieræ picræ Galeni & hieræ colocynthidos, & reliquorum vulgarium purgantium 725
Extractum cranij humani 726
Extractum hepatis vituli 727
Extractum pulmonum vulpis 729
Extractum è cornibus cervorum tam teneris quàm induratis ibid.
Extractum caſtorei ibid.
Extractum oculorum cancrorum, teſtarum ovorum, limacum, &c. 729
Extractum matricis leporinæ, & ſecundinæ mulieris fœcundæ 730
Extractum bituminis Iudaici 734

F.

Fæcula ſcillæ 543
Fæcula ſcillæ in trochiſcos redigi poteſt, qui dicuntur trochiſci fæculæ ſcillæ 544
Fæcula bryoniæ 682. rad. iridis 682. rad. Aronis 683
Fermentationis utilitas & neceſsitas 32
Flores ſulphuris 735
Furnus athanoris digeſtioni commodior. 227

G.

Gummatum præparatio 347 348
Gummi è ligno ſaſafras 674
Gummi ex ligno & cortice juniperi 675
Gummi ex ligno aloës, ligno Rhodio & Santalo ibid.
Gummi è cortice fraxini 571
Gummi è cortice tamariſci & capparum ibid.
Gummi ex radicibus arboris pomi 676
Gutturis tumor. 458

H.

Hermeticorum philoſophorum ſententia de rebus deſtillandis 22

Hiera

Digitized by Google

Hiera picra Galeni 324. *Pachij* ibid.
Hippocraticum extemporaneum, ad cujus exemplum omnis generis extracta, & remedia etiam ſpecifica ad diverſos affectus poſſunt præparari 214
Hiſtoria de duobus leproſis ope viperarum reſtitutis 567
Hydromel vinoſum 251
Hydromel ſimplex officinarum 254
Hydromel cum ſucco ceraſorum ad ſitim ſedandam 254
Hydroticum adverſus epilepſiam 169
Hydroticum ſpecificum ad paralyſim. 170

I.

Ignis quatuor gradus 28
Indum majus 324
Inventum novum olea in eſſentias reducendi. 742.

L.

Lac, cremor, ſive butyrum ſulphuris 731
Lapis prunellæ 737
Laudana unde dicta 653
Laudani opiatici proprietates 659
Laudanum præſtantiſſimum, & præ cunctis cæteris opiaticis (puta quæ opium excipiunt) paratu facillimum 658
Looch de althæa Quercetani 429
Looch paſſulatum Quercetani 430
Lues Venerea inveterata. 244

M.

Macharum, ſive Syrupus infuſionis roſarum Quercetani 279
Magiſterium bezoardicum animale quid 629
Magiſterium perlarum & coralliorum 731
Magiſterium hyacinthi, ſmaragdi, & rubini 732
Magiſterium lapidis Iudaici, & lapidis lyncis ibid.

Magiſterium lapidis lazuli ibid.
Magneſia Saturni, & ſal prunellæ 125
Malignitatis in ſcilla artificioſæ correctiones 542
Mania, Melancholia, & alij affectus capitis 213
Maslac Turcorum, opium 647
Maſticatorium divulſorium ad paralyſim 425
Meconium quid 643
Medicamenta ſua veteres non publice in officinis, ſed domi privatim præparabant 13
Medicamentorum materia unde ſumenda, & quibus modis in medicum uſum aptanda ſit 5
Medicamentorum compoſitio cur inventa atq; introducta ſit 6
quid Galenum moverit ad medicamentorum compoſitionem 11
quid autorem ad reformandam medicamentorum præparationem impellat 12
Medicamentum Galeno quid 1
differentia inter medicamentum & alimentum 2
Medicamentum eſt vel ſimplex, vel compoſitum 3
Mel purius ſaccharo 231
Melanagoga 3[illegible]
Melancholia hypochondriaca 277
Melicratum vinoſum cum multis aromatibus paratum 255
Melicratum ſenectutis fulcrum 257
de Mellis additione, & ejus delectu in compoſitionibus 613
Menſtrua, ſive diſſolventia 671
Mercurius lumbricorum hoſtis 128
Mithridates veneno perire non potuit 511
Mithridatium 510
Mumiæ præparationes 726
Myrrhæ præparatio 3[illegible]

N.

Narcoticorum duorum inter ſe miſcendorum primus modus 661

Natura

Naturæ defectus arte corrigitur 648
Nepenthea 655
Nepenthes ſingulares effectus 656
Nepenthes majus Quercetani 667
Neoterici reformarunt theriacam. 527

O.

Olea ſimplicium aquis innatant 134
Olea aromatum. ſem. bacc. gran. cort. fruct. herb. &c. 740
Olea in eſſentias reducendi novum inventum 742
Olei ſulphuris in crocum converſio 735
Oleum ab aqua infundibulo ſeparandum 135
Oleum diacolocynthidos carminativum purgans Quercetani 406
Operationes vulgares pharmacopœorum 15
Operationes chymicæ tam Medico quàm Pharmacopœo cognitu neceſſariæ ſunt 50
Operationum chymicarum diviſio 670
Opiatæ 461
Opiata capitalis 471
Opij caſtigatio & reformatio 597
Opij vera correctio ubi conſiſtat 603
Opij veri ſigna 645. vera præparatio 656. vera correctiva 660
Opij non præparati incommoda 646. proprietas unde 655
Opium baſis plurimorum antidotorum 599
Opium eſt lacrima papaveris 643
Opium à ſulphure ſuo inflammabile eſt 645
Opium ex papavere noſtro domeſtico, & tranſplantato, in hortis naſcente 668
Oxymel ſcilliticum ſimplex 236
Oxymel cephalicum ibid.
Oxymel epilepticum 137
Oxymel pectorale ſeu thoracicum ibid.

Oxymel de peto purgatorium mirabile non ſolùm pituitæ craſſæ, ſed & bilis flavæ, itemq; nigræ, anheloſos thoracis & ventriculi affectus juvans, & deniq; ad omnes morbos inveteratos laudatiſſimum remedium 238.239
Oxymel phlegmagogum, cholagogum & melanagogum 240
Oxymel accommodatum humoribus ſeroſis evacuandis, hydropi & cachexiæ perquam utile, hepar, lienem, & totum meſenterium roborans, eorumq; obſtructa ſimul reſerans 241
Oxymel benedictum 245
Oxymel diureticum 349
Oxymelita duo tantùm in noſtris officinis 229
Oxymelita & hydromelita apud veteres erant in frequenti uſu 229
Oxymelita & hydromelita mutarunt Arabes in Syrupos 230
Oxymelitis ſimplicis præparatio 234

P.

Panificij præparatio qualis 31
Petum per ſe ſumptum vomitorium eſt 240
Pharmacopœi veri & legitimi à ſpurijs diſtinguuntur 36
Pharmacorum crudorum, & ſine artificio digeſtorum quanta incommoda 35
Philonium 653
Philonium Romanum, & Philonium Perſicum 654
Phlegmagoga 323
Pilulæ cynogloſſæ 652
Pilulæ cholagog. 343 phlegmagog. ibid. melanagog. ibid.
Pilulæ panchymagogæ Quercetani 349.
Pilulæ cholagogæ de centaurio ejuſdem 353
Pilulæ phlegmagogæ de abſinthio ejuſdem 354
Pilulæ tartareæ melanagogæ ejuſdem 355
Pilulæ de Ammoniaco 360

Pilulæ

Digitized by Google

Pilulæ de Sagapeno 363. de ſagapeno Camilli [redacted]

Pilulæ hydragogæ Quercetani 366

Pilulæ [redacted] Euphorbio mirabiles contra omnis generis febres chronicas intermittentes, atq; quartanas, nec non contra omnes cachexias, hydropiſim, paralyſim, & colicos dolores 369

Pilulæ de Euphorbio contra peſtem Quercetani 370

Pilulæ mirabiles ad tremorem & ſpaſmum 371

Pilulæ peſtilentiales Alberti Ducis Bavariæ ibid.

Pilularum differentia 342

Pingvia & unctuoſa quomodo à ſe invicem differant 21

Pleuritidis nothæ ſpecies 127

Pomum ad pleuritidem 129

Potio vulneraria univerſalis, id eſt, omnibus tam internis quàm externis vulneribus & ulceribus conducens 174

Potio v[redacted]atis vulneribus ſclopetarijs conveniens 176

Potio vulneraria in fracto oſſe ab ictu ſclopetario 177

Potio vulneraria cephalica ibid.

Potio ſangvinem ex vulneribus erumpentem prohibens 178

Potio ad renum & veſicæ ulcera ibid.

Potio ad Gonorrhœam virulentam ſeu fœtidam 179

Præparatio radicis Aronis 448

Præparationes vulgares ſtimmonij 321

Præſervativa ſive remedia contra venenum 471

Præſervativum contra peſtem ſingulare 470

Pulvis cholagogus 373

Pulvis phlegmagogus 374

Pulvis melanagogus Quercetani 374

Pulvis panchymagogus 376

Pulvis purgatorius conducens ad omnes morbos frigidos cerebri 377

Pulvis purgans hydropicorum aquas 378

Pulvis ad expellendos lumbricos & ad deturbandum eo-

rum ſeminarium 379
Pulvis alius paratu facilis ad eorumdemmet vermium infantium expulſionem 380
Pulvis cachecticus Quercetani 381
Pulvis ſternutationem provocans 420
Pulvis ad omnes ventriculi affectus mirabilis 426
Pulvis ad omnes herniæ ſpecies & ipſam enterocelen 458
Purgantia duplicia 316
Purgantia ſimplicia cum aloë 352
alia purgantia ex aloë faciliora 353
Purgantium formæ diverſæ 318

R.

Radicum conditura 470
Rectificatio quid 29
Remedia lenientia, bilemq; purgantia 320
Requies Nicolai 652
Rubinus ſulphuris. 733

S.

Sacchari calor non exiguus eſt, obſtruens & glutinans 230
Saccharum facilè in bilem vertitur ibid.
Saccharum ſcilliticum 545
Sal vitrioli vomitivum 39[illegible]
Sales coralliorum & gemmarum 665
Sales cranij humani 738
Salium theriacalium præparatio ſecundum antiquos 583 proprietates 592. reformatio 637
Salium ultima & perfecta præparatio 739
Scammoneæ præparatio 348
Scillæ vulgaris præparatio 226
Spagiricæ artis nobiles operationes 273
Spiritus aureus Rulandi 39[illegible]
Sublimatio quid 2[illegible]
Sudativum ſpecificum ad hydropem 171
Sudorificum ſingulare ad vehementem corporis concuſſionem, ex alto quodam & gravi lapſu contractam 172
Sulphur auratum diaphoreticum

cum 254
Syrupi componuntur ex omnium ſimplicium aquis 136
Syrupi ſimplices & compoſiti 259
Syrupi calefacientes 262
Syrupi refrigerantes 263
Syrupi temperati 264
Syrupi pituitam præparantes 265
Syrupi melancholicum ſuccum digerentes 266
Syrupi bilem flavam concoquentes ibid.
Syrupi attenuantes bilem 269
Syrup. incraſſantes bilem ibid.
Syrupi cephalici 270. pectorales ibid. cardiaci ibid. ſtomachici ibid. hepatici 271. ſplenici ibid. nephritici ibid. hyſterici ibid.
Syrupi multi non neceſſarij in officinis 271
Syrupi aromatum, & rerum odoratarum 274
Syrupi ut retineant ſaporem & odorem ſuorum ſimplicium, interdum etiam colorem 376
Syrupi violacei 277
Syrupi ut diu conſerventur 281
Syrupi ſcordij, ſcorzoneræ cardiales 292
Syrupi florum Hyperici & Centaur. minoris contra corruptionem ventriculi 293
Syrupi ex ſeminibus 304
Syrupi ex vinis medicatis 305
Syrupi ex ſolo vino generoſo Villanovani ibid.
Syrupus ex aquis & vinis ſimul 305
Syruporum uſus 366
in Syruporum doctrina quid reformandum 261
Syruporum alij alijs potentiores 268
Syrupus quid 259
Syrupus cytoniorum ſine ſaccharo 284
Syrupus de pomis cum ſena Quercetani 285
Syrupus calendulæ 286
Syrupus de peto ſimplex Quercetani 288. compoſitus 289
Syrupus de ſucco hederæ ter-

reſtris 290
Syrupus de ſucco papaveris rhœadis 291
Syrupus ebuli contra hydropem 294
Syrupus hederæ ibid.
Syrupus florum geniſtæ ſimplex ibid.
Syrupus geniſtæ compoſitus ad lienis obſtructiones 295
Syrupus ſenelorum contra calculum 245
Syrupus ſenelorum ſimplex Quercetani 297. compoſitus ejuſdem 298
Syrupus helleboratus minor Quercetani 299. helleboratus major ejuſdem 300
Syrupus cinnamomi ex propria aqua 302
Syrupus ſimplex cinnamomi cum vino 303
Syrupus aniſi ſimplex cum vino 204
Syrupus florum roſmarini ſimplex cum vino ibid.
Syrupus ſimplex cinnamomi paratus cum aqua vitæ 3[illegible]
Syrupus antepilepticus 310
Syrupus de corallis Quercetani 312.

T

Theriaca à Græco θὴρ vel θηρίον 515
Theriaca diateſſaron Meſuæ 519
Theriaca ex bryonia Oribaſii 520
Theriaca reformata vulgari proximè reſpondens, & eadem paratu facilior 609
Theriaca, benedicta appellata 618
Theriaca in cœleſtem & ſublimiorem redacta eſſentiam 623
Theriaca alia cœleſtis dicta 626
Theriaca diateſſaron antiquorum 632
Theriaca diateſſaron regia Quercetani 632
Theriaca magna Andromachi deſcriptio vulgaris 522
Theriacam reformarunt Neoterici 527
Theriacarum duo genera [illegible]

Theria-

Theriacarum formulæ ſecundum authorem 608. proprietates ſecundùm antiquos 618
Theriaces nomen etiam ſolis quibuſdam ſimplicibus competebat 511
Tinctura coralliorum 634
Tinctura lapidum pretioſorum 634
Tinctura è magiſterio viperarum ibid.
Tragea ad frigidos omnes capitis affectus 441
Tragea antepileptica Quercetani 444
Tragea ad omnes pectoris affectus 445
Tragea antipleuritica 446
Tragea ad affectus hepatis 449
Tragea ad icterum 451
Tragea ſplenitica 453
Tragea antinephritica, & ad colicam paſſionem 454
Tragea hyſterica 455
Tragea granorum actes ad diſenteriam ibid.
Tragea ad bronchocelen 457
Tragema capitale Langij contra vertiginem & apoplexiam 442
Tragema ad vertiginem expertum Cratonis 443
Tranſmutatio quid 18
Tranſplantationis utilitas 647
Trochiſci ad hepatis obſtructionem idonei 461
Trochiſci theriacales 513
Trochiſci ſcillitici 536
Trochiſci hedychroi 547
Trochiſci de viperis ibid.

V.

Vacuatio per vomitum 383
Ventriculi cruditas, flatus 216
Ventriculi & cerebri affectus 221
Vina ſimplicia alterantia ſeu corroborantia, quæ ad plures affectus curandos apta ſunt 199
Vina ſimplicia laxativa ibid.
Vina compoſita 200.205
ut Vina artificialia guſtui grata reddantur 264
ad Vini perfectionem quales requiſiti-

quiſiti-

quirantur operationes 33
Vinorum artificialium proceſſus 200. alius modus extemporaneus 201
Vinum ſcilliticum 204
Vinum purgans ſenæ, Autumni ſive vindemiarum tempore parandum 205. uſus ejus in contumacibus affectibus 206
Vinum purgans catholicum 207
aliud Vinum catholicum purgans facilis præparationis 208
Vinum purgans ex floribus prunorum, perſicæ arboris, hyperici, &c. 210
Vinum contra vermes & impurum ſangvinem 211
Vinum roſarum purgans ibid.
Vinum helleboratum 212
Vinum Hippocraticum commune 213
Vinum antepilepticum 218
Vinum antapoplecticum 219
Vinum antiparalyticum ibid.
Vinum Zedoariæ compoſitum 221.
Vinum ophthalmicum ibid.
Vinum chalybeatum 222. 283
Vinum antinephriticum 224
Viperarum ope leproſi duo reſtituti 567
Viperarum triplex correctio 571
Viperarum carnes cur ingrediantur Theriacam 575
Viperarum eſſentia, arcanum tinctura 596
Viſus debilis [illegible]
Vitrioli & ſulphuris ſpiritus ſyrupis admiſcendi aciditatis gratiâ 282
Vomitivum pantagogum Rulandi 593
Vomitoria nova à recentioribus inventa 589
Vomitoriorum differentiæ 586
Vomitorium ruptorium Rulandi 591
Vomitus tam naturalis quam artificialis cauſa. 586.

F I N I S.

Digitized by Google

LIPSIÆ
EXCVDEBANT HÆREDES
MICHAELIS LANTZEN-
BERGERI.

Anno

M. DC. XIII

*Sumtibus Bartholomæi Vogti & Thomæ
Schureri Bibliopol.*

Digitized by Google

Digitized by Google